

ספר במדבר

תוכן העניינים

iv	Introduction
1	פרשת במדבר
21	פרשת נשא
46	פרשת בהעלתך
70	פרשת שלח לך
87	פרשת קורח
103	פרשת חקת
121	פרשת בלק
142	פרשת פינחס
166	פרשת מטות
182	פרשת מסעי
200	הפטרות
200	הפטרת במדבר
201	הפטרת נשא
204	הפטרת בהעלתך
206	הפטרת שלח לך
208	הפטרת קורח
210	הפטרת חקת
213	הפטרת בלק
215	הפטרת פינחס
217	הפטרת מטות
219	הפטרת מסעי
200	פרשת דברים
222	מפטיר לשבת ראש חודש
222	הפטרת שבת ראש חודש
225	הפטרת שבת מחר חודש

Introduction

This ḥumash is intended primarily for learning *Shnayim Mikra veEchad Targum*, but to be versatile enough to be usable in a synagogue. To that end, it includes multiple texts used as the "Targum"—Targum Onkelos itself, the commentary of Rashi, and a translation into English. For Haftarot, special Maftir portions, and Shabbat Minḥa readings, only Hebrew and English are printed, since these sections are included for ease of use in synagogues rather than for study use.

The text of the Torah itself is from the *Mikra al pi Masorah* project. The text was selected for its open licensing, extensive source documentation, and accuracy in presenting the masoretic text. The text of Targum is the Wikisource Targum, which is based on Yemenite texts (particularly the 1901 edition of the Taj). It was selected for its accurate vocalization. The English translation is the 1917 JPS translation, and text of Rashi is from the Metzudah edition. All these texts were retrieved from Sefaria. Data for aliya divisions, haftarot, and lengths of parshiyot was pulled from Hebcal. Information on which special *Maftir* and *Haftarot* can occur on which Sabbaths is from the Koren Shabbat Chumash.

This text has minimal notations about various textual differences in the Masoretic text of the Torah. For information where this text varies from others, see the notes of the *Mikra al pi Masorah* project, or notes in *Minḥat Shai*. The *Mikra al pi Masorah* project also has information in its notes about variations in customs about where to divide aliyot. Kamatz Katan is indicated with a special symbol for the text of the Torah, but not in the text of the Targum.

I hope this text will be helpful to those who use it.

<p>AND THE LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, in the tent of meeting, on the first day of the second month, in the second year after the were come out of the land of Egypt, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּאַחַד לַחֲדָשׁ הַשְּׁנִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתָם מִמִּצְרָיִם מִצְרַיִם לְאָמֹר:</p>	
<p>'Take ye the sum of all the congregation of the children of Israel, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, every male, by their polls;</p>	<p>קְבִילוּ יְת חֹשֶׁבֶן כָּל כְּנִשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְיִזְרְעֵיתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן בְּמִנּוּן שְׁמֵהוֹן כָּל דְּכוּרָא לְגִולְגֻלְתָּהוֹן:</p>	<p>שָׂאוּ אֶת-רֹאשׁ כָּל-עַדְת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת כָּל-זָכָר לְגִלְגָּלָתָם:</p>
<p>from twenty years old and upward, all that are able to go forth to war in Israel: ye shall number them by their hosts, even thou and Aaron.</p>	<p>מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּמְנֹן יְהוֹנָן לְחִילֵיהוֹן אֶתָּה וְאַהֲרֹן:</p>	<p>מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל-יֵצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּפְקְדוּ אֹתָם לְצָבָאתָם אַתָּה וְאַהֲרֹן:</p>
<p>And with you there shall be a man of every tribe, every one head of his fathers' house.</p>	<p>וְעִמָּכֹן יְהוֹן גּוֹבְרָא גּוֹבְרָא לְשִׁבְטָא גְבֵר רִישׁ לְבֵית אֲבֹתָהוֹי הוּא:</p>	<p>וְאַתְכֶּם יִהְיוּ אִישׁ אִישׁ לְמִטָּה אִישׁ רֹאשׁ לְבֵית-אֲבֹתָיו הוּא:</p>
<p>And these are the names of the men that shall stand with you: of Reuben, Elizur the son of Shedeur.</p>	<p>וְאֵלֶּין שְׁמֵהָת גּוֹבְרִיא דִּיקוֹמוֹן עִמָּכֹן לְרֹאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּר שְׁדִיאוּר:</p>	<p>וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יַעֲמִדוּ אִתְּכֶם לְרֹאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן-שְׁדִיאוּר:</p>
<p>Of Simeon, Shelumiel the son of Zurishaddai.</p>	<p>לְשִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּר צוּרִישַׁדַּי:</p>	<p>לְשִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן-צוּרִישַׁדַּי:</p>
<p>Of Judah, Nahshon the son of Amminadab.</p>	<p>לְיִהוּדָה נַחֲשֹׁן בֶּר עַמִּינָדָב:</p>	<p>לְיִהוּדָה נַחֲשֹׁן בֶּן-עַמִּינָדָב:</p>
<p>Of Issachar, Nethanel the son of Zuar.</p>	<p>לְיִשָּׁשָׁכָר נֶתַנְאֵל בֶּר צוּעָר:</p>	<p>לְיִשָּׁשָׁכָר נֶתַנְאֵל בֶּן-צוּעָר:</p>
<p>Of Zebulun, Eliab the son of Helon.</p>	<p>לְזִבְלוּן אֱלִיאָב בֶּר חֶלֶן:</p>	<p>לְזִבְלוּן אֱלִיאָב בֶּן-חֶלֶן:</p>
<p>Of the children of Joseph: of Ephraim, Elishama the son of Ammihud; of Manasseh, Gamaliel the son of Pedahzur.</p>	<p>לְבְנֵי יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בֶּר עַמִּיהוּד לְמָנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּר פְּדָהצוּר:</p>	<p>לְבְנֵי יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בֶּן-עַמִּיהוּד לְמָנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן-פְּדָהצוּר:</p>

1 (1) וידבר. במדבר סיני באחד לחדש. מתוך חיצתן לפניו מונה אותם כל שעה כשיצאו ממזרים מנאן וכשנפלו בעגל מנאן לידע מנין הנוחרים כשצא להשרות שכינתו עליהן מנאן. צאח בניסן הוקם המשכן וצאח באייר מנאס:

3 (2) למשפחתם. דע מנין כל שצט ושצט:

4 (2) לבית אבתם. מי שצצו משצט אחד ואמו משצט אחר יקום על שצט אציו ("צ קט, צ):

5 (2) לגלגלתם. על ידי שקלים צקע לגלגולת:

7 (3) כל יצא צבא. מגיד שאין יוצא צבא פחות מן עשרים:

9 (4) ואתכם יהיו. כשחפקדו אותם יהיו עמכם נשיא כל שצט ושצט:

11	Of Benjamin, Abidan the son of Gideon.	לְבִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן-גִּדְעוֹנִי:	לְבִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן-גִּדְעוֹנִי:	11
12	Of Dan, Ahiezer the son of Ammishaddai.	לְדָן אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישַׁדַּי:	לְדָן אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישַׁדַּי:	12
13	Of Asher, Pagiel the son of Ochran.	לְאָשֶׁר פַּגְיָאל בֶּן-עֹכְרָן:	לְאָשֶׁר פַּגְיָאל בֶּן-עֹכְרָן:	13
14	Of Gad, Eliasaph the son of Deuel.	לְגָד אֱלִיסָפָה בֶּן-דְּעוּאֵל:	לְגָד אֱלִיסָפָה בֶּן-דְּעוּאֵל:	14
15	Of Naphtali, Ahira the son of Enan.	לְנַפְתָּלִי אַחִירָה בֶּן-עֵינָן:	לְנַפְתָּלִי אַחִירָה בֶּן-עֵינָן:	15
16	These were the elect of the congregation, the princes of the tribes of their fathers; they were the heads of the thousands of Israel.	אֵלֶּיךָ מִמֶּנִּי רִאשֵׁי רִבְרֵי שְׁבֵטֵי אֲבֹתָהֶם לְרִאשֵׁי אֲלָפֵי יִשְׂרָאֵל:	אֵלֶּה (כ' קריאי) קְרוּאֵי הָעֵדָה נְשִׂאֵי מִטּוֹת אֲבוֹתָם רִאשֵׁי אֲלָפֵי יִשְׂרָאֵל הֵם:	16
17	And Moses and Aaron took these men that are pointed out by name.	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֵת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמֹת:	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֵת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמֹת:	ישראל 17
18	And they assembled all the congregation together on the first day of the second month, and they declared their pedigrees after their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, by their polls.	וַיֵּצֵאוּ כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְרִאשֵׁי שְׁבֵטֵי אֲבֹתָהֶם לְמִסְפַּר שְׁמֹת מִבֵּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה לְגִלְגָּלֹתָם:	וַיֵּצֵאוּ כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְרִאשֵׁי שְׁבֵטֵי אֲבֹתָהֶם לְמִסְפַּר שְׁמֹת מִבֵּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה לְגִלְגָּלֹתָם:	18
19	As the LORD commanded Moses, so did he number them in the wilderness of Sinai.	כַּמָּא דְּפָקִיד יְיָ יְהוָה מֹשֶׁה וַיִּמְנְנוּ בְּמִדְבָּר סִינַי:	כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה וַיִּפְקְדֵם בְּמִדְבָּר סִינַי: (ס)	19
20	And the children of Reuben, Israel's first-born, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, by their polls, every male from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	וַיִּחֲיוּ בְּנֵי רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל תּוֹלְדֹתָם לְבֵית אֲבוֹתָם לְמִסְפַּר שְׁמֹת לְגִלְגָּלֹתָם כָּל-זָכָר מִבֵּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל יֹצֵא צֹבָא:	וַיִּחֲיוּ בְּנֵי-רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבוֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת לְגִלְגָּלֹתָם כָּל-זָכָר מִבֵּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל יֹצֵא צֹבָא:	שני 20
21	those that were numbered of them, of the tribe of Reuben, were forty and six thousand and five hundred.	מִנִּיחֵם לְמִשְׁפַּחַת רְאוּבֵן אַרְבָּעִים וָשֵׁשׁ וָאֶלְפִין וָחֲמִישׁ מֵאָה:	מִנִּיחֵם לְמִשְׁפַּחַת רְאוּבֵן אַרְבָּעִים וָשֵׁשׁ וָאֶלְפִין וָחֲמִישׁ מֵאָה:	21

22 (16) אלה קרואי העדה. הנקראים לכל דבר חשיבות שזעדה:

24 (17) האנשים האלה. את שנים עשר נשיאים הללו:

25 (17) אשר נקבו. לוי כאן בשמות:

27 (18) ויתלדו על משפחותם. הציאו ספרי יחוסיהם ועידי חוקת לידתם כל אחד ואחד להתייחס על השבט:

<p>Of the children of Simeon, their generations, by their families, by their fathers' houses, those that were numbered thereof, according to the number of names, by their polls, every male from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;</p>	<p>לְבִנֵי שִׁמְעוֹן תּוֹלְדֹתָהוּן לְמִשְׁפְּחֹתָהוּן לְבֵית אָבִיהֶם מִנִּינְהוּ בְּמִנְיֵן שְׁמֹהֶן לְגִוּלְגֻלְתָּהוּן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:</p>	<p>לְבִנֵי שִׁמְעוֹן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אָבִיהֶם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת לְגִלְגֻלָּתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:</p>
<p>those that were numbered of them, of the tribe of Simeon, were fifty and nine thousand and three hundred.</p>	<p>מִנִּינְהוּן לְשִׁבְטָא דְּשִׁמְעוֹן חֲמִשִּׁין וְתִשְׁעָא אֲלָפִין וְתֵלַת מֵאָה:</p>	<p>בְּקִדְיָהֶם לְמִטָּה שִׁמְעוֹן תִּשְׁעָה וְחֲמִשִּׁים אֲלָף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת: (פ)</p>
<p>Of the children of Gad, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;</p>	<p>לְבִנֵי גָד תּוֹלְדֹתָהוּן לְמִשְׁפְּחֹתָהוּן לְבֵית אָבִיהֶם בְּמִנְיֵן שְׁמֹהֶן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:</p>	<p>לְבִנֵי גָד תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אָבִיהֶם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:</p>
<p>those that were numbered of them, of the tribe of Gad, were forty and five thousand six hundred and fifty.</p>	<p>מִנִּינְהוּן לְשִׁבְטָא דְּגָד אַרְבַּעִין וְחֲמִשָּׁא אֲלָפִין וְשִׁית מֵאָה וְחֲמִשִּׁין:</p>	<p>בְּקִדְיָהֶם לְמִטָּה גָד חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֲלָף וּשְׁשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים: (פ)</p>
<p>Of the children of Judah, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;</p>	<p>לְבִנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדֹתָהוּן לְמִשְׁפְּחֹתָהוּן לְבֵית אָבִיהֶם בְּמִנְיֵן שְׁמֹהֶן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:</p>	<p>לְבִנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אָבִיהֶם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:</p>
<p>those that were numbered of them, of the tribe of Judah, were threescore and fourteen thousand and six hundred.</p>	<p>מִנִּינְהוּן לְשִׁבְטָא דִּיהוּדָה שִׁבְעִין וְאַרְבָּעָא אֲלָפִין וְשִׁית מֵאָה:</p>	<p>בְּקִדְיָהֶם לְמִטָּה יְהוּדָה אַרְבַּעַה וְשִׁבְעִים אֲלָף וּשְׁשׁ מֵאוֹת: (פ)</p>
<p>Of the children of Issachar, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;</p>	<p>לְבִנֵי יִשָּׁשְׁכָר תּוֹלְדֹתָהוּן לְמִשְׁפְּחֹתָהוּן לְבֵית אָבִיהֶם בְּמִנְיֵן שְׁמֹהֶן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:</p>	<p>לְבִנֵי יִשָּׁשְׁכָר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אָבִיהֶם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:</p>
<p>those that were numbered of them, of the tribe of Issachar, were fifty and four thousand and four hundred.</p>	<p>מִנִּינְהוּן לְשִׁבְטָא דִּישָּׁשְׁכָר חֲמִשִּׁין וְאַרְבָּעָא אֲלָפִין וְאַרְבַּע מֵאָה:</p>	<p>בְּקִדְיָהֶם לְמִטָּה יִשָּׁשְׁכָר אַרְבַּעַה וְחֲמִשִּׁים אֲלָף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)</p>

<p>Of the children of Zebulun, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;</p>	<p>לְבִנֵי זְבוּלֹן תּוֹלְדֹתָהוֹן לְזִרְעֹתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמֹהֶן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלֹא כָל נָפִיק חֵילָא:</p>	<p>לְבִנֵי זְבוּלֹן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:</p>
<p>those that were numbered of them, of the tribe of Zebulun, were fifty and seven thousand and four hundred.</p>	<p>מִנִּייהוֹן לְשִׁבְטָא דְזְבוּלֹן חֲמִשִּׁין וְשִׁבְעָא אֲלָפִין וְאַרְבַּע מֵאָה:</p>	<p>פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה זְבוּלֹן שִׁבְעָה וְחֲמִשִּׁים אֲלָף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)</p>
<p>Of the children of Joseph, namely, of the children of Ephraim, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;</p>	<p>לְבִנֵי יוֹסֵף לְבִנֵי יוֹסֵף תּוֹלְדֹתָהוֹן לְזִרְעֹתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמֹהֶן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלֹא כָל נָפִיק חֵילָא:</p>	<p>לְבִנֵי יוֹסֵף לְבִנֵי אֶפְרַיִם תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:</p>
<p>those that were numbered of them, of the tribe of Ephraim, were forty thousand and five hundred.</p>	<p>מִנִּייהוֹן לְשִׁבְטָא דְאֶפְרַיִם אַרְבָּעִין אֲלָפִין וְחֲמִישׁ מֵאָה:</p>	<p>פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה אֶפְרַיִם אַרְבָּעִים אֲלָף וְחֲמִישׁ מֵאוֹת: (פ)</p>
<p>Of the children of Manasseh, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;</p>	<p>לְבִנֵי מְנַשֶּׁה תּוֹלְדֹתָהוֹן לְזִרְעֹתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמֹהֶן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלֹא כָל נָפִיק חֵילָא:</p>	<p>לְבִנֵי מְנַשֶּׁה תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:</p>
<p>those that were numbered of them, of the tribe of Manasseh, were thirty and two thousand and two hundred.</p>	<p>מִנִּייהוֹן לְשִׁבְטָא דְמְנַשֶּׁה תְּלָתִין וְיֵתְרִין אֲלָפִין וּמֵאוֹתָן:</p>	<p>פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה מְנַשֶּׁה שְׁלֹשִׁים וּשְׁלֹשִׁים אֲלָף וּמֵאוֹתָם: (פ)</p>
<p>Of the children of Benjamin, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;</p>	<p>לְבִנֵי בִנְיָמִן תּוֹלְדֹתָהוֹן לְזִרְעֹתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמֹהֶן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלֹא כָל נָפִיק חֵילָא:</p>	<p>לְבִנֵי בִנְיָמִן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:</p>
<p>those that were numbered of them, of the tribe of Benjamin, were thirty and five thousand and four hundred.</p>	<p>מִנִּייהוֹן לְשִׁבְטָא דְבִנְיָמִן תְּלָתִין וְחֲמִשָּׁא אֲלָפִין וְאַרְבַּע מֵאָה:</p>	<p>פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה בִנְיָמִן חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֲלָף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)</p>

38	Of the children of Dan, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי דָן תּוֹלְדֹתָהוּן לְיִרְשֵׁיתָהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן בְּמִנְיַן שְׁמֹהֶן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:	לְבִנֵי דָן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל יֵצֵא צָבָא:	38
39	those that were numbered of them, of the tribe of Dan, were threescore and two thousand and seven hundred.	מִנִּיָּהוּן לְשִׁבְטָא דְדָן שְׁתִּין וְתַרְיַן אַלְפִין וּשְׁבַע מֵאָה:	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה דָן שְׁנַיִם וְשִׁשִּׁים אָלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת: (פ)	39
40	Of the children of Asher, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי אָשֶׁר תּוֹלְדֹתָהוּן לְיִרְשֵׁיתָהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן בְּמִנְיַן שְׁמֹהֶן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:	לְבִנֵי אָשֶׁר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל יֵצֵא צָבָא:	40
41	those that were numbered of them, of the tribe of Asher, were forty and one thousand and five hundred.	מִנִּיָּהוּן לְשִׁבְטָא דְאָשֶׁר אַרְבַּעִין וְחָד אַלְפִין וְחֲמִישׁ מֵאָה:	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה אָשֶׁר אַחַד וָאַרְבַּעִים אָלֶף וְחֲמִישׁ מֵאוֹת: (פ)	41
42	Of the children of Naphtali, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	בְּנֵי נַפְתָּלִי תּוֹלְדֹתָהוּן לְיִרְשֵׁיתָהוּן לְבֵית אֲבֹתָהוּן בְּמִנְיַן שְׁמֹהֶן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:	בְּנֵי נַפְתָּלִי תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל יֵצֵא צָבָא:	42
43	those that were numbered of them, of the tribe of Naphtali, were fifty and three thousand and four hundred.	מִנִּיָּהוּן לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי חֲמִשִּׁין וְתֵלְתָא אַלְפִין וָאַרְבַּע מֵאָה:	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה נַפְתָּלִי שְׁלֹשָׁה וְחֲמִשִּׁים אָלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)	43
44	These are those that were numbered, which Moses and Aaron numbered, and the princes of Israel, being twelve men; they were each one for his fathers' house.	אֵלֶּין מִנִּיָּנֵא דְמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְרַבְּרֵי יִשְׂרָאֵל תְּרֵי עֶשְׂרִי גִּיבָרִין גִּיבָרָא חֵד לְבֵית אֲבֹתָהוּן הֵּו:	אֵלֶּה הַפְּקָדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְנָשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם עֶשְׂרִי אִישׁ אִישׁ-אֶחָד לְבֵית-אֲבֹתָיו הָיוּ:	44
45	And all those that were numbered of the children of Israel by their fathers' houses, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war in Israel;	וְהָיוּ כָּל מִנְיַן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָהוּן מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא בְּיִשְׂרָאֵל:	וַיְהִיו כָּל-פְּקוּדֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל-יֵצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל:	45
46	even all those that were numbered were six hundred thousand and three thousand and five hundred and fifty.	וְהָיוּ כָּל מִנְיַנָּא שִׁית מֵאָה וְתֵלְתָא אַלְפִין וְחֲמִישׁ מֵאָה וְחֲמִשִּׁין:	וַיְהִיו כָּל-הַפְּקָדִים שֵׁשׁ-מֵאוֹת אָלֶף וּשְׁלֹשָׁת אַלְפִים וְחֲמִשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים:	46

- 47 But the Levites after the tribe of their fathers were not numbered among them. וְהַלְוִיִּם לַמִּטָּה אַבְתָּם לֹא וְלִיֻּאִי לְשִׁבְטָא דְאַבְהֶתְחוֹן הִתְפַּקְדוּ בְּתוֹכָם: (פ)
- 48 And the LORD spoke unto Moses, saying: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יוֹ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר: לֹא־מֹר:
- 49 'Howbeit the tribe of Levi thou shalt not number, neither shalt thou take the sum of them among the children of Israel; אַךְ אֶת־מִטָּה לִּי לֹא תִפְקֹד בְּרֵם יֵת שִׁבְטָא דְלִי לֹא וְאֶת־רֹאשָׁם לֹא תִשָּׂא בְּתוֹךְ תַּמְנִי וְיֵת חוֹשְׁבֵנְהוֹן לֹא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: תִּקְבִּיל בְּגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
- 50 but appoint thou the Levites over the tabernacle of the testimony, and over all the furniture thereof, and over all that belongeth to it; they shall bear the tabernacle, and all the furniture thereof; and they shall minister unto it, and shall encamp round about the tabernacle. וְאִתָּה תִּפְקֹד אֶת־הַלְוִיִּם עַל־מִשְׁכַּן הָעֵדוּת וְעַל כָּל־כְּלָיו וְעַל כָּל־אֲשֶׁר־לֹ הָמָּה יִשְׂאוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־כְּלָיו וְהֵם יִשְׁרְתֻהוּ וְסָבִיב לַמִּשְׁכָּן יַחְנוּ:
- 51 And when the tabernacle setteth forward, the Levites shall take it down; and when the tabernacle is to be pitched, the Levites shall set it up; and the common man that draweth nigh shall be put to death. וּבְמַטְל מִשְׁכְּנָא יִפְרְקוֹן וּבְנִסְעַת הַמִּשְׁכָּן יוֹרִידוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וּבְחֻנַּת הַמִּשְׁכָּן יָקִימוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת:
- 52 And the children of Israel shall pitch their tents, every man with his own camp, and every man with his own standard, according to their hosts. וַחְנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ עַל־מַחֲנֵהוּ וְאִישׁ עַל־דִּגְלוֹ לְצַבָּאתָם: וַיִּשְׁרוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גִּבֹּר עַל מִשְׁרֹתָי וּגְבֹר עַל טַקְסִיָּה לַחִילֵיהוֹן:
- 53 But the Levites shall pitch round about the tabernacle of the testimony, that there be no wrath upon the congregation of the children of Israel; and the Levites shall keep the charge of the tabernacle of the testimony. וְהַלְוִיִּם יַחְנוּ סָבִיב לַמִּשְׁכָּן הָעֵדוּת וְלֹא־יִהְיֶה קֶצֶף עַל־עֵדוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשִׁמְרוּ הַלְוִיִּם אֶת־מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכָּן הָעֵדוּת: וְלִיֻּאִי יִשְׁרוּן סָחֹר סָחֹר לַמִּשְׁכָּא דְסִהְדוּתָא וְלֹא יְהִי רוּגְזָא עַל כְּנִשְׁתָּא דְבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁרוּן לִיֻּאִי יֵת מִטְרַת מִשְׁכְּנָא דְסִהְדוּתָא:

59 (49) אך את מטה לוי לא תפקד. כדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לדדו. דבר אחר נפה הקצ"ה שעמידה לעמוד גזירה על כל הנמנין מן עשרים שנה ומעלה שימותו במדבר אמר אל יהיו אלו בכלל לפי שהם שלי שלא טעו בעגל:

61 (50) ואתה הפקד את הלויים. כהרגומו מני לשון מני שררה על דבר שהוא ממונה עליו כמו (אסתר ז, ג) ויפקד המלך פקידים:

63 (51) יורידו אותו. כהרגומו יפרקו כשצאין ליסע במדבר ממסע למסע היו מפרקין אותו מהקמתו ונושאים אותו עד מקום אשר ישכון שם העני ויחנו שם ומקימין אותו:

64 (51) והזר הקרב. לעבודתם זו:

65 (51) יומות. צידי שמים (סנהדרין פד, א):

67 (52) ואיש על דגלו. כמו שהדגלים סדורים בספר זה שלשה שבטים לכל דגל:

69 (53) ולא יהיה קצף. אם תעשה כמותי לא יהיה קצף ואם לאו שיכנסו זרים בעבודתם זו יהיה קצף כמו שמצינו במעשה קרח (במדבר יז, יא) כי ילא הקצף וגו':

54 Thus did the children of Israel; according to all that the LORD commanded Moses, so did they.	וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל וַעֲבָדוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל דְּפָקִיד יְיָ יְתַּ מֹּשֶׁה בֶּן עֲבָדוּ:	וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בֶּן עֲשׂוֹ: (פ)	54
II And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְלֹאֲהֲרֹן לְמִימֶר:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:	שלישי
'The children of Israel shall pitch by their fathers' houses; every man with his own standard, according to the ensigns; a good way off shall they pitch round about the tent of meeting.	גָּבַר עַל טַקְסִיָּה בְּאֶתְנוֹן לְבֵית אֲבֹתָהֶון יִשְׂרֹון בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִקְבִּיל סְחוּר סְחוּר לְמִשְׁכַּן זְמַנָּה יִשְׂרֹון:	אִישׁ עַל־דִּגְלוֹ בְּאֶתֶת לְבֵית אֲבֹתָם יַחֲנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִנֶּגֶד סָבִיב לְאַהֲל־מוֹעֵד יַחֲנוּ:	2
Now those that pitch on the east side toward the sunrising shall be they of the standard of the camp of Judah, according to their hosts; the prince of the children of Judah being Nahshon the son of Amminadab,	וְדָשֶׁרן קְדוּמָה מְדִנְחָה טִיקֶס מִשְׁרֵית יְהוּדָה לְחִילִיהֶון וְרֹבָא לְבְנֵי יְהוּדָה נַחֲשֹון בֶּר עַמִּינָדָב:	וְהַחֲנִים קְדָמָה מִזְרְחָה דִּגְלָה מַחֲנֶה יְהוּדָה לְצַבָּאתָם וְנָשִׂא לְבְנֵי יְהוּדָה נַחֲשֹון בֶּן־עַמִּינָדָב:	3
and his host, and those that were numbered of them, threescore and fourteen thousand and six hundred;	וְחִילִיָּה וּמִנְיַנִיהֶון שְׁבַעִין וְאַרְבַּעַּא אֶלְפִין וְשִׁית מֵאָה:	וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבַּעַּה וְשִׁבְעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת:	4
and those that pitch next unto him shall be the tribe of Issachar; the prince of the children of Issachar being Nethanel the son of Zuar,	וְדָשֶׁרן סְמִיכִין עֲלוֹהֵי שְׁבַטֵּא דִישְׁשֹׁכָר וְרֹבָא לְבְנֵי יִשְׁשֹׁכָר נֹתָנָאֵל בֶּר צוּעָר:	וְהַחֲנִים עָלָיו מִטָּה יִשְׁשֹׁכָר וְנָשִׂא לְבְנֵי יִשְׁשֹׁכָר נֹתָנָאֵל בֶּן־צוּעָר:	5
and his host, even those that were numbered thereof, fifty and four thousand and four hundred;	וְחִילִיָּה וּמִנְיַנִיהֵי חֲמִשִּׁין וְאַרְבַּעַּא אֶלְפִין וְאַרְבַּע מֵאָה:	וּצְבָאוֹ וּפְקֻדָּיו אַרְבַּעַּה וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת:	6
and the tribe of Zebulun; the prince of the children of Zebulun being Eliab the son of Helon,	שְׁבַטֵּא דִזְבוּלוֹן וְרֹבָא לְבְנֵי זְבוּלוֹן אֱלִיאָב בֶּר חֵלֹון:	מִטָּה זְבוּלוֹן וְנָשִׂא לְבְנֵי זְבוּלוֹן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹון:	7
and his host, and those that were numbered thereof, fifty and seven thousand and four hundred;	וְחִילִיָּה וּמִנְיַנִיהֵי חֲמִשִּׁין וְשִׁבַּעַּא אֶלְפִין וְאַרְבַּע מֵאָה:	וּצְבָאוֹ וּפְקֻדָּיו שְׁבַעַּה וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת:	8

2 (2) באתת. כל דגל יהיה לו אות מפה צבועה תלויה בו צבעו של זה לא תצבעו של זה צבע כל אחד כגוון אצנו הקבועה
בחשן ומתוך כך יכיר כל אחד את דגלו (תנחומא במדבר יז). דבר אחר באותות לבית אבותם באות שמסר להם יעקב
אביהם כשנשאוהו ממזרים שנאמר (בראשית ג, יז) ויעשו בניו לו כן כאשר רוס יהודה ויששכר וזבולן ישאוהו מן
המזרח וראובן ושמעון וגד מן הדרום וכו' כדאיחא בתנחומא בפרשה זו:
3 (2) מנגד. מרחוק מיל כמו שנאמר ביהושע (יהושע ג, ד) אך רחוק יהיה ציניכם וציניו כאלפים אמה שיוכלו לצא
בשבת משה ואהרן וצניו והלוים חונים בסמוך לו (תנחומא שם ט):
5 (3) קדמה. לפנים הקרויה קדם ואיוו זו רוח מזרחית והמערב קרוי אחר:

<p>all that were numbered of the camp of Judah being a hundred thousand and fourscore thousand and six thousand and four hundred, according to their hosts; they shall set forth first.</p>	<p>כָּל־הַפָּקָדִים לַמַּחֲנֶה יְהוּדָה מֵאֵת אֶלֶף וּשְׁמֹנִים אֶלֶף וּשְׁשֵׁת־אֲלָפִים וָאַרְבַּע־מֵאוֹת לְצִבְאָתָם רִאשֹׁנָה יֵסְעוּ: (ס)</p>	<p>9 כָּל־הַפָּקָדִים לַמַּחֲנֶה יְהוּדָה מֵאֵת אֶלֶף וּשְׁמֹנִים אֶלֶף וּשְׁשֵׁת־אֲלָפִים וָאַרְבַּע־מֵאוֹת לְצִבְאָתָם רִאשֹׁנָה יֵסְעוּ: (ס)</p>
<p>On the south side shall be the standard of the camp of Reuben according to their hosts; the prince of the children of Reuben being Elizur the son of Shedeur,</p>	<p>שִׁימָם מִשְׁרֵית רְאוּבֵן דְּרוֹמָא לְחִילֵיהוֹן וְרִבְא לְבִנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּרֶ שְׂדִיאוּר:</p>	<p>10 דָּגַל מַחֲנֶה רְאוּבֵן תִּימָנָה לְצִבְאָתָם וְנִשְׂאֵל לְבִנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן־שְׂדִיאוּר:</p>
<p>and his host, and those that were numbered thereof, forty and six thousand and five hundred;</p>	<p>וְחִילֵיה וּמִנִּיחֵיהִי אַרְבַּעִין וַחֲמִשָּׁ אֲלָפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:</p>	<p>11 וּצְבָאוֹ וּפְקָדָיו שֵׁשָׁה וָאַרְבַּעִים אֶלֶף וַחֲמִשָּׁ מֵאוֹת:</p>
<p>and those that pitch next unto him shall be the tribe of Simeon; the prince of the children of Simeon being Shelumiel the son of Zurishaddai,</p>	<p>וְדָשֶׁרֶן סְמִיכִין עֲלוּהִי שְׁבֹטָא דְשִׁמְעוֹן וְרִבְא לְבִנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלוּמִיאל בֶּרֶ צוּרִישַׁדָּי:</p>	<p>12 וְהַחֹנֶם עָלָיו מִטָּה שִׁמְעוֹן וְנִשְׂאֵל לְבִנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאל בֶּן־צוּרִישַׁדָּי:</p>
<p>and his host, and those that were numbered of them, fifty and nine thousand and three hundred;</p>	<p>וְחִילֵיה וּמִנִּיחֵיהוֹן חֲמִשִּׁין וְתִשְׁעָא אֲלָפִין וְתֵלֶת מֵאָה:</p>	<p>13 וּצְבָאוֹ וּפְקָדֵיהֶם תִּשְׁעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת:</p>
<p>and the tribe of Gad; the prince of the children of Gad being Eliasaph the son of Reuel,</p>	<p>וְשִׁבְטָא דְגָד וְרִבְא לְבִנֵי גָד אֱלִיסָפָה בֶּרֶ רְעוּאֵל:</p>	<p>14 וּמִטָּה גָד וְנִשְׂאֵל לְבִנֵי גָד אֱלִיסָפָה בֶּן־רְעוּאֵל:</p>
<p>and his host, even those that were numbered of them, forty and five thousand and six hundred and fifty;</p>	<p>וְחִילֵיה וּמִנִּיחֵיהוֹן אַרְבַּעִין וַחֲמִשָּׁא אֲלָפִין וְשִׁית מֵאָה וַחֲמִשִּׁין:</p>	<p>15 וּצְבָאוֹ וּפְקָדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וָאַרְבַּעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים:</p>
<p>all that were numbered of the camp of Reuben being a hundred thousand and fifty and one thousand and four hundred and fifty, according to their hosts; and they shall set forth second.</p>	<p>כָּל מִנִּיחֵיהִי לַמַּשְׁרֵית רְאוּבֵן מֵאָה וַחֲמִשִּׁין וְחָד אֲלָפִין וָאַרְבַּע מֵאָה וַחֲמִשִּׁין לְחִילֵיהוֹן בְּתִנִּיחָא נְטִלִין:</p>	<p>16 כָּל־הַפָּקָדִים לַמַּחֲנֶה רְאוּבֵן מֵאֵת אֶלֶף וָאַחָד וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע־מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים לְצִבְאָתָם וּשְׁנִיִּים יֵסְעוּ: (ס)</p>
<p>Then the tent of meeting, with the camp of the Levites, shall set forward in the midst of the camps; as they encamp, so shall they set forward, every man in his place, by their standards.</p>	<p>וְנָטִיל מִשְׁכַּן זִמְנָא מִשְׁרֵית לִיּוֹנָי בְּגוּ מִשְׁרֵיתָא כְּמָא דְשֶׁרֶן כֵּן נְטִלִין גְּבֵר עַל אֲתֵרֵיה לְטַקְסִיהוֹן:</p>	<p>17 וְנָסַע אֹהֶל־מוֹעֵד מַחֲנֶה הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ הַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר יִחַנּוּ כֵּן יֵסְעוּ אִישׁ עַל־יָדוֹ לְדִגְלֵיהֶם: (ס)</p>

- 12 (9) ראשונה יסעו. כשראין הענן מסתלק חוקעין הכהנים בחזוֹנֹת ונוסע מחנה יהודה תחלה וכשהולכין הולכין כדרך חנייתן הלוים והעגלות באמצע דגל יהודה במזרח ושל ראובן בצדום ושל אפרים במערב ושל דן בצפון:
- 21 (17) ונסע אהל מועד. לאחר שני דגלים הללו:
- 22 (17) כאשר יחנו בן יסעו. כמו שפירשתי הליכתן כחנייתן כל דגל מהלך לרוח הקדושה לו (שם יצ):
- 23 (17) על ידו. על מקומו ואין לשון יד זו ממשעו רוח של ידו קרוי על ידו הסמוכה לו לכל הושטת ידו. אינש"ן איש"א בלע"ו:

18	On the west side shall be the standard of the camp of Ephraim according to their hosts; the prince of the children of Ephraim being Elishama the son of Ammihud,	טִיֶּקֶס מִשְׁרִית אֶפְרַיִם לְחִילֵיהוֹן מַעֲרָבָא וְרָבָא לְבָנֵי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בֶּר עַמִּיהוּד:	18 דָּגֵל מַחֲנֶה אֶפְרַיִם לְצַבָּאתָם יָמָה וְנָשִׂיא לְבָנֵי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד:
19	and his host, and those that were numbered of them, forty thousand and five hundred;	וְחִילֵיה וּמִנִּיגְהוֹן אַרְבַּעִין אַלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:	19 וַצָּבָאוּ וּפְקָדֵיהֶם אַרְבָּעִים אַלֶּף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת:
20	and next unto him shall be the tribe of Manasseh; the prince of the children of Manasseh being Gamaliel the son of Pedahzur,	וְדִסְמִיכִין עֲלוֹהֵי שְׁבֹטָא דְּמִנְשֶׁה וְרָבָא לְבָנֵי מִנְשֶׁה גַּמְלִיאֵל בֶּר פְּדָהצֹר:	20 וְעָלוּ מִטָּה מִנְשֶׁה וְנָשִׂיא לְבָנֵי מִנְשֶׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצֹר:
21	and his host, and those that were numbered of them, thirty and two thousand and two hundred;	וְחִילֵיה וּמִנִּיגְהוֹן תִּלְתִּין וַתְּרִין אַלְפִין וּמֵאתָן:	21 וַצָּבָאוּ וּפְקָדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אַלֶּף וּמֵאתָן:
22	and the tribe of Benjamin; the prince of the children of Benjamin being Abidan the son of Gideon,	וְשִׁבְטָא דְּבִנְיָמִין וְרָבָא לְבָנֵי בִנְיָמִין אַבִּידָן בֶּר גִּדְעוֹנִי:	22 וּמִטָּה בִנְיָמִין וְנָשִׂיא לְבָנֵי בִנְיָמִין אַבִּידָן בֶּן־גִּדְעוֹנִי:
23	and his host, and those that were numbered of them, thirty and five thousand and four hundred;	וְחִילֵיה וּמִנִּיגְהוֹן תִּלְתִּין וַחֲמִשָּׁא אַלְפִין וְאַרְבַּע מֵאָה:	23 וַצָּבָאוּ וּפְקָדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אַלֶּף וְאַרְבַּע מֵאוֹת:
24	all that were numbered of the camp of Ephraim being a hundred thousand and eight thousand and a hundred, according to their hosts; and they shall set forth third.	כָּל מִנִּיגְיָא לְמִשְׁרִית אֶפְרַיִם מֵאָה וַתְּמִנְיָא אַלְפִין וּמֵאָה לְחִילֵיהוֹן בִּתְלִיתִיתָא נְטִילִין:	24 כָּל־הַפְּקָדִים לְמַחֲנֶה אֶפְרַיִם מֵאת אַלֶּף וּשְׁמֹנֶת־אַלְפִים וּמֵאָה לְצַבָּאתָם וּשְׁלֹשִׁים יָסֻעוּ: (ס)
25	On the north side shall be the standard of the camp of Dan according to their hosts; the prince of the children of Dan being Ahiezzer the son of Ammishaddai,	טִיֶּקֶס מִשְׁרִית דָּן צְפוֹנָא לְחִילֵיהוֹן וְרָבָא לְבָנֵי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּר עַמִּישַׁדַּי:	25 דָּגֵל מַחֲנֶה דָּן צְפֹנָה לְצַבָּאתָם וְנָשִׂיא לְבָנֵי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדַּי:
26	and his host, and those that were numbered of them, threescore and two thousand and seven hundred;	וְחִילֵיה וּמִנִּיגְהוֹן שְׁתֵּין וַתְּרִין אַלְפִין וּשְׁבַע מֵאָה:	26 וַצָּבָאוּ וּפְקָדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁשִׁים אַלֶּף וּשְׁבַע מֵאוֹת:
27	and those that pitch next unto him shall be the tribe of Asher; the prince of the children of Asher being Pagiel the son of Ochran,	וְדִשְׁרֹן סְמִיכִין עֲלוֹהֵי שְׁבֹטָא דְּאַשֶׁר וְרָבָא לְבָנֵי אַשֶׁר פַּגְעִיאֵל בֶּר עֹכְרָן:	27 וַחֲחִנִּים עָלוּ מִטָּה אֲשֶׁר וְנָשִׂיא לְבָנֵי אֲשֶׁר פַּגְעִיאֵל בֶּן־עֹכְרָן:
28	and his host, and those that were numbered of them, forty and one thousand and five hundred;	וְחִילֵיה וּמִנִּיגְהוֹן אַרְבַּעִין וַחֵד אַלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:	28 וַצָּבָאוּ וּפְקָדֵיהֶם אַחַד וְאַרְבָּעִים אַלֶּף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת:

29	and the tribe of Naphtali; the prince of the children of Naphtali being Ahira the son of Enan,	וּמִטָּה נַפְתָּלִי וְנִשְׂיָא לְבִנִּי וְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי וְרַבָּא לְבִנִּי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּן-עֵינָן:	29
30	and his host, and those that were numbered of them, fifty and three thousand and four hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקָדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וַחֲמִשִּׁים וְחֲמִשָּׁה אֲלָף וָאַרְבַּע מֵאוֹת:	30
31	all that were numbered of the camp of Dan being a hundred thousand and fifty and seven thousand and six hundred; they shall set forth hindmost by their standards.'	כָּל-הַפְּקָדִים לְמַחֲנֶה דָן מֵאוֹת אֲלָף וְשִׁבְעָה וַחֲמִשִּׁים אֲלָף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת לְאַחֲרֵנָה יִסְעוּ לְדִגְלֵיהֶם: (פ)	31
32	These are they that were numbered of the children of Israel by their fathers' houses; all that were numbered of the camps according to their hosts were six hundred thousand and three thousand and five hundred and fifty.	אֵלֶּה פְּקוּדֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם כָּל-פְּקוּדֵי הַמַּחֲנֶה לְצִבְאָתָם שֵׁשׁ-מֵאוֹת אֲלָף וְשֹׁלֶשֶׁת אֲלָפִים וַחֲמִשָּׁה מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים:	32
33	But the Levites were not numbered among the children of Israel; as the LORD commanded Moses.	וְהַלְוִיִּם לֹא הִתְּפַקְדּוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּמָּא דְּפָקִיד יְיָ יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה:	33
34	Thus did the children of Israel: according to all that the LORD commanded Moses, so they pitched by their standards, and so they set forward, each one according to its families, and according to its fathers' houses.	וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה בֶּן-חֲנֹנִי לְדִגְלֵיהֶם וְכֵן נָסְעוּ אִישׁ לְמִשְׁפַּחְתּוֹ עַל-בֵּית אֲבֹתָיו: (פ)	34
III	Now these are the generations of Aaron and Moses in the day that the LORD spoke with Moses in mount Sinai.	וְאַלֵּיךְ תוֹלְדֹת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה בְּיוֹם דְּמַלִּיל יְיָ יְהוָה בְּטוֹרָא דְּסִינַי:	נציעי
2	And these are the names of the sons of Aaron: Nadab the first-born, and Abihu, Eleazar, and Ithamar.	וְאַלֵּה שְׁמוֹת בְּנֵי-אַהֲרֹן הַבְּכֹר וְנָדָב וְאַבִּיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר:	2
3	These are the names of the sons of Aaron, the priests that were anointed, whom he consecrated to minister in the priest's office.	אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים הַמְּשֻׁחִים אֲשֶׁר-מָלָא יָדָם לְכַהֵן:	3

¹ (1) ואלה תולדות אהרן ומשה. ואינו מוזכר אלא בני אהרן ונקראו תולדות משה לפי שלמדן תורה מלמד שכל המלמד את בן מצורע מורה מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו (סנהדרין יט, ז):

² (1) ביום דבר ה' את משה. נעשו אלו התולדות שלו שלמדן מה שלמד מפי הגבורה:

<p>And Nadab and Abihu died before the LORD, when they offered strange fire before the LORD, in the wilderness of Sinai, and they had no children; and Eleazar and Ithamar ministered in the priest's office in the presence of Aaron their father.</p>	<p>וַיָּמָת נָדָב וַאֲבִיהוּא לִפְנֵי יְהוָה בְּהַקְרִיבוֹן אֵשׁ זָרָה לִפְנֵי יְהוָה בְּמִדְבָּר סִינַי וּבָנִים לֹא־הָיוּ לָהֶם וַיִּכָּתֶן אֶלְעָזָר וַאֲיִתְמָר עַל־פְּנֵי אֶהֱרֹן אֲבִיהֶם: (פ)</p>	<p>וַיָּמָת נָדָב וַאֲבִיהוּא לִפְנֵי יְהוָה בְּהַקְרִיבוֹן אֵשׁ זָרָה לִפְנֵי יְהוָה בְּמִדְבָּר סִינַי וּבָנִים לֹא־הָיוּ לָהֶם וַיִּכָּתֶן אֶלְעָזָר וַאֲיִתְמָר עַל־פְּנֵי אֶהֱרֹן אֲבִיהֶם: (פ)</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לַמִּימָר: לְאֹמַר:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לַמִּימָר: לְאֹמַר:</p>
<p>'Bring the tribe of Levi near, and set them before Aaron the priest, that they may minister unto him.</p>	<p>וְהָעֹמְדֹת אֹתוֹ לִפְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן וְשָׂרְתוּ אֹתוֹ: וְשָׁמְרוּ וְאֶת־מִשְׁמֶרְתּוֹ וְאֶת־מִשְׁמֶרֶת כָּל־הָעֵדָה לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן:</p>	<p>וְהָעֹמְדֹת אֹתוֹ לִפְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן וְשָׂרְתוּ אֹתוֹ: וְשָׁמְרוּ וְאֶת־מִשְׁמֶרְתּוֹ וְאֶת־מִשְׁמֶרֶת כָּל־הָעֵדָה לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן:</p>
<p>And they shall keep his charge, and the charge of the whole congregation before the tent of meeting, to do the service of the tabernacle.</p>	<p>וְשָׁמְרוּ וְאֶת־מִשְׁמֶרְתּוֹ וְאֶת־מִשְׁמֶרֶת כָּל־כְּנֻשָׁתָא קָדָם מִשְׁכָּן זִמְנָא לְמַפְלַח יֵת פּוֹלְחֵן מִשְׁכָּנָא:</p>	<p>וְשָׁמְרוּ וְאֶת־מִשְׁמֶרְתּוֹ וְאֶת־מִשְׁמֶרֶת כָּל־כְּנֻשָׁתָא קָדָם מִשְׁכָּן זִמְנָא לְמַפְלַח יֵת פּוֹלְחֵן מִשְׁכָּנָא:</p>
<p>And they shall keep all the furniture of the tent of meeting, and the charge of the children of Israel, to do the service of the tabernacle.</p>	<p>וְשָׁמְרוּ וְאֶת־כָּל־כְּנֻשָׁתָא קָדָם מִשְׁכָּן זִמְנָא לְמַפְלַח יֵת פּוֹלְחֵן מִשְׁכָּנָא:</p>	<p>וְשָׁמְרוּ וְאֶת־כָּל־כְּנֻשָׁתָא קָדָם מִשְׁכָּן זִמְנָא לְמַפְלַח יֵת פּוֹלְחֵן מִשְׁכָּנָא:</p>
<p>And thou shalt give the Levites unto Aaron and to his sons; they are wholly given unto him from the children of Israel.</p>	<p>וְנָתַתָּה אֶת־חֲלוּיָם לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו נְתוּנָם נְתוּנָם הָמָּה לֹא מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וְנָתַתָּה אֶת־חֲלוּיָם לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו נְתוּנָם נְתוּנָם הָמָּה לֹא מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>And thou shalt appoint Aaron and his sons, that they may keep their priesthood; and the common man that draweth nigh shall be put to death.'</p>	<p>וְאֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו תִּפְקֹד וְשָׁמְרוּ אֶת־כְּהֻנָּתָם וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת: (פ)</p>	<p>וְאֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו תִּפְקֹד וְשָׁמְרוּ אֶת־כְּהֻנָּתָם וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת: (פ)</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לַמִּימָר: לְאֹמַר:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לַמִּימָר: לְאֹמַר:</p>

- 6 (4) על פני אהרן. צחיי (צמ"ר, כו):
- 9 (6) ושרתו אותו. ומהו השירות ושמו את משמרתו לפי שמירת המקדש עליו שלא יקרב זר כמו שנאמר (במדבר יא, א) אחת וצנין וצית אצין אתך תשא את עון המקדש והלויס הללו מסייעין אותם זו היא השירות:
- 11 (7) ושמו את משמרתו. כל מנוי שהאדם ממונה עליו ומוטל עליו לעשותו קרוי משמרת ככל המקרא ובלשון משנה כמו שאמרו צנצנת ותרש והלא אין משמרת ומשמרתך שזה (מגילה יג, ז) וכן משמרות כהונה ולויה:
- 13 (8) ואת משמרת בני ישראל. שכולן היו זקוקין לזרכי המקדש אלא שהלויס צאים תחתיהם צלחותם לפיכך לוקחים מהם המעשרות צנצנת שנאמר (להלן יא, לא) כי שכר הוא לכם חלף עצודתכם:
- 15 (9) נתונם המה לו. לעזרה:
- 16 (9) מאת בני ישראל. כמו מתוך בני ישראל כלומר משאר כל העדה נצדלו לכך בגזרת המקום והוא נתנם לו שנאמר (שם פ, יט) ואתנה את הלויס נתונים וגו':
- 18 (10) ואת אהרן ואת בניו תפקד. לשון פקידות ואינו לשון מניין:
- 19 (10) ושמו את כהנתם. קצלת דמים וזריקה והקטרה ועבודות המסורות לכהנים:

<p>12 'And I, behold, I have taken the Levites from among the children of Israel instead of every first-born that openeth the womb among the children of Israel; and the Levites shall be Mine;</p>	<p>וְאֲנִי הִנֵּה לָקַחְתִּי אֶת־הַלְוִיִּם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל־בְּכוֹר פֶּטֶר רֶחֶם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם:</p>	<p>12 וְאֲנִי הִנֵּה לָקַחְתִּי אֶת־הַלְוִיִּם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל־בְּכוֹר פֶּטֶר רֶחֶם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם:</p>
<p>13 for all the first-born are Mine: on the day that I smote all the first-born in the land of Egypt I hallowed unto Me all the first-born in Israel, both man and beast, Mine they shall be: I am the LORD.' .</p>	<p>כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיוֹם הַכּוֹתִי כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה לִי יִהְיוּ אֲנִי יְהוָה: (פ)</p>	<p>13 כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיוֹם הַכּוֹתִי כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה לִי יִהְיוּ אֲנִי יְהוָה: (פ)</p>
<p>14 And the LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּמִדְבָּרָא דְּסִינַי לְמִימַר:</p>	<p>חמישי 14 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּמִדְבָּרָא דְּסִינַי לְמִימַר:</p>
<p>15 'Number the children of Levi by their fathers' houses, by their families; every male from a month old and upward shalt thou number them.'</p>	<p>מִנֵּי יִתְּ בְּנֵי לְוִי לְבֵית אֲבֹתָהֶן לְזֶרְעֵיהֶן כָּל־דְּכוּרָא מִבֶּר יָרְחָא וְלַעֲלָא תַמְנִינֹן:</p>	<p>15 פָּקֹד אֶת־בְּנֵי לְוִי לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וְעַלָּה תִפְקְדֵם:</p>
<p>16 And Moses numbered them according to the word of the LORD, as he was commanded.</p>	<p>וּמִנָּא יִתְּהוֹן מֹשֶׁה עַל מִימְרָא דִּי כָמָא דְּאִתְּפָקֵד:</p>	<p>16 וַיִּפְקֹד אֹתָם מֹשֶׁה עַל־פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה:</p>
<p>17 And these were the sons of Levi by their names: Gershon, and Kohath, and Merari.</p>	<p>וְהָיוּ אֵלֶּין בְּנֵי לְוִי בְּשִׁמְהֵיהֶן גֶּרְשׁוֹן וְקָהָת וּמֶרָרִי:</p>	<p>17 וַיְהִי־וְאֵלֶּה בְּנֵי־לְוִי בְּשִׁמְתָם גֶּרְשׁוֹן וְקָהָת וּמֶרָרִי:</p>
<p>18 And these are the names of the sons of Gershon by their families: Libni and Shimei.</p>	<p>וְאֵלֶּין שְׁמֹת בְּנֵי גֶרְשׁוֹן לְזֶרְעֵיהֶן לְבָנֵי וְשִׁמְעִי:</p>	<p>18 וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־גֶרְשׁוֹן לְמִשְׁפַּחָתָם לְבָנֵי וְשִׁמְעִי:</p>
<p>19 And the sons of Kohath by their families: Amram and Izhar, Hebron and Uzziel.</p>	<p>וּבְנֵי קָהָת לְזֶרְעֵיהֶן עֲמָרָם וְיִזְחָר חֶבְרוֹן וְעֻזִּיאֵל:</p>	<p>19 וּבְנֵי קָהָת לְמִשְׁפַּחָתָם עֲמָרָם וְיִזְחָר חֶבְרוֹן וְעֻזִּיאֵל:</p>

22 (12) ואני הנה לקחתי. ואני מהיכן זכיתי זה: מתוך בני ישראל. שיהיו ישראל שוכרין אותן לשירות שלי על ידי הזכורות זכיתי זהם ולקחתים תמורתם לפי שהיתה העבודה בצכורות וכשחטאו בעגל נפסלו והלויים שלא עבדו עזודת אלילים נצחרו תחתיהם (מדרש אגדה):

26 (15) מבין חדש ובעלה. משילא מכלל נפלים הוא נמנה ליקרא שומר משמרת הקדש. אמר רבי יהודה דרבי שלום למוד הוא אותו השבט להיות נמנה מן הצטון שנאמר (להלן כו, נט) אשר ילדה אותה ללוי במצרים עם כניסתה צפחה מצרים ילדה אותה ונמנית בשצעים נפשות שכשאתה מונה חשבונם לא תמנאם אלא שצעים חסר אחת והיא השלימה את המנין (תנחומא במדבר טז):

28 (16) על פי ה'. אמר משה לפני הקב"ה היאך אני נכנס לתוך אהליהם לדעת מנין יונקיהם אמר לו הקב"ה עשה אתה שלך ואני אעשה שלי הלך משה ועמד על פתח האהל והשכינה מקדמת לפניו ונת קול יוצאת מן האהל ואומרת כן וכן תינוקות יש צאהל זה לכך נאמר על פי ה' (שם):

20 And the sons of Merari by their families: Mahli and Mushi. These are the families of the Levites according to their fathers' houses.

וּבְנֵי מִרְיָי לְמִשְׁפַּחְתָּם מִחֲלֵי
וּמוֹשֵׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת
זֶרְעֵית לִוִּי לְבֵית אֲבֹתָהֶן:

21 Of Gershon was the family of
the Libnites, and the family of
the Shimeites; these are the
families of the Gershonites.

לְגֶרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַלֵּכְבִּי
וּמִשְׁפַּחַת הַשֹּׁמֵעִי אֵלֶּה הֵם
מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשִׁי:

לְגֶרְשׁוֹן זָרְעִית לִבְנֵי וְזָרְעִית
שִׁמְעִי אֵלֶּיךָ אֲנִי זָרְעִית
גֶּרְשׁוֹן:

Those that were numbered of
 22 them, according to the number
 of all the males, from a month
 old and upward, even those that
 were numbered of them were
 seven thousand and five
 hundred.

פִּקְדֵיהֶם בַּמִּסְפָּר כָּל־זָכָר
מִבֶּן־חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה פִּקְדֵיהֶם
שִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת:

מִנִּגְיֵיהֶן בְּמִנּוֹן כָּל־דְּכוּרָא
מִבֶּן־יָרֵחַ וְלֵשִׁילָא
מִנִּגְיֵיהֶן שִׁבְעָא אֲלָפִין
וַחֲמִישׁ מֵאָה:

23 The families of the Gershonites
were to pitch behind the
tabernacle westward:

מִשְׁפָּחַת הַגֵּרֶשֶׁנִּי אַחֲרֵי זְרַעֲתָ גֵּרְשׁוֹן אַחֲרֵי מִשְׁכָּנָא
הַמִּשְׁכָּן יִחַנּוּ יָמָה: יִשְׁרוֹן מִעֶרְבָא:

the prince of the fathers' house
24 of the Gershonites being
Eliasaph the son of Lael,

וַיֵּשֶׁב בֵּית-אָבִי
אֶלְיָסָף בֶּן-לֵאלִי:

וַיֵּשֶׁב בֵּית-אָבִי
אֶלְיָסָף בֶּן-לֵאלִי:

25 and the charge of the sons of
Gershon in the tent of meeting
the tabernacle, and the Tent, the
covering thereof, and the screen
for the door of the tent of
meeting,

וּמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי־גִרְשׁוֹן בְּאֶהֱלִי
 זִמְנָא מִשְׁכָּנָא וּפָרָסָא
 חֹנֶפֶאִיה וּפָרָסָא דְתַרְע
 מִשְׁכָּן זִמְנָא:

26 and the hangings of the court,
and the screen for the door of
the court—which is by the
tabernacle, and by the altar,
round about—and the cords of
it, even whatsoever pertaineth to
the service thereof.

וְסִרְדֵּי דִרְתָּא וְיִתְּ פִרְסָא
 דִּתְרַע דִּרְתָּא דְעַל מִשְׁכְּנָא
 וְעַל מִדְבְּחָא סְחֹר סְחֹר
 וְיִתְּ אֲטוּנֹהִי לְכָל פּוֹלְחֵינִיהּ:
 וְסִלְעֵי הַחֶצֶר וְאֶת-מִסְּנֵי
 פֶּתַח הַחֶצֶר אֲשֶׁר
 עַל-הַמִּשְׁכָּן וְעַל-הַמִּזְבֵּחַ
 סָבִיב וְאֶת מִוִּתְרָיו לְכָל
 עֲבֹדָתוֹ: (ס)

27 And of Kohath was the family of the Amramites, and the family of the Izharites, and the family of the Hebronites, and the family of the Uzzielites; these are the families of the Kohathites:

וְלִקְחָתָּ מִשְׁפַּחַת הָעֶמְקִי וּמִשְׁפַּחַת הַיַּזְהָרִי וּמִשְׁפַּחַת הַחֲבֹנִי וּמִשְׁפַּחַת הָעֲזִיאוֹלִי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת קִהְתִּי:

³⁴ (21) לגרשון משפחת הלבני. כלומר לגרשון היו הפקודים משפחת הלצני ומשפחת השמעני פקודיהם כך וכך:

³⁹ (25) המשכן. יריעות התחתונות:

⁴⁰ (25) והאהל. יריעות עזים העשויות לגג:

41 (25) מבסהו. עורות אילים ומקשים:

⁴² (25) ומסך פתח. הוא הוילון:

⁴⁴ (26) ואת מיתריו. של משכן והאהל ולא של חצר:

28	according to the number of all the males, from a month old and upward, eight thousand and six hundred, keepers of the charge of the sanctuary.	בְּמִסְפַּר כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֹדֶשׁ בְּמִנּוּן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּן יָרְחָא וְלַעֲיָלָא חֲמִנְיָא אֶלְפִין וְשִׁית מֵאָה נְטָרֵי מִטְרָתָא דְּקוּדְשָׁא:	28
29	The families of the sons of Kohath were to pitch on the side of the tabernacle southward;	מִשְׁפַּחַת בְּנֵי-קָהַת יַחֲנוּ עַל יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן תִּימָנָה:	29
30	the prince of the fathers' house of the families of the Kohathites being Elizaphan the son of Uzziel,	וְנָשִׂיא בֵּית-אָב לְמִשְׁפַּחַת קָהַת אֱלִיצָפָן בֶּן-עֲזִיָּאל:	30
31	and their charge the ark, and the table, and the candlestick, and the altars, and the vessels of the sanctuary wherewith the priests minister, and the screen, and all that pertaineth to the service thereof;	וּמִשְׁמֶרֶתָם הָאָרֶן וְהַשְּׁלֶחֶן וְהַמִּנְחָה וְהַמִּזְבֵּחַת וְכָל־הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ בָהֶם וְהַמָּסָךְ וְכָל עֲבֹדָתוֹ:	31
32	Eleazar the son of Aaron the priest being prince of the princes of the Levites, and having the oversight of them that keep the charge of the sanctuary.	וְנָשִׂיא נְשִׂאֵי הַלְוִי אֱלֶעָזָר בֶּן-אַהֲרֹן הַכֹּהֵן פְּקֻדֵּת שְׁמֵרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ:	32
33	Of Merari was the family of the Mahlites, and the family of the Mushites; these are the families of Merari.	לְמִרְרֵי מִשְׁפַּחַת הַמַּחֲלִי וּמִשְׁפַּחַת הַמוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת מִרְרֵי:	33
34	And those that were numbered of them, according to the number of all the males, from a month old and upward, were six thousand and two hundred;	וּפְקֻדֵיהֶם בְּמִסְפַּר כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֹדֶשׁ וְלַעֲיָלָא שֵׁשֶׁת אֶלְפִים וּמֵאתַיִם:	34
35	the prince of the fathers' house of the families of Merari being Zuriel the son of Abihail; they were to pitch on the side of the tabernacle northward;	וְנָשִׂיא בֵּית-אָב לְמִשְׁפַּחַת מִרְרֵי צוּרִיָּאל בֶּן-אַבִּיחַיִל עַל יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ צָפֹנָה:	35

48 (29) משפחת בני קהת יחנו וגו' תימנה. וסמוכין להם דגל ראובן החונים תימנה (לעיל 3, י) אוי לרשע ואוי לשכנו לכן לקו מהם דתן ואזירים ומאחיס וחמשים איש עס קרח ועדתו שנמשכו עמהם צמחלוקתם (תנחומא צמדבר י3):

51 (31) והמסך. היא הפרכת שאף היא קרויה (שמות מ, כא) (פרכת) המסך:

53 (32) ונשיא נשיאי הלוי. ממונה על כלם ועל מה היא נשיאותו:

54 (32) פקודת שומרי משמרת הקודש. על ידו היה פקודת כולם:

<p>the appointed charge of the sons of Merari being the boards of the 36 tabernacle, and the bars thereof, and the pillars thereof, and the sockets thereof, and all the instruments thereof, and all that pertaineth to the service thereof;</p>	<p>וּפְקֻדַּת מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי מְרָרִי 36 קְרָשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעַמֻּדָיו וְאֲדָנָיו וְכָל־כֵּלָיו וְכָל עֲבֹדָתוֹ:</p>
<p>and the pillars of the court 37 round about, and their sockets, and their pins, and their cords.</p>	<p>וְעַמֻּדֵי הַחֲצָר סָבִיב 37 וְאֲדָנֵיהֶם וִיתְדֵתָם וּמִיתְרֵיהֶם:</p>
<p>And those that were to pitch before the tabernacle eastward, 38 before the tent of meeting toward the sunrising, were Moses, and Aaron and his sons, keeping the charge of the sanctuary, even the charge for the children of Israel; and the common man that drew nigh was to be put to death.</p>	<p>וְהַחֲנִיּוֹם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן קִדְמָה 38 לִפְנֵי אֹהֶל־מוֹעֵד וּמִזְרְחָהּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבָנָיו שְׁמֵרִים מִשְׁמֶרֶת הַמִּקְדָּשׁ לַמִּשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהַזָּר הַקָּרֵב יוֹמָת:</p>
<p>All that were numbered of the Levites, whom Moses and Aaron 39 numbered at the commandment of the LORD, by their families, all the males from a month old and upward, were twenty and two thousand.</p>	<p>כָּל־פְּקוּדֵי הַלְוִיִּם אֲשֶׁר 39 פָקֵד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה לַמִּשְׁפָּחָתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמַעְלָה שְׁנָיִם וְעֶשְׂרִים אָלֶף: (ס)</p>
<p>And the LORD said unto Moses: 40 'Number all the first-born males of the children of Israel from a month old and upward, and take the number of their names.</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פָקֵד שׁוֹטֵי כָל־בְּכֹר זָכָר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמַעְלָה וְשָׂא אֶת מִסְפָּר שְׁמֹתָם:</p>
<p>And thou shalt take the Levites for Me, even the LORD, instead 41 of all the first-born among the children of Israel; and the cattle of the Levites instead of all the firstlings among the cattle of the children of Israel.'</p>	<p>וְלָקַחְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִי אֲנִי 41 יְהוָה תַּחַת כָּל־בְּכֹר בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵת בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבֵהֵמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>

⁶¹ (38) משה ואהרן ובניו. וסמוכין להם דגל מחנה יהודה והסונים עליו יששכר וזבולן ויוסף לזכרון טוב לשכנו לפי שהיו שכניו של משה שהיה עוסק בתורה נעשו גדולים בתורה שנאמר (תהלים ס, ט) יהודה מחוקקי (ד"ה י"א, נג) ומצני יששכר יודעי צינה וגו' מאתים ראשי סנהדראות ומזבולן (שופטים ה, יד) מושכים בשבט סופר (תנחומא שם):

⁶³ (39) אשר פקד משה ואהרן. נקוד על ואהרן לומר שלא היה צמנין הלוים (זכורות ד, א):
⁶⁴ (39) שנים ועשרים אלף. וזפרטן אתה מוצא שלש מאות יתרים בני גרשון שבעת אלפים וחמש מאות. בני קהת שמונת אלפים ושש מאות. בני מררי ששת אלפים ומאתים. ולמה לא כללן עם השאר ויפדו את הזכורות ולא יהיו זקוקים השלשה ושבעים ומאתים זכורות העודפים על המניין לפדיון אמרו רבותינו במסכת זכורות (ה, א) אותן שלש מאות לויים זכורים היו ודים שיפקיעו עצמם מן הפדיון:
⁶⁶ (40) פקד כל בכור זכר וגו' מבין חדש ומעלה. משינא מכלל ספק נפלים:

<p>42 And Moses numbered, as the LORD commanded him, all the first-born among the children of Israel.</p>	<p>וַיִּפְקֹד מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֶת-כָּל-בְּכוֹר יִתִּיה יֵת כָּל בּוֹכְרָא בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>42 וַיִּפְקֹד מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֶת-כָּל-בְּכוֹר יִתִּיה יֵת כָּל בּוֹכְרָא בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>43 And all the first-born males according to the number of names, from a month old and upward, of those that were numbered of them, were twenty and two thousand two hundred and threescore and thirteen.</p>	<p>וַהֲיוּ כָל בְּכוֹרִיא דְּכוֹרִיא בְּמִנְיָן שְׁמֵהֶן מִכַּר יִרְחָא וְלַעֲיִלָא לְמִנְיָהֶון עֲשָׂרִין וְתַרְיִין אַלְפִין וּמֵאתָן וְשִׁבְעִין וְתֵלְתָא:</p>	<p>43 וַהֲיוּ כָל-בְּכוֹר זָכָר בְּמִסְפָּר שְׁמֹת מִבֶּן-חֹדֶשׁ וּמַעְלָה לְפָקְדֵיהֶם שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף שְׁלֹשָׁה וְשִׁבְעִים וּמֵאתָיִם: (פ)</p>
<p>44 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרָ:</p>	<p>44 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרָ:</p>
<p>45 'Take the Levites instead of all the first-born among the children of Israel, and the cattle of the Levites instead of their cattle; and the Levites shall be Mine, even the LORD'S.</p>	<p>קַח אֶת-הַלְוִיִּם תַּחַת כָּרִיב יֵת לִינְאִי חֶלֶף כָּל בּוֹכְרָא בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיֵת בְּעִירָא דְּלִינְאִי חֶלֶף בְּעִירָהֶון וַיהוֹן מְשֻׁמְשִׁין קְדָמִי לִינְאִי אֲנָא יְיָ:</p>	<p>45 קַח אֶת-הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל-בְּכוֹר בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת-בְּהֶמַת הַלְוִיִּם תַּחַת בְּהֶמָתָם וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם אֲנִי יְהוָה:</p>
<p>46 And as for the redemption of the two hundred and three score and thirteen of the first-born of the children of Israel, that are over and above the number of the Levites,</p>	<p>וְאֵת פְּדוּיֵי הַשְּׁלֹשָׁה וְהַשְּׁבַעִים וְהַמֵּאתָיִם הָעֶדְפִים עַל-הַלְוִיִּם מִבְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>46 וְאֵת פְּדוּיֵי הַשְּׁלֹשָׁה וְהַשְּׁבַעִים וְהַמֵּאתָיִם הָעֶדְפִים עַל-הַלְוִיִּם מִבְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>47 thou shalt take five shekels apiece by the poll; after the shekel of the sanctuary shalt thou take them—the shekel is twenty gerahs.</p>	<p>וְתִסַּב חֲמִישַׁת חֲמִישַׁת סֶלְעִין לְגִלְגֻּלָּתָא בְּשֶׁקֶל תִּסַּב עֲשָׂרִין מְעִין סֶלְעָא:</p>	<p>47 וְלָקַחְתָּ חֲמִשָּׁה חֲמִשָּׁה שֶׁקֶלִים לְגִלְגֻּלָּת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ תִּקַּח עֲשָׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל:</p>
<p>48 And thou shalt give the money wherewith they that remain over of them are redeemed unto Aaron and to his sons.'</p>	<p>וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וְלִבְנוֹתָי פּוֹרְקֹן דִּיתִירִין בְּהוֹן:</p>	<p>48 וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו פְּדוּיֵי הָעֶדְפִים בָּהֶם:</p>
<p>49 And Moses took the redemption-money from them that were over and above them that were redeemed by the Levites;</p>	<p>וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת כֶּסֶף הַפְּדוּיִם מֵאֵת הָעֶדְפִים עַל פְּדוּיֵי הַלְוִיִּם:</p>	<p>49 וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת כֶּסֶף הַפְּדוּיִם מֵאֵת הָעֶדְפִים עַל פְּדוּיֵי הַלְוִיִּם:</p>

⁷² (45) ואת בהמת הלויים וגו'. לא פדו זהמות הלויים את זכורי צהמה טהורה של ישראל אלא את פטרי חמוריים ושה אחד של זון לוי פטר כמה פטרי חמוריים של ישראל מדע שהרי מנה העודפים צאדם ולא מנה העודפים צהמה (שס 7, 3):

⁷⁴ (46) ואת פדויי השלשה וגו'. ואת הזכורות הנריכין להפדות צהם אלו השלשה ושבעים ומאתים העודפים צהם ויתריים על הלויים מהם תקח חמשת שקלים לגלגלת כך היתה מכירתם של יוסף עשרים כסף שהיה זכורה של רחל (ז"ר פד, יח):

⁷⁸ (49) העדפים על פדויי הלויים. על אותן שפדו הלויים צגופן:

50	from the first-born of the children of Israel took he the money: a thousand three hundred and threescore and five shekels, after the shekel of the sanctuary.	מִן בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל נָסִיב יִת כֶּסֶף אֶלֶף וַחֲמִישׁ מֵאָה וּשְׁתַּיִן וַחֲמִישׁ סָלְעִין בְּסָלְעֵי קוֹדֶשׁ:	מֵאֵת בְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקַח אֶת־הַכֶּסֶף חֲמִשָּׁה וּשְׁשִׁים וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וָאֶלֶף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ:	50
51	And Moses gave the redemption-money unto Aaron and to his sons, according to the word of the LORD, as the LORD commanded Moses.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה יֵת כֶּסֶף פְּרִיקָא לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו עַל מִקְרָא דְּיִי כְּמֵא דְפָקִיד יִי יֵת מֹשֶׁה:	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־כֶּסֶף הַפְּדִיָּם לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו עַל־פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (פ)	51
IV	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:	סזעי
2	'Take the sum of the sons of Kohath from among the sons of Levi, by their families, by their fathers' houses,	קִבִּילוּ יֵת חֹשֶׁבֶן בְּנֵי קָהָת מִגֹּז בְּנֵי לֵוִי לְזִרְעֹתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן:	נָשָׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי קָהָת מִתּוֹךְ בְּנֵי לֵוִי לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם:	2
3	from thirty years old and upward even until fifty years old, all that enter upon the service, to do work in the tent of meeting.	מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲלָא וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דְּאֵתִי לְחִילָא לְמַעֲבַד עֲבִידְתָּא בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־בָּא לַעֲבֹד לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד:	3
4	This is the service of the sons of Kohath in the tent of meeting, about the most holy things:	דִּין פּוֹלְחֵן בְּנֵי קָהָת בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא קוֹדֶשׁ קוֹדֶשׁ:	זֹאת עֲבֹדַת בְּנֵי־קָהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים:	4
5	when the camp setteth forward, Aaron shall go in, and his sons, and they shall take down the veil of the screen, and cover the ark of the testimony with it;	וַיַּעֲזֹל אַהֲרֹן וּבָנָיו בְּמִטְלָא מִשְׁרִיתָא וַיִּפְרְקוּן יֵת פְּרוּכְתָּא דְּפָרְסָא וַיְכַסּוּן בָּהּ יֵת אֹרֶזָא דְּסִהְדוּתָא:	וּבָא אַהֲרֹן וּבָנָיו בְּנִסְעָה הַמַּחֲנֶה וַהֲלֹדּוּ אֶת פְּרֹכֶת הַמִּסְכָּה וַכִּסּוּ־בָהּ אֶת אֲרֹן הָעֵדוּת:	5
6	and shall put thereon a covering of sealskin, and shall spread over it a cloth all of blue, and shall set the staves thereof.	וַיַּתְּנוּ עָלָיו חֹפֶאָה דְּמִשְׁךְ סִגְוִנָא וַיִּפְרֹסוּן לְבוֹשׁ גִּמְרִי תְּכֵלֵא מְלַעֲלָא וַיַּשְׁוּן אֲרִיחֹהִי:	וַתְּתֵנוּ עָלָיו כֶּסוּי עֹר תַּחֲשׁ וּפָרְשׁוּ בְּגֵד־כָּלִיל תְּכֵלֶת מִלְמַעֲלָה וְשָׂמוּ בְּדָיו:	6

80 (50) חמשה וששים ושלוש מאות ואלף. כך סכום החשבון חמשת שקלים לגלגלת למאחיס זכורות אלף שקל לשבעים זכורות שלש מאות וחמשים שקל לשלש זכורות חמשה עשר שקל אמר כי'ז אעשה זכור שאומר לו תן חמשת שקלים יאמר לי אני מפדויי הלויים מה עשה הציא שנים ועשרין אלף פתקין וכחז עליהן בן לוי ומאחיס ושבעים ושלושה פתקין כחז עליהן ה' שקלים כללן ונתמן בקלפי אמר להן בואו וטלו פתקיס לפי הגורל (במדרש רבה ד, י. סנהדרין יז, ב):

2 (2) נשא את ראש וגו'. מנה מהם את הראויין לעבודת משה והן מנן שלשים ועד בן חמשים שנה והפחות משלשים לא נחמלא כחו מכאן אמרו (אבות ה, כא) בן שלשים לבח והיותר על בן חמשים כחו מכחיש מעתה:

5 (4) קדש הקדשים. המקודש שכולן הארון והשלחן והמזבחות והפרכות וכלי שרת:

7 (5) ובא אהרן ובניו וגו'. יכניסו כל כלי וכלי לגרסתו המפורש לו צפרשה זו ולא יטורכו הלויים בני קהת אלא לשאת:

8 (5) בנסוע המחנה. כשהענין ממחלק הם יודעין שיסעו:

- ¹¹ (7) קערות וכפות קשות ומנקיות. כזר פירשתי צמלאכת המשכן (שמות כה, כט):
- ¹² (7) הנסך. הכסוי לשון מסך. (שם) אשר יוסך זהם:
- ¹⁵ (9) מלקחיה. כמין צבת שמושך זה את הפתילה לכל זד שירצה:
- ¹⁶ (9) מוחתיה. כמין כף קטנה ושוליה פשוטין ולא סגלגלים ואין לה מחיצה לפנים אלא מצדיה וחותה זה את דשן הנרות כשמטיבן:
- ¹⁷ (9) נרתיה. לוי"ש צלע"ז שנותנים בהן השמן והפתילות:
- ¹⁹ (10) אל מכסה עור תחש. כמין מרצוף (כלים לצ):
- ²² (12) את כל כלי השרת אשר ישרתו בהם בקדש. צתוך המשכן שהוא קדש והן כלי הקטרת שמשרתין בהם צמזמ הפנימי:
- ²⁴ (13) ודשנו את המזבח. מוצח הנחשת:
- ²⁵ (13) ודשנו. יטלו את הדשן מעליו:
- ²⁶ (13) ופרשו עליו בגד ארגמן. ואש שירדה מן השמים רצוזה תחת הבגד כארי בשעת המסעות (יומא כא, ז) ואינה שורפתו שהיו כופין עליה פסכת של נחשת (עירובין קד):

<p>And upon the table of showbread they shall spread a cloth of blue, and put thereon the dishes, and the pans, and the bowls, and the jars wherewith to pour out; and the continual bread shall remain thereon.</p>	<p>וְעַל פֶּתוּרָא דְלַחִים אִפִּיָא יִפְרְסוּן לְבוּשׁ תְּכֵלֵא וַיִּתְּנוּ עָלֵיהִי יָת מִגְסִיָּא וַיִּתּ בְּזִכִּיָּא וַיִּתּ מְכִילָתָא וַיִּתּ קְסוֹת נְסוּכָא וְלַחְמָא תְּדִירָא עָלֵיהִי יְהִי:</p>	<p>וְעַל שְׁלֹתֵן הַפָּנִים יִפְרְשׁוּ בִגְד תְּכֵלֵת וְנָתְנוּ עָלָיו אֶת־הַקְּפֹת וְאֶת־הַכַּפֹּת וְאֶת־הַמִּנְקִיֹּת וְאֶת קִשּׁוֹת הַנֶּסֶךְ וְלֶחֶם הַתָּמִיד עָלָיו יִהְיֶה:</p>
<p>And they shall spread upon them a cloth of scarlet, and cover the same with a covering of sealskin, and shall set the staves thereof.</p>	<p>וַיִּפְרְסוּן עָלֵיהוֹן לְבוּשׁ צִבְע זָהָרִי וַיִּכְסּוּן יִתִּיה בַּחֹפֶאָה דְּמִשְׁךְ סָגוּנָא וַיִּשּׁוּן יָת אֲרִיחֹהִי:</p>	<p>וַיִּפְרְשׁוּ עֲלֵיהֶם בִּגְד תוֹלַעַת שָׁנִי וַיִּכְסּוּ אֹתוֹ בַּמַּכְסָּה עוֹר תָּחַשׁ וְשָׂמוּ אֶת־בַּדָּיו:</p>
<p>And they shall take a cloth of blue, and cover the candlestick of the light, and its lamps, and its tongs, and its snuffdishes, and all the oil vessels thereof, wherewith they minister unto it.</p>	<p>וַיִּסְבּוּן לְבוּשׁ תְּכֵלֵא וַיִּכְסּוּן יָת מְנֵרְתָא דְאֶנְהוּרִי וַיִּתּ בּוֹצִינְהָא וַיִּתּ צִיבְתָּהָא וַיִּתּ מַחְתֹּתָהָא וַיִּתּ כָּל מְנִי שְׁמוֹשָׁה דִּישְׁמֹשׁוֹן לָהּ בְּהוֹן:</p>	<p>וְלָקְחוּ בִגְד תְּכֵלֵת וַיִּכְסּוּ אֶת־מְנֵרֶת הַמָּאֹר וְאֶת־נֵרְתֶיהָ וְאֶת־מִלְקָחֶיהָ וְאֶת־מַחְתֹּתֶיהָ וְאֶת כָּל־כְּלֵי שְׁמֹנֶה אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ־לָהּ בַּחֹפֶאָה: אֹתָהּ וְאֶת־כָּל־כְּלֵיהָ אֶל־מַכְסָּה עוֹר תָּחַשׁ וְנָתְנוּ עַל־הַמּוֹט:</p>
<p>And they shall put it and all the vessels thereof within a covering of sealskin, and shall put it upon a bar.</p>	<p>וַיִּתְּנוּ יָתָהּ וַיִּתּ כָּל מְנֵהָ לְחֹפֶאָה דְּמִשְׁךְ סָגוּנָא וַיִּתְּנוּ עַל אֲרִיחָא:</p>	<p>וְעַל מִזְבֵּחַ הַזֶּהָב יִפְרְשׁוּ בִגְד תְּכֵלֵת וַיִּכְסּוּ אֹתוֹ בַּמַּכְסָּה עוֹר תָּחַשׁ וְשָׂמוּ אֶת־בַּדָּיו:</p>
<p>And upon the golden altar they shall spread a cloth of blue, and cover it with a covering of sealskin, and shall set the staves thereof.</p>	<p>וְעַל מִדְבַּחַּא דְדֶהָבָא יִפְרְסוּן לְבוּשׁ תְּכֵלֵא וַיִּכְסּוּן יִתִּיה בַּחֹפֶאָה דְּמִשְׁךְ סָגוּנָא וַיִּשּׁוּן יָת אֲרִיחֹהִי:</p>	<p>וְעַל מִזְבֵּחַ הַזֶּהָב יִפְרְשׁוּ בִגְד תְּכֵלֵת וַיִּכְסּוּ אֹתוֹ בַּמַּכְסָּה עוֹר תָּחַשׁ וְשָׂמוּ אֶת־בַּדָּיו:</p>
<p>And they shall take all the vessels of ministry, wherewith they minister in the sanctuary, and put them in a cloth of blue, and cover them with a covering of sealskin, and shall put them on a bar.</p>	<p>וַיִּסְבּוּן יָת כָּל מְנִי שְׁמוֹשָׁא דִּישְׁמֹשׁוֹן בְּהוֹן בְּקוֹדֶשָׁא וַיִּתְּנוּ לְלְבוּשׁ תְּכֵלֵא וַיִּכְסּוּן יִתְּהוֹן בַּחֹפֶאָה דְּמִשְׁךְ סָגוּנָא וַיִּתְּנוּ עַל אֲרִיחָא:</p>	<p>וְלָקְחוּ אֶת־כָּל־כְּלֵי הַשְּׁרָת אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ־בָּם בְּקוֹדֶשׁ וְנָתְנוּ אֶל־בִּגְד תְּכֵלֵת וַיִּכְסּוּ אוֹתָם בַּמַּכְסָּה עוֹר תָּחַשׁ וְנָתְנוּ עַל־הַמּוֹט:</p>
<p>And they shall take away the ashes from the altar, and spread a purple cloth thereon.</p>	<p>וַיִּסְפּוּן יָת קִשְׁמָא דְּמִדְבַּחַּא וַיִּפְרְסוּן עָלֵיהִי לְבוּשׁ אַרְגָּמָן:</p>	<p>וְדָשְׁנוּ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וַיִּפְרְשׁוּ עָלָיו בִּגְד אֲרָגְמָן:</p>

- 14 And they shall put upon it all the vessels thereof, wherewith they minister about it, the fire-pans, the flesh-hooks, and the shovels, and the basins, all the vessels of the altar; and they shall spread upon it a covering of sealskin, and set the staves thereof.
- 15 And when Aaron and his sons have made an end of covering the holy furniture, and all the holy vessels, as the camp is to set forward—after that, the sons of Kohath shall come to bear them; but they shall not touch the holy things, lest they die. These things are the burden of the sons of Kohath in the tent of meeting.
- 16 And the charge of Eleazar the son of Aaron the priest shall be the oil for the light, and the sweet incense, and the continual meal-offering, and the anointing oil: he shall have the charge of all the tabernacle, and of all that therein is, whether it be the sanctuary, or the furniture thereof.
- 17 And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:
- 18 'Cut ye not off the tribe of the families of the Kohathites from among the Levites;
- וַיִּתְּנוּ עָלָיו יֵת כָּל מִנְוָהי דִּישְׁמֹשׁוֹן עָלוּהִי בַּהֹן יֵת מִחֲתֻתָּא וְיֵת צִנּוּרִיתָא וְיֵת מִגְרוּפִיתָא וְיֵת מִזְרְקִיָּא כָּל מִנֵּי מִדְּבַחָא וְיִפְרָסוֹן עָלוּהִי חֹפֶאָה דְּמִשְׁחָה סִסְגוֹנָא וַיִּשְׁוִין אֲרִיחוֹהִי:
- וַיַּשִּׁיבֵי אֶהֱרֹן וּבְנָוָהי לְכַסֵּאָה יֵת קוּדְשָׁא וְיֵת כָּל מִנֵּי קוּדְשָׁא בְּמִטְל מִשְׁרִיתָא וַיָּבֹתוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּנֵי קָהָת לְמִטְל וְלֹא יִקְרְבוּן לְקוּדְשָׁא וְלֹא יָמוּתוּן דִּין מִטְוֹל בְּנֵי קָהָת בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא:
- וְדַמְסִיר לְאַלְעֶזֶר בֶּר אֶהֱרֹן כְּהֵנָּא מִשְׁחָא דְּאַנְהֲרוּתָא וְקִטּוֹרֶת בּוֹסְמִיָּא וּמִנְחָתָא תְּדִירָא וּמִשְׁחָא דְּרִבּוּתָא מִסֶּרֶת כָּל מִשְׁכָּנָא וְכָל דְּבִיָּה בְּקוּדְשָׁא וּבְמִנְוָהי:
- וּפְקֻדָּת אֲלֶעֶזֶר בֶּן-אֶהֱרֹן הִכָּהֵן שֶׁמֶן הַמֶּאֱוֹר וּקְטֹרֶת הַסַּמִּים וּמִנְחַת הַתָּמִיד וְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה פְּקֻדֹת כָּל-הַמִּשְׁכָּן וְכָל-אֲשֶׁר-בּוֹ בְּקָדֵשׁ וּבְכָלֵיו: (פ)
- וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְלֹא־הָרָן וְאֶל-אֶהֱרֹן לֵאמֹר:
- אֶל-תִּכְרְתוּ אֶת-שִׁבְט אֶת-שִׁבְט מִתּוֹךְ הַקְּהָתִי לְיוֹאִי:
- אֶל-תִּכְרְתוּ אֶת-שִׁבְט אֶת-שִׁבְט מִתּוֹךְ הַקְּהָתִי לְיוֹאִי:

28 (14) מחתת. שבהן חותים גחלים לתרומת הדשן שעשויה כמין מחבת שאין לה אלא שלש מחיצות ומלפניה שואבת את הגחלים:

29 (14) מזלגות. לנוריות של נחשת שבהן מכין באצרים שעל המזבח להפכן כדי שיחעכלו יפה ומהר:

30 (14) יעים. הם מגרפות ובלע"ז וויד"ל והן של נחושת ובהן מכבדין את הדשן מעל המזבח:

32 (15) לכסת את הקדש. הארון והמזבח:

33 (15) ואת כל כלי הקדש. המנורה וכלי שרת:

34 (15) ומתו. שאם יגעו חייצין מיתה בידי שמים:

36 (16) ופקדת אלעזר. שהוא ממונה עליהם לשאת אותם שמן וקטרת ושמן המשחה ומנחת התמיד עליו מוטל ללוות ולזרז ולהקריב בעת חנייתו:

37 (16) פקדת כל המשכן. ועוד היה ממונה על משא בני קהת ללוות איש איש על עצודתו ועל משאיו והוא המשכן וכל אשר בו כל הסדורים למעלה צפרשה זו אצל משא בני גרשון ומררי שאינן מקדש הקדשים על פי איתמר היה כמו שכתוב צפרשת נשא (להלן פסוק כח):

40 (18) אל תכרתו. אל תגרמו להם שימותו:

19 but thus do unto them, that they may live, and not die, when they approach unto the most holy things: Aaron and his sons shall go in, and appoint them every one to his service and to his burden;

וְזָאתוּ עֲשׂוּ לָהֶם וְחָיוּ וְלֹא יָמָתוּ בְּגִשְׁתָּם אֶת־קֹדֶשׁ הַקִּדְשִׁים אֶתְרֵן וּבָנָיו יָבֹאוּ וְשָׂמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְאֶל־מִשְׁאָו:

וְדָא עֲבִידוּ לְהוֹן וַיִּיחֹן וְלֹא יָמוּתוּן בְּמִקְרָבָהוֹן לְקוֹדֶשׁ קוֹדֶשׁ־יֵא אֶתְרֵן וּבְנוֹהֵי יִיעֲלוּן וַיִּמְנֹן יִתְחֹן גָּבֵר גָּבֵר עַל פּוֹלְחָנִיה וּלְמִטּוּלִיה:

20 but they shall not go in to see the holy things as they are being covered, lest they die.’

וְלֹא־יָבֹאוּ לִרְאוֹת כְּבֻלַּע אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְיָמָתוּ: (פ)

וְלֹא יִיעֲלוּן לְמַחֲזִי כֵד מִכֶּסֶן יֵת מִנִּי קוֹדֶשׁ־א וְלֹא יָמוּתוּן:

The Haftarah is Hosea 2:1-2:22 on page 200.

21 And the LORD spoke unto Moses saying:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר: לֵאמֹר:

22 'Take the sum of the sons of Gershon also, by their fathers' houses, by their families;

נָשָׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן גַּם־הֵם לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם:

קִבֵּל יֵת חֹשֶׁבֶן בְּנֵי גֵרְשׁוֹן אֶף אֲבוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן לְיִרְעֵיתָהוֹן:

23 from thirty years old and upward until fifty years old shalt thou number them: all that enter in to wait upon the service, to do service in the tent of meeting.

מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְעַד חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּמְנֶה אֹתָם כָּל־חֶבֶא לְעֲבֹד עֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד:

מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲלֵא עַד בֶּר חֲמִשִּׁין שָׁנִין תִּמְנֶה יִתְחֹן כָּל דָּאֲתִי לְחִילָא חִילָא לְמַפְלַח פּוֹלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:

24 This is the service of the families of the Gershonites, in serving and in bearing burdens:

זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי לְעֲבֹד וּלְמִשָּׂא:

זֵין פּוֹלְחֹן זִרְעִית גֵּרְשׁוֹן לְמַפְלַח וּלְמִטּוּל:

25 they shall bear the curtains of the tabernacle, and the tent of meeting, its covering, and the covering of sealskin that is above upon it, and the screen for the door of the tent of meeting;

וְנָשָׂאוּ אֶת־יְרִיעֵת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד מִכְסֹּהוּ וּמִכְסֵּה הַתֶּחָשׁ אֲשֶׁר־עָלָיו מִלְמַעְלָה וְאֶת־מָסַךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

וַיִּטְלוּ יֵת יְרִיעֵת מִשְׁכָּנָא וַיִּתּוּ מִשְׁכָּן זְמָנָא חוּפְאִיה וְחוּפְאָה דְּסִגְוִנָא דְּעִלּוּהִי מִלְעִילָא וַיִּתּוּ פֶּרֶסָא דְּתַרְע מִשְׁכָּן זְמָנָא:

43 (20) ולא יבאו לראות כבלע את הקדש. לתוך נרתק שלו כמו שפירשתי למעלה צפרשה זו ופרשו עליו צגד פלוני וכסו אותו במכסה פלונית וצלוע שלו הוא כסוי:

46 (22) נשא את ראש בני גרשון גם הם. כמו שזכרתיך על בני קהת לראות כמה יש שהגיעו לכלל עבודה:

50 (25) את יריעת המשכן. עשר החמנונות:

51 (25) ואת אהל מועד. יריעות עזים העשויות לאהל עליו:

52 (25) מכסוהו. עורות אילים מאדמים:

53 (25) מסך פתח. וילון המזרחי:

and the hangings of the court,
and the screen for the door of
26 the gate of the court, which is by
the tabernacle and by the altar
round about, and their cords,
and all the instruments of their
service, and whatsoever there
may be to do with them, therein
shall they serve.

At the commandment of Aaron
27 and his sons shall be all the
service of the sons of the
Gershonites, in all their burden,
and in all their service; and ye
shall appoint unto them in
charge all their burden.

This is the service of the families
28 of the sons of the Gershonites in
the tent of meeting; and their
charge shall be under the hand
of Ithamar the son of Aaron the
priest.

As for the sons of Merari, thou
29 shalt number them by their
families, by their fathers' houses;

from thirty years old and upward
30 even unto fifty years old shalt
thou number them, every one
that entereth upon the service, to
do the work of the tent of
meeting.

And this is the charge of their
31 burden, according to all their
service in the tent of meeting:
the boards of the tabernacle, and
the bars thereof, and the pillars
thereof, and the sockets thereof;

and the pillars of the court
round about, and their sockets,
32 and their pins, and their cords,
even all their appurtenance, and
all that pertaineth to their
service; and by name ye shall
appoint the instruments of the
charge of their burden.

וְיִתְּ סִדְדֵי דֶרְתָּא וְיִתְּ פִרְסָא
דְּמַעְלָנָא דֶּרְתָּרַע דֶּרְתָּא דְּעַל
מִשְׁכָּנָא וְעַל מִדְבָּחָא סְחוֹר
סְחוֹר וְיִתְּ אֲשֻׁנְיָהוֹן וְיִתְּ
כָּל מְנִי פּוֹלְחָנְהוֹן וְיִתְּ כָּל
דִּיתַמְסָר לָהֹן וְיִפְלָחוּן:

עַל מִימָר אֶהְרֹן וּבְנָיו יְהִי
כָּל פּוֹלְחָן בְּנֵי גֵרְשֹׁן לְכָל
מְטוֹלָהוֹן וּלְכָל פּוֹלְחָנְהוֹן
וְתִמְנוֹן עֲלֵיהֶן בְּמִטְרָא יֵת
כָּל מְטוֹלָהוֹן:

דִּין פּוֹלְחָן זִרְעֵית בְּנֵי גֵרְשֹׁן
בְּמִשְׁכָּן זִמְנָא וּמִטְרָתְהוֹן
בִּידָא דְּאִיתָמָר בֶּר אֶהְרֹן
כֶּהֱנָא:

בְּנֵי מֵרָרִי לְזִרְעֵיתְהוֹן לְבֵית
אַבְהֵתְהוֹן תִּמְנֵי יִתְהוֹן:

מִבֶּר תִּלְתִּין שָׁנִין וְלַעֲלֹא
וְעַד בֶּר חֲמִשִּׁין שָׁנִין תִּמְנִינֵן
כָּל דְּאִתִּי לְחִילָא לְמַפְלַח
יֵת פּוֹלְחָן מִשְׁכָּן זִמְנָא:

וְדָא מִטְרַת מְטוֹלָהוֹן לְכָל
פּוֹלְחָנְהוֹן בְּמִשְׁכָּן זִמְנָא דְּפִי
מִשְׁכָּנָא וְעִבְרוֹהֵי וְעַמּוּדֵהֵי
וְסִמְכוֹהֵי:

וְעַמּוּדֵי דֶרְתָּא סְחוֹר
סְחוֹר וְסִמְכֵיהוֹן וְסִפֵּיהוֹן
וְאֲשֻׁנְיָהוֹן לְכָל מְנִיָּהוֹן
וּלְכָל פּוֹלְחָנְהוֹן וּבִשְׁמָהֶן
תִּמְנוֹן יֵת מְנֵי מִטְרַת
מְטוֹלָהוֹן:

וְאֵת קַלְעֵי הַחֹצֵר וְאֵת־מִסְדָּה
26 פֶּתַחוֹ שַׁעַר הַחֹצֵר אֲשֶׁר
עַל־הַמִּשְׁכָּן וְעַל־הַמִּזְבֵּחַ
סֹבִיב וְאֵת מִיתְרֵיהֶם
וְאֵת־כָּל־כְּלֵי עֲבֹדָתָם וְאֵת
כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָהֶם וְעָבְדוּ:

עַל־פִּי אֶהְרֹן וּבְנָיו תַּחֲזֶה
27 כָּל־עֲבֹדַת בְּנֵי הַגֵּרָשִׁי
לְכָל־מִשְׁאֵם וּלְכָל עֲבֹדָתָם
וּפְקֻדָּתָם עֲלֵהֶם בְּמִשְׁמֶרֶת
אֵת כָּל־מִשְׁאֵם:

וְאֵת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת בְּנֵי
28 הַגֵּרָשִׁי בְּאֶהֱל מוֹעֵד
וּמִשְׁמֶרֶתָם בִּידָא אִיתָמָר
בֶּן־אֶהְרֹן הַכֹּהֵן: (ס)

בְּנֵי מֵרָרִי לְמִשְׁפַּחָתָם
יִשְׂרָאֵל לְבֵית־אֲבֹתָם תִּפְקֹד אֹתָם:

מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה
30 וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה
תִּפְקְדֵם כָּל־הַבָּא לְצִבְאָא
לְעֹבֵד אֶת־עֲבֹדַת אֶהֱל
מוֹעֵד:

וְזֹאת מִשְׁמֶרֶת מִשְׁאֵם
31 לְכָל־עֲבֹדָתָם בְּאֶהֱל מוֹעֵד
קִרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבִרְיָחֵי
וְעַמּוּדָיו וְאֲדָנָיו:

וְעַמּוּדֵי הַחֹצֵר סֹבִיב
32 וְאֲדָנֵיהֶם וְיִתְדֹתָם וּמִיתְרֵיהֶם
לְכָל־כְּלֵיהֶם וּלְכָל עֲבֹדָתָם
וּבִשְׁמֹת תִּפְקְדוּ אֶת־כְּלֵי
מִשְׁמֶרֶת מִשְׁאֵם:

55 (26) אשר על המשכן. כלומר הקלעים והמסך של חצר הסוככים ומגינים על המשכן ועל מזבח הנחשת סביב:

56 (26) ואת כל אשר יעשה להם. כתרומתו וית כל דיתמסר להון לזני גרשון:

58 (27) על פי אהרן ובניו. ואיזה מהזנים ממונה עליהם ביד איתמר בן אהרן הכהן:

64 (32) ויתדתם ומיתריהם. של עמודים שהרי יתדות ומיתרי הקלעים צמא בני גרשון היו ויתדות ומיתרים היו
ליריעות ולקלעים מלמטה שלא תגזיחם הרוח ויתדות ומיתרים היו לעמודים סביב לתלות צהם הקלעים צמפתם
העליונה צלונסות וקונדסין כמו ששנויה צמלאת המשכן (פ"ה):

<p>33 This is the service of the families of the sons of Merari, according to all their service, in the tent of meeting, under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.'</p>	<p>דִּין פּוֹלְחַן זִרְעֵי בְנֵי מֶרָרִי לְכָל פּוֹלְחָהוֹן בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא בִּידָא דְאִיתְמָר בֶּר אַהֲרֹן כֹּהֵנָא:</p>	<p>זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֶרָרִי לְכָל־עֲבֹדָתָם בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּיַד אִיתְמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן:</p>	<p>ע"כ צמול</p>
<p>34 And Moses and Aaron and the princes of the congregation numbered the sons of the Kohathites by their families, and by their fathers' houses,</p>	<p>וּמֹנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְרַבְרָבִי כְנֻשְׁתָּא יֵת בְּנֵי קָהַת לִזְרְעֵיתָהוֹן וּלְבֵית אֲבֹהֵיתָהוֹן:</p>	<p>וַיִּפְקֹד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְנֹשְׂאֵי הָעֵדָה אֶת־בְּנֵי הַקָּהָתִי לַמִּשְׁפָּחָתָם וּלְבֵית אֲבֹתָם:</p>	<p>34</p>
<p>35 from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting.</p>	<p>מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲלֹא וְעַד בֶּר חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דְּאִתִּי לַחֲלִילָא לְפוֹלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא:</p>	<p>מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְמַעְלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הָבָא לְצֻבָא לַעֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד:</p>	<p>35</p>
<p>36 And those that were numbered of them by their families were two thousand seven hundred and fifty.</p>	<p>וַהֲיוּ מִנִּגְיֵיתָהוֹן לִזְרְעֵיתָהוֹן תְּרִין אַלְפִין שְׁבַע מֵאָה וְחֲמִשִּׁין:</p>	<p>וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם לַמִּשְׁפָּחָתָם אַלְפִּים שְׁבַע מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים:</p>	<p>36</p>
<p>37 These are they that were numbered of the families of the Kohathites, of all that did serve in the tent of meeting, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD by the hand of Moses. .</p>	<p>אֵלֶּין מִנִּגְיֵי זִרְעֵי קָהַת כָּל דְּפָלַח בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא דְמֹנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִימְרָא דִּי בִידָא דְמֹשֶׁה:</p>	<p>אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת הַקָּהָתִי כָּל־הָעֹבֵד בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה בִּיד־מֹשֶׁה: (ס)</p>	<p>37</p>
<p>38 And those that were numbered of the sons of Gershon, by their families, and by their fathers' houses,</p>	<p>וּמִנִּגְיֵי בְנֵי גֶרְשׁוֹן לִזְרְעֵיתָהוֹן וּלְבֵית אֲבֹהֵיתָהוֹן:</p>	<p>וּפְקוּדֵי בְנֵי גֶרְשׁוֹן לַמִּשְׁפָּחוֹתָם וּלְבֵית אֲבֹתָם:</p>	<p>טז</p>
<p>39 from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting,</p>	<p>מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲלֹא וְעַד בֶּר חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דְּאִתִּי לַחֲלִילָא לְפוֹלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא:</p>	<p>מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְמַעְלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הָבָא לְצֻבָא לַעֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד:</p>	<p>39</p>
<p>40 even those that were numbered of them, by their families, by their fathers' houses, were two thousand and six hundred and thirty.</p>	<p>וַהֲיוּ מִנִּגְיֵיתָהוֹן לִזְרְעֵיתָהוֹן לְבֵית אֲבֹהֵיתָהוֹן תְּרִין אַלְפִין וְשִׁית מֵאָה וּתְלָתִין:</p>	<p>וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם לַמִּשְׁפָּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם אַלְפִּים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים:</p>	<p>40</p>
<p>41 These are they that were numbered of the families of the sons of Gershon, of all that did serve in the tent of meeting, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD.</p>	<p>אֵלֶּין מִנִּגְיֵי זִרְעֵי בְנֵי גֶרְשׁוֹן כָּל דְּפָלַח בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא דְמֹנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִימְרָא דִּי:</p>	<p>אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי גֶרְשׁוֹן כָּל־הָעֹבֵד בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה:</p>	<p>41</p>

42	And those that were numbered of the families of the sons of Merari, by their families, by their fathers' houses,	וּמִנֵּי זִרְעֵית בְּנֵי מֶרָרִי לְזִרְעֵיתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן:	וּפְקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֶרָרִי לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם:	42
43	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting,	מִבֶּר תְּלָתִין שָׁנִין וּלְעִילָא וְעַד בֶּר חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דָּאֲתִי לְחִילָא לְפִוְלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הָבָא לַעֲבֹדָה לְעִבְדָּה בְּאֹהֶל מוֹעֵד:	43
44	even those that were numbered of them by their families, were three thousand and two hundred.	וְהָיוּ מִנֵּי־הָהוֹן לְזִרְעֵיתָהוֹן תְּלָתָא אֲלָפִין וּמֵאָתָן:	וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפַּחָתָם שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וּמֵאָתָיִם:	44
45	These are they that were numbered of the families of the sons of Merari, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD by the hand of Moses.	אֵלֶּין מִנֵּי זִרְעֵית בְּנֵי מֶרָרִי דְּמִנָּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִצְוַת דִּי בִידָא דְּמֹשֶׁה:	אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֶרָרִי אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה בִּיד־מֹשֶׁה:	45
46	All those that were numbered of the Levites, whom Moses and Aaron and the princes of Israel numbered, by their families, and by their fathers' houses,	כָּל מִנֵּי־הָהֵם דְּמִנָּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְרִבְרָבֵי יִשְׂרָאֵל יָת לִינְאֵי לְזִרְעֵיתָהוֹן וּלְבֵית אֲבֹתָהוֹן:	כָּל־הַפְּקֻדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְנָשְׂאֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַלְוִיִּם לְמִשְׁפַּחָתָם וּלְבֵית אֲבֹתָם:	46
47	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered in to do the work of service, and the work of bearing burdens in the tent of meeting,	מִבֶּר תְּלָתִין שָׁנִין וּלְעִילָא וְעַד בֶּר חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דָּאֲתִי לְמַפְלַח פּוּלְחָן פּוּלְחָנָא וּפּוּלְחָן מַטוּל בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הָבָא לַעֲבֹד עֲבֹדַת עֲבֹדָה וְעֲבֹדַת מִשָּׂא בְּאֹהֶל מוֹעֵד:	47
48	even those that were numbered of them, were eight thousand and five hundred and fourscore.	וְהָיוּ מִנֵּי־הָהֵם תְּמִנָּתָא אֲלָפִין וְחֲמִישׁ מֵאָה וְתִמְנָן:	וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם שְׁמֹנֶת אֲלָפִים וְחֲמִשׁ מֵאוֹת וּשְׁמֹנִים:	48
49	According to the commandment of the LORD they were appointed by the hand of Moses, every one to his service, and to his burden; they were also numbered, as the LORD commanded Moses.	עַל מִצְוַת דִּי מִנָּא יְהוָה עַל בִּידָא דְּמֹשֶׁה גִּבְרָה גִּבְרָה עַל פּוּלְחָנִיהּ וְעַל מַטוּלֶיהּ וּמִנֵּי־הָהֵם דְּפְקִידֵי יְיָ יְתַּ מֹשֶׁה:	עַל־פִּי יְהוָה פָּקַד אוֹתָם בִּיד־מֹשֶׁה אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְעַל־מִשָּׁאוֹ וּפְקֻדֵיוֹ אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (פ)	49
v	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	שלישי

⁸⁰ (47) עבודת עבודה. הוא השיר במלחמה וכנורות שהיא עבודה לעבודה אחרת (ערכין יא, א):

⁸¹ (47) ועבודת משה. כמשמעו:

⁸⁴ (49) ופקדיו אשר צוה ה' את משה. ואותן הפקודים היו במלוא מנן שלשים שנה ועד בן חמשים:

<p>2 'Command the children of Israel, that they put out of the camp every leper, and every one that hath an issue, and whosoever is unclean by the dead;</p>	<p>פְּקִיד יְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ מִן מִשְׁרִיתָא כָּל דְּסָגִיר וְכָל דְּדָאִיב וְכָל דְּמִסְאָב לְטָמִי נַפְשָׁא:</p>	<p>2 צו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ מִן־הַמִּחֲנֶה כָּל־צָרוּעַ וְכָל־זָב וְכָל טָמֵא לְנֶפֶשׁ:</p>
<p>3 both male and female shall ye put out, without the camp shall ye put them; that they defile not their camp, in the midst whereof I dwell.'</p>	<p>מְזָכֵר עַד־נִקְבָּה תִּשְׁלְחוּ אֶל־מִחוּץ לַמִּחֲנֶה תִּשְׁלְחוּם וְלֹא יִטְמְאוּ אֶת־מִחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם:</p>	<p>3 מְזָכֵר עַד־נִקְבָּה תִּשְׁלְחוּ אֶל־מִחוּץ לַמִּחֲנֶה תִּשְׁלְחוּם וְלֹא יִטְמְאוּ אֶת־מִחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם:</p>
<p>4 And the children of Israel did so, and put them out without the camp; as the LORD spoke unto Moses, so did the children of Israel.</p>	<p>וַיַּעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ אוֹתָם אֶל־מִחוּץ לַמִּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בֶּן עֲשׂוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)</p>	<p>4 וַיַּעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ אוֹתָם אֶל־מִחוּץ לַמִּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בֶּן עֲשׂוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)</p>
<p>5 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:</p>	<p>5 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:</p>
<p>6 Speak unto the children of Israel: When a man or woman shall commit any sin that men commit, to commit a trespass against the LORD, and that soul be guilty;</p>	<p>מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גִּבֹּר אוֹתָא אֲרִי יַעֲבֹדוּן מִכָּל חֻבֵּי אֲנָשָׁא לְשִׁקְרָא שִׁקֵּר קָדָם יְיָ וַיְחֻב אֲנָשָׁא הַהוּא:</p>	<p>6 דִּבֶּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה כִּי יַעֲשֶׂה מִכָּל־חַטָּאת הָאֵדָם לְמַעַל מַעַל בִּיהוָה וְאִשְׁמָה הִנָּפֵשׁ הַהוּא:</p>
<p>7 then they shall confess their sin which they have done; and he shall make restitution for his guilt in full, and add unto it the fifth part thereof, and give it unto him in respect of whom he hath been guilty.</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְיָ חֻבֵּיהוֹן דְּעֵבְדוּ וַיְתִיב יְת חֻבְתִּיה בְּרִישִׁיה וַחֲמוּשִׁיה יוֹסִיף עֲלוּהִי וַיִּתֵּן לְדַחֲיָב לִיה:</p>	<p>7 וַהֲתוּדוּ אֶת־חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וַהֲשִׁיב אֶת־אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִישְׁתּוֹ יוֹסֵף עָלָיו וְנָתַן לְאִשֶּׁר אָשָׁם לוֹ:</p>

2 (2) צו את בני ישראל וגו'. פרשה זו נאמרה ציוס שהוקם המשכן ושמנה פרשיות נאמרו צו ציוס כדאיחא זמסכת גיטין צפרק הנוקין (ס, א-ב):

3 (2) וישלחו מן המחנה. שלש מחנות היו שם בשעת חנייתן. מוך הקלעים היא מחנה שכינה. חניית הלויס סביב כמו שמפורש צפרשת צמדבר סיני (לעיל א, נ) היא מחנה לוי. ומשם ועד סוף מחנה הדגלים לכל ארבע הרוחות היא מחנה ישראל. הנרוע נשתלח מוך לכולן. הזז מותר צמחנה ישראל ומשולח מן השמים. וטמא לנפש מותר אף בשל לוי וחינו משולח אלא משל שכינה. וכל זה דרשו רבותינו מן המקראות צמסכת פסחים (סז, א-ב):

4 (2) טמא לנפש. דמסאב לטמי נפשא דאנשא אומר אני שהוא לשון עצמות אדם בלשון ארמי והרבה יש צבראשית רבה (י, א. כח. ב. עח, א. ועוד) אדריאנוס שחיק טמיא שחיק עצמות:

9 (6) למעל מעל בה. הרי חזר וכחז כאן פרשת גזל ונשבע על שקר היא האמורה צפרשת ויקרא (ה, כא) ומעלה מעל בה' וכחש צעמיתו וגו' ונשנית כאן בשלל שני דברים שנתחדשו בה האחד שכתוב והתודו לומר שאינו חייב חומש ואשם על פי עדים עד שידה צדבר והשני על גזל הגר שהוא ניתן לכהנים (ספרי נשא ב):

11 (7) את אשמו בראשו. הוא הקרן שנשבע עליו (צ"ק קי, א):

12 (7) לאשר אשם לו. למי שנתחייב לו (כתובות יט):

- But if the man have no kinsman
to whom restitution may be
made for the guilt, the
restitution for guilt which is
made shall be the LORD'S, even
the priest's; besides the ram of
the atonement, whereby
atonement shall be made for
him.
- 8 וְאִם-אֵין לְאִישׁ גֹּאֵל לְהָשִׁיב
הָאָשָׁם אֵלָיו הָאָשָׁם הַמוֹשָׁב
לִיהוָה לַכֹּהֵן מִלֶּבֶד אֵיל
הַכִּפָּרִים אֲשֶׁר יִכְפֹּר-בּוֹ
עָלָיו:
- 9 וְכָל-תְּרוּמָה לְכָל-קֹדֶשׁ
בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ
לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה:
- 10 וְאִישׁ אֶת-קֹדֶשׁוֹ לוֹ יִהְיֶה
אִישׁ אֲשֶׁר-יִתֵּן לַכֹּהֵן לוֹ
יִהְיֶה: (פ)
- 11 And the LORD spoke unto
Moses, saying:
- 12 Speak unto the children of Israel,
and say unto them: If any man's
wife go aside, and act
unfaithfully against him,
- וְגִבֹר יֵת מַעֲשֶׂה קֹדֶשׁוֹ
דִּילִיָּה יְהִי גִבֹר דִּיתִין
לַכֹּהֵן דִּילִיָּה יִהְיֶה:
- וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לֵּמֹר:
מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְתִמַּר לָהֶן גִּבֹר גִּבֹר אָרִי
תִּסְטִי אֶתִּיה וְתִשְׁקַר בִּיה
שָׁקֶר:
- 12 דִּבֶּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי-תִשְׁטָה
אִשְׁתּוֹ וּמַעֲלָה בּוֹ מַעַל:

14 (8) ואם אין לאיש גאל. שמת המוצע שהשציעו ואין לו יורשים:
15 (8) להשיב האשם אליו. כשנמלך זה להחזות על עונו ואמרו רבותינו (ספרי נשא ד. ז"ק קט, א) וכי יש לך אדם
בישראל שאין לו גואלים או בן או אח או שאר בשר הקרוב ממשפחת אביו למעלה עד יעקב אלא זה הגר שמת
ואין לו יורשים:

16 (8) האשם המושב. זה הקרן והחומש (ז"ק קי, א):
17 (8) לה' הכהן. קנאו השם וגתנו לכהן שצאותו משמר (ספרי נשא ד. ז"ק קט, ז):
18 (8) מלבד איל הכפרים. האמור צויקרא (ה, כה) שהוא צריך להציא:
19 (9) וכל תרומה וגו'. אמר רבי ישמעאל וכי תרומה מקריצין לכהן והלא הוא המחזר אחריה לצית הגרנות ומה
תלמוד לומר אשר יקריצו לכהן אלו הבכורים שנאמר בהם (שמות כג, יט) תציא בית ה' אלהיך ואיני יודע מה יעשה
בהם תלמוד לומר לכהן לו יהיה צא הכתוב ולימד על הבכורים שיהיו נתנין לכהן (ספרי נשא ה):
20 (10) ואיש את קדשיו לו יהיו. לפי שנאמרו מתנות כהונה ולויה יכול יצואו ויטלוס בזרוע תלמוד לומר ואיש
את קדשיו לו יהיו מגיד שטובת הנאתן לבעלים (שם ו) ועוד מדרשים הרבה דרשו צו בספרי. ומדרש אגדה (תנחומא
ראה י) ואיש את קדשיו לו יהיו מי שמעכב מעשרותיו ואינו נותן לו יהיו המעשרות סוף שאין שדהו עושה אלא אחד
מעשר שהיתה למודה לעשות:

21 (10) איש אשר יתן לכהן. מתנות הראויות לו:
22 (10) לו יהיה. ממון הרבה (זכרות סג, א):
23 (12) איש איש כי תשטה אשתו. מה כתוב למעלה מן הענין ואיש את קדשיו לו יהיו אם אתה מעכב מתנות
הכהן חייך שתצטרך לצא אללו להציא לו את הסומה (שם):

24 (12) איש איש. ללמדך שמועלת בשמים באיש מלחמה של מעלה ואישה מלמטה (תנחומא נשא ה):
25 (12) כי תשטה אשתו. שנו רבותינו (שם) אין המנאפין נואפין עד שתכנס בהן רוח שטות דכתיב כי תשטה וכתיב
צו (משלי ו, לב) נואף אשה חסר לב. ופשוטו של מקרא כי תשטה חסר מדרכי צניעות ותחשד בעיניו כמו (שם ד, טו)
שטה מעליו ועבור (שם ז, כה) אל ישט אל דרכיה לצד:
26 (12) ומעלה בו מעל. ומהו המעל:

	and a man lie with her carnally, and it be hid from the eyes of her husband, she being defiled secretly, and there be no witness against her, neither she be taken in the act;	וַיִּשְׁכַּב גִּבּוֹר יָתָהּ שְׁכִבְתָּ זָרָעָא וַיְהִי מְכֻסָּא מְעִינִי בַעֲלָהּ וּמִטְמָרָא וְהִיא מְסֻבָּא וְסֵהִיד לִית בֵּיהּ וְהִיא לֹא אֶתְאַחַדַּת:	
13		וְשֹׁכֵב אִישׁ אֶתְהָ שְׁכִבְתָּ־זָרָעַ וְנִעְלָם מְעִינִי אִישָׁהּ וְנִסְתָּרָהּ וְהִיא נִטְמָאָה וְעַד אֵין בֵּיהּ וְהוּא לֹא נִתְפָּשָׁה: וְעֵבֵר עָלָיו רוּחַ־קִנְאָה וְקִנְאָ אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהוּא נִטְמָאָה אוֹ־עֵבֵר עָלָיו רוּחַ־קִנְאָה וְקִנְאָ אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהִיא לֹא נִטְמָאָה:	13
14	and the spirit of jealousy come upon him, and he warned his wife, and she be defiled; or if the spirit of jealousy come upon him, and he warned his wife, and she be not defiled;	וַיַּעֲבֵר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וַיִּקְנֵי יָת אֶתְתִּיהָ וְהִיא מְסֻבָּא אוֹ עֵבֵר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנֵּי יָת אֶתְתִּיהָ וְהִיא לֹא מְסֻבָּא:	14
	then shall the man bring his wife unto the priest, and shall bring her offering for her, the tenth part of an ephah of barley meal; he shall pour no oil upon it, nor put frankincense thereon; for it is a meal-offering of jealousy, a meal-offering of memorial, bringing iniquity to remembrance.	וַיִּבְרֵךְ יָת אֶתְתִּיהָ לְנֹת כְּהֵנָּא וַיִּבְרֵךְ יָת קֹרְבָנָהּ עֲלֶיהָ חֵד מִן עֲשָׂרָא בִתְלַת סָאִין קֶמַח שְׁעָרִין לֹא יִרִיק עָלָיו מִשְׁחָא וְלֹא יִתִּין עָלָיו לְבוֹנֵתָא אֲרִי מִנְחַת קִנְאָתָא הוּא מִנְחַת דְּיוֹכְרָנָא מִדְּכָרַת חֹבִין:	
15		וְהִבִּיא הָאִישׁ אֶת־אִשְׁתּוֹ אֶל־הַכֹּהֵן וְהִבִּיא אֶת־קֹרְבָנָהּ עָלֶיהָ עֲשִׂירֵת הָאִיָּפָה קֶמַח שְׁעָרִים לֹא־יִצֶק עָלָיו שֶׁמֶן וְלֹא־יִתֵּן עָלָיו לְבֹנֶה כִּי־מִנְחַת קִנְאָה הוּא מִנְחַת זָכָרוֹן מִזְכֶּרֶת עֲוֹנוֹתֶיהָ אֵתָּה הַכֹּהֵן וְהָעֹמֶדָה לִפְנֵי יְהוָה:	15
16	And the priest shall bring her near, and set her before the LORD.	וַיִּקְרִיב יָתָהּ כְּהֵנָּא וַיִּקְיַמְנָהּ קֶדֶם יי:	16

- 32 (13) ושכב איש אתה. איש פרט לקטן ומי שאינו איש (סוטה כח). תנחומא נשא ו. (ספרי ז):
- 33 (13) אתה שכבת זרע. שכיבתה פוסלת אותה ואין שכיבת אחרתה פוסלת אותה כמעשה בשתי אחיות שהיו דומות זו לזו (יצמות נה. תנחומא שם):
- 34 (13) ונעלם מעיני אישה. פרט לסומא הא אם היה רואה ומעמעם (ס"א ומעלים) אין המים בודקין אותה (סוטה כז. ספרי ז. תנחומא ז):
- 35 (13) ונסתרה. שיעור שתרעה לטומאת זיאה:
- 36 (13) ועד אין בה. הא אם יש בה אפילו עד אחד שאמר נטמאת לא היתה שותה (סוטה ז, ג. לא, ז):
- 37 (13) ועד אין בה. בטומאה אזל יש עדים לסחירה (שם ז, ג):
- 38 (13) נתפשה. נאנסה כמו (דברים כז, כח) ותפשה ושכז עמה (ספרי ז):
- 40 (14) ועבר עליו. קודם לסחירה:
- 41 (14) רוח קנאה וקנא. פירשו רבותינו (סוטה ג, א) לשון התראה שמתרה זה אל תסתרי עם איש פלוני:
- 42 (14) והיא נטמאה או עבר עליו וגר. כלומר הוא התרה זה ועברה על התראתו ואין ידוע אם נטמאה אם לאו:
- 44 (15) קמח. שלא יהא מסלת (ספרי נשא ח):
- 45 (15) שעורים. ולא חטים היא עשטה מעשה זהמה וקרצנה מאלל זהמה (סוטה טו, ב. ספרי שם):
- 46 (15) לא יצק עליו שמן. שלא יהא קרצנה מהודר שהשמן קרוי אור והיא עשטה בחשך (סוטה טו, א. תנחומא נשא ג):
- 47 (15) ולא יתן עליו לבנה. שהאמהות נקראות לבונה שנאמר (שיר ד, ו) אל גבעת הלבונה והיא פירשה מדרכיהן (סוטה ה. תנחומא שם):
- 48 (15) כי מנחת קנאת הוא. הקמח הזה. קמח לשון זכר:
- 49 (15) מנחת קנאת. מעוררת עליה שתי קנאות קנאת המקום וקנאת הצעל (ספרי ח):

- 17 And the priest shall take holy water in an earthen vessel; and of the dust that is on the floor of the tabernacle the priest shall take, and put it into the water.
- 18 And the priest shall set the woman before the LORD, and let the hair of the woman's head go loose, and put the meal-offering of memorial in her hands, which is the meal-offering of jealousy; and the priest shall have in his hand the water of bitterness that causeth the curse.
- 19 And the priest shall cause her to swear, and shall say unto the woman: 'If no man have lain with thee, and if thou hast not gone aside to uncleanness, being under thy husband, be thou free from this water of bitterness that causeth the curse;
- 20 but if thou hast gone aside, being under thy husband, and if thou be defiled, and some man have lain with thee besides thy husband—
- וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיָּמִים קֳדָשִׁים בְּכֵל־חָרָשׁ וּמִן־הָעֶפֶר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקִרְקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל־הַמָּיִם:
- וְהַעֲמִיד הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וּפָרַע אֶת־רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל־כַּפֶּיהָ אֶת מִנְחַת הַזִּכָּרוֹן מִנְחַת קִנְאָה הִוא וּבִידָּהּ הַכֹּהֵן יִהְיוּ מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים:
- וְהִשְׁבִּיעַ אֹתָהּ הַכֹּהֵן וַאֲמַר אֶל־הָאִשָּׁה אִם־לֹא שָׁכַב אִישׁ אִתָּךְ וְאִם־לֹא שָׁטִית טְמֵאָה תַּחַת אִישׁךָ הַנָּקִי מִמִּי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה:
- וְאִתָּה כִּי שָׁטִית תַּחַת אִישׁךָ וְכִי נִטְמָאת וְנִתַּן אִישׁ בְּךָ אֶת־שְׁכָבְתְּךָ מִבִּלְעָדִי אִישׁךָ:
- וַיֹּמַר יְתֵּהּ כֹּהֵנָּה וַיִּמַּר לְאִתָּתָא אִם לֹא שָׁכִיב גְּבֵר יְתִיד וְאִם לֹא סָטִית לְאַסְתָּאבָּא בְּרַ מִבְּעֻלֶיךָ הִנֵּי זָכָאָה מִמֵּיָּא מְרִירִיָּא מִלְטָטִיָּא הָאֵלֶּיךָ:
- וְאִתָּה אֲרִי סָטִית בְּרַ מִבְּעֻלֶיךָ וְאֲרִי אִסְתָּאבָּת וַיְהִי גְּבֵר בִּידָּהּ יְתִי שְׁכָבְתִּיהָ בְּרַ מִבְּעֻלֶיךָ:

- 52 (17) מים קדשים. שקדשו כזכור (שם י. כתובות עז. סוטה טו, ז) לפי שנעשה הכיור מנחת מראות הנוצאות וזו פירשה מדרכיהן שהיו נצולות לבעליהן צמזרים תחת התפוח וזו קלקלה לאחר תדק צו (תנחומא פקודי ט):
- 53 (17) בכלי חרש. היא השקתה את הנואף יין משוצה כזכוסות משוצחים לפיכך תשתה מים המרים צמקידה צויה של חרס (סוטה ז):
- 55 (18) והעמיד הכהן וגו'. והלא כבר נאמר והעמידה לפני ה' אלא מסיעין היו אותה ממקום למקום כדי ליגעה ומטרף דעתה ותודה (שם ח, א):
- 56 (18) ופרע. סותר את קליעת שערה כדי לצוותה מכאן לצנות ישראל שגלוי הראש גנאי להן (שם יד. כתובות עז, א. ספרי):
- 57 (18) לפני ה'. בשער נקנור הוא שער העזרה המזרחי דרך כל הנכנסים (ספרי. סוטה ז, א):
- 58 (18) ונתן על כפיה. ליגעה אולי מטרף דעתה ותודה ולא ימחה שם המיוחד על המים (שם יד, א):
- 59 (18) המרים. על שם סופן שהם מרים לה (ספרי נשא יא):
- 60 (18) המאדרים. המחסרים אותה מן העולם לשון (יחזקאל כה, כד) סילון ממאיר ולא יתכן לפרש מים ארורים שהרי קדושים הן ולא ארורים כתב הכתוב אלא מאדרים את אחרים ואף אונקלוס לא תרגם ליטיא אלא מלטטיא שמראות קללה בגופה של זו:
- 62 (19) והשביע וגו'. ומה היא השבועה אם לא שבז הנקי הא אם שבז חנקי (ס"א לא חנקי) שמכלל לאו אתה שומע הן אלא שמנזה לפתוח דיני נפשות תחלה לזכות:
- 64 (20) ואת כי שטית. כי משמש בלשון אס:

<p>then the priest shall cause the woman to swear with the oath of cursing, and the priest shall say unto the woman—the LORD make thee a curse and an oath among thy people, when the LORD doth make thy thigh to fall away, and thy belly to swell;</p>	<p>וַיֹּמֶר כֹּהֵנָּה יֵת אֶתְחָא בְּמוֹמְתָא דְלִוְטָא וַיִּימָר כֹּהֵנָּה לְאַתְחָא יִתִּין יְיָ יִתִּיךְ לְלִוְטָא וּלְמוֹמֵי בְּגוֹ עֲמִידָא בְּדִיתִין יְיָ יֵת יִרְפִּיךְ מִסִּיא וְיֵת מַעְכִּי נְפִיחִין:</p>	<p>וְהִשְׁבִּיעַ הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה בְּשִׁבְעַת הָאֱלֹהִים וַאֲמַר הַכֹּהֵן לְאִשָּׁה יִתֵּן יְהוָה אוֹתָךְ לְאֱלֹהִים וּלְשִׁבְעָה בְּתוֹךְ עַמֶּךָ בְּתֵת יְהוָה אֶת־יֶרְכְּךָ נָפֶלֶת וְאֶת־בִּטְנְךָ צָבָה:</p>
<p>and this water that causeth the curse shall go into thy bowels, and make thy belly to swell, and thy thigh to fall away; and the woman shall say: 'Amen, Amen.'</p>	<p>וַיֵּעָלוּ מֵיָא מְלִטְטִיא הָאֱלִין בְּמַעְכִּי לְאַפְחָא מַעִין וּלְאַמְסָאָה יִירְךָ וְתִימָר אֶתְחָא אָמֵן אָמֵן:</p>	<p>וּבָאוּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים הָאֱלֹהִים בְּמַעִיד לְצַבּוֹת בָּטֶן וּלְנָפֶל יֶרֶךְ וַאֲמָרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן:</p>
<p>And the priest shall write these curses in a scroll, and he shall blot them out into the water of bitterness.</p>	<p>וַיִּכְתֹּב יֵת לְוִטְיָא הָאֱלִין כֹּהֵנָּה בְּסִפְרָא וַיִּמְחֹק לְמֵיָא מְרִירָא:</p>	<p>וְכָתַב אֶת־הָאֱלֹת הָאֱלֹהִים הַכֹּהֵן בְּסִפֵּר וַיִּמְחֶה אֶל־מֵי הַמָּרִים:</p>
<p>And he shall make the woman drink the water of bitterness that causeth the curse; and the water that causeth the curse shall enter into her and become bitter.</p>	<p>וַיִּשְׁקֵי יֵת אֶתְחָא יֵת מֵיָא מְרִירָא מְלִטְטִיא וַיֵּעָלוּ בָּהּ מֵיָא מְלִטְטִיא לְלִוְטָא:</p>	<p>וְהִשְׁקָהּ אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים וּבָאוּ בָּהּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים לְמָרִים:</p>
<p>And the priest shall take the meal-offering of jealousy out of the woman's hand, and shall wave the meal-offering before the LORD, and bring it unto the altar.</p>	<p>וַיֹּסֶב כֹּהֵנָּה מִיָּדָא דְאַתְחָא יֵת מִנְחָתָא דְקִנְאָתָא וַיִּרְדִּים יֵת מִנְחָתָא קֹדֶם יְיָ וַיִּקְרִיב יֵתָּה לְמִדְבָּחָא:</p>	<p>וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֶת מִנְחַת הַקִּנְאָת וְהִגִּיד אֶת־הַמִּנְחָה לִפְנֵי יְהוָה וַהֲקָרִיב אֹתָהּ אֶל־הַמִּזְבֵּחַ:</p>

⁶⁶ (21) בשבעת האלה. שצועה של קללה:

⁶⁷ (21) יתן ה' אותך לאלה וגו'. שיהיו הכל מקללין זיך יצואך כדרך שצא לפלונית:

⁶⁸ (21) ולשבעה. שיהיו הכל נשבעין זיך לא יארע לי כדרך שאירע לפלונית וכן הוא אומר (ישעיה סה, טו) והנחתם שמכם לשצועה לצחירי שהדיקים נשבעים צפורענותן של רשעים וכן לענין הצרכה (צראשית יב, ג) ונצרכו וגו' (שם מח, כ) זך יצרך ישראל לאמר (סוטה יח. שצועות כד):

⁶⁹ (21) את ירכך. צקללה הקדים ירך לצטן לפי שזה התחילה בעצירה תחלה:

⁷⁰ (21) צבדה. כתרגומו נפוחה:

⁷² (22) לצבבות בטן. כמו להצבות בטן זהו שמוש פתח שהלמד נקודה זו וכן (שמות יג, כא) לנחותם הדרך (דברים א, לג) לראותם כדרך אשר תלכו זה וכן לנפיל ירך להנפיל ירך שהמים מצדים את הבטן ומפילים את הירך:

⁷³ (22) לצבבות בטן ולנפול ירך. צטנו וירכו של צועל או אינו אלא של נבעלת כשהוא אומר את ירכך נופלת ואת צטנך צדה הרי של נבעלת אמור (סוטה כח, א):

⁷⁴ (22) אמן אמן. קבלת שצועה אמן על האלה אמן על השצועה אמן אם מאיש זה אמן אם מאיש אחר אמן שלא שטיתי ארוסה ונשואה שומרת יצם וכנוסה (שם יח, א):

⁷⁷ (24) והשקה את האשה. אין זה סדר המעשה שהרי בתחלה הקריב מנחתה אלא הכחוז מצשרך שכשישקנה יצאו זה למרים לפי שנאמר בטן וירך מנין לשאר כל הגוף תלמוד לומר וצאו זה בכולה אם כן מה תלמוד לומר בטן וירך לפי שהן התחילו בעצירה תחלה לפיכך התחיל מהם הפורענות (שם ח, ב):

⁷⁸ (24) למרים. להיות לה רעים ומרים:

⁸⁰ (25) והגיד. מוליך ומציא מעלה ומוריד ואף היא מניפה עמו שידה למעלה מידו של כהן (שם יט, א):

⁸¹ (25) והקריב אותה. זו היא הגשתה בקרן דרומית מערבית של מזבח קודם קמיצה כשאר מנחות (שם יד, ב):

<p>26 And the priest shall take a handful of the meal-offering, as the memorial-part thereof, and make it smoke upon the altar, and afterward shall make the woman drink the water.</p>	<p>26 וְקִמֹץ תִּכְתֵּן מִן־הַמִּנְחָה אֶת־אֶזְכָּרְתָּהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ וְאַחֵר יִשְׁקָה אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־הַמַּיִם:</p>
<p>27 And when he hath made her drink the water, then it shall come to pass, if she be defiled, and have acted unfaithfully against her husband, that the water that causeth the curse shall enter into her and become bitter, and her belly shall swell, and her thigh shall fall away; and the woman shall be a curse among her people.</p>	<p>27 וְהִשְׁקָה אֶת־הַמַּיִם וְהִיתָה אִם־נִטְמָאָה וְתַמְעַל מַעַל בְּאִישָׁהּ וּבָאוּ בָּהּ הַמַּיִם הַמְּאָרְרִים לְמַרִּים וַצִּבְתָּה בִּטְנָהּ וְנִפְלָה יָרְכָה וְהִיתָה הָאִשָּׁה לְאַלָּה בְּקֶרֶב עַמָּה:</p>
<p>28 And if the woman be not defiled, but be clean; then she shall be cleared, and shall conceive seed.</p>	<p>28 וְאִם־לֹא נִטְמָאָה הָאִשָּׁה וְשִׁהֲרָה הִוא וְנִקְתָּה וְנִזְרְעָה זָרַע:</p>
<p>29 This is the law of jealousy, when a wife, being under her husband, goeth aside, and is defiled;</p>	<p>29 זֹאת תִּזְכֹּרֶת הַקְּנָאִת אִשָּׁר תִּשְׁמָטָה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ וְנִטְמָאָה:</p>
<p>30 or when the spirit of jealousy cometh upon a man, and he be jealous over his wife; then shall he set the woman before the LORD, and the priest shall execute upon her all this law.</p>	<p>30 אֹו אִישׁ אֲשֶׁר תֵּעָבֵר עָלָיו רוּחַ קְנָאָה וְקָנָא אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהִעֲמִיד אֶת־הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וַעֲשֵׂה לָּהּ כְּכֹלן אֵת כָּל־הַתִּזְכֹּרֶת הַזֹּאת:</p>
<p>31 And the man shall be clear from iniquity, and that woman shall bear her iniquity.</p>	<p>31 וְנִקָּה הָאִישׁ מֵעֵוֹן וְהָאִשָּׁה הִהוּא תִשָּׂא אֶת־עֲוֹנָהּ: (פ)</p>
<p>VI And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר: VI לְאָמֹר:</p>

- 83 (26) אזכרתה. הוא הקומץ שעל ידי הקטרתו המנחה צאה לזכרון לגבוה (ספרי נשא יז):
- 85 (27) והשקה את המים. לרצות שאם אמרה איני שותה לאחר שנמחקה המגלה מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחו אלא אם כן אמרה טמאה אני (סוטה כז):
- 86 (27) וצבתה בשנה וגו'. אף על פי שצקללה הזכיר ירך תחלה המים אינן צודקין אלא כדרך כניסתן צה:
- 87 (27) והיתה האשה לאלה. כמו שפירשתי שיהיו הכל אליו צה:
- 88 (27) בקרב עמה. הפרש יש צין אדם המתנוול במקום שניכר לאדם המתנוול במקום שאינו ניכר (ספרי יד):
- 90 (28) ואם לא נטמאה האשה. צטמירה זו:
- 91 (28) ושהורה היא. ממקום אחר:
- 92 (28) ונקתה. ממים המאריים ולא עוד אלא ונזרעה זרע אם היתה יולדת צנצר תלד צריוח אם היתה יולדת שחורים יולדת לבנים (שם יט. סוטה כו, א):
- 95 (30) או איש. כמו (שמות כא, לו) או נודע כלומר אם איש קנאי הוא לכך והעמיד את האשה:
- 97 (31) ונקה האיש מעון. אם בדקה המים אל ידאג לומר חצתי צמיתתה נקי הוא מן העונש. דבר אחר משישקנה תהא אללו צהיתר ונקה מעון שהסוטה אסורה לבעלה (ספרי כא):

<p>2 Speak unto the children of Israel, and say unto them: When either man or woman shall clearly utter a vow, the vow of a Nazirite, to consecrate himself unto the LORD,</p>	<p>מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִמַּר לְהוֹן גִּבֹּר אוֹ אִתָּא אֲרִי יִפְרִישׁ לְמַדָּר נָזִיר גִּזְרוּ לְמַזָּר קֹדֶם יי:</p>	<p>2 דִּבַּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אוֹ-אִשָּׁה כִּי יִפְלֹא לְנָדָר נָזִיר לְהַזִּיר לַיהוָה:</p>
<p>3 he shall abstain from wine and strong drink: he shall drink no vinegar of wine, or vinegar of strong drink, neither shall he drink any liquor of grapes, nor eat fresh grapes or dried.</p>	<p>מִחֲמַר חֲדַת וְעֵתִיק וְזָר חָל דְּחֲמַר חֲדַת וְחָל דְּחֲמַר עֵתִיק לֹא יִשְׁתֵּי וְכָל מִתְּרוֹת עֲנָבִין לֹא יִשְׁתֵּי וְעֲנָבִין רְטִיבִין וְיִבְשִׁין לֹא יִכּוּל:</p>	<p>3 מִיַּיִן וְשִׁכָּר וְזֵיִר תִּמָּץ יֵיִן וְתִמָּץ שִׁכָּר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל-מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה וְעֲנָבִים לֶחִים וְיִבְשִׁים לֹא יֹאכֵל:</p>
<p>4 All the days of his Naziriteship shall he eat nothing that is made of the grape-vine, from the pressed grapes even to the grapestone.</p>	<p>כָּל יוֹמֵי נִזְרִיָּה מִכָּל דִּיתְעִבִיד מִגִּפְנָא דְּחֲמָרָא מִפְּרָצְנִין וְעַד עֲצוּרִין לֹא יִכּוּל:</p>	<p>4 כָּל יְמֵי נִזְרוֹ מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגֶּפֶן הַיֵּינָן מִחֲרָצִנִים וְעַד-זֶג לֹא יֹאכֵל:</p>
<p>5 All the days of his vow of Naziriteship there shall no razor come upon his head; until the days be fulfilled, in which he consecrateth himself unto the LORD, he shall be holy, he shall let the locks of the hair of his head grow long.</p>	<p>כָּל יוֹמֵי נָדָר נִזְרִיָּה מִסָּפָר לֹא יַעֲבֹר עַל רִישָׁהּ עַד מִשְׁלָם יוֹמָיָא דְּנִזִּיר קֹדֶם יי קִדִּישׁ יְהִי יִרְבִּי פִירוּעַ שְׁעָרֵי רִישָׁהּ:</p>	<p>5 כָּל-יְמֵי נָדָר נִזְרוֹ תַּעֲרֹ לֹא-יַעֲבֹר עַל-רֹאשׁוֹ עַד-מִלֵּאת הַיָּמִם אֲשֶׁר-יִזְיֹר לַיהוָה קֹדֶשׁ יִהְיֶה גִדְּל פְּרַע שְׁעָרֵי רֹאשׁוֹ:</p>
<p>6 All the days that he consecrateth himself unto the LORD he shall not come near to a dead body.</p>	<p>כָּל יוֹמֵי דְּנִזִּיר קֹדֶם יי עַל נִפְשַׁת מֵיתָא לֹא יֵיעוּל:</p>	<p>6 כָּל-יְמֵי הַזִּירוֹ לַיהוָה עַל-גֶּפֶשׁ מֵת לֹא יָבֹא:</p>
<p>7 He shall not make himself unclean for his father, or for his mother, for his brother, or for his sister, when they die; because his consecration unto God is upon his head.</p>	<p>לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ וּלְאֶחָיו וּלְאֶחָתוֹ לֹא יִטְמָא לָהֶם בְּמָתָם כִּי נָזִיר אֵלֵהֶם עַל-רֹאשׁוֹ:</p>	<p>7 לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ וּלְאֶחָיו וּלְאֶחָתוֹ לֹא יִטְמָא לָהֶם בְּמָתָם כִּי נָזִיר אֵלֵהֶם עַל-רֹאשׁוֹ:</p>
<p>8 All the days of his Naziriteship he is holy unto the LORD.</p>	<p>כָּל יוֹמֵי נִזְרִיָּה קִדִּישׁ הוּא קֹדֶם יי:</p>	<p>8 כָּל יְמֵי נִזְרוֹ קֹדֶשׁ הוּא לַיהוָה:</p>

- 2 (2) כי יפלא. יפריש למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה לומר לך שכל הרואה סוטה צקלקולה יזיר עצמו מן היין שהוא מזיא לידי ניאוף (סוטה ז, א):
- 3 (2) נדר נזיר. אין נזירה בכל מקום אלא פרישה אף כאן שפירש מן היין:
- 4 (2) להזיר לה. להצדיל עצמו מן היין לשם שמים (נדרים ט, ז. ספרי כז):
- 6 (3) מיין ושכר. כתרומתו מחמיר חדת ועתיק שהיין משכר כשהוא ישן:
- 7 (3) וכל משרת. לשון צביעה צמים או בכל משקה וצלשון משנה יש הרבה אין שורין דיו וסממנים (שבת יז, ז) נזיר ששרה פתו ציין (נזיר לד, ז):
- 9 (4) חרצנים. הם הגרעינים:
- 10 (4) זג. הם הקליפות שמצחוץ שהחרצנים בתוכן כענצל צוזג (ספרי כד. נזיר שם):
- 12 (5) קדש יהיה. השער שלו לגדל הפרע של שער ראשו (ספרי):
- 13 (5) פרע. נקוד פתח קטן (סגול) לפי שהוא דצוק לשער ראשו פרע של שער ופירוש של פרע גידול של שער וכן (ויקרא כא, י) את ראשו לא יפרע ואין קרוי פרע פחות מלי יוס:
- 17 (8) כל ימי נזרו קדוש הוא. זו קדושת הגוף (ספרי כז) מליטמא למתים:

<p>9 And if any man die very suddenly beside him, and he defile his consecrated head, then he shall shave his head in the day of his cleansing, on the seventh day shall he shave it.</p>	<p>וְאִרִי יָמוֹת מִיָּתָא עָלוּהִי בַתְּכִיף שְׁלוֹ וַיִּסְאִיב רִישׁ נְזִירָה וַיִּגְלַח רִישָׁהּ בְּיוֹמָא דְדִכּוּתֶיהָ בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וַיִּגְלַחנָהּ:</p>	<p>9 וְכִי־יָמוֹת מָת עָלָיו בַּפֶּתַע פֶּתְאָם וְטָמֵא רֹאשׁ נִזְרוֹ וַיִּגְלַח רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם טָהַרְתּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיִּגְלַחנּוּ:</p>
<p>10 And on the eighth day he shall bring two turtledoves, or two young pigeons, to the priest, to the door of the tent of meeting.</p>	<p>וּבְיוֹמָא תַּמְינָאָה יִבְיִי תִרְיִן שְׁפִנִּינִין אִו תִּרְיִן בְּנֵי יוֹנָה לְנֹת כְּהֵנָּא לְתַרְע מִשְׁכַּן זְמָנָא:</p>	<p>10 וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יָבֵא שְׁתֵּי תִרְיִם אִו שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה אֶל־הַכֹּהֵן אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:</p>
<p>11 And the priest shall prepare one for a sin-offering, and the other for a burnt-offering, and make atonement for him, for that he sinned by reason of the dead; and he shall hallow his head that same day.</p>	<p>וַיַּעֲבִיד כְּהֵנָּא חֵד לְחַטָּאת וְחֵד לְעֹלָתָא וַיַּכְפֹּר עָלוּהִי מִדְּחַב עַל מִיָּתָא וּמִדִּישׁ יָת רִישָׁהּ בְּיוֹמָא הַהוּא:</p>	<p>11 וַעֲשֵׂה הַכֹּהֵן אֶחָד לְחַטָּאת וְאֶחָד לְעֹלָה וַיַּכְפֹּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל־הַנֶּפֶשׁ וְקִדַּשׁ אֶת־רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא:</p>
<p>12 And he shall consecrate unto the LORD the days of his Naziriteship, and shall bring a he-lamb of the first year for a guilt-offering; but the former days shall be void, because his consecration was defiled. .</p>	<p>וַיִּזְר קֳדָם יְיָ יָת יוֹמֵי נְזִירָה וַיִּבְיִי אֹמֶר בֵּר שְׁתִּיָּה לְאַשְׁמָא וַיּוֹמֵא קֳדָמָי יִבְטְלוּן אֲרִי אִסְתָּאב נְזִירָהּ:</p>	<p>12 וַהֲזִיר לַיהוָה אֶת־יָמֵי נִזְרוֹ וַהֲבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן־שָׁנָתוֹ לְאַשָּׁם וַהֲיָמִים הָרִאשׁוֹנִים יִפְּלוּ כִי טָמֵא נִזְרוֹ:</p>
<p>13 And this is the law of the Nazirite, when the days of his consecration are fulfilled: he shall abring it unto the door of the tent of meeting;</p>	<p>וְדָא אֲוִרִיתָא דְנִזְיָרָא בְּיוֹם מִשְׁלָם יוֹמֵי נְזִירָהּ יִבְיִי יָתִיה לְתַרְע מִשְׁכַּן זְמָנָא:</p>	<p>13 וְזֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר בְּיוֹם מְלֹאת יָמָיו נִזְרוֹ יָבִיא אֹתוֹ אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:</p>

19 (9) פתע. זה אונס;

20 (9) פתאם. זה שוגג (ספרי כח) ויש אומרים פתע פתאום דבר אחד הוא מקרה של פתאום;

21 (9) וכי ימות מת עליו. צאהל שהוא צו;

22 (9) ביום טהרתו. ציום הזייתו או אינו אלא בשמיני שהוא טהור לגמרי תלמוד לומר ציום השביעי אי שביעי יכול אפילו לא הזה תלמוד לומר ציום טהרתו (שם);

24 (10) וביום השמיני יבא שתי תרים. להוציא את השביעי או אינו אלא להוציא את השביעי קצע זמן לקרצין וקצע זמן למקריצין מה קרצין הכשיר שמיני ומשמיני והלאה (ויקרא כב, כז) אף מקריצין שמיני ומשמיני והלאה (ספרי כט);

26 (11) מאשר חטא על הנפש. שלא נזהר מטומאת המת רבי אלעזר הקפר אומר שזיער עצמו מן היין (שם ל);

27 (11) וקדש את ראשו. לחזור ולהתחיל מניין נזירותו (שם);

29 (12) והזיר לה' את ימי נזרו. יחזור וימנה נזירותו כבתחלה;

30 (12) והימים הראשונים יפלו. לא יעלו מן המנין;

32 (13) יביא אתו. יביא את עצמו וזה אחד משלשה אמים שהיה רבי ישמעאל דורש כן כיוצא בו (ויקרא כב, טז) והשיאו אותם עון אשמה את עצמו כיוצא בו (דברים לז, ו) ויקצור אותו בגי הוא קצר את עצמו (ספרי לב);

<p>and he shall present his offering unto the LORD, one he-lamb of the first year without blemish for a burnt-offering, and one ewe-lamb of the first year without blemish for a sin-offering, and one ram without blemish for peace-offerings,</p>	<p>וַיִּקְרִיב יֵת קֹדֶרְבָּנִה קֹדֶם יְיָ אָמַר בַּר שְׁתֵּיה שְׁלִים חֵד לַעֲלֹתָ וְאַמְרָתָא חֵדָּא בַת שְׁתֵּיה שְׁלֵמָתָא לַחֲטָאָת וַדְּכַר חֵד שְׁלִים לְנִכְסַת קֹדֶרְשִׁיא:</p>	<p>וַהֲקָרִיב אֶת־קֹרְבָּנֹ לַיהוָה קֹבֶשׁ בֶּן־שָׁנָתוֹ תָּמִים אֶחָד לַעֲלֹה וּכְבֹשֶׁה אֶחָת בַּת־שָׁנָתָהּ תָּמִימָהּ לַחֲטָאָת וְאֵיל־אֶחָד תָּמִים לְשָׁלָמִים:</p>
<p>and a basket of unleavened bread, cakes of fine flour mingled with oil, and unleavened wafers spread with oil, and their meal-offering, and their drink-offerings.</p>	<p>וְסֹל פִּטִּיר סֹלֶת גְּרִיזֵין דְּפִילֵין בְּמִשְׁחָ וְאַסְפּוּגִין פִּטִּירִין דְּמִשְׁחִין בְּמִשְׁחָ וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן:</p>	<p>וְסֹל מִצּוֹת סֹלֶת חֲלֹת בְּלוּלֹת בְּשֶׁמֶן וּרְקִיקֵי מִצּוֹת מִשְׁחִים בְּשֶׁמֶן וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם:</p>
<p>And the priest shall bring them before the LORD, and shall offer his sin-offering, and his burnt-offering.</p>	<p>וַיִּקְרִיב כֹהֵנָא קֹדֶם יְיָ וַיַּעֲבִיד יֵת חֲטָתִיה וַיֵּת עֲלֹתִיה:</p>	<p>וַהֲקָרִיב הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה וַעֲשֶׂה אֶת־חֲטָאָתוֹ וְאֶת־עֲלֹתוֹ:</p>
<p>And he shall offer the ram for a sacrifice of peace-offerings unto the LORD, with the basket of unleavened bread; the priest shall offer also the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.</p>	<p>וַיֵּת דְּכֹרָא יַעֲבִיד נִכְסַת קֹדֶרְשִׁיא קֹדֶם יְיָ עַל סֹלָא דְּפִטִּירִיא וַיַּעֲבִיד כֹהֵנָא יֵת מִנְחָתִיה וַיֵּת נִסְכֵּיהָ:</p>	<p>וְאֶת־הָאֵיל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה עַל סֹלֶת הַמִּצּוֹת וַעֲשֶׂה הַכֹּהֵן אֶת־מִנְחָתוֹ וְאֶת־נִסְכּוֹ:</p>
<p>And the Nazirite shall shave his consecrated head at the door of the tent of meeting, and shall take the hair of his consecrated head, and put it on the fire which is under the sacrifice of peace-offerings.</p>	<p>וַיַּגְלַח הַנָּזִיר גִּזְרָא בְּתַרְע מִשְׁכָּן זִמְנָא יֵת רִישׁ גִּזְרִיה וַיִּסַּב יֵת שַׁעַר רִישׁ גִּזְרִיה וַיִּתִּין עַל אִשְׁתָּא דְּתַחוֹת דְּזִבְחָא דְּנִכְסַת קֹדֶרְשִׁיא:</p>	<p>וַיַּגְלַח הַנָּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶת־רֹאשׁ גִּזְרוֹ וּלְקַח אֶת־שַׁעַר רֹאשׁ גִּזְרוֹ וַנִּתֵּן עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר־תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים:</p>
<p>And the priest shall take the shoulder of the ram when it is sodden, and one unleavened cake out of the basket, and one unleavened wafer, and shall put them upon the hands of the Nazirite, after he hath shaven his consecrated head.</p>	<p>וַיִּסַּב כֹהֵנָא יֵת דְּרַעָא בְּשִׁילָא מִן דְּכֹרָא וּגְרִיצָתָא פִּטִּירָתָא חֵדָּא מִן סֹלָא וְאַסְפּוּג פִּטִּיר חֵד וַיִּתִּין עַל יְדֵי גִזְרָא בְּתַר דִּיגְלַח יֵת גִּזְרִיה:</p>	<p>וּלְקַח הַכֹּהֵן אֶת־הַזֶּרֶע בְּשִׁלָּה מִן־הָאֵיל וְחֲלֹת מִצָּה אֶחָת מִן־הַסֹּל וּרְקִיק מִצָּה אֶחָד וַנִּתֵּן עַל־כַּפֵּי הַנָּזִיר אַחֵר הַתְּגַלְתּוֹ אֶת־גִּזְרוֹ:</p>

- 35 (15) ומנחתם ונסכיהם. של עולה ושלמים לפי שהיו בכלל וינאז לידון בדבר חדש שיטענינו לחם החזירן לכללן שיטענינו נסכים כדין עולה ושלמים (שם לד):
- 36 (15) חלות בלולות ורקיקי מצות. עשר מכל מין (מנחות עה, א):
- 37 (17) זבח שלמים לה' על סל המצות. ישחט את השלמים על מנת לקדש את הלחם (שם מו, ז):
- 38 (17) את מנחתו ואת נסכו. של איל:
- 39 (18) וגלח הנזיר פתח אהל מועד. יכול יגלח בעזרה הרי זה דרך ציון אלא וגלח הנזיר לאחר שחיטת השלמים שכתוב בהן (ויקרא ג, ז) ושחטו פתח אהל מועד (ספרי לה):
- 40 (18) אשר תחת זבח השלמים. תחת הדוד שהוא מצלן צו לפי ששלמי נזיר היו מתצטלן בעזרה שצריך ליטול הכהן הזרוע אחר שנתצטלן ולהניף לפניו ה':
- 45 (19) הזרוע בשלה. לאחר שנתצטלה (שם לו):

And the priest shall wave them
for a wave-offering before the
LORD; this is holy for the priest,
waving and the thigh of
heaving; and after that the
Nazirite may drink wine.

This is the law of the Nazirite
who voweth, and of his offering
unto the LORD for his
Naziriteship, beside that for
which his means suffice;
according to his vow which he
voweth, so he must do after the
law of his Naziriteship.

22 And the LORD spoke unto
Moses, saying:

23 'Speak unto Aaron and unto his
sons, saying: On this wise ye
shall bless the children of Israel;
ye shall say unto them:

24 The LORD bless thee, and keep
thee;

25 The LORD make His face to
shine upon thee, and be gracious
unto thee;

26 The LORD lift up His
countenance upon thee, and give
thee peace.

וְהִנִּיף אוֹתָם הַכֹּהֵן וְהִנּוּפָהּ
לִפְנֵי יְהוָה קֹדֶשׁ הוּא לַכֹּהֵן
עַל חֻזָּה הַתְּנוּפָה וְעַל שׁוֹק
הַתְּרוּמָה וְאַחֵר יִשְׁתֶּה הַנָּזִיר
יַיִן:

זֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר אֲשֶׁר
יֵדֵר קֶרְבָּנוֹ לַיהוָה עַל-נִזְרוֹ
מִלֶּבֶד אֲשֶׁר-תִּשְׁגִּי יָדוֹ כָּפִי
נִדְרוֹ אֲשֶׁר יֵדֵר בֵּן יַעֲבִיד עַל
תּוֹרַת נִזְרוֹ: (פ)

וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה
וַיֹּאמֶר:

דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בָּנָיו
לֵאמֹר כֹּה תְּבָרְכּוּ אֶת-בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אָמַר לָהֶם: (ס)

יְבָרְכֶךָ יְהוָה וַיִּשְׁמְרֶךָ: (ס)

יָאֵר יְהוָה וּפָנָיו אֵלֶיךָ
וַיִּחַנֶּךָ: (ס)

יֵשָׁא יְהוָה וּפָנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשֶׂם
לְךָ שָׁלוֹם: (ס)

47 (20) קדש הוא לכהן. החלה והרקיב והזרוע תרומה הן לכהן;

48 (20) על חזה וינא לידין דבדד חדש להפרשת זרוע הוורד להחזירן לכללן לידון אף בחזה ושוק (שס לז):

50 (21) מלבד אשר תשיג ידו. שאם אמר הריני נזיר על מנת לגלח על ק' עולות ועל ק' שלמים: כפי נדרו אשר ידר בן יעשה. מוסף על תורת נזרו (שס לח). על תורת הנזיר מוסף ולא יחסר שאם אמר הריני נזיר חמש נזירות על מנת לגלח על ג' בהמות הללו אין אני קורא בו כאשר ידור בן יעשה:

53 (23) אמור להם. כמו וזכור שמור בלע"ז דישנ"ט:

54 (23) אמור להם. שיהיו כולם שומעים (שס לט):

55 (23) אמור. מלא לא תצרכם בחפזן ובזהלות אלא בכוונה ובלב שלם (צמדדש רצה. תנחומא י):

57 (24) יברכך. שיתצרכו נכסין (ספרי מ. תנחומא י):

58 (24) וישמרך. שלא יבאו עליך שודדים ליטול ממנו שנהנות מתנה לעדו אינו יכול לשמרו מכל אדם וכיון שבאים לנשים עליו ונוטלין אותה ממנו מה הנאה יש לו במתנה זו אבל הקצ"ה הוא הנותן הוא השומר (תנחומא י). והרצה מדרשים דרשו בו בספרי:

60 (25) יאר ה' פניו אליך. יראה לך פנים שחוקות פנים להוצות (ספרי מא. תנחומא י):

61 (25) ויחנך. יתן לך חן (ספרי שס):

63 (26) ישא ה' פניו אליך. יכבש כעסו (צמ"ר יא, ז):

<p>27 So shall they put My name upon the children of Israel, and I will bless them.'</p>	<p>וַיִּשּׁוּן יְת בִּרְכַת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֶם:</p>	<p>27 וְשָׁמוּ אֶת־שְׁמִי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֶם: (ס)</p>
<p>VII And it came to pass on the day that Moses had made an end of setting up the tabernacle, and had anointed it and sanctified it, and all the furniture thereof, and the altar and all the vessels thereof, and had anointed them and sanctified them;</p>	<p>וַיְהִי בַּיּוֹם כִּלּוֹת מֹשֶׁה לִּהְיוֹת אֶת־הַמִּשְׁכָּן וַיִּמָּשַׁח אֹתוֹ וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וַיִּמָּשַׁח וַיְקַדֵּשׁ אֹתָם:</p>	<p>חמישי וַיְהִי בַּיּוֹם כִּלּוֹת מֹשֶׁה לִּהְיוֹת אֶת־הַמִּשְׁכָּן וַיִּמָּשַׁח אֹתוֹ וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וַיִּמָּשַׁח וַיְקַדֵּשׁ אֹתָם:</p>
<p>2 that the princes of Israel, the heads of their fathers' houses, offered—these were the princes of the tribes, these are they that were over them that were numbered.</p>	<p>וַיָּקִיבוּ רִבְרֵי יִשְׂרָאֵל רִישֵׁי בֵּית אֲבֹתָהֶן אֲנֹן רִבְרֵי שְׁבֹטֵי־אֲנֹן דָּקִימִין עַל מְנִינֵיָא:</p>	<p>2 וַיָּקִיבוּ נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל רֹאשֵׁי בֵּית אֲבֹתָם הֵם נְשִׂאֵי הַמִּשְׁתָּה הֵם הָעֹמְדִים עַל־הַפְּקָדִים:</p>
<p>3 And they brought their offering before the LORD, six covered wagons, and twelve oxen: a wagon for every two of the princes, and for each one an ox; and they presented them before the tabernacle.</p>	<p>וַיָּבִיאוּ אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי הָיְהוָה שֵׁשׁ־עֲגֹלֹת צֹב וּשְׁנַיִ עֶשֶׂר בָּקָר עֲגֹלָה עַל־שְׁנֵי הַנְּשָׂאִים וְשׁוֹר לְאֶחָד וַיָּקִיבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן:</p>	<p>3 וַיָּבִיאוּ אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי הָיְהוָה שֵׁשׁ־עֲגֹלֹת צֹב וּשְׁנַיִ עֶשֶׂר בָּקָר עֲגֹלָה עַל־שְׁנֵי הַנְּשָׂאִים וְשׁוֹר לְאֶחָד וַיָּקִיבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן:</p>
<p>4 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>4 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לְאָמֹר:</p>

- 65 (27) ושמו את שמי. יצרכוס בשם המפורש (ספרי מג):
- 66 (27) ואני אברכם. לישראל ואסכים עם הכהנים. דבר אחר ואני אברכם לכהנים (חולין מט, א):
- 1 (1) ויהי ביום כלות משה. כלות כתיב ("ל צפת"ח ולא כלות בשו"א ודו"ק) יום הקמת המשכן היו ישראל ככלה הנכנסת לחופה (במדבר רבה. תנחומא נשא כ):
- 2 (1) כלות כתיב. צלאל ואהליאז וכל חכם לב עשו את המשכן ותלאו הכתוב במשה לפי שמסר נפשו עליו לראות מצנית כל דבר ודבר כמו שהראהו זהר להורות לעושי המלאכה ולא טעהו בצננית אחת וכן מצינו בדוד לפי שמסר נפשו על בנין בית המקדש שנאמר (תהלים קלב, א-ז) זכור ה' לדוד את כל ענותו אשר נשבע לה' וגו' לפיכך נקרא על שמו שנאמר (מלכים-א יב, טז) ראה ביתך דוד (תנחומא נשא יג):
- 3 (1) ביום כלות משה להקים. ולא נאמר ביום הקים מלמד שכל שצעת ימי המלוואים היה משה מעמידו ומפרקו וצאותו היום העמידו ולא פרקו לכך נאמר ביום כלות משה להקים אותו היום כלו הקמותיו וראש חודש ניסן היה בשני נשרפה הפרה בשלישי הוזה ראשונה ובשביעי גלחו (גיטין ס. ספרי מד):
- 5 (2) הם נשיאי המשת. שהיו שוטרים עליהם במצרים והיו מוכים עליהם שנאמר (שמות ה, יד) ויכו שוטרי בני ישראל וגו' (ספרי מה):
- 6 (2) הם העומדים על הפקודים. שעמדו עם משה ואהרן כשמנו את ישראל שנאמר (במדבר א, ד) ואתכם יהיו וגו':
- 8 (3) שש עגלת צב. אין צב אלא מחופים וכן (ישעיה סו, כ) צבאים וצפרדים (ספרי שם) עגלות מכוסים קרוים צבים:
- 9 (3) ויקריבו אותם לפני המשכן. שלא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי המקום. אמר רבי נתן מה ראו הנשיאים להתנדב כאן בתחלה ובמלאכת המשכן לא התנדבו תחלה אלא כך אמרו הנשיאים יתנדבו צבור מה שיתנדבו ומה שמחסרין אנו משלימין כיון שראו שהשלימו צבור את הכל שנאמר (שמות לו, ז) והמלאכה היתה דים אמרו מעתה מה לנו לעשות הציאו את אבני השוהם והמלוואים לאפוד ולחשן לכך התנדבו כאן תחלה (ספרי שם):

- ¹⁴ (7) כפי עבדתם. שהיה משא צני גרשון קל משל מררי שהיו נושאים הקרשים והעמודים והאדנים:
- ¹⁷ (9) כי עבדת הקדש עליהם. משא דבר הקדושה הארון והשלחן וגו' לפיכך צכתף ישאו:
- ¹⁹ (10) ויקריבו הנשאים את חנכת המזבח. לאחר שהתנדבו העגלות והצקר לשאת המשכן נשאים לצם להתנדב קרצנות המזבח לחנכו:
- ²⁰ (10) ויקריבו הנשאים את קרבנם לפני המזבח. כי לא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי הגבורה (ספרי מז):
- ²² (11) יקריבו את קרבנם לחנכת המזבח. ועדיין לא היה יודע משה האין יקריבו אם כסדר תולדותם אם כסדר המסעות עד שנאמר לו מפי הקב"ה יקריבו למסעות איש יומו (שם. זבחים כא):
- ²⁴ (12) ביום הראשון. אותו היום נטל עשר עטרות ראשון למעשה בראשית א' לנשיאים וכו' כדאיתא בסדר עולם (פ"ז):
- ²⁵ (12) למטה יהודה. יחסו הכתוב על שצטו ולא שגצה משצטו והקריב או אינו אומר למטה יהודה אלא שגצה משצטו והביא תלמוד לומר זה קרצן נחשון משלו הביא (ספרי מח):

<p>5 'Take it of them, that they may be to do the service of the tent of meeting; and thou shalt give them unto the Levites, to every man according to his service.'</p>	<p>סב מנהון ויהיו למפלה ית פולחן משכן זמנא ותתין יתהון ללויאי גבר כמסת פולחניה:</p>	<p>5 קח מאתם והיו לעבד את-עבדת אהל מועד ונתתה אותם אל-הלויים איש כפי עבדתו:</p>
<p>6 And Moses took the wagons and the oxen, and gave them unto the Levites.</p>	<p>ונסים משה ית עגלתא וית תורין ויהב יתהון ללויאי:</p>	<p>6 ויקח משה את-העגלות ואת-הבקר ויתן אותם אל-הלויים:</p>
<p>7 Two wagons and four oxen he gave unto the sons of Gershon, according to their service.</p>	<p>ית תרתין עגלן וית ארבעא תורין יהב לבני גרשון כמסת פולחנהון:</p>	<p>7 אתו שתי העגלות ואת ארבעת הבקר נתן לבני גרשון כפי עבדתם:</p>
<p>8 And four wagons and eight oxen he gave unto the sons of Merari, according unto their service, under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.</p>	<p>וית ארבע עגלן וית תמנא תורין יהב לבני מררי כמסת פולחנהון בידא דאיתמר בר אהרן כהנא:</p>	<p>8 ואתו ארבע העגלות ואת שמנת הבקר נתן לבני מררי כפי עבדתם ביד איתמר בן-אהרן הכהן:</p>
<p>9 But unto the sons of Kohath he gave none, because the service of the holy things belonged unto them: they bore them upon their shoulders.</p>	<p>ולבני קהת לא יהב ארי פולחן קודשא עליהון בכחפא נטלין:</p>	<p>9 ולבני קהת לא נתן כי-עבדת הקדש עליהם בכחף ישאו:</p>
<p>10 And the princes brought the dedication-offering of the altar in the day that it was anointed, even the princes brought their offering before the altar.</p>	<p>וקריבו רברביא ית חנופת מדבחא ביומא דרביאו יתיה וקריבו רברביא ית קורבנהון לקדם מדבחא:</p>	<p>10 ויקריבו הנשאים את חנופת המזבח ביום המשח אתו ויקריבו הנשאים את-קרבנם לפני המזבח:</p>
<p>11 And the LORD said unto Moses: 'They shall present their offering each prince on his day, for the dedication of the altar.'</p>	<p>ואמר יי למשה רבא חד ליומא רבא חד ליומא יקרבון ית קורבנהון לחנופת מדבחא:</p>	<p>11 ויאמר יהוה אל-משה נשיא אחד ליום נשיא אחד ליום יקריבו את-קרבנם לחנופת המזבח: (ס)</p>
<p>12 And he that presented his offering the first day was Nahshon the son of Amminadab, of the tribe of Judah;</p>	<p>והיה דמקריב ביומא קדמא ית קורבניה נחשון בר עמינדב לשבטא דיהודה:</p>	<p>12 ויהי המקריב ביום הראשון את-קרבנו נחשון בן-עמינדב למטה יהודה:</p>
<p>13 and his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;</p>	<p>וקורבניה מגסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הני מתקלה מזרקא חד דכספא מתקליה שבועין סלעין בסלעי קודשא תרניהון מלן סולתא דפילא במשח למנחתא:</p>	<p>13 וקרבנו קערת-כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבועים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה:</p>

- 14 one golden pan of ten shekels, full of incense; 14 בִּזְכָּא חֲדָא מִתְקֻלָּה עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְּדָהֵב מְלִיא קְטֹרֶת בּוֹסְמִיא: כֶּף אַחַת עֶשְׂרֵה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:
- 15 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering; 15 תּוֹר חֵד בֵּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אֹמֵר חֵד בֵּר שְׁתִּיָּה לַעֲלֹתָא: כֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה:
- 16 one male of the goats for a sin-offering; 16 צִפִּיר בֵּר עֲזִין חֵד לְחַטָּאתָא: שְׂעִיר־עֲזִים אֶחָד לְחַטָּאתָא:
- 17 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Nahshon the son of Amminadab. 17 וּלְנִכְסַת קוֹדֶשִׁיא תּוֹרֵי תָרִין דְּכֶרִי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֹמְרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְנַחֲשׁוֹן בֵּר עַמִּינָדָב: וּלְזִבְחַ הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתוּדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זָה קָרְבַּן נַחֲשׁוֹן בֶּן־עַמִּינָדָב: (פ)
- 18 On the second day Nethanel the son of Zuar, prince of Issachar, did offer: 18 בְּיוֹמָא תְּנִינָא קָרִיב נְתַנְאֵל בֵּר צוּעַר רַב שְׁבָטָא דִּישָׁשְׁכָר: בְּיוֹם הַשְּׁנִי הַקָּרִיב נְתַנְאֵל בֶּן־צוּעַר נָשִׂיא יִשָּׁשְׁכָר:
- 19 he presented for his offering one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering; 19 קָרִיב יָת קוֹרְבָנִיה מְגִסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הֵנוּ מִתְקֻלָּה מִזְרְקָא חֵד דְּכֶסֶפָּא מִתְקֻלָּהִיה שְׁבַעֲעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוֹדֶשֶׁא תְרוּוֹהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא: הַקָּרִב הַקֶּרֶבֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֶק אֶחָד כֶּסֶף שְׁבַעֲעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה:

29 (14) עשרה זהב. כתר גומו משקל עשר שקלי הקדש היה זה:

30 (14) מלאה קטרת. לא מנינו קטרת ליחיד ולא על מזבח החיצון אלא זו בלבד והוראת שעה היתה (מנחות ג, ב):

32 (15) פר אחד. מיוחד שבעדרו (ספרי ג):

34 (16) שער עזים אחד לחטאת. לכפר על קרב התהום (שם נא) (עיין ברא"ם) וטומאת ספק:

37 (18) הקריב נתנאל בן צוער. הקרב את קרבנו. מה תלמוד לומר הקריב צשצטו של יששכר מה שלא נאמר בכל השצטים לפי שזא ראובן וערער ואמר די שקדמני יהודה אחי הקריב אני אחריו אמר לו משה מפי הגבורה נאמר לי שיקריבו כסדר מסען לדגליהם לכך אמר הקרב את קרבנו והוא חסר יו"ד שהוא משמש הקרב לשון זיווי שמפי הגבורה נטווה הקרב ומהו הקריב הקריב צ' פעמים שצשציל צ' דברים וזה להקריב שני לשצטים אחת שהיו יודעים בתורה שנאמר (ד"ה א יצ, לג) ומניי יששכר יודעי צינה לעמים ואחת שהם נתנו ענה לנשיאים להתנדב קרבנות הללו (ספרי נצ) וביסודו של רבי משה הדרשן מנאמי אמר רבי פנחס בן יאיר נתנאל בן צוער הראשון ענה זו:

39 (19) קערת כסף. מנין אותיותיו בגימטריא תתק"ל כנגד שנותיו של אדם הראשון:

40 (19) שלשים ומאה משקלה. על שם שבעה עמיד תולדות לקיום העולם בן מאה ול' שנה היה שנאמר (בראשית ה, א) ויחי אדם שלשים ומאת שנה ויולד צדמותו וגו':

41 (19) מזרק אחד כסף. בגימטריא תתק"כ על שם נח שהעמיד תולדות בן ת"ק שנה ועל שם עשרים שנה שגזרה גזירת המצול קודם תולדותיו כמו שפירשתי אלל (שם ו, ג) והיו ימייו מאה ועשרים שנה לפיכך נאמר מזרק אחד כסף ולא נאמר מזרק כסף אחד כמו שנאמר בקערה לומר שאף אותיות של אחד מטרפות למנין:

42 (19) שבעים שקל. כנגד שבעים אותיות שילאו מצניו:

20	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בִּזְקָא חֲדָא מִתְקָלָה עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְּדִתְב מְלִיא קְטֹרֶת בּוֹסְמִיא:	20	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:
21	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תּוֹר חֵד בַּר תּוֹרֵי דְכַר חֵד אֹמֵר חֵד בַּר שְׁתִּיָּה לַעֲלֹתָא:	21	פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה:
22	one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בַּר עֲזִין חֵד לַחֲטָאתָא:	22	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתָא:
23	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Nethanel the son of Zuar.	וּלְנִכְסֵת קוֹדֵשׁ־אֵל תּוֹרֵי תְרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֹמְרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָּנָא דְנִתְנָאֵל בַּר צוּעַר:	23	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים פָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבֵּן נִתְנָאֵל בֶּן־צוּעַר: (פ)
24	On the third day Eliab the son of Helon, prince of the children of Zebulun:	בְּיוֹמָא תְלִיתָאָה רַבָּא לְבִנֵי זְבוּלוֹן אֱלִיאָב בַּר חִילוֹן:	24	בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי נָשִׂיא לְבִנֵי זְבוּלוֹן אֱלִיאָב בֶּן־חִלֹן:
25	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קוֹרְבָּנֵיהּ מִגֹּסְתָא דְכֶסֶף חֲדָא מָאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הֵנִי מִתְקָלָה מִזְרְקָא חֵד דְכֶסֶפָא מִתְקָלָה שְׁבַעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוֹדֵשׁ־אֵל תְּרִוּיָהוֹן מִלֵּן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:	25	קָרְבָּנוֹ קְעֶרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֶק אֶחָד כֶּסֶף שְׁבַעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְ�נֵי־תֵם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לְמִנְחָה:
26	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בִּזְקָא חֲדָא מִתְקָלָה עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְּדִתְב מְלִיא קְטֹרֶת בּוֹסְמִיא:	26	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:
27	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תּוֹר חֵד בַּר תּוֹרֵי דְכַר חֵד אֹמֵר חֵד בַּר שְׁתִּיָּה לַעֲלֹתָא:	27	פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה:

44 (20) כַּף אַחַת. כנגד תורה שנחנה מידו של הקדש:

45 (20) עֲשָׂרָה זָהָב. כנגד עשרת הדברות:

46 (20) מְלֵאָה קְטֹרֶת. גימטריא של קטרת תרי"ג מלות וכלל שחליף קו"ף צדל"ת על ידי א"ת צ"ש ג"ר ד"ק (צמדצ"ר יג, טז):

48 (21) פֶּר אֶחָד. כנגד אברהם שנאמר בו (בראשית יח, ז) ויקח בן זקן:

49 (21) אֵיל אֶחָד. כנגד יחזק (שס כב, יג) ויקח את האיל וגו':

50 (21) כֶּבֶשׂ אֶחָד. כנגד יעקב (שס ל, מ) והכשדים הפריד יעקב:

52 (22) שְׁעִיר עִזִּים. לכפר על מכירת יוסף שנאמר בו (שס לו, לא) וישחטו שעיר עזים:

54 (23) וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בַּקָּר שְׁנַיִם. כנגד משה ואהרן שנחנו שלום בין ישראל לאזניהם שצמשים:

55 (23) אֵילִם עֶתְדִים כֶּבֶשִׁים. ג' מינים כנגד כהנים ולוים וישראלים וכנגד תורה נביאים וכתובים. שלש חמשות כנגד חמשה חומשין וחמש הדברות הכתובין על לוח אחד וחמש הכתובין על השני. עד כאן מיסודו של רבי משה הדרשן:

57 (24) בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי נָשִׂיא וְגו'. ביום השלישי היה נשיא המקריב לצני זבולון וכן כולם אזל צנתנאל שנאמר בו הקריב צנתנאל נופל אחריהו לשון לומר נשיא יששכר לפי שכבר הזכיר שמו והקריבו וצנאל שלא נאמר בהן הקריב נופל עליהן לשון זה נשיא לצני פלוני אותו היום היה הנשיא המקריב לשבט פלוני:

28	one male of the goats for a sin-offering;	שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתָ: צִפִּיר בַּר עִזִּין חַד לַחֲטָאתָ:	28
29	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Eliab the son of Helon.	וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם וְלִנְכַּסַּת קֹדֶשִׁיאַ תּוֹרֵי תִרְיִן דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֲמֹרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קֹדֶרְבָּנָא דְּאֵלִיָּאב בֶּר חֵלּוֹן:	29
30	On the fourth day Elizur the son of Shedeur, prince of the children of Reuben:	בְּיוֹמָא רַבִּיעָאָה רַבָּא לְבָנֵי רְאוּבֵן אֶלִיצוּר בֶּר שְׂדִיאוּר:	30
31	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹדֶרְבָּנֹו קַעֲרַת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מְשֻׁקֶּלֶה מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה:	31
32	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בִּזְקָא חֲדָא מִתְקַלָּה עֶשֶׂר סֶלְעִין חֵיא דְדִתְב מְלֵיא קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:	32
33	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְכָר חַד אֲמֹר חַד בַּר שְׁתִּיָּה לְעֹלָתָא:	33
34	one male of the goats for a sin-offering;	שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתָ: צִפִּיר בַּר עִזִּין חַד לַחֲטָאתָ:	34
35	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Elizur the son of Shedeur.	וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתֻדִּים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֹרְבָּן אֶלִיצוּר בֶּן-שְׂדִיאוּר: (פ)	35
36	On the fifth day Shelumiel the son of Zurishaddai, prince of the children of Simeon:	בְּיוֹמָא חֲמִישָׁאָה נָשִׂיא לְבָנֵי שְׁמַעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּר בֶּן-צוּרִישַׁדַּי:	36
37	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹדֶרְבָּנֹו קַעֲרַת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מְשֻׁקֶּלֶה מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה:	37

38	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בִּזְקָא חֲדָא מִתְקֻלָּה עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְּדֶהֱב מְלִיא קְטֹרֶת בּוֹסְמִיא:	38	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:
39	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תּוֹר חֵד בֶּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אֹמֵר חֵד בֶּר שְׁתֵּיהּ לַעֲלֹתָא:	39	פֶּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:
40	one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בֶּר עֲזִין חֵד לְחַטָּאתָא:	40	שְׁעִיר-עֲזִים אֶחָד לְחַטָּאתָא:
41	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Shelumiel the son of Zurishaddai.	וּלְנִכְסַת קוֹדֶשִׁיא תּוֹרֵי תַרְיִן דְּכֶרִי חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אֹמֵרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְשְׁלוּמִיאֵל בֶּר צוּרִישַׁדַּי:	41	וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתֻדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן-צוּרִישַׁדַּי: (פ)
42	On the sixth day Eliasaph the son of Deuel, prince of the children of Gad:	בְּיוֹמָא שְׁתִּיתָאָה רַבָּא לְבְנֵי גָד אֱלִיסָפָה בֶּר דְּעוּאֵל:	42	בְּיוֹם הַשְּׁשִׁי נָשִׂיא לְבְנֵי גָד אֱלִיסָפָה בֶּן-דְּעוּאֵל:
43	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קוֹרְבָנִיהּ מִגִּסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הֵנִי מִתְקֻלָּה מִזְרְקָא חֵד דְּכֶסֶפָּא מִתְקֻלָּיהּ שְׁבַעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוֹדֶשֶׁא תַרְוִיהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:	43	קֶרְבָּנוֹ קַעֲרֶת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֵק אֶחָד כֶּסֶף שְׁבַעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְ�נֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה:
44	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בִּזְקָא חֲדָא מִתְקֻלָּה עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְּדֶהֱב מְלִיא קְטֹרֶת בּוֹסְמִיא:	44	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:
45	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תּוֹר חֵד בֶּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אֹמֵר חֵד בֶּר שְׁתֵּיהּ לַעֲלֹתָא:	45	פֶּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:
46	one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בֶּר עֲזִין חֵד לְחַטָּאתָא:	46	שְׁעִיר-עֲזִים אֶחָד לְחַטָּאתָא:
47	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Eliasaph the son of Deuel.	וּלְנִכְסַת קוֹדֶשִׁיא תּוֹרֵי תַרְיִן דְּכֶרִי חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אֹמֵרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְאֱלִיסָפָה בֶּר דְּעוּאֵל:	47	וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתֻדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן אֱלִיסָפָה בֶּן-דְּעוּאֵל: (פ)
48	On the seventh day Elishama the son of Ammihud, prince of the children of Ephraim:	בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה רַבָּא לְבְנֵי אֶפְרַיִם אֱלִישַׁמֶּה בֶּר עַמִּיהוּד:	48	בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי נָשִׂיא לְבְנֵי אֶפְרַיִם אֱלִישַׁמֶּה בֶּן-עַמִּיהוּד:

- his offering was one silver dish,
the weight thereof was a
49 hundred and thirty shekels, one
silver basin of seventy shekels,
after the shekel of the sanctuary;
both of them full of fine flour
mingled with oil for a
meal-offering;
- קֹרְבָנִיה מִגִּסְתָּא דְכֶסֶף
חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין
הֶנִּי מִתְקַלָּה מִזְרְקָא חֲדָ
דְכֶסֶפָּא מִתְקַלָּיה שְׁבַעִין
סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא
תְרוּיָהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא
דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:
- one golden pan of ten shekels,
full of incense;
- בִּזְקָא חֲדָא מִתְקַלָּה עֶשֶׂר
סֻלְעִין הִיא דְּדָהֵב מְלִיאָ
קְטֹרֶת בּוֹסְמִיָּא:
- one young bullock, one ram,
51 one he-lamb of the first year, for
a burnt-offering;
- תּוֹר חֲדָ בֶר תּוֹרֵי דְכֶר
חֲדָ אֹמֵר חֲדָ בֶר שְׁתִּיָּה
לְעֹלְתָא:
- one male of the goats for a
sin-offering;
- צִפִּיר בֶר עֲזִין חֲדָ לְחַטָּאתָא:
- and for the sacrifice of
peace-offerings, two oxen, five
53 rams, five he-goats, five
he-lambs of the first year. This
was the offering of Elishama the
son of Ammihud.
- וּלְנִכְסֹת קוּדְשָׁא תּוֹרֵי תְרוּין
דְּכֶרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא
אֹמְרִין בְּנֵי שְׁנָא חֲמִשָּׁא
דִּין קוּרְבָנָא דְּאַלִישָׁמַע בֶּר
עַמִּיהוּד:
- וּלְבָח הַשְּׁלָמִים בָּקָר
שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֹתָדִים
חֲמִשָּׁה כִּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה
חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן אֱלִישָׁמַע
בֶּן-עַמִּיהוּד: (פ)
- On the eighth day Gamaliel the
54 son of Pedahzur, prince of the
children of Manasseh:
- בְּיוֹמָא תְּמִינְאָה רַבָּא
לְבָנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּר
פְּדָהצוּר:
- his offering was one silver dish,
the weight thereof was a
55 hundred and thirty shekels, one
silver basin of seventy shekels,
after the shekel of the sanctuary;
both of them full of fine flour
mingled with oil for a
meal-offering;
- קֹרְבָנִיה מִגִּסְתָּא דְכֶסֶף
חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין
הֶנִּי מִתְקַלָּה מִזְרְקָא חֲדָ
דְכֶסֶפָּא מִתְקַלָּיה שְׁבַעִין
סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא
תְרוּיָהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא
דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:
- one golden pan of ten shekels,
full of incense;
- בִּזְקָא חֲדָא מִתְקַלָּה עֶשֶׂר
סֻלְעִין הִיא דְּדָהֵב מְלִיאָ
קְטֹרֶת בּוֹסְמִיָּא:
- one young bullock, one ram,
57 one he-lamb of the first year, for
a burnt-offering;
- תּוֹר חֲדָ בֶר תּוֹרֵי דְכֶר
חֲדָ אֹמֵר חֲדָ בֶר שְׁתִּיָּה
לְעֹלְתָא:
- one male of the goats for a
sin-offering;
- צִפִּיר בֶר עֲזִין חֲדָ לְחַטָּאתָא:
- קֹרְבָנִיה מִגִּסְתָּא דְכֶסֶף
חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין
הֶנִּי מִתְקַלָּה מִזְרְקָא חֲדָ
דְכֶסֶפָּא מִתְקַלָּיה שְׁבַעִין
סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא
תְרוּיָהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא
דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:
- כֶּף אַחַת עֶשְׂרֵה זָהָב מְלֵאָה
קְטֹרֶת:
- כֶּף אַחַד בֶּן-בָּקָר אֵיל אַחַד
כֶּבֶשׂ-אַחַד בֶּן-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:
- שְׁעִיר-עֲזִים אַחַד לְחַטָּאתָא:
- שְׁעִיר-עֲזִים אַחַד לְחַטָּאתָא:

59	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lamb of the first year. This was the offering of Gamaliel the son of Pedahzur.	וּלְנֹכַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנֵים־אֵילָם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָחצוּר׃ (פ)	59
60	On the ninth day Abidan the son of Gideoni, prince of the children of Benjamin:	בְּיוֹמָא תַשְׁרְעָא רַבָּא לְבָנֵי בְנֵימִן אֲבִידָן בֶּר גִּדְעוֹנִי׃	60
61	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קוֹרְבָּנִיהּ מִגִּסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הֵוִי מִתְקָלָהּ מִזְרְקָא חֲדָא דְכֶסֶפָּא מִתְקָלִיהּ שְׁבַעִין סְלַעִין בְּסַלְעֵי קוֹדֶשָׁא תְרִוּיָהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לְמִנְחָתָא׃	61
62	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בִּזְקָא חֲדָא מִתְקָלָהּ עֶשֶׂר סְלַעִין הִיא דְדָהֵב מְלִיא קְטוֹרֶת בּוֹסְמָא׃	62
63	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תוֹר חֲדָא בֶר תוֹרֵי דְבָר חֲדָא אִמֹר חֲדָא בֶר שְׁתִּיָּה לְעֹלָתָא׃	63
64	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת׃ צִפִּיר בֶּר עִזִּין חֲדָא לַחֲטָתָא׃	64
65	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Abidan the son of Gideoni.	וּלְנֹכַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנֵים־אֵילָם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעוֹנִי׃ (פ)	65
66	On the tenth day Ahiezer the son of Ammishaddai, prince of the children of Dan:	בְּיוֹמָא תַשְׁרְעָא רַבָּא לְבָנֵי דָן אֲחִיעֶזֶר בֶּר עַמִּישַׁדַּי׃	66
67	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קוֹרְבָּנִיהּ מִגִּסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הֵוִי מִתְקָלָהּ מִזְרְקָא חֲדָא דְכֶסֶפָּא מִתְקָלִיהּ שְׁבַעִין סְלַעִין בְּסַלְעֵי קוֹדֶשָׁא תְרִוּיָהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לְמִנְחָתָא׃	67

- 68 one golden pan of ten shekels, full of incense; 68 כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מִלֶּאֱהָ קִטְרֶת: בִּזְקָא חֲדָא מִתְקַלְהָ עֲשָׂר סֻלְעִין חֵיא דְדִתְב מִלֵּיא קִטוֹרֶת בּוּסְמֵיא:
- 69 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering; 69 פֶּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה: תּוֹר חֵד בֶּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אֹמֵר חֵד בֶּר שְׁתִּיָּה לְעֹלָתָא:
- 70 one male of the goats for a sin-offering; 70 שְׁעִיר-עֲזִים אֶחָד לַחֻטָּאת: צִפִּיר בֶּר עֲזִין חֵד לַחֻטָּאת:
- 71 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Ahiezer the son of Ammishaddai. 71 וּלְזִבְחַ הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישַׁדַּי: (פ)
- 72 On the eleventh day Pagiel the son of Ochran, prince of the children of Asher: 72 בְּיוֹם עֲשֶׂתִּי עֲשָׂר יוֹם נָשִׂיא לְבָנִי אֲשֶׁר פָּגַעִיאל בֶּן-עֶכְרָן: בְּיוֹם חֵד עֲשָׂר יוֹמִין רַבָּא לְבָנִי אֲשֶׁר פָּגַעִיאל בֶּר עֶכְרָן:
- 73 his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering; 73 קֶרְבָּנוֹ קַעֲרַת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סֹלֶת בְּלִילָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה: קוֹרְבָּנִיה מְגֻסָּתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָוִי מִתְקַלְהָ מִזְרָקָא חֵד דְכֶסֶפָּא מִתְקַלְיָה שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוֹדֶשָׁא תְרוּיָהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בַמֶּשַׁח לְמִנְחָתָא:
- 74 one golden pan of ten shekels, full of incense; 74 כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מִלֶּאֱהָ קִטְרֶת: בִּזְקָא חֲדָא מִתְקַלְהָ עֲשָׂר סֻלְעִין חֵיא דְדִתְב מִלֵּיא קִטוֹרֶת בּוּסְמֵיא:
- 75 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering; 75 פֶּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה: תּוֹר חֵד בֶּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אֹמֵר חֵד בֶּר שְׁתִּיָּה לְעֹלָתָא:
- 76 one male of the goats for a sin-offering; 76 שְׁעִיר-עֲזִים אֶחָד לַחֻטָּאת: צִפִּיר בֶּר עֲזִין חֵד לַחֻטָּאת:
- 77 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Pagiel the son of Ochran. 77 וּלְזִבְחַ הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן פָּגַעִיאל בֶּן-עֶכְרָן: (פ)
- 78 On the twelfth day Ahira the son of Enan, prince of the children of Naphtali: 78 בְּיוֹם שְׁנַיִם עֲשָׂר יוֹם נָשִׂיא לְבָנִי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּן-עֵינָן: בְּיוֹם תְּרֵי עֶסֶר יוֹמִין רַבָּא לְבָנִי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּר עֵינָן:

<p>his offering was one silver dish, the weight thereof was a 79 hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;</p>	<p>קֹרְבָנוֹ קַעֲרֹת-כֶּסֶף אֶחָת חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הֵנִי מִתְקָלָה מִזְרָקָא חֵד דְּכֶסֶפָא מִתְקָלָה שְׁבַעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תְרוּוִיהוֹן מִלֵּן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:</p>	<p>79 קֹרְבָנוֹ קַעֲרֹת-כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שְׁבַעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה:</p>
<p>80 one golden pan of ten shekels, full of incense;</p>	<p>בִּזְקָא חֲדָא מִתְקָלָה עֶשְׂרִי סֻלְעִין הִיא דְּדֶהֱבָא מְלֵיא קְטוּרֶת בּוֹסְמִינָא:</p>	<p>80 כָּף אֶחָת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:</p>
<p>81 one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;</p>	<p>תּוֹר חֵד בֵּר תּוֹרֵי דְכֵר חֵד אֹמֵר חֵד בֵּר שְׁתֵּי לַעֲלֹתָא:</p>	<p>81 בֵּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:</p>
<p>82 one male of the goats for a sin-offering;</p>	<p>צִפִּיר בֵּר עֲזִין חֵד לַחֲטָאתָא:</p>	<p>82 שְׁעִיר-עֲזִים אֶחָד לַחֲטָאתָא:</p>
<p>83 and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Ahira the son of Enan.</p>	<p>וּלְנִכְסֹת קוּדְשִׁיא תּוֹרֵי תְרוּין דְּכֵרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֹמֵרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוּרְבָנָא דְאַחִירַע בֶּר עֵינָן:</p>	<p>83 וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתָדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֹרְבַּן אַחִירַע בֶּן-עֵינָן: (פ)</p>
<p>84 This was the dedication-offering of the altar, in the day when it was anointed, at the hands of the princes of Israel: twelve silver dishes, twelve silver basins, twelve golden pans;</p>	<p>דָּא חֲנוּכַּת מִדְּבָחָא בְיוֹמָא דְּרַבִּיאָו יְתִיָּה מִן רַבְרָבֵי יִשְׂרָאֵל מִגִּסֵּי כֶסֶפָא תְרִיתָא עֲשָׂרֵי מִזְרָקֵי כֶסֶפָא תְרֵי עֲשָׂר בִּזְבֵּי דְדֶהֱבָא תְרִיתָא עֲשָׂרֵי:</p>	<p>84 זֹאתוֹ חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמִּשָּׁח אֹתוֹ מֵאֵת נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל קַעֲרֹת כֶּסֶף שְׁתֵּים עֲשָׂרָה מִזְרָקֵי-כֶסֶף שְׁנַיִם עֲשָׂר כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים עֲשָׂרָה:</p>
<p>85 each silver dish weighing a hundred and thirty shekels, and each basin seventy; all the silver of the vessels two thousand and four hundred shekels, after the shekel of the sanctuary;</p>	<p>מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הֵנִי מִתְקָלָה דְּמִגִּסְתָּא חֲדָא דְּכֶסֶפָא וְשְׁבַעִין דְּמִזְרָקָא חֵד כֹּל כֶּסֶף מְנִיָּא תְרוּין אֶלְפִין וְאַרְבַּע מֵאָה בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא:</p>	<p>85 שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה הַקַּעֲרָה הָאֶחָת כֶּסֶף וְשְׁבַעִים הַמִּזְרָק הָאֶחָד כֹּל כֶּסֶף הַכֵּלִים אֶלְפִים וְאַרְבַּע-מֵאוֹת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ:</p>

¹¹⁸(84) ביום המשח אותו. זו ציוס שנמשח הקריב ומה אני מקיים אחרי המשח שנמשח תחלה ואחר כך הקריב
או אחרי המשח לאחר זמן ולא בא ללמד ציוס המשח אלא לומר שנמשח ציוס כשהוא אומר (ויקרא ז, לו) ציוס משחו
אותם למדנו שנמשח ציוס ומה תלמוד לומר ציוס המשח אותו ציוס שנמשח הקריב (ספרי נג):
¹¹⁹(84) קערת כסף שתיים עשרה. הם הם שהתנדבו ולא אירע זהם פסול (ספרי שם. צמ"ד):
¹²¹(85) שלשים ומאה הקערה האחת וגו'. מה תלמוד לומר לפי שנאמר שלשים ומאה משקלה ולא פירש צאיו
שקל לכך חזר ושנאה כאן וכלל ציוס כל כסף הכלים בשקל הקדש (ספרי נד):
¹²²(85) כל כסף הכלים וגו'. למדך שהיו כלי המקדש מכוונים במשקלן שוקלן אחד אחד ושוקלן כולן כאחד לא
ריצה ולא מיעט (ספרי שם):

86 twelve golden pans, full of incense, weighing ten shekels apiece, after the shekel of the sanctuary; all the gold of the pans a hundred and twenty shekels;

בָּזָבִי דְדֹהָבָא תִּרְתָּא עֲשֵׂרִי
מִלֵּין קִטּוֹרֶת בּוֹסְמִיָּא
מִתְקַל עֶשֶׂר סִלְעִין הָיִי
מִתְקַלָּה דְּבִזְכָּא בִּסְלָעִי
קוּדְשָׁא כָּל דְּהָב בְּזָבִיָּא
מֵאָה וְעֶשְׂרִין:

כַּפֹּת זָהָב שְׁתֵּים-עָשָׂרָה
מִלֵּאֹת קִטְרֶת עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה
הֶכֶף בְּשִׁקְלֵי הַקֹּדֶשׁ כָּל-זָהָב
הַכַּפֹּת עֲשָׂרִים וּמֵאָה:

86

87 all the oxen for the burnt-offering twelve bullocks, the rams twelve, the he-lambs of the first year twelve, and their meal-offering; and the males of the goats for a sin-offering twelve;

כָּל תּוֹרֵי לַעֲלֹתָ תִּרִי עֶשֶׂר
תּוֹרִין דְּכָרִין תִּרִי עֶשֶׂר
אֲמֹרִין בְּנֵי שָׁנָא תִּרִי עֶשֶׂר
וּמִנְחָתָהוֹן וּצְפִירֵי בְּנֵי עֲזִי
תִּרִי עֶשֶׂר לַחֲטָאתָ:

כָּל-הַבָּקָר לַעֲלֹת שְׁנָיִם עֶשֶׂר
פָּרִים אֵילִם שְׁנָיִם-עֶשֶׂר
כִּבְשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה שְׁנָיִם עֶשֶׂר
וּמִנְחָתָם וּשְׂעִירֵי עֲזִים שְׁנָיִם
עֶשֶׂר לַחֲטָאתָ:

מפטיר

88 and all the oxen for the sacrifice of peace-offerings twenty and four bullocks, the rams sixty, the he-goats sixty, the he-lambs of the first year sixty. This was the dedication-offering of the altar, after that it was anointed.

וְכָל תּוֹרֵי לְנִכְסֹת קוּדְשִׁיא
עֲשָׂרִין וְאַרְבַּעַת תּוֹרִין
דְּכָרִי שְׁתֵּין גְּדֵי שְׁתֵּין
אֲמֹרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁתֵּין
דָּא חֲנוּכַּת מִזְבֵּחָא בְּתֵר
דְּרַבִּיאוּ יְתִיָּה:

וְכָל בָּקָרוֹ זֶבַח הַשְּׁלָמִים
עֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַת פָּרִים אֵילִם
שְׁשִׁים עֶתְדִים שְׁשִׁים כִּבְשִׂים
בְּנֵי-שָׁנָה שְׁשִׁים זֹאת חֲנֻכַּת
הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי הַמִּשְׁחָה אֹתוֹ:

88

89 And when Moses went into the tent of meeting that He might speak with him, then he heard the Voice speaking unto him from above the ark-cover that was upon the ark of the testimony, from between the two cherubim; and He spoke unto him.

וְכַד עָלִיל מֹשֶׁה לְמִשְׁכַּן
זְמָנָא לְמַלְלָא עֲמִיָּה וְשָׁמַע
יְת קוֹלָא דְּמִתְמַלֵּל עֲמִיָּה
מַעְלֵי כְּפֹרֶתָא דְּעַל
אַרְוָנָא דְּסִדְרוּתָא מִבֵּין
תְּרִין כְּרוּבִיאַ וּמִתְמַלֵּל
עֲמִיָּה:

וּבָבֹא מֹשֶׁה אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד
לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת-הַקּוֹל
מִדְּבַר אֱלֹהֵי מַעַל הַכַּפֹּרֶת
אֲשֶׁר עַל-אֲרֹן הָעֵדֻת
מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִּים וַיְדַבֵּר
אֵלָיו: (פ)

קעו
פסוקים

The Haftarah is Judges 13:2-13:25 on page 201.

VIII And the LORD spoke unto Moses, saying:

וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרָ:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה
לֵאמֹר:

בהעלתך

¹²⁴(86) כַּפֹּת זָהָב שְׁתֵּים עָשָׂרָה. למה נאמר לפי שנאמר כף אחת עשרה זהב של זהב ומשקלה עשרה שקלים של כסף או אינו אלא כף אחת של כסף ומשקלה עשרה שקלי זהב ושקלי זהב אין משקלם שוה לשל כסף תלמוד לומר כפות זהב של זהב היו (ספרי נה):

¹²⁸(89) ובבא משה. שני כתובים המכחישים זה את זה בא שלישי והכריע ביניהם כתוב אחד אומר (ויקרא א, א) וידבר ה' אליו מאהל מועד והוא חוץ לפרכת וכתוב אחד אומר (שמות כה, כב) ודברתי אִתְּךָ מעל הכפרת בא זה והכריע ביניהם משה בא אל אהל מועד ושם שומע את הקול הלא מעל הכפרת (ספרי שם): מבין שני הכרובים. הקול יוצא מן השמים לבין שני הכרובים ומשם יוצא לאהל מועד:

¹²⁹(89) וישמע את הקול. יכול קול נמוך תלמוד לומר את הקול הוא הקול שנדצר עמו בסיני וכשמגיע לפתח היה נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל (במדבר רבה. ספרי שם):

¹³⁰(89) מדבר. כמו מתדבר כבודו של מעלה לומר כן מדבר בינו לבין עמו ומשה שומע מאליו:

¹³¹(89) וידבר אליו. למעט את אהרן מן הדברות (ספרי נח):

- 2 'Speak unto Aaron, and say unto him: When thou lightest the lamps, the seven lamps shall give light in front of the candlestick.'
- 3 And Aaron did so: he lighted the lamps thereof so as to give light in front of the candlestick, as the LORD commanded Moses.
- 4 And this was the work of the candlestick, beaten work of gold; unto the base thereof, and unto the flowers thereof, it was beaten work; according unto the pattern which the LORD had shown Moses, so he made the candlestick.
- 5 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 6 'Take the Levites from among the children of Israel, and cleanse them.
- 2 דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת-הַנֵּרוֹת אֶל-מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יֹאֲרִי שִׁבְעַת הַנְּרוֹת: וַיַּעַשׂ כֵּן אַהֲרֹן אֶל-מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה הָעֹלָה נִרְתְּיָהּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה:
- 3 וַיַּעַבֵד בֶּן אַהֲרֹן לְקַבֵּיל אִפִּי מִנְרֵתָא אֲדִלִיק בּוֹצִינְיָא כְּמָא דְפִקִּיד יְיָ יְת מֹשֶׁה:
- 4 וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנֶרֶת מְקֻשָּׁה זָהָב עַד-יְרֵכָה עַד-פְּרָחָהּ מְקֻשָּׁה הוּא כְּמִרְאָה אֲשֶׁר הִרְאָה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה כֵּן יַשְׁפֹּט אֶת-הַמְּנוֹרָה: (א) מֹשֶׁה לְאֹמֶר:
- 6 קַח אֶת-הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְטַהַרְתָּ אֹתָם:
- 6 קָרִיב יְת לְיוֹאֵי מְגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִתְדְּבִי יְתֵהוּן:

- 2 (2) בהעלתך. למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים. לפי שכשראה אהרן חנוכות הנשיאים חלשה אז דעתו כשלא היה עמם חנוכה לא הוא ולא שצטו אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות:
- 3 (2) בהעלתך. על שם שהלחצ עולה כחוצ צהלקתן לשון עליה שצריך להדליק עד שחאה שלהצט עולה מאליה (שצח כא, א) ועוד דרשו רבותינו (ספרי נט) מכאן שמעלה היחה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב:
- 4 (2) אל מול פני המנורה. אל מול נר האמצעי שאינו בקנים אלא בגוף של מנורה:
- 5 (2) יאירו שבעת הנרות. ששה שעל ששת הקנים שלשה המזרחיים פונים למול האמצעי הפתילות שבהן וכן שלשה המערביים ראשי הפתילות למול האמצעי ולמה כדי שלא יאמרו לאורה הוא צריך (תנחומא בהעלתך ה):
- 7 (3) ויעש כן אהרן. להגיד שצטו של אהרן שלא שינה (ספרי בהעלתך ס):
- 9 (4) וזה מעשה המנורה. שהראהו הקב"ה בצלצבע לפי שנתקשה זה לכך נאמר וזה (שם סא):
- 10 (4) מקשה. צטדי"ן צלע"ז לשון דא לדא נקשן (דניאל ה, ו) עשת של ככר זהב היחה ומקיש צקורנס וחותר צכשיל לפשט איצריה כתקונן ולא נעשית איצרים איצרים על ידי חצור:
- 11 (4) עד ירכה עד פרחח. ירכה היא השידה שעל הרגלים חלול כדרך מנורות כסף שלפני השרים:
- 12 (4) עד ירכה עד פרחח. כלומר גופה של מנורה כולה וכל התלוי בה:
- 13 (4) עד ירכה. שהוא אצר גדול:
- 14 (4) עד פרחח. שהוא מעשה דק שזה הכל מקשה ודרך עד לשמש צלשון זה כמו (שופטים טו, ה) מגדיש ועד קמה ועד כרם זית:
- 15 (4) כמראה אשר הראה וגו'. כתצנית אשר הראהו זהר כמו שנאמר (שמות כה, מ) וראה ועשה כתצניתם וגו' (ספרי שם):
- 16 (4) כן עשה את המנורה. מי שעשאה ומדרש אגדה (תנחומא בהעלתך ג) על ידי הקב"ה נעשית מאליה:
- 19 (6) קח את הלויים. קחם צדכרים אשריכם שחזכו להיות שמים למקום (מדרש אגדה):

<p>And thus shalt thou do unto them, to cleanse them: sprinkle the water of purification upon them, and let them cause a razor to pass over all their flesh, and let them wash their clothes, and cleanse themselves.</p>	<p>וְכִדִּין תַּעֲבִיד לָהֶם לְדַפּוֹאֵיהוֹן אֲדִי עֲלֵיהוֹן מִיָּא דְחֻטָּאת וְיַעֲבִירוּ מִסַּפֵּר עַל כָּל בִּשְׂרָהוֹן וַיַּחֲרוּן לְבוּשֵׁיהוֹן וַיִּדְכוּן: וְכִבְּסוּ בְגָדֵיהֶם וְהִטְהָרוּ:</p>	<p>וְכִה־תַעֲשֶׂה לְטַהֲרֵם הַזֶּה עֲלֵיהֶם מִי חֻטָּאת וְהַעֲבִירוּ תַּעַר עַל-כָּל-בִּשְׂרָם וְכִבְּסוּ בְגָדֵיהֶם וְהִטְהָרוּ:</p>	<p>7</p>
<p>Then let them take a young bullock, and its meal-offering, fine flour mingled with oil, and another young bullock shalt thou take for a sin-offering.</p>	<p>וַיִּסְבוּן תּוֹר בֶּר תּוֹרִי וּמִנְחָתֶיהָ סוּלָתָא דְפִילָא בְמִשַּׁח וְתוֹר הַנֶּזֶן בֶּר תּוֹרִי תִסֵּב לְחֻטָּאת:</p>	<p>וְלָקְחוּ פֶּר בֶּן-בָּקָר וּמִנְחָתוֹ סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וּפֶר-שְׁנֵי בֶן-בָּקָר תִּקַּח לְחֻטָּאת:</p>	<p>8</p>
<p>And thou shalt present the Levites before the tent of meeting; and thou shalt assemble the whole congregation of the children of Israel.</p>	<p>וְתִקְרִיב יָת לִינְאֵי קָדָם מִשְׁכֵּן זְמַנָּא וְתִכְנֹשׁ יָת כָּל כְּנָשְׁתָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וְהִקְרַבְתָּ אֶת-הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְהַלְתָּ אֶת-כָּל-עַדַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>9</p>
<p>And thou shalt present the Levites before the LORD; and the children of Israel shall lay their hands upon the Levites.</p>	<p>וְתִקְרִיב יָת לִינְאֵי קָדָם יְיָ וַיִּסְמְכוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת יְדֵיהוֹן עַל לִינְאֵי:</p>	<p>וְהִקְרַבְתָּ אֶת-הַלְוִיִּם לִפְנֵי יְהוָה וַיִּסְמְכוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-יְדֵיהֶם עַל-הַלְוִיִּם:</p>	<p>ישראל 10</p>
<p>And Aaron shall offer the Levites before the LORD for a wave-offering from the children of Israel, that they may be to do the service of the LORD.</p>	<p>וַיִּרִם אַהֲרֹן יָת לִינְאֵי אֲרָמָא קָדָם יְיָ מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּהוֹן לְמַפְלַח יָת פּוֹלְחָנָא דִּינִי:</p>	<p>וְהִנִּיף אַהֲרֹן אֶת-הַלְוִיִּם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לַעֲבָד אֶת-עֲבֹדַת יְהוָה:</p>	<p>11</p>
<p>And the Levites shall lay their hands upon the heads of the bullocks; and offer thou the one for a sin-offering, and the other for a burnt-offering, unto the LORD, to make atonement for the Levites.</p>	<p>וְלִינְאֵי יִסְמְכוּן יָת יְדֵיהוֹן עַל רִישׁ תּוֹרִיא וְעִבִיד יָת חַד חֻטָּאת וְיָת חַד עֲלִיתָא קָדָם יְיָ לְכַפֵּרָא עַל לִינְאֵי:</p>	<p>וְהַלְוִיִּם יִסְמְכוּ אֶת-יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפָּרִים וְעֲשֶׂה אֶת-הָאֶחָד חֻטָּאת וְאֶת-הָאֶחָד עֹלָה לַיהוָה לְכַפֵּר עַל-הַלְוִיִּם:</p>	<p>12</p>

21 (7) הזה עליהם מי חטאת. של אפר הפרה מפני טמאי מתים שזה:

22 (7) והעבירו תער. מנאמי דדברי רבי משה הדרשן לפי שנתנו כפרה על הזכורות שעבדו עבודת אלילים והיא קרויה זבחי מתים והמזורע קרוי מת הזקיקס תגלחת כמזורעים:

24 (8) ולקחו פר בן בקר. והוא עולה כמו שנאמר ועשה את האחד עולה והוא קרבן זבוח אלילים:

25 (8) ופר שני. מה תלמוד לומר שני לומר לך מה עולה לא נאכלת אף חטאת לא נאכלת (עד כאן דברי רבי מאיר) (הוריות ה, ז) ובזו יש סמך לדבריו צמורת כהנים (ויקרא חוצה פ"ג, ד) ואומר אני שהוראת שעה היתה ששעיר היה להם להציל לחטאת עבודת אלילים עם פר העולה:

27 (9) והקהלת את כל עדת. לפי שהלויים נחונים קרבן כפרה תחתיהם יצאו ויעמדו על קרבנם ויסמכו את ידיהם עליהם (מדרש אגדה):

30 (11) והניף אהרן את הלויים תנופה. כדרך שאשם מזורע טעון תנופה חי (ויקרא יד, ז. מדרש אגדה). שלש תנופות נאמרו בפרשה זו הראשונה לבני קהת לכך נאמר צם והיו לעבד את עבודת ה' לפי שעבודת קדש הקדשים עליהם הארון והשלחן וגו'. השנייה לבני גרשון לכך נאמר צם תנופה לה' שאף עליהם היתה עבודת הקודש יריעות וקרשים (צריך לומר וקרשים דאלו קרשים ציד משא בני מררי) הנראות בבית קודש הקדשים והשלשית לבני מררי (מדרש אגדה):

<p>13 And thou shalt set the Levites before Aaron, and before his sons, and offer them for a wave-offering unto the LORD.</p>	<p>וְתָקִים יֵת לִיֹּאֵי קִדָּם אֶהְרֹן וְקִדָּם בְּנוֹהֵי וְתָרִים יִתְּהוֹן אֲרָמָא קִדָּם יי:</p>	<p>13 וְהֶעֱמַדְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֶהְרֹן וְלִפְנֵי בָנָיו וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה לַיהוָה:</p>
<p>14 Thus shalt thou separate the Levites from among the children of Israel; and the Levites shall be Mine.</p>	<p>וְתַפְרִישׁ יֵת לִיֹּאֵי מִגֹּו בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִהְיוּ מִשְׁמִשׁוֹן קִדָּמִי לִיֹּאֵי:</p>	<p>14 וְהִבְדַּלְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם:</p>
<p>15 And after that shall the Levites go in to do the service of the tent of meeting; and thou shalt cleanse them, and offer them for a wave-offering.</p>	<p>וּבִתֵּר בֶּן יִיעֲלֹן לִיֹּאֵי לְמַפְלַח יֵת מִשְׁכַּן זִמְנָא וְתִדְכִּי יִתְּהוֹן וְתָרִים יִתְּהוֹן אֲרָמָא:</p>	<p>שני 15 וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ הַלְוִיִּם לָעֵבֶד אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְשִׁהַרְתָּ אֹתָם וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה:</p>
<p>16 For they are wholly given unto Me from among the children of Israel; instead of all that openeth the womb, even the first-born of all the children of Israel, have I taken them unto Me.</p>	<p>אֲרִי אֶפְרָשָׁא מִפְּרָשִׁין אֲנִיו קִדָּמִי מִגֹּו בְנֵי יִשְׂרָאֵל חֲלָף פֶּתַח כָּל וְלֶדָא בּוֹכְרָא כּוֹלָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל קָרִיבִית יִתְּהוֹן קִדָּמִי:</p>	<p>16 כִּי נְתַנִּים נְתַנִּים הָמָּה לִי מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת פֶּשֶׁרֶת כָּל־רֶחֶם בְּכוֹר כָּל מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקַחְתִּי אֹתָם לִי:</p>
<p>17 For all the first-born among the children of Israel are Mine, both man and beast; on the day that I smote all the first-born in the land of Egypt I sanctified them for Myself.</p>	<p>אֲרִי דִילִי כָל בּוֹכְרָא בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאַנְשָׁא וּבַבְּעִירָא בְּיוֹמָא דְקִטְלוֹת כָּל בּוֹכְרָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם אֶקְדִּישִׁית יִתְּהוֹן קִדָּמִי:</p>	<p>17 כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאָדָם וּבַבְּהֵמָה בְּיוֹם הִכֹּתִי כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי אֹתָם לִי:</p>
<p>18 And I have taken the Levites instead of all the first-born among the children of Israel.</p>	<p>וְקָרִיבִית יֵת לִיֹּאֵי חֲלָף כָּל בּוֹכְרָא בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>18 וְאַקַּח אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>19 And I have given the Levites—they are given to Aaron and to his sons from among the children of Israel, to do the service of the children of Israel in the tent of meeting, and to make atonement for the children of Israel, that there be no plague among the children of Israel, through the children of Israel coming nigh unto the sanctuary.</p>	<p>וְיִתְּהוֹן יֵת לִיֹּאֵי וְהִיבִין לְאֶהְרֹן וְלִבְנוֹהֵי מִגֹּו בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַפְלַח יֵת פּוֹלְחֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא וּלְכַפֵּרָא עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל מוֹתָא בְּמִקְרַב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקוֹדֶשָׁא:</p>	<p>19 וְאַתָּנָה אֶת־הַלְוִיִּם נְתַנִּים לְאֶהְרֹן וְלִבְנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָעֵבֶד אֶת־עֲבֹדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֹהֶל מוֹעֵד וּלְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל נֶגֶף בִּגְשֵׁת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַקֹּדֶשׁ:</p>

36 (16) נתנים נתנים. נתונים למשא נחונים לשיר (שם):

37 (16) פטרת. פתיחת:

39 (17) כי לי כל בכור. שלי היו הבכורות צקו הדין שהגנתי עליהם צין בכורי מזרים ולקחתי אותם לי עד שטעו

זעגל ועכשיו ואקח את הלויים:

42 (19) ואתנה וגו'. ה' פעמים נאמר בני ישראל צמקרא זה להודיע חצתן שנכפלו אזכרותיהן צמקרא אחד כמנין ה'

חומשי תורה וכך ראיתי צ"ר (ויק"ר ז, 7):

43 (19) ולא יהיה בבני ישראל נגף. שלא ינטרכו לגשת אל הקדש שאם יגשו יהיה נגף:

<p>Thus did Moses, and Aaron, and all the congregation of the children of Israel, unto the Levites; according unto all that the LORD commanded Moses touching the Levites, so did the children of Israel unto them.</p>	<p>וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְכָל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְלִוִּים כְּכֹל־אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה לְלִוִּים כֹּן־עָשׂוּ לָהֶם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְכָל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְלִוִּים כְּכֹל־אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה לְלִוִּים כֹּן־עָשׂוּ לָהֶם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>And the Levites purified themselves, and they washed their clothes; and Aaron offered them for a sacred gift before the LORD; and Aaron made atonement for them to cleanse them.</p>	<p>וַיִּתְחַטְּאוּ הַלְוִיִּם וַיִּכְבְּסוּ בְּגָדֵיהֶם וַיִּנָּף אֶהֱרֹן אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה וַיִּכַּפֵּר עֲלֵיהֶם אֶהֱרֹן לְטַהָרָם:</p>	<p>וַיִּתְחַטְּאוּ הַלְוִיִּם וַיִּכְבְּסוּ בְּגָדֵיהֶם וַיִּנָּף אֶהֱרֹן אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה וַיִּכַּפֵּר עֲלֵיהֶם אֶהֱרֹן לְטַהָרָם:</p>
<p>And after that went the Levites in to do their service in the tent of meeting before Aaron, and before his sons; as the LORD had commanded Moses concerning the Levites, so did they unto them.</p>	<p>וַאֲחֵרֵי־כֵן בָּאוּ הַלְוִיִּם לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדָתָם בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי אֶהֱרֹן וּלִפְנֵי בָנָיו כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה עַל־הַלְוִיִּם כֹּן עָשׂוּ לָהֶם: (ס)</p>	<p>וַאֲחֵרֵי־כֵן בָּאוּ הַלְוִיִּם לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדָתָם בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי אֶהֱרֹן וּלִפְנֵי בָנָיו כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה עַל־הַלְוִיִּם כֹּן עָשׂוּ לָהֶם: (ס)</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמֵלִיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לַמִּימָר: לְאֹמַר:</p>	<p>וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמֵלִיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לַמִּימָר: לְאֹמַר:</p>
<p>'This is that which pertaineth unto the Levites: from twenty and five years old and upward they shall go in to perform the service in the work of the tent of meeting;</p>	<p>זֹאת אֲשֶׁר לְלִוִּים מִבֶּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים וְחֲמִישׁ שָׁנִים וְלַעֲיֵלָא יִתִּי לְחִיילָא חִילָא בְּפוֹלְחָן מִשְׁכַּן זִמְנָא:</p>	<p>זֹאת אֲשֶׁר לְלִוִּים מִבֶּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים וְחֲמִישׁ שָׁנִים וְלַעֲיֵלָא יִתִּי לְחִיילָא חִילָא בְּעִבְדַת אֹהֶל מוֹעֵד:</p>
<p>and from the age of fifty years they shall return from the service of the work, and shall serve no more;</p>	<p>וּמִבֶּן חֲמִישִׁים שָׁנִים יָתוּב מִחִיל פּוֹלְחָנָא וְלֹא יִפְלַח עוֹד:</p>	<p>וּמִבֶּן חֲמִישִׁים שָׁנִים יָשׁוּב מִצִּבָּא הָעֲבָדָה וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד:</p>
<p>but shall minister with their brethren in the tent of meeting, to keep the charge, but they shall do no manner of service. Thus shalt thou do unto the Levites touching their charges.'</p>	<p>וַיִּשְׁמִישׁ עִם אֲחֵיהֶם בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא לְמִטְרָא וּפּוֹלְחָנָא לֹא יִפְלַח כְּדִין תַּעֲבִיד לְלִוִּיָּא בְּמִטְרָתָהוֹן:</p>	<p>וְשָׂרַת אֶת־אֲחָיו בְּאֹהֶל מוֹעֵד לְשֹׁמֵר מִשְׁמֶרֶת וְעֲבָדָה לֹא יַעֲבֹד כִּכָּה תַעֲשֶׂה לְלִוִּים בְּמִשְׁמֶרֶתָם: (פ)</p>

45 (20) ויעש משה ואהרן וכל עדת וגו'. משה העמידן ואהרן הניפס וישראל סמכו את ידיהם:

48 (22) כאשר צוה ה' וגו' כן עשו. להגיד שזח העושין והנעשה זהם שאחד מהן לא עכב:

51 (24) זאת אשר ללוים. שנים פוסלים זהם ואין המומין פוסלים זהם (ספרי סב. חולין כד, א):

52 (24) מבן חמש ועשרים. וצמקום אחר אומר (במדבר ז, ג) מבן שלשים שנה הא כיצד מבן כ"ה צא ללמוד הלכות עבודה ולומד חמש שנים וכן ל' עובד מכאן לתלמיד שלא ראה סימן יפה צמשתו צממש שנים ששז אינו רואה (חולין פס):

54 (25) ולא יעבוד עוד. עבודה משא כחמץ אכל חזר הוא לנעילת שערים ולשיר ולטעון עגלות (ספרי סג) וזהו ושרת את אחיו עם אחיה כתרומה:

56 (26) לשומר משמרת. לחנות סביב לאהל ולהקים ולהוריד בשעת המסעות:

<p>IX And the LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, in the first month of the second year after they were come out of the land of Egypt, saying:</p>	<p>ומליל יי עם משה במדברא דסיני בשתא תניחא למפקהון מארעא דמצרים בירחא קדמא למימר:</p>	<p>וידבר יהוה אל-משה במדבר-סיני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים בחדש הראשון לאמר:</p>	<p>שלישי</p>
<p>2 'Let the children of Israel keep the passover in its appointed season.</p>	<p>ויעבדון בני ישראל ית פסחא בזמניה:</p>	<p>ויעשו בני-ישראל את-הפסח במועדו:</p>	<p>2</p>
<p>3 In the fourteenth day of this month, at dusk, ye shall keep it in its appointed season; according to all the statutes of it, and according to all the ordinances thereof, shall ye keep it.'</p>	<p>בארבעת עשרא יומא בירחא הדין בין שמישא תעבדון יתיה בזמניה ככל גזירתיה וככל דחזי ליה תעבדון יתיה:</p>	<p>בארבעת עשר-יום בחדש הזה בין הערבים תעשו אתו במועדו ככל-חקתיו וככל-משפטיו תעשו אתו:</p>	<p>3</p>
<p>4 And Moses spoke unto the children of Israel, that they should keep the passover.</p>	<p>ומליל משה עם בני ישראל למעבד פסחא:</p>	<p>וידבר משה אל-בני ישראל לעשת הפסח:</p>	<p>4</p>
<p>5 And they kept the passover in the first month, on the fourteenth day of the month, at dusk, in the wilderness of Sinai; according to all that the LORD commanded Moses, so did the children of Israel.</p>	<p>ועבדו ית פסחא בניסן בארבעת עשרא יומא לירחא בין שמישא במדברא דסיני ככל דפקיד יי ית משה כן עבדו בני ישראל:</p>	<p>ויעשו את-הפסח בראשון בארבעת עשר יום לחדש בין הערבים במדבר סיני ככל אשר צוה יהוה את-משה כן עשו בני ישראל:</p>	<p>5</p>
<p>6 But there were certain men, who were unclean by the dead body of a man, so that they could not keep the passover on that day; and they came before Moses and before Aaron on that day.</p>	<p>ותו גובריא דתו מסאבין לטמי נפשא דאנשא ולא יכילו למעבד פסחא ביומא ההוא וקריבו קדם משה וקדם אהרן ביומא ההוא:</p>	<p>ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא-יכלו לעשת-הפסח ביום ההוא ויקרבו לפני משה ולפני אהרן ביום ההוא:</p>	<p>6</p>

- 1 (1) בחדש הראשון. פרשה שזראש הספר (לעיל א, א) לא נאמרה עד אייר למדת שאין קדר מוקדם ומאוחר צתורה (פסחים ו, ז) ולמה לא פתח צו מפני שהוא גנותן של ישראל (ספרי סד) שכל ארבעים שנה שהיו ישראל צמדבר לא הקריבו אלא פסח זה בלבד:
- 2 (2) במועדו. אף בשנת צמועדו אף צטומאה (שם):
- 3 (3) ככל חקתיו. אלו מצות שצגופו שה תמים זכר בן שנה (פסחים נה, א):
- 4 (3) וככל משפטיו. אלו מצות שעל גופו ממקום אחר כגון שבעת ימים למנה ולציעור חמץ. (ס"א מצות שצגופו. שה תמים זכר בן שנה. שעל גופו. ללי אש ראשו על כרעיו ועל קרצו. שחון לגופו. מנה וציעור חמץ):
- 5 (4) וידבר משה וגו'. מה תלמוד לומר והלא כבר נאמר (ויקרא כג, מד) וידבר משה את מועדי ה' אלא כששמע פרשת מועדים מסיני אמר להם וחזר והזהירם בשעת מעשה (ספרי סו):
- 6 (6) לפני משה ולפני אהרן. כשניהם יושצין בצית המדרש באו ושאלום ולא יתכן לומר זה אחר זה שאם משה לא היה יודע אהרן מניין לו (ספרי סח):

<p>And those men said unto him: ‘We are unclean by the dead body of a man; wherefore are we to be kept back, so as not to bring the offering of the LORD in its appointed season among the children of Israel?’</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הַהֵמָּה אֵלָיו אֲנַחְנוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם לָמָּה נִגְרָע לְבַלְתִּי הַקָּרִיב אֶת־קֶרְבֶּן יְהוָה בְּמַעַדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הַהֵמָּה אֵלָיו אֲנַחְנוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם לָמָּה נִגְרָע לְבַלְתִּי הַקָּרִיב אֶת־קֶרְבֶּן יְהוָה בְּמַעַדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>And Moses said unto them: ‘Stay ye, that I may hear what the LORD will command concerning you.’</p>	<p>וַיֹּאמֶר לָהֶן מֹשֶׁה אֲזִיכּוּ עַד דְּאִשְׁמַע מָא דְּאִתְּפַקֵּד מִן קָדָם יי עַל דִּילְכוֹן:</p>	<p>וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֹשֶׁה עֲמֻדוּ וְאִשְׁמַע מִה־יְצִיָּה יְהוָה לָכֶם: (פ)</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיֹּמַלֵּל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>‘Speak unto the children of Israel, saying: If any man of you or of your generations shall be unclean by reason of a dead body, or be in a journey afar off, yet he shall keep the passover unto the LORD;</p>	<p>מִלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר גְּבַר גְּבַר אֲרִי יְהִי מִסָּאב לְטָמִי נֶפֶשׁ אִשָּׁא אוּ בְּאוֹרַח רְחִיקָא לְכוֹן אוּ לְדְרִיכוֹן וַיַּעֲבִיד פֶּסַח קָדָם יי:</p>	<p>דְּבַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי־יִהְיֶה־טְמֵא לְנֶפֶשׁ אוּ בְּדֶרֶךְ רְחִיקָה לָכֶם אוּ לְדְרִיתִיכֶם וַעֲשֵׂה פֶסַח לִיהוָה:</p>
<p>in the second month on the fourteenth day at dusk they shall keep it; they shall eat it with unleavened bread and bitter herbs;</p>	<p>בְּיָרֵחַ הַתִּינָנָא בְּאַרְבַּעַת עֶשְׂרָא יוֹמָא בֵּין שְׁמֵשׁ יַעֲבִדוּן יְתִיָּה עַל פֶּטִיר וּמִרְרִין יִכְלִיָּה:</p>	<p>בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּאַרְבַּעַת עֶשֶׂר יוֹם בֵּין הָעֶרְפִּים יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל־מִצּוֹת וּמִרְרִים יֹאכְלֻהוּ:</p>
<p>they shall leave none of it unto the morning, nor break a bone thereof; according to all the statute of the passover they shall keep it.</p>	<p>לֹא יִשְׁאַרוּן מִנֶּיהָ עַד צַפְרָא וְגִרְמָא לֹא יִתְבַּרְוּן בֵּיהּ כָּכֹל גְּזִירַת פֶּסַח יַעֲבִדוּן יְתִיָּה:</p>	<p>לֹא־יִשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר וְעַצְמוֹ לֹא יִשְׁבְּרוּכוּ כָּכֹל־חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ:</p>
<p>But the man that is clean, and is not on a journey, and forbeareth to keep the passover, that soul shall be cut off from his people; because he brought not the offering of the LORD in its appointed season, that man shall bear his sin.</p>	<p>וּגְבַרְא דְּהוּא דְּכִי וּבְאוֹרַח לֹא הוּא וַיִּתְּמַנַּע מִלְּמַעֲבַד פֶּסַח וַיִּשְׁתַּיֵּצִי אִשָּׁא הוּא מִעַמֻּיָּה אֲרִי קוֹרְבָּנָא דִּי לֹא קָרִיב בְּזִמְנִיָּה חֻבִּיָּה יִקְבִּיל גְּבַרְא הוּא:</p>	<p>וְהָאִישׁ אֲשֶׁר־הוּא טָהוֹר וּבְבֶרֶךְ לֹא־הָיָה וַחֲדָל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וּנְכַרְתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִעַמֻּיָּה כִּי קָרִיב יְהוָה לֹא הַקָּרִיב בְּמַעַדוֹ חֲטָאוֹ יִשָּׂא הָאִישׁ הַהוּא:</p>

- 13 (7) למה נגרע. אמר להם אין קדשים קרבים בטומאה אמרו לו יזרק הדם עלינו וכהנים טהורים ויאכל הצפר
לטמאים (ס"א לטהורים כן גירסת ר"ס) אמר להם עמדו ואשמעה כחלמיד המוצטח לשמוע מפיו רצו. אשרי ילוד
אשה שכך מוצטח שכל זמן שהיה רוצה היה מדבר עם השכינה (סנהדרין פ"ק) וראויה הייתה פרשה זו להאמר על ידי
משה כשאר כל המורה כולה אלא שזכו אלו שחאמר על ידיהן שמגלגלין זכות על ידי זכאי (ספרי שם):
- 17 (10) או בדרך רחקה. נקוד עליו לומר לא שרחוקה ודאי אלא שהיה חוץ לאסקופת העזרה כל זמן שחיטה
(פסחים נג, ב. ספרי טז). פסח שני מנח וחסן עמו צבית ואין שם יום טוב ואין איסור חמץ אלא עמו באכילתו
(פסחים נה, א):

And if a stranger shall sojourn among you, and will keep the passover unto the LORD: according to the statute of the passover, and according to the ordinance thereof, so shall he do; ye shall have one statute, both for the stranger, and for him that is born in the land.'

And on the day that the tabernacle was reared up the cloud covered the tabernacle, even the tent of the testimony; and at even there was upon the tabernacle as it were the appearance of fire, until morning.

So it was alway: the cloud covered it, and the appearance of fire by night.

And whenever the cloud was taken up from over the Tent, then after that the children of Israel journeyed; and in the place where the cloud abode, there the children of Israel encamped.

At the commandment of the LORD the children of Israel journeyed, and at the commandment of the LORD they encamped: as long as the cloud abode upon the tabernacle they remained encamped.

And when the cloud tarried upon the tabernacle many days, then the children of Israel kept the charge of the LORD, and journeyed not.

וְכִי-יָגוּר אִתְּכֶם גֵּר וַעֲשֵׂה פֶסַח לַיהוָה כְּחֻקַּת הַפֶּסַח וּכְמִשְׁפָּטוֹ כִּן יַעֲשֶׂה חֻקָּה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר וּלְאֶזְרָח הָאָרֶץ: (ס)

וּבַיּוֹם הַהוּא אֶת-הַמִּשְׁכָּן כִּסָּה הָעָנָן אֶת-הַמִּשְׁכָּן לְאַהֲלֵי הָעֵדֻת וּבָעֶרֶב יִהְיֶה עַל-הַמִּשְׁכָּן כְּמֹרֶאֱשׁ עֶרֶב-בֹּקֶר:

כִּן יִהְיֶה תָמִיד הָעָנָן וּכְסֹנוֹ וּמֹרֶאֱשׁ לַיְלָה:

וּלְפִי הָעֲלֹת הָעָנָן מֵעַל הָאֹהֶל וְאַחֲרֵי כֵן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבִמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן-שָׁם הָעָנָן שָׁם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

עַל-פִּי יְהוָה יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל-פִּי יְהוָה יַחֲנוּ כָּל-יְמֵי אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן הָעָנָן עַל-הַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ:

וּבַהֲאָרִיךְ הָעָנָן עַל-הַמִּשְׁכָּן יָמִים רַבִּים וְשָׁמְרוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-מִשְׁמֶרֶת יְהוָה וְלֹא יִסְעוּ:

22 (14) וכי יגור אתכם גר ועשה פסח. יכול כל המתגיייר יעשה פסח מיד תלמוד לומר חקה אחת וגו' אלא כך משמעו וכי יגור אתכם גר וזאת עת לעשות פסח עם חזיריו כחקה וכמשפט יעשה (פסחים אג. ספרי עא):

24 (15) המשכן לאהל העדות. המשכן העשוי להיות אהל ללוחות העדות:

25 (15) יהיה על המשכן. כמו הוה על המשכן וכן כל לשון הפרשה:

27 (17) העלות הענן. כתרומתו אסתלקות וכן ועלה הענן ולא יתכן לכחזר ולפי עלות הענן ועלה הענן שאין זה לשון סלוק אלא צמח ועלייה כמו (מלכים א יח, מד) והנה עב קטנה ככף איש עולה מים:

30 (18) על פי ה' יסעו. שנינו במלכת המשכן (פי"ג) כיון שהיו ישראל נוסעים היה עמוד הענן מתקפל ונמשך על גבי בני יהודה כמין קורה תקעו והריעו ותקעו ולא היה מהלך עד שמשא אומר (להלן י, לה) קומה ה' ונסע דגל מחנה יהודה זו בספרי (פד):

31 (18) ועל פי ה' יחנו. כיון שהיו ישראל חונים עמוד הענן מתמר ועולה ונמשך על גבי בני יהודה כמין סוכה ולא היה נפרש עד שמשא אומר (להלן י, לו) שזבה ה' רצבות אלפי ישראל הוי אומר על פי ה' וציד משה (מלכת המשכן פי"ד):

<p>And sometimes the cloud was a few days upon the tabernacle; according to the commandment of the LORD they remained encamped, and according to the commandment of the LORD they journeyed.</p>	<p>וַיֵּשׁ אֲשֶׁר יְהוָה הֶעָנָן יָמִים מִסְפָּר עַל-הַמִּשְׁכָּן עַל-פִּי יְהוָה יִחַנּוּ וְעַל-פִּי יְהוָה יִסְעוּ:</p>	<p>20</p>
<p>And sometimes the cloud was from evening until morning; and when the cloud was taken up in the morning, they journeyed; or if it continued by day and by night, when the cloud was taken up, they journeyed.</p>	<p>וַיֵּשׁ אֲשֶׁר יְהוָה הֶעָנָן מֵעֶרֶב עַד-בֹּקֶר וְנִעְלָה הֶעָנָן בִּבְקֹר וְנִסְעוּ אִו יוֹמָם וְלַיְלָה וְנִעְלָה הֶעָנָן וְנִסְעוּ:</p>	<p>21</p>
<p>Whether it were two days, or a month, or a year, that the cloud tarried upon the tabernacle, abiding thereon, the children of Israel remained encamped, and journeyed not; but when it was taken up, they journeyed.</p>	<p>אִו יָמִים אִו-חֳדָשׁ אִו-יָמִים בְּהָאֲרִיז הֶעָנָן עַל-הַמִּשְׁכָּן לִשְׁכֹּן עָלָיו יִחַנּוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִסְעוּ וּבְהִעָלָתוֹ יִסְעוּ:</p>	<p>22</p>
<p>At the commandment of the LORD they encamped, and at the commandment of the LORD they journeyed; they kept the charge of the LORD, at the commandment of the LORD by the hand of Moses.</p>	<p>עַל מִימְרָא דִּי שָׂרָן וְעַל מִימְרָא דִּי נְטָלִין יֵת מִטְרַת מִימְרָא דִּי נְטָרִין עַל מִימְרָא דִּי בִידָא דְּמֹשֶׁה:</p>	<p>23</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>	<p>X</p>
<p>'Make thee two trumpets of silver; of beaten work shalt thou make them; and they shall be unto thee for the calling of the congregation, and for causing the camps to set forward.</p>	<p>עֲבִיד לָךְ תַּרְתִּין חֲצוֹצְרֹן דְּכֶסֶף נְגִיד תַּעֲבִיד יִתְחַזֵּן וְיִהְיוּ לָךְ לְעֹרֶעָא כְּנֻשְׁתָּא וּלְאַשְׁלָא יֵת מִשְׁרִיתָא:</p>	<p>2</p>
<p>And when they shall blow with them, all the congregation shall gather themselves unto thee at the door of the tent of meeting.</p>	<p>וְיִתְקַעוּ בָהֶן וְיִזְדַּמְּנוּ לְיָתֶךָ כָּל כְּנֻשְׁתָּא לְתַרְע מִשְׁכָּן זְמָנָא:</p>	<p>3</p>

³⁴ (20) ויש. כלומר ופעמים:

³⁵ (20) ימים מספר. ימים מועטים:

³⁸ (22) או ימים. שנה כמו (ויקרא כה, כט) ימים תהיה גאולתו:

² (2) עשה לך. (שהיו חוקעין לפניך כמלך (דברים לג, ה) ויהי ציורו מלך):

³ (2) עשה לך. משלך:

⁴ (2) עשה לך. (אתה עושה ומשתמש בהם ולא אחר) (שם):

⁵ (2) למקרא העדה. כשתראה לדבר עם הסנהדרין ושאר העם ותקראם לאסוף אליך תקראם על ידי חוצרות:

⁶ (2) ולמסע את המחנות. בשעת סלוק מסעות מתקעו בהם לסמין נמצאת אתה אומר על פי שלשה היו נוסעים על

פי הקצ"ה ועל פי משה ועל פי חוצרות (מלאכת המשכן פי"ג):

⁷ (2) מוקשה. מהעשת תעשה בהקשת הקורנס (ספרי ע"ג):

⁹ (3) ותקעו בהן. בשמיעה והוא סימן למקרא העדה שנאמר ונועדו אליך כל העדה אל פתח אהל מועד:

- 4 And if they blow but with one, then the princes, the heads of the thousands of Israel, shall gather themselves unto thee. 4 ואם־בִּאֶחַת יִתְקַעוּ וְנוֹעְדוּ אֵלֶיךָ הַנְּשִׂאִים רָאשֵׁי אֲלָפֵי יִשְׂרָאֵל:
- 5 And when ye blow an alarm, the camps that lie on the east side shall take their journey. 5 וְתִקְעֶתֶם תְּרוּעָה וְנָסְעוּ הַמַּחֲנֹת הַחֲנִים קִדְמָה:
- 6 And when ye blow an alarm the second time, the camps that lie on the south side shall set forward; they shall blow an alarm for their journeys. 6 וְתִקְעֶתֶם תְּרוּעָה שְׁנִית וְנָסְעוּ הַמַּחֲנֹת הַחֲנִים תִּמְנָה תְּרוּעָה יִתְקַעוּ לְמַסְעֵיהֶם:
- 7 But when the assembly is to be gathered together, ye shall blow, but ye shall not sound an alarm. 7 וּבִהְקָהִיל אֶת־הַקָּהָל תִּתְקַעוּ וְלֹא תִרְעוּ:
- 8 And the sons of Aaron, the priests, shall blow with the trumpets; and they shall be to you for a statute for ever throughout your generations. 8 וּבְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים יִתְקַעוּ בַּחֲצֹצְרוֹת וְהָיוּ לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם:
- 9 And when ye go to war in your land against the adversary that oppreseth you, then ye shall sound an alarm with the trumpets; and ye shall be remembered before the LORD your God, and ye shall be saved from your enemies. 9 וְכִי־תִבְאוּ מִלְחָמָה בְּאֶרְצְכֶם עַל־הַצָּר הַצָּר אֲתָכֶם וְהִרְעַתֶּם בַּחֲצֹצְרוֹת וְנִזְכַּרְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאִיְבֵיכֶם:
- 10 Also in the day of your gladness, and in your appointed seasons, and in your new moons, ye shall blow with the trumpets over your burnt-offerings, and over the sacrifices of your peace-offerings; and they shall be to you for a memorial before your God: I am the LORD your God. 10 וּבְיוֹם שְׂמֵחָתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרָאשֵׁי חֲדָשֵׁיכֶם (בַּסִּפְרֵי סִפְרָד וַאֲשַׁכְנוּ חֲדָשְׁכֶם) וְתִקְעֶתֶם בַּחֲצֹצְרוֹת עַל עֹלְתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שְׁלָמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזִכְרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְהוָה
- 11 (א) הַיּוֹם בַּיּוֹם יִתְקַעוּ. הוּא סִימָן לְמִקְרָא הַנְּשִׂאִים שֶׁנֶּאֱמַר וְנוֹעְדוּ אֵלֶיךָ הַנְּשִׂאִים וְאֵף הֵן יַעֲיִדְתֶּן אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּמִגֹּזֶרֶת שׁוּה הוּא זֶה בַּסִּפְרֵי (עג):
- 13 (5) וְתִקְעֶתֶם תְּרוּעָה. סִימָן מִסַּע הַמַּחֲנוֹת תְּקִיעַה תְּרוּעָה וְתִקְיעָה כִּךְ הוּא נִדְרָשׁ בַּסִּפְרֵי (שס) מִן הַמִּקְרָאוֹת הַיְתִירִים (ר"ה לה):
- 16 (7) וּבִהְקָהִיל אֶת הַקָּהָל וגו'. לְפִי שֶׁהוּא אוֹמֵר וְהָיוּ לָךְ לְמִקְרָא הַעֲדָה וְלִמְסַע אֶת הַמַּחֲנוֹת מִה מִקְרָא הַעֲדָה תּוֹקַע זְשִׁי כֹהֲנִים וְזִשְׁתִּיֶּהן שֶׁנֶּאֱמַר וְתִקְעוּ זֶהן וגו' אֵף מִסַּע הַמַּחֲנוֹת זִשְׁתִּיֶּהם יִכּוֹל מִה מִסַּע הַמַּחֲנוֹת תּוֹקַע וּמִרְעֵה וְתוֹקַע אֵף מִקְרָא הַעֲדָה תּוֹקַע וּמִרְעֵה אֵין חִילוּק זֵין מִקְרָא הַעֲדָה לְמַסַּע אֶת הַמַּחֲנוֹת תִּלְמוּד לֹאמֵר וְזִהְקִיל אֶת הַקָּהָל וגו' לֹאמֵר שֶׁאֵין תְּרוּעָה לְמִקְרָא הַעֲדָה וְהוּא הַדִּין לְנְשִׂאִים הֵרִי סִימָן לְשִׁלְשֵׁתִם מִקְרָא הַעֲדָה זִשְׁתִּיֶּהם וְשֶׁל נְשִׂאִים זִאֲחַת וְזוּ וְזוּ אֵין זֶהם תְּרוּעָה וּמִסַּע הַמַּחֲנוֹת זִשְׁתִּיֶּהם עַל יְדֵי תְּרוּעָה וְתִקְיעָה (ספרי עד):
- 18 (8) וּבְנֵי אַהֲרֹן יִתְקַעוּ. בַּמִּקְרָאוֹת וּבְמִסַּעוֹת הֵלְלוּ:
- 21 (10) עַל עֹלְתֵיכֶם. בַּקֶּרֶן לְזִכְרוֹן מִדְּבַר (ספרי עז. ערכין יא):
- 22 (10) אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. מִכָּאן לְמַדְנוּ מַלְכוּיֹת עַם וְזִכְרוֹנוֹת שׁוֹפְרוֹת שֶׁנֶּאֱמַר וְתִקְעֶתֶם הֵרִי שׁוֹפְרוֹת לְזִכְרוֹן הֵרִי וְזִכְרוֹנוֹת אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם וְזִכְרוֹנוֹת וְכו' (ספרי שס):

<p>And it came to pass in the second year, in the second month, on the twentieth day of the month, that the cloud was taken up from over the tabernacle of the testimony.</p>	<p>וַיְהִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִית בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְעֶשְׂרִין בִּירְחָא אֶסְתַּלַּק עֲנָנָא מֵעַל מִשְׁכַּן דְּסִתְּרוּתָא:</p>	<p>וַיְהִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִית בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְעֶשְׂרִים בַּחֹדֶשׁ נֶעְלָה הָעֶנָן מֵעַל מִשְ�כַּן הָעֵדֻת:</p>
<p>And the children of Israel set forward by their stages out of the wilderness of Sinai; and the cloud abode in the wilderness of Paran.—</p>	<p>וַיֵּצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַטְלֵיהֶוּן מִמִּדְבָּרָא דְּסִינַי וּשְׂרָא עֲנָנָא בְּמִדְבָּרָא דְּפָאֲרָן:</p>	<p>וַיֵּצְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמַסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינַי וַיֵּשְׁכּוּ הָעֶנָן בְּמִדְבַּר פָּאֲרָן:</p>
<p>And they took their first journey, according to the commandment of the LORD by the hand of Moses.</p>	<p>וַיֵּצְאוּ בְּקֶדְמִיתָא עַל מִימָרָא דִּי בִידָא דְּמֹשֶׁה:</p>	<p>וַיֵּצְאוּ בְּרֵאשִׁיטָה עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה:</p>
<p>And in the first place the standard of the camp of the children of Judah set forward according to their hosts; and over his host was Nahshon the son of Amminadab.</p>	<p>וַיֵּצְאוּ טִיקַס מִשְׁרִית בְּנֵי יְהוּדָה בְּקֶדְמִיתָא לְחִילֵיהֶוּן וְעַל חִילֵיהָ נַחֲשֹׁן בֶּרֶעַמִּינָדָב:</p>	<p>וַיֵּצְאוּ דָגֹל מַחֲנֶה בְנֵי־יְהוּדָה בְּרֵאשִׁיטָה לְצִבְאָתָם וְעַל־צִבְאֹו נַחֲשֹׁן בֶּן־עַמִּינָדָב:</p>
<p>And over the host of the tribe of the children of Issachar was Nethanel the son of Zuar.</p>	<p>וְעַל חִילָא דְּשִׁבְטָא דְּבְנֵי יִשָּׁשְׁכָר נְתַנָּאל בֶּרֶעֶזֶר:</p>	<p>וְעַל־צִבְאָא מַטֵּה בְנֵי יִשָּׁשְׁכָר נְתַנָּאל בֶּן־עֶזֶר:</p>
<p>And over the host of the tribe of the children of Zebulun was Eliab the son of Helon.</p>	<p>וְעַל חִילָא דְּשִׁבְטָא דְּבְנֵי זְבוּלֹן אֱלִיאָב בֶּרֶחֶלֹון:</p>	<p>וְעַל־צִבְאָא מַטֵּה בְנֵי זְבוּלֹן אֱלִיאָב בֶּן־חֶלֹן:</p>
<p>And the tabernacle was taken down; and the sons of Gershon and the sons of Merari, who bore the tabernacle, set forward.</p>	<p>וּמַחֲפָרַק מִשְׁכָּנָא וַיִּטְלוּ בְנֵי גֵרְשֹׁן וּבְנֵי מֶרָרִי נִטְלֵי מִשְׁכָּנָא:</p>	<p>וַיְהִירְדּוּ הַמִּשְׁכָּן וַיֵּסְעוּ בְנֵי־גֵרְשֹׁן וּבְנֵי מֶרָרִי נִשְׂאוּ הַמִּשְׁכָּן:</p>
<p>And the standard of the camp of Reuben set forward according to their hosts; and over his host was Elizur the son of Shedeur.</p>	<p>וַיֵּצְאוּ טִיקַס מִשְׁרִית רְאוּבֵן לְחִילֵיהֶוּן וְעַל חִילֵיהָ אֱלִיצֹור בֶּרֶשְׁדִּיאֹור:</p>	<p>וַיֵּצְאוּ דָגֹל מַחֲנֶה רְאוּבֵן לְצִבְאָתָם וְעַל־צִבְאֹו אֱלִיצֹור בֶּן־שְׁדִיאֹור:</p>
<p>And over the host of the tribe of the children of Simeon was Shelumiel the son of Zurishaddai.</p>	<p>וְעַל חִילָא דְּשִׁבְטָא דְּבְנֵי שִׁמְעֹון שְׁלֹומִיאֵל בֶּרֶעֶזֶר־שְׁדִי:</p>	<p>וְעַל־צִבְאָא מַטֵּה בְנֵי שִׁמְעֹון שְׁלֹומִיאֵל בֶּן־עֶזֶר־שְׁדִי:</p>

²⁴ (11) בחדש השני. נמלאת אתה אומר שנים עשר חודש חסר י"מים עשו צחורצ שהרי צראש חודש סיון חנו שם (שמות יט, א) ולא נסעו עד עשרים צאייר לשנה הצאה (סדר עולם פ"ח):

²⁶ (12) למסעיהם. כמשפט המפורש למסע דגליהם מי ראשון ומי אחרון:

²⁷ (12) במדבר פארן. קצרות התאזה צמדצר פארן היה ושם חנו ממסע זה:

³³ (17) והורד המשכן. כיון שנסע דגל יהודה נכנסו אהרן וצניו ופרקו את הפרכת וכסו זה את הארון שנאמר (צמדצר ד, ה) וצא אהרן וצניו נסעו המחנה וצני גרשון וצני מררי פורקין המשכן וטוענין אותו צעגלות והארון וכלי הקדש של משא צני קהת עומדים מכוסין ונחנין על המוטות עד שנסע דגל מחנה ראובן ואחר כך ונסעו הקהתים (מלאכת המשכן פי"ג. תנחומא צמדצר יצ):

20	And over the host of the tribe of the children of Gad was Eliasaph the son of Deuel.	וְעַל־צִבְאָ מַטֵּה בְנֵי־גָד אֱלִיסָפָ בֶּן־דְּעוּאֵל: וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי גָד אֱלִיסָפָ בֶּר דְּעוּאֵל:	20
21	And the Kohathites the bearers of the sanctuary set forward, that the tabernacle might be set up against their coming.	וְנִסְעוּ הַקֹּהֲתִים נֹשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ וַהֲקִימוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן עַד־בָּאָם: וְנִטְלִין בְּנֵי קֹהַת נֹטְלֵי מִקְדָּשָׁא וּמְקִימִין יֵת מִשְׁכְּנָא עַד מִיתִיהוֹן:	21
22	And the standard of the camp of the children of Ephraim set forward according to their hosts; and over his host was Elishama the son of Ammihud.	וְנִסְעָה דָגֹל מַחֲנֶה בְנֵי־אֶפְרַיִם לְצִבְאָתָם וְעַל־צִבְאָו אֵלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד: וְנִטִּיל טִיקָס מִשְׁרִית בְּנֵי אֶפְרַיִם לְחִילִיהוֹן וְעַל חֵילִיָּה אֱלִישָׁמָע בֶּר עַמִּיהוּד:	22
23	And over the host of the tribe of the children of Manasseh was Gamaliel the son of Pedahzur.	וְעַל־צִבְאָ מַטֵּה בְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצֹר: וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְּבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּר פְּדָהצֹר:	23
24	And over the host of the tribe of the children of Benjamin was Abidan the son of Gideon.	וְעַל־צִבְאָ מַטֵּה בְנֵי בְנִימִן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעוֹנִי: וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי בְנִימִן אֲבִידָן בֶּר גִּדְעוֹנִי:	24
25	And the standard of the camp of the children of Dan, which was the rearward of all the camps, set forward according to their hosts; and over his host was Ahiezer the son of Ammishaddai.	וְנִסְעָה דָגֹל מַחֲנֶה בְנֵי־דָן לְכָל־הַמַּחֲנֶה מֵאַסָּף לְצִבְאָתָם וְעַל־צִבְאָו אֲחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדַּי: וְנִטִּיל טִיקָס מִשְׁרִית בְּנֵי דָן מִכְנִישׁ לְכָל מִשְׁרֵיתָא לְחִילִיהוֹן וְעַל חֵילִיָּה אֲחִיעֶזֶר בֶּר עַמִּישַׁדַּי:	25
26	And over the host of the tribe of the children of Asher was Pagiel the son of Ochran.	וְעַל־צִבְאָ מַטֵּה בְנֵי אָשֶׁר פַּגִּיאֵל בֶּן־עֶכְרָן: וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי אָשֶׁר פַּגִּעִיאֵל בֶּר עֶכְרָן:	26
27	And over the host of the tribe of the children of Naphtali was Ahira the son of Enan.	וְעַל־צִבְאָ מַטֵּה בְנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירָע בֶּן־עֵינָן: וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירָע בֶּר עֵינָן:	27
28	Thus were the journeyings of the children of Israel according to their hosts.— And they set forward.	אֵלֶּה מִסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְצִבְאָתָם וַיִּסְעוּ: (ס) אֵלֶּין מִטְלֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחִילִיהוֹן וַיִּנְטְלוּ:	28

³⁸ (21) נשאי המקדש. נושאי דברים המקודשים:

³⁹ (21) והקימו את המשכן. בני גרשון ובני מררי שהיו קודמים להם מסע שני דגלים היו מקימין את המשכן כשהיה הענן שוכן וסימן החנייה נראה בדגל מחנה יהודה והם חונים ועדיין בני קהת צאים מאחריהם עס שני דגלים האחרונים היו בני גרשון ובני מררי מקימין את המשכן וכשצאים בני קהת מוצאים אותו על מכונו ומכניסין צו הארון והשלחן והמנורה והמזבחות וזהו משמעות המקרא והקימו מקימי המשכן אותו עד טרם צואם של בני קהת:

⁴⁴ (25) מאסף לכל המחנות. תלמוד ירושלמי (עירובין ה, א) לפי שהיה שבטו של דן מרובה בצוללסין היה נוסע בצאחונה וכל מי שהיה מאבד דבר היה מחזירו לו. אחיא כמאן דאמר כתיבה היו מהלכין ומפיק לה מן (במדבר ב, יז) כאשר יחנו כן יסעו. ואית דאמרי כקורה היו מהלכין ומפיק לה מן מאסף לכל המחנות:

⁴⁸ (28) אלה מסעי. זה סדר מסעיהם:

⁴⁹ (28) ויסעו. ציוס הוא נסעו:

- 29 And Moses said unto Hobab, the son of Reuel the Midianite, Moses' father-in-law: 'We are journeying unto the place of which the LORD said: I will give it you; come thou with us, and we will do thee good; for the LORD hath spoken good concerning Israel.'
- 30 And he said unto him: 'I will not go; but I will depart to mine own land, and to my kindred.'
- 31 And he said: 'Leave us not, I pray thee; forasmuch as thou knowest how we are to encamp in the wilderness, and thou shalt be to us instead of eyes.'
- 32 And it shall be, if thou go with us, yea, it shall be, that what good soever the LORD shall do unto us, the same will we do unto thee.'
- וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבָב בֶּן־רְעוּאֵל הַמִּדְיָנִי חֹתֵן מֹשֶׁה נֹסְעִים אֲנִי וְאֶתְּךָ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה אֵתָּה אִתָּנוּ לְכֶם לָכֶה אֲתָנוּ וְהִטַּבְנוּ לָךְ כִּי־יְהוָה דִּבֶּר־טוֹב עַל־יִשְׂרָאֵל:
- וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא אֵלָיךְ כִּי אִם־אֶל־אֶרְצִי וְאֶל־מוֹלְדֹתַי אֵלָיךְ:
- וַיֹּאמֶר לֹא כֵּעֵן תִּשְׁבּוֹק יִתְּנָא אֲרִי עַל כֵּן יָדַעְתָּ כִּד הוֹיָנָא שְׂרֵן בְּמִדְבָּרָא וְגִבּוֹרָן דִּאֲתַעְבִּידָא לָנָא חֲזִיתָא בְּעֵינֵיךְ:
- וְהָיָה כִּי־תֵלֶךְ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטּוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יֵיטִיב יְהוָה עִמָּנוּ וְהִטַּבְנוּ לָךְ:
- וְהָיָה אֲרִי תִיזִיל עִמָּנָא וְהָיָ טָבָא הַהוּא דִּי־יֵטִיב יְיָ עִמָּנָא וְנִטִּיב לָךְ:

51 (29) חובב. הוא יתרו שנאמר (שופטים 7, יא) מבני חוצצ חותן משה ומה תלמוד לומר (שמות 3, יח) ותבאנה אל רעואל אחיהן מלמד שהתינוקות קורין לאחי אחיהן ואבא ושמות הרבה היו לו יתרו על שם שיתר פרשה אחת בתורה חוצצ על שחצצ את התורה וכו' (ספרי עח):

52 (29) נסעים אנחנו אל המקום. מיד עד ג' ימים אנו נכנסין לארץ שבמסע זה הראשון נסעו על מנת להכנס לארץ ישראל אלא שחטאו במתאוננים ומפני מה שחף משה עצמו עמהם שעדיין לא נגזרה גזרה עליו וכסבור שהוא נכנס (ספרי שם):

54 (30) אל ארצי ואל מולדתי. אם בשביל נכסי אם בשביל משפחתי (ספרי עט):

56 (31) אל נא תעזב. אין נא אלא לשון בקשה שלא יאמרו לא נחגייר יתרו מחצה סבור היה שיש לגרים חלק בארץ עכשו שראה שאין להם חלק הניחם והלך לו (שם פ):

57 (31) כי על כן ידעת חתנו במדבר. כי נאה לך לעשות זאת על אשר ידעת חנותנו במדבר וראית נסים וגבורות שנעשו לנו (שם):

58 (31) כי על כן ידעת. כמו על אשר ידעת כמו (בראשית לח, כו) כי על כן לא נחיתה לשלה בני (שם יח, ה) כי על כן עזרתם (שם יט, ח) כי על כן באו (שם לג, י) כי על כן ראיתי פניך:

59 (31) והיית לנו לעינים. לשון עזר כהרגומו. דבר אחר לשון עתיד כל דבר ודבר שיתעלם מעינינו תהיה מאיר עינינו. דבר אחר שמהא חציב עלינו כגלגל עינינו שנאמר (דברים י, יט) ואהבתם את הגר:

61 (32) והיה הטוב ההוא וגו'. מה טובה הטיבו לו אמרו כשהיו ישראל מחלקין את הארץ היה דושנה של יריחו ת"ק אמה על ת"ק אמה והניחוהו מלחלוק אמרו מי שיבנה בית המקדש בחלקו הוא יטלנו וצין כך וצין כך נחננוהו לבני יתרו ליונדב בן רכב שנאמר (שופטים א, עז) ובני קני חותן משה עלו מעיר התמרים וגו' (ספרי פא):

And they set forward from the mount of the LORD three days' journey; and the ark of the covenant of the LORD went before them three days' journey, to seek out a resting-place for them.

וַיִּשְׁלַח מִשְׁנֵרָא דְאַתְגְּלִי
עֲלֹהֵי יִקְרָא בִּי מְהֵלָּה
תִּלְתָּא יוֹמִין נֶאֱרֹן קִמָּא
בִּי נָטִיל קְדָמִיהוֹן מְהֵלָּה
תִּלְתָּא יוֹמִין לְאַתְקֵנָא לְהוֹן
אַתְרֵי בֵּית מִשְׁרֵי:

וַיִּסְעוּ מִתֵּר יְהוָה דָּרֶךְ
שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְאַרְזֹן ³³
בְּרִית־יְהוָה נִסַּע לִפְנֵיהֶם
דָּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לְתוֹר
לָהֶם מְנוּחָה:

34 And the cloud of the LORD was over them by day, when they set forward from the camp.

וַעֲנֵן יִקְרָא דִּי מַטְל
עַל־יְהוֹן בִּימָמָא בְּמַטְלָהוֹן
מִן מַשְׁרִיתָא:

וַעֲנַן יְהוָה עֲלֵיהֶם יוֹמָם
בְּנוֹסֵעַם מִן־הַמִּצָּנֶה: (ס)

35 And it came to pass, when the ark set forward, that Moses said: ‘Rise up, O LORD, and let Thine enemies be scattered; and let them that hate Thee flee before Thee.’

וַיְהִי בַּמָּטָל אֲרוֹנָא וְאָמַר
מֹשֶׁה אֶתְגַּלִּי יי וַיִּתְּבַדְרוּ
שְׁנֵאֵד וַיַּעֲרְקוּ בַּעֲלֵי דְכִבְדָּ
מִן קַדְמָד :

class='mam-spi- יְהוָה יִנְּחֵנוּ בְּנֹסֶעַ הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמְתוּ יְהוָה וַיִּפְצֹל אֶת־אֲבִיבָהּ וַיִּנְסוּ מִשְׁנֵאִיָּהּ וַיִּמְצְאוּ: יֹאמֶר שׁוּבָה

And when it rested, he said:
36 'Return, O LORD, unto the ten
thousands of the families of
Israel.'

וּבְמִשְׁרוּחֵי אֱמֶר תּוֹב יִשְׂרָאֵל
בִּיקְרָךְ בְּגֹר רַבּוֹת אֶלְפִיָּא
דִּישְׂרָאֵל:

יהוה רבבות אלפי ישראל: span> class="mam-spi- invnun"> (פ) ז

⁶³ (33) דרך שלשת ימים. מהלך שלשת ימים הלכו ציוס אחד שהיה הקצ"ה חפץ להכניסם לארץ מיד (שם פנ):

⁶⁴ (33) וארון ברית ה' נסע לפניהם דרך שלשת ימים. זה הארון היוצא עמהם למלחמה ובו שברי לוחות

מונחים ומקדים לפנייהם דרך שלשת ימים לתקן להם מקום חנייה (ספרי פג. ז"ז יד):

⁶⁶ (34) וענן ה' עליהם יומם. שצעה עננים כחוצים צמקעיהם ארבע מד' רוחות ואחד למעלה ואחד למטה ואחד

לפניהם מנמיך את הגבוה ומגביר את הנמוך והורג נחשים ועקרבים (ספרי שם):

⁶⁷ (34) מן המחנה. ממקום חנייתו:

⁶⁹ (35) וַיְהִי בִּנְסֵעַ הָאָרֶץ. עָשָׂה לוֹ סִמְנוֹת מִלְּפָנָיו וּמֵאֲחֵרָיו לומר שאין זה מקומו ולמה נכתב כאן כדי להפסיק

צִין פּוֹרַעֲנִיּוֹת לַפּוֹרַעֲנִיּוֹת וְכו' כְּדֹאִיתָא בְּכָל כְּתָבֵי הַקֹּדֶשׁ (שַׁבָּת קטז, א):

⁷⁰ (35) קומה ד'. לפי שהיה מקדים לפניהם מהלך שלשת ימים היה משה אומר עמוד והמתן לנו ואל תתרחק יותר

(תנחומא צויקהל ז):

⁷¹ (35) ויפוצו אייביך. המכונסין (ספרי פד):

⁷² (35) וינסו משנאיך. אלו הרודפים:

⁷³ (35) משנאיך. אלו שונאי ישראל שכל השונא את ישראל שונא את מי שאמר והיה העולם שנאמר (תהלים פג, ג-ד)

ומשנאיך נשאלו ראש ומי הם על עמך יערימו סוד (ספרי שם):

⁷⁵ (36) שׁוּבָה ה'. מִנְחָם תִּרְגְּמוּ לְשׁוֹן מִרְגּוּעַ וְכֵן (יִשְׁעִיָּה ל, טו) בְּצוּבָה וְנִחַת תּוֹשַׁעוֹן:

⁷⁶ (36) רבבות אלפי ישראל. מגיד שאין השכינה שורה בישראל פחותים משני אלפים ושתי רבבות (ספרי שם).

יצמות סד, ח):

- XI And the people were as murmurers, speaking evil in the ears of the LORD; and when the LORD heard it, His anger was kindled; and the fire of the LORD burnt among them, and devoured in the uttermost part of the camp.
- וַיְהִי הָעָם כְּמִתְאַנְנִים רָע בְּאָזְנֵי יְהוָה וַיִּשְׁמַע יְהוָה וַיִּחַר אָפוֹ וַתִּבְעַר-בָּם אֵשׁ יְהוָה וַתֹּאכַל בְּקֶצֶה הַמַּחֲנֶה:
- 2 And the people cried unto Moses; and Moses prayed unto the LORD, and the fire abated.
- וַיִּצְעַק הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ:
- 3 And the name of that place was called Taberah, because the fire of the LORD burnt among them.
- וַיִּקְרָא שֵׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא תִּבְעָרָה כִּי-בָעִרָה בָּם אֵשׁ יְהוָה:
- 4 And the mixed multitude that was among them fell a lusting; and the children of Israel also wept on their part, and said: 'Would that we were given flesh to eat!
- וְהָאֶסְפָּסָף אֲשֶׁר בְּקֶרְבוֹ הֵתְאוּ תַאֲוָה וַיִּשְׁבּוּ וַיִּבְכּוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יֹאכְלֵנוּ בָשָׂר:
- 5 We remember the fish, which we were wont to eat in Egypt for nought; the cucumbers, and the melons, and the leeks, and the onions, and the garlic;
- זָכַרְנוּ אֶת-הַדָּגָה אֲשֶׁר-נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חִנָּם אֶת הַקִּשְׁאִים וְאֶת הָאֲבִטְחִים וְאֶת-הַחֲצִיר וְאֶת-הַבָּצְלִים וְאֶת-הַשּׁוּמִיִּם:
- 1 (1) ויהי העם כמתאננים. אין העם אלא רשעים וכן הוא אומר (שמות יז, ד) מה אעשה לעם הזה ואומר (ירמיה יג, י) העם הרע הזה. וכשהם כשרים קרואים עמי שנאמר (שמות ז, טז) שלח עמי (מיכה ו, ג) עמי מה עשיתי לך (ספרי פה):
- 2 (1) כמתאננים. אין מתאננים אלא לשון עלילה מזקשים עלילה האיך לפרוש מאחרי המקום וכן הוא אומר בשמשון (שופטים יד, ד) כי תואנה הוא מזקש (ספרי שם):
- 3 (1) רע באזני ה'. תואנה שהיא רעה באזני ה' שמתכוונים שחבא באזניו ויקניט אמרו אוי לנו כמה לבטנו בדרכך הזה שלשה ימים שלא נחנו מענוי הדרך:
- 4 (1) ויחר אפו. אני הייתי מתכוין לטובתכם שתכנסו לארץ מיד:
- 5 (1) בקצה המחנה. צמוקין שזהם לשפלות אלו ערב רב רבי שמעון בן מנסיא אומר בקנינים שזהם וצגדולים:
- 7 (2) ויצעק העם אל משה. משל למלך צער ודש שכעס על צנו והלך הבן אלז אוהבו של אציו ואמר לו לא צקש עלי מאזא (ספרי פו):
- 8 (2) ותשקע האש. שקעה במקומה צארץ שאילו חזרה לאחת הרוחות היתה מקפלת והולכת כל אותו הרוח (שם):
- 11 (4) והאספסוף. אלו ערב רב שנאספו אליהם צלחתם ממזרים (שם):
- 12 (4) וישבו. גם בני ישראל ויצכו עמהם (שם):
- 13 (4) מי יאכלנו בשר. וכי לא היה להם צער והלא כבר נאמר (שמות יב, לח) וגם ערב רב עלה אהם וצקר וגו' ואם תאמר אכלום והלא צניסותם לארץ נאמר (במדבר לב, א) ומקנה רב היה לצני ראובן וגו' אלא שמצקשים עלילה (ספרי שם):
- 15 (5) אשר נאכל במצרים חנם. אם תאמר שמצריים נותנים להם דגים חנם והלא כבר נאמר (שמות ה, יח) ותבן לא ינתן לכם אם תבן לא היו נותנים להם חנם דגים היו נותנים להם חנם ומהו אומר חנם חנם מן המצות (ספרי פו):
- 16 (5) את הקשאים. אמר רבי שמעון מפני מה המן משתנה לכל דבר חוץ מאלו מפני שהן קשים למניקות אומרים לאשה אל תאכלי שום וצלל מפני החינוק משל למלך כו' כדאיתא בספרי (שם):
- 17 (5) הקשאים. הם קוקומצרו"ש צלע"ז:
- 18 (5) אבטחים. צורק"ש:
- 19 (5) החציר. כרישין פוריל"ש ותרומו ית צו"ניא וכו':

- 6 but now our soul is dried away;
there is nothing at all; we have
nought save this manna to look
to.—
וְעַתָּה נַפְשֵׁנוּ יִבֶּשֶׁה אֵין כָּל
מִדָּעַם אֶל־הֶמָּן עֵינֵינוּ:
מִדָּעַם אֶל־הֶמָּן עֵינֵינוּ:
- 7 Now the manna was like
coriander seed, and the
appearance thereof as the
appearance of bdellium.
וּמָנָא כְּכֹר זֶרַע גִּדְּא הוּא
וְחִזְוִיה כְּחִזְוֵי בְדוּלְחָא:
וְחִזְוֵי בְדוּלְחָא הוּא
כְּעֵין הַבְּדֵלֶח:
- 8 The people went about, and
gathered it, and ground it in
mills, or beat it in mortars, and
seethed it in pots, and made
cakes of it; and the taste of it was
as the taste of a cake baked with
oil.
שִׁטְוִין עָמָא וְלִקְטִין דְּצָבִי
טָחִין בְּרַחֲיָא וְדָצְבִי דְּאִיף
בְּמִדּוּכְתָּא וּמִבְשָׁלִין לִיה
בְּקִדְרָא וְעִבְדִין יְתִיה גְּרִיצָן
וְהָיוּ טַעְמִיה כְּטַעַם דְּלִישׁ
בְּמִשְׁחָא:
שִׁטְוִי הָעָם וְלִקְטוּ וְטָחֲנוּ
בְּרַחֲיִים אֹז דְּכֹל בְּמִדְּכָה
וּבִשְׁלוּ בְּפָרוֹר וַעֲשׂוּ אֹתוֹ
עֲגֹת וְהָיָה טַעְמוֹ כְּטַעַם לֶשֶׁד
הַשֶּׁמֶן:
- 9 And when the dew fell upon the
camp in the night, the manna
fell upon it.—
וּבִרְדַּת הַטֶּל עַל־הַמַּחֲנֶה
לַיְלָה יָרַד הֶמָּן עָלָיו:
וְכַד נָחִית טֵלָא עַל מִשְׁרִיתָא
בְּלֵילֵא נָחִית מָנָא עַל־וְהָיוּ:
- 10 And Moses heard the people
weeping, family by family, every
man at the door of his tent; and
the anger of the LORD was
kindled greatly; and Moses was
displeased.
וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת־הָעָם בֹּכֶה
לְמִשְׁפַּחְתּוֹ אִישׁ לְפִתְחוֹ
אָהָלוֹ וַיַּחֲרֹאֲף יְהוָה מְאֹד
וַיַּבְעִינִי מֹשֶׁה רָע:
וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת־הָעָם בֹּכֶה
לְוִירְעֻתְהוֹן גִּבֹּר בַּתְּרַע
מִשְׁכָּנִיה וַתִּקְרַף רוּגְזָא דִּי
לְחָדָא וּבְעֵינֵי מֹשֶׁה בִּישׁ:
- 11 And Moses said unto the LORD:
‘Wherefore hast Thou dealt ill
with Thy servant? and wherefore
have I not found favour in Thy
sight, that Thou layest the
burden of all this people upon
me?
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה
לָמָּה חָרַעְתָּ לַעֲבָדְךָ וּלְמָה
לֹא־מָצָתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לָשׂוּם
אֶת־מִשְׁאָל כָּל־הָעָם הַזֶּה
עָלַי:
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה
אֲבָאִישְׁתָּא לַעֲבָדְךָ וּלְמָה
לֹא אֲשַׁכַּחִית רַחֲמִין קָדְמָךְ
לְשִׂיאָה יָת מְטוֹל כָּל עָמָא
הַדִּין עָלַי:

- 21 (6) אל המן עינינו. מן צשחר מן צערב (שס):
23 (7) והמן כזרע גד. מי שאמר זו לא אמר זו ישראל אומרים בלתי אל המן עינינו והקצ"ה הכתיב צמורה והמן
כזרע גד וגו' כלומר ראו באי עולם על מה מתלוננים בני והמן כך וכך הוא חשוב (ספרי פח):
24 (7) כזרע גד. עגול כגידא זרע קוליינד"ר:
25 (7) בדלח. שם אצן טוזה קריסט"ל:
27 (8) שטו. אין שייט אלא לשון טיול אישצני"ר בלא עמל:
28 (8) וטחנו ברחים וגו'. לא ירד צריחים ולא צקדירה ולא צמדוכה אלא משתנה היה טעמו לנטחנין ולנדוכין
ולמבזשלין (שס פט):
29 (8) בפרור. קדרה:
30 (8) לשד השמן. לחלוח של שמן כך פירשו דונש ודומה לו (תהלים לב, ד) נהפך לשדי צחרצוני קיץ והלמ"ד יסוד
נהפך לחלוחי צחרצוני קיץ ורבותינו פירשוהו (ספרי פט) לשון שדים אך אין ענין שדים אלא שמן ואי אפשר לומר
לשד השמן לשון (דברים לב, טו) וישמן ישרון שאם כן היה המ"ם נקוד קמ"ץ קטן וטעמו למטה תחת המ"ם עכשיו
שהמ"ם נקוד פת"ח קטן (סגול) והטעם תחת השי"ן לשון שמן הוא והשי"ן הנקודה בקמץ גדול ואינה נקודה בפתח
קטן מפני שהוא סוף פסוק. דבר אחר לשד לשון נוטריקון ליש שמן דבש כעיסה הנלושה בשמן וקטופה דבש ותרגום
של חונקלום דמתרגם דליש במשחא נוטה לפתרונו של דונש שהעיסה הנלושה בשמן לחלוחית שמן יש בה:
33 (10) בכה למשפחתיו. משפחות משפחות נאספים וזוכים לפרסם תרעומתן בגלוי (ספרי ז) ורבותינו אמרו
(שס. יומא עה, א) למשפחותיו על עסקי משפחות על עריות הנאסרות להם:

- 12 Have I conceived all this people?
have I brought them forth, that
Thou shouldst say unto me:
Carry them in thy bosom, as a
nursing-father carrieth the
sucking child, unto the land
which Thou didst swear unto
their fathers?
- 13 Whence should I have flesh to
give unto all this people? for they
trouble me with their weeping,
saying: Give us flesh, that we
may eat.
- 14 I am not able to bear all this
people myself alone, because it is
too heavy for me.
- 15 And if Thou deal thus with me,
kill me, I pray Thee, out of hand,
if I have found favour in Thy
sight; and let me not look upon
my wretchedness.
- 16 And the LORD said unto Moses:
'Gather unto Me seventy men of
the elders of Israel, whom thou
knowest to be the elders of the
people, and officers over them;
and bring them unto the tent of
meeting, that they may stand
there with thee.
- הֲאֵנֹכִי הָרִיתִי אֶת כָּל־הָעָם
הַזֶּה אִם־אֲנֹכִי יִלְדֵיתִיהוּ
כִּי־תֹאמַר אֵלַי שְׂאֵהוּ בְחִיקֶךָ
כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא הָאִמָּן אֶת־הַיֵּלֶךְ
עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ
לְאֲבוֹתָיו:
לִי בָשָׂר לֶחֶם לִי בָשָׂר לְמֶתֶן לְכָל
לְכָל־הָעָם הַזֶּה כִּי־יִבְכּוּ
עָלַי לֵאמֹר תִּנְהַלְנוּ בָּשָׂר
וְנֹאכְלָה:
לֹא־אוּכַל אֲנֹכִי לִבְדִּי לִשְׂאת
אֶת־כָּל־הָעָם הַזֶּה כִּי כָבֵד
מִמֶּנִּי:
וְאִם־כָּכֹה אֶת־עֲשֶׂה לִּי
הֲרֹגֵנִי נָא הַרְג אִם־מִצָּאתִי
חַן בְּעֵינֶיךָ וְאֶל־אַרְאֶה
בְּרַעְתִּי: (פ)
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
אֶסְפֶּה־לִּי שִׁבְעִים אִישׁ
מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֹדְעֵת
כִּי־הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשֹׁטְרָיו
וְלִקְחָתָם אִתָּם אֶל־אַהֲל מוֹעֵד
וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ:
- 36 (12) כי תאמר אלי. שאתה אומר אלי שאתה צחיקך והיכן אמר לו כן (שמות לב, לד) לך נחה את העם ואומר
(שמות ו, יג) ויטוס אל בני ישראל על מנת שיהיו סוקלים אתכם ומחרפים אתכם:
37 (12) על האדמה אשר נשבעת לאבותינו. אתה אומר לי לשאתם צחיקי:
41 (15) ואם ככה את עשה לי. תש כחו של משה כנקבה כשהראהו הקב"ה הפורענות שהוא עמיד להביא עליהם
על זאת אמר לפניו אם כן הרגני תחלה (ספרי נא):
42 (15) ואל אראה ברעתי. צרעתם היה לו לכתוב אלא שכינה הכתוב וזה אחד מתקוני סופרים בתורה לכינוי
ולתקון לשון (מכילתא שירא פ"י. תנחומא בשלח טז):
44 (16) אספה לי. הרי תשובה לתלונתך שאמרת לא אוכל אנכי לצדי והזקנים הראשונים היכן היו והלא אף במזרים
ישבו עמם שנאמר (שמות ג, טז) לך ואספת את זקני ישראל אלא באש תצירה מתו וראוים היו מסיני לכך דכתיב
(שמות כד, יא) ויחזו את האלהים שנהגו קלות ראש כנושך פתו ומדבר בפני המלך וזהו (שם) ויאכלו וישתו ולא רצה
הקב"ה ליתן אצלנות צמתן תורה ופרע להם כאן (תנחומא בהעלתך טז):
45 (16) אשר ידעת כי הם וגו'. אותן שאתה מכיר שנתמנו עליהם שוטרים במזרים צעזעדת פרך והיו מרחמים
עליהם ומוכים על ידם שנאמר (שמות ה, יד) ויכו שוטרי בני ישראל עתה יתמנו בגדולתן כדרך שננטעו בצרפת
(ספרי צב):
46 (16) ולקחת אותם. קחם צדצרים אשריכם שנתמנים פרנסים על בניו של מוסר:
47 (16) והתיצבו שם עמך. כדי שיראו ישראל וינהגו בהם גדולה וכבוד ויאמרו חזיצין אלו שנכנסו עם משה לשמוע
דבור מפי הקב"ה (ספרי שם):

<p>And I will come down and speak with thee there; and I will take of the spirit which is upon thee, and will put it upon them; and they shall bear the burden of the people with thee, that thou bear it not thyself alone.</p>	<p>וְאֶתְגַּלִּי וְאֶמְלִיל עִמָּךְ תָּמָן וְאָרְבִּי מִן רוּחַא דְּעַלְךָ וְאֲשֻׁנִי עֲלֵיהֶן וְיִסְבְּרוּן עִמָּךְ בְּמִטּוֹל עָמָא וְלֹא תְסוּבֵר אֶת בְּלִחוּדְךָ:</p>	<p>17 וְיִרְדֹּתִי וְדִבַּרְתִּי עִמָּךְ שָׁם וְאֶצְלָתִי מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשָׁמַתִּי עֲלֵיהֶם וְנָשְׂאוּ אִתָּךְ בְּמִשָּׁא הָעָם וְלֹא־תִשָּׂא אֶתָּה לְבַדְּךָ: וְאַל־הָעָם תִּתְקַדְּשׁוּ לְמָחָר וְאָכְלִתֶם בָּשָׂר כִּי בְכִיתֶם בְּאָזְנֵי יְהוָה לֵאמֹר מִי יֵאָכְלֵנוּ בָּשָׂר כִּי־טוֹב לָנוּ בְּמִצְרַיִם וְנָתַן יְהוָה לָכֶם בָּשָׂר וְאָכְלִתֶם:</p>
<p>And say thou unto the people: Sanctify yourselves against to-morrow, and ye shall eat flesh; for ye have wept in the ears of the LORD, saying: Would that we were given flesh to eat! for it was well with us in Egypt; therefore the LORD will give you flesh, and ye shall eat.</p>	<p>וְלַעָמָא תִּימַר אֲדָמְנוּ לְמָחָר וְתִיכְלוּן בְּשָׂרָא אֲרִי בְּכִיתוּן קָדָם יְיָ לְמִימַר מִן יֻכְיִלְנָא בְּשָׂרָא אֲרִי טַב לָנָא בְּמִצְרַיִם וְנָתַן יְיָ לָכֶן בְּשָׂרָא וְתִיכְלוּן:</p>	<p>18 לֹא יוֹם אֶחָד תֹּאכְלוּן וְלֹא יוֹמִים וְלֹא חֲמִשָּׁה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרֵה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרִים יוֹם: עַד חֹדֶשׁ יָמִים עַד אֲשֶׁר־יֵצֵא מֵאִפְכֶם וְהָיָה לָכֶם לֶזְרָא יַעַן כִּי־מֵאִסְתֶּם אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם וְתִבְכּוּ לְפָנָיו לֵאמֹר לָמָּה זֶה יַעֲזָבוּנוּ מִמִּצְרַיִם:</p>
<p>Ye shall not eat one day, nor two days, nor five days, neither ten days, nor twenty days;</p>	<p>לֹא יוֹמָא חֵד תִּיכְלוּן וְלֹא תָרִין יוֹמִין וְלֹא חֲמִשָּׁא יוֹמִין וְלֹא עֶשְׂרָא יוֹמִין וְלֹא עֶשְׂרִין יוֹמִין:</p>	<p>19 לֹא יוֹם אֶחָד תֹּאכְלוּן וְלֹא יוֹמִים וְלֹא חֲמִשָּׁה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרֵה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרִים יוֹם: עַד חֹדֶשׁ יָמִים עַד אֲשֶׁר־יֵצֵא מֵאִפְכֶם וְהָיָה לָכֶם לֶזְרָא יַעַן כִּי־מֵאִסְתֶּם אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם וְתִבְכּוּ לְפָנָיו לֵאמֹר לָמָּה זֶה יַעֲזָבוּנוּ מִמִּצְרַיִם:</p>
<p>but a whole month, until it come out at your nostrils, and it be loathsome unto you; because that ye have rejected the LORD who is among you, and have troubled Him with weeping, saying: Why, now, came we forth out of Egypt?</p>	<p>עַד יָרַח יוֹמִין עַד דְּתִקְוִצוּן בֵּיהּ וְיִהִי לָכֶן לְתִקְלָא חֲלָף דְּקִצְתוּן בְּמִימְרָא דִּי דְּשִׁכְנִיתִיה שְׂרָיָא בִּינִיכּוֹן וּבְכִיתוּן קָדָמוּהִי לְמִימַר לָמָּה דָּנָן נִפְקֵנָא מִמִּצְרַיִם:</p>	<p>20 עַד חֹדֶשׁ יָמִים עַד אֲשֶׁר־יֵצֵא מֵאִפְכֶם וְהָיָה לָכֶם לֶזְרָא יַעַן כִּי־מֵאִסְתֶּם אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם וְתִבְכּוּ לְפָנָיו לֵאמֹר לָמָּה זֶה יַעֲזָבוּנוּ מִמִּצְרַיִם:</p>

- 49 (17) וירדתי. זו אחת מעשר ירידות הכתובות בתורה (שסג):
50 (17) ודברתי עמך. ולא עמהם (שס):
51 (17) ואצלתי. כתרומתו וארצי כמו (שמות כד, יא) ואל אֶלְיִי צִנִּי יִשְׂרָאֵל:
52 (17) ושמתי עליהם. למה משה דומה באותה שעה לנר שמונח על גבי מנורה והכל מדליקין הימנו ואין אורו חסר כלום (ספרי שס):
53 (17) ונשאו אתך. התנה עמהם על מנת שיקבלו עליהם טורח צני שהם טרחנים וסרצנים (שס צב):
54 (17) ולא תשא אתה לבדך. הרי תשובה למה שאמרת לא אוכל אנכי לצדי (ספרי):
56 (18) התקדשו. הזמינו עצמם לפורענות וכן הוא אומר (ירמיה יב, ג) והקדישם ליום הריגה (ספרי ד):
59 (20) עד חדש ימים. זו כשערים שמתמנין על מפותיהן ואחר כך נשמתן יולאה וברשעים הוא אומר (להלן לג) הצער עודנו צין שניהם כך היא שנויה בספרי (ד) אצל צמחלתא (ויסע פ"ג. יומא עה, ב) שנויה חילוף הרשעים אוכלין ומטערים שלשים יום והכשרים הצער עודנו צין שניהם:
60 (20) עד אשר יצא מאפכם. כתרומתו די תקוון ציה יהא דומה לכם כאילו אכלתם ממנו יותר מדאי עד שיוֹאֵל ונגעל לחוץ דרך האף:
61 (20) והיה לכם לזרא. שיהיו מרחקין אותו יותר ממה שקרצתם (ספרי שס) וצדצרי רבי משה הדרשן ראיתי שיש לשון שקורין למרצ זרא:
62 (20) את ה' אשר בקרבכם. אם לא שנטעתי שכינתי ציינכם לא גצה לצדכם ליכנס לכל הדברים הללו (שס):

21 And Moses said: "The people, among whom I am, are six hundred thousand men on foot; and yet Thou hast said: I will give them flesh, that they may eat a whole month!"

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף
גּוֹבְרָא רִגְלֵי עָמָא דְאַנָּא
בִּינְיָהוֹן וְאַתָּה אָמַרְתָּ בִּשְׂרָא
אֶתְּהוֹן לֶהוֹן וַיִּכְלוּן יָרַח
יּוֹמִין:

21 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף
רִגְלֵי הָעָם אֲשֶׁר אֲנִי בִקְרָבוֹ
וְאַתָּה אָמַרְתָּ בִּשְׂרָא אֶתְּהוֹן
לָהֶם וְאָכְלוּ חֹדֶשׁ יָמִים:

22 If flocks and herds be slain for them, will they suffice them? or if all the fish of the sea be gathered together for them, will they suffice them?"

הָעֶאֱזוּ וְתוֹרִין יִתְנַכְסוּן לֶהוֹן
הַיִּסְפְּקוּן לֶהוֹן אִם יֵת כָּל
גּוֹנֵי יָמָא יִתְכַנְשׁוּן לֶהוֹן
הַיִּסְפְּקוּן לֶהוֹן:

22 הָעֶאֱזוּ וּבִקְרָא יִשְׁחַט לָהֶם
וּמִצָּא לָהֶם אִם אֶת-כָּל-דָּגֵי
הַיָּם יֶאֱסַף לָהֶם וּמִצָּא
לָהֶם: (פ)

23 And the LORD said unto Moses: 'Is the LORD'S hand waxed short? now shalt thou see whether My word shall come to pass unto thee or not.'

וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה הֲמִימָרָא
דִּי מִתְעַפֵּב כְּעַן תַּחֲזִי
הִיעָרַעְנָךְ פְּתִגְמִי אִם לֹא:

23 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה הֲיָד
יְהוָה תִּקְצָר עֲתָה תִרְאֶה
הִיִּקְרָךְ דְּבָרִי אִם-לֹא:

24 And Moses went out, and told the people the words of the LORD; and he gathered seventy men of the elders of the people, and set them round about the Tent.

וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶל-הָעָם
אֶת דְּבָרֵי יְהוָה וַיֵּאֱסֹף
שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי הָעָם
וַיַּעֲמֵד אֹתָם סְבִיבַת הָאֹהֶל:

24 וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶל-הָעָם
אֶת דְּבָרֵי יְהוָה וַיֵּאֱסֹף
שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי הָעָם
וַיַּעֲמֵד אֹתָם סְבִיבַת הָאֹהֶל:

25 And the LORD came down in the cloud, and spoke unto him, and took of the spirit that was upon him, and put it upon the seventy elders; and it came to pass, that, when the spirit rested upon them, they prophesied, but they did so no more.

וַיֵּרֶד יְהוָה וַיִּבְעֶנּוּ וַיְדַבֵּר אֵלָיו
וַיֵּאֱחָז מִן-הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו
וַיִּתֵּן עַל-שִׁבְעִים אִישׁ הַזִּקְנִים
וַיְהִי כִנּוּחַ עֲלֵיהֶם הָרוּחַ
וַיִּתְנַבְּאוּ וְלֹא יִסְפוּ:

25 וַיֵּרֶד יְהוָה וַיִּבְעֶנּוּ וַיְדַבֵּר אֵלָיו
וַיֵּאֱחָז מִן-הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו
וַיִּתֵּן עַל-שִׁבְעִים אִישׁ הַזִּקְנִים
וַיְהִי כִנּוּחַ עֲלֵיהֶם הָרוּחַ
וַיִּתְנַבְּאוּ וְלֹא יִסְפוּ:

64 (21) שש מאות אלף רגלי. לא חש למנות את הפרט שלשת אלפים היתרים. ורבי משה הדרשן פירש שלא כזו אלא אותן שיצאו ממצרים:

66 (22) הצאן ובקר ישחט. זה אחד מארבעה דברים שהיה רבי עקיבא דורש ואין רבי שמעון דורש כמותו (ר"ה יח, ז) רבי עקיבא אומר שש מאות אלף רגלי ואחת אמרת בשר אתן להם ואכלו חדש ימים האלף ובקר וגו' הכל כמשמעו מי יספיק להם כענין שנאמר (ויקרא כה, כו) ומנא כדי גאולתו ואיזו קשה זו או (במדבר כ, י) שמעו נא המורים אלא לפי שלא אמר ברבים חיסך לו הכתוב ולא נפרע ממנו וזו של מריבה היתה בגלוי לפיכך לא חיסך לו הכתוב. רבי שמעון אומר חס ושלום לא עלתה על דעתו של אותו דידך כך מי שכתוב בו (שם יב, ז) בכל ציחי נאמן הוא יאמר אין המקום מספיק לנו אלא כך אמר שש מאות אלף רגלי וגו' ואחת אמרת בשר אתן לחדש ימים ואחר כך תהרגו אומה גדולה כזו האלף ובקר ישחט להם כדי שיהרגו ותהא אכילה זו מספקת עד עולם וכי שבחך הוא זה אומרים לו לחמור טול כור שעורים ונחמך ראשך השיבו הקב"ה ואם לא אתן יאמרו שקצרה ידי הטוב בעיניך שיד ה' תקצר בעיניהם יאבדו הם ומאה כיוצא בזה ואל תהי ידי קצרה לפנייהם אפילו שעה אחת (תוספתא סוטה ו, ד):

68 (23) עתה תראה היקרך דבר. רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר אי אפשר לעמוד על הטפל מאחר שאין מצקשים אלא עלילה לא תספיק להם סופן לדון אחריו אם אחת נותן להם בשר בהמה גסה יאמרו דקה בקשנו ואם אחת נותן להם דקה יאמרו גסה בקשנו חיה ועוף בקשנו דגים וחגבים בקשנו אמר לו אם כן יאמרו שקצרה ידי (שם) אמר לפניו הריני הולך ומפייסן אמר לו עתה תראה היקרך דברי שלא ישמעו לך הלך משה לפייסן (זה קאי גם לרש"י לעיל) אמר להם ה' תקצר (תהלים עח, כ) הן הכה נור ויזבזו מים וגו' הגם לחם יוכלת את אמרו פשרה היא זו אין זו כח למלאות שאלתנו וזהו שנאמר ויצא משה וידבר אל העם כיון שלא שמעו לו ויאסף שבעים איש וגו' (ספרי זה):

71 (25) ולא יספו. לא נתנבאו אלא אותו היום לצדו כך מפורש בספרי (שם) ואונקלוס תרגם ולא פסקין שלא פסקה נבואה מהם:

<p>But there remained two men in the camp, the name of the one was Eldad, and the name of the other Medad; and the spirit rested upon them; and they were of them that were recorded, but had not gone out unto the Tent; and they prophesied in the camp.</p>	<p>וַיֵּשְׂאָרוּ שְׁנֵי אַנְשִׁים בְּמַחֲנֶה שֵׁם הָאֶחָד וְאֶלְדָּד וְשֵׁם הַשֵּׁנִי מִידָד וַתָּנַח עֲלֵהֶם הָרוּחַ וְהָיָה בְּכַתְּבִים וְלֹא יָצְאוּ הָאֵהָלָה וַיִּתְּנָבְאוּ בְּמַחֲנֶה:</p>	<p>וַיֵּשְׂאָרוּ שְׁנֵי אַנְשִׁים בְּמַחֲנֶה שֵׁם הָאֶחָד וְאֶלְדָּד וְשֵׁם הַשֵּׁנִי מִידָד וַתָּנַח עֲלֵהֶם הָרוּחַ וְהָיָה בְּכַתְּבִים וְלֹא יָצְאוּ הָאֵהָלָה וַיִּתְּנָבְאוּ בְּמַחֲנֶה:</p>
<p>And there ran a young man, and told Moses, and said: 'Eldad and Medad are prophesying in the camp.'</p>	<p>וַיֵּרָץ הַנָּעַר וַיַּגֵּד לְמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֶלְדָּד וּמִידָד מִתְּנַבְּאִים בְּמַחֲנֶה:</p>	<p>וַיֵּרָץ הַנָּעַר וַיַּגֵּד לְמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֶלְדָּד וּמִידָד מִתְּנַבְּאִים בְּמַחֲנֶה:</p>
<p>And Joshua the son of Nun, the minister of Moses from his youth up, answered and said: 'My lord Moses, shut them in.'</p>	<p>וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן מִשְׁרָת מֹשֶׁה מִבְּחָרָיו וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי מֹשֶׁה כִּלְאֵם:</p>	<p>וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן מִשְׁרָת מֹשֶׁה מִבְּחָרָיו וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי מֹשֶׁה כִּלְאֵם:</p>
<p>And Moses said unto him: 'Art thou jealous for my sake? would that all the LORD'S people were prophets, that the LORD would put His spirit upon them!'</p>	<p>וַיֹּאמֶר לֹא מֹשֶׁה הַמִּקְנָא אֶתְּהָ לִּי וְלִי וְלִי כָל-עָם יִהְיֶה נְבִיאִים כִּי-יִתֵּן יְהוָה אֶת-רוּחוֹ עֲלֵיהֶם:</p>	<p>וַיֹּאמֶר לֹא מֹשֶׁה הַמִּקְנָא אֶתְּהָ לִּי וְלִי וְלִי כָל-עָם יִהְיֶה נְבִיאִים כִּי-יִתֵּן יְהוָה אֶת-רוּחוֹ עֲלֵיהֶם:</p>
<p>And Moses withdrew into the camp, he and the elders of Israel.</p>	<p>וַיִּאָסֶף מֹשֶׁה אֶל-הַמַּחֲנֶה הוּא וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וַיִּאָסֶף מֹשֶׁה אֶל-הַמַּחֲנֶה הוּא וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>

73 (26) וישארו שני אנשים. מאותן שנזכרו אמרו אין לנו כדאין לגדולה זו (ספרי. תנחומא דהעלתך יז):
74 (26) והמה בכתבים. צמבורים שבהם לסנהדרין ונכתבו כולם נקובים בשמות ועל ידי גורל לפי שהחשבון עולה ל"ב שצטים ששה עשר לכל שצט ושצט חוץ משני שצטים שאין מגיע אליהם אלא חמשה חמשה אמר משה אין שצט שומע לי לפחות משצט וקן אחד מה עשה נטל ע"צ פתקין וכחצ על שצעים וקן ועל שנים חלק וצרר מכל שצט ושצט ששה והיו ע"צ אמר להם טלו פתקים מתוך קלפי מי שעלה בידו וקן נתקדש ומי שעלה בידו חלק אמר לו המקום לא חפץ בך (ספרי לה):
76 (27) וירץ הנער. יש אומרים גרשום בן משה היה (תנחומא שם):
78 (28) כלאם. הטל עליהם צרכי צדור והם כלים מאלהים. דבר אחר תנס אל בית הכלל לפי שהיו מתנבאים משה מת ויהושע מכנים את ישראל לארץ (סנהדרין יז, א. ספרי וז-צה):
80 (29) המקנא אתה לי. הקנאי אתה לי הקנאתי אתה מקנא:
81 (29) לי. כמו בשבילי כל לשון קנאה אדם הנותן לב על הדצר או לנקום או לעזור אנפרמנ"ט בלע"ז אוחז בעובי המשא:
83 (30) ויאסף משה. מפתח אהל מועד:
84 (30) אל המחנה. נכנסו איש לאהלו:
85 (30) ויאסף. לשון כניסה אל הבית כמו (דברים כב, ז) ואספתו אל תוך ביתך. ואז לכולם (מהלים לט, ז) יצבור ולא ידע מי אוקפס מלמד שלא הביא עליהם פורענות עד שנכנסו להדיקים איש לאהלו (ספרי וז):

And there went forth a wind
from the LORD, and brought
across quails from the sea, and
let them fall by the camp, about
a day's journey on this side, and a
day's journey on the other side,
round about the camp, and
about two cubits above the face
of the earth.

And the people rose up all that
day, and all the night, and all
the next day, and gathered the
quails; he that gathered least
gathered ten heaps; and they
spread them all abroad for
themselves round about the
camp.

While the flesh was yet between
their teeth, ere it was chewed,
the anger of the LORD was
kindled against the people, and
the LORD smote the people with
a very great plague.

And the name of that place was
called Kibroth-hattaavah,
because there they buried the
people that lusted.

From Kibroth-hattaavah the
people journeyed unto Hazeroth;
and they abode at Hazeroth.

וַיֵּצֵא נֹחַל מִן הַיָּם
וַיִּפְרֹחַ שָׁלֵיו מִן יָמָא
עַל מִשְׁרֵיתָא כְּמַהְלֵךְ יוֹמָא
לְכָא וּכְמַהְלֵךְ יוֹמָא לְכָא
סְחוּר סְחוּר לְמִשְׁרֵיתָא
וּכְרוּם תְּרֵיתִין אַמּוּן עַל אַפֵּי
אַרְעָא:

וְקָם עַמָּא כָּל יוֹמָא הַהוּא
וְכָל לַיְלָא וְכָל יוֹמָא
דְּבִתְרוּהִי וּכְנָשׁוּ יָת שָׁלֵיו
דְּאַזְעַר כְּנֶשׁ עֲשָׂרָא דְּגוּרִין
וַיִּשְׁטְחוּ לְהוֹן מִשְׁטָחִין סְחוּר
סְחוּר לְמִשְׁרֵיתָא:

בְּשָׂרָא עַד כְּעַן בֵּין שְׁנֵיהוֹן
עַד לֹא פִסַּק וַיִּרְוּגָא דִּי
תְּקִיף בְּעַמָּא וּקְטַל יִי בְּעַמָּא
קְטוֹל סְגִי לַחֲדָא:

וַיִּקְרָא יָת שְׁמִיה דְּאַתְרָא
הַהוּא קִבְרוֹת קְבָרֵי דְּמִשְׁאַלֵּי
אַרְי תְּמֹן קְבָרוֹ יָת עַמָּא
דְּשִׂאֵלוֹ:

מִקְבְּרוֹת דְּמִשְׁאַלֵּי נֹטְלוֹ עַמָּא
לְחִצְרוֹת וְהוּן בְּחִצְרוֹת:

וַיֵּצֵא נֹחַל מִן הַיָּם
וַיִּפְרֹחַ שָׁלֵיו מִן יָמָא
עַל מִשְׁרֵיתָא כְּמַהְלֵךְ יוֹמָא
לְכָא וּכְמַהְלֵךְ יוֹמָא לְכָא
סְחוּר סְחוּר לְמִשְׁרֵיתָא
וּכְרוּם תְּרֵיתִין אַמּוּן עַל אַפֵּי
אַרְעָא:

וַיָּקָם הָעָם כָּל-הַיּוֹם הַהוּא
וְכָל-הַלַּיְלָה וְכָל יוֹם
הַמָּחֳרָת וַיֵּאָסְפוּ אֶת-הַשָּׁלֵו
הַמִּמֶּעִיט אֶסְף עֲשָׂרָה חֲמִרִים
וַיִּשְׁטְחוּ לָהֶם שְׁטוֹחַ סְבִיבוֹת
הַמִּחֲנֶה:

הַבָּשָׂר עוֹדְנוּ בֵּין שְׁנֵיהֶם
טָרָם וַיִּכְרֹת וְאַף יְהוָה חָרָה
בָּעָם וַיִּיָּד יְהוָה בָּעָם מִכָּה
רַבָּה מְאֹד:

וַיִּקְרָא אֶת-שֵׁם-הַמָּקוֹם
הַהוּא קִבְרוֹת הַתָּאוֹה
כִּי-שֵׁם קָבְרוּ אֶת-הָעָם
הַמִּתְאָוִים:

מִקְבְּרוֹת הַתָּאוֹה נִסְעוּ הָעָם
חִצְרוֹת וַיֵּהְיוּ בְּחִצְרוֹת: (פ)

87 (31) ויגז. ויפריח וכן (תהלים ז, י) כי גז חישוכן (נחום א, יב) נגזו ועבר:
88 (31) ויטש. ויפשוט כמו (שמואל-א ל, טז) והנס נטושים על פני כל הארץ (יחזקאל כט, ה) ונטשתין המדברה:
89 (31) וכאמתיים. פורחות כגובה עד שהן כנגד לבו של אדם כדי שלא יהא טורח באסיפתן לא להגזיה ולא לשחות (ספרי ז):
91 (32) הממעיט. מי שאסף פחות מכולם העללים והחגרים אסף עשרה חמרים:
92 (32) וישטחו. עשו אותן משטחין משטחין (שם זח):
94 (33) טרם יכרת. כתרומתו עד לא פסק. דבר אחר אינו מספיק לפוסקן בשינוי עד שנשמתו יולאה (שם זח):

XII	And Miriam and Aaron spoke against Moses because of the Cushite woman whom he had married; for he had married a Cushite woman.	וּמִלִּילַת מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמִשָּׁה עַל עֵיֶסֶק אֶתְחָא שְׁפִירְתָּא דְנָסִיב אֶרֶי אֶתְחָא שְׁפִירְתָּא דְנָסִיב רַחִיק:	XII
2	And they said: 'Hath the LORD indeed spoken only with Moses? hath He not spoken also with us?' And the LORD heard it.—	וְאָמְרוּ הִלְחֹד בָּרַם עִם מִשָּׁה מִלִּיל יִי הֲלֵא אִף עִמָּנָא מִלִּיל וְשָׁמִיעַ קָדָם יִי: וְהָאִישׁ מִשָּׁה עֲנָן מֵאָדָם מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי הָאָדָמָה: (ס)	2
3	Now the man Moses was very meek, above all the men that were upon the face of the earth.—	וְגִבְרָא מִשָּׁה עֲנֹתָן לְחָדָא מִכָּל אֲנָשָׁא דְעַל אֲפִי אֲרַעָא:	3
4	And the LORD spoke suddenly unto Moses, and unto Aaron, and unto Miriam: 'Come out ye three unto the tent of meeting.' And they three came out.	וְאָמַר יִי בְתַכְיָף לְמִשָּׁה וּלְאַהֲרֹן וּלְמִרְיָם פּוֹקוּ תְּלַתִּיכוֹן לְמִשְׁכַּן זְמָנָא וּנְפִיקוּ תְּלַתִּיהוֹן:	4
5	And the LORD came down in a pillar of cloud, and stood at the door of the Tent, and called Aaron and Miriam; and they both came forth.	וְאִתְגַּלִּי יִי בְעַמּוּדָא דְעֲנָנָא וְקָם בְּתַרְעַ מִשְׁכְּנָא וְקָרָא אַהֲרֹן וּמִרְיָם וּנְפִיקוּ תְּרֵיהֶוֹן:	5
<p>(1) וּתְדַבֵּר. אִין דְּצֹר כָּל מְקוֹם אֵלָא לִשׁוֹן קֶשֶׁה וְכֵן הוּא אֹמֵר (בְּרַאשִׁית מִז, ל) דְּצֹר הָאִישׁ אֲדוּנִי הָאֶרֶץ אֲחִינוּ קִשּׁוֹת וְאִין אֲמִירָה כָּל מְקוֹם אֵלָא לִשׁוֹן חֲתוּנִיִּים וְכֵן הוּא אֹמֵר (בְּרַאשִׁית יט, ז) וַיֹּאמֶר אֵל נָא אֲחִי תַרְעוּ (בְּמִדְבָּר יב, ו) וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּ נָא דְצֹרִי (סְפָרִי ט). כָּל נָא לִשׁוֹן דְּקֶשֶׁה:</p> <p>(2) וּתְדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן. הֵיא פִתְחָה דְּצֹר תַּחֲלָה לְפִיכָךְ הִקְדִּימָה הַכְּחוּצַת תַּחֲלָה וּמִנִּין הִיתָה יוֹדַעַת מִרְיָם שְׁפִירָשׁ מִשָּׁה מִן הָאִשָּׁה רַבִּי נֶתָן אֹמֵר מִרְיָם הִיתָה צֹדֵד כְּפֹרָה בְּשַׁעֲהָ שְׁנֵאמַר לְמִשָּׁה אֲלֹדֵד וּמִידֵד מִתְּנַבְּאִים בְּמַחֲנֶה כִּיֹּן שְׁמַעְתָּה אֲמִירָה אִין לְנִשְׁוֹתֶיהֶן שֶׁל אֱלֹהִים הֵם נִזְקָקִים לְנִצּוּאָה שִׁיחִי פּוֹרְשִׁין מִנִּשְׁוֹתֶיהֶן כְּדֶרֶךְ שְׁפִירָשׁ בְּעִלִּי מִמֶּנִּי וּמִשָּׁם יִדְעָה מִרְיָם וְהִגִּידָה לְאַהֲרֹן וּמִרְיָם שֶׁלֹּא נִתְּכֻוּנָה לְגִנוּתָהּ כִּךְ נַעֲשֶׂה קִ"ו לְמַסְכַּר בְּגִנוּתָהּ שֶׁל חֲצִירוֹ (סְפָרִי ס).</p> <p>(3) הָאִשָּׁה הַכַּשִּׁיטָה. מְגִיד שֶׁכָּל מוֹדִים צִיפִּיהָ כֶּשֶׁם שֶׁכָּל מוֹדִים בְּשַׁחְרוּתָהּ שֶׁל כּוֹשִׁי (ס).</p> <p>(4) כּוֹשִׁי. בְּגִימַטְרִיא יִפֶּת מֵרָאָה (תַּנְחוּמָא ל, יג):</p> <p>(5) עַל אֲדוּת הָאִשָּׁה. עַל אֲדוּת גִּירוּשִׁיהָ:</p> <p>(6) כִּי אִשָּׁה כַּשִּׁיטָה לְקַח. מֵה תַלְמוּד לֹוֵר אֵלָא יֵשׁ לָךְ אִשָּׁה נָאָה צִיפִּיהָ וְאִינָה נָאָה בְּמַעֲשִׂיהָ בְּמַעֲשִׂיהָ וְלֹא צִיפִּיהָ אֲבָל זֹאת נָאָה כָּל:</p> <p>(7) הָאִשָּׁה הַכַּשִּׁיטָה. עַל שֶׁסָּם נוֹיָה נִקְרָאת כּוֹשִׁית כְּאִדָּם הִקּוּרָא אֶת צִנּוּ נָאָה כּוֹשִׁי כְּדִי שֶׁלֹּא תִשְׁלֹוּט בּוֹ עֵין רַעָה (ס):</p> <p>(8) כִּי אִשָּׁה כַּשִּׁיטָה לְקַח. וְעַתָּה גִרְשָׁה (ס):</p> <p>(9) הִרָק אֵךְ. עֲמוּ לְצֹדֵד דְּצֹר ה':</p> <p>(10) הֵלֵא גַם בְּנוֹ דְּבֹר. וְלֹא פִירְשָׁנוּ מִדֶּרֶךְ אֶרֶץ (סְפָרִי ק):</p> <p>(11) עֲנוּ. שְׁפֹל וְסָבְלוּ:</p> <p>(12) פִּתְחוּ. נִגְלָה עֲלֵיהֶם פִּתְחוּ וְהֵם טַמְאִים בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ וְהֵיוּ לְזֹעֲקִים מִיָּם מִיָּם לְהוֹדִיעַם שִׁפְיָה עֲשֵׂה מִשָּׁה שְׁפִירָשׁ מִן הָאִשָּׁה מֵאַחַר שֶׁנִּגְלִית עֲלֵיו שְׁכִינָה תְּדִיר וְאִין עַת קְבוּעָה לְדְּצֹר (תַּנְחוּמָא ס):</p> <p>(13) צֹאוּ שְׁלֹשְׁכֶם. מְגִיד שֶׁשְׁלֹשְׁתָּן נִקְרְאוּ דְּצֹרֵר אֶחָד מֵה שְׁאֵי אֲפִשָׁר לְפִה לֹוֵר וּלְזֹאן לְשִׁמּוֹעַ (סְפָרִי קצ):</p> <p>(14) בְּעַמּוּד עֲנָן. יֹאֵל יַחֲדִי שֶׁלֹּא כְּמִדַּת בְּשֶׁר וְדָם מֶלֶךְ בְּשֶׁר וְדָם כְּשִׁינָא לְמַלְחָמָה יֹאֵל בְּאֹכְלוֹסִין וְכְשִׁינָא לְשֹׁלֹם יֹאֵל בְּמִוִּעֻטִּים וּמִדַּת הַקְּבִי' יֹאֵל לְמַלְחָמָה יַחֲדִי שְׁנֵאמַר (שְׁמוֹת טו, ג) ה' אִישׁ מַלְחָמָה וְיֹאֵל לְשֹׁלֹם בְּאֹכְלוֹסִין שְׁנֵאמַר (תְּהִלִּים סח, יח) רִכְבֵּי אֱלֹהִים רַצּוֹתִים אֲלֵפִי שְׁנֵאן (סְפָרִי ס):</p> <p>(15) וַיִּקְרָא אֶהֱרֹן וּמִרְיָם. שִׁיחִי נִמְשָׁכִין וְיֹאֵלִין מִן הַחֲזֵר לְקִרְאָה דְּצֹר (ס):</p> <p>(16) וַיִּצְאוּ שְׁנֵיהֶם. וּמִפְּנֵי מֵה מִשְׁכָּן וְהִפְרִידָן מִמִּשָּׁה לְפִי שְׁאוֹמְרִים מִקְּרַת שְׁבָחוּ שֶׁל אֲדָם בְּפִנּוּ וְכֹלָו שֶׁל בְּפִנּוּ וְכֵן מִזִּינוּ בְּנֵה שֶׁלֹּא בְּפִנּוּ נֵאמַר (בְּרַאשִׁית ו, ט) אִישׁ לְדִיק תָּמִים וּבְפִנּוּ נֵאמַר (ס, ז, א) כִּי אֶתְּךָ רִאִיתִי לְדִיק לְפָנַי. דְּצֹר אַחֵר שֶׁלֹּא יִשְׁמַע בְּנוֹיָתָהּ שֶׁל אֶהֱרֹן (סְפָרִי ס):</p>			

<p>And He said: 'Hear now My words: if there be a prophet among you, I the LORD do make Myself known unto him in a vision, I do speak with him in a dream.</p>	<p>וַיֹּאמֶר שְׁמְעוּ כֵּעַן פְּתוּנִי אִם יִהְיוּ לְכוֹן נְבִיִּין אֲנִי יְיָ בְּחֻזִּין אֲנִי מִתְגַּלִּי לְהוֹן בְּחֻלְמִין אֲנִי מִמְלִיל עֲמֵדוֹן:</p>	<p>וַיֹּאמֶר שְׁמְעוּנָא דְּבִרִי אִם-יִהְיֶה נְבִיאְכֶם יְהוָה בְּמִרְאָה אֵלָיו אֲתֹנְדַע בְּחֻלּוֹם אֲדַבֵּר-בּוֹ:</p>
<p>My servant Moses is not so; he is trusted in all My house;</p>	<p>לֹא כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל עַמִּי מִזֵּהִימֵן הוּא:</p>	<p>לֹא-כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל-בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא:</p>
<p>with him do I speak mouth to mouth, even manifestly, and not in dark speeches; and the similitude of the LORD doth he behold; wherefore then were ye not afraid to speak against My servant, against Moses?</p>	<p>מִמְלִיל עִם מִמְלִיל מְלִילָא עֲמִיה בְּחִיּוֹ וְלֹא בְּחֻדוֹן וּבְדַמּוּת יִקְרָא דֵּיין מִסְתַּכֵּל וּמִדִּין לֹא דְחִילְתוֹן לְמִלְלָא בְּעַבְדִּי בְּמֹשֶׁה:</p>	<p>פֶּה אֶל-פֶּה אֲדַבֵּר-בּוֹ וּמִרְאָה וְלֹא בְּחִידוֹת וּתְמִנָּה יְהוָה נִבְיִט וּמִדּוּעַ לֹא יִרְאֻתֶם לְדַבֵּר בְּעַבְדִּי בְּמֹשֶׁה:</p>
<p>And the anger of the LORD was kindled against them; and He departed.</p>	<p>וַתִּקְרַח רִיגְזָא דֵּיין בְּהוֹן וַאֲסִתֵּלֵק:</p>	<p>וַיִּחַר-אַף יְהוָה בָּם וַיֵּלֶךְ:</p>
<p>And when the cloud was removed from over the Tent, behold, Miriam was leprous, as white as snow; and Aaron looked upon Miriam; and, behold, she was leprous.</p>	<p>וַעֲנָא אֲסִתֵּלֵק מֵעֵלָיו מִשְׁכָּנָא וְהָא מִרְיָם חִוּרָא כְּתִלְגָא וַאֲתַפְנִי אַחֲרֵן לְוֹת מִרְיָם וְהָא סְגִירָא:</p>	<p>וַהֲעֵנָן סָר מֵעַל הָאֹהֶל וַהֲנִה מִרְיָם מְצֻרַעַת כַּשָּׁלֵג וַיִּפֹּן אַחֲרָן אֶל-מִרְיָם וַהֲנִה מְצֻרַעַת:</p>
<p>And Aaron said unto Moses: 'Oh my lord, lay not, I pray thee, sin upon us, for that we have done foolishly, and for that we have sinned.</p>	<p>וַיֹּאמֶר אַחֲרָן אֶל-מֹשֶׁה בִּי אֲדֹנִי אַל-נָא תִשֶׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נִוְאלְנוּ וְאֲשֶׁר חָטָאנוּ:</p>	<p>וַיֹּאמֶר אַחֲרָן אֶל-מֹשֶׁה בִּי אֲדֹנִי אַל-נָא תִשֶׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נִוְאלְנוּ וְאֲשֶׁר חָטָאנוּ:</p>

- 22 (6) שמעו נא דברי. אין נא חלל לשון צקשה (ספרי קג):
- 23 (6) אם יהיה נביאכם. חס יהיו לכם נביאים:
- 24 (6) ה' במראה אליו אתודע. שכנת שמי אין נגלית עליו באספקלריא המאירה חלל בחלוס וחזיון:
- 27 (8) פה אל פה. אמרתי לו לפרוש מן האשה והיון אמרתי לו צסיני (דברים ה, כז) לך אמור להם שובו לכם לאהליכם ואתם פה עמוד עמדי (ספרי. תנחומא לו, יג):
- 28 (8) ומראה ולא בחידות. ומראה זה מראה דבור. שאני מפרש לו דבורי צמרצית פנים שבו ואיני סותמו לו בחידות כענין שנאמר ליחזקאל (יחזקאל יז, צ) חוד חידה וגו'. יכול מראה שכניה תלמוד לוומר (שמות לג, כ) לא תוכל לראות את פני (ספרי קג):
- 29 (8) ותמנת ה' יביט. זה מראה אחרים כענין שנאמר (שמות לג, כג) וראית את אחורי (ספרי שס):
- 30 (8) בעבדי במשה. אינו אומר בעבדי משה חלל בעבדי צמשה בעבדי אף על פי שאינו משה צמשה אפילו אינו עבדי כדאי הייתם לירא מפניו וכל שכן שהוא עבדי ועבד מלך מלך היה לכם לומר אין המלך אוהבו חס ואם תאמרו איני מכיר צמעשו וזקשה מן הראשונה (שס. תנחומא שס):
- 32 (9) ויחר אף ה' בם וילך. מאחר שהודיעם סרחונם גזר עליהם נדוי קל וחומר לצער ודס שלא יכעוס על חזירו עד שיודיענו סרחונו (ספרי קד. תנחומא שס):
- 34 (10) והענן סר. ואחר כך והנה מרים מזורעת כשלג משל למלך שאמר לפדגוג רדה את בני אצל לא תרדנו עד שאלך מאלך שרחמי עליו (ספרי קה. תנחומא שס):
- 36 (11) נואלנו. כתרומתו לשון אויל:

<p>12 Let her not, I pray, be as one dead, of whom the flesh is half consumed when he cometh out of his mother's womb.'</p>	<p>לֹא כֵעַן תִּתְרַחֵק דָּא מִבִּינָא אֲרִי אֲחֻתָּנָא הִיא צְלִי כֵעַן עַל בְּשָׂרָא מִיתָא הִדִּין דְּבִה וִיִּתְסִי:</p>	<p>12 אֶל-נָא תְהִי כַּמֶּת אֲשֶׁר בָּצְאוּ מִרְחֻם אִמּוֹ וַיֹּאכֵל חֲצִי בָשָׂרוֹ:</p>	
<p>13 And Moses cried unto the LORD, saying: 'Heal her now, O God, I beseech Thee.'</p>	<p>וַצִּלִּי מֹשֶׁה קָדָם יְיָ לְמִימַר אֱלֹהֵא בְּכַעַר אֲסִי כֵעַן יִתְּהִי:</p>	<p>13 וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה לֵאמֹר אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ: (פ)</p>	<p>13</p>
<p>And the LORD said unto Moses: 'If her father had but spit in her face, should she not hide in shame seven days? let her be shut up without the camp seven days, and after that she shall be brought in again.'</p>	<p>וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאֵלֹו אֲבוּהָא מִנְזַף נִזְף בִּיה הֲלֹא תִתְכַּלִּים שְׁבַע יוֹמִין תִּסְתַּגֵּר שְׁבַע יוֹמִין מִבֵּרָא לְמִשְׁרִיתָא וּבִתֵּר בִּין תִּתְכַּנְיֵשׁ:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶבְיָה יֶרֶק יֶרֶק בְּפָנֶיהָ הֲלֹא תִכְלֵם שְׁבַע יָמִים תִּסְתַּגֵּר שְׁבַע יָמִים מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְאַחֵר תֵּאָסֵף:</p>	<p>מפטיר</p>
<p>15 And Miriam was shut up without the camp seven days; and the people journeyed not till Miriam was brought in again.</p>	<p>וַאֲסִתַּגֵּרַת מִרְיָם מִבֵּרָא לְמִשְׁרִיתָא שְׁבַע יוֹמִין וְעַמָּא לֹא נָטַל עַד דְּאִתְכַּנְיִשַׁת מִרְיָם:</p>	<p>15 וַתִּסְתַּגֵּר מִרְיָם מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שְׁבַע יָמִים וְהָעָם לֹא נָסַע עַד-הָאָסֵף מִרְיָם:</p>	<p>15</p>
<p>16 And afterward the people journeyed from Hazeroth, and pitched in the wilderness of Paran.</p>	<p>וּבִתֵּר בִּין נָטְלוּ עַמָּא מִחֲצֵרוֹת וַיִּשְׁרוּ בְּמִדְבָּרָא דְּפָאֵרָן:</p>	<p>וְאַחֵר נָסְעוּ הָעָם מִחֲצֵרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר פָּאֵרָן: (פ)</p>	<p>קלו פסוקים</p>

- 38 (12) אל נא תהי. אחותנו זו:
- 39 (12) כמות. שהמזורע חשוב כמות מה מת מטמא צביאה אף מזורע מטמא צביאה (נדרים סד, ז. ספרי שם. תנחומא שם):
- 40 (12) אשר בצאתו מרחם אמו. אמנו היה לו לומר אלא שכינה הכתוב וכן חזי בשרו חזי בשרנו היה לו לומר אלא שכינה הכתוב אשר מאחר שיצאה מרחם אמנו היא לנו כאילו נאכל חזי בשרנו כענין שנאמר (בראשית לז, כז) כי אחינו בשרנו הוא (ספרי שם. תנחומא שם) ולפי משמעו אף הוא נראה כן אין ראוי לאח להניח את אחותו להיות כמות:
- 41 (12) אשר בצאתו. מאחר שיצא זה מרחם אמו של זה שיש כח צידו לעזור ואינו עוזרו הרי נאכל חזי בשרנו שאחיו בשרו הוא. דבר אחר אל נא תהי כמות אם אינך רופאה בתפלה מי מסגירה ומי מטירה אני אי אפשר לראותה שאני קרוב ואין קרוב רואה את הנגעים וכהן אחר אין צעולם וזהו אשר צלחתו מרחם אמו (תנחומא שם):
- 43 (13) אל נא רפא נא לה. צא הכתוב ללמדך דרך ארץ שהשואל דבר מחזירו צריך לומר שנים או שלשה דברי תחנונים ואחר כן יבקש שאלותיו (ספרי שם. תנחומא שם):
- 44 (13) לאמר. מה תלמוד לומר אמר לו השיבני אם אתה מרפא אותה אם לאו עד שהשיבו ואזיה ירק וגו' רבי אלעזר בן עזריה אומר צד' מקומות בקש משה מלפני הקב"ה להשיבו אם יעשה שאלותיו אם לאו. כיוצא בו (שמות ו, יב) וידבר משה לפני ה' לאמר וגו' מה תלמוד לומר לאמר השיבני אם גואלם אתה אם לאו עד שהשיבו עתה תראה וגו'. כיוצא בו (במדבר כז, טו) וידבר משה אל ה' לאמר יפקד ה' אלהי הרמות לכל בשר. כיוצא בו (דברים ג, כג) ואחזקן אל ה' צעת ההיא לאמר השיבו רב לך (ספרי שם):
- 45 (13) רפא נא לה. מפני מה לא האריך משה בתפלה שלא יהיו ישראל אומרים אחותו עומדת בצרה והוא עומד ומרבה בתפלה. (דבר אחר שלא יאמרו ישראל בשביל אחותו הוא מאריך בתפלה אבל בשבילנו אינו מאריך בתפלה) (ספרי שם. תנחומא שם):
- 47 (14) ואביה ירק ירק בפניה. ואם אציה הראה לה פנים זו עפות הלא תכלם שבעת ימים קל וחומר לשכינה י"ד יום אלא דיו לצא מן הדין להיות כנדון לפיכך אף בניזפתי תסגר שבעת ימים (צ"ק כה, א. ספרי קו):
- 48 (14) ואחר תאסף. אומר אני כל האסיפות האמורות במזורעים על שם שהוא משולח מחוץ למחנה וכשהוא נרפא נאסף אל המחנה כתוב בו אסיפה לשון הכנסה:
- 50 (15) והעם לא נסע. זה הכבוד חלק לה המקום בשביל שעה אחת שנחשבה למשה כשהושלך ליאור שנאמר (שמות ז, ד) ותחנן אחותו מרחוק וגו' (סוטה ט, ז):

XIII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:
2	'Send thou men, that they may spy out the land of Canaan, which I give unto the children of Israel; of every tribe of their fathers shall ye send a man, every one a prince among them.'	שְׁלַח לְךָ גִּבּוֹרִין וַיֵּאָלְלוּ יֵת אֶרֶץ דְּכַנְעַן דְּאָנָא יְהִיב לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל גִּבּוֹרָא חַד גִּבּוֹרָא חַד לְשִׁבְטָא דְאַבְהָתוּהִי תִשְׁלַחוּן כָּל רַבָּא דְבִהּוֹן:	שְׁלַח־לְךָ אַנְשִׁים וַיִּתְּרוּ אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר־אֶנִּי נָתַן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמִטָּה אֲבֹתָיו תִּשְׁלַחוּ כָּל נָשִׂיא בֵּהֶם:
3	And Moses sent them from the wilderness of Paran according to the commandment of the LORD; all of them men who were heads of the children of Israel.	וַיִּשְׁלַח אַתֶּם מֹשֶׁה מִמִּדְבָּר דְּפֶאָרָן עַל מִימְרָא דִּי כֹלִהוֹן גִּבּוֹרִין רִישֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנָשִׁים רִישֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הָמָּה:	וַיִּשְׁלַח אַתֶּם מֹשֶׁה מִמִּדְבָּר דְּפֶאָרָן עַל־פִּי יְהוָה כָּלָם אַנְשִׁים רִישֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הָמָּה:
4	And these were their names: of the tribe of Reuben, Shammua the son of Zaccur.	וְאֵלֶּין שְׁמוֹתֵהוֹן לְשִׁבְטָא דְרֵאֻבִן שְׁמוּעַ בֶּר זַכּוּר:	וְאֵלֶּה שְׁמוֹתֵם לְמִטָּה רֵאֻבִן שְׁמוּעַ בֶּן־זַכּוּר:
5	Of the tribe of Simeon, Shaphat the son of Hori.	לְשִׁבְטָא דְשִׁמְעוֹן שָׁפַט חוֹרִי:	לְמִטָּה שְׁמֵעוֹן שָׁפַט בֶּן־חוֹרִי:
6	Of the tribe of Judah, Caleb the son of Jephunneh.	לְשִׁבְטָא דִּיהוּדָה כָּלֵב יִפְנֶה:	לְמִטָּה יְהוּדָה כָּלֵב בֶּן־יִפְנֶה:
7	Of the tribe of Issachar, Igal the son of Joseph.	לְשִׁבְטָא דִּישָׁשׁכָר יִגָּאֵל יוֹסֵף:	לְמִטָּה יִשָּׁשׁכָר יִגָּאֵל בֶּן־יוֹסֵף:
8	Of the tribe of Ephraim, Hoshea the son of Nun.	לְשִׁבְטָא דְאַפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בֶּן־נּוֹן:	לְמִטָּה אֶפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בֶּן־נּוֹן:
9	Of the tribe of Benjamin, Palti the son of Raphu.	לְשִׁבְטָא דְבִנְיָמִין פִּלְטִי רַפּוּא:	לְמִטָּה בִּנְיָמִין פִּלְטִי בֶּן־רַפּוּא:
10	Of the tribe of Zebulun, Gaddiel the son of Sodi.	לְשִׁבְטָא דְזִבּוּלּוֹן גַּדִּיאֵל סוּדִי:	לְמִטָּה זִבּוּלּוֹן גַּדִּיאֵל בֶּן־סוּדִי:

2 (2) שלח לך אנשים. למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים לפי שלקחה על עסקי דצה שדצרה צאחיה ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר (במדבר רצה. נחומא שלח ה):

3 (2) שלח לך. לדעתך אני איני מזהו לך אס תרצה שלח לפי שצאו ישראל ואמרו (דברים א, כב) נשלחה אנשים לפנינו כמה שנאמר (שם) ותקרבון אלי כלכם וגו' ומשה נמלך בשכינה אמר אני אמרתי להם שהיא טובה שנאמר (שמות ג, יז) אעלה אהכם מעני מצרים וגו' חייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדצרי המרגלים למען לא יירשזה (במדבר רצה. סוטה לד, ג. נחומא שם):

5 (3) על פי ד'. דרשומא שלא עכז על ידו:

6 (3) כלם אנשים. כל אנשים שנמקרא לשון חשיבות ואותה שעה כשרים היו (במ"ר נו, ה):

11	Of the tribe of Joseph, namely, of the tribe of Manasseh, Gaddi the son of Susi.	לְמַטֵּה יוֹסֵף לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה גַּדִּי בֶן־סוּסִי:	לְשִׁבְטָא דְיוֹסֵף לְשִׁבְטָא דְמְנַשֶּׁה גַּדִּי בֶר סוּסִי:
12	Of the tribe of Dan, Ammiel the son of Gemalli.	לְמַטֵּה דָן עַמִּיאֵל בֶּן־גַּמְלִי:	לְשִׁבְטָא דְדָן עַמִּיאֵל בֶּר גַּמְלִי:
13	Of the tribe of Asher, Sethur the son of Michael.	לְמַטֵּה אָשֶׁר סֶתוּר בֶּן־מִיכָאֵל:	לְשִׁבְטָא דְאָשֶׁר סֶתוּר בֶּר מִיכָאֵל:
14	Of the tribe of Naphtali, Nahbi the son of Vophsi.	לְמַטֵּה נַפְתָּלִי נַחֲבִי בֶן־נֹפְסִי:	לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי נַחֲבִי בֶר נֹפְסִי:
15	Of the tribe of Gad, Geuel the son of Machi.	לְמַטֵּה גָד גְּאוּאֵל בֶּן־מָכִי:	לְשִׁבְטָא דְגָד גְּאוּאֵל בֶּר מָכִי:
16	These are the names of the men that Moses sent to spy out the land. And Moses called Hoshea the son of Nun Joshua.	אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בֶּן־נּוּן יְהוֹשֻׁעַ:	אֵלִין שְׁמֵהֶת גּוּבְרִיא דְשָׁלַח מֹשֶׁה לְאַלְלָא יֵת אֶרְעָא וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בֶּר נּוּן יְהוֹשֻׁעַ:
17	And Moses sent them to spy out the land of Canaan, and said unto them: 'Get you up here into the South, and go up into the mountains;	וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ כְּנָעַן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עָלוּ זֶה בְּנֹגֵב וְעַלִּיתֶם אֶת־הַהָר:	וַשְׁלַח יְתַהוּן מֹשֶׁה לְאַלְלָא יֵת אֶרְעָא דְכְנָעַן וַאֲמַר לְהוּן סְקוּ דָא בְּדְרוּמָא וְתַסְקוּן לְשׁוּרָא:
18	and see the land, what it is; and the people that dwelleth therein, whether they are strong or weak, whether they are few or many;	וַרְאִיתֶם אֶת־הָאָרֶץ מַה־הִוא וְאֶת־הָעָם הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ הַחֹזֶק הֲוֵא הַרְפָּה הַמְעַט הֲוֵא אִם־רַב:	וְתַחֲזוּן יֵת אֶרְעָא מָא הִיא וְיֵת עַמָּא דִּיתִיב עָלָה הַתַּקִּיף הֲוֵא אִם חָלֵשׁ הַזְעִיר הֲוֵא אִם סְגִי:
19	and what the land is that they dwell in, whether it is good or bad; and what cities they are that they dwell in, whether in camps, or in strongholds;	וּמַה הָאָרֶץ אֲשֶׁר־הִוא יֹשֵׁב בָּהּ הַטּוֹבָה הֲוֵא אִם־רָעָה וּמַה הָעָרִים הַיֹּשֵׁב בֵּיתָהּ הַבְּמוֹחִנִים אִם בְּמִבְצָרִים:	וּמָא אֶרְעָא דְהִוא יִתִּיב בַּהּ הַטָּבָא הִיא אִם בִּישָׂא וּמָא קְרוּיָא דְהִוא יִתִּיב בְּהוּן הַבְּפֻצְחִין אִם בְּכַרְכִּין:

ישראל

²⁰ (16) ויקרא משה להושע וגו'. התפלל עליו יהוה וישעך מעצת מרגלים (צמ"ר. סוטה שם):

²² (17) עלו זה בנגב. הוא היה הפסולת של ארץ ישראל שכן דרך התגרים מראין את הפסולת תחלה ואחר כך מראין את השצח (תנחומא שלח ו):

²⁴ (18) את הארץ מזה היא. יש ארץ מגדלת גבורים ויש ארץ מגדלת חלשים יש מגדלת אוכלוסין ויש ממעט אוכלוסין (צמ"ר. תנחומא שם):

²⁵ (18) החזק הוא הרפה. סימן מסר להם אם צפרים יושצין חזקים הם שקומכין על גבורתם ואם בערים צורות הם יושצין חלשים הם (צמ"ר. תנחומא שם):

²⁷ (19) הבמחנים. מרגומו הצפחין כרכין פלוחין ופתוחין מאין חומה:

²⁸ (19) הטובה היא. צמעינות ותהומות טובים וצריאים:

- 20 and what the land is, whether it is fat or lean, whether there is wood therein, or not. And be ye of good courage, and bring of the fruit of the land.—Now the time was the time of the first-ripe grapes.—
- 20 וַיֵּלְכוּ הָאָרֶץ הַשְּׁמֶנֶה הוּא אִם-רֵזָה הִישָׁבָה עַל אִם-אֵין וְהִתְחַזְקֶתֶם וּלְקַחְתֶּם מִפְּרֵי הָאָרֶץ וְהַיִּמִּים יָמִי בַּבֹּקֶר עֲנָבִים:
- 21 So they went up, and spied out the land from the wilderness of Zin unto Rehob, at the entrance to Hamath.
- 21 וַיֵּלְכוּ וַיִּתְּרוּ אֶת-הָאָרֶץ וּסְלִיקוּ וְאִלִּילוּ יֵת אֶרֶעַ מִמִּדְבָּרָא דְצִין עַד רְחוֹב לְמִטֵּי חֲמַת:
- 22 And they went up into the South, and came unto Hebron; and Ahiman, Sheshai, and Talmai, the children of Anak, were there.—Now Hebron was built seven years before Zoan in Egypt.—
- 22 וַיַּעֲלוּ בְנֵגֶב וַיָּבֹאוּ עַד-חֶבְרוֹן וְשֵׁם אַחִימָן שֹׁשִׁי וְתַלְמִי וְהָעֵנֶק וְחֶבְרוֹן שְׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה לִפְנֵי צֶעַן מִצְרַיִם:
- 23 And they came unto the valley of Eshcol, and cut down from thence a branch with one cluster of grapes, and they bore it upon a pole between two; they took also of the pomegranates, and of the figs.—
- 23 וַיָּבֹאוּ עַד-נַחַל אֶשְׁכּוֹל וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם זְמוּרָה וְאֶשְׁכּוֹל עֲנָבִים אֶחָד וַיִּשְׂאֵהוּ בַמּוֹט בִּשְׁנַיִם וּמִן-הָרְמָנִים וּמִן-הַתְּאֵנִים:
- 24 That place was called the valley of Eshcol, because of the cluster which the children of Israel cut down from thence.—
- 24 לְמָקוֹם הַהוּא קָרָא נַחַל אֶשְׁכּוֹל עַל אֲדוֹת הָאֶשְׁכּוֹל אֲשֶׁר-כָּרְתוּ מִשָּׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

³⁰ (20) הִישָׁבָה עַץ. אִם יֵשׁ צֶהַם אִדֶּס כֶּשֶׁר שִׁיגִין עֲלֵיהֶם צִזְכּוֹתוֹ (צ"ט, טו, א):

³¹ (20) בַּבֹּקֶר עֲנָבִים. יָמִים שֶׁהַעֲנָנִים מִתְצַלְּטִין צִזְכּוֹר:

³³ (21) מִמִּדְבָּר צִין עַד רְחוֹב לְבָא חֲמַת. הִלְכוּ בְּגִזְלוּיָהּ בְּאוֹרֶךְ וּבְרוּחַ צִמְיִן גִּשָׁם הִלְכוּ רוּחַ גְּבוּל דְּרוּמִית מִמִּקְלֹעַ מְזוּרָה עַד מִקְלֹעַ מַעֲרָב כְּמוֹ שֶׁזֶה מִשָּׁה עָלוּ זֶה בְּגִזְזֵי דֶרֶךְ גְּבוּל דְּרוּמִית מְזוּרָתִית עַד הַיָּם שֶׁהִים הוּא גְבוּל מַעֲרָבִי וּמִשָּׁם חֲזָרוּ וְהִלְכוּ כָּל גְּבוּל מַעֲרָבִי עַל שַׁפַּת הַיָּם עַד לְבָא חֲמַת שֶׁהוּא אֶלֶל הַר הַהָר בְּמִקְלֹעַ מַעֲרָבִית כְּפוּנִית כְּמוֹ שֶׁמְפֹרָשׁ בְּגִזְלוֹת הָאָרֶץ צִפְרָשֶׁת אֱלֹהֵי מַסְעִי (לַהֲלֹךְ לְד, ו):

³⁵ (22) וַיָּבֹאוּ עַד חֶבְרוֹן. כִּלְז לְצִדּוֹ הֵלֵךְ שֶׁסּ וְנִשְׁחַטְטָה עַל קִצְרֵי אֲצוֹת שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִיֶּסֶת לַחֲצִרֵּי לִהְיוֹת צִעֲצָתָם וְכֵן הוּא אוֹמֵר (דְּצִירִים א, לו) וְלוֹ אֲחֵן אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר דֶּרֶךְ צֶה וְכַמִּיִּצ (שׁוֹפְטִים א, כ) וַיִּתְּנוּ לְכָלֵּב אֶת חֲצִירוֹ (סוּטָה לָד, ז):

³⁶ (22) שְׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה. אֲפֶשֶׁר שְׁנֵה חֵם אֶת חֲצִירוֹ לְכַנֵּעַ בְּנוֹ הַקָּטָן קוֹדֵם שִׁיבָנָה אֶת צוּעַן לְמַצְרַיִם בְּנוֹ הַגָּדוֹל אֲלֹא שֶׁהִיָּתָה מִצּוֹנָה כָּלֵב טוֹב עַל אֶחָד מִשְׁצַעֲה בְּצוּעַן וְכֹא לְהוֹדִיעַךְ שֶׁצַּחֲה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שָׁאִין לָךְ טְרַשִׁין בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִחֲצִירוֹ לְפִיכָךְ הַקִּצְוָה לְקִצְרוֹת מַחִים וְאִין לָךְ מַעֲלוֹה כָּלֵב אֲרָצוֹת כְּמַצְרַיִם שֶׁנֶּאֱמַר (צִרְאִשִׁית יג, י) כִּגֹּן ה' כֶּאֱרֶךְ מַצְרַיִם וְצוּעַן הִיא הַמַּעֲלוֹה שֶׁבְּאֶרֶץ מַצְרַיִם שֶׁסּ מוֹשֵׁב הַמְּלָכִים שֶׁנֶּאֱמַר (יִשְׁעִיָה ל, ה) כִּי הִיוּ בְּצוּעַן שָׂרִיו וְהִיָּתָה חֲצִירוֹ טוֹבָה מִמֶּנָּה שֶׁצַּעֲה חֲלָקִים (סוּטָה שֶׁס):

³⁸ (23) זְמוּרָה. שׁוֹכֵת גִּפֶּן וְאֶשְׁכּוֹל שֶׁל עֲנָבִים תְּלוּי צֶה:

³⁹ (23) וַיִּשְׂאֵהוּ בַמּוֹט בִּשְׁנַיִם. מִמִּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּשְׂאֵהוּ בְּמוֹט אִינִי יוֹדַע שֶׁהוּא בְּשָׁנִים מִהַ תְּלִמּוֹד לֹמֵר בְּשָׁנִים בְּשָׁנִי מוּטוֹת הֵא כִּיִּיד שְׁמוֹנֶה נְטִלוּ אֶשְׁכּוֹל אֶחָד נְטִל תֹּאנָה וְאֶחָד רִמּוֹן יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב לֹא נְטִלוּ כְּלוֹם לְפִי שֶׁכָּל עֲצָמָם לְהוֹיָא דְּצֶה נִתְּכוּוּ כֶּשֶׁם שְׁפָרִיָה מִשּׁוֹנָה כִּךְ עִמָּה מִשּׁוֹנָה וְאִם חֶפֶץ אֶתָּה לִידַע כְּמָה מִשְׁאִוִי אֶחָד מֵהֶם זֶל וְלֵמַד מֵאֲצִנִּים שֶׁהִקִּימוּ בְּגִלְגַּל (יְהוֹשֻׁעַ ד, ה) הִרִימוּ לֵהֶם אִישׁ אֶחָד מִן הִירְדָן עַל שִׁכְמוֹ וְהִקִּימוּהָ בְּגִלְגַּל וְשִׁקְלוּם רְצוּתֵינוּ מִשְׁקָל כָּל אֶחָד מִן אֶחָה וְגַמְיִרִי טוֹנָה דְּמַדְלִי אִינֵשׁ עַל כַּחֲפִיָּה אִינוּ אֲלֵא שְׁלִישׁ מִשְׁאִוִי מִמִּשְׁאִוִי שֶׁמִּסְעִיָּין אוֹתוֹ לְהָרִים (סוּטָה לָד, א):

- 25 And they returned from spying out the land at the end of forty days.
- 25 וַיָּשׁוּבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם:
- 26 And they went and came to Moses, and to Aaron, and to all the congregation of the children of Israel, unto the wilderness of Paran, to Kadesh; and brought back word unto them, and unto all the congregation, and showed them the fruit of the land.
- 26 וַיָּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-מִדְבָּר פָּארָן קִדְשָׁה וַיָּשִׁיבוּ אֲתָם דְּבַר וְאֶת-כָּל-תְּעֹדָה וַיִּרְאוּם אֶת-פְּרִי הָאָרֶץ:
- 27 And they told him, and said: 'We came unto the land whither thou sentest us, and surely it floweth with milk and honey; and this is the fruit of it.
- 27 וַיֹּסְפֻרוּ-לוֹ וַיֹּאמְרוּ בָּאֲנֹנוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם זֶבֶת חֶלֶב וְדִבְשָׁה הִוא וְזֹה-פְרִיָּהּ:
- 28 Howbeit the people that dwell in the land are fierce, and the cities are fortified, and very great; and moreover we saw the children of Anak there.
- 28 אָפֶס כִּי-עַז הָעָם הַיֹּשֵׁב בָּאָרֶץ וְהָעָרִים בְּצֻרֹת גְּדֹלֹת מְאֹד וְגַם-יְלָדֵי הָעֵמֶק רָאִינוּ שָׁם:
- 29 Amalek dwelleth in the land of the South; and the Hittite, and
- 29 עַמְלֵק יוֹשֵׁב בָּאָרֶץ הַנִּגָּב וְהַחִתִּי וְהַיְבוֹסִי וְהָאֱמֹרִי יוֹשֵׁב בְּהָר וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב עַל-הַיָּם וְעַל יַד הַיַּרְדֵּן:
- 30 And Caleb stilled the people toward Moses, and said: 'We should go up at once, and possess it; for we are well able to overcome it.'
- 30 וַיַּחֵס כָּלֵב אֶת-הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עָלֵה נַעֲלֶה וַיִּרְשָׁנוּ אֹתָהּ כִּי-יָכוֹל נוֹכַח לָהּ:
- 25) וַיָּשׁוּבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם. והלא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה היא (מגילה ג, א) ומהלך אדם צינוני עשרה פרסאות ליום (פסחים זד, א) הרי מהלך ארבעים יום מן המזרח למערב והם הלכו ארכה ורחצה חלש שגלוי לפני הקצ"ה שיגזר עליהם יום לשנה קצר לפניהם את הדרך (תנחומא שלח ח):
- 26) וילכו ויבאו. מהו וילכו להקיש הליכתם לציאתם מה ציאתם בענה רעה אף הליכתם בענה רעה (סוטה לה, א):
- 26) וישיבו אתם דבר. את משה ואת אהרן:
- 27) זבת חלב ודבש היא. כל דבר שקר שאין אומרים בו קצת אמת בתחלתו אין מתקיים בסופו (במדבר רבה. סוטה שס):
- 28) בצרות. לשון חוזק ותרגומו כרכין לשון צירניות עגולות וצלשון ארמי כריך עגול:
- 29) עמלק יושב וגו'. לפי שנכוו בעמלק כבר הזכירוהו מרגלים כדי לייראם (תנחומא שלח ט):
- 29) על יד הירדן. יד כמשמעו אצל הירדן ולא תוכלו לעזור:
- 30) ויהם כלב. השחיק את כולם:
- 30) אל משה. לשמוע מה שידבר במשה וואמר וכי זו צלצד עשה לנו בן עמרם השומע היה סבור שצד לספר בגנותו שהיה צלצס על משה שציל דברי המרגלים שחקו כולם לשמוע גנותו אמר והלא קרע לנו את היס והוריד לנו את המן והגזי לנו את השליו (במדבר רבה. סוטה שס):
- 30) עלה בעלה. אפילו בשמים והוא אומר עשו סולמות ועלו שם נלחם בכל דבריו (שם):
- 30) ויהם. לשון שחיקה וכן (זכריה ג, יז) הם כל בשר (עמוס ו, י) הם כי לא להזכיר. כן דרך בני אדם הרוצה לשחק אגודת אנשים אומר שי"ע (ס"א הם):

<p>But the men that went up with him said: 'We are not able to go up against the people; for they are stronger than we.'</p>	<p>וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נֹכָח לַעֲלֹת אֶל-הָעָם כִּי-חֲזָק הוּא מִמֶּנּוּ:</p>	<p>31</p>
<p>And they spread an evil report of the land which they had spied out unto the children of Israel, saying: 'The land, through which we have passed to spy it out, is a land that eateth up the inhabitants thereof; and all the people that we saw in it are men of great stature.</p>	<p>וַיַּצִּיאוּ דִבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרּוּ אֹתָהּ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ אֶרֶץ אֹכֶלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הוּא וְכָל-הָעָם אֲשֶׁר-רָאִינוּ בְּתוֹכָהּ אָנָשִׁי מְדוֹת:</p>	<p>32</p>
<p>And there we saw the Nephilim, the sons of Anak, who come of the Nephilim; and we were in our own sight as grasshoppers, and so we were in their sight.'</p>	<p>וְתָמָן חֲזִינוּ יָת גִּבְרִיָּא בְּנֵי עֲנָק מִן גִּבְרִיָּא וְהָיוּנָא בְּעֵינֵי נַפְשָׁנָא כְּמַצִּיץ וְכֵן חֲזִינוּנָא בְּעֵינֵיהוֹן:</p>	<p>33</p>
<p>XIV And all the congregation lifted up their voice, and cried; and the people wept that night.</p>	<p>וְאִרְיַמַת כָּל כְּנַשְׁתָּא וַיִּהְיוּ יָת קִלְהוֹן וּבְכוּ עֲמָא בְּלִילָא הַהוּא:</p>	<p>XIV וַתִּשָּׂא כָל-הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת-קוֹלָם וַיִּבְכּוּ הָעָם בְּלִילָה הַהוּא:</p>
<p>And all the children of Israel murmured against Moses and against Aaron; and the whole congregation said unto them: 'Would that we had died in the land of Egypt! or would we had died in this wilderness!</p>	<p>וַיִּלְלוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ לְהוֹן כָּל כְּנַשְׁתָּא לְוִי דְּמִיתָנָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם אוּ בְּמִדְבָּרָא הַדִּין לְוִי דְּמִיתָנָא:</p>	<p>2 וַיִּלְלוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהִים כָּל-הָעֵדָה לוֹ-מָתָנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אוּ בְּמִדְבָּר הַזֶּה לוֹ-מָתָנוּ:</p>
<p>And wherefore doth the LORD bring us unto this land, to fall by the sword? Our wives and our little ones will be a prey; were it not better for us to return into Egypt?</p>	<p>וְלָמָּה יְיָ מַעִיל יִתְּנָא לְאַרְעָא הָדָא לְמַפַּל בְּחֶרֶבָא נִשְׁנָא וְשִׁפְלָנָא יְהוֹן לְבָזָא הָלָא טַב לָנָא דְּנָתוּב לְמִצְרַיִם:</p>	<p>3 וְלָמָּה יְיָ הֵנִיחָ מִבֵּיא אֲתָנוּ אֶל-הָאָרֶץ הַזֹּאת לְנַפֵּל בְּחֶרֶב נַשְׁנוּ וְשִׁפְנוּ יְהִיוּ לְבַז הָלֹא טוֹב לָנוּ שׁוּב מִצְרָיִמָּה:</p>
<p>And they said one to another: 'Let us make a captain, and let us return into Egypt.'</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ גִבְר לְאַחֵיהֶי גְמִי רִישָׁא וְנָתוּב לְמִצְרַיִם:</p>	<p>4 וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-אָחִיו נַתְנָה רֹאשׁ וְנָשׁוּבָה מִצְרָיִמָּה:</p>

- 59 (31) חזק הוא ממנו. כזיכול כלפי מעלה אמרו (במדבר רבה. סוטה שס):
- 61 (32) אוכלת יושביה. ככל מקום שעברנו מלאנוס קוצרי מתים. והקצ"ה עשה לטובה כדי לטרדם באצלם ולא יתנו לזללו (שס):
- 62 (32) אנשי מדות. גדולים וגדוהים ונריך לתת להם מדה כגון גלית (שמואל-א יז, ד) גזהו שש אמות וזרת וכן (שמואל-ב כא, כ) איש מדון (ד"ה-א יא, כג) איש מדה:
- 64 (33) הנפילים. ענקים מצני שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמים בימי דור אנוש (גדה סא, א. יומא סז, ב):
- 65 (33) וכן היינו בעיניהם. שמענו אומרים זה לזה נמלים (רא"ס וצס"א חגזים) יש זכרמים כאנשים (סוטה שס):
- 66 (33) ענק. שמעניקים חמה בקומתן (שס לד, ב):
- 1 (1) כל העדה. סנהדראות (תנחומא שלח יג):
- 3 (2) לו מתנו. הלואי ומתנו:
- 6 (4) נתנה ראש. כתרנו נמני רישא נשים עלינו מלך ורבותינו פירשו לשון עבודת אלילים (פסיקתא זוטרותא):

<p>Then Moses and Aaron fell on 5 their faces before all the assembly of the congregation of the children of Israel.</p>	<p>וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל לְפָנָיו כָּל־קְהֵל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: כַּנְשָׁתָא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פְּנֵיהֶם 5 לְפָנָיו כָּל־קְהֵל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>And Joshua the son of Nun and 6 Caleb the son of Jephunneh, who were of them that spied out the land, rent their clothes.</p>	<p>וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון וְכָלֵב בֶּן־יִפְנֶה מִן־הַתֹּרִים לְבוֹשֵׁיהֶן: וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון וְכָלֵב בֶּן־יִפְנֶה מִן־הַתֹּרִים אֶת־הָאָרֶץ קָרְעוּ בִגְדֵיהֶם:</p>	<p>וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון וְכָלֵב 6 בֶּן־יִפְנֶה מִן־הַתֹּרִים אֶת־הָאָרֶץ קָרְעוּ בִגְדֵיהֶם:</p>
<p>And they spoke unto all the 7 congregation of the children of Israel, saying: 'The land, which we passed through to spy it out, is an exceeding good land.</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ לְכָל כַּנְשָׁתָא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר אֶרֶעָא דְּעַבְרָנָא בְּהָ לְאַלְלָא יְתָה טָבָא אֶרֶעָא לְחֻדָּא לְחֻדָּא:</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ אֶל־כָּל־עֵדֶת 7 בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֲתָה טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד:</p>
<p>If the LORD delight in us, then 8 He will bring us into this land, and give it unto us—a land which floweth with milk and honey.</p>	<p>אִם רַעְיָא בְּנָא מִן קָדָם יִי וַיֵּשֶׁל יִתְנָא לְאַרְעָא הָדָא וַיִּתְּנָה לָנָא אֶרֶעָא דְּהִיא עֲבָדָא חֵלֶב וְדָבָשׁ:</p>	<p>אִם־חֶפֶץ בְּנֹו יִהְיֶה וַהֲבִיא 8 אֶתְּנוּ אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת וַנִּתְּנָה לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר־הִיא זָבֶת חֵלֶב וְדָבָשׁ:</p>
<p>Only rebel not against the 9 LORD, neither fear ye the people of the land; for they are bread for us; their defence is removed from over them, and the LORD is with us; fear them not.'</p>	<p>בְּרַם בְּמִימְרָא דִּיִּי לֹא תִמְרְדוּן וְאַתּוֹן לֹא תִדְחַלוּן מִן עַמָּא דְאַרְעָא אַרְיִי בִידְנָא מְסִירִין עֲדָא תוֹקֶפְהוֹן מִנְהוֹן וּמִימְרָא דִּיִּי בְּסַעֲדָנָא לֹא תִדְחַלוּן מִנְהוֹן:</p>	<p>אַךְ בִּיהִזָּה אֶל־תִּמְרְדוּ וְאַתֶּם 9 אֶל־תִּירְאוּ אֶת־עַם הָאָרֶץ כִּי לַחֲמֹנוּ הֵם סֹר צֶלֶם מַעֲלִיָּהֶם וַיִּהְיֶה אִתְּנוּ אֶל־תִּירָאֵם:</p>
<p>But all the congregation bade 10 stone them with stones, when the glory of the LORD appeared in the tent of meeting unto all the children of Israel.</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ כָּל כַּנְשָׁתָא לְמַרְגָּם יְתַחוּן בְּאַבְנֵיָא וַיִּקְרָא דִּיִּי אַתְגְּלִי בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ כָּל־הָעֵדָה לְרֹגֹם 10 אֹתָם בְּאַבְנִים וַיִּכְבֹּד יְהוָה נִרְאָה בְּאַהֲל מוֹעֵד אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)</p>
<p>And the LORD said unto Moses: 11 'How long will this people despise Me? and how long will they not believe in Me, for all the signs which I have wrought among them?</p>	<p>וַיֹּאמֶר יִי לְמֹשֶׁה עַד אֲמַתִּי יְהוֹן מְרִגְזִין קָדְמִי עַמָּא הָדִין וְעַד אֲמַתִּי לֹא יְהִימְנוּן בְּמִימְרֵי בְּכָל אֲתִיָּא דְּעַבְדִּית בִּינְיָהוֹן:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה 11 עַד־אֲנָה יִנְאַצְנִי הָעָם הַזֶּה וְעַד־אֲנָה לֹא־יֵאֱמִינוּ בִּי בְּכָל הָאֲתוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ:</p>

12 (9) אל תמרדו. וסוד ואחס אל תיראו:

13 (9) כי לחמנו הם. נאכלם כלם:

14 (9) סר צלם. מוגנים וחזקס כשרים שזהם מתו איזו שהיה מגין עליהם (סוטה לח. ז"צ טו, א) דצר אחר זלו של המקום סר מעליהם:

16 (10) לרגום אותם. את יהושע וכלז:

17 (10) וכבוד ה'. הענין ירד שם (במדבר רבה. סוטה לה, א):

19 (11) עד אנה. עד היכן:

20 (11) ינאצני. ירגיזוני:

21 (11) בכל האתות. נשציל כל הנסים שעשיתי להם היה להם להאמין שהיכולת בידי לקיים הבטחתי:

75

- 12 I will smite them with the pestilence, and destroy them, and will make of thee a nation greater and mightier than they.⁷ 12 אֶכְנֶה בְּדֶבֶר וְאוֹרֶשְׁנִי וְאֶעֱשֶׂה אֹתְךָ לְגוֹי-גָּדוֹל וְעַצוֹם מִמֶּנִּי:
- 13 And Moses said unto the LORD: 'When the Egyptians shall hear—for Thou broughtest up this people in Thy might from among them— 13 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי-הֵעֲלִיתָ בְּכֹחֲךָ אֶת-הָעָם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם:
- 14 they will say to the inhabitants of this land, who have heard that Thou LORD art in the midst of this people; inasmuch as Thou LORD art seen face to face, and Thy cloud standeth over them, and Thou goest before them, in a pillar of cloud by day, and in a pillar of fire by night; 14 וַיֹּאמְרוּ אֶל-יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הֲזֹאת שָׁמְעוּ כִּי-אַתָּה יְהוָה בְּקֶרֶב הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר-עִין בְּעֵין נִרְאָהוּ אַתָּה יְהוָה וְעֲנָנְךָ עִמָּד עֲלֵיהֶם וּבַעֲמֹד עָנָן אַתָּה הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וּבַעֲמֹד אֵשׁ לַיְלָה:
- 15 now if Thou shalt kill this people as one man, then the nations which have heard the fame of Thee will speak, saying: 15 וְהִמָּתָה אֶת-הָעָם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד וַאֲמָרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר-שָׁמְעוּ אֶת-שִׁמְעֶךָ לֵאמֹר:
- 16 Because the LORD was not able to bring this people into the land which He swore unto them, therefore He hath slain them in the wilderness. 16 מִבְּלָתִי יָכַלְתָּ יְהוָה לְהַבִּיאַם אֶת-הָעָם הַזֶּה אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נִשְׁבַּע לָהֶם וַיִּשְׁחָטֵם בַּמִּדְבָּר:
- 17 And now, I pray Thee, let the power of the Lord be great, according as Thou hast spoken, saying: 17 וְעַתָּה יְגַד־לְנָא כַּח אֲדַנִּי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר:

23 (12) ואורשנו. כחרגומו לשון תרוכין ואם תאמר מה אעשה לשצועת אבות:

24 (12) ואעשה אתך לגוי גדול. שאתה מורעם (במדבר רבה):

26 (13) ושמעו מצרים. ושמעו את אשר תהרגם:

27 (13) כי העלית. כי שמשם בלשון אשר והם ראו אשר העלית בכחך הגדול אותם מקרבם וכשישמעו שאתה הורגם לא יאמרו שחטאו לך אלא יאמרו שכנגדם יכולת להלחם אבל כנגד יושבי הארץ לא יכולת להלחם. וזו היא:

29 (14) ואמרו אל יושב הארץ הזאת. כמו על יושב הארץ הזאת ומה יאמרו עליהם מה שאמור בסוף הענין מנלמי יכולת ה' בשציל ששמעו כי אתה ה' שוכן בקרבם ועין בעין אתה ה' נראה להם והכל בדרך חצה ולא הכירו בך שנתקה אהבתך מהם עד הנה (מחומא שלח יג):

31 (15) והמתה את העם הזה כאיש אחד. פחאוס ומתוך כך יאמרו הגוים אשר שמעו את שמעך וגו':

33 (16) מבלתי יכלת וגו'. לפי שישגי הארץ חזקים וגזורים ואינו דומה פרעה לשלשים ואחד מלכים זאת יאמרו על יושב הארץ הזאת (צרכות לב): מבלתי יכלת. מתוך שלא היה יכולת צידו להציאם שחטם:

34 (16) יכלת. שם דבר הוא:

36 (17) יגדל נא כח ה'. לעשות דבורך:

37 (17) כאשר דברת לאמר. ומהו הדבור:

18	The LORD is slow to anger, and plenteous in lovingkindness, forgiving iniquity and transgression, and that will by no means clear the guilty; visiting the iniquity of the fathers upon the children, upon the third and upon the fourth generation.	יְיָ מְרַחֵק רָגִז וּמִסְגִּי לְמַעַבְד טָבוֹן שְׁבִיב לַעֲוֹן וְלַמְרוֹד סָלַח לְדַתִּיבִין לְאוֹרִיתִיה וְלֹדֵלָא תִיבִין לֹא מִזְכִּי מִסְעֵר חֹזְבִי אֲבִהָן עַל בְּנֵין מְרַדִּין עַל דָּר תְּלִיתַי וְעַל דָּר רַבִּיעֵאִי	יְהוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד נִשְׂא עוֹן וּפָשַׁע וְנִקָּה לֹא יִנָּקֶה פֶּלֶאד עוֹן אָבוֹת עַל-בָּנִים עַל-שְׁלֹשִׁים וְעַל-רַבְעִים	18
19	Pardon, I pray Thee, the iniquity of this people according unto the greatness of Thy lovingkindness, and according as Thou hast forgiven this people, from Egypt even until now.'	שְׁבוּק כְּעַן לְחֹזְבִי עֲמָ הָדִין כְּסִגִּיאוֹת טָבוֹתֶךָ וּכְמָא דְשִׁבְקָתָא לְעֲמָ הָדִין מִמִּצְרַיִם וְעַד כְּעַן	סָלַח-נָא לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה כְּגִדְל חֶסֶדֶךָ וּכְאֲשֶׁר נִשְׂאָתָה לַעֲמָ הַזֶּה מִמִּצְרַיִם וְעַד-הַנֵּה	19
20	And the LORD said: 'I have pardoned according to thy word'	וַיֹּאמֶר יְיָ שְׁבִקִית כְּפָתְגֻמָּךְ	וַיֹּאמֶר יְהוָה סָלַחְתִּי כְּדִבְרְךָ	20
21	But in very deed, as I live—and all the earth shall be filled with the glory of the LORD—	וּבִרְם קִיִּים אֲנָא וּמְלִיא יִקְרָא דִּיִּי יֵת כָּל אֲרֻעָא	וְאוֹלָם חַי-אֲנִי וּיְמָלָא כְּבוֹד-יְהוָה אֶת-כָּל-הָאָרֶץ	21
22	surely all those men that have seen My glory, and My signs, which I wrought in Egypt and in the wilderness, yet have put Me to proof these ten times, and have not hearkened to My voice;	אֲרִי כָל גּוֹבְרִיא דְחִזּוּ יֵת יִקְרִי וַיֵּת אֲתוֹתִי דְעִבְדִּית בְּמִצְרַיִם וּבְמִדְבָּרָא וְנִסִּיאוֹ קִדְמִי דִּנּוּן עֲשֵׂר זְמַנִּין וְלֹא קִבִּילוּ לְמִימְרִי	כָּל-הָאֲנָשִׁים הָרְאִים אֶת-כְּבוֹדִי וְאֶת-אֲתוֹתִי אֲשֶׁר-עָשִׂיתִי בְּמִצְרַיִם וּבְמִדְבָּר וַיִּנָּסּוּ אֹתִי זֶה עֲשֵׂר פַּעַמִּים וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי	22
23	surely they shall not see the land which I swore unto their fathers, neither shall any of them that despised Me see it.	אִם יַחֲזוּן יֵת אֲרֻעָא דְקִיִּימִית לְאַבְהֵתָהוֹן וְכָל דְּאֲרַגִּיזוֹ קִדְמִי לֹא יַחֲזוּנָה	אִם-יֵרְאוּ אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְתֶּם וְכָל-מִנְאֲצִי לֹא יֵרְאוּהָ	23

39 (18) ה' ארך אפים. לנדיקים ולרשעים כשעלה משה למרום מנאז משה להקצ"ה שהיה יושב וכותב ה' ארך אפים אמר לו לנדיקים אמר לו הקצ"ה אף לרשעים אמר לו רשעים יאבדו אמר לו הקצ"ה חייך שאתה נריך לדבר כשחטאו ישראל בעגל וצמרגלים התפלל משה לפניו צאריך אפים אמר לו הקצ"ה והלא אמרת לי לנדיקים אמר לו והלא אמרת לי אף לרשעים (סנהדרין קיא, א):

40 (18) ונקח. לשצים:

41 (18) לא ינקח. לשאינן שצים (יומא פו, א):

44 (20) כדברך. כשציל מה שאמרת פן יאמרו מזלתי יכולת ה':

46 (21) ואולם. כמו אזל זאת אעשה להם:

47 (21) חי אני. לשון שבועה כשם שאני חי וכזודי ימלא את כל הארץ כך אקיים להם כי כל האנשים הרואים וגו'. אם יראו את הארץ:

49 (22) וינסו. כמשמעו:

50 (22) זה עשר פעמים. שנים צים שנים זמן ושנים בשליו וכו' כדאיתא במסכת ערכין (טו, א-ב):

52 (23) אם יראו. לא יראו: (אם יראו את הארץ. הרי זה מקרא מסורס חי אני כי כל האנשים אם יראו את הארץ וכזודי ימלא את כל הארץ שלא יתחלל שמי במגפה הזאת לאמר מזלתי יכולת ה' להציאם שלא אמיתם פתאום כאיש אחד אלא באיתור ארבעים שנה מעט מעט):

53 (23) לא יראוהו. לא יראו את הארץ:

- 24 But My servant Caleb, because he had another spirit with him, and hath followed Me fully, him will I bring into the land whereinto he went; and his seed shall possess it.
- 24 וְעַבְדִּי כָלֵב עִקֵּב הָיָה רוּחַ אַחֲרֵי עִמִּיה וְאִשְׁלִים בְּתֵר דְּחֻלָּתִי וְאֶעֱלֶנֶיהָ אַחֲרֵי וְהִבִּיאֲתִיו אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-בָּא שָׁמָּה וְזָרְעוּ יוֹרְשֶׁנָּה:
- 25 Now the Amalekite and the Canaanite dwell in the Vale; tomorrow turn ye, and get you into the wilderness by the way to the Red Sea.'
- 25 וְהָעַמְלָקִי וְהַכְנַעֲנִי יֹשֵׁב בְּעֵמֶק מִחֹר פָּנָיו וְסָעוּ לָכֶם הַמִּדְבָּר דֶּרֶךְ יַם-סוּף: (פ)
- 26 And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:
- 26 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:
- 27 'How long shall I bear with this evil congregation, that keep murmuring against Me? I have heard the murmurings of the children of Israel, which they keep murmuring against Me.
- 27 עַד-מָתַי לְעֵדָה הָרָעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי אֶת-תִּלְנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי שְׁמָעִתִּי:
- 28 Say unto them: As I live, saith the LORD, surely as ye have spoken in Mine ears, so will I do to you:
- 28 אָמַר אֲלֵהֶם חִי-אַנִּי נֹאמֶם-יְהוָה אִם-לֹא כְאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם בְּאָזְנִי כֵן אֶעֱשֶׂה לָכֶם:
- 29 your carcasses shall fall in this wilderness, and all that were numbered of you, according to your whole number, from twenty years old and upward, ye that have murmured against Me;
- 29 בְּמִדְבָּר הַזֶּה יִפְּלוּ פְגִרְיָכֶם וְכָל-פְּקֻדֵיכֶם לְכָל-מִסְפָּרְכֶם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה אֲשֶׁר הִלִּינְתֶּם עָלַי:

- 55 (24) רוח אחרת. שתי רוחות אחת צפה ואחת בלב למרגלים אמר אני עמכם בעצה ובלבדו היה לומר האמת ועל ידי כן היה צו כח להשתיקם כמו שנאמר (לעיל יג, ל) ויהם כלב שהיו סבורים שיאמר כמותם זהו שנאמר בספר (יהושע יד, ז) ואשיב אותם דבר כאשר עש לאבד ולא כאשר עש פי (במדבר רבה):
- 56 (24) וימלא אחריו. וימלא את לבו אחרי זה מקרא קצר:
- 57 (24) אשר בא שמחה. חזרון חנתן לו:
- 58 (24) יורשנה. כתרומתו יתרבינה יורשו את הענקים ואת העם אשר זה ואין לתרגמו יירשנה אלא במקום יירשנה:
- 60 (25) והעמלקי וגו'. אם תלכו שם יהרגו אתכם מאחר שאיני עמכם:
- 61 (25) מחר פנו. לאחרים וסעו לכם וגו':
- 64 (27) לעדה הרעה וגו'. אלו המרגלים מכאן לעדה שהיא עשרה (סנהדרין ז, א):
- 65 (27) אשר המה מלינים. את ישראל. את ישראל עלי:
- 66 (27) את תלנות בני ישראל אשר המה מלינים. המרגלים מלינים אותם עלי שמעת:
- 68 (28) חי אני. לשון שבועה: אם לא וגו' כן אעשה. כביכול איני חי:
- 69 (28) כאשר דברתם. שנקשתם ממני (לעיל ז) או במדבר הזה לו מתנו:
- 71 (29) וכל פקדיכם לכל מספרכם. כל הנמנה לכל מספר שאתם נמנים בו כגון לזאת ולזאת ולזאת שקלים כל המנויים לכל אותן מספרות ימותו ואלו הן מן כ' שנה וגו' להוציא שבטו של לוי שאין פקודיהם מן עשרים (ב"ב קכא, ב):

30	surely ye shall not come into the land, concerning which I lifted up My hand that I would make you dwell therein, save Caleb the son of Jephunneh, and Joshua the son of Nun.	אם-אתם תבאו אל-הארץ אם אתון תיעלו לארץ דקיימית במימרי לאשרא יהכון בה אלחין כלב בר יפונה ויהושע בר נון:	אם-אתם תבאו אל-הארץ אשר נשאתי את-ידי לשכן אתכם בה כי אם-כלב בן-יפנה ויהושע בן-נון:	30
31	But your little ones, that ye said would be a prey, them will I bring in, and they shall know the land which ye have rejected.	וטפכם אשר אמרתם לבן יהיה והביאתי אתם וידעו את-הארץ אשר מאסתם בה:	וטפכם אשר אמרתם לבן יהיה והביאתי אתם וידעו את-הארץ אשר מאסתם בה:	31
32	But as for you, your carcasses shall fall in this wilderness.	ופגריכון יפלו ופגריכון דילכון יפלו במדברא הדין:	ופגריכם אתם יפלו במדבר יהיה:	32
33	And your children shall be wanderers in the wilderness forty years, and shall bear your strayings, until your carcasses be consumed in the wilderness.	ובניכון יהיו מאחרין במדברא ארבעין שנין ויקבלון ית חוביכון עד דיסופון פגריכון במדברא:	ובניכם יהיו רעים במדבר ארבעים שנה ונשאו את-זנותיכם עד-תם פגריכם במדבר:	33
34	After the number of the days in which ye spied out the land, even forty days, for every day a year, shall ye bear your iniquities, even forty years, and ye shall know My displeasure.	במנין יומיא דאלילתון ית ארעא ארבעין יומין יומא לשטא יומא לשטא תקבלון ית חוביכון ארבעין שנין וידעון ית דאתרעמתון עלי:	במספר הימים אשר-תרתם את-הארץ ארבעים יום לשנה יום לשנה תשאו את-עונתיכם ארבעים שנה וידעתם את-תנאותי:	34
35	I the LORD have spoken, surely this will I do unto all this evil congregation, that are gathered together against Me; in this wilderness they shall be consumed, and there they shall die.'	אנא יי גזרית במימרי אם לא דא אעביד לכל כנשתא בשטא הדא דאזמנו עלי במדברא הדין יסופון ותמן ימותון:	אני יהוה דברתי אם-לא זאת אעשה לכל-העדה הרעה הזאת הנועדים עלי במדבר יהיה יתמו ושם ימותו:	35

75 (32) ופגריכם אתם. כתרגומו (דילכון) לפי שדבר על הצנים להכניסם לארץ וצקש לומר ואתם תמותו ונפל לשון זה כאן לומר אתם:

77 (33) ארבעים שנה. לא מת אחד מהם פחות מכן ס' לכך נגזר ארבעים כדי שיהיו אותם של בני עשרים מגיעין לכלל ששים ושנה ראשונה היתה בכלל ואף על פי שקדמה לשלוח המרגלים לפי שמשעשו את העגל עלתה גזירה זו במחשבה אלא שהמתין להם עד שתחמלא סאתם וזהו שנאמר (שמות לב, לד) וציוס פקדי צמרגלים ופקדתי עליהם חטאתם ואף כאן נאמר תשאו את עונותיכם ולא עונתכם שתי עונות של עגל ושל תלויה וחשצ להם צמנין חייהם מקצת שנה ככולה וכשנכנסו לשנת ששים מתו אותם של בני עשרים (תנחומא שלח יג):

78 (33) ונשאו את זנותיכם. כתרגומו ויקבלון ית חוביכון:

80 (34) את תנאותי. שהניא אותם את לבצכם מאחרי. תנאה לשון הסרה כמו (צמדבר ל, ו) כי הניא אביה אותה:

<p>36 And the men, whom Moses sent to spy out the land, and who, when they returned, made all the congregation to murmur against him, by bringing up an evil report against the land,</p>	<p>וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ וַיָּשָׁבוּ (כ' וַיִּלְוּנוּ) [ק' וַיִּלְוּנוּ] עָלָיו אֶת־כָּל־הָעֵדָה לְהוֹצִיא דָבָה עַל־הָאָרֶץ:</p>	<p>36 וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶ׈ה לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ וַיָּשָׁבוּ (כ' וַיִּלְוּנוּ) [ק' וַיִּלְוּנוּ] עָלָיו אֶת־כָּל־הָעֵדָה לְהוֹצִיא דָבָה עַל־הָאָרֶץ:</p>
<p>37 even those men that did bring up an evil report of the land, died by the plague before the LORD.</p>	<p>וּמֵיתוּ גִבּוֹרֵי אֲפִיקוֹ שׁוֹם בִּישׁ עַל אֲרֻעָא בְּמוֹתָנָא קָדָם יי:</p>	<p>37 וַיָּמָתוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצְאֵי דְבַת־הָאָרֶץ רָעָה בְּמַגֵּפָה לִפְנֵי יְהוָה:</p>
<p>38 But Joshua the son of Nun, and Caleb the son of Jephunneh, remained alive of those men that went to spy out the land.</p>	<p>וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון וְכָלֵב בֶּן־יִפְנֶה אֲתַקְיָמוּ מִן גִּבּוֹרֵי אֲנָשִׁים הָאֵלֶּם דְּאִזְלוּ לְאֶלְלָא יֵת אֲרֻעָא:</p>	<p>38 וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון וְכָלֵב בֶּן־יִפְנֶה חֵיו מִן־הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּם הַהֵלֶכִים לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ:</p>
<p>39 And Moses told these words unto all the children of Israel; and the people mourned greatly.</p>	<p>וּמֹשֶׁה יֵת פְּתֻגְמָא הָאֵלֶּין עִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲתַאבְלוּ עֻמָּא לְחֻדָּא:</p>	<p>39 וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְאָבְלוּ הָעָם מְאֹד:</p>
<p>40 And they rose up early in the morning, and got them up to the top of the mountain, saying: 'Lo, we are here, and will go up unto the place which the LORD hath promised; for we have sinned.'</p>	<p>וַאֲקֻדִּימוּ בְּצַפְרָא וּסְלִיקוּ לְרִישׁ טוֹרָא לְמִימַר הָא אֲנַחְנָא סְלִקִּין לְאֲתָרָא דְאָמַר יי אַרִי חֲבָנָא:</p>	<p>40 וַיִּשְׁכְּמוּ בַּבֹּקֶר וַיַּעֲלֶוּ אֶל־רֹאשׁ־הָהָר לֵאמֹר הֲנִנוּ וְעֲלִינוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אָמַר יְהוָה כִּי חָטָאנוּ:</p>
<p>41 And Moses said: 'Wherefore now do ye transgress the commandment of the LORD, seeing it shall not prosper?</p>	<p>וַאֲמַר מֹשֶׁה לָּמָּה דְּנִן אֲתוֹן עֲבָרִין עַל גְּזִירַת מִימְרָא דִּי יְהִיא לֹא תַצְלַח:</p>	<p>41 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לָּמָּה זֶה אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־פִּי יְהוָה וְהוּא לֹא תַצְלַח:</p>
<p>42 Go not up, for the LORD is not among you; that ye be not smitten down before your enemies.</p>	<p>לֹא תַסְקוֹן אַרִי לִית שְׂכִינְתָּא דִּי בִינִיכוֹן וְלֹא תִתְבָּרוֹן קָדָם בְּעַלִי דְבִיכוֹן:</p>	<p>42 אַל־תַּעֲלֶוּ כִּי אֵין יְהוָה בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִנָּגְפוּ לִפְנֵי אִי־בִיכֶם:</p>

83 (36) וישבו וילינו עליו. וכששצו מתור הארץ הרעימו עליו את כל העדה צהולאת דצה אותם אנשים וימותו. כל הולאת דצה לשון חינוך דצרים שמלקיחים לשונם לאדם לדצר צו כמו (שיר י, י) דוצצ שפתי ישנים וישנה לטובה וישנה לרעה לכך נאמר כאן מוֹיָאִי דצת הארץ רעה שיש דצה שהיא טובה:

84 (36) דבדה. פרליר"ש צלע":

86 (37) במגפה לפני ה'. צאותה מיתה ההגונה להם מדה כנגד מדה הם חטאו צלשון ונשחרצצ לשונם עד טבורם ותולעים יוצאים מלשונם וצאין לתוך טבורם לכך נאמר במגפה וזהו לפני ה' צאותה הראויה להם על פי מדותיו של הקצ"ה שהוא מודד מדה כנגד מדה (סוטה לה, א):

88 (38) ויהושע וכלב חיו. מה תלמוד לומר חיו מן האנשים ההם אלא מלמד שנטלו חלקם של מרגלים צארץ וקמו תחתיהם לחיים (צ"ב קיח, צ):

91 (40) אל ראש ההר. והוא הדרך העולה לארץ ישראל:

92 (40) הננו ועלינו אל המקום. לארץ ישראל:

93 (40) אשר אמר ה'. לתת לנו שם נעלה:

94 (40) כי חטאנו. על אשר אמרנו (לעיל ג) הלא טוב לנו שוב מצרימה:

96 (41) והוא לא תצליח. זו שאתם עושין לא תצליח:

<p>43 For there the Amalekite and the Canaanite are before you, and ye shall fall by the sword; forasmuch as ye are turned back from following the LORD, and the LORD will not be with you.'</p>	<p>43 כִּי הָעֲמֹלִקִּי וְהַכְּנַעֲנִי שָׁם לִפְנֵיכֶם וּנְפַלְתֶּם בַּחֶרֶב כִּי־עַל־כֵּן שִׁבְתֶּם מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְלֹא־יְהוָה יִהְיֶה עִמָּכֶם:</p>
<p>44 But they presumed to go up to the top of the mountain; nevertheless the ark of the covenant of the LORD, and Moses, departed not out of the camp.</p>	<p>44 וַיַּעֲפְלוּ לַעֲלֹת אֶל־רֹאשׁ הָהָר וְאַרְוֹן בְּרִית־יְהוָה וּמֹשֶׁה לֹא מִן־הַמַּחֲנֶה:</p>
<p>45 Then the Amalekite and the Canaanite, who dwelt in that hill-country, came down, and smote them and beat them down, even unto Hormah.</p>	<p>45 וַיֵּרֶד הָעֲמֹלִקִּי וְהַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בְּהָר הַהוּא וַיִּכּוּם וַיִּכְתּוּם עַד־הַחֲרָמָה: (פ)</p>
<p>XV And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>XV וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר:</p>
<p>2 Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye are come into the land of your habitations, which I give unto you,</p>	<p>2 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל־אֶרֶץ מוֹשְׁבֹתֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנִי נָתַן לָכֶם:</p>
<p>3 and will make an offering by fire unto the LORD, a burnt-offering, or a sacrifice, in fulfilment of a vow clearly uttered, or as a freewill-offering, or in your appointed seasons, to make a sweet savour unto the LORD, of the herd, or of the flock;</p>	<p>3 וַעֲשִׂיתֶם אִשָּׁה לַיהוָה עֹלָה אוֹ־זֶבַח לַפֶּלֶא־נֶדֶר אוֹ בִנְדֻבָּה אוֹ בְּמוֹעֲדֵיכֶם לַעֲשׂוֹת רִיחַ נִיחַח לַיהוָה מִן־הַבָּקָר אוֹ מִן־הַצֹּאן:</p>
<p>4 then shall he that bringeth his offering present unto the LORD a meal-offering of a tenth part of an ephah of fine flour mingled with the fourth part of a hin of oil;</p>	<p>4 וְהִקְרִיב הַמִּקְרִיב קֶרְבָּנוֹ לַיהוָה מִנְחַח סֵלֶת עֶשְׂרוֹן בָּלוּל בִּרְבַּעִית הַהִין שֶׁמֶן:</p>

99 (43) כי על כן שבתם. כלומר כי זאת תזא לכם על אשר שבתם וגו':
101 (44) ויעפלו. לשון חוזק וכן (חזקוק 3, ד) הנה עפלה. אינגר'ש צלע"ז לשון עזות וכן (מיכה 7, ח) עופל צת ציון (ישעיה 43, ד) עופל וצחן. ומדרש תנחומא (ישן שלח יט) מפרשו לשון אופל הלכו חשכים שלא צרשום:
103 (45) ויכתום. כמו (דברים ט, כא) ואכות אותו טחון מכה אחר מכה:
104 (45) עד החרמה. שם המקום נקרא על שם המאורע:
2 (2) כי תבאו. צשר להם שיכנסו לארץ:
4 (3) ועשיתם אשה. אין זה צווי אלא כשתצאו שם ומעלה על לצבכם לעשות אשה לה':
5 (3) ריח ניחח. שיהיה נחת רוח לפני:
6 (3) לפלא נדר או בנדבה וגו'. או שתעשו האשה צביל חוצת מועדיכם שחייבתי אתכם לעשות צמועד:
8 (4) והקריב המקריב. תקריבו נסכים ומנחה לכל צהמה המנחה כליל והשמן נצלל צמוכה והיין לספלים כמו ששינו צמסכת סוכה (מח, א):

<p>and wine for the drink-offering, 5 the fourth part of a hin, shalt thou prepare with the burnt-offering or for the sacrifice, for each lamb.</p>	<p>וְחִמְרָא לְנִסְכָּא רְבַעוֹת הֵינָא תַעֲבִיד עַל עֲלֹתָא אוֹ לְנִכְסַת קוֹדֶשִׁיא לְאַמְרָא חֵד:</p>	<p>וַיִּזֶן לְנִסְךְ רְבִיעִית הֵהִין 5 תַעֲשֶׂה עַל־הָעֹלָה אוֹ לְזֶבֶח לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד:</p>
<p>Or for a ram, thou shalt prepare 6 for a meal-offering two tenth parts of an ephah of fine flour mingled with the third part of a hin of oil;</p>	<p>אוֹ לְדִכְרָא תַעֲבִיד מִנְחָתָא סוּלְתָא תְרִין עֲשְׂרוֹנִין דְּפִילָא בְּמִשְׁחָ תִּלְתּוֹת הֵינָא:</p>	<p>אוֹ לְאַיִל תַעֲשֶׂה מִנְחָה סֵלֶת 6 שְׁנֵי עֲשָׂרִים בְּלוֹלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלִשִׁית הֵהִין:</p>
<p>and for the drink-offering thou 7 shalt present the third part of a hin of wine, of a sweet savour unto the LORD.</p>	<p>וְחִמְרָא לְנִסְכָּא תִּלְתּוֹת הֵינָא תַקְרִיב לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְנָא קָדָם יי:</p>	<p>וַיִּזֶן לְנִסְךְ שְׁלִשִׁית הֵהִין 7 תַקְרִיב רִית־נִיחַח לַיהוָה:</p>
<p>And when thou preparest a 8 bullock for a burnt-offering, or for a sacrifice, in fulfilment of a vow clearly uttered, or for peace-offerings unto the LORD;</p>	<p>נֶאֱרִי תַעֲבִיד בֵּר תוֹרִי עֲלֹתָא אוֹ נִכְסַת קוֹדֶשִׁיא לְפָרְשָׁא נִדְרָא אוֹ נִכְסַת קוֹדֶשִׁיא קָדָם יי:</p>	<p>וְכִי־תַעֲשֶׂה בֶן־בָּקָר עֹלָה 8 אוֹ־זֶבֶח לְפֶלֶא־נֶדֶר אוֹ־שְׁלָמִים לַיהוָה:</p>
<p>then shall there be presented 9 with the bullock a meal-offering of three tenth parts of an ephah of fine flour mingled with half a hin of oil.</p>	<p>וְיַקְרִיב עַל בֵּר תוֹרִי מִנְחָתָא סוּלְתָא תִּלְתָּא עֲשְׂרוֹנִין דְּפִילָא בְּמִשְׁחָ פְּלִגּוֹת הֵינָא:</p>	<p>וְהַקְרִיב עַל־בֶּן־הַבָּקָר 9 מִנְחָה סֵלֶת שְׁלֹשָׁה עֲשָׂרִים בְּלוֹל בְּשֶׁמֶן חֲצִי הֵהִין:</p>
<p>And thou shalt present for the 10 drink-offering half a hin of wine, for an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.</p>	<p>וְחִמְרָא תַקְרִיב לְנִסְכָּא פְּלִגּוֹת הֵינָא קוֹרְבַּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְנָא קָדָם יי:</p>	<p>וַיִּזֶן תַקְרִיב לְנִסְךְ חֲצִי הֵהִין 10 אִשָּׁה רִית־נִיחַח לַיהוָה:</p>
<p>Thus shall it be done for each 11 bullock, or for each ram, or for each of the he-lambs, or of the kids.</p>	<p>בְּדִין יַתַּעֲבִיד לְתוֹרָא חֵד אוֹ לְדִכְרָא חֵד אוֹ לְאַמְרָא בְּאַמְרָא אוֹ בְּעִזָּא:</p>	<p>כָּכָה יַעֲשֶׂה לְשׁוֹר הָאֶחָד 11 אוֹ לְאַיִל הָאֶחָד אוֹ־לִשָּׁה בְּכַבָּשִׁים אוֹ בְּעִזִּים:</p>
<p>According to the number that ye 12 may prepare, so shall ye do for every one according to their number.</p>	<p>כְּמִנּוֹן דְּתַעֲבִידוּן בְּדִין תַעֲבִידוּן לְחֵד כְּמִנְיָהוֹן:</p>	<p>כְּמִסְפָּר אֲשֶׁר תַעֲשׂוּ כָכָה 12 תַעֲשׂוּ לְאַחַד כְּמִסְפָּרָם:</p>
<p>All that are home-born shall do 13 these things after this manner, in presenting an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.</p>	<p>כָּל יִצְיָבָא יַעֲבִיד בְּדִין יֵת אֱלִין לְקַרְבָּא קוֹרְבַּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְנָא קָדָם יי:</p>	<p>כָּל־הָאֲזָרָח יַעֲשֶׂה־כָכָה 13 אֶת־אֱלֹהֵה לְהַקְרִיב אִשָּׁה רִית־נִיחַח לַיהוָה:</p>

- 10 (5) לכבש האחד. על כל האמור למעלה הוא מוסב על המנחה ועל השמן ועל היין:
12 (6) או לאיל. ואם איל הוא. ורבותינו דרשו (מנחות זא. חולין כג, א) או לרבות את הפלגס לנסכי איל:
17 (10) אשה ריח. אינו מוסב אלא על המנחה והשמן אבל היין אינו אשה שאינו ניתן על האש:
19 (11) או לשה. זין שהוא ככזשים זין שהוא צעזים כזש ושה קרוים צחור שנמש: איל. זן י"ג חדש ויום אחד:
21 (12) כמספר אשר תעשו. כמספר הצהמות אשר תקריבו לקרבן ככה תעשו נסכים לכל אחד מהם: כמספרם של
צהמות מספרם של נסכים:

14	And if a stranger sojourn with you, or whosoever may be among you, throughout your generations, and will offer an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD; as ye do, so he shall do.	וְכִי־יִגְוֹר אִתְּכֶם גֵּר אֹו אֲשֶׁר־בְּתוֹכְכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם וַעֲשֶׂה אִשָּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה כַּאֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ בֹן יַעֲשֶׂה׃ וְאִרִי יִתְגַּיֵּיר עִמָּכֹון גִּיּוֹרָא אוֹ דְּבִינִיכֹון לְדֹרִיכֹון וַיַּעֲבִיד קוֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְיָא קֳדָם יְיָ כְּמָא דִּתַּעֲבִדוּן בֶּן יַעֲבִיד׃
15	As for the congregation, there shall be one statute both for you, and for the stranger that sojourneth with you, a statute for ever throughout your generations; as ye are, so shall the stranger be before the LORD.	הַקָּהָל חֻקָּה אֶחָת לָכֶם וְלַגֵּר הַגֵּר חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם כַּכֶּם כִּגֵּר יִהְיֶה לִפְנֵי יְהוָה׃ קָהָלָא קִימָא חֲדָא לְכֹון וְלַגִּיּוֹרָא דִּיתְגַּיֵּירוּן קִים עֲלֵם לְדֹרִיכֹון בְּוִתְכֹון גִּיּוֹרָא יְהִי קֳדָם יְיָ׃
16	One law and one ordinance shall be both for you, and for the stranger that sojourneth with you.	תּוֹרָה אֶחָת וּמִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר הַגֵּר אִתְּכֶם׃ (פ) אִוְרִיתָא חֲדָא וְדִינָא חֲדָא יְהִי לְכֹון וְלַגִּיּוֹרָא דִּיתְגַּיֵּירוּן עִמָּכֹון׃
17	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר׃ וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר׃
18	Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land whither I bring you,	דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּבֹאֲכֶם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה׃ מַלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן בְּמִיעֲלֹכֹון לְאַרְעָא דְּאֲנָא מַעִיל יִתְכֹון לְתַמָּן׃
19	then it shall be, that, when ye eat of the bread of the land, ye shall set apart a portion for a gift unto the LORD.	וְהָיָה בְּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תָּרִימוּ תְרוּמָה לַיהוָה׃ וַיְהִי בְּמִיכָלְכֹון מִלְחָמָא דְּאַרְעָא תַּפְרִשׁוּן אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ׃
20	Of the first of your dough ye shall set apart a cake for a gift; as that which is set apart of the threshing-floor, so shall ye set it apart.	רֹאשִׁית עֲרֹסְתְּכֶם חֻלָּה תָּרִימוּ תְרוּמָה בְּתְרוּמַת גֶּרֶן כֶּן תָּרִימוּ אֹתָהּ׃ רִישׁ אֲצֻנְתְּכֹון חֻלָּתָא תַּפְרִשׁוּן אַפְרָשׁוּתָא כְּמָא דְּמַפְרָשִׁין מִן אֲדָרָא בֶן תַּפְרִשׁוּן יְתָה׃

- 25 (15) ככם כגר. כמותכם כן גר וכן דרך לשון עצרית (צראשית יג, י) כגן ה' כארץ מזרים כן ארץ מזרים. (מ"א כז, ד) כמוני כמוך כעמי כעמך:
- 29 (18) בבאכם אל הארץ. משונה ביאה זו מכל ביאות שצתורה שזכולן נאמר כי תצא כי תצאו לפיכך כולן למדות זו מזו וכיון שפרט לך הכתוב צאחת מהן שאינה חלה לאחר ירושה וישיבה אף כולן כן חזל זו נאמר זה צבואכם משנכנסו זה ואכלו מלחמה נתחייבו צחלה (ספרי קי. כחצות כה, א):
- 32 (20) ראשית ערסותכם. כשתלושו כדי עריסותיכם שאתם רגילין ללוש צמדצר וכמה היא (שמות טז, יח טז) וימודו צעומר עומר לגלגלת (ושיעורו מ"ג צנים וחומש בינה) תרימו מראשיתה כלומר קודם שתאכלו ממנה ראשית חלקה חלה אחת תרומה לשם ה':
- 33 (20) חלה. טורטי"ל צלע":
- 34 (20) בתרומת גורן. שלא נאמר זה שיעור ולא בתרומת מעשר שנאמר זה שיעור חזל חכמים נתנו שיעור לצעל הצית אחד מעשרים וארבעה ולנחתום אחד מארבעים ושמונה (חלה ב, ז):

<p>21 Of the first of your dough ye shall give unto the LORD a portion for a gift throughout your generations.</p>	<p>מִרִּישׁ אֲצֻתְכֹן תִּתֶּנּוּן קֶדֶם וְאֶפְרָשֹׁתָא לְדָרִיכוֹן: לְדִרְתִּיכֶם: (ס)</p>	<p>21 מִרְאשִׁית תִּתְּנוּ לַיהוָה לֶחֶם תְּרוּמָה לְדִרְתִּיכֶם: (ס)</p>
<p>22 And when ye shall err, and not observe all these commandments, which the LORD hath spoken unto Moses,</p>	<p>וְאִרְי תִּשְׁתַּלּוּן וְלֹא תַעֲבֹדוּן יָת כָּל פְּקוּדֵי הָאֱלֹהִים דְּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה:</p>	<p>22 וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל־הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה:</p>
<p>23 even all that the LORD hath commanded you by the hand of Moses, from the day that the LORD gave commandment, and onward throughout your generations;</p>	<p>יָת כָּל דְּפַקִּיד יְיָ לְכוֹן בִּידָא דְּמֹשֶׁה מִן יוֹמָא דְּפַקִּיד יְיָ וְלַהֲלָאָה לְדָרִיכוֹן:</p>	<p>23 אֶת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֲלֵיכֶם בְּיַד־מֹשֶׁה מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וְהִלָּאָה לְדִרְתִּיכֶם:</p>
<p>24 then it shall be, if it be done in error by the congregation, it being hid from their eyes, that all the congregation shall offer one young bullock for a burnt-offering, for a sweet savour unto the LORD—with the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof, according to the ordinance—and one he-goat for a sin-offering.</p>	<p>וְיְהִי אִם מַעֲיִנִי כְנִשְׁתָּא אֲחֶעֱבִידַת לְשִׁלּוֹ וְיַעֲבֹדוּן כָּל כְּנִשְׁתָּא תוֹר בֶּר תוֹרִי חַד לַעֲלֹתָא לְאַחַמְבְּלָא בְּרַעְנָא קֶדֶם יְיָ וּמִנְחָתֶיהָ וְנִסְכֶּיהָ כְּדָחֲזִי וְצִפִּיר בֶּר עֲזִין חַד לְחַטָּאת:</p>	<p>24 וְהָיָה אִם מַעֲיִנִי הָעֵדָה נַעֲשֶׂתָה לְשִׁגְגָה וְעָשׂוּ כָל־הָעֵדָה בֶּר בֶּן־בְּקָר אֶחָד לַעֲלֹת לְרִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וּשְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:</p>

36 (21) מראשית ערסתיכם. למה נאמר לפי שנאמר ראשית עריסותיכם שומע אני ראשונה שצריכות תלמוד לומר מראשית מקצתה ולא כולה (ספרי קי):

37 (21) תתנו לה' תרומה. לפי שלא שמענו שיעור לחלה נאמר תתנו שיהא זה כדי נתינה (שם):

39 (22) וכי תשגו ולא תעשו. עבודה אלילים היתה בכלל כל המצות שהצור מציין עליהן פר והרי הכתוב מוסיף כאן מכללן לידון צפר לעולה ושעיר לחטאת (שם קיא):

40 (22) וכי תשגו וגו'. צעדות אלילים מדבר או אינו אלא צאחת מכל המצות תלמוד לומר את כל המצות האלה מצוה אחת שהיא ככל המצות מה העובר על כל המצות פורק עול ומפר ברית ומגלה פנים אף מצוה זו פורק זה עול ומפר ברית ומגלה פנים ואינו צד עבודה אלילים (שם). כריתות ז. הוריות ח, א):

41 (22) אשר דבר ה' אל משה. אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו (תהלים סב, יב) אחת דבר אלהים שמים זו שמעתי (הוריות שם. ספרי שם):

43 (23) את כל אשר צוה וגו'. מגיד שכל המודה צעדות אלילים ככופר בכל התורה כולה ובכל מה שנתצאו הנביאים שנאמר למן היום אשר צוה ה' והלאה (ספרי שם):

45 (24) אם מעיני העדה נעשתה לשגגה. אם מעיני העדה נעשתה עבירה זו על ידי שוגג כגון ששגג והורו על אחת מן העבדות שהיא מותרת לעבוד עבודה אלילים צדק:

46 (24) לחשת. חסר א' שאינו כשאר חטאות שכל חטאות שבתורה הצאות עם עולה החטאת קודמת לעולה שנאמר (ויקרא ה, י) ואת השני יעשה עולה וזו עולה קודמת לחטאת (הוריות יג, א. זבחים נ):

And the priest shall make atonement for all the congregation of the children of Israel, and they shall be forgiven; for it was an error, and they have brought their offering, an offering made by fire unto the LORD, and their sin-offering before the LORD, for their error.

וַיִּכְפֹּר הַכֹּהֵן עַל-כָּל-עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִסְלַח לָהֶם כִּי-שָׁגְגָה הָיָה וְהֵם הֵבִיאוּ אֶת-קָרְבָּנָם אֲשֶׁה לַיהוָה וְחַטָּאתָם לִפְנֵי יְהוָה עַל-שִׁגְגָתָם:

And all the congregation of the children of Israel shall be forgiven, and the stranger that sojourneth among them; for in respect of all the people it was done in error.

וְנִסְלַח לְכָל-עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכָם כִּי לְכָל-הָעָם בִּשְׁגָגָה: (ס)

And if one person sin through error, then he shall offer a she-goat of the first year for a sin-offering.

וְאִם-אֶחָד נִפְשׁ אֶחָת תַּחֲטָא בִּשְׁגָגָה וְהִקְרִיבָה עֹז בֶּת-שָׁנָתָה לַחֲטָאתָה:

And the priest shall make atonement for the soul that erreth, when he sinneth through error, before the LORD, to make atonement for him; and he shall be forgiven,

וַיִּכְפֹּר הַכֹּהֵן עַל-אֶנְשׁ הַשֹּׁגֵג וְהַשֹּׁגֵג בְּחַטָּאתָה בִּשְׁגָגָה לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֵּר עָלָיו וְנִסְלַח לוֹ:

both he that is home-born among the children of Israel, and the stranger that sojourneth among them: ye shall have one law for him that doeth aught in error.

הָאֲזָרָח בְּבֶנִי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכָם תּוֹרָה אֶחָת יְהִיָּה לָכֶם לַעֲשׂוֹת בִּשְׁגָגָה:

But the soul that doeth aught with a high hand, whether he be home-born or a stranger, the same blasphemeth the LORD; and that soul shall be cut off from among his people.

וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר-תַּעֲשֶׂה בִיד רָמָה מִן-הָאֲזָרָח וּמִן-הַגֵּר אֶת-יְהוָה הוּא מַגְדֵּף וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמָּה:

Because he hath despised the word of the LORD, and hath broken His commandment; that soul shall utterly be cut off, his iniquity shall be upon him.

כִּי דִבַּר-יְהוָה בְּזָה וְאֶת-מִצְוֹתוֹ הִפְרִית וְתִכְרַת הַנֶּפֶשׁ הַהִוא עֹנָה בָּהּ: (פ)

48 (25) הֵבִיאוּ אֶת קָרְבָּנָם אֲשֶׁה לַה'. זֶה הָאִמּוֹר צִפְרָשָׁה הוּא פֶּר הָעוֹלָה שֶׁנֶּאֱמַר אֲשֶׁה לַה' (ספרי. יצמות ט):

49 (25) וְחַטָּאתָם. זֶה הַשְּׂעִיר:

52 (27) תַּחֲטָא בִּשְׁגָגָה. צִעֲזוֹת אֱלִילִים (ספרי קיז):

53 (27) עֹז בֵּת שִׁנְתָּה. שֶׁאֵר עֲצִירוֹת יַחִיד מִצִּיא כְּשֶׁזֶה אִשׁ שְׂעִירָה וְצוּ קָצֵעַ לַה שְׂעִירָה (שם):

57 (30) בִּיד רָמָה. צִמְזִיד:

58 (30) מַגְדֵּף. מַחֲרֵף כְּמוֹ (יחזקאל ה, טו) וְהִיא חֲרָפָה וְגִדּוּפָה (ישעיה לז, ו) אֲשֶׁר גִּדְּפוּ נַעֲרֵי מֶלֶךְ אֲשׁוּר. וְעוֹד

דְּרָשׁוּ רִצּוֹמֵינוּ (כרימות ז, ב. סנהדרין ז) מִכֶּאֱן לִמְצֹרֵךְ אֵת הַשֵּׁם שֶׁהוּא צִכְרָת:

60 (31) דִּבַּר ה'. אֲזַכֵּר עֲצוֹת אֱלִילִים מִפִּי הַגִּזְרוּרָה וְהַשֹּׁאֵר מִפִּי מֶשֶׁה (ספרי שם):

61 (31) עֹנָה בָּהּ. צוּמֵן שְׂעוֹנָה זֶה שֶׁלֹּא עָשָׂה תְּשׁוּבָה (שם):

- 32 And while the children of Israel were in the wilderness, they found a man gathering sticks upon the sabbath day. וַיְהִי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מִקְשָׁשׁ עֵצִים בְּיוֹם הַשַּׁבָּת:
- 33 And they that found him gathering sticks brought him unto Moses and Aaron, and unto all the congregation. וַיִּקְרִיבוּ אֹתוֹ הַמִּצְאִים אֹתוֹ מִקְשָׁשׁ עֵצִים אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל כָּל־הָעֵדָה:
- 34 And they put him in ward, because it had not been declared what should be done to him. וַיִּנְיְחוּ אֹתוֹ בַּמִּשְׁמֶר כִּי לֹא פָרַשׁ מִהַיַּעֲשֶׂה לוֹ: (ס)
- 35 And the LORD said unto Moses: 'The man shall surely be put to death; all the congregation shall stone him with stones without the camp.' וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מוֹת יוּמָת הָאִישׁ רְגוּם אֹתוֹ בָּאֲבָנִים כָּל־הָעֵדָה מִחוּץ לַמַּחֲנֶה:
- 36 And all the congregation brought him without the camp, and stoned him with stones, and he died, as the LORD commanded Moses. וַיֵּצִיאוּ אֹתוֹ כָּל־הָעֵדָה אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ בָּאֲבָנִים וַיָּמָת כְּאֲשֶׁר צֻוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (פ)
- 37 And the LORD spoke unto Moses, saying: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
- 38 'Speak unto the children of Israel, and bid them that they make them throughout their generations fringes in the corners of their garments, and that they put with the fringe of each corner a thread of blue. מְלִיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַתִּימַר לָהֶוּן וַיַּעֲבִדוּן לָהֶוּן כְּרוֹסְפָדִין עַל כַּנְפֵי כְסוּתָהֶוּן לְדַרְיָהֶוּן וַיִּתְּנוּן עַל כְּרוֹסְפֵד כַּנְפָא חוּטָא דְתַכְלָתָא:

⁶³ (32) ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו. צגנותן של ישראל דצר הכתוב שלא שמרו אלא שצת ראשונה וצשניה צא זה וחללה (כריתות ז. ספרי קיג):

⁶⁵ (33) המצאים אותו מקושש. שהתרו צו ולא הניח מלקושש אף משמאלוהו והתרו צו (ספרי שס. סנהדרין מא, ב):

⁶⁷ (34) כי לא פרש מה יעשה לו. לא היו יודעים באיזו מיתה ימות אצל יודעים היו שהמחלל שצת צמיתה (ספרי קיד. סנהדרין עח, צ):

⁶⁹ (35) רגום. פשט"ט צלע"ז וכן הלוח אלנ"ט וכן וזכור ושמור:

⁷¹ (36) ויוציאו אותו. מכאן שצית הסקילה חוץ ורחוק מצית דין (ספרי שס. סנהדרין מצ):

⁷⁴ (38) ועשו להם ציצת. על שם הפתילים החלולים צה כמו (יחזקאל ח, ג) ויקחני ציצית ראשי. דצר אחר ציצית על שם וראיתם אותו כמו (שיר ז, ט) מניץ מן הכרכים:

⁷⁵ (38) תכלת. צבע ירוק של חלזון (מנחות מצ):

<p>And it shall be unto you for a fringe, that ye may look upon it, and remember all the commandments of the LORD, and do them; and that ye go not about after your own heart and your own eyes, after which ye use to go astray;</p>	<p>וַיְהִי וַיִּהְיוּ לָכֵן לְכָרוֹס פָּדִיָן וַתִּחַזְזוּן יְתִיָּה וַתִּדְּכֹרוּן יְתִיָּה כָּל פְּקוּדֵי דֵי יְיָ וַתַּעֲבֹדוּן יְתִיָּה וְלֹא תִטְעוּן בְּתַר הַרְהוּר לְבַכּוֹן וּבְתַר חִיּוֹ עֵינֵיכֶם דְּאִתּוֹן טָעַן בְּתַרְיָהוֹן:</p>	<p>וַהֲנִיָּה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת-כָּל-מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא-תִתְּאוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר-אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם:</p>	<p>39</p>
<p>that ye may remember and do all My commandments, and be holy unto your God.</p>	<p>בְּדִיל דְּתִדְּכֹרוּן וַתַּעֲבֹדוּן יְתִיָּה כָּל פְּקוּדֵי וַתִּחַזְזוּן קְדִישִׁין קָדָם אֱלֹהֵכֶם:</p>	<p>וַעֲשִׂיתֶם תִּזְכְּרוּ אֶת-כָּל-מִצְוֹתֵי יְהוָה וְהִיִּיתֶם קְדָשִׁים לֹא־לְהִיכֶם:</p>	<p>40</p>
<p>I am the LORD your God, who brought you out of the land of Egypt, to be your God: I am the LORD your God.'</p>	<p>אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵכֶם דְּאִפִּיקִית יִתְּכֹן מֵאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם לְמַהְיֵי לָכֵן לְאֱלֹהֵי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם לְהִיִּית אֱלֹהֵיכֶם:</p>	<p>אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם לְהִיִּית אֱלֹהֵיכֶם:</p>	<p>קִיט פסוקים</p>

The Haftarah is Joshua 2:1-2:24 on page 206.

אֱלֹהֵיכֶם: (פ)

77 (39) וזכרתם את כל מצות ה'. שמנין גימטריא של ציטת שש מאות ושמונה חוטים וחמשה קשרים הרי תרי"ג:

78 (39) ולא תתורו אחרי לבבכם. כמו (לעיל יג, כה) מתור הארץ. הלז והעינים הם מרגלים לגוף ומסרתים לו את העצירות העין רואה והלז חומד והגוף עושה את העצירות (מחומא שלח טו):

81 (41) אני ה'. נאמן לשלם שכר (ספרי קטו):

82 (41) אלהיכם. נאמן להפרע (שם):

83 (41) אשר הוצאתי אתכם. על מנת כן פדיתי אתכם שתקבלו עליכם גזרותי (שם):

84 (41) אני ה' אלהיכם. עוד למה נאמר כדי שלא יאמרו ישראל מפני מה אמר המקום לא שנעשה ונטול שכר אנו לא עושים ולא נוטלים שכר על כרחכם אני מלככם וכן הוא אומר (יחזקאל כ, לג) אם לא ציד חזקה וגו' אמלך עליכם (שבת פח. ספרי שם). דבר אחר למה נאמר יציאת מצרים אני הוא שהצנחתי במצרים צין טפה של צבור לשאינה של צבור אני הוא עתיד להצדיק מן התולה קלא חילן בצגדו ואומר תכלת הוא (צ"מ סא, ב) ומיסודו של רבי משה הדרשן העתקתי למה נסמכה פרשת מקושש לפרשת עבודת אלילים לומר שהמחלל את השבת כעבוד אלילים שאף היא שקולה ככל המצות וכן הוא אומר בעזרא (נחמ"ט, יג"ד) ועל הר סיני ירדת ותמן לעמך תורה ומצות ואח שבת קדשך הודעת להם (חולין ה) ואף פרשת ציטת לכך נסמכה לאלו לפי שאף היא שקולה כנגד כל המצות שנאמר ועשיתם את כל מצותי:

85 (41) על כנפי בגדיהם. כנגד (שמות יט, ד) ואשא אחכם על כנפי נשרים. על ארבע כנפות ולא בעלת שלש ולא בעלת חמש כנגד ד' לשונות של גאולה שנאמר במצרים (שמות ו, ו-ז) והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי (זבחים יח, ב):

86 (41) פתיל תכלת. על שם שכול בזכורות תרגום של שכול תכלא. ומכאן היתה צלילה וכן צבע התכלת דומה לרקיע המשחיר לעת ערב ושמונה חוטים שבה כנגד שמונה ימים ששהו ישראל משיצאו ממצרים עד שאמרו שירה על הים:

<p>XVI Now Korah, the son of Izhar, the son of Kohath, the son of Levi, with Dathan and Abiram, the sons of Eliab, and On, the son of Peleth, sons of Reuben, took men;</p>	<p>וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן-יִזְחָר בֶּן-קֹהַת בֶּן-לֵוִי וְדָתָן וַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וְאֹן בֶּן-פִּלֶת בְּנֵי רְאוּבֵן:</p>	<p>קורח ויקח קרח בן-יזחור בן-קהת בן-לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן-פלת בני ראובן:</p>
<p>2 and they rose up in face of Moses, with certain of the children of Israel, two hundred and fifty men; they were princes of the congregation, the elect men of the assembly, men of renown;</p>	<p>וַיָּקֻמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאֲנָשִׁים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵתָן וְחֲמִשִּׁין רִבְרַבִּי כְּנִשְׁתָּא מְעֲרֵי זְמַן אֲנָשִׁין דְּשֻׁמָּא:</p>	<p>2 ויקמו לפני משה ואנשים מבני ישראל מאתן וחמשים ומאתים נשיאי עדה קראי מועד אנשי-שם:</p>
<p>3 and they assembled themselves together against Moses and against Aaron, and said unto them: 'Ye take too much upon you, seeing all the congregation are holy, every one of them, and the LORD is among them; wherefore then lift ye up yourselves above the assembly of the LORD?'</p>	<p>וַאֲתַכְנִישׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן וַאֲמָרוּ לָהֶון סְגִי לְכוּן אֲדִי כָל כְּנִשְׁתָּא כּוֹלָהֶון קְדִישִׁין וּבִינֵיהֶון שְׁרִיא שְׁכִינְתָּא דִּי וּמִדִּין אֲתֶון מִתְרַבְּרִין עַל קְהֵלָא דִּי:</p>	<p>3 ויקהל'ו על-משה ועל-אהרן ויאמרו אליהם רב-לכם פי כל-העדה כלם קדושים ובתוכם יהוה ומדוע תתנשאו על-קהל יהוה:</p>
<p>4 And when Moses heard it, he fell upon his face.</p>	<p>וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל-פָּנָיו: וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל אֶפְרוּחֵי:</p>	<p>לוי וישמע משה ויפל על-פניו:</p>

- ¹ (1) ויקח קרח. פרשה זו יפה נדרשת צמד רש"י תנחומא:
- ² (1) ויקח קרח. לקח את עצמו ללד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה וזהו שתרגס אונקלוס ואתפלג נחלק משאר העדה להחזיק במחלוקת וכן (איוצטו, יז) מה יקח לנך לוקח אותך להפליגך משאר בני אדם. דבר אחר ויקח קרח משך ראשי סנהדראות שזהם צדדים כמו שנאמר (צמדצד כ, כה) קח את אהרן (הושע יד, ג) קחו עמכם דברים (תנחומא קרח א):
- ³ (1) בן יצחק בן קהת בן לוי. ולא הזכיר בן יעקב שצקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם שנאמר (בראשית מט, ו) וצקהלם אל תחד כבודי והיכן נזכר שמו על קרח בהתיחסם על הדוכן צדדרי הימים שנאמר (ד"ה"א ו, כצ"ג) בן אביאסף בן קרח בן יצחק בן לוי בן ישראל (תנחומא ד):
- ⁴ (1) ודתן ואבירם. בצביל שהיה שצט ראובן שרי צהנייתם תימנה (לעיל ב, י) שכן לקחה ובניו החונים תימנה (שם ג, כט) נשתתפו עם קרח במחלוקתו אוי לרשע אוי לשכנו (תנחומא ד). ומה ראה קרח לחלוק עם משה נתקנה על נשיאותו של אליאב בן עזיאל שמינה משה נשיא על בני קהת על פי הדבור (שם א). אמר קרח אחי אבא ארבעה היו שנאמר (שמות ו, יח) ובני קהת וגו' עמרם הזכור נטלו שני בניו גדולה אחד מלך ואחד כהן גדול מי ראוי ליטול את השניה לא אחי שאני בן יצחק שהוא שני לעמרם והוא מנה נשיא את בן אחיו הקטן מכולם הריני חולק עלי ומצטל את דבריו. מה עשה עמד וכנס ר"ג ראשי סנהדראות רובן משצט ראובן שכיניו והם אליאב בן שדיאור וציריו וכיוצא בו שנאמר נשיאי עדה קראי מועד ולהלן הוא אומר (צמדצד א, טו) אלה קרואי העדה והלבישן טליתות שכולן תכלת צאו ועמדו לפני משה אמרו לו טלית שכולה של תכלת חייבת צביצית או פטורה אמר להם חייבת התחילו לשחק עליו אפשר טלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פטורה זו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה (תנחומא ב):
- ⁵ (1) בני ראובן. דתן ואבירם ואון פלת:
- ⁸ (3) רב לכם. הרבה יותר מדאי לקחתם לעצמכם גדולה:
- ⁹ (3) כלם קדושים. כולם שמעו דברים צסיני מפי הגבורה:
- ¹⁰ (3) ומדוע תתנשאו. אם לקחת אתה מלכות לא היה לך לזרר לאחריך כהונה לא אתם לצדכם שמעתם צסיני (שמות כ, ב) אנכי ה' אלהיך כל העדה שמעו (תנחומא ד):
- ¹² (4) ויפול על פניו. מפני המחלוקת שכבר זה צידם סרחון רביעי חטאו בעגל (שמות לב, יא) ויחל משה צמתאוננים (צמדצד יא, ב) ויחפול משה צמרגלים (שם יד, יג) ויאמר משה אל ה' ושמעו מצרים במחלוקתו של קרח נתרשלו ידי משל לצן מלך שסרח על אציו ופייס עליו אזהבו פעם ושתיס ושלש כשסרח רביעיית נתרשלו ידי האוהב ההוא אמר עד מתי אטריח על המלך שמא לא יקבל עוד ממני (תנחומא ד):

- And he spoke unto Korah and unto all his company, saying: 'In the morning the LORD will show who are His, and who is holy, and will cause him to come near unto Him; even him whom He may choose will He cause to come near unto Him. .
- 5 וַיִּדְבֹר אֶל-קֹרַח וְאֶל-כָּל-עֲדָתוֹ לֵאמֹר בֹּקֶר יִידַע יְהוָה אֶת-אֲשֶׁר-לֹו וְאֶת-הַקִּדּוֹשׁ וְהַקָּרִיב אֵלָיו וְאֵת אֲשֶׁר יִבְחַר-בּוֹ יִקְרִיב אֵלָיו:
- 6 This do: take you censers, Korah, and all his company;
- 6 קָרַח וְכָל-עֲדָתוֹ: זֶאת עֲשׂוּ קַחוּ-לָכֶם מִחֲתָתִים קָרַח וְכָל כְּנִשְׁתִּיהָ:
- and put fire therein, and put incense upon them before the LORD to-morrow; and it shall be that the man whom the LORD doth choose, he shall be holy; ye take too much upon you, ye sons of Levi.'
- 7 וַתִּנּוּ בַתָּנֹאֵשׁ וְשִׂימוּ עָלֵיהֶן קִטְרֶת לִפְנֵי יְהוָה מָחָר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר-יִבְחַר יְהוָה הוּא הַקִּדּוֹשׁ רַב-לָכֶם בְּנֵי לֵוִי:
- 7 וַתִּנּוּ בַתָּנֹאֵשׁ וְשִׂימוּ עָלֵיהֶן קִטְרֶת לִפְנֵי יְהוָה מָחָר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר-יִבְחַר יְהוָה הוּא הַקִּדּוֹשׁ רַב-לָכֶם בְּנֵי לֵוִי:
- 8 And Moses said unto Korah: 'Hear now, ye sons of Levi:
- 8 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-קֹרַח שְׁמַעוּ נָא בְנֵי לֵוִי:

14 (5) בקר ויודע וגו'. עתה עת שכרות הוא לנו ולא נכון להראות לפניו והוא היה מתכוין לדחותם שמא יחזרו זהם (תנחומא ה):

15 (5) בקר ויודע ה' את אשר לו'. לעבודת לויה:

16 (5) ואת הקדוש. לכהונה:

17 (5) והקריב. אותם אליו (שם). והתרגום מוכיח כן ויקרב לקדמוהי יקרב לשמושיה. ומדרשו (שם) זקן אמר להם משה גדולות חלק הקדש"ה צעולמו יכולים אחס להפוך זקן לערב כן תוכלו לצטל את זו שנאמר (בראשית א, ה ד) ויהי ערב ויהי זקן ויצדל כך (ד"א כג, יג) ויצדל אהרן להקדישו וגו':

19 (6) זאת עשו קחו לכם מחתות. מה ראה לומר להם כך אמר להם דרכי העוזדי כוכבים ומזלות יש נימוסים הרבה וכומרים הרבה וכולם (ס"א ואין כולם) מתקצצים בצית אחד אנו אין לנו אלא ה' אחד ארון אחד ותורה אחת ומזבח אחד וכהן גדול אחד ואחם ר"ן איש מבקשים כהונה גדולה אף אני רוצה בכך הא לכם תשמיש חביב מכל היא הקטרת החביבה מכל הקרבנות וסם המות נתון בתוכו שבו נשרפו נדב ואציהוא לפיכך התרה זהם והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש כבר הוא בקדושתו וכי אין אנו יודעים שמי שיבחר הוא הקדוש אלא אמר להם משה הריני אומר לכם שלא תתחייבו מי שיבחר צו ילא חי וכולכם אוצדים (תנחומא ה):

20 (6) מחתות. כלים שחיתין זהם גחלים ויש להם צית יד:

22 (7) רב לכם בני לוי. דבר גדול אמרתי לכם. ולא טפשים היו שכן התרה זהם וקצלו עליהם לקרב אלא הם חטאו על נפשותם שנאמר (להלן יז, ג) את מחתות החטאים האלה צנפשותם. וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה עינו הטעמו ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו שמואל ששקול כנגד משה ואהרן אמר שצבילו אני נמלט וכ"ד משמרות עומדות לצני צניו כולם מתנבאים ברוח הקודש שנאמר (ד"ה"א כה, ה) כל אלה בנים להימן אמר אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום לכך נשתתף לצוא לאותה חזקה ששמע מפי משה שכולם אוצדים ואחד נמלט. אשר יבחר ה' הוא הקדוש טעה ותלה בעצמו ולא ראה יפה לפי שצניו עשו תשובה ומשה היה רואה. (תנחומא ה):

23 (7) רב לכם. דבר גדול נטלתם בעצמכם לחלוק על הקדש"ה:

25 (8) ויאמר משה אל קרח שמעו נא בני לוי. התחיל לדבר עמו דברים רכים כיון שראהו קשה עורף אמר עד שלא ישתתפו שאר השבטים ויאצדו עמו אדבר גם אל כולם התחיל לזרז זהם שמעו נא בני לוי (שם ו):

<p>is it but a small thing unto you, that the God of Israel hath 9 separated you from the congregation of Israel, to bring you near to Himself, to do the service of the tabernacle of the LORD, and to stand before the congregation to minister unto them;</p>	<p>הַמַּעֲט מִמֶּם כִּי־הִבְדִּיל⁹ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעֵדַת יִשְׂרָאֵל לְהִקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת מִשְׁכַּן יְהוָה וּלְעָמֹד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשָׁרְתָם:</p>	<p>9 אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעֵדַת יִשְׂרָאֵל לְהִקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת מִשְׁכַּן יְהוָה וּלְעָמֹד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשָׁרְתָם:</p>
<p>and that He hath brought thee 10 near, and all thy brethren the sons of Levi with thee? and will ye seek the priesthood also?</p>	<p>וַיִּקְרַב אֶתְּךָ וְאֶת־כָּל־אֶחָד בְּנֵי־לֵוִי אֵתְךָ וּבְקִשְׁתֶּם גַּם־כֹּהֲנָה:</p>	<p>10 וַיִּקְרַב אֶתְּךָ וְאֶת־כָּל־אֶחָד בְּנֵי־לֵוִי אֵתְךָ וּבְקִשְׁתֶּם גַּם־כֹּהֲנָה:</p>
<p>Therefore thou and all thy 11 company that are gathered together against the LORD—; and as to Aaron, what is he that ye murmur against him?</p>	<p>כֵּן אַתָּה וְכָל־כְּנַשְׁתְּךָ דֹּאֲזֵמְנוֹתָיו עָלַי וְאַהֲרֹן מָה־הוּא כִּי (כ' תְּלוּנו) [ק' תְּלִינֹן] עָלָיו:</p>	<p>11 לָכֵן אַתָּה וְכָל־עֲדַתְךָ הַנֹּעֲדִים עַל־יְהוָה וְאַהֲרֹן מָה־הוּא כִּי (כ' תְּלוּנו) [ק' תְּלִינֹן] עָלָיו:</p>
<p>And Moses sent to call Dathan 12 and Abiram, the sons of Eliab; and they said: 'We will not come up;</p>	<p>וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְמִקְרֵי לְדָתָן וְלֶאֱבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וַאֲמָרוּ לֹא נֵסֵק:</p>	<p>12 וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְמִקְרֵי לְדָתָן וְלֶאֱבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וַאֲמָרוּ לֹא נֵסֵק:</p>
<p>is it a small thing that thou hast 13 brought us up out of a land flowing with milk and honey, to kill us in the wilderness, but thou must needs make thyself also a prince over us?</p>	<p>הַמַּעֲט כִּי הֵעֲלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זֶבֶת חֶלֶב וְדִבְשׁ לְהַמִּיתָנוּ בַּמִּדְבָּר כִּי־תִשְׁתַּחֲרַר עָלֵינוּ גַּם־הִשְׁתַּחֲרַר:</p>	<p>13 הַמַּעֲט כִּי הֵעֲלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זֶבֶת חֶלֶב וְדִבְשׁ לְהַמִּיתָנוּ בַּמִּדְבָּר כִּי־תִשְׁתַּחֲרַר עָלֵינוּ גַּם־הִשְׁתַּחֲרַר:</p>
<p>Moreover thou hast not brought 14 us into a land flowing with milk and honey, nor given us inheritance of fields and vineyards; wilt thou put out the eyes of these men? we will not come up.'</p>	<p>אִם לֹא לְאֶרֶע עֲבָדָא חֶלֶב וְדִבְשׁ אֶשְׁלַחְנָא וַיַּהֲבֵת לָנָא אַחֲסִנַת חֻקְלִין וְכִרְמִין הַעֵינֵי גֹבְרִיא הָאֲנֹנִי תִשְׁלַח לְעֹרָא לֹא נֵסֵק:</p>	<p>שני אִם לֹא אֶל־אֶרֶץ זֶבֶת חֶלֶב וְדִבְשׁ הִבִּיאָתָנוּ וְתַתֵּן־לָנוּ נַחֲלַת שְׂדֵה וְכִרְם הַעֵינֵי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּם תִּנְקַר לֹא נֵעֲלָה:</p>

²⁷ (9) ולעמוד לפני העדה. לשיר על הדוכן;

²⁹ (10) ויקרב אתך. לאותו שירות שהרחיק ממנו שאר עדת ישראל;

³¹ (11) לכן. בשביל כך אתה וכל עדתך הנועדים אתך על ה' כי בשליחותו עשיתי לתת כהונה לאהרן ולא לנו הוא המחלוקת הזו;

³³ (12) וישלח משה וגו'. מכאן שאין מחזיקין במחלוקת שהיה משה מחזר אחריהם להשלימם בדברי שלום (סנהדרין קי'. תנחומא י');:

³⁴ (12) לא נעלה. פיהם הכשילם שאין להם אלא ירידה (שם ו);:

³⁷ (14) ותתן לנו. הדבר מוסב על לא האמור למעלה כלומר לא הביאותנו ולא נתת לנו נחלת שדה וכרם אמרת לנו (שמות ג, יז) אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ וגו' משם הוצאתנו ולא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותנו אלא גזרת עלינו להמיתנו במדבר שאמרת לנו (במדבר יד, כט) במדבר הזה יפלו פגריכם:

³⁸ (14) העיני האנשים ההם תנקר וגו'. אפילו אתה שולח לנקר את עינינו אם לא נעלה אליך לא נעלה:

³⁹ (14) האנשים ההם. כאדם המולה קללתו בחזירו:

15 And Moses was very wroth, and said unto the LORD: 'Respect not thou their offering; I have not taken one ass from them, neither have I hurt one of them.'	וַתִּקַּף לְמֹשֶׁה לַחֲדָא וַאֲמַר קָדָם יי לֹא תִקְבִּיל בְּרַעְיוֹא קוֹרְבָנֵהוֹן לֹא חִמְרָא דְּחַד מִנְהוֹן שְׁחָרִית וְלֹא אַבְאִישִׁית לַחַד מִנְהוֹן:	וַיַּחֲר לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל־יְהוָה אֶל־תִּפֶּן אֶל־מִנְחָתָם לֹא חֲמוּר אֶחָד מֵהֶם נִשְׁאָתִי וְלֹא תִרְעָלִיתִי אֶת־אֶחָד מֵהֶם:	15
16 And Moses said unto Korah: 'Be thou and all thy congregation before the LORD, thou, and they, and Aaron, to-morrow;	וַאֲמַר מֹשֶׁה לְקֹרַח אֶתְּ וְכָל כְּנִשְׁתְּךָ הַיּוֹם וְזַמִּינִן לְקָדָם יי אֶתְּ וְאַנְּוִן וְאַהֲרֹן מָחָר:	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־קֹרַח אֶתְּ וְכָל־עֲדַתְךָ הַיּוֹם לִפְנֵי יְהוָה אֶתְּ וְהֵם וְאַהֲרֹן מָחָר:	16
17 and take ye every man his fire-pan, and put incense upon them, and bring ye before the LORD every man his fire-pan, two hundred and fifty fire-pans; thou also, and Aaron, each his fire-pan.'	וְסָבוּ גִבֹּר מִחֲתִיתִיָּה וְתִתְּנוּ עֲלֵיהֶן קְטֹרֶת בְּוִסְמִין וַתִּקְרְבוּן קָדָם יי גִּבֹּר מִחֲתִיתִיָּה מֵאֵתָן וְחֲמִשִּׁין מִחֲתִין וְאַתְּ וְאַהֲרֹן גִּבֹּר מִחֲתִיתִיָּה:	וְקָחוּ אִישׁ מִחֲתָתוֹ וְנִתְּתָם עֲלֵיהֶם קְטֹרֶת וְהִקְרַבְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אִישׁ מִחֲתָתוֹ חֲמִשִּׁים וּמֵאֵתִים מִחֲתָת וְאַתְּ וְאַהֲרֹן אִישׁ מִחֲתָתוֹ:	17
18 And they took every man his fire-pan, and put fire in them, and laid incense thereon, and stood at the door of the tent of meeting with Moses and Aaron.	וְנָסִיבוּ גִבֹּר מִחֲתִיתִיָּה וַיִּתְּבוּ עֲלֵיהֶן אִישׁ־שֵׂטָא וַשְׂוִיאוּ עֲלֵיהֶן קְטֹרֶת בְּוִסְמִין וְקָמוּ בְּתַרְע מִשְׁפָּן זִמְנָא וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:	וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֲתָתוֹ וַיִּתְּנוּ עֲלֵיהֶם אֵשׁ וַיִּשְׂמוּ עֲלֵיהֶם קְטֹרֶת וַיַּעֲמֵדוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:	18
19 And Korah assembled all the congregation against them unto the door of the tent of meeting; and the glory of the LORD appeared unto all the congregation.	וּכְנִישׁ עֲלֵיהֶן קֹרַח יֵת כָּל כְּנִשְׁתָּא לְתַרְע מִשְׁפָּן זִמְנָא וְאַתְּגַלִּי יִקְרָא דִּי לְכָל כְּנִשְׁתָּא:	וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קֹרַח אֶת־כָּל־הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּרָא כְבוֹד־יְהוָה אֶל־כָּל־הָעֵדָה: (ס)	19
20 And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וּמִלִּיל יי עִם מֹשֶׁה וְלֹאֲהֲרֹן לֵמֹר:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:	שלישי 20
21 'Separate yourselves from among this congregation, that I may consume them in a moment.'	אַתְּפַרְשׁוּ מִגּוֹ כְּנִשְׁתָּא הָדָא וְאַשְׁיִצִי יְתֵהוֹן כְּשֵׁעָה:	הַבְדִּילוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאַכְלֵה אֹתָם כְּרֹגַע:	21

41 (15) ויחר למשה מאד. נטער עד למאוד:

42 (15) אל תפן אל מנחתם. לפי פשוטו הקטרת שהם מקריבים לפניך מחר אל תפן אליהם והמדרש אומר (תנחומא ז) יודע אני שיש להם חלק בתמיד צדור אף חלקם לא יקובל לפניך לרצון תניחנו האש ולא תאכלנו:

43 (15) לא חמור אחד מהם נשאתי. לא חמורו של אחד מהם נטלתי אפילו כשהלכתי ממדין למצרים והרכבתי את אשתי ואת בני על החמור והיה לי ליטול אותו החמור משלהם לא נטלתי אלא משלי (תנחומא ז). ותרגם אונקלוס שחרית לשון ארמי כך נקראת אנגריא של מלך שחור (ב"מ עה, א. ב"ב מז, א):

45 (16) והם. עדתך:

47 (17) והקרבתם וגו' איש מחתתו. החמשים ומאתים איש שצבם:

50 (19) ויקהל עליהם קרח. דבצרי ליצנות כל הלילה ההוא הלך אלל השצבים ופתה אותם כסבורין אתם שעלי לצדי אני מקפיד איני מקפיד אלא צבציל כלכם אלו צדין וגוטלין כל הגדולות לו המלכות ולאחיו הכהונה עד שנתפתו כלם (תנחומא ז):

51 (19) וירא כבוד ה'. בא צעמוד ענן:

- 22 And they fell upon their faces, and said: 'O God, the God of the spirits of all flesh, shall one man sin, and wilt Thou be wroth with all the congregation?' וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחֹת לְכָל-בָּשָׂר הָאִישׁ אֶחָד יַחֲטֵא וְעַל כָּל-הָעֵדָה תִּקְצֹף: (ס)
- 23 And the LORD spoke unto Moses, saying: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּמִלִּיל יֵי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר: לְאֹמֹר:
- 24 'Speak unto the congregation, saying: Get you up from about the dwelling of Korah, Dathan, and Abiram.' וַיְדַבֵּר אֶל-הָעֵדָה לְאֹמֹר הֶעֱלוּ מִסָּבִיב לְמִשְׁכַּן-קָרַח דָּתָן וְאַבִּירָם:
- 25 And Moses rose up and went unto Dathan and Abiram; and the elders of Israel followed him. וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיֵּלֶךְ אֶל-דָּתָן וְאַבִּירָם וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:
- 26 And he spoke unto the congregation, saying: 'Depart, I pray you, from the tents of these wicked men, and touch nothing of theirs, lest ye be swept away in all their sins.' וַיְדַבֵּר אֶל-הָעֵדָה לְאֹמֹר סוּרוּ נָא מֵעַל אֹהֲלֵי הָאֲנָשִׁים הָרָשָׁעִים הָאֵלֶּה וְאַל-תִּגְעוּ בְּכָל-אֲשֶׁר לָהֶם פֶּן-תִּסָּפוּ בְּכָל-חַטֹּאתֵהֶם:
- 27 So they got them up from the dwelling of Korah, Dathan, and Abiram, on every side; and Dathan and Abiram came out, and stood at the door of their tents, with their wives, and their sons, and their little ones. וַיַּעֲלוּ מֵעַל מִשְׁכַּן-קָרַח דָּתָן וְאַבִּירָם מִסָּבִיב וְדָתָן וְאַבִּירָם יָצְאוּ נִצָּבִים פֶּתַח אֹהֲלֵיהֶם וּבְנֵיהֶם וְנָשֵׁיהֶם וְטַפָּם:
- 28 And Moses said: 'Hereby ye shall know that the LORD hath sent me to do all these works, and that I have not done them of mine own mind.' וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּדָא תֵדְעוּן אֲרִי יֵי שְׁלַחְנִי לַמַּעֲבָד יֵת כָּל עֹבְדֵי אֱלֹהִין אֲרִי לֹא מִרְעוּתִי:

55 (22) אל אלהי הרוחות. יודע מחשבות אין מדתך כמדת זשור ודס מלך זשור ודס שסרחה עליו מקצת מדינה אינו יודע מי החוטא לפיכך כשהוא כועס נפרע מכולס אזל אתה לפניך גלויות כל המחשבות ויודע אתה מי החוטא:

56 (22) האיש אחד. הוא החוטא ואתה על כל העדה תקצוף. אמר הקדוש ב"ה יפה אמרת אני יודע ומודיע מי חטא ומי לא חטא (שס):

59 (24) העלו וגו'. כתרגומו אסתלקו מסביבות משכן קרח:

61 (25) ויקם משה. כסבור שישאו לו פנים ולא עשו (מד"ר. שס ח):

64 (27) יצאו נצבים. צקומה וקופה לחרף ולגדף כמו (שמואל"א יז, טז) ויתיצב ארבעים יום דגלית (תנחומא ח):

65 (27) ובניהם ובניהם ושפם. צא וראה כמה קשה המחלוקת שהרי בית דין של מטה אין עונשין אלא עד שיציא שמי שערות ובית דין של מעלה עד כ' שנה וכאן אצדו אף יונקי שדים (שס ג):

67 (28) לעשות את כל המעשים האלה. שעשיתי על פי הדבור לתם לאהרן כהונה גדולה ובניו סגני כהונה ואליפן נשיא הקהתי:

29 If these men die the common death of all men, and be visited after the visitation of all men, then the LORD hath not sent Me.	אם כִּמּוֹתָא דְּכָל אַנְשָׁא יָמוּתוּן אֵלֶּיךָ וְסִיעוּרָא דְּכָל אַנְשָׁא יִסְתַּעַר עֲלֵיהוֹן לֹא יִי שְׁלַחְנִי:	29 אִם-כִּמּוֹת כָּל-הָאָדָם יָמוּתוּן אֵלֶּה וּפִקְדַת כָּל-הָאָדָם יִפָּקֵד עֲלֵיהֶם לֹא יִהְיֶה שְׁלַחְנִי:
30 But if the LORD make a new thing, and the ground open her mouth, and swallow them up, with all that appertain unto them, and they go down alive into the pit, then ye shall understand that these men have despised the LORD.	וְאִם בְּרִיאָה יַבְרִי יִי וְתִפְתַּח אֶרֶצָא יָת פּוּמָה וְתִבְלַע יִתְהוֹן וְיָת כָּל דִּילְהוֹן וְיִיחַתּוּן כַּד חִיִּין לִשְׁאוֹל וְתִדְעוּן אֲרִי אֲרִיזוֹ גּוֹבְרִיאָה הָאֵלֶּיךָ קָדָם יִי:	30 וְאִם-בְּרִיאָה יַבְרִא יִהְיֶה וּפִצְתָהּ הָאֲדָמָה אֶת-פִּיהָ וּבִלְעָה אֹתָם וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר לָהֶם וַיֵּרְדּוּ חַיִּים שְׁאֵלָה וַיֵּדְעוּתָם כִּי נִאֲצוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת-יְהוָה:
31 And it came to pass, as he made an end of speaking all these words, that the ground did cleave asunder that was under them.	וַתֵּהוּ כַּד שִׁיְצִי לְמִלְלָא יָת כָּל פְּתֻגְמֵיָא הָאֵלֶּיךָ וְאֶתְבַּזְעַת אֶרֶצָא דִּתְחוּתֵיהוֹן:	31 וַיְהִי כְּכֹלְתּוֹ לְדַבֵּר אֶת כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּפְקַע הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם:
32 And the earth opened her mouth and swallowed them up, and their households, and all the men that appertained unto Korah, and all their goods.	וּפְתַחַת אֶרֶצָא יָת פּוּמָה וּבִלְעַת יִתְהוֹן וְיָת אַנְשֵׁי בֵיתֵיהוֹן וְיָת כָּל אַנְשָׁא דְּלִקְרַח וְיָת כָּל קִנְיָנָא:	32 וַתִּפְתַּח הָאֲרֶץ אֶת-פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת-בֵּיתֵיהֶם וְאֶת כָּל-הָאָדָם אֲשֶׁר לְקִרַח וְאֶת כָּל-הָרֶקֶבֶשׁ:
33 So they, and all that appertained to them, went down alive into the pit; and the earth closed upon them, and they perished from among the assembly.	וַנַּחְתּוּ אֲנֹחַ וְכָל דִּילְהוֹן כַּד חִיִּין לִשְׁאוֹל וַחֲפַת עֲלֵיהוֹן אֶרֶצָא נֹאבְדּוּ מִגּוֹ קְהֵלָא:	33 וַיֵּרְדּוּ הֵם וְכָל-אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׁאֵלָה וַתִּכַּס עֲלֵיהֶם הָאֲרֶץ וַיֵּאבְדּוּ מִתּוֹךְ הַקָּהָל:
34 And all Israel that were round about them fled at the cry of them; for they said: 'Lest the earth swallow us up.'	וְכָל יִשְׂרָאֵל דְּבִסְחָרְנֵיהוֹן עָרְקוּ לְקָלְהוֹן אֲרִי אֲמָרוּ דְּלִמָּא תִּבְלַעֲנָא אֶרֶצָא:	34 וְכָל-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר סְבִיבְתֵיהֶם נָסוּ לְקָלָם כִּי אָמְרוּ פֶּן-תִּבְלַעֲנוּ הָאֲרֶץ:
35 And fire came forth from the LORD, and devoured the two hundred and fifty men that offered the incense.	וַאִישָׁתָא נִפְקַת מִן קָדָם יִי וַאֲכַלַת יָת מֵאֲתוֹן וְחֲמִשִּׁין גּוֹבְרָא מִקְרָבֵי קְטוֹרֶת בּוֹסְמֵיָא:	35 וְאֵשׁ יֵצְאָה מֵאֵת יְהוָה וַתֹּאכַל אֶת הַחֲמִשִּׁים וּמֵאֲתִיל אִישׁ מִקְרָבֵי הַקְטֹרֶת: (ס)
XVII And the LORD spoke unto Moses, saying:	וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:	XVII וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵּאמֹר:

69 (29) לא ה' שלחני. אלא אני עשיתי הכל מדעתי וצדין הוא חולק עלי (שם ח):

71 (30) ואם בריאה. חדשה:

72 (30) יברא ה'. להמית אותם בזמיתה שלא מת זה אדם עד הנה ומה היא הצריאה ופִּתְּהּ הָאֲדָמָה אֶת פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹז וַיִּדְעוּתָם כִּי נִאֲצוּ הֵם אֶת ה' ואני מפי הגבורה אמרתי ורצוניתו פירשו (שם יא. סנהדרין קי, א) אם צריאה פה לארץ מששת ימי בראשית מוטב ואם לאו יצרה ה':

77 (34) נסו לקולם. בשביל הקול היוצא על בליעתם:

- 2 'Speak unto Eleazar the son of Aaron the priest, that he take up the fire-pans out of the burning, and scatter thou the fire yonder; for they are become holy;
- 3 even the fire-pans of these men who have sinned at the cost of their lives, and let them be made beaten plates for a covering of the altar—for they are become holy, because they were offered before the LORD—that they may be a sign unto the children of Israel.'
- 4 And Eleazar the priest took the brazen fire-pans, which they that were burnt had offered; and they beat them out for a covering of the altar,
- 5 to be a memorial unto the children of Israel, to the end that no common man, that is not of the seed of Aaron, draw near to burn incense before the LORD; that he fare not as Korah, and as his company; as the LORD spoke unto him by the hand of Moses.
- 6 But on the morrow all the congregation of the children of Israel murmured against Moses and against Aaron, saying: 'Ye have killed the people of the LORD.'
- אִמַּר לְאֶלְעָזָר בֶּר אַהֲרֹן כֹּהֵנָא וַיִּפְרִישׁ ית מַחְתֹּתָא מִבֵּין יְקִידָא וַיֵּת אִישָׁתָא יֶרְחִיק לְהִלָּאָה אֲרִי אֲתַקְדָּשָׁא:
- יֵת מַחְתֹּת חֵיבִיָּא הָאֲלִין דְּאֲתַחֲיִבוּ בְּנַפְשָׁתְהוֹן וַיַּעֲבְדוּן יִתְהוֹן טָסִין רְדִידִין חוּפָאָה לְמַדְבָּחָא אֲרִי קְרִיבִינִין קָדָם יי וַאֲתַקְדָּשָׁא וַיְהִינִן לְאֵת לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל:
- וַיִּסֹּב אֶלְעָזָר כֹּהֵנָא יֵת מַחְתֹּת נְחֹשָׁא דְקָרִיבוּ יְקִידָא וַרְדִּידֵינִין חוּפָאָה לְמַדְבָּחָא:
- דִּיכִרְנָא לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדִיל דְלֹא יִקְרַב גִּבֹּר חִילוּנִי דְלֹא מִזְרַע דְּאַהֲרֹן הוּא לְאַסְקָא קְטוּרֶת בּוֹסְמִין קָדָם יי וְלֹא יְהִי כְקֶרַח וְכַכְנֹשִׁיתִיהָ כְּמָא דְמַלְיִל יי בִּידָא דְמֹשֶׁה לִּיהָ:
- וַאֲתַרְעֻמוּ כָּל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיָמֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיִּמְרְמוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיוֹמָא דְבִתְרוּהִי עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן לְמִימַר אַתּוֹן גְּרַמְתּוֹן דְּמִית עַמִּיָּה דִּי:
- אָמַר אֶל־אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הִכְלֹן וַיָּרֶם אֶת־הַמַּחְתֹּת מִבֵּין הַשֹּׂרֶפֶת וְאֶת־הָאֵשׁ זָרָה־הֵלָאָה כִּי קָדָשׁוֹ:
- אֵת מַחְתֹּת הַחֲטָאִים הָאֵלֶּה בְּנַפְשָׁתָם וְעָשׂוּ אֹתָם רִקְעֵי פָחִים צָפוּי לְמִזְבֵּחַ כִּי־הִקְרִיבָם לִפְנֵי־יְהוָה וַיִּקְדָּשׁוּ וַיְהִינִן לְאוֹת לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל:
- וַיִּקַּח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת מַחְתֹּת הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר הִקְרִיבוּ הַשֹּׂרֶפִים וַיִּרְקְעוּם צָפוּי לְמִזְבֵּחַ:
- זָכְרוֹן לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא־יִקְרַב אִישׁ זָר אֲשֶׁר לֹא מִזְרַע אַהֲרֹן הוּא לְהַקְטִיר קְטֹרֶת לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא־יִהְיֶה כְּקֶרַח וְכַעֲדָתוֹ כְּאֲשֶׁר דָּבַר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה לֹא: (פ)
- וַיִּלְנוּ כָּל־עַדָּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמַּחֲלֶת עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן לֵאמֹר אַתֶּם הַמָּתֵם אֶת־עַם יְהוָה:

2 (2) ואת האש. שנתון המחתות:

3 (2) זרה הלאה. לארץ מעל המחתות:

4 (2) כי קדשו. המחתות ואסורין זהנאה שהרי עשאו כל שרת:

6 (3) החטאים האלה בנפשותם. שנעשו פושעים בנפשותם שנחלקו על הקצ"ה (יומא לו):

7 (3) רקעי. רדידין:

8 (3) פחים. טסין מרודדין טינני"ש בלע"ז:

9 (3) צפוי למזבח. למזבח הנחשת:

10 (3) ויהיו לאות. לזכרון שיאמרו אלו היו מאותן שנחלקו על הכהונה ונשרפו:

12 (4) וירקעום. אינטינדר"ש בלע"ז:

14 (5) ולא יהיה כקרח. כדי שלא יהיה כקרח:

15 (5) כאשר דבר ה' ביד משה לו. כמו עליו על אהרן דבר אל משה שיהיה הוא וזניו כהנים לפיכך לא יקרב איש זר אשר לא מזרע אהרן וגו' וכן כל לילולו ולהם הסמוכים אלל דבור פתרונו כמו על. ומדרשו (תנחומא לו, יא) על קרח ומהו ציד משה ולא כתב אל משה רמז לחולקים על הכהונה שלוקין בצרעת כמו שלקה משה צידו שנאמר (שמות 17, 7) ויוציאה והנה ידו מזרעת כשלג ועל כן לקה עוזה בצרעת (דה"צ כו, כ):

<p>And it came to pass, when the congregation was assembled against Moses and against Aaron, that they looked toward the tent of meeting; and, behold, the cloud covered it, and the glory of the LORD appeared.</p>	<p>וַיְהִי בַּהֲקָהֵל הָעֵדָה עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן וַיִּפְּנוּ אֶל-אַהֲלֵ מוֹעֵד וַהֲגִה כְּסֹהוּ הָעֲנָן וַיֵּרָא כְבוֹד יְהוָה:</p>	<p>וַיְהִי בַּהֲקָהֵל הָעֵדָה עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן וַיִּפְּנוּ אֶל-אַהֲלֵ מוֹעֵד וַהֲגִה כְּסֹהוּ הָעֲנָן וַיֵּרָא כְבוֹד יְהוָה:</p>
<p>And Moses and Aaron came to the front of the tent of meeting.</p>	<p>וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-פְּנֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לִקְדָּם:</p>	<p>וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-פְּנֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לִקְדָּם:</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיֹּדֹבֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי:</p>	<p>וַיֹּדֹבֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי:</p>
<p>'Get you up from among this congregation, that I may consume them in a moment.' And they fell upon their faces.</p>	<p>וַיֹּדֹבֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי:</p>	<p>וַיֹּדֹבֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי:</p>
<p>And Moses said unto Aaron: 'Take thy fire-pan, and put fire therein from off the altar, and lay incense thereon, and carry it quickly unto the congregation, and make atonement for them; for there is wrath gone out from the LORD: the plague is begun.'</p>	<p>וַיֹּדֹבֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי:</p>	<p>וַיֹּדֹבֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי:</p>
<p>And Aaron took as Moses spoke, and ran into the midst of the assembly; and, behold, the plague was begun among the people; and he put on the incense, and made atonement for the people.</p>	<p>וַיֹּדֹבֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי:</p>	<p>וַיֹּדֹבֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי:</p>
<p>And he stood between the dead and the living; and the plague was stayed.</p>	<p>וַיֹּדֹבֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי:</p>	<p>וַיֹּדֹבֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי:</p>
<p>Now they that died by the plague were fourteen thousand and seven hundred, besides them that died about the matter of Korah.</p>	<p>וַיֹּדֹבֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי:</p>	<p>וַיֹּדֹבֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי:</p>

22 (11) וכפר עליהם. רז זה מסר לו מלאך המות כשעלה לרקיע שהקטרת עוֹלָה המגפה כדאיתא במסכת שבת (פט, א):

25 (13) ויעמוד בין המתים וגו'. אחז את המלאך והעמידו על כרחו אמר לו המלאך הנח לי לעשות שליחותי אמר לו משה צוֹי לעכב על ידך אמר לו אני שלוחו של מקום ואתה שלוחו של משה אמר לו אין משה אומר כלום מלבד אלא מפי הגבורה אם אין אתה מאמין הרי הקב"ה ומשה אל פתח אהל מועד בא עמי ושאל וזהו שנאמר וישב אהרן אל משה (מכילתא. תנחומא תוֹה טו). דבר אחר למה בקטרת לפי שהיו ישראל מליזין ומרגינים אחר הקטרת לומר סם המות הוא על ידו מתו נדב ואביהוא על ידו נשרפו חמשים ומאתים איש אמר הקב"ה תראה שיעוֹלָה מגפה הוא והחטא הוא הממית (מכילתא ויסע פרשה ו. ברכות לג, א):

15	And Aaron returned unto Moses unto the door of the tent of meeting, and the plague was stayed.	וַיָּשָׁב אֶהֱרֹן אֶל־מֹשֶׁה וַתֵּבֶ אֶהֱרֹן לְדֹת מֹשֶׁה לְתַרְעֵ אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד מִשְׁכַּן זִמְנָא וּמוֹתָנָא אֶתְכֹּלִי: וְהַמִּגֵּפָה נִעְצְרָה: (פ)	15
16	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר: לְאמֹר:	חמישי
17	'Speak unto the children of Israel, and take of them rods, one for each fathers' house, of all their princes according to their fathers' houses, twelve rods; thou shalt write every man's name upon his rod.	דַּבְּרוּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְקַח מֵאֵתָם מִטֵּה מִטֵּה לְבֵית אָב מֵאֵת כָּל־נְשִׂאֵהֶם לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מִטּוֹת אִישׁ אֶת־שְׁמוֹ תִּכְתֹּב עַל־מִטְּהוֹ: מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְסַב מִנְהוֹן חוּטְרָא חוּטְרָא לְבֵית אָבָא מִן כָּל רַבְרַבְנֵיהוֹן לְבֵית אֲבֹהֵתְהוֹן תְּרִי עָשָׂר חוּטְרִין גְּבַר יֵת שְׁמִיהַ תִּכְתֹּב עַל חוּטְרִיהַ:	17
18	And thou shalt write Aaron's name upon the rod of Levi, for there shall be one rod for the head of their fathers' houses.	וְאֵת שְׁם אֶהֱרֹן תִּכְתֹּב עַל־מִטְּה לֵוִי כִי מִטֵּה אֶחָד לְרֹאשׁ בֵּית אֲבוֹתָם:	18
19	And thou shalt lay them up in the tent of meeting before the testimony, where I meet with you.	וְהִנַּחְתָּם בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֹנֵעַד לָכֶם שָׁמָּה:	19
20	And it shall come to pass, that the man whom I shall choose, his rod shall bud; and I will make to cease from Me the murmurings of the children of Israel, which they murmur against you.'	וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר אֶבְחַר־בּוֹ מִטְּהוֹ יִפְרַח וְהִשְׁכַּתִּי מֵעָלַי אֶת־תִּלְנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵם מְלִינִים עָלֵיכֶם: וְיְהִי גוֹבְרָא דְאֶתְרֵעִי בִּיהַ חוּטְרִיהַ יִנְעִי וְאֶנִּיחַ מִן קֳדָמִי יֵת תּוֹרַעְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּאֶנּוֹן מִתְרַעְמִין עָלֵיכֶן:	20
21	And Moses spoke unto the children of Israel; and all their princes gave him rods, for each prince one, according to their fathers' houses, even twelve rods; and the rod of Aaron was among their rods.	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנוּ אֵלָיו כָּל־נְשִׂאֵיהֶם מִטֵּה לְנִשְׂאֵי אֶחָד מִטֵּה לְנִשְׂאֵי אֶחָד לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מִטּוֹת וּמִטְּה אֶהֱרֹן בְּתוֹךְ מִטּוֹתָם:	21
22	And Moses laid up the rods before the LORD in the tent of the testimony.	וַיִּנַּח מֹשֶׁה אֶת־הַמִּטּוֹת לִפְנֵי יְהוָה בְּאֹהֶל הָעֵדוּת: וְאַצְנַע מֹשֶׁה יֵת חוּטְרָא קֳדָם יְיָ בְּמִשְׁכְּנָא דְסִהְדוּתָא:	22

³¹ (18) כי משה אחד. אף על פי שחלקתים לשתי משפחות משפחת כהונה לצד ולויה לצד מכל מקום שבע אחד הוא:

³⁴ (20) והשכתי. כמו (בראשית ה, ח) וישכו המים (אסתר ז, י) וחמת המלך שככה:

³⁶ (21) בתוך מכותם. הניחו באמצע שלא יאמרו מפני שהניחו בצד שכינה פרח (תנחומא אחרי ח):

<p>And it came to pass on the morrow, that Moses went into 23 the tent of the testimony; and, behold, the rod of Aaron for the house of Levi was budded, and put forth buds, and bloomed blossoms, and bore ripe almonds.</p>	<p>וַיְהִי בַּיּוֹם הַהוּא בִּיּוֹמָא דְּבִתְרוּהִי וַעֲלָא מֹשֶׁה לְמִשְׁכְּנָא דְּסִהְדוּתָא וְהָא יַעֲא חוּטְרָא דְּאַהֲרֹן לְבֵית לְוִי וְאַפִּיק לְבַלְבִּין וְנִגְנִץ נֶץ וְכַפִּית שְׁגָדִין:</p>	<p>וַיְהִי מִמָּחָרֶת וַיָּבֹא מֹשֶׁה 23 אֶל-אַהֲלֵי הָעֵדוּת וַהֲגִה פֶּרֶח מִטֶּה-אַהֲרֹן לְבֵית לְוִי וַיֵּצֵא פֶרֶח וַיִּנְצֹץ צִיץ וַיִּגְמַל שְׁגָדִים:</p>
<p>And Moses brought out all the 24 rods from before the LORD unto all the children of Israel; and they looked, and took every man his rod.</p>	<p>וְאַפִּיק מֹשֶׁה יָת כָּל חוּטְרֵיָא מִן קֳדָם יי לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאַשְׁתַּמּוּדְעוּ וַיִּנְסִיבוּ גִבְר חוּטְרֵיהֶּ:</p>	<p>וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אֶת-כָּל-הַמִּטָּה 24 מִלִּפְנֵי יְהוָה אֶל-כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּרְאוּ וַיִּקְחוּ אִישׁ מִטָּהוּ: (פ)</p>
<p>and the LORD said unto Moses: ‘Put back the rod of Aaron 25 before the testimony, to be kept there, for a token against the rebellious children; that there may be made an end of their murmurings against Me, that they die not.’</p>	<p>וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה אָתִיב יָת חוּטְרָא דְּאַהֲרֹן קֳדָם סִהְדוּתָא לְמִטְרָא לְאֵת לְעִמָּא סְרְבְנָא וַיִּסּוּפֹן תוֹרַעְמָתְהוֹן מִן קֳדָמִי וְלֹא יָמוּתוּן:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה הִשָּׁב שִׁי אֶת-מִטָּה אַהֲרֹן לִפְנֵי הָעֵדוּת לְמַשְׁמֶרֶת לְאוֹת לְבְנֵי-מִרִי וְתִכְּל תִּלְוַנְתֶּם מַעְלִי וְלֹא יָמָתוּ:</p>
<p>Thus did Moses; as the LORD 26 commanded him, so did he.</p>	<p>וַעֲבַד מֹשֶׁה כְּמָא דְּפַקִּיד יי יְתִיה כֵּן עֲבַד:</p>	<p>וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה 26 אֹתוֹ כֵּן עָשָׂה: (פ)</p>
<p>And the children of Israel spoke 27 unto Moses, saying: ‘Behold, we perish, we are undone, we are all undone.</p>	<p>וַאֲמָרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֹשֶׁה לְמִימַר הָא מִנָּנָא קִטִּילַת חֲרָבָא הָא מִנָּנָא בִּלְעַת אַרְעָא הָא מִנָּנָא מִיתוּ בְּמוֹתָנָא:</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל-מֹשֶׁה 27 לֵאמֹר הֵן גּוֹעֵנוּ אֲבֹדְנוּ כָּלְנוּ אֲבֹדְנוּ:</p>
<p>Every one that cometh near, that 28 cometh near unto the tabernacle of the LORD, is to die; shall we wholly perish?’</p>	<p>כָּל דְּקָרִיב מִקְרִב לְמִשְׁכְּנָא דִּי מָאִית הָא אֲנַחְנָא סִיפִין לְמָמָת:</p>	<p>כָּל הַקָּרֵב וְהַקָּרֵב אֶל-מִשְׁכַּן 28 יְהוָה יָמוּת הָאֵם תָּמוּנוּ לְגֹועַ: (ס)</p>

³⁹ (23) ויצא פרח. כמשמעו:

⁴⁰ (23) ציץ. הוא חנטת הפרי כשהפרח נופל:

⁴¹ (23) ויגמל שקדים. כשהוכר הפרי הוכר שהן שקדים לשון (צראשית כא, ח) ויגדל הילד ויגמל ולשון זה מצינו צפרי האילן כמו (ישעיה יח, ה) וצוסר גומל יהיה נזה. ולמה שקדים, הוא הפרי הממהר להפריח מכל הפירות אף המעורר על הכהונה פורענותו ממחרת לצא כמו שמצינו צעוזיה (ד"ה צ כו, יט) והלרעת זרחה צמחו (מדרש אגדה) ומרגומו וכפית שגדין כמין אשכול שקדים יחד כפותים זה על זה:

⁴⁴ (25) למשמרת לאות. לזכרון שצחרתי צאהרן הכהן ולא ילונ עוד על הכהונה:

⁴⁵ (25) וחכל תלונתם. כמו וחכלה תלונתם לשון זה שם מפעל יחיד לשון נקבה כמו תלונתם מרמורי"ש בלע"ז ויש חילוק בין תלונותם לתלונתם תלונה אחת תלונותם שם דבר בלשון יחיד ואפילו הם תלונות הרבה:

⁴⁹ (28) כל הקרב הקרב וגו'. אין אנו יכולין להיות זהירין צדק כולנו רשאים להכנס לחצר אהל מועד ואחד שיקריב עצמו יותר מחצרו ויכנס לתוך אהל מועד ימות:

⁵⁰ (28) האם תמנו לגוע. שמא הופקרנו למיתה:

XVIII	<p>And the LORD said unto Aaron: 'Thou and thy sons and thy fathers' house with thee shall bear the iniquity of the sanctuary; and thou and thy sons with thee shall bear the iniquity of your priesthood.</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְאַהֲרֹן אֶתְּ וּבְנֶיךָ וּבֵית אָבוֹתְךָ עִמָּךְ תִּסְלַחֲנוּ עַל חֻבֵּי מִקְדָּשָׁא וְאֶתְּ וּבְנֶיךָ עִמָּךְ תִּסְלַחֲנוּ עַל חֻבֵּי כְהֻנַּתְכֶּם:</p>	<p>XVIII וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן אַתָּה וּבְנֶיךָ וּבֵית־אָבִיךָ אִתְּךָ תִּשָּׂאוּ אֶת־עֲוֹן הַמִּקְדָּשׁ וְאִתְּךָ וּבְנֶיךָ אִתְּךָ תִּשָּׂאוּ אֶת־עֲוֹן כְּהֹנְתְּכֶם:</p>
2	<p>And thy brethren also, the tribe of Levi, the tribe of thy father, bring thou near with thee, that they may be joined unto thee, and minister unto thee, thou and thy sons with thee being before the tent of the testimony.</p>	<p>וְאִףּ יֵת אֶחָד שְׂבֻטָּא דְלֵוִי שְׂבֻטָּא דְאַבְרָם קָרִיב לְנֹתָךְ וַיִּתְּסַפּוּן עִלְךָ וַיִּשְׁמְשׁוּךָ וְאִתְּ וּבְנֶיךָ עִמָּךְ קָדָם מִשְׁכַּנָּא דְסִדְרוּתָא:</p>	<p>2 וְגַם אֶת־אֶחֶיךָ מִטֵּה לְוִי שְׂבֻט אָבִיךָ הַקָּרֵב אִתְּךָ וַיָּלְכוּ עִלְיָךְ וַיִּשְׁרְתוּךָ וְאִתְּךָ וּבְנֶיךָ אִתְּךָ לִפְנֵי אֹהֶל הָעֵדוּת:</p>
3	<p>And they shall keep thy charge, and the charge of all the Tent; only they shall not come nigh unto the holy furniture and unto the altar, that they die not, neither they, nor ye.</p>	<p>וַיִּטְרוּן מִטְרַתְךָ וּמִטְרַת כָּל מִשְׁכַּנָּא בְּרֵם לְמַנִּי קוּדְשָׁא וּלְמִדְבַּחָא לֹא יִקְרְבוּ וְלֹא יָמוּתוּן אִף אֲנִי אִף אַתְּמוּן:</p>	<p>3 וַשְּׁמָרוּ מִשְׁמֶרְתְּךָ וּמִשְׁמֶרֶת כָּל־הָאֹהֶל אִף אֶל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ וְאֶל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִקְרְבוּ וְלֹא־יָמוּתוּ גַם־הֵם גַּם־אַתֶּם:</p>
4	<p>And they shall be joined unto thee, and keep the charge of the tent of meeting, whatsoever the service of the Tent may be; but a common man shall not draw nigh unto you.</p>	<p>וַיִּתְּסַפּוּן עִלְךָ וַיִּטְרוּן יֵת מִטְרַת מִשְׁכַּן זְמַנָּא לְכָל פּוֹלָחַן מִשְׁכַּנָּא וְחִילּוּנִי לֹא יִקְרַב לְנֹתְכֶם:</p>	<p>4 וַנִּלְכוּ עִלְיָךְ וַשְּׁמָרוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת אֹהֶל מוֹעֵד לְכָל עֹבְדַת הָאֹהֶל וְזָר לֹא־יִקְרַב אֲלֵיכֶם:</p>
5	<p>And ye shall keep the charge of the holy things, and the charge of the altar, that there be wrath no more upon the children of Israel.</p>	<p>וְתִטְרוּן יֵת מִטְרַת קוּדְשָׁא וְיֵת מִטְרַת מִדְבַּחָא וְלֹא יִהְיֶה עוֹד רוּגְזָא עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>5 וַשְּׁמָרְתֶּם אֶת מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ וְאֶת מִשְׁמֶרֶת הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא־יִהְיֶה עוֹד קֶצֶף עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
6	<p>And I, behold, I have taken your brethren the Levites from among the children of Israel; for you they are given as a gift unto the LORD, to do the service of the tent of meeting.</p>	<p>וְאַנָּא הָא קָרִיבִית יֵת אֲחִיכֶם לְיִנְאִי מִגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכוּן מַתָּנָא יְהִיבִין קָדָם יְיָ לְמַפְלַח יֵת פּוֹלָחַן מִשְׁכַּן זְמַנָּא:</p>	<p>6 וְאַנִּי הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת־אֲחֵיכֶם הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֶם מַתָּנָה נְתֻנִים לַיהוָה לַעֲבֹד אֶת־עֹבְדַת אֹהֶל מוֹעֵד:</p>

1 (1) ויאמר ה' אל אהרן. למשה אמר שיאמר לאהרן להזהירו על תקנת ישראל שלא יכנסו למקדש (ספרי קיז):

2 (1) אתה ובניך ובית אבירך. הם בני קהת אבי עמרם (שם קטז):

3 (1) תשאו את עון המקדש. עליכם אני מטיל עונש הזרים שיטעאו בעסקי הדברים המקודשים המסורים לכם הוא האהל והארון והשלחן וכלי הקדש אתם תשאו ותזהירו על כל זר הצא ליגע:

4 (1) ואתה ובניך. הכהנים:

5 (1) תשאו את עון כהונתכם. שאינה מקורה ללוים ותזהירו הלוים השוגגים שלא יגעו אליכם בעבודתכם:

7 (2) וגם את אחיך. בני גרשון ובני מררי:

8 (2) וילוו. ויתחזרו אליכם להזהיר גם את הזרים מלהתקרב אליהם:

9 (2) וישרתוך. בשמירת השערים ולמנות מהם גזרין ואמרכלין (שם. זכחיס נז):

12 (4) וזר לא יקרב אליכם. אתכם אני מזהיר על כך:

14 (5) ולא יהיה עוד קצף. כמו שהיה כבר שנאמר (במדבר יז, יא) כי יאחזק הקוף (ספרי):

16 (6) לכם מתנה נתנים. יכול לעבודתכם של הדיוט חלמוד לומר לה' כמו שמפורש למעלה לשמור משמרת גזרין ואמרכלין:

And thou and thy sons with thee shall keep your priesthood in everything that pertaineth to the altar, and to that within the veil; and ye shall serve; I give you the priesthood as a service of gift; and the common man that draweth nigh shall be put to death.⁷

וְאַתָּה וּבָנֶיךָ עִמָּךְ תִּשְׁמְרוּ יְתָ כְּהֹנֵתְכֹן לְכָל פֶּתִיחַ מִדְּבָחָא וּלְמַגִּיז לְפָרוֹכְתָא וְתַפְלִחוֹן פּוֹלְחֹן מִתְּנָא אֶתִּין יְתָ כְּהֹנֵתְכֹן וְחִילוֹנִי דִּיקָרֵב יִתְקַטֵּל:

וְאַתָּה וּבָנֶיךָ אִתְּךָ תִּשְׁמְרוּ אֶת־כְּהֹנֵתְכֶם לְכָל־דְּבַר הַמִּזְבֵּחַ וּלְמִבֵּית לַפָּרֹכֶת וְעַבְדֵתֶם עֲבֹדַת מִתְּנָה אִתְּן אֶת־כְּהֹנֵתְכֶם וְהַזָּר הַקָּרֵב לְיוֹמָתָ: (פ)

And the LORD spoke unto Aaron: 'And I, behold, I have given thee the charge of My heave-offerings; even of all the hallowed things of the children of Israel unto thee have I given them for a consecrated portion, and to thy sons, as a due for ever.

וּמִלִּיל יְיָ עִם אֶהְרֹן וְאָנָּה הָא יְהִיבִית לָךְ יְתָ מִטְּרַת אִפְרִשְׁוֹתִי לְכָל קוֹדֶשִׁיא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ יִהְיֶהנֹן לְרַבִּי וּלְבָנֶיךָ לְקִיָּם עָלֵם:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־אֶהְרֹן וְאָנֹכִי הִנֵּה נֹתַתִּי לָךְ אֶת־מִשְׁמַרְתִּי תְרוֹמָתִי לְכָל־קֹדֶשִׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לָךְ נֹתַתִּים לְמִשְׁחָה וּלְבָנֶיךָ לְחֶק־עוֹלָם:

This shall be thine of the most holy things, reserved from the fire: every offering of theirs, even every meal-offering of theirs, and every sin-offering of theirs, and every guilt-offering of theirs, which they may render unto Me, shall be most holy for thee and for thy sons.

דִּין יְהִי לָךְ מִקְדָּשׁ קוֹדֶשִׁיא מוֹתֵר מִן אִישְׁתָּא כָּל קוֹרְבָּנֵהוֹן לְכָל מִנְחֹתֵהוֹן וּלְכָל חַטּוֹתֵהוֹן וּלְכָל אֲשָׁמֵהוֹן דִּיתִיבֹן קִדְּמִי קוֹדֶשׁ קוֹדֶשִׁין דִּילָךְ הוּא וְדִבְנֶיךָ:

זֶה־יִהְיֶה לָךְ מִקְדָּשׁ הַקְדָּשִׁים מִן־הָאֵשׁ כָּל־קֹרְבָּנָם לְכָל־מִנְחָתָם וּלְכָל־חַטָּאתָם וּלְכָל־אֲשָׁמָם אֲשֶׁר יִשְׁיבֹו לִי קֹדֶשׁ קֹדֶשִׁים לָךְ הוּא וּלְבָנֶיךָ:

In a most holy place shalt thou eat thereof; every male may eat thereof; it shall be holy unto thee.

בְּקֹדֶשׁ קוֹדֶשִׁין תִּכְלֹנֶיהָ כָּל דְּכוּרָא יִיכּוֹל יְתִיהָ קוֹדֶשֶׁא יְהִי לָךְ:

בְּקֹדֶשׁ הַקְדָּשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ כָּל־זָכָר יֹאכֵל אֹתוֹ קֹדֶשׁ יְהִי־לָךְ:

18 (7) עבדת מתנה. צמחנה נחמיה לכס:

20 (8) ואני הנה נתתי לך. צמחה. לשון שמחה הוא זה כמו (שמות ד, יד) הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבו משל למלך שנחן שדה לאוהבו ולא כחז ולא חסם ולא העלה בערכאין זא אחד וערער (עליו) על השדה אמר לו המלך כלמי שירצה יצא ויערער לנגדך הריני כותב וחוסם לך ומעלה בערכאין אף כאן לפי שזא קרש וערער כנגד אהרן על הכהונה זא הכחז ונתן לו כ"ד מתנות כהונה צברית מלח עולם ולכך נסמכה פרשה זו לכאן (חולין קלג. ספרי קיז):

21 (8) משמרת תרומתי. שאתה צריך לשמרן צמחה:

22 (8) למשחה. לגדולה (ספרי שס):

24 (9) מן האש. לאחר הקטרת האש:

25 (9) כל קרבנם. כגון זבחי שלמי צור (שס):

26 (9) מנחתם חטאתם ואשמם. כמשמעו:

27 (9) אשר ישיבו לי. זה גזל הגר (שס):

29 (10) בקדש הקדשים תאכלנו וגו'. למד על קדשי קדשים שאין נאכלין אלא בעזרה ולזכרי כהונה (שס):

- And this is thine: the
heave-offering of their gift, even
11 all the wave-offerings of the
children of Israel; I have given
them unto thee, and to thy sons
and to thy daughters with thee,
as a due for ever; every one that is
clean in thy house may eat
thereof.
- All the best of the oil, and all the
12 best of the wine, and of the corn,
the first part of them which they
give unto the LORD, to thee have
I given them.
- The first-ripe fruits of all that is
13 in their land, which they bring
unto the LORD, shall be thine;
every one that is clean in thy
house may eat thereof.
- Every thing devoted in Israel
14 shall be thine.
- Every thing that openeth the
womb, of all flesh which they
15 offer unto the LORD, both of
man and beast, shall be thine;
howbeit the first-born of man
shalt thou surely redeem, and
the firstling of unclean beasts
shalt thou redeem.
- And their
redemption-money—from a
16 month old shalt thou redeem
them—shall be, according to
thy valuation, five shekels of
silver, after the shekel of the
sanctuary—the same is twenty
gerahs.
- But the firstling of an ox, or the
firstling of a sheep, or the
17 firstling of a goat, thou shalt not
redeem; they are holy: thou shalt
dash their blood against the
altar, and shalt make their fat
smoke for an offering made by
fire, for a sweet savour unto the
LORD.
- וְזֶה-לְךָ תְּרוּמַת מִתְּנֻמָּה
לְכָל-תְּנוּפֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ
נְתָתִים וְלַבְּנוֹת וְלַבָּנוֹתֶיךָ
אֲתָךְ לַחֲק־עוֹלָם כֹּל-טָהוֹר
בְּבֵיתְךָ יֹאכֵל אֹתוֹ:
- כָּל חֶלֶב יִצְהָר וְכָל-חֶלֶב
תִּירוֹשׁ וְדִגָּן רִאשִׁיתָם
אֲשֶׁר-יִתְּנוּ לִיהוָה לָךְ
נְתָתִים:
- בְּכוֹרֵי כָל-אֲשֶׁר בְּאֶרְצָם
אֲשֶׁר-יָבִיאוּ לִיהוָה לָךְ יִתֶּנָּה
כָּל-טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכֲלֶנּוּ:
- כָּל-חֶרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לָךְ
יִהְיֶה:
- כָּל-פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל-בֶּשָׂר
אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ לִיהוָה בְּאֶדָם
וּבְבִהֵמָה יִהְיֶה לָךְ אֲדוּפָה
תַּפְּדָה אֵת בְּכוֹר הָאָדָם
וְאֵת בְּכוֹר-הַבִּהֵמָה הַטְּמֵאָה
תַּפְּדָה:
- וּפְדוּיוֹ מִבֶּן-חֹדֶשׁ תַּפְּדָה
בְּעֶרְכָּךְ כֶּסֶף חֲמִשָּׁת שֶׁקֶלִים
בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה
הוּא:
- אֲדָּ בְּכוֹר-שׁוֹר אֹז-בְּכוֹר
כֶּשֶׁב אֹז-בְּכוֹר עַז לֹא תַּפְּדָה
קֹדֶשׁ הֵם אֶת-דָּמָם תִּזְרֹק
עַל-הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת-חֲלֶלֶם
תִּקְטִיר אִשָּׁה לְרִיחַ נִיחֹחַ
לִיהוָה:
- וְדִין לָךְ אֶפְרָשִׁית מִתְּנֻמָּהוֹן
לְכָל אֶרְמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ
יִתְּנוּ וְלַבְּנֶיךָ וְלַבָּנוֹתֶיךָ
עִמָּךְ לֶקֶם עֲלֵם כֹּל דִּידְכִי
בְּבֵיתְךָ יִכּוֹל יִתֶּנָּה:
- כָּל טוֹב מִשֶּׁח וְכָל טוֹב
חֶמֶר וְעֵבֹר רִישִׁיתָהוֹן
דִּיתְנוּן קֹדֶם יְיָ לָךְ
יִתְּנוּ:
- בְּכוֹרֵי כָּל דְּבַאֲרֵהוֹן
דִּיתוֹן קֹדֶם יְיָ דִּילָךְ
יְהִי כָּל דִּידְכִי בְּבֵיתְךָ
יִכְלֶנּוּ:
- כָּל חֶרֶם בְּיִשְׂרָאֵל דִּילָךְ
יְהִי:
- כָּל פֶּתַח וּלְדָא לְכָל בֶּשָׂרָא
דִּיקְרִבּוּן קֹדֶם יְיָ בְּאִנְשָׁא
וּבְבִשְׂרָא יְהִי לָךְ פֶּרֶם
מִפְּרָק תַּפְּרוּק יֵת בּוֹכְרָא
דְּאִנְשָׁא וְיֵת בּוֹכְרָא דְּבִשְׂרָא
מִסְּאָבָא תַּפְּרוּק:
- וּפּוֹרְקָנִיה מִבֶּר יִרְחָא
תַּפְּרוּק בְּפּוֹרְקָנִיה כֶּסֶף
חֲמִישׁ סֻלְעִין בְּסֻלְעִי
קוֹדֶשׁא עֶשְׂרִין מַעֲיָן הוּא:
- בֶּרֶם בּוֹכְרָא דִּתּוֹרָא אוֹ
בּוֹכְרָא דְּאִמְרָא אוֹ בּוֹכְרָא
דְּעִזָּא לֹא תַּפְּרוּק קוֹדֶשׁא
אֲנּוּ יֵת דְּמֵהוֹן תִּזְרוּק עַל
מִדְּבָחָא וְיֵת תַּרְבֵּהוֹן תַּסִּיק
קוֹרְבָן לְאִתְקַבְּלָא בְּרַעְנָא
קֹדֶם יְיָ:

31 (11) תְּרוּמַת מִתְּנֻמָּה. הַמִּזְבֵּחַ מִן הַמִּזְבֵּחַ וְהַשְׁלֵמִים וְאֵילֵי נִזִּיר:

32 (11) לְכָל תְּנוּפֹת. שְׁהִי אֵלּוּ טַעֲמוֹתֵי תְּנוּפָה (שֶׁס):

33 (11) כָּל טָהוֹר. וְלֹא טַמְאִים (סַפְרִי). דְּזַר אֲחֵר כָּל טָהוֹר לְרִצּוֹת אֲשֵׁמוֹ:

35 (12) רִאשִׁיתָם. הֵיא תְּרוּמָה גְדוֹלָה:

18 And the flesh of them shall be thine, as the wave-breast and as the right thigh, it shall be thine.	וּבִשְׂרָם יִהְיֶה-לָּךְ כַּחֲזֶה וּבִתְנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין לָךְ יִהְיֶה: וּבִשְׂרָהוֹן יְהִי לָךְ כַּחֲדָיָא דְאַרְמוּתָא וּכְשָׂא דְיָמִינָא דִּילָךְ יְהִי:	18 וּבִשְׂרָם יִהְיֶה-לָּךְ כַּחֲזֶה וּבִתְנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין לָךְ יִהְיֶה: כָּל תְּרוּמַת הַקֹּדְשִׁים אֲשֶׁר יָרִימוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לַיהוָה נִתְּנִי לָךְ וּלְבִנְיָךְ וּלְבִנְתֶיךָ אֹתָךְ לְחֶק-עוֹלָם בְּרִית מִלַּח עוֹלָם הוּא לִפְנֵי יְהוָה לָךְ וּלְזֶרְעֶךָ אֲתָךְ:
19 All the heave-offerings of the holy things, which the children of Israel offer unto the LORD, have I given thee, and thy sons and thy daughters with thee, as a due for ever; it is an everlasting covenant of salt before the LORD unto thee and to thy seed with thee.'	כָּל אִפְרָשׁוֹת קוֹדְשֵׁי דִּיפְרָשׁוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קָדָם יי יְהִיבִית לָךְ וּלְבִנְךָ וּלְבִנְתְּךָ עִמָּךְ לְקִים עֲלֵם קִים מִלַּח עֲלֵמָא הִיא קָדָם יי לָךְ וּלְבִנְךָ עִמָּךְ:	19 כָּל תְּרוּמַת הַקֹּדְשִׁים אֲשֶׁר יָרִימוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לַיהוָה נִתְּנִי לָךְ וּלְבִנְיָךְ וּלְבִנְתֶיךָ אֹתָךְ לְחֶק-עוֹלָם בְּרִית מִלַּח עוֹלָם הוּא לִפְנֵי יְהוָה לָךְ וּלְזֶרְעֶךָ אֲתָךְ: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-אַהֲרֹן בְּאַרְצֶם לֹא תִנָּחַל וְחֵלֶק לֹא-יִהְיֶה לָּךְ בְּתוֹכָם אֲנִי חֶלְקֶךָ וְנִחַלְתָּךְ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (ס)
20 And the LORD said unto Aaron: 'Thou shalt have no inheritance in their land, neither shalt thou have any portion among them; I am thy portion and thine inheritance among the children of Israel.	וַיֹּאמֶר יי לְאַהֲרֹן בְּאַרְעָהוֹן לֹא תַחֲסִין וְחֵלֶק לֹא יְהִי לָךְ בֵּינֵיהֶן מִחֶנּוּ דִּיהִבִּית לָךְ אֲנִין חוֹלְקֶךָ וְאַחֲסִנְתָּךְ בְּגוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:	20 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-אַהֲרֹן בְּאַרְצֶם לֹא תִנָּחַל וְחֵלֶק לֹא-יִהְיֶה לָּךְ בְּתוֹכָם אֲנִי חֶלְקֶךָ וְנִחַלְתָּךְ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (ס) וּלְבִנִי לְוִי הִנֵּה נִתְּנִי כָּל-מַעֲשֶׂר בְּיִשְׂרָאֵל לְנִחְלָה חֶלְף עֲבָדְתֶם אֲשֶׁר-הֵם עֲבָדִים אֶת-עֲבֹדַת אֱהֱלִ מוֹעֵד:
21 And unto the children of Levi, behold, I have given all the tithe in Israel for an inheritance, in return for their service which they serve, even the service of the tent of meeting.	וּלְבִנִי לְוִי הִנֵּה נִתְּנִי כָּל-מַעֲשֶׂר בְּיִשְׂרָאֵל לְנִחְלָה חֶלְף עֲבָדְתֶם אֲשֶׁר-הֵם עֲבָדִים אֶת-עֲבֹדַת אֱהֱלִ מוֹעֵד:	21 וּלְבִנִי לְוִי הִנֵּה נִתְּנִי כָּל-מַעֲשֶׂר בְּיִשְׂרָאֵל לְנִחְלָה חֶלְף עֲבָדְתֶם אֲשֶׁר-הֵם עֲבָדִים אֶת-עֲבֹדַת אֱהֱלִ מוֹעֵד:
22 And henceforth the children of Israel shall not come nigh the tent of meeting, lest they bear sin, and die.	וְלֹא יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁכַּן זִמְנָא לְקַבְּלָא חוּבָא לְמָמַת:	22 וְלֹא-יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל-אֱהֱלִ מוֹעֵד לְשֹׂאת חַטָּא לְמוֹת:
23 But the Levites alone shall do the service of the tent of meeting, and they shall bear their iniquity; it shall be a statute for ever throughout your generations, and among the children of Israel they shall have no inheritance.	וַיִּפְלְחוּן לִינְאִי אֲנִין יֵת פּוֹלְחֵן מִשְׁכַּן זִמְנָא וְאַנְוִן יִקְבְּלוּן חוּבֵיהֶוֹן קִים עֲלֵם לְדִרְיָכוֹן וּבְגוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יַחֲסִנוּן אַחֲסִנָּא:	23 וְעֹבֵד הַלְוִי הוּא אֶת-עֲבֹדַת אֱהֱלִ מוֹעֵד וְהֵם יִשְׂאוּ עֲוֹנָם חֲקַת עוֹלָם לְדִרְתִּיכֶם וּבְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחֲלוּ נִחְלָה:

42 (18) כחזה התנופה וכשוק הימין. של שלמים שנאכלים לכהנים לנשיהם ולצניהם ולעצדיהם לשני ימים ולילה אחד אף הזכור נאכל לשני ימים ולילה אחד (זכאים נו. ספרי קיח):
43 (18) לך יהיה. צא רבי עקיבא ולמד הוסיף לך הכתוב הויה אחרת שלא תאמר כחזה ושוק של תודה שאינו נאכל אלא ליזם ולילה (ספרי שס):

45 (19) כל תרומת הקדשים. מחיצתה של פרשה זו כללה צמחלה וכללה צסוף ופרט צאמנע (שס):

46 (19) ברית מלח עולם. כרת צרית עם אהרן צדצר הצריא ומתקיים ומצריא את אחרים (שס):

47 (19) ברית מלח. כצרית הכרותה למלח שאינו מסריח לעולם:

49 (20) וחלק לא יהיה לך בתוכם. אף צציוה (ספרי קיט):

53 (23) והם. הלויים ישאו עונם של ישראל שעליהם להזהיר הזרים מגשת אליהם:

- 24 For the tithe of the children of Israel, which they set apart as a gift unto the LORD, I have given to the Levites for an inheritance; therefore I have said unto them: Among the children of Israel they shall have no inheritance.
- 25 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 26 Moreover thou shalt speak unto the Levites, and say unto them: When ye take of the children of Israel the tithe which I have given you from them for your inheritance, then ye shall set apart of it a gift for the LORD, even a tithe of the tithe.
- 27 And the gift which ye set apart shall be reckoned unto you, as though it were the corn of the threshing-floor, and as the fulness of the wine-press.
- 28 Thus ye also shall set apart a gift unto the LORD of all your tithes, which ye receive of the children of Israel; and thereof ye shall give the gift which is set apart unto the LORD to Aaron the priest.
- 29 Out of all that is given you ye shall set apart all of that which is due unto the LORD, of all the best thereof, even the hallowed part thereof out of it.
- כִּי אֶת־מַעֲשֵׂר בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ לַיהוָה תְּרוּמָה נָתַתִּי לְלוֹיִם לַנִּחְלָה עַל־כֵּן אָמַרְתִּי לָהֶם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחֲלוּ נִחְלָה: (פ)
- וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמֵלִיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לַמִּימָר: לֵאמֹר:
- וְאֶל־הַלְוִיִּם תְּדַבֵּר וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמַּעֲשֵׂר אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם מֵאֲתָם בְּנִחְלָתְכֶם וְהִרְמַתֶּם מִמֶּנּוּ תְרוּמַת יְהוָה מִן־הַמַּעֲשֵׂר:
- וְנִחְשַׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם כַּדָּגָן מִן־הַגֶּרֶן וְכַמְלֵאָה מִן־הַיֵּקֶב:
- כֵּן תָּרִימוּ גַם־אַתֶּם תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל מַעֲשֵׂר־תִּיכֶם אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּנְתְּתֶם מִמֶּנּוּ אֶת־תְּרוּמַת יְהוָה לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן:
- מִכָּל מַתְּנֵיכֶם תָּרִימוּ אֶת־כָּל־תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל־חֶלְבֹו אֶת־מִקְדָּשׁוֹ מִמֶּנּוּ:
- מִכָּל מַתְּנֵיכֶם תָּרִימוּ אֶת־כָּל־תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל מַתְּנֵיכֶם תָּרִימוּ אֶת־כָּל־תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל־חֶלְבֹו אֶת־מִקְדָּשׁוֹ מִמֶּנּוּ:

24) 55 אשר ירימו לה' תרומה. הכתוב קראו תרומה עד שיפריש ממנו תרומת מעשר (ספרי שם):

27) 59 ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגרן. תרומת מעשר שלכם אסורה לזרים ולטמאים וחייצין עליה מיתה וחומש כתרומה גדולה שנקראת ראשית דגן מן הגרן:

27) 60 וכמלאה מן היקב. כתרומת תירוש ויצהר הניטלת מן היקבים:

27) 61 מלאה. לשון ביטול תצוה שנתמלאת:

27) 62 יקב. הוא הצור שלפני הגת שהיין יורד לתוכו וכל לשון יקב חפירת קרקע הוא וכן (זכריה יד, י) יקבי המלך הוא יס אוקיינוס חפירה שחפר מלכו של עולם:

28) 64 כן תרימו גם אתם. כמו שישאל מרימים מגרנס ומיקציהם תרימו גם אתם ממעשר שלכם כי הוא נחלתכם:

29) 66 מכל מתנתכם תרימו את כל תרומת ה'. כתרומה גדולה הכתוב מדבר שאם הקדים לוי את הכהן זכרי וקבל מעשרותיו קודם שיטול כהן תרומה גדולה מן הכרי צריך להפריש הלוי מן המעשר תחלה אחד מחמשים לתרומה גדולה ויחזור ויפריש תרומת מעשר (ספרי קבל):

- Therefore thou shalt say unto them: When ye set apart the best thereof from it, then it shall be counted unto the Levites as the increase of the threshing-floor, and as the increase of the wine-press.
- 30 וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּהַרְיִמְכֶם אֶת־חֲלָבֹם מִמָּנֹם וּנְחֹשֶׁבֶל לְלוֹיִם כִּתְבוּאָת גֶּרֶן וּכְתְבוּאָת יֵקֵב:
- And ye may eat it in every place, ye and your households; for it is your reward in return for your service in the tent of meeting.
- 31 וְאָכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּכָל־מָקוֹם אַתֶּם וּבֵיתְכֶם כִּי־שָׂכָר הוּא לָכֶם חֶלֶף עֲבֹדַתְכֶם בְּאֹהֶל מוֹעֵד:
- And ye shall bear no sin by reason of it, seeing that ye have set apart from it the best thereof; and ye shall not profane the holy things of the children of Israel, that ye die not.
- 32 וְלֹא־תִשְׂאוּ עָלֶיךָ חֵטָא בְּהַרְיִמְכֶם אֶת־חֲלָבֹם מִמָּנֹם וְאֶת־קֹדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לֹא תַחֲלִלּוּ וְלֹא תָמוּתוּ: (פ)

The Haftarah is I Samuel 11:14-12:22 on page 208.

- XIX And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:
- חֲקַת וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:
- This is the statute of the law which the LORD hath commanded, saying: Speak unto the children of Israel, that they bring thee a red heifer, faultless, wherein is no blemish, and upon which never came yoke.
- 2 זֹאת חֲקַת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר דַּבְּרוּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּקִחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין־בָּהּ מוֹם אֲשֶׁר לֹא־עָלָה עָלֶיהָ עֹל:
- And ye shall give her unto Eleazar the priest, and she shall be brought forth without the camp, and she shall be slain before his face.
- 3 וְנָתַתָּם אֹתָהּ אֶל־אַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל־מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה וְשָׂחַט אֹתָהּ לִפְנָיו:

68 (30) בהרימכם את חלבם ממנו. לאחר שתרימו תרומת מעשר ממנו:

69 (30) ונחשב. המותר ללוים חולין גמורין:

70 (30) כתבואת גרן. לישראל שלא תאמר הואיל וקראו הכתוב תרומה שנאמר כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה יכול יהא כולו אסור תלמוד לומר ונחשב ללוים כתבואת גרן מה של ישראל חולין אף של לוי חולין (שם קכג):

72 (31) בכל מקום. אפילו בציצית הקצרות (שם):

74 (32) ולא תשאו עליו חטא וגו'. הא אם לא תרימו תשא חטא (יבמות פט):

75 (32) ולא תמותו. הא אם תחללו תמותו (זכורות כו, ב):

2 (2) זאת חקת התורה. לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה לפיכך כתב זה חקה גזירה היא מלפני אין לך רשות להרהר אחריה (יומא סו, ב):

3 (2) ויקחו אליך. לעולם היא נקראת על שמך פרה שעה משה צמד צר (במדבר רבה):

4 (2) אדמה תמימה. שמהא תמימה צאדמימות שאם היו זה שני שערות שחורות פסולה (ספרי קכג. פרה ב, ה):

6 (3) אלעזר. מצוה צאגן (ספרי שם):

7 (3) אל מחוץ למחנה. חוץ לשלש מחנות (יומא סא, א. ספרי):

8 (3) ושחט אותה לפניו. זר שוחט ואלעזר רואה (יומא מז. ספרי קכג):

4 And Eleazar the priest shall take of her blood with his finger, and sprinkle of her blood toward the front of the tent of meeting seven times.	וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְהִזָּה אֶל-נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל-מוֹעֵד מִדָּמָהּ שֶׁבַע פְּעָמִים:	וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְהִזָּה אֶל-נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל-מוֹעֵד מִדָּמָהּ שֶׁבַע פְּעָמִים:
5 And the heifer shall be burnt in his sight; her skin, and her flesh, and her blood, with her dung, shall be burnt.	וַיִּקְרֵד יְת תּוֹרֶתָא לְעִינֵיהּ יְת מִשְׁכָּהּ וְיְת בְּשָׂרָהּ וְיְת דָּמָהּ עַל אוֹכְלָהּ יוֹקִיד:	וַיִּקְרֵד יְת תּוֹרֶתָא לְעִינֵיהּ וַיִּקְרֵד יְת מִשְׁכָּהּ וַיִּקְרֵד יְת בְּשָׂרָהּ וַיִּקְרֵד יְת דָּמָהּ עַל-פְּרִשָּׁהּ יִשְׂרָאֵל:
6 And the priest shall take cedar-wood, and hyssop, and scarlet, and cast it into the midst of the burning of the heifer.	וַיִּסַּב כֹּהֵנָא אֵעָא דְאַרְזָא וְאַיִזוּבָא וְצִבְע וְזִהוּרֵי וַיִּרְמֵי לְגוֹ יְקִידַת תּוֹרֶתָא:	וְלָקַח הַכֹּהֵן עֵץ אֲרָז וְאַיִזוּב וְשִׁנִּי תוֹלַעַת וְהִשְׁלִיךְ אֶל-תּוֹךְ שְׂרִפַּת הַפָּרָה:
7 Then the priest shall wash his clothes, and he shall bathe his flesh in water, and afterward he may come into the camp, and the priest shall be unclean until the even.	וַיִּצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי כֹהֵנָא וַיִּסְחִי בְּשָׂרֵהּ בְּמֵיָא וּבִתְרָא כֵן יֵיעוֹל לְמִשְׁרִיתָא וַיְהִי מְסָאב כֹּהֵנָא עַד רְמֻשָּׁא:	וַיִּצְבַּע בְּגָדָיו הַכֹּהֵן וַיִּסְחִי בְּשָׂרוֹ בְּמֵיִם וְאַחֲרָיָא יָבֵא אֶל-הַמַּחֲנֶה וְטָמֵא הַכֹּהֵן עַד-הָעֶרֶב:
8 And he that burneth her shall wash his clothes in water, and bathe his flesh in water, and shall be unclean until the even.	וְדַמוּקִיד יְתָהּ יִצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי בְּמֵיָא וַיִּסְחִי בְּשָׂרֵהּ בְּמֵיָא וַיְהִי מְסָאב עַד רְמֻשָּׁא:	וְהַשְׂרֵף אֹתָהּ יִצְבַּע בְּגָדָיו בְּמֵיִם וַיִּסְחִי בְּשָׂרוֹ בְּמֵיִם וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב:
9 And a man that is clean shall gather up the ashes of the heifer, and lay them up without the camp in a clean place, and it shall be kept for the congregation of the children of Israel for a water of sprinkling; it is a purification from sin.	וַיִּכְנֹשׁ גִּבְר דְּכִי יְת קִטְמָא דְּתוֹרֶתָא וַיִּצְנַע מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא בְּאַחֲרָיָא דְּכִי וַתְּהִי לְכִנְשָׁתָא דְּכִי יִשְׂרָאֵל לְמִטְרָא לְמֵי אַדְיֹותָא חֲטָאתָא הִיא:	וְאִסְרָא אִישׁ טָהוֹר אֶת אֲפֵר הַפָּרָה וְהֵנִיחַ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טָהוֹר וְהִיָּתָה לַעֲדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת לְמֵי נִדָּה חֲטָאתָא הִוא:
10 And he that gathereth the ashes of the heifer shall wash his clothes, and be unclean until the even; and it shall be unto the children of Israel, and unto the stranger that sojourneth among them, for a statute for ever.	וַיִּצְבַּע דְּכִנְשֵׁי יְת קִטְמָא דְּתוֹרֶתָא יְת לְבוּשׁוֹהִי וַיְהִי מְסָאב עַד רְמֻשָּׁא וַתְּהִי לְכִנְשָׁתָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגִיּוֹרֵיִא דִּיתְגִּיּוֹרִין בֵּינֵיהוֹן לְקִיָּם עָלֵם:	וְכִבֵּס הָאִסְרָא אֶת-אֲפֵר הַפָּרָה אֶת-בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב וְהִיָּתָה לְכִנְשָׁתָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגִיּוֹרֵיִא דִּיתְגִּיּוֹרִין בֵּינֵיהוֹן לְקִיָּם עָלֵם:

10 (4) אל נוכח פני אהל מועד. עומד במזרחו של ירושלים ומתכוין ורואה פתחו של היכל בשעת הזאת הדם (יומא סא, א. ספרי שם):

14 (7) אל המחנה. למחנה שכנה שאין טמא משולח חוץ לשתי מחנות אלא צו ובעל קרי ומזרע (פסחים סז, א):

15 (7) וטמא הכהן עד הערב. סרסרו ודרסרו וטמא עד הערב ואחר יצוא אל המחנה:

18 (9) והניח מחוץ למחנה. לשלשה חלקים מתחלקת אחד נתן צהר המשחה ואחד מתחלק לכל המשמרות ואחד נתן צחיל זה של משמרות היה חוץ לעזרה ליטול ממנו בני העיירות וכל הכריכיין להטהר וזה שצהר המשחה כהנים גדולים לפרות אחרות מקדשין הימנה וזה שצחיל נתון למשמרת מגזירת הכתוב שנאמר והיתה לעדת בני ישראל למשמרת (ספרי קכד, פרה ג, יא):

19 (9) למי נדה. למי הזייה כמו (איכה ג, נג) וידו אצן צי (זכריה ב, ד) לידות את קרנות הגוים לשון זריקה:

20 (9) חטאת הוא. לשון חטוי כפשוטו ולפי הלכותיו קראה הכתוב חטאת לומר שהיא כקדשים להאסר בהנאה (ספרי שם. מנחות נא, ב):

11 He that toucheth the dead, even any man's dead body, shall be unclean seven days;	דִּיקָרֵב בְּמִיתָא לְכָל נִפְשָׁא דְאִנְשָׁא וְיִהְיִי מְסָאב שִׁבְעָא יוֹמִין:	11 הִנֵּגַע בְּמָת לְכָל־נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים:
12 the same shall purify himself therewith on the third day and on the seventh day, and he shall be clean; but if he purify not himself the third day and the seventh day, he shall not be clean.	הוּא יְדִי עֲלוּהִי בְיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה יִדְכִי וְאִם לֹא יְדִי עֲלוּהִי בְיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה לֹא יִדְכִי:	12 הוּא יִתְחַטֵּא־בּוֹ בֵּינִים הַשְּׁלִישִׁי וּבֵינִים הַשְּׁבִיעִי יִטְהַר וְאִם־לֹא יִתְחַטֵּא בֵּינִים הַשְּׁלִישִׁי וּבֵינִים הַשְּׁבִיעִי לֹא יִטְהַר:
13 Whosoever toucheth the dead, even the body of any man that is dead, and purifieth not himself—he hath defiled the tabernacle of the LORD—that soul shall be cut off from Israel; because the water of sprinkling was not dashed against him, he shall be unclean; his uncleanness is yet upon him.	כָּל דִּיקָרֵב בְּמִיתָא בְּנִפְשָׁא דְאִנְשָׁא דִּימּוּת וְלֹא יְדִי עֲלוּהִי יֵת מִשְׁכְּנָא דִּי סְאִיב וְיִשְׁתַּיְצִי אִנְשָׁא תְּהוּא מִיִּשְׂרָאֵל אֲרִי מִי אֲדִיּוּתָא לֹא אֲזַדְרִיקוּ עֲלוּהִי מְסָאב יְהִי עוֹד סְאִיבְתִּיה בֵּיהּ:	13 כָּל־הִנֵּגַע בְּמָת בְּנִפְשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר־יָמוּת וְלֹא יִתְחַטֵּא אֶת־מִשְׁכַּן יְהוָה טָמֵא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ תְּהוּא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מִי נָדָה לֹא־זָרַק עָלָיו טָמֵא וְיִהְיֶה עוֹד טָמֵאָתוּ בּוֹ:
14 This is the law: when a man dieth in a tent, every one that cometh into the tent, and every thing that is in the tent, shall be unclean seven days.	דָּא אֲוִרִיתָא אִנְשׁ אֲרִי יָמוּת בְּמִשְׁכְּנָא כָּל דְּעָלִיל לְמִשְׁכְּנָא וְכָל דְּבְמִשְׁכְּנָא יְהִי מְסָאב שִׁבְעָא יוֹמִין:	14 זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי־יָמוּת בְּאֹהֶל כָּל־הַבָּא אֶל־הָאֹהֶל וְכָל־אֲשֶׁר בְּאֹהֶל יִטָּמֵא שִׁבְעַת יָמִים:
15 And every open vessel, which hath no covering close-bound upon it, is unclean.	וְכָל מָאן דְּחִסְפָּה פְּתִיחַ דְּלִית מְגוּפַת שְׁעָה מִקְּרָה עֲלוּהִי מְסָאב הוּא:	15 וְכָל כְּלִי פְתוּחַ אֲשֶׁר אֵין־צִמִּיד פְּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא:
16 And whosoever in the open field toucheth one that is slain with a sword, or one that dieth of himself, or a bone of a man, or a grave, shall be unclean seven days.	וְכָל דִּיקָרֵב עַל אִפִּי חֻקְלָא בְּקִטִּיל חֶרֶבָא אוֹ בְּמִיתָא אוֹ בְּגֵרָמָא דְאִנְשָׁא אוֹ בְּקִבְרָא יְהִי מְסָאב שִׁבְעָא יוֹמִין:	16 וְכָל אֲשֶׁר־יִגַּע עַל־פָּנָי הַשָּׂדֶה בְּחִלְל־חֶרֶב אוֹ בְּמָת אוֹ־בַעֲצָם אָדָם אוֹ בְּקִבְרֵי יִטָּמֵא שִׁבְעַת יָמִים:
17 And for the unclean they shall take of the ashes of the burning of the purification from sin, and running water shall be put thereto in a vessel.	וְיִסְבוּן לְדִמְסָאב מַעַפֵּר יְקִידַת חֲטָאתָא וְיִתְּנוּ עֲלוּהִי מִי מְבוּעַ לְמָאן:	17 וְלִקְחוּ לְטָמֵא מַעַפֵּר שְׂרָפַת הַחֲטָאת וְנָתַן עָלָיו מַיִם חַיִּים אֶל־כְּלִי:

24 (12) הוא יתחטא בו. צאפר הפרה (ס"א הזה):

26 (13) במת בנפש. ואי זה מת של נפש האדם להוציא נפש צהמה שאין טומאתה נריכה הזאה (ולא טומאת שבעה)

דצר אחר צנפס זו רביעית דס (חולין עז, א):

27 (13) את משכן ה' טמא. אם נכנס לעזרה אפילו צטצילה בלא הזאת שלישי ושציעי: עוד טמאתו בו. אף על פי שטבל:

29 (14) כל הבא אל האהל. צעוד שהמת צמוכו:

31 (15) וכל כלי פתוח. כללי חרס הכחוצ מדצר שאין מקבל טומאה מגזו אלא מחוכו לפיכך אם אין מגופת צמידתו פתולה עליו יפה צחצור טמא הוא אם יש צמיד פתיל עליו טהור (שם כח. ספרי קרו):

32 (15) פתיל. לשון מחוצר בלשון עצרי וכן (צראשית ל, ח) נפתולי אלהים נפתלתי נמחצתי עם אחותי:

34 (16) על פני השדה. רבותינו דרשו (חולין עז, א. ספרי קצו) לרצות גולל ודופק ופשוטו על פני השדה שאין שם אהל מטמא המת שם צנגיעה:

<p>And a clean person shall take hyssop, and dip it in the water, and sprinkle it upon the tent, and upon all the vessels, and upon the persons that were there, and upon him that touched the bone, or the slain, or the dead, or the grave.</p>	<p>וְלָקַח אִזּוֹב וְטָבַל וַיִּסַּב אִיִּזּוֹבָא וַיִּטְבּוֹל בְּמֵיָא גִבְר דְּכִי וַיִּדִּי עַל מִשְׁכָּנָא וְעַל כָּל מִנְיָא וְעַל נַפְשָׁתָא דִּיהוּ תַמָּן וְעַל דִּיקָרָב בְּגִרְמָא אוּ בְקִטְלָא אוּ בְמִיתָא אוּ בְקִבְרָא:</p>	<p>וְלָקַח אִזּוֹב וְטָבַל בְּמֵיִם אִישׁ טָהוֹר וְהִזָּה עַל-הָאֹהֶל וְעַל-כָּל-הַכֵּלִים וְעַל-הַנֶּפְשׁוֹת אֲשֶׁר הָיוּ-שָׁם וְעַל-הַנֶּגֶז בַּעֲצָם אוּ בַחֲלָל אוּ בַמֵּת אוּ בַקֶּבֶר:</p>
<p>And the clean person shall sprinkle upon the unclean on the third day, and on the seventh day; and on the seventh day he shall purify him; and he shall wash his clothes, and bathe himself in water, and shall be clean at even.</p>	<p>וַיִּדִּי דְכִיָּא עַל מִסְכָּבָא בְיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וַיִּדְפִּינִיָּה בְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וַיִּצַּבֵּעַ לְבוּשׁוֹהִי וַיִּסְחִי בְמֵיָא וַיִּדְכִּי בְרַמְשָׂא:</p>	<p>וְהִזָּה הַטָּהוֹר עַל-הַטָּמֵא בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַחֲטָאוּ בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַכִּבֵּס בְּגָדָיו וַרְחֹץ בַּמַּיִם וַטָּהַר בְּעָרֵב:</p>
<p>But the man that shall be unclean, and shall not purify himself, that soul shall be cut off from the midst of the assembly, because he hath defiled the sanctuary of the LORD; the water of sprinkling hath not been dashed against him: he is unclean.</p>	<p>וְגִבְר דִּיִּסְתָּאב וְלֹא יִדִּי עַלּוֹהִי וַיִּשְׁתִּיִּצִי אֲנָשָׁא הֵהוּא מִגּוֹ קְהֵלָא אֲרִי יָת מִקְדָּשָׁא דִּיִּי סְאִיב מִי אֲדִיּוֹתָא לֹא אֲדִירִיקוּ עַלּוֹהִי מִסְּאֵב הוּא:</p>	<p>וְאִישׁ אֲשֶׁר-יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטֵּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִתּוֹךְ הַקְּהָל כִּי אֶת-מִקְדָּשִׁי יַהֲוֶה טָמֵא מִי נִדָּה לֹא-זָרַק עָלָיו טָמֵא הוּא:</p>
<p>And it shall be a perpetual statute unto them; and he that sprinkleth the water of sprinkling shall wash his clothes; and he that toucheth the water of sprinkling shall be unclean until even.</p>	<p>וְתִהְיִי לָהֶם לְחֻקִּים עֹלָם וְדִמְדִּי מִי אֲדִיּוֹתָא יִצַּבֵּעַ לְבוּשׁוֹהִי וַיִּדְכִּיָּב בְּמֵי אֲדִיּוֹתָא יְהִי מִסְּאֵב עַד רַמְשָׂא:</p>	<p>וְהָיְתָה לָהֶם לְחֻקֹּת עֹלָם וּמִזָּה מִי-הַנִּדָּה יַכִּבֵּס בְּגָדָיו וְהִנְגִּיעַ בְּמֵי הַנִּדָּה יִטְמָא עַד-הָעָרֵב:</p>

³⁸ (19) וַחֲטָאוּ בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי. הוּא גִמְר טַהֲרָתוֹ (ספרי):

⁴⁰ (20) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִטְמָא וְגו'. אִם נִאֲמַר מִקְדָּשׁ לָמָּה נִאֲמַר מִשְׁכָּן כִּי כְדֹאִיתָא בְּשַׁבְּעוֹת (טז, ז):

⁴² (21) וּמִזָּה מִי הַנִּדָּה. רְצוּתֵינוּ אִמְרוּ (נדה ט. יומא יד, א) שֶׁהַמִּזְבֵּחַ טָהוֹר וְזֶה צָא לְלַמֵּד שֶׁהַנוֹשֵׂא מִי חֲטָאת טָמֵא טוֹמֵא אֶת חַמּוּרָה לְטָמֵא צָגִידִים שֶׁעָלִיו מֵה שֶׁאֵין בּוֹ צָנוּגָה וְזֶה שֶׁהוֹלִיאוֹ בְּלִשׁוֹן מִזֶּה לֹא מִן שֶׁאֵין מִטְמֵאִין עַד שֶׁיֵּהָא צָהֵן שִׁיעוֹר הַזֹּאֵה:

⁴³ (21) וְהִנְגִּיעַ וְגו' יִטְמָא. וְאֵין טַעֲמוֹ כְּצוּם צָגִידִים:

22 And whatsoever the unclean person toucheth shall be unclean; and the soul that toucheth him shall be unclean until even.

וְכָל דֹּיִקְרָב בֵּיהּ מְסֻאָא
יְהִי מְסֻאָב וְאָנֹשׁ דֹּיִקְרָב בֵּיהּ
יְהִי מְסֻאָב עַד רַמְשָׁא:

XX And the children of Israel, even the whole congregation, came into the wilderness of Zin in the first month; and the people abode in Kadesh; and Miriam died there, and was buried there.

וְכָל אֲשֶׁר-יִגַּע-בּוֹ הַטֹּמֵא
וּפְתָא וְהַנֶּפֶשׁ הַנִּגְעָתָא יִסְמְכָא
עַד-הָעֶרְבָּה: (פ) מְדַבֵּר-צִין
בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיָּשָׁב הָעָם
בְּקֶדֶשׁ וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם
וַתִּקְבֹּר שָׁם:

2 And there was no water for the congregation; and they assembled themselves together against Moses and against Aaron.

וְלֹא-הָיָה מַיִם לַעֲדָה וַיִּקְהָלוּ
עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן:
וְלֹא הָיָה מֵיָא לְכַנְשֵׁתָא
וַאֲתַכְנִישׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל
אַהֲרֹן:

3 And the people strove with Moses, and spoke, saying: 'Would that we had perished when our brethren perished before the LORD!

וַיִּרְבּוּ הָעָם עִם-מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ
לֵאמֹר וְלֹא גִוַעְנוּ בְּגֹעַ אֲחֵינוּ
לִפְנֵי יְהוָה:
וַיִּרְבּוּ הָעָם עִם-מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ
לֵאמֹר לֹא גִוַעְנוּ בְּגֹעַ אֲחֵינוּ
לִפְנֵי יְהוָה:

45 (22) וכל אשר יגע בו הטמא הזה שנטמא צמת יטמא:

46 (22) והנפש הנגעת. צו צטמא מת:

47 (22) חטמא עד הערב. מכאן למדנו שהמת אצי אצות הטומאה והנוגע צו אצ הטומאה ומטמא אדם זהו פירושה לפי משמעה והלכותיה. ומדרש אגדה העתקתי מיסודו של רבי משה הדרשן וזהו:

48 (22) ויקחו אליך. משלהם כשם שהם פרקו נזמי הזהב לעגל משלהם כך יציאו זו לכפרה משלהם:

49 (22) פרה אדמה. משל לצן שפחה שטינף פלטיין של מלך אמרו תצא אמו ותקנה הלאה כך תצא פרה ותכפר על העגל (תנחומא חקת ח):

50 (22) אדמה. על שם (ישעיה א, יח) אם יאדימו כחולע שהטמא קרוי אדום:

51 (22) תמימה. על שם ישראל שהיו תמימים ונעשו צו בעלי מומין תצא זו ותכפר עליהם ויחזרו לתמותם:

52 (22) לא עלה עליה עול. כשם שפרקו מעליהם עול שמים:

53 (22) אל אלעזר הכהן. כשם שנקהלו על אהרן שהוא כהן לעשות העגל ולפי שאהרן עשה את העגל לא נעשית עבודה זו על ידו שאין קטיגור נעשה סניגור (ר"ה כו, א):

54 (22) ושרף את הפרה. כשם ששרף העגל:

55 (22) עץ ארץ ואזוב ושני תולעת. ג' מינין הללו כנגד שלשת אלפי איש שנפלו בעגל וארז הוא הגבוה מכל האילנות ואזוב נמוך מכולם סימן שהגבוה שנתגאה וחטא ישפיל את עצמו כאזוב ותולעת ויתכפר לו:

56 (22) למשמרת. כמו שפסע העגל שמור לדורות לפורענות שאין לך פקודה שאין זה מפקודת העגל שנאמר (שמות לז, לד) וציוס פקדי ופקדתי וגו' (סנהדרין קז, א). וכשם שהעגל מטמא כל העוסקין צו כך פרה מטמאה כל העוסקין צה וכשם שנטהרו צאפרו שנאמר (שמות לז, כ) ויזר על פני המים וגו'. כך ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת וגו':

1 (1) כל העדה. עדה השלמה שכבר מתו מתי מדבר ואלו פרשו לחיים (תנחומא יד):

2 (1) ותמת שם מרים. למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדמה לומר לך מה קרצנות מכפרין (ס"א כמו שפרה אדמה מכפרת) אף מיתת מרים מכפרת (מ"ק כח, א):

3 (1) ותמת שם מרים. אף היא נבשקה מתה ומפני מה לא נאמר צה על פי ה' שאינו דרך כבוד של מעלה (שם) ובאחרון נאמר (במדבר לג, לח) על פי ה' צאלה מסעי:

5 (2) ולא היה מים לעדה. מכאן שכל מ' שנה היה להם הצאר צזכות מרים (תענית ט, א):

7 (3) ולו גוענו. הלאוי שגוענו:

8 (3) בגוע אחינו. צמיתת אחינו צדבר למד שצמיתת צמא צמגונה צמנה:

9 (3) בגוע. שם דבר הוא כמו צמיתת אחינו ולא יתכן לפרשו כשמתו אחינו שאם כן היה לו להקד צגוע (צחולס):

- ¹⁵ (8) ואת בעירם. מכאן שמס הקד"ה על ממונם של ישראל (במד"ר. תנחומא ט):
- ¹⁸ (10) ויקהלו וגו'. זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט את המרובה (שם):
- ¹⁹ (10) המן הסלע הזה נוציא. לפי שלא הוי מכירין אותו לפי שהלך הסלע וישב לו בין הסלעים כשנסתלק הבאר והיו ישראל אומרים להם מה לכם מאיזה סלע תוציאו לנו מים לכך אמר להם המורים סרצנים לשון יוני שוטים מורים את מוריהם המן הסלע הזה שלא נטוינו עליו נוציא לכם מים (שם):
- ²¹ (11) פעמים. לפי שצראשונה לא הוציא אלא טיפין לפי שלא נזה המקום להכותו אלא ודצרתם אל הסלע והמה דצרו אל סלע אחר ולא הוציא אמרו שמא צריך להכותו כצראשונה שנאמר (שמות יז, ו) והכית בצור ונזדמן להם אותו סלע והכהו:

<p>4 And why have ye brought the assembly of the LORD into this wilderness, to die there, we and our cattle?</p>	<p>וּלְמָה הֵבֵאתֶם אֶת־קְהֵל יְהוָה אֶל־הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוּת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירָנוּ:</p>	<p>4 וּלְמָה הֵבֵאתֶם אֶת־קְהֵל יְהוָה אֶל־הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוּת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירָנוּ:</p>
<p>5 And wherefore have ye made us to come up out of Egypt, to bring us in unto this evil place? it is no place of seed, or of figs, or of vines, or of pomegranates; neither is there any water to drink.'</p>	<p>וּלְמָה הֵעֲלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לָהֵבִיא אֵתָנוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַרָע הַזֶּה לֹא מָקוֹם זֶרַע וְתִאֲנָה וְגִפְנִים וְרִמּוֹן וּמַיִם אֵין לִשְׁתּוֹת:</p>	<p>5 וּלְמָה הֵעֲלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לָהֵבִיא אֵתָנוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַרָע הַזֶּה לֹא מָקוֹם זֶרַע וְתִאֲנָה וְגִפְנִים וְרִמּוֹן וּמַיִם אֵין לִשְׁתּוֹת:</p>
<p>6 And Moses and Aaron went from the presence of the assembly unto the door of the tent of meeting, and fell upon their faces; and the glory of the LORD appeared unto them.</p>	<p>וַיָּבֹאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי קְהֵל אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֵּרָא כְבוֹד־יְהוָה אֲלֵיהֶם: (פ)</p>	<p>6 וַיָּבֹאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי קְהֵל אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֵּרָא כְבוֹד־יְהוָה אֲלֵיהֶם: (פ)</p>
<p>7 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לַמִּימָר:</p>	<p>שלישי (שני) 7 וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>'Take the rod, and assemble the congregation, thou, and Aaron thy brother, and speak ye unto the rock before their eyes, that it give forth its water; and thou shalt bring forth to them water out of the rock; so thou shalt give the congregation and their cattle drink.'</p>	<p>קח אֶת־הַמִּטָּה וְהַקְהֵל אֶת־הָעֵדָה אֹתָהּ וְאַהֲרֹן אַחִיד וְדַבַּרְתָּם אֶל־הַסֶּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מִימּוֹ וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מַיִם מִן־הַסֶּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת־הָעֵדָה וְאֶת־בְּעִירָם:</p>	<p>8 קח אֶת־הַמִּטָּה וְהַקְהֵל אֶת־הָעֵדָה אֹתָהּ וְאַהֲרֹן אַחִיד וְדַבַּרְתָּם אֶל־הַסֶּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מִימּוֹ וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מַיִם מִן־הַסֶּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת־הָעֵדָה וְאֶת־בְּעִירָם:</p>
<p>9 And Moses took the rod from before the LORD, as He commanded him.</p>	<p>וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַמִּטָּה מִלִּפְנֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צֻוְּהוּ:</p>	<p>9 וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַמִּטָּה מִלִּפְנֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צֻוְּהוּ:</p>
<p>10 And Moses and Aaron gathered the assembly together before the rock, and he said unto them: 'Hear now, ye rebels; are we to bring you forth water out of this rock?'</p>	<p>וַיִּקְהֲלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת־הַקְהֵל אֶל־פְּנֵי הַסֶּלַע וַיֹּאמְרוּ לָהֶם שְׁמַעוּנָא הַמַּיִם הַמֵּן־הַסֶּלַע הַזֶּה נּוֹצֵיא לָכֶם מַיִם:</p>	<p>10 וַיִּקְהֲלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת־הַקְהֵל אֶל־פְּנֵי הַסֶּלַע וַיֹּאמְרוּ לָהֶם שְׁמַעוּנָא הַמַּיִם הַמֵּן־הַסֶּלַע הַזֶּה נּוֹצֵיא לָכֶם מַיִם:</p>
<p>11 And Moses lifted up his hand, and smote the rock with his rod twice; and water came forth abundantly, and the congregation drank, and their cattle.</p>	<p>וַיָּרֶם מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ וַיַּךְ אֶת־הַסֶּלַע בְּמַטְהוֹ פַּעַמַיִם וַיֵּצְאוּ מַיִם רַבִּים וַתִּשְׁתְּ הָעֵדָה וּבְעִירָם: (ס)</p>	<p>11 וַיָּרֶם מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ וַיַּךְ אֶת־הַסֶּלַע בְּמַטְהוֹ פַּעַמַיִם וַיֵּצְאוּ מַיִם רַבִּים וַתִּשְׁתְּ הָעֵדָה וּבְעִירָם: (ס)</p>

- 12 And the LORD said unto Moses and Aaron: 'Because ye believed not in Me, to sanctify Me in the eyes of the children of Israel, therefore ye shall not bring this assembly into the land which I have given them.'
- 13 These are the waters of Meribah, where the children of Israel strove with the LORD, and He was sanctified in them.
- 14 And Moses sent messengers from Kadesh unto the king of Edom: 'Thus saith thy brother Israel: Thou knowest all the travail that hath befallen us;
- 15 how our fathers went down into Egypt, and we dwelt in Egypt a long time; and the Egyptians dealt ill with us, and our fathers;
- 16 and when we cried unto the LORD, He heard our voice, and sent an angel, and brought us forth out of Egypt; and, behold, we are in Kadesh, a city in the uttermost of thy border.
- וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן יֵעָן לֹא־הֵאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת־הַקָּהָל הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם:
- הֵמָּה מִי מְרִיבָה אֲשֶׁר־רָבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה וַיִּקְדַּשׁ בָּם: (ס)
- וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקְדָּשׁ אֶל־מֶלֶךְ אֱדוֹם כֹּה אָמַר אֲחִידָה יִשְׂרָאֵל אֶתְּהָ יְדַעְתָּ אֶת כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מָצָאתֵנוּ:
- וַיִּרְדּוּ אֲבֹתֵינוּ מִצְרַיִמָּה וַנָּשָׁב בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים וַיַּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וְלֹא־בִתְיָנוּ:
- וַנִּצְעַק אֶל־יְהוָה וַיִּשְׁמַע קִלְנוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיִּצְאֵנוּ מִמִּצְרַיִם וְהִנֵּה אֲנִיחֵנוּ בְּקִדְשׁ עִיר קָדְשָׁה גְבוּלָךְ:
- וַיִּצְלֵנָּה קָדָם יְיָ וְקָבִיל צְלוֹתֵנוּ וְשִׁלַּח מַלְאָכָא וְאִפְקֵנָּה מִמִּצְרַיִם וְהֵא אֲנִיחָנוּ בְּרָקִים קִרְתָּא דְּבִסְטָר תַּחֲוִימָךְ:

23 (12) יען לא האמנתי כי יכנסו לארץ כדי שלא יאמרו עליהם כעון שאר דור המדבר שנגזר עליהם שלא יכנסו לארץ כך היה עון משה ואהרן. והלא (במדבר יא, כב) הלאן ובקר ישחט קשה מזה אלף לפי שבספר חסד עלי הכתוב וכן שבמעמד כל ישראל לא חסך עלי הכתוב מפני קדוש השם (תנחומא י):

24 (12) להקדישני. שאילו דברתם אל הסלע והוציא הייתי מקודש לעיני העדה ואומרים מה סלע זה שאינו מדבר ואינו שומע ואינו נרץ לפרנסה מקיים דבורו של מקום קל וחומר אנו (מדרש אגדה):

25 (12) לכן לא תביאו. צבועה כמו (שמואל א ג, יד) לכן נשבעתי לזית עלי נשבע בקפיצה שלא ירבו בתפלה על כך (תנחומא וארא ז):

27 (13) המה מי מריבה. הם הנזכרים במקום אחר את אלו ראו אכזביניי פרה שמושיען של ישראל לוקה צמים לכך גזרו (שמות א, כב) כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו (סוטה יב, ז):

28 (13) ויקדש בם. שממו משה ואהרן על ידם. שכשהקדיש עושה דין במקודשו הוא יראוי ומתקדש על הצריות וכן הוא אומר (תהלים סח, לו) נורא אלהים ממקדשך וכן הוא אומר (ויקרא י, ג) בקרובי אקדש (זבחים קטו, ז):

30 (14) אחידה ישראל. מה ראה להזכיר כאן אחיה אלף אמר לו אחים אנחנו בני אברהם שנאמר לו (בראשית טו, יג) כי גר יהיה זרעך ועל שנינו היה אותו החוב לפורעו (תנחומא יב):

31 (14) אתה ידעת את כל התלאה. לפיכך פירש אביכם מעל אבינו (בראשית לו, ו) וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו מפני השטר חוב המוטל עליהם והטילו על יעקב (בראשית רבה פז, יג):

33 (15) וירעו לנו. סבלנו צרות רבות:

34 (15) ולאבותינו. מכאן שהאבות מטערים בקצר כשפורענות צאה על ישראל (תנחומא יב):

36 (16) וישמע קלנו. צרכה שצרכנו אבינו (בראשית כז, כב) הקול קול יעקב שאנו זועקים ונענים (תנחומא בשלח ט):

37 (16) מלאך. זה משה מכאן שהנביאים קרואים מלאכים ואומר (ד"ה לו, טז) ויהיו מלעזבים במלאכי האלהים (תנחומא ויקרא א):

<p>Let us pass, I pray thee, through thy land; we will not pass through field or through vineyard, neither will we drink of the water of the wells; we will go along the king's highway, we will not turn aside to the right hand nor to the left, until we have passed thy border.'</p>	<p>17 נֶעֱבְרָה-נָּא בְּאַרְצְךָ לֹא נֶעֱבֹר בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם וְלֹא נִשְׁתֶּה מִי בְּאֵר דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ כִּי לֹא נִטֶּה יְמִין וּשְׂמֹאל עַד אֲשֶׁר-נֶעֱבֹר גְּבֻלְךָ:</p>
<p>And Edom said unto him: 'Thou shalt not pass through me, lest I come out with the sword against thee.'</p>	<p>18 וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲדֹם לֹא תֵעָבֶר בִּי פֶן-בְּחֶרֶב אֵצֶא לִקְרָאתְךָ:</p>
<p>And the children of Israel said unto him: 'We will go up by the highway; and if we drink of thy water, I and my cattle, then will I give the price thereof; let me only pass through on my feet; there is no hurt.'</p>	<p>19 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּמַסְלַח נִעְלֶה וְאִם-מִיָּמִיךָ נִשְׁתֶּה אֲנִי וּמִקְנִי וְנָתַתִּי מִכָּרֶם רֶק אֵין-דָּבָר בְּרַגְלִי אֵעֱבֹרָה:</p>
<p>And he said: 'Thou shalt not pass through.' And Edom came out against him with much people, and with a strong hand.</p>	<p>20 וַיֹּאמֶר לֹא תֵעָבֶר וַיֵּצֵא אֲדֹם לִקְרָאתוֹ בָּעָם כָּבֵד וּבְיָד חֲזָקָה:</p>
<p>Thus Edom refused to give Israel passage through his border; wherefore Israel turned away from him.</p>	<p>21 וַיִּמָּאֵן אֲדֹם נָתַן אֶת-יִשְׂרָאֵל עָבֹר בְּגִבְלוֹ וַיֵּט יִשְׂרָאֵל מֵעָלָיו: (פ)</p>
<p>And they journeyed from Kadesh; and the children of Israel, even the whole congregation, came unto mount Hor.</p>	<p>וַיֵּסְעוּ מִקֶּדֶשׁ וַיָּבֹאוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל כָּל-הָעֵדָה הָרַ הָהָר:</p>

חמישי
(שלישי)

39 (17) נעברה נא בארצך. אין לך לעורר על הירושה של ארץ ישראל כשם שלא פרעת החוב. עשה לנו עזר מעט לעבור דרך ארצך:

40 (17) ולא נשתה מי באר. מי צורות היה צריך לומר אלא כך אמר משה אף על פי שיש צידינו מן לאכול וצאר לשמות לא נשתה ממנו אלא נקנה מכס אוכל ומים להנאתכם מכאן לאכסנאי שאף על פי שיש צידו לאכול יקנה מן החנוני כדי להנות את אושפיזיו (במדרש רבה. תנחומא יצ):

41 (17) דרך המלך גלך וגו'. אלו חוסמים את צהמתנו ולא יטו לכאן ולכאן לאכול (שם):

43 (18) פן בחרב אצא לקראתך. אחס מתגאים צקול שהורישכם אצרכם ואמרתם ונזעק אל ה' וישמע קולנו ואני אלא עליכם צמה שהורישני אצי (בראשית כז, מ) ועל חרבך תחיה (תנחומא בשלח ט):

45 (19) רק אין דבר. אין שום דבר מזיקך:

47 (20) וביד חזקה. צהצמת וקננו (בראשית כז, כז) והידים ידי עשו (מדרש אגדה):

50 (22) כל העדה. כלם שלמים ועומדים להכנס לארץ שלא היה צהן אחד מאותם שנגזרה גזירה עליהם שכבר כלו ממי מדבר ואלו מאותם שכתוב צהן (דברים ז, ז) חיים כלם היום (תנחומא יד):

51 (22) הר ההר. הר על גבי הר כתפוח קטן על גבי תפוח גדול ואף על פי שהעני הולך לפניו ומשוה את ההרים שלשה נשארו צהן הר סיני לתורה והר נבו לקצרת משה והר ההר לקצרת אהרן (שם):

- ⁵³ (23) על גבול ארץ אדום. מגיד שמפני שנתחזרו כאן להתקרב לעשו הרשע נפרצו מעשיהם וחסרו הכדיק הזה וכן הנציא אומר ליהושפט (ד"ה צ כ, לו) בהתחזרך עם אחזיהו פרץ ה' את מעשיך (תנחומא יד):
- ⁵⁶ (25) קח את אהרן. בדברי נחומים אמור לו אשריך שתראה כדרך נחון לצנך מה שאין אני זכאי לכך (שם יז):
- ⁵⁸ (26) את בגדיו. את בגדי כהונה גדולה הלבישהו והפשיטם מעליו לתתם על בנו צפניו אמר לו הכנס למערה ונכנס ראה מטה מונעת ונר דלוק אמר לו עלה למטה ועלה פשוט ידיך ופשט קמוץ פיך וקמץ עזום עיניך ועזם מיד חמד משה לאותה מיתה וזהו שנאמר לו (דברים לב, ג) כאשר מת אהרן אחיך מיתה שנתאווית לה (תנחומא ישן חקת הוספה ז):
- ⁶⁰ (27) ויעש משה. אף על פי שהדבר קשה לו לא עכז (תנחומא יז):
- ⁶³ (29) ויראו כל העדה וגו'. כשראו משה ואלעזר יורדים ואהרן לא ירד אמרו היכן הוא אהרן אמר להם מת אמרו אפשר מי שעמד כנגד המלאך ועצר את המגפה ישלחו צו מלאך המות מיד בקש משה רחמים והראוהו מלאכי השרת להם מוטל במטה ראו והאמינו (במד"ר):
- ⁶⁴ (29) כל בית ישראל. האנשים והנשים לפי שהיה אהרן רודף שלום ומטיל אהבה בין צעלי מריבה ובין איש לאשתו (אדר"נ פי"ב):
- ⁶⁵ (29) כי גוע. אומר אני שהמתרגם דהא מית טועה הוא אלא אם כן מתרגם ויראו ואתחזיאו שלא אמרו רבותינו ז"ל כי זה משמש בלשון דהא אלא על מדרש שנסתלקו ענני כבוד וכדאמר רבי אבהו (ר"ה ג, א) דאמר רבי אבהו אל תקרי ויראו אלא וייראו ועל לשון זה נופל לשון דהא לפי שהוא נתינת טעם למה שלמעלה הימנו למה וייראו לפי שהרי מת אהרן אבל על תרגום וחזו כל כנישתא אין לשון דהא נופל אלא לשון אשר שהוא מגזרת שמוש אי שמצינו אם משמש בלשון אשר כמו (איוב כא, ד) ואם מדוע לא תקצר רוחי והרבה מפורשים מזה הלשון (שם יד, ה) אם חרונים ימיו:

23	And the LORD spoke unto Moses and Aaron in mount Hor, by the border of the land of Edom, saying:	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְאֶל־אַהֲרֹן בְּהָר הָהָר בְּהוֹר טוֹרָא עַל תְּחוֹם עַל־גִּבּוֹל אֶרֶץ־אֲדוֹם לֵאמֹר:
24	'Aaron shall be gathered unto his people; for he shall not enter into the land which I have given unto the children of Israel, because ye rebelled against My word at the waters of Meribah.	וַיִּקְבֹּץ אֶהְרֹן אֶל־עַמּוּי כִּי לֹא יָבֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר־מָרִיתֶם אֶת־פִּי לַמִּי מְרִיבָה:
25	Take Aaron and Eleazar his son, and bring them up unto mount Hor.	קַח אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־אֶלְעָזָר בְּרִיָּה וְתַסִּיק יְתַהוֹן לְהוֹר טוֹרָא:
26	And strip Aaron of his garments, and put them upon Eleazar his son; and Aaron shall be gathered unto his people, and shall die there.'	וַתַּפְשֹׁט אֶת־אַהֲרֹן אֶת־בְּגָדָיו וַחֲלַבְשָׁתֶם אֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְאַהֲרֹן יֵאָסֶף וּמָת שָׁם:
27	And Moses did as the LORD commanded; and they went up into mount Hor in the sight of all the congregation.	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיַּעֲלֹ אֶל־הָהָר הָהָר לְעֵינֵי כָּל־הָעֵדָה:
28	And Moses stripped Aaron of his garments, and put them upon Eleazar his son; and Aaron died there in the top of the mount; and Moses and Eleazar came down from the mount.	וַיַּפְשֹׁט מֹשֶׁה אֶת־אַהֲרֹן אֶת־בְּגָדָיו וַיַּלְבֵּשׁ אֹתָם אֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ וַיָּמָת אֶהְרֹן שָׁם בְּרֹאשׁ הָהָר וַיֵּרָד מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר מִן־הָהָר:
29	And when all the congregation saw that Aaron was dead, they wept for Aaron thirty days, even all the house of Israel.	וַיֵּרְאוּ כָּל־הָעֵדָה כִּי גָוַע אַהֲרֹן וַיִּבְכוּ אֶת־אַהֲרֹן שְׁלָשִׁים יוֹם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל: (ס)

XXI	<p>And the Canaanite, the king of Arad, who dwelt in the South, heard tell that Israel came by the way of Atharim; and he fought against Israel, and took some of them captive.</p>	<p>וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ-עָרָד יוֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל בְּדֶרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבּוּ מִמֶּנּוּ שְׁבִי:</p>	<p>XXI וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ-עָרָד יוֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל בְּדֶרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבּוּ מִמֶּנּוּ שְׁבִי:</p>
2	<p>And Israel vowed a vow unto the LORD, and said: 'If Thou wilt indeed deliver this people into my hand, then I will utterly destroy their cities.'</p>	<p>וַיִּדָּר יִשְׂרָאֵל נָדָר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם-נָתַן תִּתֵּן אֶת-הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי וְהִחַרְמֹתִי אֶת-עָרֵיהֶם:</p>	<p>2 וַיִּדָּר יִשְׂרָאֵל נָדָר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם-נָתַן תִּתֵּן אֶת-הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי וְהִחַרְמֹתִי אֶת-עָרֵיהֶם:</p>
3	<p>And the LORD hearkened to the voice of Israel, and delivered up the Canaanites; and they utterly destroyed them and their cities; and the name of the place was called Hormah.</p>	<p>וַיִּשְׁמַע יְהוָה בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת-הַכְּנַעֲנִי וַיַּחֲרֵם אֹתָהֶם וְאֶת-עָרֵיהֶם וַיִּקְרָא שֵׁם-הַמָּקוֹם חֲרֹמָה: (פ)</p>	<p>3 וַיִּשְׁמַע יְהוָה בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת-הַכְּנַעֲנִי וַיַּחֲרֵם אֹתָהֶם וְאֶת-עָרֵיהֶם וַיִּקְרָא שֵׁם-הַמָּקוֹם חֲרֹמָה: (פ)</p>
4	<p>And they journeyed from mount Hor by the way to the Red Sea, to compass the land of Edom; and the soul of the people became impatient because of the way.</p>	<p>וַיֵּשְׁלוּ מִהוֹר טוֹרָא אֲזַרְחָ יִמָּא דְסוּף לְאַקְפָּא יַת אֶרְעָא דְאֲדוֹם וַעֲקַת נַפְשָׁא דְעָמָא בְּאֲזַרְחָ:</p>	<p>4 וַיֵּסְעוּ מִהוֹר הַהוּא בְּדֶרֶךְ יַם-סוּף לְסַבֵּב אֶת-אֶרֶץ אֲדוֹם וַתִּקְצֹר נַפְשֵׁי-הָעָם בְּדֶרֶךְ:</p>

1 (1) וישמע הכנעני. שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד כו' כדאיחא צראש השנה (ג, א) ועמלק מעולם רצוה מרדות לישראל מזומן בכל עת לפורענות (תנחומא יח):

2 (1) יושב הנגב. זה עמלק (שם) שנאמר (במדבר יג, כט) עמלק יושב בארץ הנגב ושנה את לשונו לדבר בלשון כנען כדי שיהיו ישראל מתפללים להקצ"ה לתת כנענים בידם והם אינן כנענים ראו ישראל לבושים כנענים עמלקים ולשונם לשון כנען אמרו נתפלל סתם שנאמר אם נתון נתן את העם הזה בידי (מדרש אגדה):

3 (1) דרך האחרים. דרך הנגב שהלכו בה המרגלים שנאמר (לעיל יג, כב) ויעלו בנגב. דבר אחר דרך האחרים דרך התייר הגדול הנוסע לפניהם שנאמר (שם י, לג) דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה (תנחומא יח):

4 (1) וישב ממנו שבי. אינה אלא שפחה אחת (ילקוט תשס"ד. מדרש אגדה):

6 (2) והחרמתי. אקדיש שללם לגזוה:

8 (3) ויחרם אתהם. צהריגה:

9 (3) ואת עריהם. חרמי גזוה:

11 (4) דרך ים סוף. כיון שמת אהרן וצאה עליהם מלחמה זו חזרו לאחוריהם דרך ים סוף הוא הדרך שחזרו להם כשגזר עליהם גזירת מרגלים שנאמר (דברים א, מ) וסעו המדברה דרך ים סוף. וכאן חזרו לאחוריהם (עיין פרשת פנחס) שבע מסעות שנאמר (דברים י, ו) וצני ישראל נסעו מצארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן. וכי במוסרה מת והלא צהר ההר מת אלא שם חזרו והתאבלו עליו והספידוהו כאילו הוא בפניהם ולא ודקוק במסעות ותמנא שבע מסעות מן מוסרה עד הר ההר (תנחומא חקת יח):

12 (4) לסבב את ארץ אדום. שלא נמסר לעצור צארכו:

13 (4) ותקצר נפש העם בדרך. צטורם הדרך שהוקשה להם אמרו עכשיו היינו קרובים להכנס לארץ ואנו חוזרים לאחורינו כך חזרו אבותינו ונשתחו שלשים ושמונה שנה עד היום לפיכך קצרה נפשם בעיניו הדרך ובלשון לע"ז אנקרולדו"ר ולא יתכן לומר ותקצר נפש העם בדרך זהיוסם בדרך ולא פירש בו צמה קצרה שכל מקום שתמנא קצור נפש במקרא מפורש שם צמה קצרה כגון (זכריה יא, ח) ותקצר נפשי צהם וכגון (שופטים י, טו) ותקצר נפשו בעמל ישראל וכל דבר הקשה על אדם נופל בו לשון קצור נפש כאדם שהטורח בא עליו ואין דעתו רחבה לקבל אותו הדבר ואין לו מקום בתוך לבו לגור שם אותו הנער וצדצר המטריח נופל לשון גודל שגדול הוא וכבד על האדם כגון (זכריה שם) וגם נפשו צחלה כי גדלה עלי (איוב י, טו) ויגאה כשחל תלודני כלל של פירושו כל לשון קצור נפש צדצר לשון שאין יכול לסובלו הוא שאין הדעת סובלתו:

<p>And the people spoke against God, and against Moses:</p> <p>5 'Wherefore have ye brought us up out of Egypt to die in the wilderness? for there is no bread, and there is no water; and our soul loatheth this light bread.'</p>	<p>וַאֲתָרְעִם עִמָּא קָדָם יי וְעַם מֹשֶׁה נָצוּ לְמָא אֲסִיקְתוּנָא מִמִּצְרַיִם לְמִמַּת בְּמִדְבָּרָא אֲדִי לִית לֶחֶמָא וְלִית מֵיָא וְנַפְשָׁנָא עֲקַת בְּמִנָּא הָדִין דִּמְיִכְלִיה קָלִיל:</p>	<p>וַיִּדְבֹּר הָעָם בְּאַלֹהִים 5 וּבְמֹשֶׁה לְמָה הֶעֱלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לָמוֹת בְּמִדְבָּר כִּי אֵין לֶחֶם וְאֵין מַיִם וְנַפְשֵׁנוּ קָצָה בְּלֶחֶם הַקָּלֶקֶל:</p>
<p>And the LORD sent fiery serpents among the people, and they bit the people; and much people of Israel died.</p>	<p>וַיִּגְרֵי יי בְּעִמָּא ית חִיוּנוֹ קָלָן וְנִכְיָתוֹ ית עִמָּא וּמִית עִם סָגִי מִיִּשְׂרָאֵל:</p>	<p>6 וַיִּשְׁלַח יְהוָה בָּעָם אֶת הַנָּחָשִׁים הַשָּׂרָפִים וַיִּנְשָׁכוּ אֶת־הָעָם וַיָּמָת עִם־רַב מִיִּשְׂרָאֵל:</p>
<p>And the people came to Moses, and said: 'We have sinned, because we have spoken against the LORD, and against thee; pray unto the LORD, that He take away the serpents from us.' And Moses prayed for the people.</p>	<p>וַאֲתָא עִמָּא לִוְת מֹשֶׁה וַאֲמָרוּ חֲבָנָא אֲדִי אֲתָרְעִמָנָא קָדָם יי וְעַמָּךְ נָצִינָא צְלִי קָדָם יי וַיַּעֲדֵי מִנָּא ית חוּיָא וְצְלִי מֹשֶׁה עַל עִמָּא:</p>	<p>7 וַיָּבֹא הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ חֲטֵאָנוּ כִּי־דִבַּרְנוּ בִּיהוָה וְכָדָה תִּתְּפֹלֵל אֶל־יְהוָה וְיִסַּר מֵעָלֵינוּ אֶת־הַנָּחָשׁ וַיִּתְּפֹלֵל מֹשֶׁה בַּעַד הָעָם:</p>
<p>And the LORD said unto Moses: 'Make thee a fiery serpent, and set it upon a pole; and it shall come to pass, that every one that is bitten, when he seeth it, shall live.'</p>	<p>וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה עֲבִיד לָךְ קָלִיָּא וְשׂו יִתִּיה עַל אֶת וַיְהִי כָּל דִּיתְנֹכִית וַיַּחֲזִי יִתִּיה וַיִּתְקַיֵּים:</p>	<p>8 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲשֵׂה לָךְ שָׂרָף וְשִׂים אוֹתוֹ עַל־נֹס וְהָיָה כָּל־הַנִּשְׁנָךְ וַרְאָה אוֹתוֹ וְחָיָה:</p>
<p>And Moses made a serpent of brass, and set it upon the pole; and it came to pass, that if a serpent had bitten any man, when he looked unto the serpent of brass, he lived.</p>	<p>וַעֲבַד מֹשֶׁה חוּיָא דְנָחָשָׁא וְשׂוּיָה עַל אֶת וַהֲנִי כַּד נָכִית חוּיָא ית גּוֹבְרָא וּמִסְתַּכַּל בְּחוּיָא דְנָחָשָׁא וּמִתְקַיֵּים:</p>	<p>9 וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נָחָשׁ נְחֹשֶׁת וַיִּשְׁמְהוּ עַל־הַנֹּס וַהֲנִי אִם־נִשְׁךְ הַנָּחָשׁ אֶת־אִישׁ וַהֲבִיט אֶל־נָחָשׁ הַנְּחֹשֶׁת וְחָיָה:</p>
<p>And the children of Israel journeyed, and pitched in Oboth.</p>	<p>וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּחַנּוּ בְּאוֹבּוֹת:</p>	<p>שׁי וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּחַנּוּ בְּאַבְּתָּה:</p>

15 (5) באלהים ובמשה. השוו עזד לקונו (צמ"ר. תנחומא יט):

16 (5) למה העליחנו. שניהם שוים:

17 (5) ונפשנו קצה. אף זה לשון קצור נפש ומאוס:

18 (5) בלחם הקלוקל. לפי שהמנ נבלע צאיצרים קראוהו קלוקל אמרו עתיד המנ הזה שיתפח צמעינו כלום יש ילוד אשה שמכניס ואינו מוֹיֵא (ע"ה. יומא עה, א):

20 (6) את הנחשים השרפים. ששורפים את האדם צארכס שיניהם (צמ"ר):

21 (6) וינשכו את העם. יצא נחש שלקה על הוצאת דצה ויפרע ממוֹיֵא יצא נחש שכל המינין נטעמין לו טעם אחד (טעם עפר) ויפרע מכפוי טוֹבֵה שדצר אחד משתנה להם לכמה טעמים (תנחומא יט):

23 (7) ויתפלל משה. מכאן למי שמבקשים ממנו מחילה שלא יהא אכזרי מלמחול (שם. ד"ק צב, א):

25 (8) על נס. על כלונס שקורין פִּירִק"א צלע"ז וכן (ישע"ל, יז) וכנס על הגבעה (שם מט, כב) אִרִּים נסי (שם יג, ב) שאו נס ולפי שהוא גזוה לאות ולרִאיה קוראו נס:

26 (8) כל הנשך. אפילו כלצאו חמור נשכו היה נזוק ומתנונה והולך אלא שנשיכת הנחש ממחרת להמית לכך נאמר כאן וראה אותו רִאיה בעלמא ובנשיכת הנחש נאמר והציט והיה אם נשך הנחש את איש והציט וגו' שלא היה ממחר נשך הנחש להתרפאות אלא אם כן מציט צו צכוונה (צמדצר רצה) ואמרו רבותינו (ר"ה כט, א) וכי נחש ממית או מחיה אלא בזמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעזדין את לבם לאציהם שבשמים היו מתרפאים ואם לאו היו נמוקים (נוסח אחר גיוקיס):

28 (9) נחש נחשת. לא נאמר לו לעשותו של נחשת אלא אמר משה הקצ"ה קוראו נחש ואני אעשנו של נחשת לשון נופל על לשון (צ"ר לא, ח):

- And they journeyed from
11 Oboth, and pitched at
Ije-abarim, in the wilderness
which is in front of Moab,
toward the sun-rising.
- וַיֵּסְעוּ מֵאֹבֹת וַיַּחֲנוּ בְּעֵי
הָעֲבָרִים בְּמִדְבַּר אֲשֶׁר
עַל-פְּנֵי מוֹאָב מִמִּזְרַח
הַשָּׁמֶשׁ:
- From thence they journeyed, and
12 pitched in the valley of Zered.
- מִתַּמֶּן נָטְלוּ וַיֵּשְׁרוּ בְּנַחֲלַ
זֶרֶד:
- From thence they journeyed, and
13 pitched on the other side of the
Arnon, which is in the
wilderness, that cometh out of
the border of the
Amorites.—For Arnon is the
border of Moab, between Moab
and the Amorites;
- מִתַּמֶּן נָטְלוּ וַיֵּשְׁרוּ מֵעֵבֶר
אֲרֹנוֹן אֲשֶׁר בְּמִדְבַּר הַיָּצָא
מִגְבֹּל הָאֲמֹרִי כִּי אֲרֹנוֹן
גְּבֹל מוֹאָב בֵּין מוֹאָב וּבֵין
הָאֲמֹרִי:
- wherefore it is said in the book
14 of the Wars of the LORD: Vaheb
in Suphah, And the valleys of
Arnon,
- עַל כֵּן יִתְאָמַר בְּסִפְרָא
קְרִבִּין עֲבָד יי' עַל יַמָּא
דְּסוּפָה וּגְבוּרִין עַל נַחֲלֵי
אֲרֹנוֹן:
- And the slope of the valleys That
15 inclineth toward the seat of Ar,
And leaneth upon the border of
Moab.—
- וְאֲשֶׁד הַנַּחֲלִים אֲשֶׁר נָטָה
לְשִׁבְתָּ עַר וַנִּשְׁעַן לְגְבוּל
מוֹאָב:

31 (11) בעיי העברים. לא ידעתי למה נקרא שמם עיים ועי לשון חורצה הוא דבר הטאטו צמטאטא והעין צו יסוד לצדה והוא מלשון יעים (ישעי' כח, יז) ויעה צרד:

32 (11) העברים. דרך מעבר העוצרים שם את הר נצו אל ארץ כנען שהוא מפסיק בין ארץ מואב לארץ אמורי:

33 (11) על פני מואב ממזרח השמש. צמורחה של ארץ מואב:

36 (13) מגבול האמורי. תחום סוף מוצר שלהם וכן (דברים ז, יח) גבול מואב לשון קצה וסוף:

37 (13) מעבר ארנון. הקיפו ארץ מואב כל דרומה ומזרחה עד שבאו מעבר השני לארנון בתוך ארץ האמורי צלפונה של ארץ מואב:

38 (13) היוצא מגבול האמורי. רצועה יוצאה מגבול האמורי והיא של אמוריים ונכנסת לגבול מואב עד ארנון שהוא גבול מואב ושם חנו ישראל ולא באו לגבול מואב (כי ארנון גבול מואב והם לא נתנו להם רשות לעבור בצרעם ואף על פי שלא פירשה משה פירשה יפתח) כמו שאמר יפתח (שופטים יא, יז) וגם אל מלך מואב שלח ולא אצה. ומשה רמזה (דברים ז, כט) כאשר עשו לי בני עשו היושבים בשעיר והמואבים היושבים בצער מה אלו לא נתנום לעבור בתוך צרעם אלא הקיפום סביב אף מואב כן:

40 (14) על כן יאמר. על חניה זו ונסים שנעשו צה יאמר בצפר מלחמות ה'. כשמשפריס נסים שנעשו לאצותינו יספרו את זה וגו':

41 (14) את וזה. כמו את יהצ כמו שיאמר מן יעד ועד כן יאמר מן יהצ והצ והוי"ו יסוד הוא כלומר את אשר יהצ להם והרצה נסים צים סוף:

42 (14) ואת הנחלים ארנון. כשם שמספריס צנסי ים סוף כך יש לספר צנסי נחלי ארנון שאף כאן נעשו נסים גדולים (תנחומא כ). ומה הם הנסים:

44 (15) ואשד הנחלים. תרגום של שפך אשד שפך הנחלים שנשפך שם דם אמוריים שהיו נחצאים שם לפי שהיו ההרים גבוהים והנחל עמוק וקצר וההרים סמוכים זה לזה אדם עומד על ההר מזה ומדבר עם חצירו צהר מזה והדרך עובר בתוך הנחל אמרו אמוריים כשיכנסו ישראל [לארץ] לתוך הנחל לעבור נצא מן המערות צהרים שלמעלה מהם וההרים צחצים ואצני צליסטרות והיו אותן הנקעים צהר של צד מואב וצהר של צד אמוריים היו כנגד אותן נקעים כמין קרנות ושדים צולטין לחוך כיון שבאו ישראל לעבור נודעו ההר של ארץ ישראל כשפחה היוצאת להקציל פני צהירתה ונתקרב לצד הר של מואב ונכנסו אותן השדים לתוך אותן נקעים והרגום וזהו אשר נטה לשבת ער שההר נטה ממקומו ונתקרב לצד גבול מואב ונדבק בו וזהו שנשען לגבול מואב (בס"א אינו) (ועצרו ישראל על ההרים ולא ידעו הנסים האלו אלא על ידי הצאר שנכנס לשם) (שם):

46 (16) ומשם בארדה. משם צא האשד אל הצאר כיצד אמר הקב"ה מי מודיע לבני הנסים הללו המשל אומר (שבת י, ב) נחת פת לתינוק הודיע לאמו לאחר שעצרו חזרו ההרים למקומם והצאר ירדה לתוך הנחל והעלתה משם דם ההרגים וזרועות ואיברים ומוליכתן סביב המחנה וישראל ראו ואמרו שירה (תנחומא כ):

48 (17) עלי באר. מתוך הנחל והעלי מה שאת מעלה ומנין שהצאר הודיעה להם שנאמר ומשם צארה וכי משם היתה והלא מתחלת ארבעים שנה היתה עמהם אלא שירדה לפרסם את הנסים וכן אז ישיר ישראל. השירה הזאת נאמרה בסוף ארבעים והצאר נתנה להם מתחלת מ' ומה ראה ליכתב כאן אלא הענין הזה נדרש למעלה הימנו (שבת לה. ב"ר. תנחומא כ):

50 (18) באר חפרוה. זאת היא הצאר אשר חפרוה שרים משה ואהרן:

51 (18) במשענותם. צמטה:

52 (18) וממדבר. נתנה להם:

54 (19) וממתנה נחליאל. כתרגמו:

56 (20) ומבמות הגיא אשר בשדה מואב. כי שם מת משה ושם בטלה הצאר. דבר אחר כרוה נדיבי העם כל נשיא ונשיא כשהיו חונים נוטל מקלו ומושך אלל דגלו ומחנהו ומי הצאר נמשכין דרך אותו סימן וצאין לפני חניית כל שצט ושצט (תנחומא כא):

57 (20) במחקק. על פי משה שנקרא מחוקק שנאמר (דברים לג, כא) כי שם חלקת מחוקק ספון ולמה לא נזכר משה בשירה זו לפי שלקה על ידי הצאר וכיון שלא נזכר שמו של משה לא נזכר שמו של הקב"ה משל למלך שהיו מזמנין אותו לסעודה אמר אם אלהי שם אני שם ואם לאו איני הולך (תנחומא כא):

58 (20) ראש הפסגה. כתרגמו ריש רמתא:

59 (20) פסגה. לשון גובה וכן (תהלים מח, יד) פסגו ארמנותיה הגביהו ארמנותיה:

60 (20) ונשקפה. אותה הפסגה על פני המקום ששמו ישימון והוא לשון מדבר שהוא שמים. דבר אחר ונשקפה הצאר על פני הישימון שנגזזה צימה של טבריה והעומד על הישימון מציט ורואה כמין כצרה בים והיא הצאר כך דרש רבי תנחומא (תנחומא כא. שבת לה, א):

62 (21) וישלח ישראל מלאכים. וצמקום אחר תולה השליחות צמשה שנאמר (דברים ב, כו) ואשלח מלאכים ממדבר קדמות וכן (צמדבר כ, יד) וישלח משה מלאכים מקדש אל מלך אדום וציפתח הוא אומר (שופטים יא, יז) וישלח ישראל מלאכים אל מלך אדום וגו' הכתובים הללו נריכים זה לזה זה נועל זה פותח שמהם הוא ישראל וישראל הם משה לומר לך שנשיא הדור הוא ככל הדור כי הנשיא הוא הכל (תנחומא כב):

- 16 And from thence to Beer; that is the well whereof the LORD said unto Moses: 'Gather the people together, and I will give them water.'
- 17 Then sang Israel this song: Spring up, O well—sing ye unto it—
- 18 The well, which the princes digged, Which the nobles of the people delved, With the sceptre, and with their staves. And from the wilderness to Mattanah;
- 19 and from Mattanah to Nahaliel; and from Nahaliel to Bamoth;
- 20 and from Bamoth to the valley that is in the field of Moab, by the top of Pisgah, which looketh down upon the desert.
- 21 And Israel sent messengers unto Sihon king of the Amorites, saying:
- 22 'Let me pass through thy land; we will not turn aside into field, or into vineyard; we will not drink of the water of the wells; we will go by the king's highway, until we have passed thy border.'
- 23 And Sihon would not suffer Israel to pass through his border; but Sihon gathered all his people together, and went out against Israel into the wilderness, and came to Jahaz; and he fought against Israel.
- וּמִשָּׁם בְּאֶרֶה הוּא הַבְּאֵר
אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לְמֹשֶׁה
אֲסַף אֶת־הָעָם וְאֶתְּנָה לָהֶם
מַיִם: (ס)
- אֲזַיְשִׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה
הַזֹּאת עָלֵי בְּאֵר עֲנוּ־לָהּ:
- בְּאֵר חֲפְרוּהָ שָׂרִים כְּרוּהָ
נְדִיבֵי הָעָם בְּמַחֲקָה
בְּמַשְׁעֲנֹתָם וּמִמַּדְבָּר מַתָּנָה:
- וּמִמַּתָּנָה נַחֲלִיאֵל וּמִנַּחֲלִיאֵל
בְּמֹת:
- וּמִבְּמֹת הַגִּיאֵל אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה
מוֹאֵב רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וְנִשְׁקָפָה
עַל־פְּנֵי הַיַּשְׁמֹן: (פ)
וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים
אֶל־סִיחֹן מֶלֶךְ־הָאֱמֹרִי
לֵאמֹר:
- אֶעֱבְרָה בְּאַרְצְךָ לֹא נֹטֶה
בַּשָּׂדֶה וּבְכָרֶם לֹא נִשְׁתֶּה מִי
בְּאֵר בְּדֶרֶךְ הַמִּלִּיךְ נֵלֶךְ עַד
אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבֻלְךָ:
- וְלֹא־נָתַן סִיחֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל
עָבַר בְּגִבְלוֹ וַיֹּאסֶף סִיחֹן
אֶת־כָּל־עַמּוֹ וַיֵּצֵא לַקְרָאת
יִשְׂרָאֵל הַמַּדְבָּרָה וַיִּבֹּא
יְהֻזָּה וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל:
- וּמִתַּמָּן אֶתִּיהִיבַת לָהוֹן
בִּירָא הִיא בִּירָא דְאָמַר יי
לְמֹשֶׁה כְּנוֹשׁ יֵת עִמָּא וְאֶתִין
לָהוֹן מַיָּא:
- כִּכִּין שָׁבַח יִשְׂרָאֵל יֵת
הַנִּשְׁבַּחְתָּא הָדָא סְקִי בִּירָא
שָׁבַחוּ לָהּ:
- בִּירָא דְחֲפְרוּהָ רַבְּרִבִּיא
כְּרוּהָ רִישֵׁי עִמָּא סִפְרִיא
בְּחוּטְרִיהוֹן וּמִמַּדְבָּרָא
אֶתִּיהִיבַת לָהוֹן:
- וּמִדְאֶתִּיהִיבַת לָהוֹן נַחְתָּא
עִמְהוֹן לְנַחֲלִיא וּמִנַּחֲלִיא
סִלְקָא עִמְהוֹן לְרַמְתָּא:
- וּמִרַמְתָּא לְנַחֲלִיא דְבַחְקָלִי
מוֹאֵב רִישׁ רַמְתָּא וּמִסִּתְכִּיא
עַל אֶפֶי בֵּית יִשִּׁימוֹן:
- וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל אֲזַגְדִּין לֹות
סִיחֹן מֶלֶכָּא אֱמֹרֶרָה
לְמִימַר:
- אֶעֱבֹר בְּאַרְעֶךָ לֹא נִסְטִי
בַּחֲקֹל וּבְכָרֶם לֹא נִשְׁתִּי מִי
גֹוֵב בְּאוֹרַח מֶלֶכָּא נִיזִיל עַד
דְּנַעֲבֹר תְּחוּמוֹךָ:
- וְלֹא שָׁבַק סִיחֹן יֵת יִשְׂרָאֵל
לְמַעֲבַר בְּתַחוּמֶיהָ וּכְנָשׁ
סִיחֹן יֵת כָּל עַמִּיהָ וַיִּצֵּא
לְקִדְמוֹת יִשְׂרָאֵל לְמַדְבָּרָא
וַאֲתָא לִיהֶן וַאֲגִית קִרְבָּא
בְּיִשְׂרָאֵל:

⁶⁴ (22) אעברה בארצך. אף על פי שלא נטונו לפתוח להם בשלום בקשו מהם שלום (שם):

⁶⁶ (23) ולא נתן סיוחן וגו'. לפי שכל מלכי כנען היו מעלין לו מס שהיה שומרם שלא יעברו עליהם גייסות כיון שאמרו לו ישראל לעברה צאריך אמר להם כל עזמי איני יושב כאן אלא לשמרם מפניכם ואחסן אומרים כך (שם כג):

⁶⁷ (23) ויצא לקראת ישראל. אילו הייתה חשבון מלאה יחושין אין כל צריה יכולה לכבשה ואם היה סיוחן ככפר חלש אין כל אדם יכול לכבשו וכל שכן אלו שהיה צחצחון. אמר הקב"ה מה אני מטריח על בני כל זאת לזר על כל עיר ועיר נתן בלז כל אנשי המלחמה ללחם מן העיירות ונתקצו כולם למקום אחד ושם נפלו ומשם הלכו ישראל אל הערים ואין עומד לנגדם כי אין שם איש אלא נשים וטף (שם):

<p>24 And Israel smote him with the edge of the sword, and possessed his land from the Arnon unto the Jabbok, even unto the children of Ammon; for the border of the children of Ammon was strong.</p>	<p>וַיַּכֶּהוּ יִשְׂרָאֵל לְפִי-חֶרֶב וַיִּירָשׁ אֶת-אֲרָצוֹ מֵאֲרֹנֹן עַד-יַבֶּק עַד-בְּנֵי עַמּוֹן כִּי עָז גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן:</p>	<p>24 וַיַּכֶּהוּ יִשְׂרָאֵל לְפִי-חֶרֶב וַיִּירָשׁ אֶת-אֲרָצוֹ מֵאֲרֹנֹן עַד-יַבֶּק עַד-בְּנֵי עַמּוֹן כִּי עָז גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן:</p>
<p>25 And Israel took all these cities; and Israel dwelt in all the cities of the Amorites, in Heshbon, and in all the towns thereof.</p>	<p>וַיִּקַּח יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל-הָעָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּכָל-עָרֵי הָאֱמֹרִי בְּחֶשְׁבֹן וּבְכָל-בְּנֵי-הָעָרִים:</p>	<p>25 וַיִּקַּח יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל-הָעָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּכָל-עָרֵי הָאֱמֹרִי בְּחֶשְׁבֹן וּבְכָל-בְּנֵי-הָעָרִים:</p>
<p>26 For Heshbon was the city of Sihon the king of the Amorites, who had fought against the former king of Moab, and taken all his land out of his hand, even unto the Arnon.</p>	<p>אֲרֵי חֶשְׁבֹן קִרְתָּא דְּסִיחוֹן מֶלֶךְ אֱמֹרִי הָיָא וְהוּא אָמַר קִרְבָּא בְּמֶלֶךְ דְּמוֹאב קִדְמָא וַיִּנְסִיב יֵת כָּל אֲרַעִיהּ מִגִּידָה עַד אֲרֹנֹן:</p>	<p>26 כִּי חֶשְׁבֹן עִיר סִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי הָיָא וְהוּא נִלְחַם בְּמֶלֶךְ מוֹאָב הָרִאשׁוֹן וַיִּקַּח אֶת-כָּל-אֲרָצוֹ מִגִּידָה עַד-אֲרֹנֹן:</p>
<p>27 Wherefore they that speak in parables say: Come ye to Heshbon! Let the city of Sihon be built and established!</p>	<p>עַל כֵּן יִימְרוּן מִתְּלִיא עוֹלָו לְחֶשְׁבֹן תִּתְּבֵנִי וְתִשְׁתַּכְּלַל קִרְתָּא דְּסִיחוֹן:</p>	<p>27 עַל-כֵּן יֹאמְרוּ הַמְּשָׁלִים בָּאוּ חֶשְׁבֹן תִּבְנֶה וְתִכּוֹנֵן עִיר סִיחוֹן:</p>
<p>28 For a fire is gone out of Heshbon, A flame from the city of Sihon; It hath devoured Ar of Moab, The lords of the high places of Arnon.</p>	<p>אֲרֵי קִדְמוֹ תִּקְיָה כְּאִישָׁא נִפְק מִחֶשְׁבֹן עֲבָדֵי קִרְבָּא כְּשִׁלְהִבִּיתָא מִקִּרְתָּא דְּסִיחוֹן כְּשִׁילּוּ עָמָא דְּשָׂרוּ בְּלַחֲיִית מוֹאָב כּוֹמְרִיא דְּפִלְחִין בֵּית דְּחִלַּת רְמִתָּא דְּאֲרֹנֹן:</p>	<p>28 כִּי-אֵשׁ יִצְאָה מִחֶשְׁבֹן לְהִבָּה מִקִּרְיַת סִיחוֹן אָכְלָה עֵר מוֹאָב בַּעֲלֵי בָמוֹת אֲרֹנֹן:</p>

69 (24) כי עז. ומהו חזקו התראתו של הקצ"ה שאמר להם (דברים 3, יט) אל תאורס וגו':

71 (25) בנתיח. כפרים הסמוכים לה:

73 (26) והוא נלחם. למה הוצרך להכתב לפי שנאמר (שם ט) אל תצר את מואב וחשבון משל מואב היתה כתב לנו שסיחון לקחה מהם ועל ידו טהרה לישראל (חולין ס, ז):

74 (26) מידו. מרשותו (צ"מ מו, ז):

76 (27) על כן. על אותה מלחמה שנלחם סיחון במואב:

77 (27) יאמרו המשלים. בלעם שנאמר בו (צמדצד כג, ז) וישא משלו:

78 (27) המשלים. בלעם וצערור והם אמרו:

79 (27) באו חשבון. שלא היה סיחון יכול לכבשה והלך ושבר את בלעם לקללו וזהו שאמר לו בלק (שם כז, ו) כי ידעתי את אשר תצרך מצורך וגו' (תנחומא כד):

80 (27) תבנה ותכונן. חשבון בשם סיחון להיות עירו:

82 (28) כי אש יצאה מחשבון. משכנשה סיחון:

83 (28) אכלה ער מואב. שם אותה המדינה קרוי ער בלשון עברי ולחייית בלשון ארמי:

84 (28) ער מואב. ער של מואב:

<p>29 Woe to thee, Moab! Thou art undone, O people of Chemosh; He hath given his sons as fugitives, And his daughters into captivity, Unto Sihon king of the Amorites.</p>	<p>וַיִּלְכֹּן מוֹאָבָא אֲבֹדָתוֹן עֲמָא דְפִלְחִין לְכַמוֹשׁ מָסַר בְּנוֹהֵי צִירִין וּבְנֹתֶיהָ בְּשִׁבְיָא לְמֶלֶכָא אַמּוֹרָאָה סִיחוֹן:</p>	<p>29 אוֹיֵי-לָךְ מוֹאָב אֲבֹדָתָ עַם-כְּמוֹשׁ נָתַן בְּנָיו פְּלִיטִים וּבְנֹתָיו בְּשִׁבְיַת לְמֶלֶךְ אַמְרִי סִיחוֹן:</p>
<p>30 We have shot at them—Heshbon is perished—even unto Dibon, And we have laid waste even unto Nophah, Which reacheth unto Medeba.</p>	<p>פִּסְקַת מַלְכוּ מַחֲשָׁבוֹן עָדָא שׁוּלְטָן מַדִּיבוֹן וְצִדְיָאוֹ עַד נוֹפַח דְסִמְדָא עַל מִדְבָּא:</p>	<p>30 וַיִּירָם אֲבֹד חֶשְׁבוֹן עַד-דִּיבּוֹן וְנָשִׁים עַד-נֹפַח אֲשֶׁר עַד-מִדְבָּא:</p>
<p>31 Thus Israel dwelt in the land of the Amorites.</p>	<p>וַיֵּתִיב יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעֵ אַמּוֹרָאָה:</p>	<p>31 וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאַרְצֵ הָאֲמֹרִי:</p>
<p>32 And Moses sent to spy out Jazer, and they took the towns thereof, and drove out the Amorites that were there.</p>	<p>וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְאַלְלָא יֵת יַעְזָר וַיִּכְבְּשׁוּ כְּפָרְנֶהָא וַתִּרְיֵד יֵת אַמּוֹרָאָה דִּתְמָן:</p>	<p>32 וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְרַגֵּל אֶת-יַעְזָר וַיִּלְכְּדוּ בְּנֵי (כ' וַיִּירָשׁ) קִי וַיִּירָשׁ אֶת-הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר-שָׁם:</p>
<p>33 And they turned and went up by the way of Bashan; and Og the king of Bashan went out against them, he and all his people, to battle at Edrei.</p>	<p>וַאֲתַפְּנִיאוּ וּסְלִיקוּ לְאוֹרַח מַתָּנָן וַנִּפְקַ עוֹג מֶלֶכָא דְּמַתָּנָן לְקִדְמוֹתָהוֹן הוּא וְכָל עַמִּיהָ לְאַגְחָא קִרְבָּא לְאַדְרַעִי:</p>	<p>33 וַיִּפְּנוּ וַיַּעֲלוּ דֶרֶךְ הַבָּשָׁן וַיֵּצֵא עוֹג מֶלֶךְ-הַבָּשָׁן לִקְרָאתָם הוּא וְכָל-עַמּוֹ לַמִּלְחָמָה אֲדָרַעִי:</p>
<p>34 And the LORD said unto Moses: 'Fear him not; for I have delivered him into thy hand, and all his people, and his land; and thou shalt do to him as thou didst unto Sihon king of the Amorites, who dwelt at Heshbon.'</p>	<p>וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לֹא תִדְחַל מִיָּה אֲרִי בִידְךָ מִסִּרִּית יִתִּיה וְיֵת כָּל עַמִּיהָ וְיֵת אֲרַעִיהָ וַתַּעֲבִיד לֵיהּ כְּמָא דְּעַבְדְּתָא לְסִיחוֹן מֶלֶכָא אַמּוֹרָאָה דִּיֵּתִיב בְּחֶשְׁבוֹן:</p>	<p>מַפְטִיר וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה אֶל-תִּירָא אֹתוֹ כִּי בִידְךָ נָתַתִּי אֹתוֹ וְאֶת-כָּל-עַמּוֹ וְאֶת-אַרְצוֹ וְעָשִׂיתָ לוֹ כְּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבוֹן:</p>

- 86 (29) אוֹיֵי לָךְ מוֹאָב. שְׁקִלְנוּ אֶת מוֹאָב שִׁמְסְרוּ צִידוֹ (שס):
- 87 (29) כְּמוֹשׁ. שֵׁם אֱלֹהֵי מוֹאָב (שׁוֹפְטִים יא, סד):
- 88 (29) נָתַן. הִנּוּתָן אֶת בְּנָיו שֶׁל מוֹאָב:
- 89 (29) פְּלִיטִים. נָסִים וּפְלִיטִים מִמַּרְדָּם וְאֵת צִנּוּתוֹ שֶׁצִּצִּית וְגו':
- 91 (30) וַיִּירָם אֲבֹד. מַלְכוּת שְׁלֵהֶם:
- 92 (30) אֲבֹד חֶשְׁבוֹן עַד דִּיבּוֹן. מַלְכוּת וְעוֹל שֶׁהָיָה לְמוֹאָב בְּחֶשְׁבוֹן אֲבֹד מִשֶּׁם וּכְנָעַד דִּיבּוֹן תִּרְגוֹם שֶׁל סָר עַד, כְּלוּמַר סָר נִיר מִדִּיבּוֹן. נִיר לְשׁוֹן מַלְכוּת וְעוֹל וּמִשְׁלַת אִישׁ כְּמוֹ (מַלְכִּים-א יא, לו) לְמַעַן הָיִיתָ נִיר לְדוֹד עֲבָדֶי:
- 93 (30) וְנָשִׁים. שִׁינ' דְּגוֹשָׁה לְשׁוֹן שְׁמִמָּה כִּךְ יֹאמְרוּ הַמוֹשְׁלִים וְנָשִׁים אֹתָם: עַד גִּפְחָ. הַשִּׁימוּנוֹס עַד נֹפַח:
- 96 (32) וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְרַגֵּל אֶת יַעְזָר. הַמִּרְגְּלִים לְכַדּוֹה אֲמָרוּ לֹא נַעֲשֶׂה כְּרָאוּשִׁים צְטוּחִים אֲנוּ בְּכַח תְּפִלְתּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה לְהִלָּחֵם (תַּנְחוּמָא כד):
- 99 (34) אֶל תִּירָא אֹתוֹ. שֶׁהָיָה מֹשֶׁה יָרָא לְהִלָּחֵם שְׂמָא תַעֲמוּד לוֹ וְכֹחוֹ שֶׁל אֲצִרָה שֶׁנֶּאֱמַר (צִרְאִשִׁית יג, ו) וַיֵּצֵא הַפְּלִיט הוּא עוֹג שְׁפִלְט מִן הָרַפְּאִים שֶׁהָיוּ כְּדִלְעוּמָר וְחִצִּירִי צַעֲשִׁתְרוֹת קִרְנִים שֶׁנֶּאֱמַר (דְּצִרִּים ג, יא) כִּי רָק עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן נֶאֱשָׂר מִיתֵר הָרַפְּאִים (נְדָה סא):

<p>35 So they smote him, and his sons, and all his people, until there was none left him remaining; and they possessed his land.</p>	<p>וַיַּחֲזוּ יִתְּיָה וַיִּתּ בְּנוֹהֵי וַיִּתּ וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ עַד־בִּלְתִּי כָּל עַמּוּיָה עַד דִּלָּא אֲשֶׁתָּאֵר לִיָּה מְשִׁיִּיב וַיְרִיתוּ יָת אֶרְעָהּ:</p>	<p>35 וַיַּחֲזוּ יִתְּיָה וַיִּתּ בְּנוֹהֵי וַיִּתּ וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ עַד־בִּלְתִּי כָּל עַמּוּיָה עַד דִּלָּא אֲשֶׁתָּאֵר לִיָּה מְשִׁיִּיב וַיְרִיתוּ יָת אֶרְעָהּ:</p>
<p>XXII And the children of Israel journeyed, and pitched in the plains of Moab beyond the Jordan at Jericho.</p>	<p>וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנּוּ וַיִּטְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ בְּעֶרְבוֹת מוֹאָב מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן דִּירְחוֹ:</p>	<p>פז פסוקים וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנּוּ וַיִּטְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ בְּעֶרְבוֹת מוֹאָב מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן דִּירְחוֹ: (ס)</p>

The Haftarah is Judges 11:1-11:33 on page 210.

<p>2 And Balak the son of Zippor saw all that Israel had done to the Amorites.</p>	<p>וַיֵּרָא בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר אֶת וַחֲזָא בָּלָק בֶּן צִפּוֹר יָת כָּל כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל דַּעְבַּד יִשְׂרָאֵל לְאַמּוֹרֵאָה:</p>	<p>בלק וַיֵּרָא בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר אֶת וַחֲזָא בָּלָק בֶּן צִפּוֹר יָת כָּל כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל דַּעְבַּד יִשְׂרָאֵל לְאַמּוֹרֵאָה:</p>
<p>3 And Moab was sore afraid of the people, because they were many; and Moab was overcome with dread because of the children of Israel.</p>	<p>וַיִּגֹּר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מְאֹד כִּי רַב־הָיָה וַיִּקָּץ מוֹאָב מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>3 וַיִּגֹּר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מְאֹד כִּי רַב־הָיָה וַיִּקָּץ מוֹאָב מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>4 And Moab said unto the elders of Midian: 'Now will this multitude lick up all that is round about us, as the ox licketh up the grass of the field.'—And Balak the son of Zippor was king of Moab at that time.—</p>	<p>וַיֹּאמֶר מוֹאָב לְסָבִי מִדְיָן כֹּעַן יִשְׂרָאֵל קָהֵלָא יָת כָּל סַחְרִינָא כָּמָא דְּמִלְחִיד תוֹרָא יָת יְרוֹקָא דְּחִקְלָא וּבָלָק בֶּן צִפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב בַּעֲדָנָא תְּהוּא:</p>	<p>4 וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל־זִקְנֵי מִדְיָן עֲתָה יִלְחָכוּ הַקָּהֵל אֶת־כָּל־סַבִּיבֵיתֵינוּ כְּלַחֵד הַשּׁוֹר אֶת יֶרֶק הַשָּׂדֶה וּבָלָק בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ לְמוֹאָב בָּעֵת הַהוּא:</p>

- ¹⁰¹(35) ויכו אותו. משה הרגו כדאיתא בצרכות (נד, ז) צהרואה עקר טורא צר חלמא פרסי וכו':
- ² (2) וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי. אמר אלו שני מלכים שהיינו צטוחים עליהם לא עמדו צפניהם אנו על אחת כמה וכמה לפיכך ויגר מואב (תנחומא בלק ז):
- ⁴ (3) ויגר. לשון מורא כמו (איז יט, כט) גורו לכם:
- ⁵ (3) ויקץ מואב. קצו צחייהם (כמו קצתי צחיי והוא מקרא קצר):
- ⁷ (4) אל זקני מדין. והלא מעולם היו שונאים זה את זה שגאמר (צראשית לו, לה) המכה את מדין צדה מואב. שצאו מדין על מואב למלחמה. אלא מיראתן של ישראל עשו שלום ציניהם. ומה ראה מואב ליטול ענה ממדין כיון שראו את ישראל נוחים שלא כמנהג העולם אמרו מנהיגם של אלו צמדין נחגדל נשאל מהם מה מדתו אמרו לו אין כחו אלא צפיו אמרו אף אנו נבוא עליהם צאדם שכחו צפיו (תנחומא ג):
- ⁸ (4) בלחוד השור. כל מה שהשור מלחך אין צו סימן צרכה (צמדצר רצה. תנחומא ג):
- ⁹ (4) בעת ההוא. לא היה ראוי למלכות מנסיכי מדין היה וכיון שמת סיחון מנוהו עליהם לצורך שעה:

And he sent messengers unto Balaam the son of Beor, to Pethor, which is by the River, to the land of the children of his people, to call him, saying: 'Behold, there is a people come out from Egypt; behold, they cover the face of the earth, and they abide over against me.

Come now therefore, I pray thee, curse me this people; for they are too mighty for me; peradventure I shall prevail, that we may smite them, and that I may drive them out of the land; for I know that he whom thou blassest is blessed, and he whom thou cursest is cursed.'

And the elders of Moab and the elders of Midian departed with the rewards of divination in their hand; and they came unto Balaam, and spoke unto him the words of Balak.

And he said unto them: 'Lodge here this night, and I will bring you back word, as the LORD may speak unto me'; and the princes of Moab abode with Balaam.

וַיִּשְׁלַח אֲזַנְדִּין לְוֹת בִּלְעָם בֶּרֶעוֹר לַפְתּוֹר אֶרֶם דְּעַל פֶּתַת אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוּיָה לְמִקְרֵי לֵיהּ לְמִימַר הָא עַמָּא נִפְק מִמִּצְרַיִם הָא חָפָא יָת עֵין שְׁמִשָּׁא דְאַרְעָא וְהוּא שְׂרִי מִלְקַבְלִי:

וּכְעַן אֵיתָא כְּעַן לוֹט לִי יָת עַמָּא הָדִין אֲרִי תִקְרִי הוּא מִנִּי מָאם אִכּוּל לְאַנְחָא בֵּיהּ קָרַב וְאַתְרִכְנִיה מִן אֶרֶץ אֲרִי יִדְעָנָא יָת דְּתַבְרִיד מְבָרַךְ וְדִתְלוֹט לִישׁ:

וַאֲזַלוּ סְבִי מוֹאָב וְסְבִי מִדְיָן וְקִסְמִיא בִּידֵיהוֹן וְאָתוּ לְוֹת בִּלְעָם וּמְלִילוּ עַמּוּיָה פְתַנְמִי בָלָק:

וַאֲמַר לְהוֹן בֵּיתוֹ הָכָא בְּלִילִיא וְאַתִּיב יִתְכוּן פְתַנְמָא כְּמָא דִּימְלִיל יִי עַמִּי וְאוֹרִיכוּ רַבְרָבִי מוֹאָב עִם בִּלְעָם:

וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל-בִּלְעָם בֶּן-בְּעוֹר (בְּסַפְרֵי סַפְרָא וְאִשְׁכְּנוּ בְּעוֹר) פֶּתוֹרָה אֲשֶׁר עַל-הַנָּהָר אֶרֶץ בְּנֵי-עַמּוּז לְקַרְאֵלּוּ לֵאמֹר הִנֵּה עַם יֵצֵא מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כֶסֶף אֶת-עֵין הָאָרֶץ וְהוּא יִשְׁבֶּה וְעַתָּה לְכֹה-נָא אַחֲרָיִךְ אֶת-הָעָם הַזֶּה כִּי-עֲצוּם הוּא מִמִּנִּי אוֹלִי אוֹכֵל נִכְהֵבוּ וְאַתְרִשְׁנוּ מִן-הָאָרֶץ כִּי יִדְעִתִּי אֵת אֲשֶׁר-תִּבְרַךְ מִבְרָךְ וְאֲשֶׁר תָּאָר יוֹאָר:

וַיֵּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן וְקִסְמִיּוֹם בִּידֵם וַיָּבֹאוּ אֶל-בִּלְעָם וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו דְּבַרִּי בָלָק:

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לִינוּ פֹה הַלֵּילָה וְהִשְׁבַּתִּי אֶתְכֶם דְּבַר כַּאֲשֶׁר יִדְבֵּר יְהוָה אֵלַי וַיֵּשְׁבוּ שְׂרֵי-מוֹאָב עִם-בִּלְעָם:

11 (5) פתורה. כשולחני הזה שהכל מריצין לו מעות כך כל המלכים מריצין לו אגרותיהם (צמד"ר. תנחומא ד) ולפי פשוטו של מקרא כך שם המקום:
12 (5) ארץ בני עמו. של בלק (צמד"ר. תנחומא ד). משם היה זה היה מתנבא ואומר לו עתיד אהה למלוך. ואם תאמר מפני מה השרה הקב"ה שכינתו על גוי רשע כדי שלא יהא פתחון פה לאומות לומר אלו היו לנו נביאים חורנו למוטצ העמיד להם נביאים והם פרו גדר העולם שנתחלה היו גדורים צעריות זה נתן להם ענה להפקיר עצמן לזנות (שם א):

13 (5) לקרא לו. הקריאה שלו היתה ולהנאחו שהיה פוסק לו ממון הרצה (שם ד):
14 (5) עם יצא ממצרים. ואם תאמר מה מוֹזִיקָךְ:
15 (5) הנה כסה את עין הארץ. סיחון ועוג שהיו שומרים אותנו עמדו עליהם והרגום (שם):
16 (5) והוא יושב בממל'. חסר כתיב קרובים הם להכריתני כמו (תהלים קיח, י) כי אמלים (תנחומא ד):
18 (6) נכה בו. אני ועמי נכה בהם. דבר אחר לשון משנה הוא (צ"מ קה, ז) מנכה לו מן הדמים לחסר מהם מעט (צמד"ר. תנחומא ד):

19 (6) כי ידעתי וגו'. על ידי מלחמת סיחון שעורתו להכות את מואב (שם חקת כד):
21 (7) וקסמים בידם. כל מיני קסמים שלא יאמר אין כלי תשמישי עמי (צמד"ר). דבר אחר קסם זה נטלו בידם זקני מדין אמרו אם יצא עמנו בצעם הזאת יש צו ממש ואם ידחנו אין צו תועלת לפיכך כשאמר להם לינו פה הלילה אמרו אין צו תקוה הניחוהו והלכו להם שנאמר וישבו שרי מואב עם בלעם אצל זקני מדין הלכו להם (שם. תנחומא ה):

23 (8) לינו פה הלילה. אין רוח הקודש שורה עליו אלא צלילה וכן לכל נביאי אומות העולם וכן לצן בחלום הלילה שנאמר (צראשית לא, כד) ויצא אלהים אל לצן הארמי בחלום הלילה. כאדם ההולך אצל פלגשו צהצחא (ויק"ר א, יג):
24 (8) כאשר ידבר ה' אלי. אם ימליכני ללכת עם בני אדם כמותכם אלך עמכם שמא אין כבודו לתמי להלוך אלא עם שרים גדולים מכס:
25 (8) וישבו. לשון עכבה:

9 And God came unto Balaam, and said: 'What men are these with thee?'	וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל-בָּלָעַם וַיֹּאמֶר מִימֵר מִן קֶדֶם יְיָ לֹת וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ:	9 וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל-בָּלָעַם וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ:
10 And Balaam said unto God: 'Balak the son of Zippor, king of Moab, hath sent unto me [saying]:	וַיֹּאמֶר בָּלָעַם קֶדֶם יְיָ בָּלָק בֶּר צֹפּוֹר מֶלֶךְ דְּמוֹאָב שְׁלַח לִנְתִי:	10 וַיֹּאמֶר בָּלָעַם אֶל-הָאֱלֹהִים בָּלָק בֶּן-צֹפּוֹר מֶלֶךְ דְּמוֹאָב שְׁלַח אֵלַי:
11 Behold the people that is come out of Egypt, it covereth the face of the earth; now, come curse me them; peradventure I shall be able to fight against them, and shall drive them out.'	הָא עָמָּא דְנִפְק מִמִּצְרַיִם וְחִפָּא יַת עֵין שְׁמַשָּׁא דְאַרְעָא כְּעַן אֵיתָא לוֹט לִי יִתְיָה מָאָם אֲכֹל לְאַנְהָא בִּיה קָרַב וְאַתְרִכְנִיה:	11 הִנֵּה הָעָם הַיֵּצֵא מִמִּצְרַיִם וַיִּכַּס אֶת-עֵין הָאָרֶץ עִתָּה לָכֶּה קָבַח-לִי אֹתוֹ אוֹלִי אוֹכֵל לְהִלָּחֵם בּוֹ וְגִרְשָׁתִּיו:
12 And God said unto Balaam: 'Thou shalt not go with them; thou shalt not curse the people; for they are blessed.'	וַיֹּאמֶר יְיָ לְבָלָעַם לֹא תִיּוֹל עִמָּהֶן לֹא תְלוּט יַת עָמָּא אֲרִי בְרִיךְ הוּא:	12 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-בָּלָעַם לֹא תֵלֵךְ עִמָּהֶם לֹא תֹאֲרֶה אֶת-הָעָם כִּי בְרוּךְ הוּא:
13 And Balaam rose up in the morning, and said unto the princes of Balak: 'Get you into your land; for the LORD refuseth to give me leave to go with you.'	וַיָּקָם בָּלָעַם בַּצֹּפָרָא וַיֹּאמֶר לְרַבְרָבִי בָּלָק אֵיזִילוּ לְאַרְעֲכֹן אֲרִי רַעְיָא קֶדֶם יְיָ דְלֹא לְמִשְׁבְּקִי לְמִיּוֹל עִמָּכֹן:	13 וַיָּקָם בָּלָעַם בַּצֹּפָרָא וַיֹּאמֶר וַיֹּאמֶר אֶל-שָׂרֵי בָּלָק לָכוּ אֶל-אַרְצְכֶם כִּי מֵאֵן יִהְיֶה לְתַתִּי לְחֵלֶךְ עִמָּכֶם:
14 And the princes of Moab rose up, and they went unto Balak, and said: 'Balaam refuseth to come with us.'	וַיָּקָמוּ רַבְרָבִי דְמוֹאָב וְאֹתוֹ לֹת בָּלָק וַיֹּאמְרוּ סָרִיב בָּלָעַם לְמִיתִי עִמָּנָא:	14 וַיָּקָמוּ שָׂרֵי דְמוֹאָב וַיָּבֹאוּ אֶל-בָּלָק וַיֹּאמְרוּ מֵאֵן בָּלָעַם הֵלֵךְ עִמָּנּוּ:
15 And Balak sent yet again princes, more, and more honourable than they.	וַיֹּסִיף עוֹד בָּלָק שְׁלַח רַבְרָבִין סְגִיָּאִין וַיְקִירִין מֵאֵלִין:	15 וַיֹּסִף עוֹד בָּלָק שְׁלַח שָׂרִים רַבִּים וְנִכְבָּדִים מֵאֵלֶּה:
16 And they came to Balaam, and said to him: 'Thus saith Balak the son of Zippor: Let nothing, I pray thee, hinder thee from coming unto me;	וְאֹתוֹ לֹת בָּלָעַם וַיֹּאמְרוּ לִיה כְּדָן אָמַר בָּלָק בֶּר צֹפּוֹר לֹא כְעַן תִּתְּמַנַּע מִלְּמִיתִי לִנְתִי:	16 וַיָּבֹאוּ אֶל-בָּלָעַם וַיֹּאמְרוּ לוֹ כֹּה אָמַר בָּלָק בֶּן-צֹפּוֹר אֶל-נָא תִמְנַע מִדְּלֹךְ אֵלַי:

27 (9) מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ. לַהֲטֹעוֹתָ זֶה אָמַר פְּעָמִים שָׁאִין הַכֹּל גְּלוּי לַפְּנִי אֵין דַּעַתוֹ שׁוֹה עֲלֵיו אֵף אֲנִי אֶרְאֶה עַתָּה שְׂאוּכֹל לְקַלֵּל וְלֹא יִבִּין (תַּנְחוּמָא ה):

29 (10) בָּלָק בֶּן צֹפּוֹר וְגו'. אֵף עַל פִּי שְׂאִינִי חֲשׁוֹב צַעֲיִין חֲשׁוֹב אֲנִי צַעֲיִי הַמְּלָכִים (שם):

31 (11) קָבַח לִי. זֶה קֶסֶה מֵאֶרֶץ לִי שֶׁהוּא נֹקֵד וּמִפְּרֵשׁ (צַמְדָּר רַבָּה. שם):

32 (11) וְגִרְשָׁתִּיו. מִן הָעוֹלָם וְזָלָק לֹא אָמַר אֲלֹא וְאֶגְרְשֶׁנּוּ מִן הָאָרֶץ אֵינִי מִצְּקָשׁ אֲלֹא לְהַסִּיעַם מֵעֲלֵי וְזָלַעַם הִיא שׁוֹנָא יוֹתֵר מִזָּלָק (צַמְדָּר. תַּנְחוּמָא ה):

34 (12) לֹא תֵלֵךְ עִמָּהֶם. אָמַר לוֹ אִם כֵּן אֶקְלַס מִמְּקוֹמִי אָמַר לוֹ לֹא תֹאֲרֶה אֶת הָעָם אָמַר לוֹ אִם כֵּן אֶזְכְּרֶם אָמַר לוֹ אֵינִים זְרִיכִין לְזַכְּרָתָךְ כִּי צִרוּךְ הוּא מִשַּׁל אֲוִמְרִים לְזַרְעָה (ס"א לְדַצוּרָה) לֹא מְדוּבָשִׁין וְלֹא מְעוֹקְצִין (צַמְדָּר. תַּנְחוּמָא ה):

36 (13) לְחֵלֶךְ עִמָּכֶם. אֲלֹא עַם שְׂרִים גְּדוּלִים מִכֶּם לְמַדְנוּ שְׂרוּחוֹ גְּבוּהָ וְלֹא רָחָה לְגָלוּת שֶׁהוּא צְרֻחוֹ שֶׁל מְקוֹם אֲלֹא צִלְשׁוֹן גָּסוּת לְפִיכָךְ וְיוֹסֵף עוֹד זָלָק:

- ⁴¹ (17) כי כבוד אכבדך מאד. יותר ממה שהיית נוטל לשעבר (רוצה לומר במלחמת סיחון) אני נותן לך (במדבר רצה. תנחומא ו):
- ⁴³ (18) מלא ביתו כסף וזהב. למדנו שנפשו רחבה ומחמד ממון אחרים אמר ראוי לו ליתן לי כל כסף וזהב שלו שהרי צריך לשכור חיילות רבות ספק נושא ספק אינו נושא ואני ודאי נושא (שם):
- ⁴⁴ (18) לא אוכל לעבור. על כרחו גלה שהוא צרשות אחרים ונתנבא כאן שאינו יכול לצטל הצרכות שנתצרכו האבות מפני השכינה (שם):
- ⁴⁶ (19) גם אתם. פיו הכשילו גם אתם סופכם לילך בפחי נפש כראשונים (שם):
- ⁴⁷ (19) מזה יסר. לא ישנה דבריו מצרכה לקללה הלא היא שלא יוסיף לזרז כאן נתנבא שעתידי להוסיף להם צרכות על ידו (שם):
- ⁴⁹ (20) אם לקרא לך. אם הקריאה שלך וסצור אתה ליטול עליה שכר קום לך אתם:
- ⁵⁰ (20) ואך. על כרחך את הדבר אשר אדבר אליך אותו תעשה ואף על פי כן וילך בלעם אמר שמא אפתנו ויתרצה:
- ⁵² (21) ויחבש את אהנו. מכאן שהשנאה מקלקלת את השורה שחבש הוא בעצמו. אמר הקב"ה רשע כבר קדמך אצרהם אביהם שנאמר (בראשית כג, ג) וישכם אצרהם בצקר ויחבש את חמורו (תנחומא ח):
- ⁵³ (21) עם שרי מואב. לבו כלבס שזה (במדבר רצה. שם):
- ⁵⁵ (22) כי הולך הוא. ראה שהדבר רע בעיני המקום ונתאוה לילך:
- ⁵⁶ (22) לשטן לו. מלאך של רחמים היה והיה רוצה למנעו מלחטוא שלא יחטא ויאבד (במד"ר. תנחומא ח):
- ⁵⁷ (22) ושני בעריו עמו. מכאן לאדם חשוב היולא לדרך יוליד עמו שני אנשים לשמשו וחוזרים ומשמשים זה את זה (שם):

17 for I will promote thee unto very great honour, and whatsoever thou sayest unto me I will do; come therefore, I pray thee, curse me this people.'

18 And Balaam answered and said unto the servants of Balak: 'If Balak would give me his house full of silver and gold, I cannot go beyond the word of the LORD my God, to do any thing, small or great.

19 Now therefore, I pray you, tarry ye also here this night, that I may know what the LORD will speak unto me more.'

20 And God came unto Balaam at night, and said unto him: 'If the men are come to call thee, rise up, go with them; but only the word which I speak unto thee, that shalt thou do.'

21 And Balaam rose up in the morning, and saddled his ass, and went with the princes of Moab.

22 And God's anger was kindled because he went; and the angel of the LORD placed himself in the way for an adversary against him.—Now he was riding upon his ass, and his two servants were with him.—

23 And the ass saw the angel of the LORD standing in the way, with his sword drawn in his hand; and the ass turned aside out of the way, and went into the field; and Balaam smote the ass, to turn her into the way.

אֲרִי וְקָרָא אֶיִקְרֶנָּה לְחַדָּא
וְכָל דְּתִימַר לִי אֶעֱבִיד
וְאִיתָא כְּעַן לִישׁ לִי יַת עַמָּא
הַדִּין:

וְנִתְיַב בְּלָעַם וַאֲמַר לְעַבְדֵּי
בְּלָק אִם יִתֵּן לִי בְּלָק מְלָא
בֵּיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוֹכַל
לְעַבְרָא אֶת־פִּי יְהוָה אֱלֹהֵי
לְעֲשׂוֹת קִטְנָה אוֹ גְדוֹלָה:

וְכַעַן אֹרִיכוּ כְּעַן הָכָא אִף
אֲתוּן בְּלִילְיָא וְאַדְעָ מָא
יוֹסִיף יִי לְמַלְלָא עִמִּי:

וַאֲתָא מִימַר מִן קֳדָם יִי
בְּבִלְעָם לִילְיָא וַאֲמַר לִיה
אִם לְמַקְרִי לָךְ אַתּוּ גּוֹבְרִינָא
קוּם אִיזִיל עֲמַהוּן וּבְרַם יַת
פְּתַנְמָא דְאַמְלִיל עֲמָךְ יִתִּיה
תַּעֲבִיד:

וְקָם בְּלָעַם בְּצַפְרָא וּזְרִיז
יַת אַתְנִיָּה וְאַזְל עִם רַבְרָבֵי
מוֹאָב:

וַתְּקִיף רוּגְזָא דִּי אֲרִי אֲזִיל
הוּא וְאַתְעַתֵּד מְלָאכָא דִּי
בְּאוֹרְחָא לְשֹׁטֵן לִיה וְהוּא
רָכִיב עַל אַתְנִיָּה וַתִּרְיִן
עוֹלִימוֹדֵי עִמִּיה:

וַתִּרְאָה הָאֲתוֹן אֶת־מְלָאךְ
יְהוָה נֹצֵב בְּדֶרֶךְ וַתִּחַרְבּוּ
שְׁלוּפָה בִּידּוֹ וַתַּט הָאֲתוֹן
מִן־תִּדְרֶךְ וַתִּלָּךְ בְּשִׁדְּהָ נִיגָד
בְּלָעַם אֶת־הָאֲתוֹן לְהַטָּתָהּ
הַדֶּרֶךְ:

59 (23) ותרא האתון. והוא לא ראה שנתן הקד"ה רשות לזהמה לראות יותר מן האדם שמתוך שיש בו דעת מטרף דעמו כשיראה מויקין (מדרש אגדה):

60 (23) וחרבו שלופה בידו. אמר רשע זה הניח כלי אומנותו שכלי זיינן של אומות העולם צחרצ והוא צא עליהם צפיו שהיא אומנות שלהם אף אני אחפוש את שלו ואצוא עליו צאומנותו (תנחומא ח) וכן היה סופו (במדבר לא, ח) ואח צלעם בן צעור הרגו צחרצ:

- ⁶² (24) במושעול. כתרגומו צצזיל. וכן (מ"א כ, י) אם ישפוק עפר שומרון לשעלים. עפר הנדצק בכפות הרגלים צהלוקן וכן (ישעיה מ, יצ) מי מדד צשעלו מים. צרגליו וצהלוקו:
- ⁶³ (24) גדר מזה וגדר מזה. סתם גדר של אצנים הוא:
- ⁶⁵ (25) ותלחין. היא ענמה:
- ⁶⁶ (25) ותלחין. את אחריס את רגל כלעס:
- ⁶⁸ (26) ויסף מלאך ה' עבור. לעצור עוד לפניו להלן להיות לפניו במקום אחר כמו (צראשית לג, ג) והוא עבר לפניו. ומדרש אגדה יש צתנחומא (ח) מה ראה לעמוד צשלשה מקומות סימני אצות הראהו:
- ⁷¹ (28) זה שלש רגלים. רמז לו אתה מצקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים צשנה (תנחומא ט):
- ⁷³ (29) התעללת. כתרגומו לשון גנאי וצזיון:
- ⁷⁴ (29) לו יש חרב בידו. גנות גדולה היה לו דצר זה צעיי השרים זה הולך להרוג אומה שלמה צפיו ולאחזן זו צריך לכלי זיין (שס):
- ⁷⁶ (30) החסכן הסכנתו. כתרגומו וכן (איוב כב, צ) הלאל יסכן גצר. ורבותינו דרשו מקרא זה צגמרא אמרו ליה מאי טעמא לא רכצת אסוקיא אמר להון צרטיצא שדאי ליה כו' כדאיתא צמסכת עצודה זרה (ד, צ):

<p>24 Then the angel of the LORD stood in a hollow way between the vineyards, a fence being on this side, and a fence on that side.</p>	<p>וַיַּעֲמֵד מַלְאָךְ יְהוָה בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים גֶּדֶר מִזֶּה וְגֶדֶר מִזֶּה:</p>	<p>24 וַיַּעֲמֵד מַלְאָךְ יְהוָה בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים גֶּדֶר מִזֶּה וְגֶדֶר מִזֶּה:</p>
<p>25 And the ass saw the angel of the LORD, and she thrust herself unto the wall, and crushed Balaam's foot against the wall; and he smote her again.</p>	<p>וַתֵּרָא הָאֲתוֹן אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה וַתִּלְחֹץ אֶל־הַקִּיר וַתִּלְחֹץ אֶת־רֶגְלָא דְּבַלְעָם לְכוֹתָלָא וְאוֹסִיף לְמַמְחָה:</p>	<p>25 וַתֵּרָא הָאֲתוֹן אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה וַתִּלְחֹץ אֶל־הַקִּיר וַתִּלְחֹץ אֶת־רֶגְלָא דְּבַלְעָם אֶל־הַקִּיר וַיִּסֶּף לְהַכֹּתָהּ:</p>
<p>26 And the angel of the LORD went further, and stood in a narrow place, where was no way to turn either to the right hand or to the left.</p>	<p>וַאֲוִסִּיף מַלְאָךְ דִּי עֲבַר וְקָם בְּאַתְרָא עֵק דְּלִית אוֹרַח לְמַסְטִי לִימִינָא וּלְשְׂמָאלָא:</p>	<p>26 וַיּוֹסֶף מַלְאָךְ יְהוָה עֲבוֹר וַיַּעֲמֵד בְּמָקוֹם צָר אֲשֶׁר אֵין־דֶּרֶךְ לְנִטּוֹת יְמִין וּשְׂמֹאל:</p>
<p>27 And the ass saw the angel of the LORD, and she lay down under Balaam; and Balaam's anger was kindled, and he smote the ass with his staff.</p>	<p>וַתֵּרָא הָאֲתוֹן אֶת־מַלְאָךְ דִּי וַרְבַּעַת תַּחוּת בַּלְעָם וַתְּקִיף רִיגְזָא דְּבַלְעָם וּמַחָא יָת אַתְנָא בְּחוּטְרָא:</p>	<p>27 וַתֵּרָא הָאֲתוֹן אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה וַתִּרְבֹּץ תַּחוֹת בַּלְעָם וַיַּחַר־אַף בַּלְעָם וַיִּךְ אֶת־הָאֲתוֹן בַּמִּקֵּל:</p>
<p>28 And the LORD opened the mouth of the ass, and she said unto Balaam: 'What have I done unto thee, that thou hast smitten me these three times?'</p>	<p>וַיִּפְתַּח יי ית פּוּמָא דְּאַתְנָא וַאֲמַרְתָּ לְבַלְעָם מָא עֲבַדִּית לָךְ אֲרִי מַחִיתִנִּי דְּנָן תִּלַּת זְמַנִּין:</p>	<p>28 וַיִּפְתַּח יְהוָה אֶת־פִּי הָאֲתוֹן וַתֹּאמֶר לְבַלְעָם מַה־עָשִׂיתִי לָךְ כִּי הַכִּיתִנִּי זֶה שְׁלֹשׁ רִגְלִים:</p>
<p>29 And Balaam said unto the ass: 'Because thou hast mocked me; I would there were a sword in my hand, for now I had killed thee.'</p>	<p>וַאֲמַר בַּלְעָם לְאַתְנָא אֲרִי חַיִּיקָתָּ כִּי אֱלוֹ פּוֹן אִית חַרְבָּא בִּידֵי אֲרִי כְּעַן קַטְלִיתִךְ:</p>	<p>29 וַיֹּאמֶר בַּלְעָם לְאַתְנָן כִּי הִתְעַלְלָתָּ כִּי לוֹ יִשְׁחָרֵב בִּידֵי כִי עָתָה חַרְבִּיתִיךְ:</p>
<p>30 And the ass said unto Balaam: 'Am not I thine ass, upon which thou hast ridden all thy life long unto this day? was I ever wont to do so unto thee?' And he said: 'Nay.'</p>	<p>וַאֲמַרְתָּ אַתְנָא לְבַלְעָם הֲלֹא אֲנָא אַתְנָךְ דְּרַכִּיבָתָּ עָלֵי מִדְּאִיתִךְ עַד יוֹמָא הַדִּין הַמִּילָף אֱלִיפָנָא לְמַעַבְדָּ לָךְ כְּדִין וַאֲמַר לֹא:</p>	<p>30 וַתֹּאמֶר הָאֲתוֹן אֶל־בַּלְעָם הֲלוֹא אֲנֹכִי אַתְנָךְ אֲשֶׁר־רַכִּבְתָּ עָלַי מֵעוֹדֶךְ עַד־הַיּוֹם הַזֶּה הֲהִסְכֵּן הִסְכַּנְתִּי לַעֲשׂוֹת לָךְ כֹּה וַיֹּאמֶר לֹא:</p>
<p>31 Then the LORD opened the eyes of Balaam, and he saw the angel of the LORD standing in the way, with his sword drawn in his hand; and he bowed his head, and fell on his face.</p>	<p>וַגִּלָּא יי ית עֵינֵי בַלְעָם וַחֲזָא ית מַלְאָךְ דִּי מַעֲתֵד בְּאוֹרְחָא וְחַרְבִּיָּה שְׁלִיפָא בִּידֵיהּ וּכְרַע וּסְגִיד לְאַפּוּהֵי:</p>	<p>31 וַיִּגַּל יְהוָה אֶת־עֵינֵי בַלְעָם וַיֵּרָא אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה נֹצֵב בְּדֶרֶךְ וְחַרְבּוֹ שְׁלֵפָה בְּיָדוֹ וַיִּקַּד וַיִּשְׁתַּחוּ לְאַפּוּיוֹ:</p>

32 And the angel of the LORD said unto him: 'Wherefore hast thou smitten thine ass these three times? behold, I am come forth for an adversary, because thy way is contrary unto me;

וַיֹּאמֶר לַיהוָה מִלְּאֲכָא דִּי עַל מָא מְחִיתָא יְתָ אֲתִנְךָ דִּנְן תִּלְתּ זְמַנִּין הָא אֲנָא נִפְקִית לְשַׁטָּן אֲרִי גְלִי קִדְמִי דָּאֲתָ רְעִי לְמִיזֵל בְּאוֹרְחָא לְקַבְלִי:

32 וַיֹּאמֶר אֵלָיו מִלְּאֲךָ יְהוָה עַל-מָה חִכִּיתְ אֶת-אַתְנֶךָ זֶה שְׁלוֹשׁ רִגְלִים הִנֵּה אֲנֹכִי יֹצֵאתִי לְשַׁטָּן כִּי-יָרֵט הַדֶּרֶךְ לְנִגְדִי:

33 and the ass saw me, and turned aside before me these three times; unless she had turned aside from me, surely now I had even slain thee, and saved her alive.'

וַחֲזַתְנִי אֲתִנָּא וּסְשַׁת מִן קִדְמִי דִּנְן תִּלְתּ זְמַנִּין אֵלָיו פֻּן לָא סְשַׁת מִן קִדְמִי אֲרִי כְעַן אֲף יִתֵּךְ קְטִלִית וַיִּתֵּה קַיִּמִית:

33 וַתֵּרָאֵנִי הָאֲתֹן וַתֵּט לִפְנֵי זֶה שְׁלֹשׁ רִגְלִים אוֹלִי נִטְתָּה מִפְּנֵי כִי עָתָה גַם-אֲתִנְךָ הִרְגֵּיתִי וְאוֹתָהּ הִחַיִּיתִי:

34 And Balaam said unto the angel of the LORD: 'I have sinned; for I knew not that thou stoodest in the way against me; now therefore, if it displease thee, I will get me back.'

וַיֹּאמֶר בַּלְעָם לְמִלְּאֲכָא דִּי חֲבִית אֲרִי לָא יָדַעְנָא דָּאֲתָ מַעַתָּה לְקִדְמוּתִי בְּאוֹרְחָא וְכַעַן אִם בִּישׁ בְּעִינְךָ אֲתוּב לִי:

34 וַיֹּאמֶר בַּלְעָם אֶל-מִלְּאֲךָ יְהוָה חָטָאתִי כִי לֹא יָדַעְתִּי כִי אֲתָה נֹצֵב לְקִרְאָתִי בַּדֶּרֶךְ וְעָתָה אִם-רָע בְּעִינְךָ אֲשׁוּבָה לִי:

35 And the angel of the LORD said unto Balaam: 'Go with the men; but only the word that I shall speak unto thee, that thou shalt speak.' So Balaam went with the princes of Balak.

וַיֹּאמֶר מִלְּאֲכָא דִּי לְבַלְעָם אֲזַיִל עִם גּוֹבְרִיא וּבָרִם יְתָ פִתְגָמָא דְאַמְלִיל עֲמָךְ יִתִּיה תַּמְלִיל וְאִזֵּל בַּלְעָם עִם רַבְרָבֵי בָלָק:

35 וַיֹּאמֶר מִלְּאֲךָ יְהוָה אֶל-בַּלְעָם לֵךְ עִם-הָאֲנָשִׁים וְאַפֶּס אֶת-הַדָּבָר אֲשֶׁר-אָדָּבֶר אֵלָיךְ אֲתוּ תִדְבֹּר וַיֵּלֶךְ בַּלְעָם עִם-שָׂרֵי בָלָק:

79 (32) כי ירט הדרך לנגדי. רבותינו חכמי המשנה דרשוהו (שבת קה, א) נוטריקון יראה ראתה נטתה צשציל שהדרך לנגדי כלומר לקנאתי ולהקניטני. ולפי משמעו כי חרד הדרך לנגדי לשון רטט כי ראיתי בעל הדרך שחרד ומהר הדרך שהוא לנעסי ולהמרותי ומקרא קצר הוא כמו (ש"צ יג, לט) ותכל דוד לישנא אחרינא ירט לשון רצון וכן (איוב טז, יא) ועל ידי רשעים ירטני מפייס ומנחם אותי על ידי רשעים שאינן אלא מקניטים:

81 (33) אולי נשתה. כמו לולא פעמים שאולי משמש בלשון לולא:

82 (33) גם אתכה הרגתי. הרי זה מקרא מסורס והוא כמו גם הרגתי אותך כלומר לא העכזה בלכד קראתיך על ידי כי גם ההריגה:

83 (33) ואותה החייתי. ועמה מפני שדברה והוכיחתך ולא יכולת לעמוד צמוכה כמו שכתוב ויאמר לא. הרגתיה שלא יאמרו זו היא שסלקה את בלעם צמוכה ולא יכול להשיב שם המקום על כבוד הצריות וכן (ויקרא כ, טו) ואת הצהמה תהרגו וכן (שם טו) והרגת את האשה ואת הצהמה (צמ"ר):

85 (34) כי לא ידעתי. גם זה גמטו ועל כרחו הודה שהוא היה משתבח שיודע דעת עליון ופיו העיד לא ידעתי (תנחומא י):

86 (34) אם רע בעיניך אשובה לִי. להתריס נגד המקום היא תשובה זו. אמר לו הוא בעצמו כוונתו ללכת ואתה מלאך מבטל את דבריו למדוד הוא בכך שאומר דבר ומלאך מחזירו אמר לאצרהם (צראשית כב, ז) קח נא את בנך וגו' ועל ידי מלאך בטל את דברו אף אני אם רע בעיניך צריך אני לשוב (תנחומא י):

88 (35) לך עם האנשים. צדך שאדם רוצה לילך זה מוליכין אותו (צמ"ר. מכות י, ז):

89 (35) ואפס. על כרחך את הדבר אשר אדבר וגו':

90 (35) לך עם האנשים. כי חלקך עמהם וסופך להאבד מן העולם:

91 (35) עם שרי בלק. שמח לקללם כמותם (שם):

36	<p>And when Balak heard that Balaam was come, he went out to meet him unto Ir-moab, which is on the border of Arnon, which is in the utmost part of the border.</p>	<p>וַיִּשְׁמַע בָּלָק אֶת־אֵתָא בַלְעָם וַיֵּצֵא לִקְרָאתוֹ אֶל־עִיר מוֹאָב אֲשֶׁר עַל־גְּבוּל אַרְנוֹן בְּקֶצֶה הַגְּבוּל׃</p>	<p>וַיִּשְׁמַע בָּלָק כִּי בָא בַלְעָם וַיֵּצֵא לִקְרָאתוֹ אֶל־עִיר מוֹאָב אֲשֶׁר עַל־גְּבוּל אַרְנוֹן אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַגְּבוּל׃</p>	36
37	<p>And Balak said unto Balaam: 'Did I not earnestly send unto thee to call thee? wherefore camest thou not unto me? am I not able indeed to promote thee to honour?'</p>	<p>וַיֹּאמֶר בָּלָק לְבַלְעָם הֲלֹא מְשַׁלַּח שְׁלָחִית לְוִתְךָ לְמַקְרִי לָךְ לְמָא לֹא אֶתִּיתָא לְוִתִּי הִבְקֹשׁטָא הַיּוֹתָא אָמַר לִית אָנָּא יָכִיל לִיקְרוֹתְךָ׃</p>	<p>וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בַּלְעָם הֲלֹא שְׁלַח שְׁלָחִיתִי אֵלֶיךָ לְקַרְא לָךְ לָמָּה לֹא־הִלַּכְתָּ אֵלַי הָאֲמַנִּים לֹא אוֹכַל כְּבָדְךָ׃</p>	37
38	<p>And Balaam said unto Balak: 'Lo, I am come unto thee; have I now any power at all to speak any thing? the word that God putteth in my mouth, that shall I speak.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר בַּלְעָם לְבָלָק הֵנָּה־בֹאֲתִי אֵלֶיךָ עֲתָה הִיכָל אוֹכַל דִּבֶּר מֵאוֹמָה הַדִּבֶּר אֲשֶׁר יִשִּׁים אֱלֹהִים בְּפִי אֲתוֹ אֲדַבֵּר׃</p>	<p>וַיֹּאמֶר בַּלְעָם אֶל־בָּלָק הֵנָּה־בֹאֲתִי אֵלֶיךָ עֲתָה הִיכָל אוֹכַל דִּבֶּר מֵאוֹמָה הַדִּבֶּר אֲשֶׁר יִשִּׁים אֱלֹהִים בְּפִי אֲתוֹ אֲדַבֵּר׃</p>	38
39	<p>And Balaam went with Balak, and they came unto Kiriath-huzoth.</p>	<p>וַאֲזַל בַּלְעָם עִם בָּלָק וַאֲעֲלִיה לְקִרְיַת מְחוֹזוֹתֶי׃</p>	<p>וַיֵּלֶךְ בַּלְעָם עִם־בָּלָק וַיָּבֹאוּ קִרְיַת חֲצוֹת׃</p>	רציעי (ששי)
40	<p>And Balak sacrificed oxen and sheep, and sent to Balaam, and to the princes that were with him.</p>	<p>וַיִּזְבַּח בָּלָק בָּקָר וַעֲזָן וַיִּשְׁלַח וַיִּשְׁלַח לְבַלְעָם וּלְרֹבְרָבִיא דַּעֲמִיָּה׃</p>	<p>וַיִּזְבַּח בָּלָק בָּקָר וַעֲזָן וַיִּשְׁלַח לְבַלְעָם וּלְשָׂרִים אֲשֶׁר אִתּוֹ׃</p>	40
41	<p>And it came to pass in the morning that Balak took Balaam, and brought him up into Bamoth-baal, and he saw from thence the utmost part of the people.</p>	<p>וַהֲנִה בַּצֹּפְרָא וַדְּבַר בָּלָק יַת בַּלְעָם וַאֲסָקִיָּה לְרֵמַת דַּחֲלָתִיָּה וַחֲזָא מִתַּמָּן קֶצֶת מִן עַמָּא׃</p>	<p>וַיְהִי בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח בָּלָק אֶת־בַּלְעָם וַיַּעֲלֵהוּ בְּמֹת בָּעַל וַיֵּרָא מִשָּׁם קֶצֶה הָעָם׃</p>	41
XXIII	<p>And Balaam said unto Balak: 'Build me here seven altars, and prepare me here seven bullocks and seven rams.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר בַּלְעָם לְבָלָק בְּנִי לִי הֲכָא שִׁבְעָא מִדְּבָחִין וַאֲתָקִין לִי הֲכָא שִׁבְעָא תוֹרִין וְשִׁבְעָא דְּכָרִין׃</p>	<p>וַיֹּאמֶר בַּלְעָם אֶל־בָּלָק בְּנֵה־לִּי בִזָּה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וַהֲכֵן לִי בִזָּה שִׁבְעָה פָּרִים וְשִׁבְעָה אֵילִים׃</p>	XXIII
2	<p>And Balak did as Balaam had spoken; and Balak and Balaam offered on every altar a bullock and a ram.</p>	<p>וַעֲבַד בָּלָק כְּמָא דְּמַלְלִי בַלְעָם וַאֲסִיק בָּלָק וּבַלְעָם תוֹר וְדָבַר עַל כָּל מִדְּבָח׃</p>	<p>וַיַּעַשׂ בָּלָק כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר בַּלְעָם וַיַּעַל בָּלָק וּבַלְעָם פָּר וְאֵיל בְּמִזְבֵּחַ׃</p>	2

93 (36) וישמע בלק. שלח שלוחים לזשרו (שס):

94 (36) אל עיר מואב. אל מטרפולין שלו עיר החשוכה שלו לומר ראה מה אלו מזקשים לעקור (צמד"ר. שס):

96 (37) האמנם לא אוכל כבדך. נחנצא שסופו לזאת מעמון צקלון (שס):

99 (39) קרית חצות. עיר מלאה שווקים אנשים וטף בחולותיה לומר ראה ורחם שלא יעקרו אלו:

101 (40) בקר וצאן. דבר מועט צקר אחד ואין אחד בלצד (צמד"ר):

103 (41) במות בעל. כמרגומו לרמת דחלחיה שם עבודת אלילים:

- And Balaam said unto Balak:
'Stand by thy burnt-offering,
3 and I will go; peradventure the
LORD will come to meet me; and
whatsoever He sheweth me I will
tell thee.' And he went to a bare
height.
- And God met Balaam; and he
4 said unto Him: 'I have prepared
the seven altars, and I have
offered up a bullock and a ram
on every altar.'
- And the LORD put a word in
5 Balaam's mouth, and said:
'Return unto Balak, and thus
thou shalt speak.'
- And he returned unto him, and,
6 lo, he stood by his
burnt-offering, he, and all the
princes of Moab.
- And he took up his parable, and
7 said: From Aram Balak bringeth
me, The king of Moab from the
mountains of the East: 'Come,
curse me Jacob, And come,
execrate Israel.'
- How shall I curse, whom God
8 hath not cursed? And how shall I
execrate, whom the LORD hath
not execrated?
- וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְבָלָק אֶת־עַתֵּד
עַל־עֲלֹתְךָ וְאַהֲדָה מֵאֵם יַעֲרֶע
מִימַר מִן קָדָם יְיָ לְקַדְמוֹתַי
וּפְתֹנָמָא דִּיחֻזִּינִי וְאַחֲנִי לָךְ
וְאֶזֶל יַחֲדָי:
- וַיַּעֲרֶע מִימַר מִן קָדָם יְיָ
בְּבִלְעָם וַיֹּאמֶר קְדַמוֹתַי יֵת
שִׁבְעָא מִדְּבַחִין סִדְרִית
וְאַסִּיקִית תּוֹר וּדְכַר עַל כָּל
מִדְּבַח:
- וַיִּשֶׁם יְהוָה דְּבַר בְּפִי בִלְעָם
וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל־בָּלָק וְכֹה
תִּדְבָּר:
- וַיֵּשֶׁב אֵלָיו וְהִנֵּה נֹצֵב
עַל־עֲלֹתוֹ הוּא וְכָל־שְׂרָרֵי
מּוֹאָב:
- וַיֵּשֶׁא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר מִן־אַרָּם
יִנְחֲנִי בָלָק מֶלֶךְ־מּוֹאָב
מִהַרְרֵי־קָדָם לְכֹה אֶרְחֶ־לִּי
יַעֲקֹב וּלְכֹה זַעֲמָה יִשְׂרָאֵל:
- מָה אֶקְבֹּ לֹא קִבְּהָ אֵל וּמָה
אֶזְעַם לֹא זָעַם יְהוָה:

- (3) 3 אולי יקרה ה' לקראתי. אינו רגיל לדבר עמי ביום:
(3) 4 וילך שפי. כהרגומו יחידי לשון שופי ושקט שאין עמו אלא שתיקה:
(4) 6 לשון עראי לשון גנאי לשון טומאת קרי כלומר בקושי וצביון ולא היה נגלה עליו ביום אלא בשביל
להראות חבטתן של ישראל (ב"ר נב, ב):
(4) 7 את שבעת המזבחות. שבעה מזבחות ערכתי אין כתיב כאן אלא את שבעת המזבחות אמר לפניו אבותיהם של
אלו בנו לפניך שבעה מזבחות ואני ערכתי כנגד כולן אברהם זנה ארבעה (בראשית יב, י) ויצן שם מזבח לה' הנראה
אליו (שם ח) ויעמק משם ההרה וגו' (שם יג, יח) ויאהל אברהם וגו' ואחד בהר המוריה (שם כב, ט). ויחזק זנה אחד
(שם כו, כה) ויצן שם מזבח וגו' ויכרו שם עבדי יחזק באר. ויעקב זנה שמים אחד בשכם (שם לג, כ) ואחד בזית אל
(שם לה, י):
(4) 8 ואעל פר ואיל במזבח. ואברהם לא העלה אלא איל אחד:
(7) 12 ארה לי יעקב ולכה זעמה ישראל. בשני שמותיהם אמר לו לקללם שמה אחד מהם אינו מוצהק:
(8) 14 מזה אקב לא קבה אל. כשהיו ראויים להתקלל לא נתקללו כשהזכיר אביהם את עונם כי צאפס הרגו איש.
לא קלל אלא אפס שנאמר (בראשית מט, י) ארור אפס (במ"ר. תנחומא ויחי י) כשנכנס אביהם בזמרה אלל אציו היה
ראוי להתקלל מה נאמר שם (בראשית כו, לג) גם ברוך יהיה. במזרכים נאמר (דברים כו, יב) אלה יעמדו לברך את
העם. במקללים לא נאמר ואלה יעמדו לקלל את העם אלא על הקללה לא רצה להזכיר עליהם שם קללה (תנחומא בלק
יב):
(8) 15 לא זעם ה'. אני אין כחי אלא שאני יודע לכיוון השעה שהקצ"ה כועס זה והוא לא כעס כל הימים הללו שנאחזי
אליך וזהו שנאמר (מיכה ו, ה) עמי זכר נא מה יעץ וגו' ומה ענה אותו בלעם וגו' למען דעת דקוה ה' (ברכות ז, א).
סנהדרין קד, ב):

- ¹⁷ (9) כי מראש צרים אראנו. אני מסתכל בראשיתם ובתחלת שרשיהם ואני רואה אותם מיוסדים וחזקים כנזרים וגזעות הללו על ידי אבות ואמהות (תנחומא יצ):
- ¹⁸ (9) הן עם לבדד ישכון. הוא אשר זכו לו אבותיו לשכון בדד כתרגומו:
- ¹⁹ (9) ובגוים לא יתחשב. כתרגומו לא יהיו נעשין כלה עם שאר האומות עוזדי גילולים שנאמר (ירמיה ל, יא) כי אעשה כלה בכל הגוים וגו' אינן נמנין עם השאר. דבר אחר כשהן שמחין אין אומה שמחה עמהם שנאמר (דברים לב, יצ) ה' בדד ינחנו (תנחומא יצ). וכשהאומות עוזדי גילולים בטובה הם אוכלין עם כל אחד ואחד ואין עולה להם מן החשבון וזהו ובגוים לא יתחשב:
- ²⁰ (10) מי מנה עפר יעקב וגו'. כתרגומו דעדיקא דבית יעקב וכו' מארבע משריחא ארבע דגלים. דבר אחר עפר יעקב אין חשבון צמאות שהם מקיימין בעפר (דברים כב, י) לא תחרוש בשור ובחמור (ויקרא יט, יט) לא תזרע כלאים. אפר פרה ועפר קוטה וכיוצא בהם (תנחומא יצ):
- ²¹ (10) ומספר את רבע ישראל. רביעיותיהן. זרע היוצא מן התשמיש שלהם:
- ²² (10) תמות נפשי מות ישרים. שזהם:
- ²³ (13) וקבנו לי. לשון צווי קללהו לי:
- ²⁴ (14) שדה צופים. מקום גבוה היה ששם הצופה עומד לשמור אם יבא חיל על העיר:
- ²⁵ (14) ראש הפסגה. צלעם לא היה קוסם כצלק ראה צלק שעמידה פרצה להפרץ בישראל משם ששם מת משה. כסבור ששם תחול עליהם הקללה וזו היא הפרצה שאני רואה (שם יג):

<p>9 For from the top of the rocks I see him, And from the hills I behold him: Lo, it is a people that shall dwell alone, And shall not be reckoned among the nations.</p>	<p>אֲרִי מֵרִישׁ טוֹרָאֵי חֲזִיתֶיהָ וּמִרְמָתָא סְבִיתֶיהָ הֵא עֲמָא בְּלַחֲדִיהוֹן עֲתִידִין דִּיחֲסִנּוֹן עֲלָמָא וּבְעַמְמִיא לֹא יִתְדַנּוֹן גְּמִירָא:</p>	<p>9 כִּי־מֵרָאשׁ צִרִים אֲרָאֲנוּ וּמִגְּבְעוֹת אֲשׁוּרָנוּ הֵן־עַם לְבַד־ יִשְׁכֹּן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב:</p>
<p>10 Who hath counted the dust of Jacob, Or numbered the stock of Israel? Let me die the death of the righteous, And let mine end be like his!</p>	<p>מִן יָכוֹל לְמַמְנֵי דַעֲדָקִיא דְּבֵית יַעֲקֹב דְּאָמִיר עֲלִיהוֹן יִסְגּוֹן כְּעַפְרָא דְּאֶרְעָא אוּ חֲדָא מֵאֲרַבַּע מִשְׁרִיתָא דִּישְׂרָאֵל תַּמּוּת נַפְשִׁי מוֹתָא דְקִשְׁיטוּהִי וַיְהִי סוֹפִי כְּנִתְהוֹן:</p>	<p>10 מִי מָנָה עֲפָר יַעֲקֹב וּמִסְפָּר אֶת־רֹבַע יִשְׂרָאֵל תַּמּוּת נַפְשִׁי מוֹת יִשְׂרָאִים וְתָהִי אַחֲרֵיתִי כְּמֹהוּ:</p>
<p>11 And Balak said unto Balaam: 'What hast thou done unto me? I took thee to curse mine enemies, and, behold, thou hast blessed them altogether.'</p>	<p>וְאָמַר בֶּלַק לְבַלְעָם מָא עֲבַדְתָּ לִי לְמַלְט שְׁנָאִי דִּבְרִיתְךָ וְהֵא בִרְכָא מִבְּרִיכַת לְהוֹן:</p>	<p>11 וַיֹּאמֶר בֶּלַק אֶל־בַּלְעָם מָה עָשִׂיתָ לִּי לִקְבֹּא אֹיְבֵי לִקְחַתִּיךָ וְהִנֵּה בִּרְכָתָךְ בְּרֹךְ:</p>
<p>12 And he answered and said: 'Must I not take heed to speak that which the LORD putteth in my mouth?'</p>	<p>וְאָתִיב וְאָמַר הֲלֹא יֵת דִּישׁוּי יִי בְּפּוּמֵי יְתִיה אֲטֵר לְמַלְלָא:</p>	<p>12 וַיַּעַן וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֵת אֲשֶׁר יִשִּׁים יְהוָה בְּפִי אֲשַׁמֵּר לְדַבֵּר:</p>
<p>13 And Balak said unto him: 'Come, I pray thee, with me unto another place, from whence thou mayest see them; thou shalt see but the utmost part of them, and shalt not see them all; and curse me them from thence.'</p>	<p>וְאָמַר לִיה בֶּלַק אֵיתָא כְּעַן עֲמִי לְאַתֵּר אַחֲרֹן דִּתְחַזִּינִיה מִתַּמָּן לְחוּד קְצִיתֶיהָ תַּחֲזִי וְכִילִיָּהּ לֹא תַּחֲזִי וְתִלּוּטִיהָ לִי מִתַּמָּן:</p>	<p>חַמִּישִׁי וַיֹּאמֶר אֵלָיו בֶּלַק (כ') (לך) [ק] לְכֵה- אֲתִי אֶל־מְקוֹם אַחֵר אֲשֶׁר תֵּרָאֲנוּ מִשָּׁם אָפֶס קִצְחוֹ תִרְאֶה וְכָלֹ לֹא תִרְאֶה וְקִבְּנוּ־לִי מִשָּׁם:</p>
<p>14 And he took him into the field of Zophim, to the top of Pisgah, and built seven altars, and offered up a bullock and a ram on every altar.</p>	<p>וּדְבַרִּיהָ לְחַקֵּל סְכוּתָא לְרִישׁ רְמָתָא וּבִנָּא שִׁבְעָא מִדְּבָחִין וְאָסִיק תּוֹר וּדְכַר עַל כָּל מִדְּבָח:</p>	<p>14 וַיִּקְחֵהוּ שָׂדֶה צִפִּים אֶל־רֹאשׁ הַפְּסִגָּה וַיִּבֶן שִׁבְעָה מִזְבְּחוֹת וַיַּעַל פָּר וְאַיִל בְּמִזְבֵּחַ:</p>
<p>15 And he said unto Balak: 'Stand here by thy burnt-offering, while I go toward a meeting yonder.'</p>	<p>וְאָמַר לְבֶלַק אַתְעַתֵּד הֲכָא עַל עֲלִיתְךָ וְאָנָּא אֶתְמַשִּׁי עַד כָּא:</p>	<p>15 וַיֹּאמֶר אֶל־בֶּלַק הִתְיַצֵּב כֹּה עַל־עֲלִיתְךָ וְאָנֹכִי אִקְרָה כֹּה:</p>
<p>16 And the LORD met Balaam, and put a word in his mouth, and said: 'Return unto Balak, and thus shalt thou speak.'</p>	<p>וַעֲרַע מִימֵר מִן קֳדָם יִי בְּבַלְעָם וְשׁוּי פִתְגָמָא בְּפּוּמִיהָ וְאָמַר תּוֹב לָוֶת בֶּלַק וּכְדִין תְּמַלִּיל:</p>	<p>16 וַיִּקְרַע יְהוָה אֶל־בַּלְעָם וַיִּשֶׂם דְּבָר בְּפִיו וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל־בֶּלַק וְכֹה תִדְבֹּר:</p>

³² (15) אקרה כה. מאת הקצ"ה: אקרה. לשון אתפעל:

³⁴ (16) וישם דבר בפיו. ומה היא השימה הזאת ומה חסר המקרא צאמרו שזכר אל בלק וכה מדבר אל כשהיה שומע שאינו נרשה לקלל אמר מה אני חוזר אלל בלק לנצרו ונתן לו הקצ"ה רסן וסכה צפיו כאדם הפוקס בהמה צמכה להוליכה אל אשר ירצה אמר לו על כרחך תשוב אל בלק (שם):

- 17 And he came to him, and, lo, he stood by his burnt-offering, and the princes of Moab with him. And Balak said unto him: 'What hath the LORD spoken?'
וַיָּבֹא אֵלָיו וְהִנֵּה נֹצֵב עַל-עֹלְתּוֹ וְשָׂרֵי מוֹאָב אִתּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ בָּלָק מַה-דִּבֶּר יְהוָה:
- 18 And he took up his parable, and said: Arise, Balak, and hear; Give ear unto me, thou son of Zippor:
וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר קוּם בָּלָק וּשְׁמַע הָאֲזִינָה עָדִי בְּנֹו צִפּוֹר:
- 19 God is not a man, that He should lie; Neither the son of man, that He should repent: When He hath said, will He not do it? Or when He hath spoken, will He not make it good?
לֹא אִישׁ אֵל וַיִּכָּזֵב וּבֶן-אָדָם וַיִּתְּנָהּ הִתְּוֹא אָמַר וְלֹא יַעֲשֶׂה וְדִבֶּר וְלֹא יִקְיִמְנָה:
- 20 Behold, I am bidden to bless; And when He hath blessed, I cannot call it back.
הִנֵּה בָרֵךְ לִקְחֹתִי וּבִרְךָ וְלֹא אֲשִׁיבָנָה:
- 20
הָאֵל בִּרְכָאן קִבִּילִית אֲבִרְכֶנִּיה לְיִשְׂרָאֵל וְלֹא אֲחִיב בִּרְכָתִי מִנִּיה:

36 (17) ושרי מואב אותו. ולמעלה הוא אומר וכל שרי מואב כיון שראו שאין צו תקוה הלכו להם מקצתם ולא נשארו אלא מקצתם (שס):

37 (17) מה דבר ה'. לשון נחוק הוא זה כלומר אינך צרשותך (צמ"ר. שס):

39 (18) קום בלק. כיון שראהו מנחם צו נחמון לצערו עמוד על רגליך אינך רשאי לישב ואני שלוח אליך בשליחותי של מקום (שס):

40 (18) בנו צפר. לשון מקרא הוא זה כמו (תהלים נ, י) חיתו יער (צראשית א, כד) וחיתו ארץ (תהלים קיד, ח) למעינו מים:

42 (19) לא איש אל וגו'. כצר נשבע להם להביאם ולהורישם ארץ שבעה אומות ואחת סצור להמיתם צמדצר (תנחומא מסעי ז):

43 (19) ההוא אומר וגו'. כלשון תימה ותרגומו תייצין ומתמלכין חוזרים וגמלכין לחזור בהם:

45 (20) הנה ברך לקחת. אתה שאלני מה דבר ה' קבלתי ממנו לברך אותם (ס"א צרך כמו לברך):

46 (20) וברך ולא אשיבנה. הוא צרך אותם ואני לא אשיב את ברכתו:

47 (20) וברך. כמו וברך וכן הוא גזרת ר"ש כמו (תהלים עד, יח) אויב חרף כמו חרף וכן (שם י, ג) וצוה צרך המהלל ומצרך את הגזל ואומר אל תירא כי לא תענש שלום יהיה לך מרגיו הוא להקצ"ה. ואין לומר צרך שם דבר שאם כן היה נקוד בפסח קטן (רואה לומר סגול תחת הרי"ש) וטעמו למעלה אצל לפי שהוא לשון פעל הוא נקוד קמץ קטן (זירי) וטעמו למטה:

- 21 None hath beheld iniquity in Jacob, Neither hath one seen perverseness in Israel; The LORD his God is with him, And the shouting for the King is among them.
- 22 God who brought them forth out of Egypt Is for them like the lofty horns of the wild-ox.
- 23 For there is no enchantment with Jacob, Neither is there any divination with Israel; Now is it said of Jacob and of Israel: 'What hath God wrought!'
- 24 Behold a people that riseth up as a lioness, And as a lion doth he lift himself up; He shall not lie down until he eat of the prey, And drink the blood of the slain.
- אֲסֵתְכֵלִית וְלִית פִּלְחִי
גִּלְוִלִין בְּדָבִית יַעֲקֹב וְאֵף
לֹא עֲבָדִי לִיאֹת שֶׁקֶר
בְּיִשְׂרָאֵל מִימְרָא דִּי
אֶלְהֹון בְּסַעֲדָהֹון וּשְׂכִינַת
מִלְכָּהֹון בִּינִיהֹון:
- אֵל מוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם
תּוֹקֶפָא וְרוּמָא דִּילֵיהּ:
- אֲרִי לֹא נַחֲשִׂיא צָבֹן דִּי־יֵטֵב
לְדָבִית יַעֲקֹב וְאֵף לֹא
קִסְמִיא רַעַן בְּרַבּוֹת בֵּית
יִשְׂרָאֵל כְּעָדֹן יַחְאֲמֹר
לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מָא עֲבַד
אֶלְהָא:
- הָא עָמָא כְּלִיתָא שְׂרִי
וּכְאֲרִיא וְתִנָּטֵל לֹא יִשְׂרִי
בְּאַרְעֵיהּ עַד דִּיקְטוּל קְטוּל
וְנִכְסֵי עֲמִמָּיא יִירַת:
- לֹא-הָבִיט אִוֶּן בִּיעֲקֹב
וְלֹא-רָאָה עֲמָל בְּיִשְׂרָאֵל
יְהוָה אֱלֹהֵיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת
מֶלֶךְ בּוֹ:
- אֵל מוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם
כְּתוּעַפַת רָאֵם לוֹ:
- כִּי לֹא-נַחֲשׁ בִּיעֲקֹב
וְלֹא-קִסֵּם בְּיִשְׂרָאֵל כְּעַת
יֹאמֵר לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל
מַה-פָּעַל אֵל:
- הֵן עָם כְּלָבִיא יָקוּם וּכְאֲרִי
יִתְנַשֵּׂא לֹא יִשְׁכַּב עַד-יֵאכַל
טָרֶף וְדָם-חֲלָלִים יִשְׁתֶּה:

49 (21) לא הביט און וגו'. כתרגומו. דצר אחר אחרי פשוטו הוא נדרש מדרש נאה: לא הביט הקצ"ה און שביעקב שכשהן עוזרין על דבריו אינו מדקדק אחריהם להתבונן בצאוניות שלהם ובעמלן שהם עוזרים על דמו:

50 (21) עמל. לשון עבירה כמו (שם ז, טו) הרה עמל (שם י, יד) כי אתה עמל וכעס חזני. לפי שהעבירה היא עמל לפני המקום:

51 (21) ה' אלהיו עמו. אפילו מכעיסין וממרים לפניו אינו זו מחוכן:

52 (21) ותרועת מלך בו. לשון חצה ורעות כמו (שמואל ז טו, לו) רעה דוד אוהב דוד (שופטים טו, ו) ויתנה למרעהו. וכן תרגום אונקלוס ושכינת מלכהון ציניהון:

54 (22) אל מוציאם ממצרים. אתה אמרת (לעיל כז, ה) הנה עס יצא ממצרים לא יצא מעצמו אלא האלהים הוציאם (תנחומא יד):

55 (22) כתועפות ראם לו. כחוקף רוס וגוצה שלו וכן (איוב כז, כה) וכסף תועפות לשון מעוז המה. ואומר אני שהוא לשון (צראשית א, כ) ועוף יעופף. המעופף צרום וגוצה ותוקף רב הוא זה: דצר אחר תועפות ראם. תוקף ראמים ואמרו רבותינו (גיטין סח, ז) אלו השדים:

57 (23) כי לא נחש ביעקב. כי ראויים הם לצרכה שאין צהם מנחשים וקוסמים:

58 (23) בעת יאמר ליעקב וגו'. עוד עתיד להיות עת כעת הזאת אשר תגלה חזתן לעין כל שהן יושצין לפניו ולומדים חורה מפיו ומחיתן לפניו ממלאכי השרת והם ישאלו להם מה פעל אל וזהו שנאמר (ישעיה ל, כ) והיו עיניך רואות את מוריד. דצר אחר יאמר ליעקב אינו לשון עתיד אלא לשון הוה אינן צריכים למנחש וקוסם כי בכל עת שצריך להאמר ליעקב ולישראל מה פעל הקצ"ה ומה גזרותיו צמרום אינן מנחשים וקוסמים אלא נאמר להם על פי נביאיהם מה היא גזרת המקום או אורים ותומים מגידים להם (תנחומא יד). ואונקלוס לא תרגם כן:

60 (24) הן עם כלביא יקום וגו'. כשהן עומדין משינתם שחרית הן מתגברים כלביא וכארי לחטוף את המנאות ללבוש צינית לקרוא את שמע ולהניח תפילין (שם):

61 (24) לא ישכב. צלילה על מטתו עד שהוא אוכל ומחבל כל מזיק הצא לטרפו כיצד קורא את שמע על מטתו ומפקיד רוחו ביד המקום צא מחנה וגויים להזיקם הקצ"ה שומרם ונלחם מלחמותם ומפילם חללים (שם) דצר אחר הן עם כלביא יקום וגו'. כתרגומו:

62 (24) ודם חללים ישתה. תנבא שאין משה מת עד שיפיל מלכי מדין חללים ויהרג הוא עמהם שנאמר (יהושע יג, כז) ואת כלעם בן צעור הקוסם הרגו בני ישראל צחרב אל חלליהם (צמ"ר. תנחומא יד):

25	And Balak said unto Balaam: 'Neither curse them at all, nor bless them at all.'	וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בִּלְעָם גַּם-קֵב לֹא תִקְבְּנוּ גַם-בִּרְךָ לֹא תְבָרְכֶנּוּ:	25
26	But Balaam answered and said unto Balak: 'Told not I thee, saying: All that the LORD speaketh, that I must do?'	וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל-בָּלָק הֲלֹא דִבַּרְתִּי אֵלֶיךָ לֵאמֹר כָּל אֲשֶׁר-יִדְבֹר יְהוָה אֵתוֹ אֶעֱשֶׂה:	26
27	And Balak said unto Balaam: 'Come now, I will take thee unto another place; peradventure it will please God that thou mayest curse me them from thence.'	וַיֹּאמֶר בָּלָק לְבִלְעָם אֵיתָא כְּעַן אֲדַבְּרֶנּוּ לְאַתֵּר אַחֲרֵן מֵאֵם תִּהְיֶה רָעוּא מִן קֳדָם יי וּתְלוּשִׁיָּה לִי מִתַּמָּן:	ששי (שביעי)
28	And Balak took Balaam unto the top of Peor, that looketh down upon the desert.	וַיְדַבֵּר בָּלָק יֵת בִּלְעָם רִישׁ רִמָּתָא דְמִסְתַּכְיָא עַל אֲפִי בֵּית יִשְׁמֹון:	28
29	And Balaam said unto Balak: 'Build me here seven altars, and prepare me here seven bullocks and seven rams.'	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְבָלָק בְּנִי לִי הֲכָא שִׁבְעָא מִדְּבָחִין וְאַתְמִין לִי הֲכָא שִׁבְעָא תּוֹרִין וְשִׁבְעָא דְכָרִין:	29
30	And Balak did as Balaam had said, and offered up a bullock and a ram on every altar.	וַיַּעַבְדַּ בָּלָק כְּמָא דְאָמַר בִּלְעָם וַאֲסִיק תּוֹר וְדָכַר עַל כָּל מִדְּבַח:	30
XXIV	And when Balaam saw that it pleased the LORD to bless Israel, he went not, as at the other times, to meet with enchantments, but he set his face toward the wilderness.	וַחֲזָא בִלְעָם אֲרִי תַמִּין קֳדָם יי לְבָרְכָא יֵת יִשְׂרָאֵל וְלֹא חֲלִיד בְּזִמְן בְּזִמְן אַלְהִין לְקַדְמוֹת נַחְשִׂיא וְשׁוּי לְמִדְּבָרָא אֲפּוֹתִי: וַיֵּשֶׁת אֶל-הַמִּדְבָּר פָּנָיו:	XXIV

64 (25) גם קב לא תקבנו. גם ראשון מוסף על גם השני וגם שני על גם ראשון וכן (מ"א ג, כו) גם לי גם לא יהיה וכן (דברים לז, כה) גם צחור גם צמולה:

67 (27) וקבותו לי. אין זה לשון צווי כמו וקצנו אלא לשון עמיד אולי יישר בעיניו ותקצנו לי משם. מלדיר"ש צלע":

69 (28) ראש הפעור. קוסם היה צלק וראה שהן עמידין ללקות על ידי פעור ולא היה יודע צמה אמר שמא הקללה מחול עליהם משם וכן כל החושים צוכצים רואים ואין יודעים מה רואים (מדרש אגדה):

1 (1) וירא בלעם כי טוב וגו'. אמר איני צריך לצדוק בהקצ"ה כי לא יחפון לקלס:

2 (1) ולא הלך כפעם בפעם. כאשר עשה צ' פעמים:

3 (1) לקראת נחשים. לנחש אולי יקרה ה' לקראתו כרצונו אמר רוצה ולא רוצה לקלס אזכיר עונותיהם והקללה על הזכרת עונותיהם מחול:

4 (1) וישת אל המדבר פניו. כתרגומו:

- 2 And Balaam lifted up his eyes, and he saw Israel dwelling tribe by tribe; and the spirit of God came upon him. וַיָּשָׂא בָלָעַם אֶת-עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת-יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטָיו וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים:
- 3 And he took up his parable, and said: The saying of Balaam the son of Beor, And the saying of the man whose eye is opened; וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר נָאֻם בָּלָעַם בְּנוֹ בְּעוֹר וְנָאֻם הַגִּבֹּר שֶׁתֵּם הָעֵין:
- 4 The saying of him who heareth the words of God, Who seeth the vision of the Almighty, Fallen down, yet with opened eyes: נָאֻם שִׁמְעַת אֱמֹר־אֵל אֲשֶׁר מַחֲזֶה שְׂדֵי יַחֲזִיה נָפֹל וּגְלוֹי עֵינָיו:
- 5 How goodly are thy tents, O Jacob, Thy dwellings, O Israel! מַה-טָּבוּ אֹהֲלֶיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֶיךָ יִשְׂרָאֵל:
- 6 As valleys stretched out, As gardens by the river-side; As aloes planted of the LORD, As cedars beside the waters; בְּנִחָלִים נָפְתוּ כִּגְנֹת עָלֵי נָהָר כְּאֹהֲלִים נָטַע יְהוָה כְּאֶרְזִים עֲלֵי-מַיִם:

- 6 (2) וישא בלעם את עיניו. צקש להכניס צהם עין רעה והרי יש לך ג' מדותיו עין רעה ורוח גזוהה ונפש רחצה האמורים למעלה (אבות פ"ה):
- 7 (2) שכן לשבטיו. ראה כל שצט ושצט שוכן לעצמו ואינן מעורבין ראה שאין פתחיהם מכוונין זה כנגד זה שלא יניץ לתוך אהל חצירו (צ"ב ס, א):
- 8 (2) ותהי עליו רוח אלהים. עלה בלבו שלא יקללם:
- 10 (3) בנו בעור. כמו (תהלים קיד, ח) למעיני מים. ומדרש אגדה (תנחומא יג) שניהם היו גדולים מאבותיהם בלק בנו לפור אציו בנו הוא במלכות ובלעם גדול מאציו בנביאות מנה בן פרס היה:
- 11 (3) שתם העין. עינו נקורה ומוצאת לחוץ וחור שלה נראה פתוח ולשון משנה הוא (ע"ז סט, א) כדי שישחוס ויסתום ויגוב. ורבותינו אמרו (גדה לא, א) לפי שאמר (לעיל כג, י) ומספר את רובע ישראל שהקצ"ה יושב ומונה רביעותיהן של ישראל מתי תצא טפה שנוולד הנדיק ממנה. אמר בלבו מי שהוא קדוש ומשרתו קדושים יסתכל בדברים הללו ועל דבר זה נסמית עינו של בלעם. ויש מפרשים שתום העין פתוח העין, כמו שתרגס אונקלוס ועל שאמר שתום העין ולא אמר שתום העינים למדנו שקומא באתת מעיניו היה:
- 13 (4) נפל וגלוי עינים. פשוטו כתרגומו שאין נראה עליו אלא כלילה כשהוא שוכב. ומדרשו כשהיה נגלה עליו לא היה בו כח לעמוד על רגליו ונפל על פניו לפי שהיה עלול ומאוס להיות נגלה עליו בקומה וקופה לפניו:
- 15 (5) מה טבו אהליך. על שראה פתחיהם שאינן מכוונין זה מול זה (צ"ב ס, א):
- 16 (5) משכנתיך. חניותיך כתרגומו. דבר אחר מה טובו אהליך מה טובו אהל שילה ובית עולמים בישובן שמקריבין בהן קרבנות לכפר עליהם:
- 17 (5) משכנתיך. אף כשהן חרבין לפי שהן משכון עליהם וחרבנן כפרה על הנפשות שנאמר (איכה ד, יא) כלה ה' את חמתו וצמה כלה וינת אש בציון (תנחומא פקודי ה):
- 19 (6) כנחלים נשיו. שנארכו ונמשכו לנטות למרחוק. אמרו רבותינו מצרכותיו של אורח רשע אנו למדים מה היה בלבו לקללם כשאמר להשית אל המדבר פניו וכשהפך המקום את פיו ברכם מעין אותם קללות שצקש לומר כו' כדאימא בחלק (סנהדרין קה, ב):
- 20 (6) באהלים. כתרגומו לשון (תהלים מה, כ) מור ואהלות:
- 21 (6) נטע ד'. בגן עדן. לשון אחר באהלים נטע ה' כשמים המתחין באהל שנאמר (ישעיה מ) וימתחם באהל לשבת (ולשון זה אינו דאס כן היה לו לנקוד באהלים הא' צחול"ס):
- 22 (6) נטע ד'. לשון נטיעה מצינו באהלים שנאמר (דניאל יא, מה) ונטע אהלי אפדנו:

<p>7 Water shall flow from his branches, And his seed shall be in many waters; And his king shall be higher than Agag, And his kingdom shall be exalted.</p>	<p>יִסְגִּי מַלְכָּא דִּיתְרַבָּא מִבְּנוֹהֵי וַיִּשְׁלֹט בְּעַמּוּמִין סִגְיִין וַיִּתְקַף מֵאַגַּג מַלְכֵיהָ וַתִּנְשֹׂא מַלְכוּתָהּ:</p>	<p>7 יִזְל־מִים מִדְּלִי וַיִּזְרְעוּ בְּמִים רַבִּים וַיִּרְם מֵאַגַּג מַלְכוֹ וַתִּנְשֹׂא מַלְכוּתוֹ:</p>
<p>8 God who brought him forth out of Egypt Is for him like the lofty horns of the wild-ox; He shall eat up the nations that are his adversaries, And shall break their bones in pieces, And pierce them through with his arrows.</p>	<p>אֵל דְּאַפִּיקְנוּן מִמִּצְרַיִם תִּיקָפָא וְרוּמָא דִּילֵיהָ יִכְלוּן בֵּית יִשְׂרָאֵל נְכֹסִי עַמּוּמָא שְׂנְאֵיהוֹן וַיִּכְבֹּת מַלְכֵיהוֹן וַיִּתְּפִנְקוּן וְאַרְעָתָהוֹן יַחְסִנּוּן:</p>	<p>8 אֵל מוֹצִיאֹו מִמִּצְרַיִם כְּתוּעַת רֶאֶם לוֹ יֹאכֹל גּוֹיִם צִרְיוֹ וְעִצְמוֹתֵיהֶם יִגְרֵם וַיַּחְצִי יִמְחֹץ:</p>
<p>9 He couched, he lay down as a lion, And as a lioness; who shall rouse him up? Blessed be every one that blesseth thee, And cursed be every one that curseth thee.</p>	<p>יָנוּחַ יִשְׂרִי בַתְּקוּף כְּאַרְיָא וְכִלְיָתָא וְלִית דִּיקֻמְיָהּ בְּרִיכָה יְהוֹן בְּרִיכִין וְלִישָׁךְ יְהוֹן לִישִׁין:</p>	<p>9 כָּרַע שָׁכַב כְּאַרְיָא וְכִלְיָא מִי יִקְיֻמְנוּ מִבְּרִיכָךְ בְּרוּךְ וְאַרְרִיךְ אָרוּר:</p>
<p>10 And Balak's anger was kindled against Balaam, and he smote his hands together; and Balak said unto Balaam: 'I called thee to curse mine enemies, and, behold, thou hast altogether blessed them these three times.</p>	<p>וַתִּקְרֹף רוּגְזָא דְּבָלָק בְּבִלְעָם וַיִּשְׁקַפְנוּן לִידוּחֵי וְאָמַר בָּלָק לְבִלְעָם לְמַלֵּט שְׂנְאֵי קְרִיתְךָ וְהָא בְּרָכָא מִבְּרִיכָתְךָ לְהוֹן דְּנָן תִּלְתָּ זְמַנִּין:</p>	<p>10 וַיַּחֲרֹאֶף בָּלָק אֶל-בִּלְעָם וַיִּסְפֹּק אֶת-כַּפָּיו וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בִּלְעָם לִקְבֹּא אֵיבֵי קְרֹאֲתֶיךָ וְהִנֵּה בְּרִכָּתְךָ בְּרוּךְ זֶה שְׁלֹשׁ פְּעָמִים:</p>
<p>11 Therefore now flee thou to thy place; I thought to promote thee unto great honour; but, lo, the LORD hath kept thee back from honour.'</p>	<p>וַיַּעַן אֵיזִיל לָךְ לְאַתְרָךְ אֲמַרִית יִקְרָא אֲיִקְרַנְךָ וְהָא מִנְעָךְ יֵי מִן יָקָר:</p>	<p>11 וַעֲתָה בְּרַח-לְךָ אֶל-מְקוֹמְךָ אֲמַרְתִּי כְּבֹד אֲכַבְּדֶךָ וְהִנֵּה מִנְעָךְ יְהוָה מִכְּבוֹד:</p>

- 24 (7) מדליו. מצארתיו ופירושו כתרגומו:
25 (7) וזרעו במים רבים. לשון הכלה הוא זרעו כזרע הזרוע על פני המים:
26 (7) וירם מאג מלכו. מלך ראשון שלהם יכזש את אג מלך עמלק:
27 (7) ותנשא מלכתו. של יעקב יותר ויותר שיבא אחריו דוד ושלמה:
29 (8) אל מוציאו ממצרים. מי גורם להם הגדולה הזאת. אל המוציאם ממצרים בחוק ורום שלו יאכל את הגוים שהם צרי:
30 (8) ועצמותיהם. של צרים:
31 (8) יגרם. מנחם פתר זו לשון שצירה וכן (נפניה ג, ג) לא גרמו לבקר וכן (יחזקאל כג, לד) ואת חרשיה חגרמי. ואני אומר לשון ענש שמגרר הצער שניו מסביב והמוח שצפנים ומעמיד הענש על ערמימותו:
32 (8) וחציו ימחץ. אונקלוס תרגם חציו של צרים חלוקה שלהם כמו (צראשית מט, כג) צעלי חצים מרי פלגותא (ס"א לשון חלוקה וחציה) וכן ימחץ לשון (שופטים ה, כו) ומחצה וחלפה רקתו שיחצו את ארצם ויש לפתור לשון חצים ממש חציו של הקצ"ה ימחץ צדמם של צרים יטבול ויטבע צדמם כמו (תהלים סח, כד) למען תמחץ רגלך צדם ואינו זו מלשון מכה כמו (דברים לב, לו) מחצתי שהצבוע צדם נראה כאילו מחוץ ונגוע:
34 (9) כרע שכב כארי. כתרגומו. יתישבו צאצאם צכח וצבורה:
36 (10) ויספוק. הכה זו על זו:

And Balaam said unto Balak:
12 'Spoke I not also to thy
messengers that thou didst send
unto me, saying:

וַיֹּאמֶר בַּלְעָם אֶל-בָּלָק
12 הֲלֹא גַם אֶל-מְלָאכֶיךָ
אָף עַם אֲזַגְדֶּךָ דִּשְׁלַחְתָּהּ
אֲשֶׁר-שָׁלַחְתָּ אֵלַי דִּבְרַתִּי
לֵאמֹר:

If Balak would give me his house
13 full of silver and gold, I cannot
go beyond the word of the
LORD, to do either good or bad
of mine own mind; what the
LORD speaketh, that will I speak?

אִם-יִתֶּן-לִי בָלָק מֵלֶא בֵּיתוֹ
13 כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוֹכֵל לַעֲבֹר
אֶת-פִּי יְהוָה לַעֲשׂוֹת טוֹבָה
אוֹ רָעָה מִלְּבִי אֲשֶׁר-יִדְבֹּר
יְהוָה אִתּוֹ אֲדַבֵּר:

And now, behold, I go unto my
14 people; come, and I will
announce to thee what this
people shall do to thy people in
the end of days.'

וְכַעַן הֵנָּה אֲזִיל לְעַמִּי
וְעַתָּה הִנְנִי הוֹלֵךְ לְעַמִּי לְכַהֵן
14 אֵינְעֲצֶךָ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה
לְעַמֶּךָ בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים:

And he took up his parable, and
15 said: The saying of Balaam the
son of Beor, And the saying of
the man whose eye is opened;

וַנִּטֵּל מִתְּלִיה וַאֲמַר אֵימַר
15 בַּלְעָם בֶּר בְּעוֹר וַאֲיַמַּר
גּוֹבֵרָא דְשִׁפּוּר חֲזִי:

The saying of him who heareth
16 the words of God, And knoweth
the knowledge of the Most
High, Who seeth the vision of
the Almighty, Fallen down, yet
with opened eyes:

אֵימַר דְּשִׁמְע מֵימַר מִן קָדָם
16 אֵל וַיֵּדַע מַדַּע מִן קָדָם
עֲלָאָה חִיזוּ מִן קָדָם שְׂדֵי חֲזִי
נָאָם שְׁמַע אֲמַר־אֵל וַיֵּדַע
דַּעַת עֲלִיוֹן מַחְזָה שְׂדֵי יַחְזָה
נָפֹל וּגְלוּי עֵינָיִם:

40 (13) לעבור את פי ה'. כאן לא נאמר אלהי כמו שאמר צראשונה (לעיל כב, יח) לפי שידע שנצאש צהקצ"ה ונטרד:

42 (14) הולך לעמי. מעתה הריני כשאר עמי שנמלט הקצ"ה מעלי:

43 (14) לכה איעצך. מה לך לעשות ומה היא העצה אלהיהם של אלו שונא ומה הוא כו' כדאיחא צחלק (סנהדרין קו, א) מדע שצלעם השיא עצה זו להכשילם בזמה שהרי נאמר (במדבר לא, טז) הן הנה היו לצני ישראל צדצר צלעם:

44 (14) אשר יעשה העם הזה לעמך. מקרא קצר הוא זה. איעצך להכשילם ואומר לך מה שהן עמידין להרע למואז צאחרית הימים ומחץ פאתי מואז. התרגום מפרש קוצר העצרי ויקטול וכו':

47 (16) ויודע דעת עליון. לכיוון השעה שכועס צה (צרכות ז, א):

<p>17 I see him, but not now; I behold him, but not nigh; There shall step forth a star out of Jacob, And a scepter shall rise out of Israel, And shall smite through the corners of Moab, And break down all the sons of Seth.</p>	<p>חֲזִיתִיהָ וְלֹא כֵּעַן סְבִיתִיהָ וְלִיתְהִי קָרִיב כִּד יָקוּם מִלְּקֹא מִיַּעֲקֹב וַיִּתְרַבֵּא מִשִּׁיחָא מִיִּשְׂרָאֵל וַיִּקְטִיל רַבְרָבֵי מוֹאָב וַיִּשְׁלוֹט בְּכָל בְּנֵי אֲנָשָׁא:</p>	<p>17 אֶרְאֶנּוּ וְלֹא עֲתָה אֲשׁוּרֵנּוּ וְלֹא קָרוֹב דְּרָךְ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב וְקָם שִׁבְט מִיִּשְׂרָאֵל וּמַחֲץ פִּאֲתֵי מוֹאָב וְקִרְקַר כָּל-בְּנֵי-שֵׁת:</p>
<p>18 And Edom shall be a possession, Seir also, even his enemies, shall be a possession; While Israel doeth valiantly.</p>	<p>וַיְהִי אֲדוֹם יְרוֹתָא וַיְהִי יְרוֹתָא שְׂעִיר לְבַעְלֵי דְּבַבּוּהִי וַיִּשְׂרָאֵל יַצְלַח בְּנִכְסִין:</p>	<p>18 וְהָיָה אֲדוֹם יְרֵשָׁה וְהָיָה יְרֵשָׁה שְׂעִיר אִיבָיו וַיִּשְׂרָאֵל עָשָׂה חֵיל:</p>
<p>19 And out of Jacob shall one have dominion, And shall destroy the remnant from the city.</p>	<p>וַיִּיחֹת חַד מִדְּבִית יַעֲקֹב וַיִּוִּבֵד מִשְׁיֹיִב מִקְרִית עַמְמָא:</p>	<p>19 וַיֵּרֶד מִיַּעֲקֹב וְהָאֶבִיד שְׂרִיד מַעִיר:</p>
<p>20 And he looked on Amalek, and took up his parable, and said: Amalek was the first of the nations; But his end shall come to destruction.</p>	<p>וַחֲזָא יֵת עַמְלֻקָּא וַנִּטַּל מִתְלִיהָ וַאֲמַר רִישׁ קְרִבְיָא דְּיִשְׂרָאֵל הָיָה עַמְלֻק וְסוֹפִיָּה לְעֻלְמָא יִיבֵד:</p>	<p>20 וַיֵּרָא אֶת-עַמְלֻק וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר רֵאשִׁית גּוֹיִם עַמְלֻק וְאַחֲרֵיתוֹ עַדִּי אֲבָד:</p>
<p>21 And he looked on the Kenite, and took up his parable, and said: Though firm be thy dwelling-place, And though thy nest be set in the rock;</p>	<p>וַחֲזָא יֵת שְׁלֻמָּאָה וַנִּטַּל מִתְלִיהָ וַאֲמַר תַּקִּיף בֵּית מוֹתְבָךְ וְשׁוֹ בְּכַרְךָ תַּקִּיף מְדוּרָךְ:</p>	<p>21 וַיֵּרָא אֶת-הַקֵּינִי וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֵיתָן מוֹשְׁבֶךָ וְשִׁים בְּסֹלֶע קִנְיָה:</p>

49 (17) אראנו. רואה אני שצחו של יעקב וגדולתו אך לא עתה הוא אלא לאחר זמן:
50 (17) דרך כוכב. כחרגומו לשון (איכה ז, ד) דרך קשמו. שהכוכב עוזר כחך. וכלע"ז דיסטיני"ט כלומר יקום מזל:

51 (17) וקם שבט. רודה ומושל:
52 (17) ומחץ פאתי מואב. זה דוד שנאמר צו (שמואל-ב ז, ז) השכב אותם ארצה וימדד שני חבלים להמית וגו' (מדרש אגדה):
53 (17) וקרקר. לשון קורה כמו (מ"ז יט, כד) אני קרתי (ישעיה נא, א) מקצת צור נקרתם (משלי ל, יז) יקרוה עורבי נחל. פורוי"ר כלע"ז:
54 (17) כל בני שת. כל האומות שכולם ילאו מן שת צנו של אדם הראשון:
56 (18) והיה ירשה שער איביו. לאויציו ישראל:
58 (19) וירד מיעקב. ועוד יהיה מושל אחר מיעקב:
59 (19) והאביד שריד מעיר. מעיר החשוכה של אדום והיא רומי ועל מלך המשיח אומר כן שנאמר צו (תהלים עב, ח) וירד מים עד ים (עובדיה א, יח) ולא יהיה שריד לצית עשו:
61 (20) וירא את עמלק. נסתכל צפורענותו של עמלק:
62 (20) ראשית גוים עמלק. הוא קדם את כולם להלחם בישראל וכך תרגם אוגוסטוס. ואחרייתו להאצד צידם שנאמר (דברים כה, יט) תמחה את זכר עמלק:
64 (21) וירא את הקיני. לפי שהיה קיני תקוע אל עמלק כענין שנאמר (שמואל-א טו, ו) ויאמר שאול אל הקיני וגו' הזכירו אחר עמלק נסתכל צדולתם של בני יתרו שנאמר זהם (דה"א ז, נה) תרעמים שמעמים שוכתים (ספרי דהעלתך עח):
65 (21) איתן מושבך. תמה אני מהיכן זכית לכך הלא אתה עמי היית צענה (שמות א, י) הצה נתחכמה לו ועתה נתישצת באיתן ומעוז של ישראל (סנהדרין קו, א):

22	Nevertheless Kain shall be wasted; How long? Asshur shall carry thee away captive. .	כִּי אִם־יִהְיֶה לְבַעַר קַיִן עַד־מָה אֲשׁוּר תִּשְׁבֹּךְ: אֲדִי אִם יְהִי לְשִׁיזָאָה שְׁלֹמָאָה עַד מָה אֶתִּירָאָה יִשְׁבִּינָךְ:	22
23	And he took up his parable, and said: Alas, who shall live after God hath appointed him?	וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אוֹי מִי יִחְיֶה מִשְׁמוֹ אֵל: וַנִּטַּל מִתְּלִיהָ וַאֲמַר יְיָ לְחַיִּיבֵיא דְיִיחֹון כִּד יַעֲבִיד אֱלֹהָא יַת אֱלִין:	23
24	But ships shall come from the coast of Kittim, And they shall afflict Asshur, and shall afflict Eber, And he also shall come to destruction.	וְצִיִּים מִיַּד כְּתִים וְעֲנֹו אֲשׁוּר וְעֲנֹו־עֶבֶר וְגַם־הוּא עֲדִי אֲבָד: וְסִיעֹן יִצְטָרְחֹן מִרוּמָאִי וְיַעֲנֹון לְאַתּוּר וְיִשְׁעַבְדּוּן לְעֶבֶר פֶּרֶת וְאַף אֲנֹון לְעֹלְמָא יִבְדּוּן:	24
25	And Balaam rose up, and went and returned to his place; and Balak also went his way.	וַיָּקָם בַּלְעָם וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב לְמִקְמוֹ וְגַם־בָּלָק הָלַךְ לְדַרְכּוֹ: (פ) וַיָּקָם בַּלְעָם וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב וְקָם בַּלְעָם וַאֲזַל וְחָב לְאַתְרֵיהָ וְאַף בָּלָק אָזַל לְאַזְרַחֲיָה:	25
XXV	And Israel abode in Shittim, and the people began to commit harlotry with the daughters of Moab.	וַיָּשָׁב יִשְׂרָאֵל בְּשֹׁטִים וַיַּחֲלֵל הָעָם לְזִנוֹת אֵל־בָּנוֹת מוֹאָב: וַיִּתֵּיב יִשְׂרָאֵל בְּשֹׁטִין וְשָׂרִי עֲמָא לְמַטְעֵי בְּתַר בְּנוֹת מוֹאָב:	XXV
2	And they called the people unto the sacrifices of their gods; and the people did eat, and bowed down to their gods.	וַתִּקְרְאוּן לָעָם לְזִבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן וַיֵּאָכֵל הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לֵאלֹהֵיהֶן: וַקְרָאָה לְעַמָּא לְדְבַחֵי טְעוֹתֵהוֹן וַאֲכָל עֲמָא וּסְגִידוּ לְטְעוֹתֵהוֹן:	2
3	And Israel joined himself unto the Baal of Peor; and the anger of the LORD was kindled against Israel.	וַיִּצְמַד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר וַיַּחֲר־אֵף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל: וַאֲתַחֲבַר יִשְׂרָאֵל לְבַעְלָא פְּעוֹר וַתִּקְיָף רוּגְזָא דְיִי בְּיִשְׂרָאֵל:	3

67 (22) כי אם יהיה לבער קין וגו'. אשריך שנמקעת לתוקף זה שאינך נטרד עוד מן העולם כי אף אם אתה עתיד לגלות עם עשרת השבטים ותהיה לבער ממקום שנחישבת שם מה זכך:

68 (22) עד מה אשור תשבך. עד היכן הוא מגלה אותך שמא לחלח וחזור אין זה טרוד מן העולם אלא טלטול ממקום למקום ותשוב עם שאר הגליות:

70 (23) וישא משלו וגו'. כיון שהזכיר את שביית אשור אמר: אוי מי יחיה משמו אל. מי יכול להחיות את עַלְמוֹ משומו את אלה שלא ישים עליו הגזר את אלה שיעמוד סגור ויצלצל את כל האומות ועוד יצואו זים מיד כתיס ויעצרו כתיס שהן ארמיים צירניות גדולות על אשור:

72 (24) וענו אשור וענו עבר. וענו אותם שבעצב הנהר:

73 (24) וגם הוא עדי אובד. וכן פירש (דניאל ז, יא) עד דקטילת חיותא והוצד גשמה:

74 (24) וצים. ספינות גדולות כדכתיב (ישעיה לג, כא) וזי אדיר וצורני רצחא:

1 (1) בשטים. כך שמה (סנהדרין קו, א):

2 (1) לזנות אל בנות מואב. על ידי עַלְמָא כדאיתא בחלק (שם):

4 (2) וישתחוו לאלהיהן. כשתקף יצרו עליו ואומר לה השמע לי והיא מוֹצִיאָה לו דמות פֶּעוֹר מחיקה ואומרת לו השתחוה לזה (תנחומא יח):

6 (3) פֶּעוֹר. על שם שפוערין לפניו פי הטבעת ומוציאין רעי וזו היא עבודתו:

7 (3) ויחר אף ה' בישראל. שלח זהם מגפה:

- ⁹ (4) קח את כל ראשי העם. לשפוט את העוזדים לפעור (סנהדרין לה, א):
- ¹⁰ (4) והוקע אותם. את העוזדים.
- ¹¹ (4) והוקע. היא תלייה (שם לד, ז) כמו שמנינו צבני שאל (שמואל ז כא, ו) והוקענום לה' ושם תלייה מפורשת. עוזדי עבודת אלילים בסקילה וכל הנסקלים נתלין (סנהדרין מה, א):
- ¹² (4) נגד השמש. לעין כל ומדרש אגדה (תנחומא יט) השמש מודיע את החוטאים הענן נקפל מכנגדו והחמה זורחת עליו:
- ¹⁴ (5) הרגו איש אנשיו. כל אחד ואחד מדייני ישראל היה הורג שנים ודייני ישראל ח' רבוא ושמונת אלפים כדאיתא בסנהדרין (יח, א):
- ¹⁶ (6) והנה איש וגו'. נתקצצו שצטו של שמעון אלל זמרי שהיה נשיא שלהם ואמרו לו אנו נדונין במיתה ואחיה יושב וכו' כדאיתא באלו הן הנשרפין (שם פז, א):
- ¹⁷ (6) את המדינית. כזכי צת לור:
- ¹⁸ (6) לעיני משה. אמרו לו. משה. זו אסורה או מותרת אם תאמר אסורה צת יתרו מי התירה לך וכו' כדאיתא התם (שם):
- ¹⁹ (6) והמה בכים. נתעלמה ממנו הלכה (כל הצועל ארמית קנאין פוגעין בו) געו כולם בצכיה. בעגל עמד משה כנגד ששים רבוא שנאמר (שמות לז, כ) ויטחן עד אשר דק וגו'. וכאן רפו ידיו. אלא כדי שיצא פינחס ויטול את הראוי לו (סנהדרין שם. תנחומא כ):
- ²¹ (7) וירא פינחס. ראה מעשה ונוצר הלכה אמר לו למשה מקוצלני ממך הצועל ארמית קנאין פוגעין בו. אמר לו קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא מיד ויקח רומח צידו וגו' (סנהדרין שם):
- ²³ (8) אל הקבה. אל האהל:
- ²⁴ (8) אל קבתה. כמו (דברים יח, ג) הלחיים (ס"א אל הקיבה) והקיבה. כוון בתוך זכרות של זמרי ונקבות שלה וראו כולם שלא לחנם הרגם והרבה נסים נעשו לו כו' כדאיתא התם (סנהדרין פז, ז. ספרי קלא):

<p>4 And the LORD said unto Moses: 'Take all the chiefs of the people, and hang them up unto the LORD in face of the sun, that the fierce anger of the LORD may turn away from Israel.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה דַּבֵּר יְתָ כָּל רִישֵׁי עַמָּא וְדוֹן וְקַטֹּל דְּחִיב קַטֹּל קָדָם יְיָ לְקַבִּיל שְׂמֵשׂא וִיתוּב תְּקוּף רִוְגָא דִּי מִיִּשְׂרָאֵל:</p>	<p>4 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה קַח אֶת־כָּל־רָאשֵׁי הָעָם וְהוֹקַע אוֹתָם לִיהוָה נֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ וְיָשָׁב חֲרוֹן אַף־יְהוָה מִיִּשְׂרָאֵל:</p>
<p>5 And Moses said unto the judges of Israel: 'Slay ye every one his men that have joined themselves unto the Baal of Peor.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְדִיּוּנֵי יִשְׂרָאֵל קַטִּילוּ גֹבֵר גִּבְרָה דְּאִתְחַבְרוּ לְבַעֲלַא פְעוֹר:</p>	<p>5 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־שֹׁפְטֵי יִשְׂרָאֵל הֲרֹגוּ אִישׁ אֲנָשָׁיו הַנִּצְמָדִים לְבַעַל פְּעוֹר:</p>
<p>6 And, behold, one of the children of Israel came and brought unto his brethren a Midianitish woman in the sight of Moses, and in the sight of all the congregation of the children of Israel, while they were weeping at the door of the tent of meeting.</p>	<p>וְהָא גֹבֵרָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲתָא וְקָרִיב לְוֵת אַחֵוּהִי יְתָ מְדִינִיתָא לְעֵינֵי מֹשֶׁה וְלְעֵינֵי כָּל כְּנַשְׂתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנֹן בְּכֹן בְּתַרְע מִשְׁכָּן זְמָנָא:</p>	<p>6 וְהִנֵּה אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא וַיִּקְרָב אֶל־אֲחֵיו אֶת־הַמְּדִינִית לְעֵינֵי מֹשֶׁה וְלְעֵינֵי כָּל־עֵדֶת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְהָמָּה בָּכִים פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:</p>
<p>7 And when Phinehas, the son of Eleazar, the son of Aaron the priest, saw it, he rose up from the midst of the congregation, and took a spear in his hand.</p>	<p>וַחֲזָא פִּינְחָס בֶּר אֱלֶעָזָר בֶּר אַהֲרֹן כֹּהֵנָא וְקָם מִגֹּו כְּנַשְׂתָּא וַיִּסֵּב רִימָחָא בִּידֵיהּ:</p>	<p>מפטיר וַיֵּרָא פִּינְחָס בֶּן־אֱלֶעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וַיָּקָם מִתּוֹךְ הָעֵדָה וַיִּקַּח רִמְח בְּיָדוֹ:</p>
<p>8 And he went after the man of Israel into the chamber, and thrust both of them through, the man of Israel, and the woman through her belly. So the plague was stayed from the children of Israel.</p>	<p>וַעֲלָ בְּתֵר גֹּבֵרָא בֶר יִשְׂרָאֵל לְקוֹבְתָא וּבִזְעָ יְתָ תְּרִיחֹן יְתָ גֹבֵרָא בֶר יִשְׂרָאֵל וְיְתָ אִתְתָּא בְּמַעְהָא וְאִתְכְּלִי מוֹתָנָא מַעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>8 וַיֵּבֵא אַחֵר אִישׁ־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַקֶּבֶה וַיִּדְקֹר אֶת־שְׁנֵיהֶם אֶת אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת־הָאִשָּׁה אֶל־קִבְתָּהּ וַתַּעֲצֹר הַמִּגֵּפָה מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>9 And those that died by the plague were twenty and four thousand.</p>	<p>וַחֲזָא דְּמִיתוּ בְּמוֹתָנָא עֲשָׂרִין וָאַרְבַּעָא אֲלָפִין:</p>	<p>קד פסוקים וַיָּחִיו הַמָּתִים בַּמִּגֵּפָה אַרְבַּעָה וְעֶשְׂרִים אֲלָף: (פ)</p>
<p>10 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>פִּינחס וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>

The Haftarah is Micah 5:6-6:8 on page 213.

<p>Phinehas, the son of Eleazar, the son of Aaron the priest, hath turned My wrath away from the children of Israel, in that he was very jealous for My sake among them, so that I consumed not the children of Israel in My jealousy.</p>	<p>פינחס בן אלעזר בן אהרן כהנא אתיב ית חמתי מעל בני ישראל בדקני ית קנאתי ביניהון ולא שיציתי ית בני ישראל בקנאתי:</p>	<p>פינחס (בספרי ספרד ואשכנז נהוג לכתוב פינחס ביו"ד זעירא) בן אלעזר בן אהרן הכהן השבי את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל פסוקאמר הנני נתן לו את בריתי שלום: (בספרי ספרד ואשכנז ויו קטיעא)</p>
<p>Wherefore say: Behold, I give unto him My covenant of peace;</p>	<p>בכין אמר האנא גזר ליה ית קימי שלום:</p>	<p>12</p>
<p>and it shall be unto him, and to his seed after him, the covenant of an everlasting priesthood; because he was jealous for his God, and made atonement for the children of Israel.</p>	<p>ותחי ליה ולבנוהי בתרוהי קים כהונת עלם חלף דקני קדם אלהיה וכפר על בני ישראל:</p>	<p>13</p>
<p>Now the name of the man of Israel that was slain, who was slain with the Midianitish woman, was Zimri, the son of Salu, a prince of a fathers' house among the Simeonites.</p>	<p>ושם גוברא בר ישראל קטילא דאתקטיל עם מדיניתא זמרי בר סלוא רב בית בא לבית שמעון:</p>	<p>14</p>
<p>And the name of the Midianitish woman that was slain was Cozbi, the daughter of Zur; he was head of the people of a fathers' house in Midian.</p>	<p>ושם אתתא דאתקטילת מדיניתא כזבי בת צור ריש אומי בית אבא במדין הוא:</p>	<p>15</p>

28 (11) פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. לפי שהיו השצטים מצוים אותו הראיתם בן פוטי זה שפיטס אזי אמו

עגלים לעבודת אלילים והרג נשיא שצט מישראל לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן (סנהדרין פז, ג. סוטה מז):

29 (11) בקנאו את קנאתי. צנקמו את נקמתי. צקפכו את הקסף שהיה לי לקרופ. כל לשון קנאה הוא המתחרה לנקום נקמת דבר אנפרטמנ"ט צלע"ז:

31 (12) את בריתי שלום. שמהא לו לצרית שלום כאדם המחזיק טובה וחנות למי שעושה עמו טובה אף כאן פירש לו הקצ"ה שלומותיו (סנהדרין סס):

33 (13) והיתה לו. צריתי זאת:

34 (13) ברית כהנת עולם. שאף על פי שכבר נתנה כהונה לזרעו של אהרן לא נתנה אלא לאהרן ולבניו שנמשחו עמו ולתולדותיהם שוילדו אחר המשחתן אבל פינחס שנולד קודם לכן ולא נמשך לא בא לכלל כהונה עד כאן. וכן שנינו צוצחים (קא, ז) לא נמכהו פינחס עד שהרגו לזמרי:

35 (13) לאלהיו. צצביל אלהיו. כמו (במדבר יא, כט) המקנא אתה לי (זכריה ח, ז) וקנאתי לזיון. צצביל ציון:

37 (14) ושם איש ישראל וגו'. כשם שייחס את הצדיק לשבח ייחס את הרשע לגנאי (תנחומא פנחס ז):

38 (14) נשיא בית אב לשמעני. לאחד מחמשת צחי אבות שהיו לשצט שמעון. דבר אחר להודיע שצחו של פינחס שאף על פי שזה היה נשיא לא מנע את עצמו מלקנא לחילול השם לכך הודיעו הכתוב מי הוא המוכה:

40 (15) ושם האשה המכה וגו'. להודיעו שנאתן של מדיינים שהפקירו צח מלך לזנות כדי להחטיא את ישראל (סס):

41 (15) ראש אומות. אחד מחמשת (במדבר לא, ח) מלכי מדין את אוי ואת רקס ואת צור וגו' והוא היה חשוב מכולם שנאמר ראש אמות ולפי שנהג בזיון בעצמו להפקיר צחו מנאו שלישי (תנחומא סס):

42 (15) בית אב. חמשת צחי אבות היו למדין. (בראשית כה, ד) עיפה ועפר וחנוך ואבידע ואלדעה וזה היה מלך לאחד מהם:

16	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיֹּדְבֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרָא: לֹא־מֵר:	ישראל
17	'Harass the Midianites, and smite them;	צָרֹר אֶת־הַמִּדְיָנִים וְהַכֵּיתֶם אוֹתָם:	17
18	for they harass you, by their wiles wherewith they have beguiled you in the matter of Peor, and in the matter of Cozbi, the daughter of the prince of Midian, their sister, who was slain on the day of the plague in the matter of Peor.'	כִּי צָרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִכְלִיהֶם אֲשֶׁר־נִכְלּוּ לָכֶם עַל־דְּבַר־פְּעֹר וְעַל־דְּבַר כֹּזְבִי בַת־נָשִׂיא מִדִּין אֲחֹתָם הַמָּכָה בְּיוֹם־הַמַּגֶּפֶה עַל־דְּבַר־פְּעֹר:	18
XXVI	And it came to pass after the plague, that the LORD spoke unto Moses and unto Eleazar the son of Aaron the priest, saying:	וַיְהִי אַחֲרֵי הַמַּגֶּפֶה (פ) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־עֲלֶזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן לֵאמֹר:	XXVI
2	'Take the sum of all the congregation of the children of Israel, from twenty years old and upward, by their fathers' houses, all that are able to go forth to war in Israel.'	שָׂאוּ אֶת־רֹאשׁוֹ כָּל־עֵדָת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה לְבֵית אֲבֹתָם כָּל־יֵצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל:	2
3	And Moses and Eleazar the priest spoke with them in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:	וַיֹּדְבֶר מֹשֶׁה וְעֲלֶזָר הַכֹּהֵן אִתָּם בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ לֵאמֹר:	3
4	'[Take the sum of the people,] from twenty years old and upward, as the LORD commanded Moses and the children of Israel, that came forth out of the land of Egypt.'	מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֵּצְאִים מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:	4

- 45 (17) צרור. כמו זכור שמור לשון הווה. עליכם לאייז אותם:
- 47 (18) כי צוררים הם לכם וגו' על דבר פעור. שהפקירו צנותיהם לזנות כדי להטעותכם אחר פעור. ואת מואב לא זיה להשמיד מפני רות שהיתה עתידה לזאת מהם כדאמרינן (צצא קמא לח, ז):
- 1 (1) ויהי אחרי המגפה וגו'. משל לרועה שנכנסו זאבים לחוך עדרו והרגו בהן והוא מונה אותן לידע מנין הנותרות. דבר אחר כשיצאו ממזרים וגמסו למשה נמסרו לו צמנין עכשיו שקרב למות ולהחזיר לאנו מחזירים צמנין (תנחומא יד):
- 3 (2) לבית אבתם. על שצט האז יתיחסו ולא אחר האם (צ"ז קט, ז):
- 5 (3) וידבר משה ואלעזר הכהן אתם. דברו עמם על זאת שזוה המקום למנותם:
- 6 (3) לאמר. אמרו להם צריכים אתם להמנות:
- 8 (4) מבן עשרים שנה ומעלה כאשר צוה וגו'. שיהא מנינם מבן עשרים שנה ומעלה שנאמר (שמות ל, יג) כל העובר על הפקודים וגו':

<p>Reuben, the first-born of Israel: 5 the sons of Reuben: of Hanoch, the family of the Hanochites; of Pallu, the family of the Palluities;</p>	<p>רְאוּבֵן בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל בְּנֵי רְאוּבֵן חֲנוֹךְ זְרַעִית חֲנוֹךְ לְפָלּוּא זְרַעִית פָּלּוּא:</p>	<p>שני רְאוּבֵן בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל בְּנֵי רְאוּבֵן חֲנוֹךְ מִשְׁפַּחַת הַחֲנוֹכִי לְפָלּוּא מִשְׁפַּחַת הַפָּלְאִי:</p>
<p>6 of Hezron, the family of the Hezronites; of Carmi, the family of the Carmites.</p>	<p>לְחֶצְרֹן זְרַעִית חֶצְרֹן לְכַרְמִי זְרַעִית כַּרְמִי:</p>	<p>6 לְחֶצְרֹן מִשְׁפַּחַת הַחֶצְרֹנִי לְכַרְמִי מִשְׁפַּחַת הַכַּרְמִי:</p>
<p>7 These are the families of the Reubenites; and they that were numbered of them were forty and three thousand and seven hundred and thirty.</p>	<p>אלֵּין זְרַעִית רְאוּבֵן וְהֵיוּ מִנִּיחֵיהֶם אַרְבָּעִין וְתַלְתָּא אַלְפִין וְשֶׁבַע מֵאוֹת וְתַלְתִּין:</p>	<p>7 אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הָרְאוּבֵנִי וַיְהִיו פָּקְדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וָאַרְבָּעִים אַלֶּף וְשֶׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים:</p>
<p>8 And the sons of Pallu: Eliab.</p>	<p>וּבְנֵי פָלּוּא אֱלִיאָב:</p>	<p>8 וּבְנֵי פָלּוּא אֱלִיאָב:</p>
<p>9 And the sons of Eliab: Nemuel, and Dathan, and Abiram. These are that Dathan and Abiram, the elect of the congregation, who strove against Moses and against Aaron in the company of Korah, when they strove against the LORD;</p>	<p>וּבְנֵי אֱלִיאָב נְמוּאֵל וְדָתָן וָאֲבִירָם הֵם דָּתָן וָאֲבִירָם מִעֲרַעֲרֵי כְנֻשְׁתָּא דְּאַתְּכַנְשׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן בְּכְנֻשְׁתָּא דְקָרַח בְּאַתְּכַנְשִׁיהוֹן עַל יְיָ:</p>	<p>9 וּבְנֵי אֱלִיאָב נְמוּאֵל וְדָתָן וָאֲבִירָם הֵם דָּתָן וָאֲבִירָם (כ' קְרוּאִי) [ק' קְרוּאִי] הָעֵדָה אֲשֶׁר הָצִו עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן בְּעֵדַת־קָרַח בְּהִצָּתָם עַל־יְהוָה: וַתִּפָּתַח הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־קָרַח בְּמוֹת הָעֵדָה בֹּאֲכָל הָאֵשׁ אֶת חַמְשִׁים וּמֵאוֹתָיִם אִישׁ וַיְהִיו לְגֶם:</p>
<p>10 and the earth opened her mouth, and swallowed them up together with Korah, when that company died; what time the fire devoured two hundred and fifty men, and they became a sign.</p>	<p>וּפָתַחַת אֲרֻעָא יָת פּוּמָה וּבְלַעַת יִתְהוֹן וְיָת קָרַח בְּמוֹתָא דְכְנֻשְׁתָּא כַּד אֲכַלַּת אִישְׁתָּא יָת מֵאוֹתָן וְחַמְשִׁין גּוֹבְרָא וְהָיוּ לְאֵת:</p>	<p>10 וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־קָרַח בְּמוֹת הָעֵדָה בֹּאֲכָל הָאֵשׁ אֶת חַמְשִׁים וּמֵאוֹתָיִם אִישׁ וַיְהִיו לְגֶם:</p>
<p>11 Notwithstanding the sons of Korah died not.</p>	<p>וּבְנֵי קָרַח לֹא מָיתוּ:</p>	<p>11 וּבְנֵי־קָרַח לֹא־מָתוּ: (ס)</p>
<p>12 The sons of Simeon after their families: of Nemuel, the family of the Nemuelites; of Jamin, the family of the Jaminites; of Jachin, the family of the Jachinites;</p>	<p>בְּנֵי שִׁמְעוֹן לְזְרַעֲיהֶון לְנְמוּאֵל זְרַעִית נְמוּאֵל לְיָמִין זְרַעִית יָמִין לְיָכִין זְרַעִית יָכִין:</p>	<p>12 בְּנֵי שִׁמְעוֹן לְמִשְׁפַּחָתָם לְנְמוּאֵל מִשְׁפַּחַת הַנְּמוּאֵלִי לְיָמִין מִשְׁפַּחַת הַיָּמִינִי לְיָכִין מִשְׁפַּחַת הַיָּכִינִי:</p>

- 10 (5) משפחת החנכי. לפי שהיו האומות מצוין אותם ואומרים מה אלו מתיחסין על שצטיהם כצורין הם שלא שלטו המצריים באמותיהם אם בגופם היו מושלים קל וחומר בגשיותיהם לפיכך הטיל הקד"ה שמו עליהם ה"א מצד זה ויור"ד מצד זה לומר מעיד אני עליהם שהם בני אצותיהם וזה הוא שמפורש על ידי דוד (תהלים קכב, ד) שצטי יה עדות לישראל (שהש"ר ד, יב). השם הזה מעיד עליהם לשצטיהם לפיכך צבולם כתיב החנכי הפלאי אצל צימנה (להלן מד) לא הוצרך לומר משפחת הימני לפי שהם קבוע צו יו"ד צראש וה"א צסוף:
- 15 (9) אשר הצו. את ישראל על משה:
- 16 (9) בהצתם. את העם על ה':
- 17 (9) הצו. השיאו את ישראל לריב על משה לשון הפעילו:
- 19 (10) ויהיו לגם. לאות ולזכרון (צמדצ"ז, ה) למען אשר לא יקרב איש זר לחלוק עוד על הכהונה:
- 21 (11) ובני קרח לא מתו. הם היו בענה תחלה. ונשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלצם לפיכך נחצור להם מקום גבוה בגיהנם וישבו שם (צמר"ר):

13	of Zerah, the family of the Zerahites; of Shaul, the family of the Shaulites.	לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזֶּרַחִי לְזֶרַח זְרַעִית זֶרַח לְשָׁאוּל לְשָׁאוּל מִשְׁפַּחַת הַשָּׁאוּלִּי: זְרַעִית שָׁאוּל:	13
14	These are the families of the Simeonites, twenty and two thousand and two hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעוֹנִי שְׁנַיִם אֲלֵין זְרַעִית שְׁמֵעוֹן עֶשְׂרִין וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וּמֵאתַיִם: (ס) וּתְרִין אֶלְפִין וּמֵאתַן:	14
15	The sons of Gad after their families: of Zephon, the family of the Zephonites; of Haggi, the family of the Haggites; of Shuni, the family of the Shunites;	בְּנֵי גָד לְמִשְׁפַּחָתָם לְצִפּוֹן מִשְׁפַּחַת הַצִּפּוֹנִי לְחַגִּי זְרַעִית צִפּוֹן לְחַגִּי זְרַעִית חַגִּי לְשׁוֹנֵי מִשְׁפַּחַת הַשּׁוֹנִי: הַשּׁוֹנִי:	15
16	of Ozni, the family of the Oznites; of Eri, the family of the Erites;	לְאֹזְנֵי מִשְׁפַּחַת הָאֹזְנִי לְעֵרִי לְאֹזְנֵי זְרַעִית אֹזְנִי לְעֵרִי זְרַעִית עֵרִי: מִשְׁפַּחַת הָעֵרִי:	16
17	of Arod, the family of the Arodites; of Areli, the family of the Arelites.	לְאֶרֹד מִשְׁפַּחַת הָאֶרֹדִי לְאֶרְאֵלִי מִשְׁפַּחַת הָאֶרְאֵלִי: לְאֶרֹד זְרַעִית אֶרֹד לְאֶרְאֵלִי זְרַעִית אֶרְאֵלִי:	17
18	These are the families of the sons of Gad according to those that were numbered of them, forty thousand and five hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי־גָד אֲלֵין זְרַעִית בְּנֵי גָד לְפָקְדֵיהֶם אַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמִישׁ מֵאוֹת: (ס) לְמִנְיֵיהֶן אַרְבָּעִין אֶלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:	18
19	The sons of Judah: Er and Onan; and Er and Onan died in the land of Canaan.	בְּנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וַיָּמָת עֵר וְאוֹנָן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: בְּנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וַיָּמָת עֵר וְאוֹנָן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:	19
20	And the sons of Judah after their families were: of Shelah, the family of the Shelanites; of Perez, the family of the Perezites; of Zerah, the family of the Zerahites.	וַיְהִי בְנֵי־יְהוּדָה לְמִשְׁפַּחָתָם לְשִׁלָּה מִשְׁפַּחַת הַשִּׁלְנִי לְפֶרֶץ מִשְׁפַּחַת הַפֶּרְצִי לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזֶּרַחִי: וַיְהִי בְנֵי יְהוּדָה לְזֶרַחִיהֶן לְשִׁלָּה זְרַעִית שִׁלָּה לְפֶרֶץ זְרַעִית פֶּרֶץ לְזֶרַח זְרַח:	20
21	And the sons of Perez were: of Hezron, the family of the Hezronites; of Hamul, the family of the Hamulites.	וַיְהִי בְנֵי־פֶרֶץ לְחֶצְרוֹן מִשְׁפַּחַת הַחֲצֹרִנִי לְחָמוּל מִשְׁפַּחַת הַחֲמוּלִי: וַיְהִי בְנֵי פֶרֶץ לְחֶצְרוֹן זְרַעִית חֲצֹרוֹן לְחָמוּל זְרַעִית חָמוּל:	21

24 (13) לזרח. הוא נוסח (שמות ו, טו). לשון נוסח. אבל משפחת אהד בטלה וכן חמש משבט בנימין שהרי בעשרה בנים ירד למצרים (בראשית מו, כא) וכאן לא מנה אלא חמשה וכן אכזבון לגד הרי שבע משפחות ומאחתי בגמרא ירושלמית (סוטה א, י) שכשמת אהרן נסתלקו ענני כבוד וצאו הכנענים להלחם בישראל ונתנו לב לחזור למצרים וחזרו לאחוריהם מ' מסעות מהר ההר למוסרה שנאמר (דברים י, ו) וזני ישראל נסעו מצארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן והלא צהר ההר מת וממוסרה עד הר ההר שמונה מסעות יש למפרע אלא שחזרו לאחוריהם ורדפו בני לוי אחריהם להחזירם והרגו מהם שבע משפחות ומצני לוי נפלו ארבע משפחות משפחת שמעי ועזיאל ומצני יהר לא נמנו כאן אלא משפחת הקרחי והרביעית לא ידעתי מה היא. ורבי תנחומא (ויחי י) דרש שמתו במגפה דצב צלעם אבל לפי החסרון שחסר משבט שמעון במנין זה ממנין הראשון שצמדצב סיני נראה שכל כ"ד אלף נפלו משבטו של שמעון:

28 (16) לאוני. אומר אני שזו משפחת אכזבון (בראשית מו, טו) ואיני יודע למה לא נקראת משפחתו על שמו:

22	These are the families of Judah according to those that were numbered of them, threescore and sixteen thousand and five hundred.	אלה משפחת יהודה אלן זרעית יהודה לפקדיהם ששה ושבעים אלף וחמש מאות: (ס)
23	The sons of Issachar after their families: of Tola, the family of the Tolaïtes; of Puvah, the family of the Punites;	בני יששכר למשפחתם תולע משפחת התולעי לפנה משפחת הפוני:
24	of Jashub, the family of the Jashubites; of Shimron, the family of the Shimronites.	לישוב משפחת הישבי לשמרן משפחת השמרני:
25	These are the families of Issachar according to those that were numbered of them, threescore and four thousand and three hundred.	אלה משפחת יששכר לפקדיהם ארבעה וששים אלף ושלש מאות: (ס)
26	The sons of Zebulun after their families: of Sered, the family of the Seredites; of Elon, the family of the Elonites; of Jahleel, the family of the Jahleelites.	בני זבולן למשפחתם לסרד משפחת הסרדי לאלון משפחת האלני ליחלאל משפחת היחלללי:
27	These are the families of the Zebulunites according to those that were numbered of them, threescore thousand and five hundred.	אלה משפחת הזבולני לפקדיהם ששים אלף וחמש מאות: (ס)
28	The sons of Joseph after their families: Manasseh and Ephraim.	בני יוסף למשפחתם מנשה ואפרים:
29	The sons of Manasseh: of Machir, the family of the Machirites—and Machir begot Gilead; of Gilead, the family of the Gileadites.	בני מנשה למכיר משפחת המכירי ומכיר הוליד את-גלעד למשפחת הגלעדי:
30	These are the sons of Gilead: of Iezer, the family of the Iezerites; of Helek, the family of the Helekites;	אלה בני גלעד איעזר משפחת האייעזרי לחלק משפחת החלקי:

37 (24) לשוב. הוא יוצ האמור ציורדי מנרים (שס יג) כי כל המשפחות נקראו על שם יורדי מנרים. והנולדין משם והלאה לא נקראו המשפחות על שמם חוץ ממשפחות אפרים ומנשה שנולדו כולם במנרים וארד ונעמן בני בלע בן בנימין ומנאסי ביסודו של רבי משה הדרשן שירדה אמן למנרים כשהיתה מעוברת מהם לכך נחלקו למשפחות כחצרן וחמול שהיו בני צנים ליהודה וחצר ומלכיאל שהיו בני צנים של אשר. ואם אגדה היא הרי טוב ואם לאו אומר אני שהיו לבלע בני צנים הרבה ומשנים הללו ארד ונעמן יצאה מכל אי משפחה רבה ונקראו תולדות שאר הצנים על שם בלע ותולדות השנים הללו נקראו על שמם. וכן אני אומר בצני מכיר שנחלקו לב' משפחות אחת נקראת על שמו ואחת נקראת על שם גלעד בנו. ה' משפחות חסרו מצניו של בנימין כאן נתקיימה מקצת נבואת אמו שקראתו בן אוני (שם לה, יח) בן אניותי ובפלגש בגבעה (שופטים כ) נתקיימה כולה. זו מנאסי ביסודו של רבי משה הדרשן:

31	and of Asriel, the family of the Asrielites; and of Shechem, the family of the Shechemites;	וְאֶשְׂרִיֶּאל מִשְׁפַּחַת וְאֶשְׂרִיֶּאל זִרְעִית אֶשְׂרִיֶּאל הָאֶשְׂרִיאֵלִי וְשִׁכֶּם מִשְׁפַּחַת וְשִׁכֶּם זִרְעִית שִׁכֶּם: הַשִּׁכְמִי:	31
32	and of Shemida, the family of the Shemidaïtes; and of Hephher, the family of the Hephherites.	וְשִׁמְדָּע מִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְדָּעִי וְשִׁמְדָּע זִרְעִית שִׁמְדָּע וְחֶפֶר מִשְׁפַּחַת הַחֶפְרִי וְחֶפֶר זִרְעִית חֶפֶר:	32
33	And Zelophehad the son of Hephher had no sons, but daughters; and the names of the daughters of Zelophehad were Mahlah, and Noah, Hoglah, Milcah, and Tirzah.	וְצִלְפְּהָד בֶּן־חֶפֶר לֹא הָיוּ לוֹ בָּנִים כִּי אִם־בָּנוֹת וְשֵׁם בָּנוֹת צִלְפְּהָד מַחֲלָה וְנוֹעָה חֲגִלָּה וְתִרְצָה מִלְכָּה וְתִרְצָה:	33
34	These are the families of Manasseh; and they that were numbered of them were fifty and two thousand and seven hundred.'	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה אֵלֶּיּוֹן זִרְעִית מְנַשֶּׁה וּמִנִּיחֵהוֹן וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנָיִם וַחֲמִשִּׁים אָלֶּף וְשֶׁבַע מֵאוֹת: (ס)	34
35	These are the sons of Ephraim after their families: of Shuthelah, the family of the Shuthelahites; of Becher, the family of the Becherites; of Tahan, the family of the Tahanites.	אֵלֶּה בְנֵי־אֶפְרַיִם לְמִשְׁפַּחָתָם לְשׁוֹתֵלַח מִשְׁפַּחַת הַשִּׁתְלָחִי לְבֶכֶר מִשְׁפַּחַת הַבְּכָרִי לְתַחַן מִשְׁפַּחַת הַתַּחְנִי:	35
36	And these are the sons of Shuthelah: of Eran, the family of the Eranites.	וְאֵלֶּה בְנֵי שׁוֹתֵלַח לְעֶרָן וְאֵלֶּיּוֹן בְּנֵי שׁוֹתֵלַח לְעֶרָן וְזִרְעִית עֶרָן:	36
37	These are the families of the sons of Ephraim according to those that were numbered of them, thirty and two thousand and five hundred. These are the sons of Joseph after their families.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי־אֶפְרַיִם לְפֻקְדֵיהֶם שְׁנָיִם וּשְׁלֹשִׁים אָלֶּף וַחֲמִשָּׁה מֵאוֹת אֵלֶּה בְּנֵי־יוֹסֵף לְמִשְׁפַּחָתָם: (ס)	37
38	The sons of Benjamin after their families: of Bela, the family of the Belaïtes; of Ashbel, the family of the Ashbelites; of Ahiram, the family of the Ahiramites;	בְּנֵי בְנִימֵן לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵלַע מִשְׁפַּחַת הַבְּלָעִי לְאֶשְׁבֵּל מִשְׁפַּחַת הָאֶשְׁבֵּלִי לְאֶחִירָם מִשְׁפַּחַת הָאֶחִירָמִי:	38
39	of Shephupham, the family of the Shuphamites; of Hupham, the family of the Huphamites.	לְשׁוּפָם מִשְׁפַּחַת הַשׁוּפָמִי לְשׁוּפָם זִרְעִית שׁוּפָם לְחוּפָם מִשְׁפַּחַת הַחוּפָמִי לְחוּפָם זִרְעִית חוּפָם:	39

50 (36) ואלה בני שותלח וגו'. שאר בני שותלח נקראו תולדותיהם על שם שותלח ומערן יצאה משפחה רבה ונקראת על שמו ונחשבו בני שותלח לשתי משפחות לא וחשבו ותמאצו צפרשה זו חמשים ושבע משפחות ומצני לוי שמונה הרי ששים וחמש וזהו שנאמר (דברים ז, י) כי אחס המעט וגו' ה"א מעט חמשה אחס חסרים ממשפחות כל העמים שהן שבעים אף זה הצנני מיעודו של רבי משה הדרשן. אך הוצרכתי לפחות ולהוסיף צדצריי:

53 (38) לאחירם. הוא אחי (צראשית מו, כא) שירד למצרים ולפי שנקרא על שם יוסף שהיה אחיו ורם ממנו נקרא אחירם:

55 (39) שפופם. הוא מופים (צראשית שס) על שם שהיה יוסף שפוף צין האומות:

<p>40 And the sons of Bela were Ard and Naaman; [of Ard,] the family of the Ardites; of Naaman, the family of the Naamites.</p>	<p>וַיְהִיו בְּנֵי-בֶלַע אָרַד וְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הָאָרָדִי לְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הַנַּעֲמִי: וְהָיוּ בְנֵי בֶלַע אָרַד וְנַעֲמָן זְרַעִית אָרַד לְנַעֲמָן וְזְרַעִית נַעֲמָן:</p>
<p>41 These are the sons of Benjamin after their families; and they that were numbered of them were forty and five thousand and six hundred.</p>	<p>אֵלֶּה בְּנֵי-בִנְיָמִן לְמִשְׁפַּחָתָם וּפְקֻדֵיהֶם חֲמֹשֶׁה וָאַרְבָּעִים אַלֶּף וָשָׁשׁ מֵאוֹת: (ס) אֵלֶּין בְּנֵי בִנְיָמִן לְזַרְעֵיהֶן וּמִנִּיחֵיהֶן אַרְבַּעִין וְחֲמִשָּׁא אַלְפִין וְשִׁית מֵאָה:</p>
<p>42 These are the sons of Dan after their families: of Shuham, the family of the Shuhamites. These are the families of Dan after their families.</p>	<p>אֵלֶּה בְּנֵי-דָן לְמִשְׁפַּחָתָם לְשֹׁחֵם מִשְׁפַּחַת הַשְּׁוֹחָמִי אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת דָּן לְמִשְׁפַּחָתָם: אֵלֶּין בְּנֵי דָן לְזַרְעֵיהֶן לְשֹׁחֵם זְרַעִית שְׁוֹחֵם אֵלֶּין זְרַעִית דָּן לְזַרְעֵיהֶן:</p>
<p>43 All the families of the Shuhamites, according to those that were numbered of them, were threescore and four thousand and four hundred. .</p>	<p>כָּל-מִשְׁפַּחַת הַשְּׁוֹחָמִי לְפֻקְדֵיהֶם אַרְבַּעַה וָשָׁשִׁים אַלֶּף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (ס) כָּל זְרַעִית שְׁוֹחֵם לְמִנִּיחֵיהֶן שְׁתֵּין וָאַרְבָּעָא אַלְפִין וָאַרְבַּע מֵאָה:</p>
<p>44 The sons of Asher after their families: of Imnah, the family of the Imnites; of Ishvi, the family of the Ishvites; of Beriah, the family of the Beriites.</p>	<p>בְּנֵי אָשֶׁר לְמִשְׁפַּחָתָם לְיִמְנָה מִשְׁפַּחַת הַיִּמְנָה לְיִשְׁוִי מִשְׁפַּחַת הַיִּשְׁוִי לְבִרְיָעָה מִשְׁפַּחַת הַבְּרִיעִי: בְּנֵי אָשֶׁר לְזַרְעֵיהֶן לְיִמְנָה זְרַעִית יִמְנָה לְיִשְׁוִי זְרַעִית יִשְׁוִי לְבִרְיָעָה זְרַעִית בְּרִיעָה:</p>
<p>45 Of the sons of Beriah: of Heber, the family of the Heberites; of Malchiel, the family of the Malchielites.</p>	<p>לְבְנֵי בְרִיעָה לְחֶבֶר מִשְׁפַּחַת הַחֶבְרִי לְמַלְכִּיאֵל מִשְׁפַּחַת הַמַּלְכִּיאֵלִי: לְבְנֵי בְרִיעָה לְחֶבֶר זְרַעִית חֶבֶר לְמַלְכִּיאֵל זְרַעִית מַלְכִּיאֵל:</p>
<p>46 And the name of the daughter of Asher was Serah.</p>	<p>וְשֵׁם בֶּת-אָשֶׁר שֶׁרָח: וְשֵׁם בֶּת-אָשֶׁר שֶׁרָח: וְשֵׁם בֶּת אָשֶׁר שֶׁרָח:</p>
<p>47 These are the families of the sons of Asher according to those that were numbered of them, fifty and three thousand and four hundred.</p>	<p>אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי-אָשֶׁר לְפֻקְדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וַחֲמִשִּׁים אַלֶּף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (ס) אֵלֶּין זְרַעִית בְּנֵי אָשֶׁר לְמִנִּיחֵיהֶן חֲמִשִּׁין וּתְלָתָא אַלְפִין וָאַרְבַּע מֵאָה:</p>
<p>48 The sons of Naphtali after their families: of Jahzeel, the family of the Jahzeelites; of Guni, the family of the Gunites;</p>	<p>בְּנֵי נַפְתָּלִי לְמִשְׁפַּחָתָם לְיַחְצֵאֵל מִשְׁפַּחַת הַיַּחְצֵאֵלִי לְגֻנִי מִשְׁפַּחַת הַגֻּנִי: בְּנֵי נַפְתָּלִי לְזַרְעֵיהֶן לְיַחְצֵאֵל זְרַעִית יַחְצֵאֵל לְגֻנִי זְרַעִית גֻּנִי:</p>
<p>49 of Jezer, the family of the Jezerites; of Shillem, the family of the Shillemites.</p>	<p>לְיֶזֶר מִשְׁפַּחַת הַיֶּזְעָרִי לְשֵׁלֶם מִשְׁפַּחַת הַשְּׁלֵמִי: לְיֶזֶר זְרַעִית יֶזֶר לְשֵׁלֶם זְרַעִית שֵׁלֶם:</p>

⁵⁹ (42) לשוחם. הוא חושם (סס כג):

⁶⁴ (46) ושם בת אשר שרח. לפי שהיתה קיימת בחיים מנאה כאן (סוטה יג, א):

<p>These are the families of Naphtali according to their families; and they that were numbered of them were forty and five thousand and four hundred.</p>	<p>אלה משפחת נפתלי אליו זרעית נפתלי למשפחתם ופקדיהם חמשה וארבעים וארבע מאות: ומנייהו וארבע אלפין וארבע מאה:</p>
<p>These are they that were numbered of the children of Israel, six hundred thousand and a thousand and seven hundred and thirty.</p>	<p>אלה פקודי בני ישראל שש-מאות אלף וארבע שבע מאות ושלשים: (פ) אליו מניי בני ישראל שית מאה וחד אלפין שבע מאה ותלתין:</p>
<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וידבר יהוה אל-משה ומליל יי עם משה למימר: לאמר:</p>
<p>'Unto these the land shall be divided for an inheritance according to the number of names.</p>	<p>לאלה תחלק הארץ בנחלה במספר שמות: לאליו תתפליג ארעא באחסנא במנין שמיהו:</p>
<p>To the more thou shalt give the more inheritance, and to the fewer thou shalt give the less inheritance; to each one according to those that were numbered of it shall its inheritance be given.</p>	<p>לרב תרבה נחלתו ולמעט תמעט נחלתו איש לפי פקדיו יתן נחלתו: לסגיא תסגון אחסנתהו ולזעיר תזערון אחסנתהו גבר לפום מנינהו תתיהב אחסנתיה:</p>
<p>Notwithstanding the land shall be divided by lot; according to the names of the tribes of their fathers they shall inherit.</p>	<p>אך-בגורל יחלק את-הארץ לשמות שבטי ארעא לשמהת שבטי אבהתהו יחסניו:</p>

72 (53) לאלה תחלק הארץ. ולא לפחותים מנן עשרים אף על פי שזאו לכלל עשרים בטרם חלוק הארץ שהרי שבע שנים כבשו ושבע חלקו לא נטלו חלק בארץ אלא אלו שש מאות אלף ואלף ואם היה לאחד מהם ששה בנים לא נטלו אלא חלק אביהם לבדו (ספרי קלז. ב"ב קיז, א):

74 (54) לרב תרבה נחלתו. לשבט שהיה מרובה באוכלוסין נתנו חלק רב ואף על פי שלא היו החלקים שוים שהרי הכל לפי רצוי השבט חלקו החלקים לא עשו אלא על ידי גורל והגורל היה על פי רוח הקודש כמו שמפורש בצבא צתרא (קכב, א) אלעזר הכהן היה מלווה באורים ותומים ואומר ברוח הקודש אם שבט פלוני עולה תחום פלוני עולה עמו והשבטים היו כתובים ב"ב פתקין וי"ב גבולים ב"ב פתקין וכללום בקלפי והנשיא מכניס ידו לתוכה ונוטל שני פתקין עולה בידו פתק של שם שבטו ופתק של גבול המפורש לו והגורל עצמו היה כוון ואומר אני הגורל עליתי לגבול פלוני לשבט פלוני שנאמר על פי הגורל ולא נחלקה הארץ צמדה לפי שיש גבול משובח מחצרו אלא בשומא בית כור רע כנגד בית סאה טוב הכל לפי הדמים (תנחומא ו):

76 (55) לשמות משות אבותם. אלו יוצאי מזרים (ב"ב קיז, א) שנה הכתוב נחלה זו מכל הנחלות שצתורה שכל הנחלות החיים יורשים את המתים וכאן מתים יורשים את החיים. כיצד שני אחים מיוצאי מזרים שהיו להם בנים צבאי הארץ לזה אחד ולזה שלשה. האחד נטל חלק אחד והשלשה נטלו שלשה שנאמר לאלה תחלק הארץ חזרה נחלתן אלל אבי אביהן וחלקו הכל בשוה. וזהו שנאמר לשמות משות אבותם ינחלו. שאחר שנטלו הבנים חלקוה לפי האבות שיצאו ממזרים ואלו מתחלה חלקוה למנין יוצאי מזרים לא היו נוטלין אלו הד' אלא שני חלקים עכשיו נטלו ד' חלקים:

77 (55) אך בגורל. יצאו יהושע וכלב וכן הוא אומר (שופטים א, כ) ויתנו לכלב את חצרון כאשר דבר משה ואומר (יהושע יט, ג) על פי ה' נתנו לו את העיר אשר שאל (ב"ב קכב, א):

78 (55) משות אבתם. יצאו גרים ועבדים (ספרי קלז):

56	According to the lot shall their inheritance be divided between the more and the fewer.'	על פום עֲדְבָא תַּחְפְּלִיג אֲחִסְנָתְהוֹן בֵּין סְגִיאי לְזַעֲרִי:	עַל-פִּי הַגּוּרָל תִּחְלַק נַחֲלָתוֹ בֵּין רֹב לְמֵעוֹט: (ס)	56
57	And these are they that were numbered of the Levites after their families: of Gershon, the family of the Gershonites; of Kohath, the family of the Kohathites; of Merari, the family of the Merarites.	וְאֵלֶּין מִנִּיגִי לִינְאִי לְזַעֲנִתְהוֹן לְגֶרְשׁוֹן זַרְעִית גֶּרְשׁוֹן לְקָהַת זַרְעִית קָהַת לְמֶרָרִי זַרְעִית מֶרָרִי:	וְאֵלֶּה פְּקוּדֵי הַלְוִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְגֶרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַגֶּרְשֹׁנִי לְקָהַת מִשְׁפַּחַת הַקְּהַתִּי לְמֶרָרִי מִשְׁפַּחַת הַמֶּרָרִי:	57
58	These are the families of Levi: the family of the Libnites, the family of the Hebronites, the family of the Mahlites, the family of the Mushites, the family of the Korahites. And Kohath begot Amram.	אֵלֶּין זַרְעִית לְוִי זַרְעִית לְבִנֵי זַרְעִית חֶבְרוֹן זַרְעִית מַחֲלִי זַרְעִית מוֹשִׁי זַרְעִית קָרַח וְקָהַת אוֹלִיד יִת עֲמֶרָם:	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת לְוִי מִשְׁפַּחַת הַלְבִּנִי מִשְׁפַּחַת הַחֶבְרֹנִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחֲלִי מִשְׁפַּחַת הַמוֹשִׁי מִשְׁפַּחַת הַקְּרַחִי וְקָהַת הוֹלִיד אֶת-עֲמֶרָם:	58
59	And the name of Amram's wife was Jochebed, the daughter of Levi, who was born to Levi in Egypt; and she bore unto Amram Aaron and Moses, and Miriam their sister.	וְשׁוֹם אֶתֶּת עֲמֶרָם יוֹכְבֵד בֵּת לְוִי דִּילִידַת יִתָּה לְלִוִי בְּמִצְרַיִם וַיִּלְדַּת לְעֲמֶרָם יִת אַהֲרֹן וַיִּת מֹשֶׁה וַיִּת מִרְיָם אֲחִתְּהוֹן:	וְשׁוֹם אִשְׁת עֲמֶרָם יוֹכְבֵד בֵּת-לְוִי אֲשֶׁר יָלְדָה אֶתָּה לְלִוִי בְּמִצְרַיִם וַתֵּלֶד לְעֲמֶרָם אֶת-אַהֲרֹן וְאֶת-מֹשֶׁה וְאֶת מִרְיָם אֲחֹתָם:	59
60	And unto Aaron were born Nadab and Abihu, Eleazar and Ithamar.	וַיִּוָּלֶד לְאַהֲרֹן יִת נָדָב וְיִת אַבִּיהוּא וַיִּת אֶלְעָזָר וַיִּת אִיתָמָר:	וַיִּוָּלֶד לְאַהֲרֹן אֶת-נָדָב וְאֶת-אַבִּיהוּא אֶת-אֶלְעָזָר וְאֶת-אִיתָמָר:	60
61	And Nadab and Abihu died, when they offered strange fire before the LORD.	וּמִית נָדָב וַאֲבִיהוּא בְּקָרְבִּיהוֹן אִישָׁתָא נוֹכְרִיתָא קֳדָם יְיָ:	וַיָּמָת נָדָב וַאֲבִיהוּא בְּהַקְרִיבָם אִש־זָרָה לִפְנֵי יְהוָה:	61
62	And they that were numbered of them were twenty and three thousand, every male from a month old and upward; for they were not numbered among the children of Israel, because there was no inheritance given them among the children of Israel.	וַחֲוּ מִנִּיגִיהוֹן עֶשְׂרִין וּתְלָתָא אַלְפִין כָּל דְּכוּרָא מִבֶּר יָרְחָא וְלַעֲיָלָא אַרְי לָא אַתְּמִנְיָאוּ בְּגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אַרְי לָא אַתְּהִיבַת לְהוֹן אַחְסָנָא בְּגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	וַיִּחְיּוּ פְּקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה כִּיוֹן לָא הִתְּפַקְדּוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא-נָתַן לָהֶם נַחֲלָה בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	62

⁸⁰ (56) על פי הגורל. הגורל היה מדצב כמו שפירשתי. מגיד שנחלקה צרוח הקודש. לכן נאמר על פי ה':

⁸³ (58) אלה משפחת לוי. חסר כאן משפחת השמעיו והעזראלי וקצת מן היזרי:

⁸⁵ (59) אשר ילדה אתה ללוי. אשמו ילדמה צמזרים [לידמה צמזרים] ואין הורמה צמזרים. כשנכנסו לתוך החומה ילדמה והיא השלימה מנין השזעים. שהרי צפרטן אי אתה מוצא אלא ששים ותשע (סוטה יב, א):

⁸⁹ (62) כי לא התפקדו בתוך בני ישראל. להיות נמנין בני עשרים שנה ומה טעם: כי לא נתן להם נחלה. והנמנין מנן עשרים שנה היו בני נחלה שנאמר איש לפי פקודיו יותן נחלתו:

63 These are they that were numbered by Moses and Eleazar the priest, who numbered the children of Israel in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.

אלה פקודי משה ואלעזר אלן מנני משה ואלעזר כהנא דמנו ית בני ישראל במישרא דמואב על ירדן ירחו:

64 But among these there was not a man of them that were numbered by Moses and Aaron the priest, who numbered the children of Israel in the wilderness of Sinai.

ובאלה לא היה איש מפקודי משה ואהרן הכהן אשר פקדו את בני ישראל במדבר סיני:

65 For the LORD had said of them: 'They shall surely die in the wilderness.' And there was not left a man of them, save Caleb the son of Jephunneh, and Joshua the son of Nun.

כי אמר יהוה להם מות ימותו במדבר ולא נותר מהם איש כי אם-כלב בן-יפנה ויהושע בן-נון: (ס)

XXVII Then drew near the daughters of Zelophehad, the son of Hephher, the son of Gilead, the son of Machir, the son of Manasseh, of the families of Manasseh the son of Joseph; and these are the names of his daughters: Mahlah, Noah, and Hoglah, and Milcah, and Tirzah.

ותקרבנה בנות צלפחד בן-חפר בן-גלעד בן-מכיר בן-מנשה למשפחת מנשה בן-יוסף ואלה שמות בנותיו מחלה נעה וחגלה ומלכה ותרצה:

2 And they stood before Moses, and before Eleazar the priest, and before the princes and all the congregation, at the door of the tent of meeting, saying:

ותעמדנה לפני משה ולפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאם וכל העדה פתח אהל-מועד לאמר:

92 (64) ובאלה לא היה איש וגו'. אצל על הנשים לא נגזרה גזרת המרגלים. לפי שהן היו מחצות את הארץ. האנשים אומרים (במדבר יד, 7) נחנה ראש ונשוצה מזרימה. והנשים אומרות (להלן כו, ד) תנה לנו אחוזה. לכן נסמכה פרשת צנות ללפחד לכאן:

1 (1) למשפחת מנשה בן יוסף. למה נאמר והלא כבר נאמר בן מנשה חלל לומר לך יוסף חצב את הארץ שנאמר (בראשית נ, כה) והעליתם את עצמותי וגו' וצנותיו חצבו את הארץ שנאמר תנה לנו אחוזה. וללמדך שהיו כולם זדיקים שכל מי שמעשיו ומעשה אבותיו סתומים ופרט לך הכתוב באחד מהם ליחסו לשבח הרי זה זדיק בן זדיק. ואם יחסו לגנאי כגון (מ"צ כה, כה) צא ישמעאל בן נחניה בן אלישמע צידוע שכל הנזכרים עמו רשעים היו (ספרי שם):

2 (1) מחלה נעה וגו'. ולהלן הוא אומר (במדבר לו, יא) ותהינה מחלה תרעה. מגיד שכולן שקולות זו כזו לפיכך שנה את סדרן (ספרי שם):

4 (2) לפני משה ולפני אלעזר. מגיד שלא עמדו לפנייהם חלל צגנת הארבעים אחר שמת אהרן (שם):

5 (2) לפני משה. ואחר כך לפני אלעזר אפשר אם משה לא ידע אלעזר יודע חלל סרם המקרא ודרשהו דברי רבי יאשיה אבא חנן משום רבי אלעזר אומר בצית המדרש היו יושבים ועמדו לפני כולם (ב"ב קט, ב. ספרי שם):

3 'Our father died in the wilderness, and he was not among the company of them that gathered themselves together against the LORD in the company of Korah, but he died in his own sin; and he had no sons.

אָבִינוֹ מֵת בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא הָיָה בְּתוֹךְ הַעֲדָה הַנּוֹעֲדִים בַּעֲדַת קֹרַח כִּי־בַחֲטָאוֹ מֵת וּבָנִים לֹא־הָיוּ לוֹ:

3 אָבִינוֹ מֵת בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא־הָיָה בְּתוֹךְ הַעֲדָה הַנּוֹעֲדִים בַּעֲדַת קֹרַח כִּי־בַחֲטָאוֹ מֵת וּבָנִים לֹא־הָיוּ לוֹ:

4 Why should the name of our father be done away from among his family, because he had no son? Give unto us a possession among the brethren of our father.'

לָמָּה יִגָּרַע שֵׁם־אָבִינוֹ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחָתוֹ כִּי אֵין לוֹ בֶּן תִּנָּה־לָנוּ אַחֲזָה בְּתוֹךְ אַחֵי אָבִינוֹ:

4 לָמָּה יִגָּרַע שֵׁם־אָבִינוֹ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחָתוֹ כִּי אֵין לוֹ בֶּן תִּנָּה־לָנוּ אַחֲזָה בְּתוֹךְ אַחֵי אָבִינוֹ:

5 And Moses brought their cause before the LORD.

וַיִּקְרַב מֹשֶׁה וַיָּקָרִיב מִשָּׁה יֵת דִּינָהוֹן אֶת־מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי יְהוָה: (פ) לְקַדֵּם יְיָ:

5 וַיִּקְרַב מֹשֶׁה וַיָּקָרִיב מִשָּׁה יֵת דִּינָהוֹן אֶת־מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי יְהוָה: (פ) לְקַדֵּם יְיָ:

6 And the LORD spoke unto Moses, saying:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימַר:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר יְיָ לְמִימַר:

7 'The daughters of Zelophehad speak right: thou shalt surely give them a possession of an inheritance among their father's brethren; and thou shalt cause the inheritance of their father to pass unto them.

כֵּן בָּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבַרְתָּ נָתַן תִּתֵּן לָהֶם אַחֲזָה נַחֲלָה בְּתוֹךְ אַחֵי אָבִיהֶם וְהַעֲבַרְתָּ אֶת־נַחֲלַת אָבִיהֶן לָהֶן:

7 כֵּן בָּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבַרְתָּ נָתַן תִּתֵּן לָהֶם אַחֲזָה נַחֲלָה בְּתוֹךְ אַחֵי אָבִיהֶם וְהַעֲבַרְתָּ אֶת־נַחֲלַת אָבִיהֶן לָהֶן:

8 And thou shalt speak unto the children of Israel, saying: If a man die, and have no son, then ye shall cause his inheritance to pass unto his daughter.

וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּדְבֹּר לֵאמֹר אִישׁ כִּי־יָמוּת וּבֶן אֵין לוֹ וְהַעֲבַרְתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְבָתּוֹ:

8 וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּדְבֹּר לֵאמֹר אִישׁ כִּי־יָמוּת וּבֶן אֵין לוֹ וְהַעֲבַרְתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְבָתּוֹ:

7 (3) והוא לא היה וגו'. לפי שהיו צאות לומר בחטאו מת נזקקו לומר לא בחטא מתלווננים ולא בעדת קרח שהזו על הקצ"ה אלא בחטאו לצדו מת ולא החטיא את אחרים עמו רצי עקיבא אומר מקושש עמים היה ורצי שמעון אומר מן המעפילים היה (צ"צ קיט, צ. ספרי שם. שבת לו, ב. לו, א):

9 (4) למה יגרע שם אבינו. אנו נמקום בן עומדות ואם אין הנקצות חסודות זרע תמיס אמנו ליצם (צ"צ קיט, צ):

10 (4) כי אין לו בן. הא אם היה לו בן לא היו תוצעות כלום. מגיד שחכמניות היו:

12 (5) ויקרב משה את משפטן. נתעלמה הלכה ממנו וכאן נפרע על שנטל עטרה לומר (דברים א, יז) והדבר אשר יקשה מכס תקריבון אלי. דבר אחר ראוי היה פרשה זו להכתב על ידי משה אלא שזכו בנות צלפחד ונכתבה על ידן (סנהדרין מ, א):

15 (7) בן בנות צלפחד דברת. כמרגומו יאות כך כתובה פרשה זו לפני במרום (ספרי קלד) מגיד שראתה עיני מה שלא ראתה עינו של משה:

16 (7) בן בנות צלפחד דברת. יפה תצעו. אשרי אדם שהקצ"ה מודה לדבריו (שם):

17 (7) נתן תתן. שני חלקים, חלק אציהן שהיה מיוצאי מזרעם וחלקו עם אחיו בנכסי חפר (צ"צ קיט, צ. ספרי שם):

18 (7) והעברת. לשון העברה (ס"א עברה) הוא צמי שאינו מניח בן ליורשו (צ"צ קיט, א). דבר אחר על שם שהצט מעצרת נחלה משצט לשצט שצנה ובעלה יורשין אותה. שלא חסוד נחלה לא נצטוה אלא לאותו הדור בלצד (שם קכ, א) וכן והעברתם את נחלתו לצמו. בכולן הוא אומר ונתתם וצצת הוא אומר והעברתם (שם קמז, א):

- 9 And if he have no daughter,
then ye shall give his inheritance
unto his brethren. וְאִם־אֵין לוֹ בֵּת וּנְתַתֶּם
אֶת־נַחֲלָתוֹ לְאֶחָיו: וְאִם לֹית לִיהָ בִּרְתָּא וְתַתְּנוּ
יֵת אַחְסָנֶיהָ לְאַחֶיהָ:
- 10 And if he have no brethren, then
ye shall give his inheritance unto
his father's brethren. וְאִם־אֵין לוֹ אַחִים וּנְתַתֶּם
אֶת־נַחֲלָתוֹ לְאֶחֱי אָבִיו: וְאִם לֹית לִיהָ אַחִין וְתַתְּנוּ
יֵת אַחְסָנֶיהָ לְאַחֵי אָבוֹהִי:
- 11 And if his father have no
brethren, then ye shall give his
inheritance unto his kinsman
that is next to him of his family,
and he shall possess it. And it
shall be unto the children of
Israel a statute of judgment, as
the LORD commanded Moses.⁷ וְאִם־אֵין אַחִים לְאָבִיו וּנְתַתֶּם
אֶת־נַחֲלָתוֹ לְשֹׂאֲרוֹ הַקָּרֵב
אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וַיִּרְשׁ אֹתָהּ
וְהָיְתָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֻקַּת
מִשְׁפָּט כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶת־מֹשֶׁה: (פ)
- 12 And the LORD said unto Moses:
'Get thee up into this mountain
of Abarim, and behold the land
which I have given unto the
children of Israel. וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲלֶה
אֶל־הָהָר הָעֲבָרִים הַזֶּה וּרְאֵה
אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי
יִשְׂרָאֵל:
- 13 And when thou hast seen it,
thou also shalt be gathered unto
thy people, as Aaron thy brother
was gathered; וּרְאִיתָהּ אֹתָהּ וְנֹאסַפְתָּ
אֶל־עַמֶּיךָ גַּם־אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר
נֹאסַף אֶהֱרֹן אֶחָיֶךָ:
- 14 because ye rebelled against My
commandment in the wilderness
of Zin, in the strife of the
congregation, to sanctify Me at
the waters before their
eyes.—These are the waters of
Meribath-kadesh in the
wilderness of Zin.— כַּאֲשֶׁר מָרִיתֶם פִּי
בְּמִדְבַר־צִין בְּמַרִיבַת
הָעֵדָה לְהַקְדִּישֵׁנִי בַּמַּיִם
לְעֵינֵיהֶם הֵם מִי־מַרִיבַת
קֹדֶשׁ מִדְבַר־צִין: (ס)
- 15 And Moses spoke unto the
LORD, saying: וַיִּדְבֹר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה
לֵאמֹר: וּמִלִּיל מֹשֶׁה קָדַם יְיָ
לְמִימֶר:
- 23 (11) לשארו הקרב אליו ממשפחתו. ואין משפחה קרויה אלא משפחת האב (ספרי שם. ז"צ קט, ז):
25 (12) עלה אל הר העברים. למה נסמכה לכאן כיון שאמר הקצ"ה נתן תתן להם אמר אותי וזה המקום להנחיל
שמה הותרה הגזירה ואכנס לארץ אמר לו הקצ"ה גזרתי במקומה עומדת (במדבר רבה. תנחומא ט) דבר אחר כיון
שנכנס משה לנחלת בני גד ובני ראובן שמה ואמר כמדומה שהותר לי נדרי משל למלך שגזר על בניו שלא יכנס לפתח
פלטין שלו נכנס לשער והוא אחריי לחזר והוא אחריי לטרקלין והוא אחריי כיון שצא ליכנס לקיטון אמר לו בני מכאן
ואילן אחת אסור ליכנס (ספרי שם):
27 (13) כאשר נאסף אהרן אחריו. מכאן שנחלוה משה למיתתו של אהרן (שם קלו). דבר אחר אין אתה טוב ממנו.
(דברים לז, נא) על אשר לא קדשם. הא אם קדשם אותי עדיין לא הגיע זמנכם להפטר (תנחומא ט. ספרי קלו).
בכל מקום שכתב מיתתם כתב סרחונם לפי שגזירה גזרה על דור המדבר למות במדבר בעון שלא האמינו לכך בקש
משה שיכתב סרחונו שלא יאמרו אף הוא מן הממרים היה משל לשתי נשים שלוקות בצית דין אחת קלקלה ואחת אכלה
פגי שביעית וכו' אף כאן בכל מקום שהזכיר מיתתן הזכיר סרחונם להודיע שלא היתה בהם אלא זו בלבד (יומא פ.
ספרי שם):
29 (14) הם מי מריבת קדש. הם לזדם אין בהם עון אחר. דבר אחר הם שהמרו במרה הם היו שהמרו בים סוף
הם עזבם שהמרו במדבר נין:
31 (15) וידבר משה אל ה' וגו'. להודיע שזמן של נדיקים שכשנפטרים מן העולם מניחין זרכין ועוסקין בצרכי
צבור (ספרי קלח):
32 (15) לאמר. אמר לו השיבני אם אתה ממנה להם פרנס אם לאו (שם):

16 'Let the LORD, the God of the
spirits of all flesh, set a man over
the congregation,

17 who may go out before them,
and who may come in before
them, and who may lead them
out, and who may bring them
in; that the congregation of the
LORD be not as sheep which
have no shepherd.’

And the LORD said unto Moses:
18 'Take thee Joshua the son of
Nun, a man in whom is spirit,
and lay thy hand upon him;

19 and set him before Eleazar the priest, and before all the congregation; and give him a charge in their sight.

20 And thou shalt put of thy
honour upon him, that all the
congregation of the children of
Israel may hearken.

16 יִפְקֹד יְהוָה אֱלֹהֵי הַרוּחֹת יִמּוּנֵי יי אֵלֶּה רוּחֵי לְכָל
לְכָל-בָּשָׂר אִישׁ עַל-הָעֵדָה: גּוֹבֵרָא עַל כְּנֻשָׁתָא:

17 אֲשֶׁר-יֵצֵא לַפְּנִיָּהִם וְאֲשֶׁר
יָבֹא לַפְּנִיָּהִם וְאֲשֶׁר יוֹצֵאֵם
וְאֲשֶׁר יָבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֲדַת
יְהוָה כְּצֵאן אֲשֶׁר אֵין-לָהֶם
רֹעָה:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה
קַח-לָּךְ אֶת-יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נוּן
אִישׁ אֲשֶׁר-רוּחַ בּוֹ וְסִמַּכְתָּ
אֶת-יָדְךָ עָלָיו:

וְהַעֲמַדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֱלֹהֶיךָ
הַכֹּהֵן וּלְפָנֶי כָּל־הָעֵדָה
וּצְוִיתָהוּ אֹתוֹ לְעִנְיָהֶם:

וְיָקִים יְיָהּ קֶדֶם אֱלֹהֶיךָ
כֹּהֵן וְקֶדֶם כָּל כְּנֹשְׁתָּא
וּתְפָסִיד יְיָהּ לְעִנְיָהוֹן:

וְנִתְּתָהּ מִחוּדָהּ עָלָיו לְמַעַן
יִשְׁמְעוּ כָל-עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
וְתִתֵּן מִזִּינָהּ עָלֹהֶי בְּדִיל
דִּיקְבָּלוֹן מִנִּיה כָּל כְּנֻשְׁתָּא
דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

³⁴ (16) "יפקד ה' כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת ללפחד לזנותיו אמר הגיע שעה שאחזק לרכי שיישן בני אגודלותי. אמר לו הקב"ה לא כך עלתה במחשבה לפני. כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו שלא משמחך האהל. וזהו שאמר שלמה (משלי כו, יח) נוזר תאנה יאכל פריה (במ"ר. תנחומא יא):

35 (16) אלהי הרוחות. למה נאמר אמר לפניו רצונו של עולם גלוי וידוע לפניך דעמו של כל אחד ואחד ואינן דומין זה לזה מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעמו (שם י):

37 (17) אשר יצא לפניהם. לא כדרך מלכי האומות שיושבים בצתייהם ומשלחין את חיילותיהם למלחמה אלא כמו שעשיתי אני שנלחמתי בסיוחן ועוה שנאמר (במדבר כא, לד) אל תירא אותה. וכדרך שעשה יהושע שנאמר (יהושע ה, יג) וילך יהושע אליו ויאמר לו הלנו אתה וגו'. וכן בדוד הוא אומר (ש"א יח, טז) כי הוא יוצא ובה לפנייהם. יוצא בראש ונכנס בראש (ספרי קלט):

38 (17) ואשר יוציאם. בזכותיו:
39 (17) ואשר יביאם. בזכותיו (שם). דבר אחר שלא חששה לו כדרך שאתה עושה לי. שאיני מכניסן לארץ (במ"ר כא, טו):

⁴¹ (18) קח לדך. קחנו צדצרים אשריך שזכית להנהיג בניו של מקום (ספרי קמא):

⁴² (18) לך. את שבדוק לך את זה אתה מכיר (שם קמ):

⁴³ (18) אשר רוח בו. 'לאשר שאלת שיוכל להלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד (סם):

44 (18) וסמכת את ירך עליו. תן לו מתורגמן שידרוש צחיך. שלא יאמרו עליו לא היה לו להריס ראש צימי משה (שם):

⁴⁶ (19) וצויתיה אתו. על ישראל דע שטרמינין הם סרזנים הם על מנת שתקבל עליך (שם זהעלתך לא):

⁴⁸ (20) ונתתה מהודך עליו. זה קירון עור פנים:

⁴⁹ (20) מזהודך. ולא כל הודך נמנינו למדין פני משה כחמה פני יהושע כלבנה (ספרי קמ. ז"ז עה, א):

⁵⁰ (20) למען ישמעו כל עדת בני ישראל. שיהיו נוהגין בו כצוד ויראה כדרך שנוהגין בך:

<p>And he shall stand before Eleazar the priest, who shall inquire for him by the judgment of the Urim before the LORD; at his word shall they go out, and at his word they shall come in, both he, and all the children of Israel with him, even all the congregation.'</p>	<p>וּלְפָנַי אֶלְעָזָר כֹּהֵנָא יָקוּם וַיִּשְׁאַל לִיה בְּדִין אֲוִרְיָא קָדָם יי עַל מִימְרֵיהּ יְהוֹן נִפְקִין וְעַל מִימְרֵיהּ יְהוֹן עֲאֲלִין הוּא וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עִמָּיהּ וְכָל כְּנִשְׁתָּא:</p>	<p>וּלְפָנַי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד וְשֹׁאֵל לוֹ בַּמִּשְׁפָּט הָאוּרִים לִפְנֵי יְהוָה עַל-פִּיו יֵצְאוּ וְעַל-פִּיו יָבֹאוּ הוּא וְכָל-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אִתּוֹ וְכָל-הָעֵדָה:</p>	<p>21</p>
<p>And Moses did as the LORD commanded him; and he took Joshua, and set him before Eleazar the priest, and before all the congregation.</p>	<p>וַעֲבַד מֹשֶׁה כְּמָא דְּפִקִּיד יי יְתִיה וְדִבֵּר יְתִי וְהוֹשֶׁעַ וַאֲסִימִיה קָדָם אֶלְעָזָר כֹּהֵנָא וּקְדָם כָּל כְּנִשְׁתָּא:</p>	<p>וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ וַיִּקַּח אֶת-יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמֵדְהוּ לִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי כָל-הָעֵדָה:</p>	<p>22</p>
<p>And he laid his hands upon him, and gave him a charge, as the LORD spoke by the hand of Moses.</p>	<p>וַיִּסְמֹךְ יְתִי יְדוֹהֵי עַלְוָהִי וּפִקִּדֵיהּ כְּמָא דְּמִלִּיל יי בִידָא דְּמֹשֶׁה:</p>	<p>וַיִּסְמֹךְ אֶת-יָדָיו עָלָיו וַיִּצְוֵהוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד-מֹשֶׁה: (פ)</p>	<p>23</p>
<p>XXVIII And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וּמִלִּיל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵיהּ:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>	<p>חמשי</p>
<p>Command the children of Israel, and say unto them: My food which is presented unto Me for offerings made by fire, of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me in its due season.</p>	<p>פִּקִּיד יְתִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימְרֵיהּ לְהוֹן יְתִי קוֹרְבָנֵי לַחִים סְדוּר לְקוֹרְבָנֵי לְאַחַקְבֵּלָא בְּרַעְיָא תִּשְׁרוּן לְקַרְבָּא קִדְמִי בְּזִמְנִיהּ:</p>	<p>צוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת-קֹרְבָנֵי לַחִמִּי לְאִשִּׁי רִיחַ נִיחֹחִי תִשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעָדוֹ:</p>	<p>2</p>

52 (21) ולפני אלעזר הכהן יעמד. הרי שאלתך ששאלת שאין הכבוד הזה זו (ס"א נוטל) מצית אציק שאף יהושע יבא צריך לאלעזר (צמ"ר כא, טו):

53 (21) ושאל לו. כשיצטרך לנאת למלחמה:

54 (21) על פיו. של אלעזר:

55 (21) וכל העדה. סנהדרין (יומא עג. סנהדרין טז, א):

57 (22) ויקח את יהושע. לקחו דבזרים והודיעו מתן שכן פרנסי ישראל לעולם הבא (ספרי קמא):

59 (23) ויסמך את ידיו. צעין יפה יותר ויותר ממה שנזכרה. שהקצ"ה אמר לו וסמכת את ידך והוא עשה צמתי ידיו ועשאו ככלי מלא וגדוש ומלאו חכמתו צעין יפה (סס):

60 (23) כאשר דבר ה'. אף לענין ההוד נתן מהודו עליו:

2 (2) צו את בני ישראל. מה אמור למעלה יפקוד ה'. אמר לו הקצ"ה עד שאתה מוציג על בני צוה את בני עלי.

3 (2) קרבני. זה הדם (סס):

4 (2) לחמי. אלו אימורין וכן הוא אומר (ויקרא ג, טז) והקטירים הכהן המזבחה לחם אשה:

5 (2) לאשי. הנתנין לאשי מזבחי:

6 (2) תשמרו. שיהיו כהנים ולוים וישראלים עומדין על גביו מכאן למדו ותקנו מעמדות (ספרי שס. תענית כז, א):

7 (2) במועדו. בכל יום הוא מועד התמידים:

- And thou shalt say unto them:
 3 This is the offering made by fire which ye shall bring unto the LORD: he-lambs of the first year without blemish, two day by day, for a continual burnt-offering.
- וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאֲשֶׁה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לַיהוָה כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם שְׁנִים לַיּוֹם עֹלָה תָמִיד:
- The one lamb shalt thou offer in the morning, and the other lamb shalt thou offer at dusk;
- 4 אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבִים:
- and the tenth part of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with the fourth part of a hin of beaten oil.
- 5 וְעִשְׂרִית הָאֵיפָה סֵלֶת לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כֶּתִית רְבִיעֵת הֵהִין:
- It is a continual burnt-offering, which was offered in mount Sinai, for a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.
- 6 עֹלֹת תָּמִיד הָעֹשִׂיָה בְּהָר סִינַי לְרִיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה:
- And the drink-offering thereof shall be the fourth part of a hin for the one lamb; in the holy place shalt thou pour out a drink-offering of strong drink unto the LORD.
- 7 וְנִסְכּוֹ רְבִיעֵת הֵהִין לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נִסְךְ שֶׁכַּר לַיהוָה:
- And the other lamb shalt thou present at dusk; as the meal-offering of the morning, and as the drink-offering thereof, thou shalt present it, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.
- 8 וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבִים כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וְכִנְסָכּוֹ תַעֲשֶׂה אֲשֶׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: (פ)
- And on the sabbath day two he-lambs of the first year without blemish, and two tenth parts of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, and the drink-offering thereof.
- 9 וּבַיּוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־כִבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עִשְׂרִים סֵלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן וְנִסְכּוֹ:

- 9 (3) ואמרת להם. אזכרה לזית דין (ספרי שם):
- 10 (3) שנים ליום. כפשוטו ועיקרו זא ללמד שיהיו נשחטין כנגד היום תמיד של שחר במערב ושל צון הערבים במזרחן של טבעות (שם. יומא סב):
- 12 (4) את הכבש אחד. אף על פי שכבר נאמר בפרשת ואתה תזבח (שמות כט, לח) וזה אשר תעשה וגו' היא היתה אזכרה לימי המלוואים וכאן לזכר לזכרונות:
- 14 (5) סלת למנחה. מנחת נסכים:
- 16 (6) העשיה בהר סיני. כאותן שנעשו בימי המלוואים. דבר אחר העשויה בהר סיני הקיש עולת תמיד לעולת הר סיני אותה שנתקדשה לפני מתן תורה שכתוב בה (שמות כד, ו) וישם באגנות מלמד שטעונה כלי (תו"כ לו פיי"ח, ח):
- 18 (7) ונסכו. יין:
- 19 (7) בקדש הסך. על המזבח יתנסכו (ספרי):
- 20 (7) נסך שכר. יין המשכר פרט ליין מגחו (ב"ב לו, א):
- 22 (8) ריח ניחח. נחת רוח לפני שאמרת ונעשה רלוי (ספרי קמג):

<p>10 This is the burnt-offering of every sabbath, beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.</p>	<p>עֲלֹת שֶׁבֶת בְּשִׁבְתּוֹ עַל-עֹלֹת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ: (פ)</p> <p>עֲלֹת שֶׁבֶת תִּתְּעִבִיד בְּשֶׁבֶת עַל עֲלֹת תִּדְרִיא וְנִסְכָּהּ:</p>	<p>10 עֲלֹת שֶׁבֶת בְּשִׁבְתּוֹ עַל-עֹלֹת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ: (פ)</p>
<p>11 And in your new moons ye shall present a burnt-offering unto the LORD: two young bullocks, and one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;</p>	<p>וּבְרִאשֵׁי יָרֵחִיכֹן תִּקְרְבוּן עֹלָתָא קָדָם יי תֹּרִי בְּנֵי תֹרִי תִרִין וְדָכָר חֵד אֶמְרִין בְּנֵי שָׁנָא שֶׁבְּעָא שְׁלָמִין:</p>	<p>11 וּבְרִאשֵׁי חֲדָשֵׁיכֶם תִּקְרִיבוּ עֹלָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי-בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד כִּבְשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה שֶׁבְּעָה תָּמִימִם:</p>
<p>12 and three tenth parts of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, for each bullock; and two tenth parts of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, for the one ram;</p>	<p>וּתְלָתָא עֲשָׂרוֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשְׁחָה לְתוֹרָא חֵד וְתִרִין עֲשָׂרוֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשְׁחָה לְדָכָרָא חֵד:</p>	<p>12 וּשְׁלֹשָׁה עֲשָׂרִים סֵלֹת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לֶפָר הָאֶחָד וּשְׁנַיִם עֲשָׂרִים סֵלֹת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְאִיל הָאֶחָד:</p>
<p>13 and a several tenth part of fine flour mingled with oil for a meal-offering unto every lamb; for a burnt-offering of a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.</p>	<p>וְעֲשָׂרוֹנָא עֲשָׂרוֹנָא סוּלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשְׁחָה לְאֶמְרָא חֵד עֲלֹתָא לְאַתְקַבְּלָא בְּרִעָנָא קוֹרְבָנָא קָדָם יי:</p>	<p>13 וְעֲשָׂרֹן עֲשָׂרוֹן סֵלֹת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְכִבֶּשׂ הָאֶחָד עֹלָה רֵיחַ נִיחַח אִשָּׁה לַיהוָה:</p>
<p>14 And their drink-offerings shall be half a hin of wine for a bullock, and the third part of a hin for the ram, and the fourth part of a hin for a lamb. This is the burnt-offering of every new moon throughout the months of the year.</p>	<p>וְנִסְכֵּיהֶון פְּלָגוֹת הֵינָא יְהִי לְתוֹרָא וְתִלְתּוֹת הֵינָא לְדָכָרָא וּרְבַּעוֹת הֵינָא לְאֶמְרָא חֵד עֲלֹת רֵישׁ יִרְחָא בְּאַתְחֲדָתוֹתֶיהָ כֹּן לְכָל רֵישֵׁי יִרְחֵי שָׁתָא:</p>	<p>14 וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי הַחֵין יִהְיֶה לֶפָר וּשְׁלִישִׁת הַחֵין לְאִיל וּרְבִיעִת הַחֵין לְכִבֶּשׂ יֵין זֹאת עֹלֹת חֹדֶשׁ בְּחֲדָשׁוֹ לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה:</p>
<p>15 And one he-goat for a sin-offering unto the LORD; it shall be offered beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.</p>	<p>וְצִפִּיר בֵּר עֲזִין חֵד לְחַטָּאת קָדָם יי עַל עֲלֹת תִּדְרִיא וְתִתְּעִבִיד וְנִסְכֵּיהָ:</p>	<p>15 וּשְׁעִיר עֲזִים אֶחָד לְחַטָּאת לַיהוָה עַל-עֹלֹת הַתָּמִיד וְנִסְכּוֹ: (ס)</p>

25 (10) עֹלֹת שֶׁבֶת בַּשְּׁבֻת. וְלֹא עֹלֹת שֶׁבֶת אַחֲרֵת הָרִי שֶׁלֹא הִקְרִיב בַּשְּׁבֻת וְזוֹ שׁוֹמֵעַ אֲנִי יִקְרִיב שְׁחִים לַשְּׁבֻת הַזֹּאת תִּלְמוּד לֹאמַר שֶׁבַּח מִגִּיד שֶׁאֵם עֶצֶר יוֹמוֹ צִטֵּל קִרְבָּנוֹ (שֵׁם קִמָּד):

26 (10) עַל עֹלֹת הַתָּמִיד. אֵלּוֹ מוֹסְפִין לְצַד אֹתָן שְׁנֵי כִבְשִׂים שֶׁל עֹלֹת הַתָּמִיד וּמִגִּיד שֶׁאֵין קִרְבָּן אֵלֶּא כִּין שְׁנֵי הַתָּמִידִין וְכֵן כָּל הַמוֹסְפִין נֹאמַר עַל עֹלֹת הַתָּמִיד לְתִלְמוּד זֶה (סְפָרִי שֵׁם):

29 (12) וּשְׁלֹשָׁה עֲשָׂרוֹנִים. כִּמְשַׁפֵּט נִסְכֵּי פֶר שֶׁכֵּן הֵן קִרְבִּין צִפְרָשָׁת נִסְכִּים (לְעִיל טו, ט"ז):

32 (14) זֹאת עֹלֹת חֹדֶשׁ בַּחֲדָשׁוֹ. שֶׁאֵם עֶצֶר יוֹמוֹ צִטֵּל קִרְבָּנוֹ וְשׁוֹב אֵין לוֹ תִּשְׁלוּמִין (סְפָרִי קִמָּד):

34 (15) וּשְׁעִיר עֲזִים וְגו'. כָּל שְׁעִירֵי הַמוֹסְפִין צָאִין לְכַפֵּר עַל טוֹמְאָת מִקְדָּשׁ וְקִדְשֵׁי הַכֹּל כִּמוֹ שֶׁמְפֹרָשׁ בַּמִּסְכָּת שְׁבֻעוֹת (ט, א) וְנִשְׁתַּנֵּה שְׁעִיר רֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁנֹּאמַר צוֹ לֵה' לְלַמְדֵךְ שֶׁמִּכְפֵּר עַל שֶׁאֵין צוֹ יָדִיעָה לֹא בַּחֲסִילָה וְלֹא בַּסּוּף שֶׁאֵין מִכִּיר בַּחֲטָא אֵלֶּא הַקִּבָּה בְּלִצְדָּ וְשֶׁאֵר הַשְּׁעִירִין לְמַדִּין מִמֶּנּוּ וּמִדְרָשׁוֹ בַּאֲגָדָה (שֵׁם. חוֹלִין ס) אִמַּר הַקִּבָּה הַזֵּי אֵין כִּפְרָה עַלִּי עַל שֶׁמַּעֲטִי אֶת הִירָח:

35 (15) עַל עֹלֹת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה. כָּל הַקִּרְבָּן הַזֶּה:

36 (15) וְנִסְכּוֹ. אֵין וְנִסְכּוֹ מוֹסֵף עַל הַשְּׁעִיר שֶׁאֵין נִסְכִּים לְחַטָּאת:

16	And in the first month, on the fourteenth day of the month, is the LORD'S passover.	וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ פֶּסַח לַיהוָה:	ש"י
17	And on the fifteenth day of this month shall be a feast; seven days shall unleavened bread be eaten.	וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חֹג שִׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת יֵאָכֵל:	17
18	In the first day shall be a holy convocation; ye shall do no manner of servile work;	בְּיוֹם קֳדְמָאָה מְעֹרַע קֹדֶשׁ כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחַן לֹא תַעֲבֹדוּ:	18
19	but ye shall present an offering made by fire, a burnt-offering unto the LORD: two young bullocks, and one ram, and seven he-lambs of the first year; they shall be unto you without blemish;	וְהִקְרַבְתֶּם אֹשֶׁה עֹלָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי-בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד וְשִׁבְעָה כִבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם וְהָיוּ לָכֶם:	19
20	and their meal-offering, fine flour mingled with oil; three tenth parts shall ye offer for a bullock, and two tenth parts for the ram;	וּמִנְחַתְּכֶם סֵלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִינָם לִפְרָו וּשְׁנֵי עֶשְׂרִינָם לְאַיִל תַּעֲשׂוּ:	20
21	a several tenth part shalt thou offer for every lamb of the seven lambs;	עֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן תַּעֲשֶׂה לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׁים:	21
22	and one he-goat for a sin-offering, to make atonement for you.	וְשִׁעִיר חַטָּאת אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:	22
23	Ye shall offer these beside the burnt-offering of the morning, which is for a continual burnt-offering.	מִלֵּבַד עֲלֵת הַבֶּקָר אֲשֶׁר לְעֹלֹת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת-אֹלָה:	23
24	After this manner ye shall offer daily, for seven days, the food of the offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD; it shall be offered beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.	כָּאֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים לֶחֶם אֹשֶׁה רִית-נִיחֹחַ לַיהוָה עַל-עֹלֹת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ:	24

40 (18) כל מלאכת עבודה. אפילו מלאכה הנריכה לכם. כגון דבר האצד המותרת צחולו של מועד אסורה ציוס טו:

42 (19) פרים. כנגד אצרהם שנאמר (צראשית יח, ו) ואל הצקר רץ אצרהם:

43 (19) אילים. כנגד איליו של יצחק:

44 (19) כבשים. כנגד יעקב (צראשית ל, מ) והכשנים הפריד יעקב. ציסודו של רבי משה הדרשן ראיתי זאת:

50 (24) כאלה תעשו ליום. שלא יהיו פוחתין והולכין כפרי החג (ספרי קמז):

25 And on the seventh day ye shall have a holy convocation; ye shall do no manner of servile work.	וביום השביעי מקרא-קדש יהיה לכם כל-מלאכת עבדה לא תעשו: (ס)	25
26 Also in the day of the first-fruits, when ye bring a new meal-offering unto the LORD in your feast of weeks, ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work;	וביום ראשית דבכוריא בקרביוכין מנחתא חדתא קדם יי בעצרתכון מערע קדיש יהי לכון כל עבדת פולחן לא תעבדון:	26
27 but ye shall present a burnt-offering for a sweet savour unto the LORD: two young bullocks, one ram, seven he-lambs of the first year;	ותקרבון עלתא לאתקבלא ברענא קדם יי תורי בני תורי תרין דכר חד שבועא אמרין בני שנא:	27
28 and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for each bullock, two tenth parts for the one ram,	ומנחתהון סולתא דפילא במשח תלתא עשרונין לתורא חד תרין עשרונין לדכרא חד:	28
29 a several tenth part for every lamb of the seven lambs;	עשרוןא עשרונא לאמרא חד כן לשבעא אמרין:	29
30 one he-goat, to make atonement for you.	שעיר עזים אחד לכפר עליכם:	30
31 Beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, ye shall offer them—they shall be unto you without blemish—and their drink-offerings.	מלבד עלת התמיד ומנחתו תעשו תמימים יהיו-לכם ונסכיהם: (פ)	31
XXIX And in the seventh month, on the first day of the month, ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work; it is a day of blowing the horn unto you.	ובחדש השביעי באחד לחדש מקרא-קדש יהיה לכם כל-מלאכת עבדה לא תעשו יום תרועה יהיה לכם:	XXIX

⁵³ (26) וביום הבכורים. חג השבועות קרוי זכורי קציר חטים על שם שמי הלחם שהם ראשונים למנחת חטים הצאה מן החדש (מנחות פד, ז);

⁵⁹ (31) תמימים יהיו לכם ונסכיהם. אף הנסכים יהיו תמימים. למדו רבותינו (מנחות פז, א) מכאן שהיין שהעלה קמחין פסול לנסכים:

<p>And ye shall prepare a burnt-offering for a sweet savour unto the LORD: one young bullock, one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;</p>	<p>וְתַעֲבֹדוּן עֹלֹתָ לְאַתְקַבְּלָא בְרַעְיָא קָדָם יי תֹּרַר בְּרַ תֹּרִי חֵד דְּכַר חֵד אֲמֵרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁבַעַא שְׁלָמִין:</p>	<p>וְעֲשִׂיתֶם עֹלָה לַרִּיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פֶּר בֶּן־בָּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה שְׁבַעַה תְּמִימִם:</p>
<p>and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for the bullock, two tenth part for the ram,</p>	<p>וּמִנְחָתָהוּן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתָּא עֲשָׂרוֹנִין לְתוֹרָא תֵּרִין עֲשָׂרוֹנִין לְדַכְרָא:</p>	<p>וּמִנְחָתָם סֵלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לְפָר שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לְאֵיל:</p>
<p>and one tenth part for every lamb of the seven lambs;</p>	<p>וְעֲשָׂרוֹנָא חֵד לְאִמְרָא חֵד כֶּן לְשְׁבַעַא אֲמֵרִין:</p>	<p>וְעֲשָׂרוֹן אֶחָד לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד לְשְׁבַעַת הַכִּבְשִׁים:</p>
<p>and one he-goat for a sin-offering, to make atonement for you;</p>	<p>וְצִפִּיר בְּרַ עֲזִין חֵד חֲטָאָתָא לְכַפֵּרָא עֲלֵיכֻן:</p>	<p>וְשַׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאָתָא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:</p>
<p>beside the burnt-offering of the new moon, and the meal-offering thereof, and the continual burnt-offering and the meal-offering thereof, and their drink-offerings, according unto their ordinance, for a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.</p>	<p>בְּרַ מַעֲלַת יָרֵחָא וּמִנְחָתָהּ וְעֹלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֻן כְּדִחְזִי לְהוֹן לְאַתְקַבְּלָא בְרַעְיָא קוֹרְבָּנָא קָדָם יי:</p>	<p>מִלְּבַד עֹלַת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ וְעֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם כַּמִּשְׁפָּטָם לַרִּיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה: (ס)</p>
<p>And on the tenth day of this seventh month ye shall have a holy convocation; and ye shall afflict your souls; ye shall do no manner of work;</p>	<p>וּבַעֲשׂוֹרָא לְיָרֵחָא שְׁבִיעָאָה חֲדָין מְעַרַע קַדִּישׁ יְהִי לְכוֹן וְתַעֲנֹנֻן יָת נַפְשְׁתְּכוֹן כָּל עֲבִידָא לֹא תַעֲבֹדוּן:</p>	<p>וּבַעֲשׂוֹרָא לְחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מְקַרְא־קָדֹשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעֲנִיתֶם אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם כָּל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ:</p>
<p>but ye shall present a burnt-offering unto the LORD for a sweet savour: one young bullock, one ram, seven he-lambs of the first year; they shall be unto you without blemish;</p>	<p>וְתַקְרְבוּן עֹלֹתָ קָדָם יי לְאַתְקַבְּלָא בְרַעְיָא תֹּרַר בְּרַ תֹּרִי חֵד דְּכַר חֵד אֲמֵרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁבַעַא שְׁלָמִין יְהוֹן לְכוֹן:</p>	<p>וְתַקְרְבֹתֶם עֹלָה לַיהוָה רִיחַ נִיחֹחַ פֶּר בֶּן־בָּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה שְׁבַעַה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם:</p>
<p>and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for the bullock, two tenth parts for the one ram,</p>	<p>וּמִנְחָתָהוּן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתָּא עֲשָׂרוֹנִין לְתוֹרָא תֵּרִין עֲשָׂרוֹנִין לְדַכְרָא חֵד:</p>	<p>וּמִנְחָתָם סֵלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לְפָר שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לְאֵיל הָאֶחָד:</p>
<p>a several tenth part for every lamb of the seven lambs;</p>	<p>עֲשָׂרוֹנָא עֲשָׂרוֹנָא לְאִמְרָא חֵד כֶּן לְשְׁבַעַה אֲמֵרִין:</p>	<p>עֲשָׂרוֹן עֲשָׂרוֹן לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד לְשְׁבַעַת הַכִּבְשִׁים:</p>

⁶ (6) מלכד עלת החדש. מוספי ראש חדש שהוא ציוס ראש השנה:

<p>one he-goat for a sin-offering; beside the sin-offering of atonement, and the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and their drink-offerings.</p>	<p>אֶפֶיר בַּר עֵזִין חֵד חֲטָאתָ בָּר מַחֲטַת כַּפּוּרִיאַ וְעֹלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנֹסְכֶיהֶן:</p>	<p>שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאתָ מִלֶּבֶד חֲטָאתָ הַכֹּפָרִים וְעֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנֹסְכֶיהֶם: (ס)</p>
<p>And on the fifteenth day of the seventh month ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work, and ye shall keep a feast unto the LORD seven days;</p>	<p>וּבַחֲמִישֶׁת עֶשְׂרָא יוֹמָא לְיָרֵחָא שְׁבִיעָאָה מְעַרַע קִדִּישׁ יְהִי לָכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחֵן לֹא תַעֲבֹדוּן וְתִיחַגּוּן חֲגָא קֳדָם יי שְׁבַע יוֹמִין:</p>	<p>וּבַחֲמִישֶׁה עֶשְׂרֵה יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלָאכָתָ עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְחַגְלָתֶם חֵג לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים:</p>
<p>and ye shall present a burnt-offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD: thirteen young bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year; they shall be without blemish;</p>	<p>וְתִקְרְבוּן עֹלֹתָא קוֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעוּא קֳדָם יי תוֹרֵי בְּנֵי תוֹרֵי תִלַּת עֶשְׂרֵה דְּכָרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שְׁנָא אַרְבַּעַת עֶשְׂרֵה שְׁלָמִין יִהְיוּ:</p>	<p>וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אֵשֶׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵה אֵילִם שְׁנָיִם כֹּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעַת עֶשְׂרֵה תְּמִימִם יִהְיוּ:</p>
<p>and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for every bullock of the thirteen bullocks, two tenth parts for each ram of the two rams,</p>	<p>וּמִנְחָתָהֶן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתָּא עֶשְׂרוֹנִין לְתוֹרָא חֵד לְתִלַּת עֶשְׂרֵה תוֹרִין תְּרִין עֶשְׂרוֹנִין לְדְּכָרָא חֵד לְתִרִין דְּכָרִין:</p>	<p>וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים לְפָר הָאֶחָד לְשֹׁלֶשֶׁה עֶשְׂרֵה פָּרִים שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים לְאֵיל הָאֶחָד לְשָׁנִי הָאֵילִם:</p>
<p>and a several tenth part for every lamb of the fourteen lambs;</p>	<p>וְעֶשְׂרוֹנָא עֶשְׂרוֹנָא לְאֶמְרָא חֵד כֹּן לְאַרְבַּעַת עֶשְׂרֵה אַמְרִין:</p>	<p>וְעֶשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן לְכֹבֶשֶׁת הָאֶחָד לְאַרְבַּעַת עֶשְׂרֵה כֹּבְשִׁים:</p>
<p>and one he-goat for a sin-offering beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.</p>	<p>וְאֶפֶיר בַּר עֵזִין חֵד חֲטָאתָ בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנֹסְכָהּ:</p>	<p>וְשְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאתָ מִלֶּבֶד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנֹסְכָהּ: (ס)</p>
<p>And on the second day ye shall present twelve young bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;</p>	<p>וּבִיּוֹמָא תִּנְיִנָא תוֹרֵי בְּנֵי תוֹרֵי תְּרֵי עֶשְׂרֵה דְּכָרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שְׁנָא אַרְבַּעַת עֶשְׂרֵה שְׁלָמִין:</p>	<p>וּבַיּוֹם הַשְּׁנִי פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנָיִם עֶשְׂרֵה אֵילִם שְׁנָיִם כֹּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעַת עֶשְׂרֵה תְּמִימִם:</p>

¹² (11) מִלֶּבֶד חֲטָאתָ הַכֹּפָרִים. שְׁעִיר הַנִּעְשָׂה צִפְנִים הָאֵמֹר צֹאחֵי מוֹת (וִיקְרָא טו, ט) שֶׁגַם הוּא חֲטָאתָ:

¹³ (11) וְעֹלַת הַתָּמִיד. וּמִלְּצֵד עֹלַת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ עוֹלוֹת הַלֵּלוּ:

¹⁴ (11) וְנֹסְכֵיהֶם. מוֹסֵף עַל הַמוֹסְפִין הַכְּתוּבִים וְעַל תַּעֲשׂוּ וְהוּא לִשׁוֹן צִוּוּי מִלְּצֵד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ תַּעֲשׂוּ אֶת אֱלֹהֵי וְנֹסְכֵיהֶם. וְכֵן כָּל וְנֹסְכֵיהֶם הָאֵמֹרִים כָּל הַמוֹעֲדוֹת חוּץ מִשַּׁל קִרְבָּנוֹת הַחֵג שֶׁכָּל וְנֹסְכָהּ וְנֹסְכֵיהֶם וְנֹסְכֵיהֶם שֶׁזֶּה־הוּא מוֹסְפִים עַל הַתָּמִיד וְאֵינֶן לִשׁוֹן צִוּוּי. שֶׁהֵרִי נֹסְכֵיהֶם שֶׁל מוֹסְפִין כְּתוּבִין לַעֲמֹן כָּל יוֹם וְיוֹם:

18	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדָכְרִי וּלְאַמְרֵי בְּמִנְיֵיהוֹן כְּדָחוּי:	וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לְפָרִים לְאִילָם וּלְכֹבָשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט:	18
19	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and their drink-offerings.	וְשֶׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאתָּ בָר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהוֹן:	וְשֶׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאתָּ מִלְּבַד עֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם: (ס)	19
20	And on the third day eleven bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פָרִים עֶשְׂרִי־עֶשֶׂר אִילָם שְׁנָיִם כֹּבָשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עֶשֶׂר תָּמִימִם:	וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פָרִים עֶשְׂרִי־עֶשֶׂר אִילָם שְׁנָיִם כֹּבָשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עֶשֶׂר תָּמִימִם:	20
21	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדָכְרִי וּלְאַמְרֵי בְּמִנְיֵיהוֹן כְּדָחוּי:	וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לְפָרִים לְאִילָם וּלְכֹבָשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט:	21
22	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וְשֶׁעִירָא דְחֲטָאתָּ חַד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	וְשֶׁעִיר חֲטָאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)	22
23	And on the fourth day ten bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי פָרִים עֶשְׂרָא דְכָרִין תָּרִין אֲמֵרִין בְּנֵי שָׁנָה אַרְבָּעָה עֶשֶׂר תָּמִימִם:	וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי פָרִים עֶשְׂרָא אִילָם שְׁנָיִם כֹּבָשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עֶשֶׂר תָּמִימִם:	23
24	their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	מִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדָכְרִי וּלְאַמְרֵי בְּמִנְיֵיהוֹן כְּדָחוּי:	מִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לְפָרִים לְאִילָם וּלְכֹבָשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט:	24
25	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וְשֶׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאתָּ בָר מַעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	וְשֶׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאתָּ מִלְּבַד עֹלֹת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)	25

22 (18) ומנחתם ונסכיהם לפרים. פרי החג ע'הס. כנגד ע' אומות עוזדי גילולים שמתמעטים והולכים סימן

כליהם וזימיהם המקדש היו מגינין עליהם מן היסורין (סוכה נה, ז):

23 (18) ולכבשים. כנגד ישראל שנקראו (ירמיה ג, יז) שה פזורה והם קבועים ומנינס תשעים ושמונה לכלות מהם תשעים ושמונה קללות שזמשה תורה (מדרש אגדה). בשני נאמר ונסכיהם על שני תמידים היום ולא שינה הלשון אלא לדרוש כמו שאמרו רבותינו וזכרונם לזכרה בשני ונסכיהם בשני ונסכיהם בשני כמשפטם מ"ס יו"ד מ"ס הרי כאן מים רמו לנסוך המים מן התורה בחג (תענית ז, ז):

<p>26 And on the fifth day nine bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;</p>	<p>וביזם תחמישי פרים תשעה תשעא דכרין תרין אמרין בני שנה ארבעת עשר שלמין:</p>	<p>26 ובזים תחמישי פרים תשעה אילים שנים כבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימים:</p>
<p>27 and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;</p>	<p>ומנחתהון ונסכיהון לתורי לדכרי ולאמרי במנניהון כדחוי:</p>	<p>27 ומנחתם ונסכיהם לפרים לאילים ולכבשים במספרם כמשפט:</p>
<p>28 and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.</p>	<p>וצפירא דחטאת חד בר מעלת תדירא ומנחתה ונסכה:</p>	<p>28 ושעיר חטאת אחד מלבד עלת התמיד ומנחתה ונסכה: (ס)</p>
<p>29 And on the sixth day eight bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;</p>	<p>וביזם תחמישי פרים תשנה תשנא דכרין תרין אמרין בני שנה ארבעת עשר שלמין:</p>	<p>29 ובזים תששי פרים תשנה אילים שנים כבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימים:</p>
<p>30 and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;</p>	<p>ומנחתהון ונסכיהון לתורי לדכרי ולאמרי במנניהון כדחוי:</p>	<p>30 ומנחתם ונסכיהם לפרים לאילים ולכבשים במספרם כמשפט:</p>
<p>31 and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offerings thereof.</p>	<p>וצפירא דחטאת חד בר מעלת תדירא ומנחתה ונסכה:</p>	<p>31 ושעיר חטאת אחד מלבד עלת התמיד ומנחתה ונסכיה: (ס)</p>
<p>32 And on the seventh day seven bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;</p>	<p>וביזם תשביעי פרים שבעה שבעא דכרין תרין אמרין בני שנה ארבעת עשר שלמין:</p>	<p>32 ובזים תשביעי פרים שבעה אילים שנים כבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימים:</p>
<p>33 and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;</p>	<p>ומנחתהון ונסכיהון לתורי לדכרי ולאמרי במנניהון כדחוי להון:</p>	<p>33 ומנחתם ונסכיהם לפרים לאילים ולכבשים במספרם כמשפטם:</p>
<p>34 and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.</p>	<p>וצפירא דחטאת חד בר מעלת תדירא ומנחתה ונסכה:</p>	<p>34 ושעיר חטאת אחד מלבד עלת התמיד ומנחתה ונסכה: (ס)</p>
<p>35 On the eighth day ye shall have a solemn assembly: ye shall do no manner of servile work;</p>	<p>ביום תמינא פנישין תהון לכון כל עבדת פולחן לא תעבדון:</p>	<p>מפטיר ביום השמיני עצרת תהיה לכם כל-מלאכת עבודה לא תעשו:</p>

41 (35) עצרת תהיה לכם. עזרים צעשיית מלאכה (חגיגה יח, א). דבר אחר עזרת עזרו מללאת. מלמד שטעון
לינה (ספרי קנא). ומדרשו באגדה (סוכה סס) לפי שכל ימות הרגל הקריבו כנגד ע' אומות וכשצאין ללכת אמר להם
המקום צנקה מכס עשו לי סעודה קטנה כדי שיהנה מכס:

⁴³ (36) פר אחד איל אחד. איל (אלו) כנגד ישראל התעכבו לי מעט עוד. ולשון חזה הוא זה כזנים הנפטרים מאזיהם והוא אומר להם קשה עלי פרידתכם עכבו עוד יום אחד. משל למלך שעשה סעודה וכו' כדאיתא במסכת סוכה (שם) וצמד רבי תנחומא (יז) למדה תורה דרך ארץ שמי שיש לו אכסנאי יום ראשון מאכילו פטומות למחר מאכילו דגים למחר מאכילו צפר בהמה למחר מאכילו קטניות למחר מאכילו ירק פוחת והולך כפרי החג:

⁴⁷ (39) אלה תעשו לה' במועדיכם. דבר הקצוב לחובה:

⁴⁸ (39) לבד מנדריכם. אם צאתם לידור קרצנות צרגל מנוה היא צידכם או נדרים או נדבות שנדרתם כל השנה תקריצום צרגל שמא יקשה לו לחזור ולעלות לירושלים ולהקריב נדריו ונמצא עובר בצל תאחר (ספרי קנז):

¹ (1) ויאמר משה אל בני ישראל. להפסיק הענין דברי רבי ישמעאל לפי שעד כאן דבריו של מקום ופרשת נדרים מתחלת בדבוריו של משה הורן להפסיק תחלה ולומר שחזר משה ואמר פרשה זו לישראל שאם לא כן יש צמ שמע שלא אמר להם זו אלא צפרשת נדרים התחיל דבריו (שם):

³ (2) ראשי המטות. חלק כבוד לנשיאים ללמדם תחלה ואחר כך לכל בני ישראל ומנין שאף שאר הדברות כן תלמוד לומר (שמות לד, לא-לב) וישו צו אליו אהרן וכל הנשיאים בעדה וידבר משה אליהם ואחרי כן נגשו כל בני ישראל. ומה ראה לאומרה כאן למד שהפרת נדרים ביחיד מומחה ואם אין יחיד מומחה מפר בשלשה הדיוטות או יכול שלא אמר משה פרשה זו אלא לנשיאים בלבד נאמר כאן זה הדבר ונאמר בשחוטאי חוץ (ויקרא יז, ב) זה הדבר מה להלן נאמרה לאהרן ולבניו ולכל בני ישראל שנאמר דבר אל אהרן וגו' אף זה נאמרה לכולן (ספרי מטות קנז. נדרים עה, א. ב"ב קכ):

⁴ (2) זה הדבר. משה נתנבא (שמות יא, ד) צכה אמר ה' כחות הלילה. והנביאים נתנבאו צכה אמר ה' מוסף עליהם משה שנמתבא בלשון זה הדבר. דבר אחר זה הדבר מיעוט הוא לומר שהחכם בלשון התורה ובעל (ואצ) בלשון הפרה בלשון הכתוב כאן ואם חלפו אין מותר ואין מופר (ספרי שם. נדרים שם):

36	but ye shall present a burnt-offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD: one bullock, one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;	וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אֵשׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פָּר אֶחָד אֵיל אֶחָד כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם:	36
37	their meal-offering and their drink-offerings for the bullock, for the ram, and for the lambs, shall be according to their number, after the ordinance;	מִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם לֶפָר לְאֵיל וּלְכִבְשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:	37
38	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וְשִׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבָד עֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	38
39	These ye shall offer unto the LORD in your appointed seasons, beside your vows, and your freewill-offerings, whether they be your burnt-offerings, or your meal-offerings, or your drink-offerings, or your peace-offerings.	אֵלֶּה תַעֲשׂוּ לַיהוָה בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבַד מִנְדְּרֵיכֶם וְנִדְבַחֲתִיכֶם וּלְמִנְחֹתֵיכֶם וּלְנִסְכֵיכֶם וּלְשִׁלְמֵיכֶם:	39
XXX	And Moses told the children of Israel according to all that the LORD commanded Moses.	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (פ)	קסס פסוקים
The Haftarah is I Kings 18: 46-19: 21 on page 215.			
2	And Moses spoke unto the heads of the tribes of the children of Israel, saying: This is the thing which the LORD hath commanded.	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־רָאשֵׁי הַמִּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה:	מטות
3	When a man voweth a vow unto the LORD, or sweareth an oath to bind his soul with a bond, he shall not break his word; he shall do according to all that proceedeth out of his mouth.	אִישׁ כִּי־יָדָר נֹדֶר לַיהוָה אֹו־הִשָּׁבַע שְׁבַעַתָּה לְאָסֵר אָסֵר עַל־נַפְשׁוֹ לֹא יַחַל דְּבָרוֹ כְּכָל־הֵיצָא מִפִּיו יַעֲשֶׂה:	3
4	Also when a woman voweth a vow unto the LORD, and bindeth herself by a bond, being in her father's house, in her youth,	וְאִתָּמָא אֲרִי תִדָּר נֹדֶר לַיהוָה יִי וְתִסָּר אָסֵר בְּבֵית אָבִיהָ בְּרִבּוּתָהּ:	4

- 6 (3) נדר. האומר הרי עלי קונם שלא אוכל או שלא אעשה דבר פלוני יכול אפילו נשבע שיאכל נבלות אני קורא עליו ככל היוצא מפיו יעשה תלמוד לומר לאסור אסר לאסור את המותר ולא להחיר את האסור (ספרי שם):
- 7 (3) לא יחל דברו. כמו לא יחלל דברו לא יעשה דבריו חולין (שם):
- 9 (4) בבית אביה. צרעות אביה ואפילו אינה צריטו (שם):
- 10 (4) בעוריה. ולא קטנה ולא צוגרת שהקטנה אין נדרה נדר והצוגרת אינה צרשטו של אביה להפך נדריה ואי זו היא קטנה אמרו צרשטו (נדה מה, ז) צט י"א שנה ויום אחד נדריה נצדקין. אם ידעה לשם מי נדרה ולשם מי הקדישה נדרה נדר. צט י"ב שנה ויום אחד אינה צריכה להצדק:

<p>and her father heareth her vow, or her bond wherewith she hath bound her soul, and her father holdeth his peace at her, then all her vows shall stand, and every bond wherewith she hath bound her soul shall stand.</p>	<p>וְשָׁמַע אָבִיהָ אֶת־גְּדֻלָּהּ וְאָסְרָהּ אֲשֶׁר עַל־נַפְשָׁהּ וְהַחֲרִישׁ לָהּ אָבִיהָ וְקָמוּ כָּל־גְּדֻלָּתֶיהָ וְכָל־אֲסָרָה אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּמוּ:</p>	<p>וְשָׁמַע אָבִיהָ אֶת־גְּדֻלָּהּ וְאָסְרָהּ אֲשֶׁר עַל־נַפְשָׁהּ וְהַחֲרִישׁ לָהּ אָבִיהָ וְקָמוּ כָּל־גְּדֻלָּתֶיהָ וְכָל־אֲסָרָה אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּמוּ:</p>
<p>But if her father disallow her in the day that he heareth, none of her vows, or of her bonds wherewith she hath bound her soul, shall stand; and the LORD will forgive her, because her father disallowed her.</p>	<p>וְאִם אֶעְדִּי אָבִיהָ יִתְּהוֹן בְּיוֹמָא דְשָׁמַע כָּל גְּדֻלָּהּ וְאָסְרָהּ דְאָסְרַת עַל נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּמוּ וּמִן קֳדָם יְיָ יִשְׁתַּבֵּיךּ לָהּ אֲרִי אֶעְדִּי אָבִיהָ יִתְּהוֹן:</p>	<p>וְאִם־הִנִּיא אָבִיהָ אֹתָהּ בְּיוֹם שָׁמָעוֹ כָּל־גְּדֻלָּתָהּ וְאָסְרֶיהָ אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּמוּ וַיְהִי־לָהּ יִסְלַח־לָהּ כִּי־הִנִּיא אָבִיהָ אֹתָהּ:</p>
<p>And if she be married to a husband, while her vows are upon her, or the clear utterance of her lips, wherewith she hath bound her soul;</p>	<p>וְאִם מְהִינָה תִּהְיוּ לְגִבּוֹר וְנִדְרָהּ עָלֶיהָ אוֹ פִּירוּשׁ שִׁפּוּתָהּ דְאָסְרַת עַל נַפְשָׁהּ:</p>	<p>וְאִם־הִיוּ תִּהְיֶיהָ לְאִישׁ וּנְדָרֶיהָ עָלֶיהָ אוֹ מִבְטָא שִׁפְתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ:</p>
<p>and her husband hear it, whatsoever day it be that he heareth it, and hold his peace at her; then her vows shall stand, and her bonds wherewith she hath bound her soul shall stand.</p>	<p>וְשָׁמַע בְּעֻלָּהּ בְּיוֹמָא דְשָׁמַע וְיִשְׁתַּוֵּךְ לָהּ וְיָקוּמוּן גְּדֻלָּתָהּ וְאָסְרָהּ דְאָסְרַת עַל נַפְשָׁהּ יָקוּמוּן:</p>	<p>וְשָׁמַע אִישָׁהּ בְּיוֹם שָׁמָעוֹ וְהַחֲרִישׁ לָהּ וְקָמוּ גְדֻלָּתֶיהָ וְאָסְרָהּ אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּמוּ:</p>
<p>But if her husband disallow her in the day that he heareth it, then he shall make void her vow which is upon her, and the clear utterance of her lips, wherewith she hath bound her soul; and the LORD will forgive her.</p>	<p>וְאִם בְּיוֹמָא דְשָׁמַע בְּעֻלָּהּ אֶעְדִּי יִתְּהוֹן וּבִטְיִל יֵת גְּדֻלָּתָהּ דְעֻלָּהּ וְיִתְּ פִּירוּשׁ שִׁפּוּתָהּ דְאָסְרַת עַל נַפְשָׁהּ וּמִן קֳדָם יְיָ יִשְׁתַּבֵּיךּ לָהּ:</p>	<p>וְאִם בְּיוֹם שָׁמָע אִישָׁהּ יִנִּיא אוֹתָהּ וְהִפְרִי אֶת־גְּדֻלָּתָהּ אֲשֶׁר עָלֶיהָ וְאֵת מִבְטָא שִׁפְתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ וַיְהִי־לָהּ יִסְלַח־לָהּ:</p>

13 (6) ואם הניא אביה אותה. אם מנע אותה מן הנדר כלומר שהפר לה. הנאה זו אינן יודע מה היא כשהוא אומר ואם ציוס שמוע אישה יניא אותה והפר הוא אומר הנאה זו הפרה (ספרי שם) ופשוטו לשון מניעה והסרה וכן (במדבר לב, ז) ולמה תניאון וכן (מהלים קמא, ה) שמן ראש אל יני ראשי וכן (במדבר יד, לד) וידעתם את תנאית. את אשר סרחם מעלי:

14 (6) וה' יסלח לה. צמה הכתוב מדבר צאשה שנדרה צנויר ושמע בעלה והפר לה והיא לא ידעה ועוצרת על נדרה ושומה יין ומטמאה למתים זו היא שצריכה סליחה ואף על פי שהוא מופר ואם המופרים צריכים סליחה קל וחומר לשאינן מופרים (ספרי):

16 (7) ואם היו תהיה לאיש. זו ארוסה או אינו אלא נשואה כשהוא אומר ואם צית אישה נדרה הרי נשואה אומר וכאן בארוסה ובא לחלוק בה שאזיה ובעלה מפירין נדריה הפר האב ולא הפר הצעל או הפר הצעל ולא הפר האב הרי זה אינו מופר ואין צריך לומר אם קיים אחד מהם (שם. נדרים סז):

17 (7) ונדריה עליה. שנדרה צצית אציה ולא שמע בהן אציה ולא הופרו ולא הוקמו (ספרי שם):

19 (8) ושמע אישה וגו'. הרי לך שאם קיים הצעל שהוא קיים (שם):

21 (9) והפר את נדרה אשר עליה. יכול אפילו לא הפר האב תלמוד לומר נעוריה צית אציה כל שנעוריה נרשות אציה היא (קידושין יג. כתובות מו, ב):

<p>10 But the vow of a widow, or of her that is divorced, even every thing wherewith she hath bound her soul, shall stand against her.</p>	<p>וְנָדָר אֶלְמָנָה וְגִירוּשָׁה כָּל אֲשֶׁר-אָסְרָה עַל-נַפְשָׁהּ יָקוּם עָלֶיהָ:</p>	<p>10 וְנָדָר אֶלְמָנָה וְגִירוּשָׁה כָּל אֲשֶׁר-אָסְרָה עַל-נַפְשָׁהּ יָקוּם עָלֶיהָ:</p>
<p>11 And if a woman vowed in her husband's house, or bound her soul by a bond with an oath,</p>	<p>וְאִם-בֵּית אִישָׁה נָדְרָה אוֹ-אָסְרָה אָסֶר עַל נַפְשָׁהּ בְּקִיּוּם:</p>	<p>11 וְאִם-בֵּית אִישָׁה נָדְרָה אוֹ-אָסְרָה אָסֶר עַל נַפְשָׁהּ בְּשִׁבְעָה:</p>
<p>12 and her husband heard it, and held his peace at her, and disallowed her not, then all her vows shall stand, and every bond wherewith she bound her soul shall stand.</p>	<p>וְשָׁמַע אִישָׁהּ וְהִחְרֹשׁ לָהּ לֹא הִנִּיא אֶתָּה וְקִמּוּ כָּל-נִדְרֶיהָ וְכָל-אָסֶר אֲשֶׁר-אָסְרָה עַל-נַפְשָׁהּ יָקוּם:</p>	<p>12 וְשָׁמַע אִישָׁהּ וְהִחְרֹשׁ לָהּ לֹא הִנִּיא אֶתָּה וְקִמּוּ כָּל-נִדְרֶיהָ וְכָל-אָסֶר אֲשֶׁר-אָסְרָה עַל-נַפְשָׁהּ יָקוּם:</p>
<p>13 But if her husband make them null and void in the day that he heareth them, then whatsoever proceeded out of her lips, whether it were her vows, or the bond of her soul, shall not stand: her husband hath made them void; and the LORD will forgive her.</p>	<p>וְאִם בִּטְלָא יְבָטִיל יְתָחוּן בְּעֵלָהּ בְּיוֹמָא דְשָׁמַע כָּל אִפְקוּת שְׁפוּתָהּ לְנִדְרָהּ וּלְאָסֶר נַפְשָׁהּ לֹא יִקְוִמוּן בְּעֵלָהּ בִּטְלִינוּן וּמִן קֳדָם יְיָ יִשְׁתַּבֵּחַ לָהּ:</p>	<p>13 וְאִם-הִפְרֹ יִפֵּר אֶתָּם וְאִישָׁה בְּיוֹם שָׁמְעָהּ כָּל-מוֹצָא שְׁפִתֶיהָ לְנִדְרֶיהָ וּלְאָסֶר נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם אִישָׁהּ הִפְרָם וַיְהִיָּה יִסְלַח-לָהּ:</p>
<p>14 Every vow, and every binding oath to afflict the soul, her husband may let it stand, or her husband may make it void.</p>	<p>כָּל נִדָּר וְכָל קִיּוּמָת אָסֶר לְסִגְפָּא נַפְשָׁהּ בְּעֵלָהּ יִקְוִימוּן וּבְעֵלָהּ יְבָטִילִינוּן:</p>	<p>ישראל כָּל-נִדָּר וְכָל-שְׁבַעַת אָסֶר לְעֹנֶת נַפֶּשׁ אִישָׁהּ יִקְוִימוּ וְאִישָׁהּ יִפְרְנוּ:</p>
<p>15 But if her husband altogether hold his peace at her from day to day, then he causeth all her vows to stand, or all her bonds, which are upon her; he hath let them stand, because he held his peace at her in the day that he heard them.</p>	<p>וְאִם מִשְׁתַּק יִשְׁתַּק לָהּ בְּעֵלָהּ מִיּוֹם לְיוֹם וַיִּשְׁיִים יֵת כָּל נִדְרָהּ אוֹ יֵת כָּל אָסְרָהּ דְּעֵלָה קִיּוּם יְתָחוּן אֲרִי שְׁתִּיק לָהּ בְּיוֹמָא דְשָׁמַע:</p>	<p>15 וְאִם-הִחְרֹשׁ יַחְרִישׁ לָהּ אִישָׁהּ מִיּוֹם אֶל-יוֹם וַיַּחֲקִים אֶת-כָּל-נִדְרֶיהָ אוֹ אֶת-כָּל-אָסְרֶיהָ אֲשֶׁר עָלֶיהָ הִקִּים אֹתָם כִּי-הִחְרֹשׁ לָהּ בְּיוֹם שָׁמְעָהּ:</p>
<p>16 But if he shall make them null and void after that he hath heard them, then he shall bear her iniquity.</p>	<p>וְאִם בִּטְלָא יְבָטִיל יְתָחוּן בְּתֵר דְשָׁמַע וַיִּסְבִּיל יֵת חֻבָּהּ:</p>	<p>16 וְאִם-הִפְרֹ יִפֵּר אֶתָּם אַחֲרֵי שָׁמְעָהּ וַנִּשָּׂא אֶת-עֲוֹנָהּ:</p>

- 23 (10) כל אשר אסרה על נפשה יקום עליה. לפי שאינה לא צרשות אב ולא צרשות צעל וצאלמנה מן הנשואין הכתוב מדבר. אבל אלמנה מן האירוסין מת הצעל נטרקנה וחזרה לרשות האב (ספרי קנד. נדרים סה, א):
- 25 (11) ואם בית אישה נדרה. נשואה הכתוב מדבר (ספרי שם):
- 29 (14) כל נדר וכל שבועת אסר וגו'. לפי שאמר שהצעל מפר יכול כל נדרים צמ שמע תלמוד לומר לענות נפש אינו מפר אלא נדרי ענוי נפש צלצד. והם מפורשים צמסכת נדרים (עט, א):
- 31 (15) מיום אל יום. שלא תאמר מעת לעת לכך נאמר מיום אל יום ללמדך שאין מפר אלא עד שתחשך (שם עו, ב):
- 33 (16) אחרי שמעו. אחרי שמעו וקיים שאמר אפשי בו וחזר והפר לה אפילו בו ציוס (ספרי קנו):
- 34 (16) ונשא את עונה. הוא נכנס תחתיה. למדנו מכאן שהגורס תקלה לחזירו הוא נכנס תחתיו לכל עונשין:

17	These are the statutes, which the LORD commanded Moses, between a man and his wife, between a father and his daughter, being in her youth, in her father's house.	אֵלֶּה הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין־אָב לְבָתוֹ בְּנִעֻרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ: (פ)	17
XXXI	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר: לְאָמֹר:	שני
2	'Avenge the children of Israel of the Midianites; afterward shalt thou be gathered unto thy people.'	נָקֵם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים אַחֲרֵי תֵּאסָף אֶל־עַמִּידָ: אַחֲרַע פּוֹרְעָנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן מִדְיָנָי בְּתֵר בֶּן תִּתְכַנֵּשׁ לְעַמּוֹד:	2
3	And Moses spoke unto the people, saying: 'Arm ye men from among you for the war, that they may go against Midian, to execute the LORD'S vengeance on Midian.	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם לְאָמֹר הִחַלְצוּ מֵאִתְּכֶם אֲנָשִׁים לְצָבָא וַיהוֹי עַל־מִדְיָן לְתֵת נִקְמַת־יְהוָה בְּמִדְיָן: וּמִלֵּיל מֹשֶׁה עִם עַמָּא לְמִימָר זְרִיזוּ מִנְּכֹחַן גּוֹבְרִין לְחִילָא וַיהוֹן עַל מִדְיָן לְמִתֵּן פּוֹרְעָנוֹת דִּין עַמּוּיה דִּי בְּמִדְיָן:	3
4	Of every tribe a thousand, throughout all the tribes of Israel, shall ye send to the war.'	אֶלֶף לַמַּטֵּה אֶלֶף לַמַּטֵּה לְכָל מִטּוֹת יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלְחוּ לְצָבָא: אֶלֶף אֶלֶף לְשַׁבְּטָא אֶלֶף לְשַׁבְּטָא לְכָל שַׁבְּטֵיא דִּישְׂרָאֵל תִּשְׁלְחוּן לְחִילָא:	4
5	So there were delivered, out of the thousands of Israel, a thousand of every tribe, twelve thousand armed for war.	וַיִּמְסְרוּ מֵאֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל אֶלֶף לַמַּטֵּה שְׁנַיִם־עָשָׂר אֶלֶף חֲלוּצֵי צָבָא: וְאַתְּבַחְרוּ מֵאֶלְפֵיא דִּישְׂרָאֵל אֶלֶף לְשַׁבְּטָא תְּרֵי עָשָׂר אֶלְפִין מִזְרָזֵי חִילָא:	5

- 2 (2) מאת המדינים. ולא מאת המואבים שהמואבים נכנסו לדבר מחמת יראה שהיו יראים מהם שיהיו שוללים אותם שלא נאמר אלא (דברים 3, ט) אל תחגר צם מלחמה. אבל מדינים נעצרו על ריצ לא להם. דבר אחר מפני צ' פרידות טובות שיש לי להוציא מהם רוח המואביה ונעמה העמונית (צ"ק לה, 3):
- 4 (3) וידבר משה וגו'. אף על פי ששמע שמיחתו תלויה בדבר עשה צמחה ולא איחר (ספרי קנו):
- 5 (3) החלצו. כהרגמו לשון חלוצי צבא מזוינים:
- 6 (3) אנשים. דייקים וכן (שמות יז, ט) צחר לנו אנשים וכן (דברים א, טו) אנשים חכמים וידועים (תנחומא מטות א):
- 7 (3) נקמת ה'. שהעומד כנגד ישראל כאלו עומד כנגד הקב"ה (שם):
- 9 (4) לכל משות ישראל. לרבות שצט לוי (ספרי שם):
- 11 (5) וימסרו. להודיע שצחן של רועי ישראל כמה הם חציצים על ישראל עד שלא שמעו צמיתתו מה הוא אומר (שמות יז, ד) עוד מעט וסקלוני ומשמעו שמיחת משה תלויה צנקמת מדין לא רצו ללכת עד שנמסרו על כרחן (ספרי שם):

<p>And Moses sent them, a thousand of every tribe, to the war, them and Phinehas the son of Eleazar the priest, to the war, with the holy vessels and the trumpets for the alarm in his hand.</p>	<p>וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה אֶלֶף לַמָּטָה לַצָּבָא אֹתָם וְאֶת־פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן לַצָּבָא וְכָל־הַקֳּדָשׁ וְחֻצְצֹרֹת הַתְּרוּעָה בְּיָדוֹ:</p>	<p>וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה אֶלֶף לַמָּטָה לַצָּבָא אֹתָם וְאֶת־פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן לַצָּבָא וְכָל־הַקֳּדָשׁ וְחֻצְצֹרֹת הַתְּרוּעָה בְּיָדוֹ:</p>
<p>And they warred against Midian, as the LORD commanded Moses; and they slew every male.</p>	<p>וְאֶת־חֲנִילֹו עַל מִדְיָן כִּמְאֹ דַּפְקִיד יְיָ אֵת מֹשֶׁה וְקָטְלוּ כָּל־דְּכוּרָא:</p>	<p>וַיִּצְבְּאוּ עַל־מִדְיָן כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וַיַּהֲרֹגוּ כָּל־זָכָר:</p>
<p>And they slew the kings of Midian with the rest of their slain: Evi, and Rekem, and Zur, and Hur, and Reba, the five kings of Midian; Balaam also the son of Beor they slew with the sword.</p>	<p>וְאֶת־מַלְכֵי מִדְיָן קָטְלוּ עַל עֲלִיָּהוֹן יֵת אֵוִי וְיֵת רֶקֶם וְיֵת צוּר וְיֵת חוּר וְיֵת רֶבֶעַ חַמְשָׁא מַלְכֵי מִדְיָן וְיֵת בַּלְעָם בֶּרֶעַז־קָטְלוּ בַּחֶרֶב:</p>	<p>וְאֶת־מַלְכֵי מִדְיָן הָרְגוּ עַל־חֲלִיָּהֶם אֶת־אֵוִי וְאֶת־רֶקֶם וְאֶת־צוּר וְאֶת־חוּר וְאֶת־רֶבֶעַ חַמְשַׁת מַלְכֵי מִדְיָן וְאֵת בַּלְעָם בֶּן־בְּעוֹר הָרְגוּ בַּחֶרֶב:</p>
<p>And the children of Israel took captive the women of Midian and their little ones; and all their cattle, and all their flocks, and all their goods, they took for a prey.</p>	<p>וַיִּשְׁבּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת נָשֵׁי מִדְיָן וְיֵת טַפְלֵהוֹן וְיֵת כָּל־בְּעִירָהוֹן וְיֵת כָּל־גִּיתֵיהוֹן וְיֵת כָּל־נִכְסֵיהוֹן בְּזוֹ:</p>	<p>וַיִּשְׁבּוּ אֶת־נָשֵׁי מִדְיָן וְאֶת־טַפָּם וְאֵת כָּל־בְּהֶמְתָּם וְאֶת־כָּל־מִקְנֵהֶם וְאֶת־כָּל־חֵילָם בְּזוֹ:</p>
<p>And all their cities in the places wherein they dwelt, and all their encampments, they burnt with fire.</p>	<p>וְיֵת כָּל־קְרֹוּיָהוֹן בְּמִוְתְּבֵיהוֹן וְיֵת כָּל־בֵּית סֻגְדָּתָהוֹן אֹקִידוּ בְּנוֹרָא:</p>	<p>וְאֵת כָּל־עִרְיָהֶם בְּמוֹשְׁבָתָם וְאֵת כָּל־טִירָתָם שָׂרְפוּ בְּאֵשׁ:</p>

13 (6) אותם ואת פינחס. מגיד שהיה פינחס שקול כנגד כולם. ומפני מה הלך פינחס ולא הלך אלעזר אמר הקצ"ה מי שהתחיל במצוה שהרג כוזבי בת צור יגמור (תנחומא ס). דבר אחר שהלך לנקום נקמת יוסף אבי אמו שנאמר (בראשית לו, לו) והמדינים מכרו אותו (ספרי שם) ומנין שהיה אמו של פנחס משל יוסף שנאמר (שמות ו, כה) מבנות פוטיאל מזרע יתרו שפיטם עגלים לעבודת אלילים ומזרע יוסף שפטפט ביצרו. דבר אחר שהיה משוח מלחמה (סוטה מג, א):

14 (6) וכלי הקדש. זה הארון והציץ שהיה בלעם עמהם ומפריח מלכי מדין בכשפים והוא עצמו פורח עמהם הראה להם את הציץ שהם חקוקו בו והם נופלים לכך נאמר על חלליהם במלכי מדין שנופלים על החללים מן האויר וכן בבלעם כתיב (בספר יהושע יג, כב) אל חלליהם (תנחומא ד):

15 (6) בידו. ברשותו וכן (במדבר כא, כ) ויקח את כל ארצו מידו (ספרי קנו):

18 (8) חמשת מלכי מדין. וכי איני רואה שחמשה מנה הכתוב למה הוזקק לומר חמשת אלא ללמדך ששור כולם צענה והשווה כולם בצורעות. בלעם הלך שם ליטול שכר עשרים וארבעה אלף שהפיל מישראל צענתו ויאל ממדין לקראת ישראל ומשילן ענה רעה אמר להם אם כשהייתם ששים רבוא לא יכולתם להם. ועכשיו צי"ב אלף אתם צאים להלחם. נתנו לו שכרו משלם ולא קפחוהו (שם):

19 (8) בחרב. הוא צא על ישראל והחליף אומנתו באומנותם שאין נוסעים אלא בפיהם על ידי תפלה ובקשה. וצא הוא ותפש אומנותם לקללם בפיו אף הם צאו עליו והחליפו אומנותם באומנות האומות שצאין בחרב שנאמר (בראשית כז, מ) ועל חרבך תחיה:

22 (10) שירתם. מקום פלטרין שלהם (ספרי שם) שהוא לשון מושב כומרים יודעי חוקיהם. דבר אחר לשון מושב שריהם כמו שמתורגם (ש"א ו, ח) קרני פלשתים טורני פלשתאי:

11 And they took all the spoil, and all the prey, both of man and of beast.	וַיִּקְחוּ אֶת-כָּל-הַשָּׁלָל וַיָּבִיאוּ יָת כָּל-עֲדָה וְיָת כָּל-דְּבַר תַּאֲבָא בְּאִנְשָׁא וּבְבְעִירָא:	11 וַיִּקְחוּ אֶת-כָּל-הַשָּׁלָל וַיָּבִיאוּ יָת כָּל-הַמִּלְחָמָה בְּאִדָּם וּבְכָל-מִשְׁחָה וְאֶל-אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל-עֲדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַשְּׁבִי וְאֶת-הַמִּלְחָמָה וְאֶת-הַשָּׁלָל אֶל-הַמַּחֲנֶה אֶל-עֵרְבַת מוֹאָב אֲשֶׁר-עַל-יַרְדֵּן יֵרֵחוֹ: (ס)
12 And they brought the captives, and the prey, and the spoil, unto Moses, and unto Eleazar the priest, and unto the congregation of the children of Israel, unto the camp, unto the plains of Moab, which are by the Jordan at Jericho.	וַיָּבִיאוּ מֹשֶׁה וְאֱלֶעָזָר כָּהֵנָא וְכָל רִבְרֵי כְנַשְׁתָּא לְקַדְמוֹתֵהוֹן לְמִשְׁרֵיתָא:	12 וַיָּבִיאוּ מֹשֶׁה וְאֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן וְכָל-נְשִׂאֵי הָעֵדָה לְקִרְיָתָם אֶל-מַחֲוֶיךָ לַמַּחֲנֶה:
13 And Moses, and Eleazar the priest, and all the princes of the congregation, went forth to meet them without the camp.	13 וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל-פְּקוּדֵי הַחֵיִל שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת הַבָּאִים מִצִּבְיָא הַמִּלְחָמָה:	14 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה הַחַיִּיתֶם כָּל-נַפְשָׁה:
14 And Moses was wroth with the officers of the host, the captains of thousands and the captains of hundreds, who came from the service of the war.	15 And Moses said unto them: 'Have ye saved all the women alive?	15 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה הַחַיִּיתֶם כָּל-נַפְשָׁה:
16 Behold, these caused the children of Israel, through the counsel of Balaam, to revolt so as to break faith with the LORD in the matter of Peor, and so the plague was among the congregation of the LORD.	16 הֵן הִנֵּה הָיוּ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעִצְתָּ בַלְעָם לְשַׁקְרָא שְׁקֵר קָדָם יי' עַל עֵיסַק פְּעוֹר וְחַתּוֹת מַחֲתָא בְּכַנְשָׁתָא דִּיִּי:	16 הֵן הִנֵּה הָיוּ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדִבְרֵ בַלְעָם לְמַסֵּר-מַעַל בִּיהוָה עַל-דְּבַר-פְּעוֹר וְתָהִי הַמִּגַּפָּה בְּעֵדַת יְהוָה:

24 (11) ויקחו את כל השלל וגו'. מגיד שהיו כשרים ודיקים ולא נחשדו על הגזל לשלוח יד בצזה שלא ברשות שנאמר את כל השלל וגו' ועליהם מפורש בקבלה (שה"ש ו', א) שניך כעדר הרחלים וגו'. אף אנשי המלחמה שצריך כולם נדיקים (ספרי טז):

25 (11) שלל. הן מטלטלין של מלבוש וחשיטין:

26 (11) בז. הוא ציזת מטלטלין שאינם חכשיטין:

27 (11) מלקוח. אדם ובהמה. ובמקום שכתוב שזי אלל מלקוח שזי באדם ומלקוח בבהמה:

30 (13) ויצאו משה ואלעזר הכהן. לפי שראו את נערי ישראל יוצאים לחטוף מן הצזה (שם):

32 (14) ויקצף משה על פקודי החיל. ממונים על החיל ללמדך שכל סרחון הדור תלוי בגדולים שיש כח בידם למחות (שם):

35 (16) הן הנב. מגיד שהיו מכירין אותן. זו היא שנכשל פלוני בה (ספרי וטא):

36 (16) בדבר בלעם. אמר להם אפילו אתם מכניסים כל המונות (ס"א האומות) שבעולם אין אתם יכולים להם שמא מרובים אתם מן המצרים שהיו שם מאות רכב צחור צואו ואשיאכם ענה. אלהיהם של אלו שונא זמה הוא וכו' כדאיתא בחלק (סנהדרין קו, א) ובספרי (שם):

- 17 Now therefore kill every male
among the little ones, and kill
every woman that hath known
man by lying with him.
- 18 But all the women children, that
have not known man by lying
with him, keep alive for
yourselves.
- 19 And encamp ye without the
camp seven days; whosoever hath
killed any person, and whosoever
hath touched any slain, purify
yourselves on the third day and
on the seventh day, ye and your
captives.
- 20 And as to every garment, and all
that is made of skin, and all
work of goats' hair, and all
things made of wood, ye shall
purify.'
- 21 And Eleazar the priest said unto
the men of war that went to the
battle: 'This is the statute of the
law which the LORD hath
commanded Moses:
- וְכַעַן קָטְלוּ כָל דְּכוּרָא
בְּטַפְּלָא וְכָל אִתְּתָא דִּידַעַת
גִּבְרָא לְמִשְׁכָּבִי דְּכוּרָא
קָטְלוּ:
- וְכָל טַפְּלָא בְּנִשְׂיָא דִּלָּא
יָדְעָא מִשְׁכָּבִי דְּכוּרָא קִיִּימוּ
לְכוּן:
- וְאַתּוֹן שְׂרוּ מִבֵּרָא
לְמִשְׁרִיתָא שִׁבְעָא יוֹמִין
כָּל דְּקָטַל נַפְשָׁא וְכָל
דְּקָרַב בְּקַטִּילָא תְּדוּן
עַלּוּהִי בְיוֹמָא תְּלִיתָאָה
וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה אַתּוֹן
וּשְׁבִיכוּן:
- וְכָל-בְּגָד וְכָל-כְּלִי-עוֹר
וְכָל-מַעֲשֵׂה עֲזִים
וְכָל-כְּלִי-עֵץ תִּתְּחַטְּאוּ: (ס)
- וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן
אֶל-אֲנָשֵׁי הַצָּבָא הַבָּאִים
לְמִלְחָמָה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה
אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה:

38 (17) וְכָל אִשָּׁה יוֹדַעַת אִישׁ. רְאוּיָה לְהַצֵּל אֶף עַל פִּי שְׁלָא נִצְעֵלָה וּלְפָנֵי הַנִּץ הַעֲבִירוּם וְהָרְאוּיָה לְהַצֵּל פָּנִיהַ מוֹרִיקוֹת (יִצְמוֹת ס, ז):

39 (17) הָרָגוּ. לְמַה חֹזֵר וְאָמַר לְהַפְסִיק הָעֵנִין דְּצָרִי רַבִּי יִשְׁמַעֲלָל שָׂאֵם אֲנִי קוֹרָא הָרָגוּ כָּל זָכָר בְּטָף וְכָל אִשָּׁה יוֹדַעַת אִישׁ וְכָל הַטָּף בְּנָשִׁים וְגו' אִינִי יוֹדַע אֵם לְהָרוֹג (וְכָל אִשָּׁה יוֹדַעַת) עִם הַזְכָּרִים אִם לְהַחְיֹת עִם הַטָּף לִכְךָ נֹאמַר הָרָגוּ (סְפָרִי קִנּוּ):

42 (19) מִחוּץ לַמַּחֲנֶה. שְׁלָא יִכְנְסוּ לַעֲזֵרָה:

43 (19) כָּל הָרוֹג נָפֵשׁ. רַבִּי מֵאִיר אָמַר צְהוּרָא דְּצָר הַמְקַבֵּל טוֹמָאָה הַכְּחוּצָא מִדְּצָר וּלְמִדָּךְ הַכְּחוּצָא שֶׁכָּלִי מִטְמֵא אִדָּם בְּחֻצְרֵי הַמֶּת כֹּאֵל נֹוֹגַע בְּמֵת עֲלָמוּ אִם יִכּוֹל אֲפִילוּ זָרֵק צוּ חֵץ וְהָרָגוּ תִּלְמוּד לֹוֹמַר וְכָל הַנּוֹגַע בְּחִלָּל מִקִּישׁ הוֹרָא לְנוֹגַע מֵה נֹוֹגַע עַל יְדֵי חֻצְרֵי אֶף הוֹרָא עַל יְדֵי חֻצְרֵי (סְפָרִי חֻקַּת קִנּוּ):

44 (19) תִּתְּחַטְּאוּ. בְּמִי נִדָּה כְּדִין שֶׁאֵר טְמֵאִי מִתִּים שֶׁאֵף לְצָרִי הָאוֹמְרִים (יִצְמוֹת ס, ז. סָא, א) קִצְרֵי עוֹבְדֵי גִילּוּלִים אִינִן מִטְמֵאִין בְּחֵלֶל שֶׁנֶּאֱמַר (יִחְזָקֵל לָד, לָא) וְאַתּוֹן נֶאֱמַר לֹאֵן מִרְעִיתִי אִדָּם אִתָּם אִתָּם קְרוּיִין אִדָּם וְאִין עוֹבְדֵי גִילּוּלִים קְרוּיִין אִדָּם. מוֹדָה הוּא שֶׁהַעוֹבְדֵי גִילּוּלִים מִטְמֵאִין בְּמִגַּע וּבְמִשָּׁא שְׁלָא נֹאמַר אִדָּם אִלָּא אִלָּא טוֹמָאָה אֲהֵלִים שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבָּר יט, יד) אִדָּם כִּי יָמוּת בְּחֵלֶל:

45 (19) אַתָּם וּשְׁבִיכֵם. לֹא שֶׁנֶּחֱכָרִים מִקְּבָלִין טוֹמָאָה וְנִרְכִּין הוּאֵה אִלָּא מֵה אִתָּם בְּנֵי צָרִית אֶף שְׂצִיכֵם כְּשִׁיבּוֹאוֹ לְצָרִית וַיִּטְמְאוּ נִרְכִּין הוּאֵה (סְפָרִי קִנּוּ):

47 (20) וְכָל מַעֲשֵׂה עֲזִים. לְהַצִּיא כְּלֵי הַקְּרָנִים וְהַטְּלָפִים וְהַעֲצָמוֹת (ת"כ. חוֹלִין כה, ז):

49 (21) וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְגו'. לְפִי שֶׁצָּא מִשֶּׁה לְכָלֵל כְּעִם צָא לְכָלֵל טַעוֹת שֶׁנֶּחֱעֲלָמוּ מִמֶּנּוּ הַלְכוֹת גִּיעוּלֵי נִכְרִים וְכֵן אִתָּה מוֹצֵא בְּשִׁמְיִנִי לְמַלְּאוּם שֶׁנֶּאֱמַר (וִיקְרָא י, יז) וִיקְרֹף (מִשֶּׁה) עַל אֲלַעֲזָר וְעַל אִיתְמַר צָא לְכָלֵל כְּעִם צָא לְכָלֵל טַעוֹת וְכֵן (בְּמִדְבָּר כ, יא) בְּשִׁמְעוּ נֹא הַמּוֹרִים וַיֵּךְ אֶת הַסֵּלַע עַל יְדֵי הַכְּעַם טַעֵה (סְפָרִי שֵׁם):

50 (21) אֲשֶׁר צִוָּה דְּה' וְגו'. תִּלָּה הַהוֹרָאָה צָרָו (שֵׁם):

- 22 Howbeit the gold, and the silver, the brass, the iron, the tin, and the lead, אֵת־הַזָּהָב וְאֶת־הַכֶּסֶף בָּרָם יְתִיבָהּ וְיֵת כֶּסֶף אֶת־הַנְּחָשֶׁת אֶת־הַבַּרְזֵל יְתִיבָהּ וְיֵת נְחָשׁ אֶת־הַבַּרְזֵל וְיֵת אֲבָרָהּ אֶת־הַבְּדִיל וְאֶת־הַעֲפָרֶת:
- 23 every thing that may abide the fire, ye shall make to go through the fire, and it shall be clean; nevertheless it shall be purified with the water of sprinkling; and all that abideth not the fire ye shall make to go through the water. כָּל־מִדְּעָם דִּמְתַּעַל בְּנוֹרָא תַעֲבְרוּנִיהָ בְּנוֹרָא וְיִדְכִי בָרָם בְּמִי אֲדִיּוּתָא וְיִתְדִי וְכָל־דְּלָא מִתַּעַל בְּנוֹרָא תַעֲבְרוּנִיהָ בְּמִיָּא:
- 24 And ye shall wash your clothes on the seventh day, and ye shall be clean, and afterward ye may come into the camp. וְתַחֲוֹרוּן לְבוּשֵׁיכֶם בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְתִדְפוּן וְבָתַר כֵּן תֵּיעֲלוּן לְמִשְׁרֵיתָא: וְכַבְּסֶתֶם בְּגֵדֵיכֶם בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי וְטַהַרְתֶּם וְאַחַר תָּבֹאוּ אֶל־הַמַּחֲנֶה: (ס)
- 25 And the LORD spoke unto Moses, saying: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִיּוֹמָר:
- 26 'Take the sum of the prey that was taken, both of man and of beast, thou, and Eleazar the priest, and the heads of the fathers' houses of the congregation; שָׂא אֶת־רֹאשׁ מִלְּקוֹחַ הַשְּׂבִי בְּאָדָם וּבַבְּהֵמָה אֹתָהּ וְאַלְעֹזֶר הַכֹּהֵן וְרָאשֵׁי אֲבוֹת הָעֵדָה: קָבִיל יְתִיבָהּ חֹשֶׁבֶן דְּבִרְתָּ שְׂבִיָּא בְּאַנְשָׁא וּבַבְּעִירָא אֶת־וְאַלְעֹזֶר כְּהֵנָּא וְרִישֵׁי אֲבֹתָהּ כְּנִשְׁתָּא:
- 27 and divide the prey into two parts: between the men skilled in war, that went out to battle, and all the congregation; וְחֲצִיתָ אֶת־הַמִּלְּקוֹחַ בֵּין תַּפְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיֵּצְאִים לְצָבָא וּבֵין כָּל־הָעֵדָה: וְתַפְלִיג יְתִיבָהּ דְּבִרְתָּא בֵּין גּוֹבְרֵי מִגִּידֵי קָרְבָּא דְּנִפְקוּ לְחִילָא וּבֵין כָּל־כְּנִשְׁתָּא:

52 (22) אך את הזהב וגו'. אף על פי שלא הזהיר לכס משה אלא על הלכות טומאה עוד יש להזהיר לכס על הלכות גיעול. ואף לשון מיעוט כלומר ממעטין אחס מלהשתמש בכלים אפילו לאחר טהרתן מטומאת המת עד שיטהרו מזליעת איסור נבלות. ורבותינו אמרו (יל"ש תשפ"ה) אף את הזהב לומר שצריך להעביר חלודה שלו קודם שיגיעילנו וזהו לשון אף שלא יחא שם חלודה אף המתכת יהיה כמות שהוא:

54 (23) כל דבר אשר יבא באש. לצשל צו כלום: (23) תעבירו באש. כדרך תשמישו הגעלתו מה שתשמישו על ידי חמין יגיעילנו צחמין ומה שתשמישו על ידי צלי כגון השפוד והאסכלה ילצנו צאור (ע"ז עה, צ):

56 (23) אך במי נדה יתחטא. לפי פשוטו חטוי זה לטהרו מטומאת מת אמר להם צריכין הכלים גיעול לטהרם מן האיסור וחטוי לטהרם מן הטומאה. ורבותינו דרשו (שם) מכאן שאף להכשירן מן האיסור הטעין טבילה לכלי מתכות ומי נדה הכתובים כאן דרשו מים הראוים לטבול בהם נדה. וכמה הם מ' סאה:

57 (23) וכל אשר לא יבא באש. כל דבר שאין תשמישו על ידי האור כגון כוסות וכלוחיות שתשמישן צנזון ולא בלעו איסור:

58 (23) תעבירו במים. מטבילו ודיו ודוקא כלי מתכות (שם):

60 (24) אל המחנה. למחנה שכינה שאין טומא מת טעון שילוח ממחנה לויה וממחנה ישראל (פסחים סו, צ):

63 (26) שא את ראש. קח את השצון:

65 (27) וחצית את המלקוח בין תפשי המלחמה וגו'. חציו לחלו וחציו לחלו:

<p>and levy a tribute unto the LORD of the men of war that went out to battle: one soul of five hundred, both of the persons, and of the beeves, and of the asses, and of the flocks;</p>	<p>וּתְפָרִישׁ נְסִיבָא קָדָם יי מן גּוֹבְרֵי מְגִיחֵי קֶרֶבָא דְנִפְקוּ לְחִילָא חֲדָא נַפְשָׁא מִחֲמִישׁ מָאָה מִן אֲנָשָׁא וּמִן תּוֹרֵי וּמִן חֲמָרֵי וּמִן עֲנָא:</p>	<p>וְהִרְמֹתָ מִכֶּסֶּל לַיהוָה מֵאֵת אֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיִּצְאִים לְצָבָא אֶחָד נֶפֶשׁ מִחֲמֵשׁ הַמָּאוֹת מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבָּקָר וּמִן־הַחֲמָרִים וּמִן־הַצֹּאן:</p>
<p>take it of their half, and give it unto Eleazar the priest, as a portion set apart for the LORD.</p>	<p>מִפְּלִגּוּתְהוֹן תִּסְבִּין וְתַתְּנוּן לְאַלְעָזָר כֶּהֱנָא אֶפְרָשֻׁתָּא קָדָם יי:</p>	<p>מִמִּחְצֵיתָם תִּקְחוּ וְנִתְּתָה לְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן תְּרוּמָה יְהוָה:</p>
<p>And of the children of Israel's half, thou shalt take one drawn out of every fifty, of the persons, of the beeves, of the asses, and of the flocks, even of all the cattle, and give them unto the Levites, that keep the charge of the tabernacle of the LORD.'</p>	<p>וּמִפְּלִגּוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּסְבִּי חֶד דִּיתְחַד מִן חֲמִשִּׁין מִן אֲנָשָׁא מִן תּוֹרֵי מִן חֲמָרֵי וּמִן עֲנָא מִכָּל בְּעִירָא וְתַתִּין יְתָהוֹן לְלִוִּיָּא נְטָרֵי מִטְּרַת מִשְׁכְּנָא דיי:</p>	<p>וּמִמִּחְצֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל תִּקְחוּ אֶחָדוֹ אֶחָד מִן־הַחֲמִשִּׁים מִן־הָאָדָם מִן־הַבָּקָר מִן־הַחֲמָרִים וּמִן־הַצֹּאן מִכָּל־הַבְּהֵמָה וְנִתְּתָה אֹתָם לְלִוִּים שְׁמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן יְהוָה:</p>
<p>And Moses and Eleazar the priest did as the LORD commanded Moses.</p>	<p>וַעֲבַד מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר כֶּהֱנָא כְּמָא דְפִקִּיד יי יְת מֹשֶׁה:</p>	<p>וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:</p>
<p>Now the prey, over and above the booty which the men of war took, was six hundred thousand and seventy thousand and five thousand sheep,</p>	<p>וְהָיָה דְּבִרְתָּא שְׂאָר בְּזָא דְּבִזּוּ עָמָא דְנִפְקוּ לְחִילָא עֲנָא שִׁית מָאָה וְשִׁבְעִין וַחֲמִשָּׁא אֶלְפִין:</p>	<p>וַיְהִי הַמִּלְקוֹחַ יֵתֵר הַבֹּזֹ אֲשֶׁר בָּזְזוּ עִם הַצָּבָא צֹאן שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וְשִׁבְעִים אֶלֶף וַחֲמִשָּׁת אֶלְפִים:</p>
<p>and threescore and twelve thousand beeves,</p>	<p>וְתוֹרֵי שִׁבְעִין וְתֵרִין אֶלְפִין:</p>	<p>וּבָקָר שְׁנַיִם וְשִׁבְעִים אֶלֶף:</p>
<p>and threescore and one thousand asses,</p>	<p>וַחֲמָרֵי שְׁתֵּין וְחֵד אֶלְפִין:</p>	<p>וַחֲמָרִים אֶחָד וְשָׁשִׁים אֶלֶף:</p>
<p>and thirty and two thousand persons in all, of the women that had not known man by lying with him.</p>	<p>וְנַפְשָׁא דְאֲנָשָׁא מִן נְשִׂיאָ דְלֹא יָדְעָא מִשְׁכָּבִי דְכוּרָא כָּל נַפְשָׁתָא תְּלָתִין וְתֵרִין אֶלְפִין:</p>	<p>וְנֶפֶשׁ אָדָם מִן־הַנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ מִשְׁכָּב זָכָר כָּל־נֶפֶשׁ שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף:</p>
<p>And the half, which was the portion of them that went out to war, was in number three hundred thousand and thirty thousand and seven thousand and five hundred sheep.</p>	<p>וְהָיָה פְּלִגּוּתָא חוּלְקָא גּוֹבְרִיא דְנִפְקוּ לְחִילָא מִנִּין עֲנָא תְּלָת מָאָה וְתְּלָתִין וְשִׁבְעָא אֶלְפִין וַחֲמִישׁ מָאָה:</p>	<p>וְהָיָה הַמִּחְצֵה חֶלֶק הַיִּצְאִים בְּצָבָא מִסְפָּר הַצֹּאן שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְשִׁבְעַת אֶלְפִים וַחֲמֵשׁ מָאוֹת:</p>

⁷¹ (32) ויהי המלקוח יתר הבז. לפי שלא נטוו להריס מכס מן המטלטלין אלא מן המלקוח כתב את הלשון הזה ויהי המלקוח שזל לכלל חלוקה ולכלל מכס שהיה עודף על זו המטלטלין אשר בזו עס הכבא איש לו ולא זל לכלל חלוקה מספר הזלן וגו':

37	And the LORD'S tribute of the sheep was six hundred and threescore and fifteen.	וַיְהִי הַמָּכֶס לַיהוָה מִן־הַצֹּאן שֵׁשׁ מֵאוֹת חֲמֵשׁ וְשִׁבְעִים:	37
38	And the beeves were thirty and six thousand, of which the LORD'S tribute was threescore and twelve.	וַתִּבָּקֶר שְׁשָׁה וּשְׁלָשִׁים אַלְף וּמִכְסָם לַיהוָה שְׁנַיִם וְשִׁבְעִים:	38
39	And the asses were thirty thousand and five hundred, of which the LORD'S tribute was threescore and one.	וַחֲמֹרִים שְׁלָשִׁים אַלְף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וּמִכְסָם לַיהוָה אֶחָד וְשָׁשִׁים:	39
40	And the persons were sixteen thousand, of whom the LORD'S tribute was thirty and two persons.	וַנִּפְשׁ אָדָם שְׁשָׁה עָשָׂר אַלְף וּמִכְסָם לַיהוָה שְׁנַיִם וּשְׁלָשִׁים נֶפֶשׁ:	40
41	And Moses gave the tribute, which was set apart for the LORD, unto Eleazar the priest, as the LORD commanded Moses.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־מִכְסֵי תְרוּמַת יְהוָה לְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:	41
42	And of the children of Israel's half, which Moses divided off from the men that warred—	וּמִמַּחְצִית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חָצָה מֹשֶׁה מִן־הָאֲנָשִׁים הַצֹּבָאִים:	חמישי 42
43	now the congregation's half was three hundred thousand and thirty thousand and seven thousand and five hundred sheep,	וַתְּהִי פִלְגוֹת כְּנִשְׁתָּא מִן עֲנָא תֵּלַת מֵאָה וַתִּלְתִּין וְשִׁבְעָא אַלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:	43
44	and thirty and six thousand beeves,	וַתִּבָּקֶר שְׁשָׁה וּשְׁלָשִׁים אַלְף:	44
45	and thirty thousand and five hundred asses,	וַחֲמֹרִים שְׁלָשִׁים אַלְף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת:	45
46	and sixteen thousand persons—	וַנִּפְשׁ אָדָם שְׁשָׁה עָשָׂר אַלְף:	46
47	even of the children of Israel's half, Moses took one drawn out of every fifty, both of man and of beast, and gave them unto the Levites, that kept the charge of the tabernacle of the LORD; as the LORD commanded Moses.	וַיִּקַּח מֹשֶׁה מִמַּחְצֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הָאֲחֹזֹ אֶתָּה מִן־הַחֲמִשִּׁים מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבְּהֵמָה וַיִּתֵּן אֹתָם לְלוֹוִים שְׁמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:	47

82 (42) וממחצית בני ישראל אשר חצה משה. לעדה. והוציאה להם מן האנשים הנוצרים:

84 (43) ותהי מחצת העדה. כן וכך:

89 (47) ויקח משה וגו':

- 48 And the officers that were over the thousands of the host, the captains of thousands, and the captains of hundreds, came near unto Moses;
- 49 and they said unto Moses: 'Thy servants have taken the sum of the men of war that are under our charge, and there lacketh not one man of us.
- 50 And we have brought the LORD'S offering, what every man hath gotten, of jewels of gold, armlets, and bracelets, signet-rings, ear-rings, and girdles, to make atonement for our souls before the LORD.'
- 51 And Moses and Eleazar the priest took the gold of them, even all wrought jewels.
- 52 And all the gold of the gift that they set apart for the LORD, of the captains of thousands, and of the captains of hundreds, was sixteen thousand seven hundred and fifty shekels.—
- 53 For the men of war had taken booty, every man for himself.—
- 54 And Moses and Eleazar the priest took the gold of the captains of thousands and of hundreds, and brought it into the tent of meeting, for a memorial for the children of Israel before the LORD.
- וַיִּקְרְבוּ אֶל-מֹשֶׁה הַפְּקָדִים וְקָרִיבוּ לְפָנֵי מֹשֶׁה דְּמֻמוֹנָם
אֲשֶׁר לְאַלְפֵי הַצָּבָא שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת:
וַיֹּאמְרוּ אֶל-מֹשֶׁה עֲבָדֶיךָ וְנָשָׂאוּ אֶת-רֹאשׁ אֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר בְּיָדֵנוּ וְלֹא-נִפְקַד מִמֶּנּוּ אִישׁ:
וְנִקְרָב אֶת-קָרְבָּנוֹ יְהוָה אִישׁ אֲשֶׁר מָצָא כְּלִי-זָהָב אֲצַעְדָּה וְצִמִּיד טַבַּעַת עֲגִיל וְכוּמָז לְכַפֵּר עַל-נַפְשֵׁינוּ לִפְנֵי יְהוָה:
וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת-הַזָּהָב מֵאֵתָם כָּל כְּלֵי מַעֲשֵׂה:
וַיְהִי כָל-זָהָב הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הָרִימוּ לַיהוָה שְׁשֶׁה עָשָׂר אֵלֶף שֶׁבַע-מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאֵת שָׂרֵי הַמֵּאוֹת:
וְהָיוּ כָּל-זָהָב הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הָרִימוּ לַיהוָה שְׁשֶׁה עָשָׂר אֵלֶף שֶׁבַע-מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאֵת שָׂרֵי הַמֵּאוֹת:
אֲנָשֵׁי הַצָּבָא בָּזְזוּ אִישׁ לוֹ:
וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת-הַזָּהָב מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאֵת שָׂרֵי הַמֵּאוֹת וַיָּבִיאוּ אֹתוֹ אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּזְכְּרוּן לִבְנֵי-יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי יְהוָה: (פ)

91 (48) הפקודים. הממונים:

92 (49) ולא נפקד. ולא נחסר ותרגומו ולא שגא אף הוא כלשון ארמי חסרון כמו (בראשית לא, לט) אנכי אחטונה תרגומו דהות שגיא ממנינא וכן (שמואל-א כ, יח) כי יפקד מושבך. יחסר מקום מושבך. איש הרגיל לישב שם וכן (שם כז) ויפקד מקום דוד. נחסר מקומו ואין איש יושב שם:

93 (50) אצעדה. אלו צמידים של רגל:

94 (50) וצמיד. של יד:

95 (50) עגיל. נזמי חוזן:

96 (50) וכוז. דפוס של בית הרחם לכפר על ההור הלז של בנות מדין:

<p>XXXII Now the children of Reuben and the children of Gad had a very great multitude of cattle; and when they saw the land of Jazer, and the land of Gilead, that, behold, the place was a place for cattle,</p>	<p>וּבְעִיר סְגִי הָיָה לְבָנֵי רְאוּבֵן וּלְבָנֵי גָד תְּקִיף לַחֲדָא וַחֲזוּ יְת אֶרֶץ יַעֲזֹר וְיֵת אֶרֶץ גִּלְעָד וְהָא אֶתְרָא אֶתֶר כְּשֶׁר לְבֵית בְּעִיר:</p>	<p>וּמִקְנֵהוּ רַב הָיָה לְבָנֵי רְאוּבֵן וּלְבָנֵי-גָד עֲצוּם מְאֹד וַיֵּרְאוּ אֶת-הָאָרֶץ יַעֲזֹר וְאֶת-אֶרֶץ גִּלְעָד וַהֲגִהָ הַמָּקוֹם מָקוֹם מִקְנֵה:</p>
<p>2 the children of Gad and the children of Reuben came and spoke unto Moses, and to Eleazar the priest, and unto the princes of the congregation, saying:</p>	<p>וַיָּבֹאוּ בְנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַיֹּאמְרוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-עֲלֵעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל-אֲלֵעָזָר וְאֶל-נְשִׂאֵי הָעֵדָה לֵאמֹר:</p>	<p>וַיָּבֹאוּ בְנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַיֹּאמְרוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-עֲלֵעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל-נְשִׂאֵי הָעֵדָה לֵאמֹר:</p>
<p>3 'Ataroth, and Dibon, and Jazer, and Nimrah, and Heshbon, and Elealeh, and Sebam, and Nebo, and Beon,</p>	<p>עֲטָרוֹת וְדִיבּוֹן וַיַּעֲזֹר וְנִמְרָה וְחֶשְׁבּוֹן וְאֶלְעָלָה וּשְׁבָם וּנְבוֹ וּבְעֵן:</p>	<p>עֲטָרוֹת וְדִיבּוֹן וַיַּעֲזֹר וְנִמְרָה וְחֶשְׁבּוֹן וְאֶלְעָלָה וּשְׁבָם וּנְבוֹ וּבְעֵן:</p>
<p>4 the land which the LORD smote before the congregation of Israel, is a land for cattle, and thy servants have cattle.'</p>	<p>אֶרֶץ דְּמָחָא יְיָ יֵת יִתְבַּחֵא קֳדָם כְּנִשְׁתָּא דִּישְׂרָאֵל אֶרֶץ כְּשֶׁרָא לְבֵית בְּעִיר הִיא וּלְעַבְדֵּיךָ אֵת בְּעִיר:</p>	<p>הָאָרֶץ אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה לִפְנֵי עַבְדֵּי יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ מִקְנֵה הוּא וְלְעַבְדֶּיךָ מִקְנֵה: (ס)</p>
<p>5 And they said: 'If we have found favour in thy sight, let this land be given unto thy servants for a possession; bring us not over the Jordan.'</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ אִם אֲשַׁכְחֵנָּה רַחֲמִין בְּעֵינֶיךָ תַתִּיחִיב אֶרֶץ הָרָא לְעַבְדֶּיךָ לְאַחְסָנָא לֹא תַעֲבִירֵנָּה יְת יַרְדֵּנָּה:</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ אִם-מִצָּאנוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ יִתֵּן אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת לְעַבְדֶּיךָ לְאַחְזָהּ אֶל-תַּעֲבִירֵנוּ אֶת-הַיַּרְדֵּן:</p>
<p>6 And Moses said unto the children of Gad and to the children of Reuben: 'Shall your brethren go to the war, and shall ye sit here?</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְבְנֵי-גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן הֲאֶחֱיִיכֻן יִיתוּן לְאַנְחָא קִרְבָּא וְאַתּוּן תִּתְבּוּן הֲכָא:</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְבְנֵי-גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן הֲאֶחֱיִיכֶם יָבֹאוּ לְמִלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹה:</p>
<p>7 And wherefore will ye turn away the heart of the children of Israel from going over into the land which the LORD hath given them?</p>	<p>וְלָמָּה תּוֹנִזוּן יֵת לְבָא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִלְּמַעְבַּר לְאַרְעָא דִּיהֵב לְהוֹן יְיָ:</p>	<p>וְלָמָּה (כ' תנואון) [ק' תניאון] אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִעֵבֶר אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם יְהוָה:</p>
<p>8 Thus did your fathers, when I sent them from Kadesh-barnea to see the land.</p>	<p>כְּדִין עֲבַדוּ אֲבֹהֵיכֻן כִּד שְׁלַחִית יְתָהוֹן מִרְקָם גִּיאָה לְמַחֲזֵי יֵת אֶרֶץ:</p>	<p>כֹּה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּשַׁלְחִי אֹתָם מִקְדָּשׁ בְּרַנֵּעַ לִרְאוֹת אֶת-הָאָרֶץ:</p>

³ (3) עטרות ודיבון וגו'. מלך סימון ועוג היו:

⁷ (6) האחיכם. לשון תמייה הוא:

⁹ (7) ולמה תניאון. תסירו ותמניעו לכם מעבור שיהיו סצורים שאתם יראים לעבור מפני המלחמה וחוזק הערים והעם:

¹¹ (8) מקדש ברנע. כך שמה ושני קדש היו:

<p>For when they went up unto the valley of Eshcol, and saw the land, they turned away the heart of the children of Israel, that they should not go into the land which the LORD had given them.</p>	<p>וַיֵּעָלוּ עַד-נַחַל אֲשָׁכּוֹל וַיִּרְאוּ אֶת-הָאָרֶץ וַיָּזִיאוּ אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבַלְתִּי-בָא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם יְהוָה:</p>	<p>9</p>
<p>And the LORD'S anger was kindled in that day, and He swore, saying:</p>	<p>וַיַּחֲרֹף אֶף יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר:</p>	<p>10</p>
<p>Surely none of the men that came up out of Egypt, from twenty years old and upward, shall see the land which I swore unto Abraham, unto Isaac, and unto Jacob; because they have not wholly followed Me;</p>	<p>אִם-יִרְאוּ הָאֲנָשִׁים הָעֵלִים מִמִּצְרַיִם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא יֵת אֶרֶץ דְּקִימִית לְאֶבְרָהָם לְיִצְחָק וְלַיַּעֲקֹב אֲרִי לֹא אֲשַׁלְּמוּ בְּתַר דְּחֻלְתִּי:</p>	<p>11</p>
<p>save Caleb the son of Jephunneh the Kenizzite, and Joshua the son of Nun; because they have wholly followed the LORD.</p>	<p>בְּלִתִּי כָלֵב בֶּן-יִפְנֶה הַקְּנִזִּי וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן אֲשֶׁר-יָהֲלִי:</p>	<p>12</p>
<p>And the LORD'S anger was kindled against Israel, and He made them wander to and fro in the wilderness forty years, until all the generation, that had done evil in the sight of the LORD, was consumed.</p>	<p>וַיַּחֲרֹף אֶף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּנְעַם בְּמִדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד-תָּם כָּל-הַדּוֹר הָעֹשֶׂה הָרָע בְּעֵינֵי יְהוָה:</p>	<p>13</p>
<p>And, behold, ye are risen up in your fathers' stead, a brood of sinful men, to augment yet the fierce anger of the LORD toward Israel.</p>	<p>וְהִנֵּה קָמְתִם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תִּלְמִידֵי גֹבְרִיָּא חֲטָאִים לְאִסְפָּא עוֹד עַל תְּקוּף רִיגְזָא דִּי לְיִשְׂרָאֵל:</p>	<p>14</p>
<p>For if ye turn away from after Him, He will yet again leave them in the wilderness; and so ye will destroy all this people.'</p>	<p>כִּי תִשׁוּבוּן מֵאַחֲרָיו וְיָסַף עוֹד לְהַנִּיחוֹ בְּמִדְבָּר וְשִׁחַתְתֶּם לְכָל-הָעָם הַזֶּה: (ס)</p>	<p>15</p>
<p>And they came near unto him, and said: 'We will build sheepfolds here for our cattle, and cities for our little ones;</p>	<p>וַיִּגְשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ גִדְרַת צֹאן נִבְנֶה לְמִקְנֵנוּ פָּה וְעָרִים לְטַפְּנוּ:</p>	<p>16</p>

16 (12) הקנזי. חורגו של קנו היה וילדה לו אמו של כלב אח עתניאל (סוטה יא, ז):

18 (13) וינעם. ויטלטלם. מן ועד (ס"א וטלטלם זנע ועד):

20 (14) לספות. כמו (ישעיה כט, א) ספו שנה על שנה (ירמיה ז, כא) עולותיכם ספו וגו' לשון תוספת:

23 (16) גבנה למקננו פה. חסים היו על ממונם יותר מזניהם וזנותיהם שהקדימו מקניהם למפס. אמר להם לא

כן עשו העיקר עיקר והטפל טפל זנו לכם תחלה ערים לטפכם ואחר כך גדרות לזאנכם (תנחומא ז):

17	<p>but we ourselves will be ready armed to go before the children of Israel, until we have brought them unto their place; and our little ones shall dwell in the fortified cities because of the inhabitants of the land.</p>	<p>וְאִנְחָנוּ נִחְלָץ חֲשִׁים לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד דְּנַעֲלִנּוּן לְאַתְרֵהוֹן וְיָתִיב טַפְלָנָא בְּקִרְוֵין פְּרִיכָן מִן קְדָם יִתְבִּי אֶרֶצָא:</p>	<p>וְאִנְחָנוּ נִחְלָץ חֲשִׁים לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר אִם-הִבִּיאֲנֵם אֶל-מְקוֹמָם וְיָשֹׁב טַפְנֹו בְּעָרֵי הַמִּבְצָר מִפְּנֵי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ:</p>	17
18	<p>We will not return unto our houses, until the children of Israel have inherited every man his inheritance.</p>	<p>לֹא נָתִיב לְבִתָּנָא עַד דִּיחֲסִינוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבֵר אַחֲסִנְתִּיה:</p>	<p>לֹא נָשׁוּב אֶל-בֵּיתֵינוּ עַד הִתְנַחֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלָתוֹ:</p>	18
19	<p>For we will not inherit with them on the other side of the Jordan, and forward, because our inheritance is fallen to us on this side of the Jordan eastward.'</p>	<p>אֲרִי לֹא נַחֲסִין עִמָּהוֹן מַעֲבָרָא לִירְדֵנָא וּלְחִלָּאָה אֲרִי קְבִילָנָא אַחֲסִנְתָּנָא לְנָא מַעֲבָרָא לִירְדֵנָא מִדְּנִחָא:</p>	<p>כִּי לֹא נִנְחֵל אִתָּם מַעֲבָר לִירְדֵן וְחִלָּאָה כִּי בָּאָה נַחֲלָתֵנוּ אֵלֵינוּ מַעֲבָר תִּירְדֵן מִזְרָחָה: (פ)</p>	19
20	<p>And Moses said unto them: 'If ye will do this thing: if ye will arm yourselves to go before the LORD to the war,</p>	<p>וַיֹּאמֶר לָהֶון מֹשֶׁה אִם תַּעֲבֹדוּן יָת פְּתִנְמָא הָדִין אִם תִּזְדַּרְזִיוֹן קְדָם עַמָּא דִּי לְקַרְבָּא:</p>	<p>וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה אִם-תַּעֲשׂוּן אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה אִם-תַּחֲלִצֻוּ לִפְנֵי יְהוָה לְמַלְחָמָה:</p>	שציעי (רביעי)
21	<p>and every armed man of you will pass over the Jordan before the LORD, until He hath driven out His enemies from before Him,</p>	<p>וְיַעֲבֹר לְכוֹן כָּל דְּמִזְרֵי יָת יִרְדֵנָא קְדָם עַמָּא דִּי עַד דִּיתַרִיד יָת בְּעָלֵי דְבִבּוּהֵי מִן קְדָמוּהֵי:</p>	<p>וְעָבֹר לָכֶם כָּל-חֲלוּץ אֶת-הַיַּרְדֵּן לִפְנֵי יְהוָה עַד הוֹרִישׁוּ אֶת-אֹיְבָיו מִפְּנֵיו:</p>	21
22	<p>and the land be subdued before the LORD, and ye return afterward; then ye shall be clear before the LORD, and before Israel, and this land shall be unto you for a possession before the LORD.</p>	<p>וְתִתְּכַבֵּשׂ אֶרֶצָא קְדָם עַמָּא דִּי וּבְתֵר כֹּן תְּתוּבוּן וְתִהְיוּן זָכָאִין קְדָם יְיָ וּמִיִּשְׂרָאֵל וְתִהִי אֶרֶצָא הַדָּא לְכוֹן לְאַחֲסָנָא קְדָם יְיָ:</p>	<p>וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה וְאַחֲרֵי תָשֻׁבוּ וְהִייתֶם נְקִיִּם מִיְּהוָה וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהִיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם לְאֻחָזָה לִפְנֵי יְהוָה:</p>	22
23	<p>But if ye will not do so, behold, ye have sinned against the LORD; and know ye your sin which will find you.</p>	<p>וְאִם לֹא תַעֲבֹדוּן כֹּן הָא חֲטָאתֵן קְדָם יְיָ וְדַעוּ חֹבְתְכוֹן דִּתְשַׁפַּח יִתְכוֹן:</p>	<p>וְאִם-לֹא תַעֲשׂוּן כֹּן הִנֵּה חֲטָאתֶם לִיְהוָה וְדַעוּ חֲטָאתְכֶם אֲשֶׁר תִּמָּצָא אִתְּכֶם:</p>	23

- 25 (17) ואנחנו נחלץ חשים. נזדיין מהירים כמו (ישעיה ח, א) מהר שלל חש צו (שם ה, יט) ימהר יחשה:
- 26 (17) לפני בני ישראל. צראשי גייסות. מתוך שגזורים היו. שכן נאמר בגד (דברים לג, כ) וטרף זרוע אף קדקד ואף משה חזר ופירש להם צאלה הדברים (שם ג, יח) ואזו אחכם צעת ההיא וגו' חלוצים תעצרו לפני אחיכם בני ישראל כל בני חיל. וציריחו כתיב (יהושע ו, יג) והחלוץ הולך לפניהם זה ראובן וגד שקיימו חנאם:
- 27 (17) וישב טפנו. צעודנו אל אחינו:
- 28 (17) בערי המבצר. שנזנה עכשיו:
- 31 (19) מעבר לירדן וגו'. צעזר המערבי:
- 32 (19) כי באה נחלתנו. כזר קבלנוה צעזר המזרחי:

- 24 Build you cities for your little ones, and folds for your sheep; and do that which hath proceeded out of your mouth.'
בְּנוּ-לְכֶם עָרִים לְטִפְלְכֶם וְחִטְרִין לְעֹבְכֶם וְדִיּוּכָם מִפִּיכֶם תֵּעָשׂוּ:
- 25 And the children of Gad and the children of Reuben spoke unto Moses, saying: 'Thy servants will do as my lord commandeth.'
וַיֹּאמֶר בְּנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לְמֹשֶׁה לְמִימַר עַבְדְּךָ אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר עַבְדֶּיךָ יַעֲשׂוּ כְאֲשֶׁר אָדֹנִי מִצְוָה:
- 26 Our little ones, our wives, our flocks, and all our cattle, shall be there in the cities of Gilead;
טִפְנֵנוּ נָשֵׁינוּ מִקְנֵנוּ וְכָל-בְּהֶמְתָּנוּ יִהְיוּ-שָׁם בְּעִירֵינָא יְהוֹן תָּמֹן בְּקִרְיֵנוּ בְּעָרֵי הַגִּלְעָד:
- 27 but thy servants will pass over, every man that is armed for war, before the LORD to battle, as my lord saith.'
וְעַבְדֶּיךָ יַעֲבֹרוּ כָל-חַלּוּץ צָבָא לִפְנֵי יְהוָה לְמַלְחָמָה כְּאֲשֶׁר אָדֹנִי דָּבָר:
- 28 So Moses gave charge concerning them to Eleazar the priest, and to Joshua the son of Nun, and to the heads of the fathers' houses of the tribes of the children of Israel.
וַיִּצְוֵנוּ לָהֶם מֹשֶׁה אֶת אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוֹן וְאֶת-רָאשֵׁי אֲבוֹת הַמִּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
- 29 And Moses said unto them: 'If the children of Gad and the children of Reuben will pass with you over the Jordan, every man that is armed to battle, before the LORD, and the land shall be subdued before you, then ye shall give them the land of Gilead for a possession;
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִם-יַעֲבֹרוּ בְּנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן עִמָּכֶם וְאִתְּכֶם אֶת-הַיַּרְדֵּן כָּל-חַלּוּץ לְמַלְחָמָה לִפְנֵי יְהוָה וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵיכֶם וַיִּתְּנֶם לָהֶם אֶת-אֶרֶץ הַגִּלְעָד לְאֶחְזָה:
- 30 but if they will not pass over with you armed, they shall have possessions among you in the land of Canaan.'
וְאִם-לֹא יַעֲבֹרוּ חַלּוּצִים אִתְּכֶם וַנֶּאֱחָזְנוּ בְּתִכְכֶּם בָּאָרֶץ כָּנָעַן:
- 31 And the children of Gad and the children of Reuben answered, saying: 'As the LORD hath said unto thy servants, so will we do.'
וַיַּעֲנוּ בְּנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לֵאמֹר אֵת אֲשֶׁר דָּבָר יְהוָה אֶל-עַבְדֶּיךָ כֵּן נַעֲשֶׂה:

38 (24) לְצִנְאֲכֶם. מִיֵּזֶה זֶה מִגְזֵר (תהלים ח, ח) זֶה וְאֵלֶּפֶס כָּלֶם. שֶׁאֵין צוֹ אֶל"ף מִפְסִיק בֵּין נ"ו לזד"י וְאֵל"ף שֶׁזֶה כֹּאֵן אַחֵר הַנּוֹ"ן צִמְקוֹס ה"א שֶׁל זֶה הוּא. מִסּוּדוֹ שֶׁל רִצִּי מִשֶּׁה הִדְרָשׁ לַמִּדְתֵּי כֹן:

39 (24) וְהִיצָא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ. לַגְזוּה. שֶׁקִּלְחָם עֲלֵיכֶם לַעֲצוֹר לְמַלְחָמָה עַד כְּזֹשׁ וְחִלּוּק שְׂמֵשָׁה לֹא צָקֵשׁ מֵהֶם אֲלֹא וְנִכְבְּשָׁה וְאַחֵר תַּשׁוּצוֹ וְהֶס קִצְלוֹ עֲלֵיהֶם עַד הַתַּחֲלֵל הָרִי הוֹסִיפוּ לְהַתְעַכֵּז שֶׁזֶע שֶׁחֲלוּק וְכֵן עָשׂוּ:

41 (25) וַיֹּאמֶר בְּנֵי גָד. כּוֹלֵם כְּאִישׁ אֶחָד:

45 (28) וַיִּצְוֵנוּ לָהֶם. כִּמוֹ עֲלֵיהֶם וְעַל תַּנְאֵם מִיֵּנָה אֶלְעָזָר וְיְהוֹשֻׁעַ. כִּמוֹ (שְׁמוֹת יד, יד) ה' יִלְחֶם לָכֶם:

32	We will pass over armed before the LORD into the land of Canaan, and the possession of our inheritance shall remain with us beyond the Jordan.'	נַחֲנוּ נַעֲבֹר חִלּוּצִים לִפְנֵי יְהוָה אֶרֶץ כְּנָעַן וְאֶתְנִי אֶחָת נִחְלָתְנוּ מֵעַבְרָ לַיַּרְדֵּן:	נַחֲנוּ נַעֲבֹר חִלּוּצִים לִפְנֵי יְהוָה אֶרֶץ כְּנָעַן וְאֶתְנִי אֶחָת נִחְלָתְנוּ מֵעַבְרָ לַיַּרְדֵּן:	32
33	And Moses gave unto them, even to the children of Gad, and to the children of Reuben, and unto the half-tribe of Manasseh the son of Joseph, the kingdom of Sihon king of the Amorites, and the kingdom of Og king of Bashan, the land, according to the cities thereof with their borders, even the cities of the land round about.	וַיִּתֵּן לָהֶם מֹשֶׁה לְבְנֵי-גָד וְלְבְנֵי רְאוּבֵן וְלַחֲצִי שִׁבְטֹ מְנַשֶּׁה בֶן-יוֹסֵף יֵת מַלְכוּתִיהָ דְסִיחוֹן מֶלֶךְ אַמּוֹרִיָּה וְיֵת מַלְכוּתִיהָ דְעֹג מֶלֶךְ בָּשָׁן אֶת-מִלְכָּתָהּ וְאֶת-מִלְכָּתָהּ עֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן הָאֶרֶץ לְעִרֶיהָ בְּגִבְלֹת עָרֵי הָאֶרֶץ סָבִיב:	וַיִּתֵּן לָהֶם מֹשֶׁה לְבְנֵי-גָד וְלְבְנֵי רְאוּבֵן וְלַחֲצִי שִׁבְטֹ מְנַשֶּׁה בֶן-יוֹסֵף יֵת מַלְכוּתִיהָ דְסִיחוֹן מֶלֶךְ אַמּוֹרִיָּה וְיֵת מַלְכוּתִיהָ דְעֹג מֶלֶךְ בָּשָׁן אֶת-מִלְכָּתָהּ וְאֶת-מִלְכָּתָהּ עֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן הָאֶרֶץ לְעִרֶיהָ בְּגִבְלֹת עָרֵי הָאֶרֶץ סָבִיב:	33
34	And the children of Gad built Dibon, and Ataroth, and Aroer;	וַיְבִנּוּ בְנֵי גָד יֵת דִּיבּוֹן וְיֵת עַטְרוֹת וְיֵת עֲרוֹעֵר:	וַיְבִנּוּ בְנֵי-גָד אֶת-דִּיבּוֹן וְאֶת-עַטְרוֹת וְאֶת-עֲרוֹעֵר:	34
35	and Atroth-shophan, and Jazer, and Jogbehah;	וְיֵת עַטְרוֹת שׁוֹפָן וְיֵת יַעְזֵר וְיִגְבֵּהָהּ:	וְאֶת-עַטְרוֹת שׁוֹפָן וְאֶת-יַעְזֵר וְיִגְבֵּהָהּ:	35
36	and Beth-nimrah, and Beth-haran; fortified cities, and folds for sheep.	וְיֵת בֵּית נִמְרָה וְיֵת בֵּית חֶרֶן קְרוּיִן כְּרִיכֹן וְחִטְרִין דְּעֹאֵן:	וְאֶת-בֵּית נִמְרָה וְאֶת-בֵּית חֶרֶן עָרֵי מִבְצָר וְגִדְרוֹת צֹאֵן:	36
37	And the children of Reuben built Heshbon, and Elealeh, and Kiriathaim;	וַיְבִנּוּ רְאוּבֵן בְּנוּ יֵת חֶשְׁבוֹן וְיֵת אֶלְעָלָא וְיֵת קִרְיַתַּיִם:	וַיְבִנּוּ רְאוּבֵן בְּנוּ אֶת-חֶשְׁבוֹן וְאֶת-אֶלְעָלָא וְאֶת קִרְיַתַּיִם:	37
38	and Nebo, and Baal-meon—their names being changed—and Sibmah; and gave their names unto the cities which they builded.	וְיֵת נְבוֹ וְיֵת בַּעַל מְעוֹן מְקַפָּן שְׁמָהּ וְיֵת שִׁבְמָה וְקָרוּ בְשֵׁמָהּ יֵת שְׁמָהּ קִרְיַת דְּבָנוּ:	וְאֶת-נְבוֹ וְאֶת-בַּעַל מְעוֹן מוֹסַבְתָּ שֵׁם וְאֶת-שִׁבְמָה וַיִּקְרְאוּ בְשֵׁמֹת אֶת-שְׁמוֹת הָעָרִים אֲשֶׁר בָּנוּ:	38
39	And the children of Machir the son of Manasseh went to Gilead, and took it, and dispossessed the Amorites that were therein.	וַאֲזָלוּ בְנֵי מַכִּיר בֶּן מְנַשֶּׁה לְגִלְעָד וַיִּכְבְּשׁוּהָ וַתִּרְדֹּךְ יֵת אַמּוֹרִיָּה דְּבָהּ:	וַיֵּלְכוּ בְנֵי מַכִּיר בֶּן-מְנַשֶּׁה גִלְעָדָה וַיִּלְכְּדָהּ וַיּוֹרֶשׁ אֶת-הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר-בָּהּ:	מפסיר
40	And Moses gave Gilead unto Machir the son of Manasseh; and he dwelt therein.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת-גִּלְעָד לְמַכִּיר בֶּן מְנַשֶּׁה וַיֵּתִיב בָּהּ:	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת-גִּלְעָד לְמַכִּיר בֶּן-מְנַשֶּׁה וַיֵּשֶׁב בָּהּ:	40

50 (32) ואתנו אחזת נחלתנו. כלומר צידנו וצרכותנו מהי אחזת נחלתנו מעבר הזה:

55 (36) ערי מבצר וגדרות צאן. זה סוף הפסוק מוסב על מחלת הענין ויצנו בני גד את הערים הללו להיות ערי מצור וגדרות לאן:

58 (38) ואת נבו ואת בעל מעון מוסבת שם. נבו ובעל מעון שמות עבודת אלילים הם והיו האמוריים קורים עריהם על שם עבודת אלילים שלהם ובני ראובן הסבו את שמות לשמות אחרים וזהו מוסבות שם נבו ובעל מעון מוסבות לשם אחר:

59 (38) ואת שבמדה. בנו שבמה והיא שם האמורה למעלה (לעיל ג):

61 (39) ויורש. כתרנו ותרין. שמיצת ר"ש משמשת שתי חלוקות לשון ירושה ולשון הורשה שהוא מירוד ותרין:

- 41 And Jair the son of Manasse went and took the villages thereof, and called them Havvoth-jair. וַיֵּאִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה הַלֵּל וַיִּלְכֹּד אֶת־חֻותֵיהֶם וַיִּקְרָא אֹתָהֶן חֻות יֵאִיר:
- 42 And Nobah went and took Kenath, and the villages thereof, and called it Nobah, after his own name. וַנִּבַּח הַלֵּל וַיִּלְכֹּד אֶת־קִנְתָּ וְנִבְחָ אֶזֶל וַיִּבְכַּשׁ יֵת קִנְתָּ וַיִּתְּ כַפְרֵנִיהוֹן וַיִּקְרָא לָהּ נִבְחָ בִשְׁמִיהָ:

The Haftarah is Jeremiah 1:1-2:3 on page 217.

- XXXIII These are the stages of the children of Israel, by which they went forth out of the land of Egypt by their hosts under the hand of Moses and Aaron. אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצִבְאָתָם בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:
- 2 And Moses wrote their goings forth, stage by stage, by the commandment of the LORD; and these are their stages at their goings forth. וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל־פִּי יְהוָה וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם:
- 3 And they journeyed from Rameses in the first month, on the fifteenth day of the first month; on the morrow after the passover the children of Israel went out with a high hand in the sight of all the Egyptians, וַיִּסְעוּ מֵרַעְמֶסֶס בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִישָׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמַּחֲרַת הַפֶּסַח יֵצְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיָד רָמָה לְעֵינֵי כָל־מִצְרַיִם:
- 4 while the Egyptians were burying them that the LORD had smitten among them, even all their first-born; upon their gods also the LORD executed judgments. וּמִצְרַיִם מִקְבְּרִים אֶת אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה בָּהֶם כָּל־בְּכוֹר וּבְאֵלֵיהֶם עָשָׂה יְהוָה שְׁפָטִים:

⁶⁴ (41) חוותיהם. כפרניהון;

⁶⁵ (41) ויקרא אתהן חות יאיר. לפי שלא היו לו זנים קראם בשמו לזכרון;

⁶⁷ (42) ויקרא לה נבח. לה אינו מפיק ה"א וראיתי ביסודו של רבי משה הדרשן לפי שלא נתקיים לה שם זה לפיכך הוא רפה. שמשמע מדרשו כמו לא. ותמהני מה ידרוש בשתי תיבות הדומות לה (רות ב, יד) ויאמר לה בזעזע (זכריה ה, יא) לזנות לה בית:

¹ (1) אלה מסעי. למה נכתבו המסעות הללו. להודיע חסדיו של מקום. שאף על פי שגזר עליהם לטלטלם ולהניעם במדבר לא תאמר שהיו נעים ומטולטלים ממסע למסע כל ארבעים שנה ולא היתה להם מנוחה. שהרי אין כאן אלא ארבעים ושתיים מסעות. לא מהם י"ד שכולם היו בשנה ראשונה קודם גזירה. משנסעו מרעמסס עד שבאו לרחמה. שמשם נשתלחו המרגלים שנאמר (במדבר יב, טו) ואחר נסעו העם מחצרות וגו' (שם יג, ז) שלח לך אנשים וגו'. וכאן הוא אומר ויסעו מחצרות ויחנו ברתמה למדת שהוא במדבר פארן ועוד הו"א משם ח' מסעות שהיו לאחר מיתת אהרן מהר ההר עד ערבות מואב בשנת הארבעים נמצא שכל שמנה ושלשים שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות. זה מיסודו של רבי משה הדרשן. ורבי תנחומא (מסעי ג. במדבר רבה) דרש בו דרשה אחרת משל למלך שהיה בנו חולה והוליכו למקום רחוק לרפאותו כיון שהיו חוזרין התחיל אביו מונה כל המסעות אמר לו כאן ישננו כאן הוקרנו כאן חששת את ראשך וכו':

⁵ (4) ומצרים מקברים. מרודים צאנלס:

5	And the children of Israel journeyed from Rameses, and pitched in Succoth.	וַיֵּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִרַעַמְסֵס וַיַּחֲנוּ בְּסֻכּוֹת:	וַנֵּטְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִרַעַמְסֵס וַיֵּשְׁרוּ בְּסֻכּוֹת:
6	And they journeyed from Succoth, and pitched in Etham, which is in the edge of the wilderness.	וַיֵּסְעוּ מִסֻּכּוֹת וַיַּחֲנוּ בְּאֶתְחָם אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַמִּדְבָּר:	וַנֵּטְלוּ מִסֻּכּוֹת וַיֵּשְׁרוּ בְּאֶתְחָם דְּבִסְטֵר מִדְּבָרָא:
7	And they journeyed from Etham, and turned back unto Pihahiroth, which is before Baal-zephon; and they pitched before Migdol.	וַיֵּסְעוּ מֵאֶתְחָם וַיֵּשְׁבּוּ עַל־פִּי הַחִירֹת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי בַעַל צִפּוֹן וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מִגְדּוֹל:	וַנֵּטְלוּ מֵאֶתְחָם וַתָּב עַל פּוֹם הַחִירָתָא דְקֶדֶם בְּעִיל צִפּוֹן וַיֵּשְׁרוּ קֶדֶם מִגְדּוֹל:
8	And they journeyed from Penahiroth, and passed through the midst of the sea into the wilderness; and they went three days' journey in the wilderness of Etham, and pitched in Marah.	וַיֵּסְעוּ מִפְּנֵי הַחִירֹת וַיַּעֲבְרוּ בְּתוֹךְ־הַיָּם הַמִּדְבָּרָה וַיֵּלְכוּ דֶרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְבָּר אֶתְחָם וַיַּחֲנוּ בְּמָרָה:	וַנֵּטְלוּ מִן קֶדֶם הַחִירָתָא וַעֲבָרוּ כְּגוֹ יָמָא לְמִדְּבָרָא וַאֲזָלוּ מִהַלְדָּא תִלְתָּא יוֹמִין בְּמִדְּבָרָא דְאֶתְחָם וַיֵּשְׁרוּ בְּמָרָה:
9	And they journeyed from Marah, and came unto Elim; and in Elim were twelve springs of water, and threescore and ten palm-trees; and they pitched there.	וַיֵּסְעוּ מִמָּרָה וַיָּבֹאוּ אֶל־עֵלִים וּבְאֵי־עֵלִים שְׁתֵּים עָשָׂרָה עֵינֹת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ־שָׁם:	וַנֵּטְלוּ מִמָּרָה וַאֲתוּ לְאֵילִים וּבְאֵילִים תְּרֵי עָשָׂר מְבוֹעֵין דְּמִיִּין וְשִׁבְעִין דְּקִלְיִין וַיֵּשְׁרוּ תַּמָּן:
10	And they journeyed from Elim, and pitched by the Red Sea.	וַיֵּסְעוּ מֵאֵילִים וַיַּחֲנוּ עַל־יַם־סוּף:	וַנֵּטְלוּ מֵאֵילִים וַיֵּשְׁרוּ עַל יָמָא דְסוּף:
11	And they journeyed from the Red Sea, and pitched in the wilderness of Sin.	וַיֵּסְעוּ מִיַּם־סוּף וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר־סִין:	וַנֵּטְלוּ מִיָּמָא דְסוּף וַיֵּשְׁרוּ בְּמִדְּבָרָא דְסִין:
12	And they journeyed from the wilderness of Sin, and pitched in Dophkah.	וַיֵּסְעוּ מִמִּדְבַר־סִין וַיַּחֲנוּ בְּדֹפְקָה:	וַנֵּטְלוּ מִמִּדְּבָרָא דְסִין וַיֵּשְׁרוּ בְּדֹפְקָה:
13	And they journeyed from Dophkah, and pitched in Alush.	וַיֵּסְעוּ מִדֹּפְקָה וַיַּחֲנוּ בְּאַלוֹשׁ:	וַנֵּטְלוּ מִדֹּפְקָה וַיֵּשְׁרוּ בְּאַלוֹשׁ:
14	And they journeyed from Alush, and pitched in Rephidim, where was no water for the people to drink.	וַיֵּסְעוּ מֵאַלוֹשׁ וַיַּחֲנוּ בְּרִפְדִּים וְלֹא־הָיָה שָׁם מַיִם לָעָם לְשָׁתוֹת:	וַנֵּטְלוּ מֵאַלוֹשׁ וַיֵּשְׁרוּ בְּרִפְדִּים וְלֹא הָיָה תַּמָּן מַיָּא לְעָמָא לְמִשְׁתֵּי:
15	And they journeyed from Rephidim, and pitched in the wilderness of Sinai.	וַיֵּסְעוּ מִרִּפְדִּים וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר־סִינַי:	וַנֵּטְלוּ מִרִּפְדִּים וַיֵּשְׁרוּ בְּמִדְּבָרָא דְסִינַי:
16	And they journeyed from the wilderness of Sinai, and pitched in Kibroth-hattaavah.	וַיֵּסְעוּ מִמִּדְבַר־סִינַי וַיַּחֲנוּ בְּקִבְרֹת הַתַּאֲוָה:	וַנֵּטְלוּ מִמִּדְּבָרָא דְסִינַי וַיֵּשְׁרוּ בְּקִבְרֵי דְמִשְׁאָלִי:
17	And they journeyed from Kibroth-hattaavah, and pitched in Hazeroth.	וַיֵּסְעוּ מִקִּבְרֹת הַתַּאֲוָה וַיַּחֲנוּ בְּחִצְרֹת:	וַנֵּטְלוּ מִקִּבְרֵי דְמִשְׁאָלִי וַיֵּשְׁרוּ בְּחִצְרֹת:

18	And they journeyed from Hazeroth, and pitched in Rithmah.	וַיֵּסְעוּ מִחֲצֹרֹת וַיַּחֲנוּ בִּרְתִּמָּה וַיָּשֻׁרוּ מִחֲצֹרֹת בִּרְתִּמָּה:	18
19	And they journeyed from Rithmah, and pitched in Rimmon-perez.	וַיֵּסְעוּ מִרְתִּמָּה וַיַּחֲנוּ בְּרִמּוֹן פֶּרֶץ וַיָּשֻׁרוּ מִרְתִּמָּה וַיָּשֻׁרוּ בְּרִמּוֹן פֶּרֶץ:	19
20	And they journeyed from Rimmon-perez, and pitched in Libnah.	וַיֵּסְעוּ מִרְמּוֹן פֶּרֶץ וַיַּחֲנוּ בְּלִבְנָה וַיָּשֻׁרוּ מִרְמּוֹן פֶּרֶץ וַיָּשֻׁרוּ בְּלִבְנָה:	20
21	And they journeyed from Libnah, and pitched in Rissah.	וַיֵּסְעוּ מִלִּבְנָה וַיַּחֲנוּ בְּרִסָּה וַיָּשֻׁרוּ מִלִּבְנָה וַיָּשֻׁרוּ בְּרִסָּה:	21
22	And they journeyed from Rissah, and pitched in Kehelah.	וַיֵּסְעוּ מִרִּסָּה וַיַּחֲנוּ בְּקֵהֶלָה וַיָּשֻׁרוּ מִרִּסָּה וַיָּשֻׁרוּ בְּקֵהֶלָה:	22
23	And they journeyed from Kehelah, and pitched in mount Shepher.	וַיֵּסְעוּ מִקֵּהֶלָה וַיַּחֲנוּ בְּהַר־שֹׁפָר וַיָּשֻׁרוּ מִקֵּהֶלָה וַיָּשֻׁרוּ בְּהַר־שֹׁפָר:	23
24	And they journeyed from mount Shepher, and pitched in Haradah.	וַיֵּסְעוּ מִהַר־שֹׁפָר וַיַּחֲנוּ בְּחֶרְדָּה וַיָּשֻׁרוּ מִשְׁוֹרָא דְשֹׁפָר וַיָּשֻׁרוּ בְּחֶרְדָּה:	24
25	And they journeyed from Haradah, and pitched in Makheloth.	וַיֵּסְעוּ מִחֶרְדָּה וַיַּחֲנוּ בְּמַקְהֵלוֹת וַיָּשֻׁרוּ מִחֶרְדָּה וַיָּשֻׁרוּ בְּמַקְהֵלוֹת:	25
26	And they journeyed from Makheloth, and pitched in Tahath.	וַיֵּסְעוּ מִמַּקְהֵלוֹת וַיַּחֲנוּ בְּתַחַת וַיָּשֻׁרוּ מִמַּקְהֵלוֹת וַיָּשֻׁרוּ בְּתַחַת:	26
27	And they journeyed from Tahath, and pitched in Terah.	וַיֵּסְעוּ מִתַּחַת וַיַּחֲנוּ בְּתֶרַח וַיָּשֻׁרוּ מִתַּחַת וַיָּשֻׁרוּ בְּתֶרַח:	27
28	And they journeyed from Terah, and pitched in Mithkah.	וַיֵּסְעוּ מִתֶּרַח וַיַּחֲנוּ בְּמִתְקָה וַיָּשֻׁרוּ מִתֶּרַח וַיָּשֻׁרוּ בְּמִתְקָה:	28
29	And they journeyed from Mithkah, and pitched in Hashmonah.	וַיֵּסְעוּ מִמִּתְקָה וַיַּחֲנוּ בְּחִשְׁמוֹנָה וַיָּשֻׁרוּ מִמִּתְקָה וַיָּשֻׁרוּ בְּחִשְׁמוֹנָה:	29
30	And they journeyed from Hashmonah, and pitched in Moseroth.	וַיֵּסְעוּ מִחִשְׁמוֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּמוֹסֶרֹת וַיָּשֻׁרוּ מִחִשְׁמוֹנָה וַיָּשֻׁרוּ בְּמוֹסֶרֹת:	30
31	And they journeyed from Moseroth, and pitched in Bene-jaakan.	וַיֵּסְעוּ מִמוֹסֶרֹת וַיַּחֲנוּ בְּבִנֵי יַעֲקֹן וַיָּשֻׁרוּ מִמוֹסֶרֹת וַיָּשֻׁרוּ בְּבִנֵי יַעֲקֹן:	31
32	And they journeyed from Bene-jaakan, and pitched in Hor-haggidgad.	וַיֵּסְעוּ מִבְּנֵי יַעֲקֹן וַיַּחֲנוּ בְּחֹר הַגִּידְגָּד וַיָּשֻׁרוּ מִבְּנֵי יַעֲקֹן וַיָּשֻׁרוּ בְּחֹר הַגִּידְגָּד:	32
33	And they journeyed from Hor-haggidgad, and pitched in Jotbah.	וַיֵּסְעוּ מִחֹר הַגִּידְגָּד וַיַּחֲנוּ בְּיֹטְבָה וַיָּשֻׁרוּ מִחֹר הַגִּידְגָּד וַיָּשֻׁרוּ בְּיֹטְבָה:	33

²⁰ (18) ויחנו ברתמה. על שם לשון הרע של מרגלים שנאמר (תהלים קכ, ד) מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה חזי גבור שנונים עם גחלי רתמים:

34	And they journeyed from Jotbah, and pitched in Abironah.	וַיֵּסְעוּ מִיִּטְבַּתָּה וַיַּחֲנּוּ בְעֵבְרוֹנָה: וַיֵּשְׁרוּ בְעֵבְרוֹנָה:	34
35	And they journeyed from Abironah, and pitched in Ezion-geber.	וַיֵּסְעוּ מִיִּטְבַּתָּה וַיַּחֲנּוּ בְעֵבְרוֹנָה: וַיֵּשְׁרוּ בְעֵצִיּוֹן גִּבֹּר:	35
36	And they journeyed from Ezion-geber, and pitched in the wilderness of Zin—the same is Kadesh.	וַיֵּסְעוּ מִיִּטְבַּתָּה וַיַּחֲנּוּ בְעֵבְרוֹנָה: וַיֵּשְׁרוּ בְּמִדְבַּר צִין הַזֶּה הוּא קֶדֶשׁ:	36
37	And they journeyed from Kadesh, and pitched in mount Hor, in the edge of the land of Edom.—	וַיֵּסְעוּ מִקֶּדֶשׁ וַיַּחֲנּוּ בְּהֹר הַהָר בְּקֶצֶה אֶרֶץ אֲדוֹם:	37
38	And Aaron the priest went up into mount Hor at the commandment of the LORD, and died there, in the fortieth year after the children of Israel were come out of the land of Egypt, in the fifth month, on the first day of the month.	וַיַּעַל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֶל-הָהָר הַהָר עַל-פִּי יְהוָה וַיָּמָת שָׁם בַּשָּׁנָה הָאַרְבָּעִים לְצֵאת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בָּאֶחָד לַחֹדֶשׁ:	38
39	And Aaron was a hundred and twenty and three years old when he died in mount Hor.	וַאֲהֲרֹן בֶּר מֵאָה וְעֶשְׂרִין וּמֵאֵת שָׁנָה בָּמָוֶתוֹ בְּהֹר הַהָר: (ס)	39
40	And the Canaanite, the king of Arad, who dwelt in the South in the land of Canaan, heard of the coming of the children of Israel.—	וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עָרָד וְהוּא יָשֵׁב בְּנֹגֵב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן בְּבֵאֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:	40
41	And they journeyed from mount Hor, and pitched in Zalmonah.	וַיֵּסְעוּ מִהָהָר וַיַּחֲנּוּ בְּצַלְמֹנָה:	41
42	And they journeyed from Zalmonah, and pitched in Punon.	וַיֵּסְעוּ מִצַּלְמֹנָה וַיַּחֲנּוּ בְּפֻנוֹן:	42
43	And they journeyed from Punon, and pitched in Oboth.	וַיֵּסְעוּ מִפֻּנוֹן וַיַּחֲנּוּ בְּאוֹבֹת:	43
44	And they journeyed from Oboth, and pitched in Ije-abarim, in the border of Moab.	וַיֵּסְעוּ מֵאוֹבֹת וַיַּחֲנּוּ בְּעֵי הָעֲבָרִים בְּגִבּוֹל מוֹאָב:	44
45	And they journeyed from Ijim, and pitched in Dibon-gad.	וַיֵּסְעוּ מֵעֵיִם וַיַּחֲנּוּ בְּדִיבּוֹן גָּד:	45

⁴¹ (38) על פי ה'. מלמד שמתבטא (צ"ז, א):

⁴⁴ (40) וישמע הכנעני. כאן למדך שמיאת אהרן היא השמועה שנסתלקו עוני כבוד וכסבור שנתנה רשות להלחם

בישראל לפיכך חזר וכתבה (ר"ה ג, א):

⁴⁹ (44) בעיי העברים. לשון חרצות וגלים כמו (מיכה א, ו) לעי השדה (תהלים עט, א) שמו את ירושלים לעיים:

46	And they journeyed from Dibon-gad, and pitched in Almon-diblathaim.	וַיֵּסְעוּ מִדִּיבֹן גָּד וַיִּחַנוּ וַיִּטְלוּ מִדִּיבֹן גָּד וַיִּחַנוּ בְּעֵלְמֹן דִּבְלַתַּיִם:	וַיֵּסְעוּ מִדִּיבֹן גָּד וַיִּחַנוּ וַיִּטְלוּ מִדִּיבֹן גָּד וַיִּחַנוּ בְּעֵלְמֹן דִּבְלַתַּיִם:	46
47	And they journeyed from Almon-diblathaim, and pitched in the mountains of Abarim, in front of Nebo.	וַיֵּסְעוּ מִעֵלְמֹן דִּבְלַתַּיִם וַיִּחַנוּ בְּהַרֵּי הָעֲבָרִים לִפְנֵי נֶבֹ: וַיִּטְלוּ מִעֵלְמֹן דִּבְלַתַּיִם וַיִּחַנוּ בְּהַרֵּי הָעֲבָרִים לִפְנֵי נֶבֹ:	וַיֵּסְעוּ מִעֵלְמֹן דִּבְלַתַּיִם וַיִּחַנוּ בְּהַרֵּי הָעֲבָרִים לִפְנֵי נֶבֹ:	47
48	And they journeyed from the mountains of Abarim, and pitched in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.	וַיֵּסְעוּ מִהַרֵּי הָעֲבָרִים וַיִּחַנוּ בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ:	וַיֵּסְעוּ מִהַרֵּי הָעֲבָרִים וַיִּחַנוּ בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ:	48
49	And they pitched by the Jordan, from Beth-jeshimoth even unto Abel-shittim in the plains of Moab.	וַיִּחַנוּ עַל-הַיַּרְדֵּן מִבֵּית הַיִּשְׁמֹת עַד אֲבֵל הַשִּׁטִּים בְּעֶרְבַת מוֹאָב: (ס)	וַיִּחַנוּ עַל-הַיַּרְדֵּן מִבֵּית הַיִּשְׁמֹת עַד אֲבֵל הַשִּׁטִּים בְּעֶרְבַת מוֹאָב: (ס)	49
50	And the LORD spoke unto Moses in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְיִיְהוֹשֻׁעַ בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל-יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ לֵאמֹר:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְיִיְהוֹשֻׁעַ בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל-יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ לֵאמֹר:	שלישי (חמישי) 50
51	'Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye pass over the Jordan into the land of Canaan,	דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-הַיַּרְדֵּן אֶל-אֶרֶץ כְּנָעַן:	דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-הַיַּרְדֵּן אֶל-אֶרֶץ כְּנָעַן:	51
52	then ye shall drive out all the inhabitants of the land from before you, and destroy all their figured stones, and destroy all their molten images, and demolish all their high places.	וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת-כָּל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְאַבְדֶּתֶם אֶת-כָּל-מִשְׁפִּיתָם וְאֶת כָּל-צִלְמֵי מַסַּכְתָּם תִּאבְדוּ וְאֶת כָּל-בְּמוֹתָם תִּשְׁמִדוּ:	וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת-כָּל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְאַבְדֶּתֶם אֶת-כָּל-מִשְׁפִּיתָם וְאֶת כָּל-צִלְמֵי מַסַּכְתָּם תִּאבְדוּ וְאֶת כָּל-בְּמוֹתָם תִּשְׁמִדוּ:	52
53	And ye shall drive out the inhabitants of the land, and dwell therein; for unto you have I given the land to possess it.	וְיִשְׁבְּתֶם-בָּהּ כִּי לָכֶם נָתַתִּי אֶת-הָאָרֶץ לְרִשְׁתָּ אֹתָהּ:	וְיִשְׁבְּתֶם-בָּהּ כִּי לָכֶם נָתַתִּי אֶת-הָאָרֶץ לְרִשְׁתָּ אֹתָהּ:	53

- 55 (49) מבית הישמות עד אבל השטים. כאן למדך שיעור מחנה ישראל י"ז מיל. דאמר רבה זר זר חנה לדידי חזי לי ההוא אתרא וכו' (עירוזין נה, ז):
- 56 (49) אבל השטים. מישור של שטים אזל שמו:
- 59 (51) כי אתם עברים את הירדן וגו' והלא כמה פעמים הוזכרו על כך אלא כך אמר להם משה כשאתם עוזרים צירדן צינשה על מנת כן תעצרו. ואם לאו מים צאין ושוטפין אתכם וכן מצינו שאמר להם יהושע צעודם צירדן (סוטה לז, א. תוספתא סוטה ח, ה):
- 61 (52) והורשתם. וגרשתם:
- 62 (52) משכיתם. כתרומתו בית סגדוהו על שם שהיו מסכנין את הקרקע צרפת אצנים של שיש להשתחוות עליהם צפישוט ידים ורגלים כדכתיב (ויקרא כו, ח) ואזן משכית לא תתנו צארכם להשתחוות עליה:
- 63 (52) מסכתם. כתרומתו מסכתהו:
- 65 (53) והורשתם את הארץ. והורשתם אותה מיושביה ואז וישבתם בה וכלו להתקיים בה ואם לאו תוכלו להתקיים בה:

- 67 (54) אל אשר יצא לו שמה. מקרא קצר הוא זה אל מקום אשר יאל לו שמה הגורל לו יהיה:
- 68 (54) למטות אבותיכם. לפי חשבון יואלי מצרים (צ"צ קיז, א). דבר אחר בשנים עשר גבולין כמנין השבטים:
- 70 (55) ויהיה אשר תותירו מזהם. יהיו לכם לרעה:
- 71 (55) לשכים בעיניכם. ליתדות המנקרות עיניכם תרגום של יתדות שיכיה:
- 72 (55) ולצנינם. פותרים זו הפותרים לשון מסוכת קוצים הסוכת אתכם לסגור ולכלוא אתכם מאין יואל וצא:
- 73 (55) וצרתו אתכם. כתרוממו:
- 2 (2) זאת הארץ אשר תפול לכם וגו'. לפי שהרבה מצות נוהגות בארץ ואין נוהגות בחוץ לארץ הוצרך לכתוב מצרני גבולי רוחותיה סביב. לומר לך מן הגבולים הללו ולפניהם המצות נוהגות:
- 3 (2) תפול לכם. על שם שנתחלקה בגורל נקראת חלוקה לשון נפילה. ומדרש אגדה אומר (תנחומא ד) על ידי שהפיל הקב"ה שריהם של ע' אומות מן השמים וכפתן לפני משה אמר לו ראה אין זהם עוד כח:
- 5 (3) ויהיה לכם פאת נגב. רוח דרומית אשר מן המזרח למערב:
- 6 (3) ממדבר צן. אשר אלל אדום מתחלת מקצוע דרומית מזרחית של ארץ תשעת המטות. כיצד שלש ארצות יושבות בדרומה של ארץ ישראל זו אלל זו קצת ארץ מצרים וארץ אדום כולה וארץ מואב כולה. ארץ מצרים במקצוע דרומית מערבית שנאמר בפרשה זו מעצמון נחלה מצרים והיו תולדותיו הימה. ונחל מצרים היה מהלך על פני כל ארץ מצרים שנאמר (יהושע יג, ג) מן השיחור אשר על פני מצרים. ומפסיק בין ארץ מצרים לארץ ישראל וארץ אדום אללה ללד המזרח וארץ מואב אלל ארץ אדום בסוף הדרום למזרח וכשיאלו ישראל ממצרים אם רצה המקום לקרב את כניסתם לארץ היה מעבירים את הגילום ללד צפון וצאין לארץ ישראל ולא עשה כן והיו שנאמר (שמות יג, יז) ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים שהם יושבים על הים במערבה של ארץ כנען כענין שנאמר בפלשתים (נפניה ב, ה) יושבי חבל הים גוי כרתים. ולא נחם אותם הדרך אלל הסיני והוא יאס דרך דרומה אל המדבר והוא שקראו יחזקאל (יחזקאל כ, לה) מדבר העמים לפי שהיו כמה אומות יושבות בצדו והולכין אלל דרומה מן המערב כלפי מזרח תמיד עד שבאו לדרומה של ארץ אדום ובקשו ממלך אדום שייחם לעבור דרך ארצו ולהכנס לארץ דרך רחבה ולא רצה והוצרכו לסבוב את כל דרומה של אדום עד בואם לדרומה של ארץ מואב שנאמר (שופטים יא, יז) וגם אל מלך מואב שלח ולא אצה. והלכו כל דרומה של מואב עד סופה ומשם הפכו פניהם לצפון עד שבצדו כל מר מזרחי שלה לרחבה וכשכלו את המזרח מלאו את ארץ סיחון ועווג שהיו יושבין במזרח של ארץ כנען והירדן מפסיק ביניהם והיו שנאמר ביפתח (שם יח) וילך במדבר ויסב את ארץ אדום ואת ארץ מואב ויצא ממזרח שמש לארץ מואב. וכבשו את ארץ סיחון ועווג שהיתה בצפונה של ארץ מואב. וקרב עד הירדן והוא כנגד מקצוע צפונית מערבית של ארץ מואב נמצא שארץ כנען שבעבר הירדן למערב היה מקצוע דרומית מזרחית שלה אלל אדום:

- ⁸ (4) ונסב לכם הגבול מנגב למעלה עקבים. כל מקום שנאמר ונסב או ויאל מלמד שלא היה המצר שזה אלא הולך ויואל לחוץ ויאל המצר ועוקם לזד כפוניו של עולם באלכסון למערב ועוזר המצר בדרומה של מעלה עקבים נמצא מעלה עקבים לפניו מן המצר:
- ⁹ (4) ועבר צנה. אל זין כמו מזרימה:
- ¹⁰ (4) והיו תוצאותיו. קצותיו. בדרומה של קדש ברנע:
- ¹¹ (4) ויבא חצר אדר. מתפשט המצר ומרחיב לזד כפון של עולם ונמשך עוד באלכסון למערב וזא לו לחצר אדר ומשם לעזמון ומשם לנחל מזרים. ולשון ונסב האמור כאן לפי שכתב ויאל חצר אדר שהתחיל להרחיב משעבר את קדש ברנע ורוחב אותה רצועה שבלטה לזד כפון היתה מקדש ברנע עד עזמון ומשם והלאה נתקצר המצר ונסב לזד הדרום וזא לו לנחל מזרים ומשם לזד המערב אל הים הגדול שהוא מצר מערבה של כל ארץ ישראל. נמצא שנחל מזרים במקצוע מערבית דרומית:

<p>And ye shall inherit the land by lot according to your families—to the more ye shall give the more inheritance, and to the fewer thou shalt give the less inheritance; whosoever the lot falleth to any man, that shall be his; according to the tribes of your fathers shall ye inherit.</p>	<p>וְהִתְנַחֲלֶתֶם אֶת־הָאָרֶץ בְּגוּרָל לְמִשְׁפְּחֹתֵיכֶם לְרֹב תָּרְבוּ אֶת־נַחֲלָתוֹ וְלִמְעַט תִּמְעִיט אֲשֶׁר־יֵצֵא לוֹ שְׁמָהּ הַגּוּרָל לֹא יִהְיֶה לְמִטּוֹת אֲבֹתֵיכֶם תִּתְנַחֲלוּ:</p>	<p>וְהִתְנַחֲלֶתֶם אֶת־הָאָרֶץ בְּגוּרָל לְמִשְׁפְּחֹתֵיכֶם לְרֹב תָּרְבוּ אֶת־נַחֲלָתוֹ וְלִמְעַט תִּמְעִיט אֲשֶׁר־יֵצֵא לוֹ שְׁמָהּ הַגּוּרָל לֹא יִהְיֶה לְמִטּוֹת אֲבֹתֵיכֶם תִּתְנַחֲלוּ:</p>
<p>But if ye will not drive out the inhabitants of the land from before you, then shall those that ye let remain of them be as thorns in your eyes, and as pricks in your sides, and they shall harass you in the land wherein ye dwell.</p>	<p>וְאִם לֹא תִּתְּרֹכּוּ יֹתָבִי אֶרֶצָא מִן קִדְמִיכֹן וַיְהִי דִּתְּשָׁאוּרֹן מִנְהֹן לְסִיעֹן נָטְלוּ זֵין לְקַבְלִיכֹן וּלְמִשְׁרֵין מִקְפְּנִיכֹן וַיַּעֲקֹן לְכֹן עַל אֶרֶצָא דִּאֲתֹן יִתְבִּין בֵּהּ:</p>	<p>וְאִם לֹא תִּתְּרֹכּוּ יֹתָבִי אֶרֶצָא מִן קִדְמִיכֹן וַיְהִי דִּתְּשָׁאוּרֹן מִנְהֹן לְסִיעֹן נָטְלוּ זֵין לְקַבְלִיכֹן וּלְמִשְׁרֵין מִקְפְּנִיכֹן וַיַּעֲקֹן לְכֹן עַל אֶרֶצָא דִּאֲתֹן יִתְבִּין בֵּהּ:</p>
<p>And it shall come to pass, that as I thought to do unto them, so will I do unto you.</p>	<p>וַיְהִי כַּמָּא דְחִשְׁבִּית לְמַעַבְד לְהֹן אַעֲבִיד לְכֹן:</p>	<p>וַיְהִי כַּאֲשֶׁר דִּמְיִיתִי לַעֲשׂוֹת לָהֶם אֲעֲשֶׂה לָּכֶם: (פ)</p>
<p>XXXIV And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>XXXIV וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>'Command the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land of Canaan, this shall be the land that shall fall unto you for an inheritance, even the land of Canaan according to the borders thereof.</p>	<p>פְּקִיד יִתְּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהֹן אֲרִי אֲתֹן עָאֲלִין לְאֶרֶצָא דְכָנָעַן דָּא אֶרֶצָא דְתַתְּפִּלִּיג לְכֹן בְּאַחַסְנָא אֶרֶצָא דְכָנָעַן לְתַחֲוִמָּהּ:</p>	<p>צֻו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־אֲתֶם בָּאִים אֶל־הָאָרֶץ כְּנָעַן זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּפֹּל לָכֶם בְּנַחֲלָה אֶרֶץ כְּנָעַן לְגִבְלֹתֶיהָ:</p>
<p>Thus your south side shall be from the wilderness of Zin close by the side of Edom, and your south border shall begin at the end of the Salt Sea eastward;</p>	<p>וַיְהִי לְכֹן רוּחַ דְּרוֹמָא מִמְּדִבְרָא דְצִין עַל תְּחוֹמֵי אֲדוֹם וַיְהִי לְכֹן תְּחוֹם דְּרוֹמָא מִסִּפֵּי יַמָּא דְּמִלְחָא קְדוּמָא:</p>	<p>וַיְהִי לָכֶם פָּאת־נֹגֵב מִמְּדִבְר־צִין עַל־יְדֵי אֲדוֹם וְתִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל נֹגֵב מִקְצֵה יַם־הַמֶּלַח קְדֻמָּה:</p>
<p>and your border shall turn about southward of the ascent of Akkrabbim, and pass along to Zin; and the goings out thereof shall be southward of Kadesh-barnea; and it shall go forth to Hazar-addar, and pass along to Azmon;</p>	<p>וַיִּסְחַר לְכֹן תְּחוֹמָא מִדְּרוֹמָא דְעַקְרָבִין וַיַּעֲבֵר לְצִין וַיְהִי מִפְּקֻנְהִי מִדְּרוֹמָא לְרָקִם גִּיאָה וַיְפֹק לְחֶצֶר אֲדָר וַיַּעֲבֵר לְעֶצְמוֹן:</p>	<p>וְנֹסֵב לָכֶם הַגְּבוּל מִנֹּגֵב לְמַעְלָה עַקְרָבִים וַיַּעֲבֵר צִנְהָ (כ' וְהָיָה) (ק' וְהָיוּ) תּוֹצְאוֹתֶיהָ מִנֹּגֵב לְקֶדֶשׁ בַּרנֶּעַ וַיֵּצֵא חֶצֶר־אֲדָר וַיַּעֲבֵר עֶצְמוֹנָה:</p>
<p>and the border shall turn about from Azmon unto the Brook of Egypt, and the goings out thereof shall be at the Sea.</p>	<p>וַיִּסְחַר תְּחוֹמָא מִעֶצְמוֹן לְנַחֲלָא דְמִצְרַיִם וַיְהִי מִפְּקֻנְהִי לַיָּמָא:</p>	<p>וְנֹסֵב הַגְּבוּל מִעֶצְמוֹן נַחֲלָה מִצְרַיִם וְהָיוּ תּוֹצְאוֹתֶיהָ הַיָּמָה:</p>

¹³ (5) והיו תוצאותיו הימה. אל מנר המערב שאין עוד גבול נגד מאריך ללד המערב משם והלאה:

6	And for the western border, ye shall have the Great Sea for a border; this shall be your west border.	וַיִּגְבֹּל יָם וְהָיָה לָכֶם הַיָּם הַגָּדוֹל וַיִּגְבֹּל זֶה־יְהִי־לָכֶם גְּבוּל יָם:	6
7	And this shall be your north border: from the Great Sea ye shall mark out your line unto mount Hor;	וְזֶה־יְהִי־לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן מִן־הַיָּם הַגָּדוֹל תִּתְּאוּ לָכֶם הָר הָהָר:	7
8	from mount Hor ye shall mark out a line unto the entrance to Hamath; and the goings out of the border shall be at Zedad;	מִהָּר הָהָר תִּשְׁרֹא תְּכַוֵּנוּן לְמַטֵּי חֲמַת וַיְהִי מִפְּקֻדֵּי הַתְּחוּמָה לְצֶדֶד:	8
9	and the border shall go forth to Ziphron, and the goings out thereof shall be at Hazar-enan; this shall be your north border.	וַיִּפּוֹק תְּחוּמָה לְזִפְרוֹן וַיְהִי מִפְּקֻדֵּי הַתְּחוּמָה לְחֶצֶר עֵינָן דִּין יְהִי לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן:	9
10	And ye shall mark out your line for the east border from Hazar-enan to Shepham;	וְהַתְּאוּיָתָם לָכֶם לְגְבוּל קְדֻמָּה מִחֶצֶר עֵינָן שְׁפָמָה:	10
11	and the border shall go down from Shepham to Riblah, on the east side of Ain; and the border shall go down, and shall strike upon the slope of the sea of Chinnereth eastward;	וַיֵּרֶד הַגְּבֹל מִשְׁפָּם הַרְבֵּלָה מִקְדָּם לְעֵין וַיֵּרֶד הַגְּבֹל וַיַּחֲדָה עַל־כִּנְרֶת יָם־כְּנָתָה קְדֻמָּה:	11

- 15 (6) וגבול ים. ומזר מערבי מהו:
 16 (6) והיה לכם הים הגדול. למזר:
 17 (6) וגבול. הנסין שנתון הים אף הם מן הגבול והם איים שקורין אינוול"ס (גיטין ח, א):
 19 (7) גבול צפון. מזר לפון:
 20 (7) מן הים הגדול תתאו לכם הר ההר. שהוא במקצוע צפונית מערבית. וראשו משפיע ונכנס לתוך הים ויש מרוחצ הים לפנים הימנו וסוזה הימנו (שם):
 21 (7) תתאו. תשפיעו לכם לנטות ממערב לצפון אל הר ההר:
 22 (7) תתאו. לשון סיבה כמו (ד"ה יב, יא) אל תא הרצים (יחזקאל מ, י) ותאי השער היגיע שקורין אפנדי"ן שהוא מוסב ומשופע:
 24 (8) מהר ההר. תסצו ותלכו אל מזר הצפון לצד המזרח ותפגעו בלצא חמת זו אנטוכיא:
 25 (8) תוצאות הגבול. סופי הגבול. כל מקום שנאמר תוצאות הגבול או המזר כלה שם לגמרי ואינו עוצר להלן כלל או משם מתפשט ומרחיב ויואל לאחריו להמשיך להלן באלכסון יותר מן הרוחצ הראשון ולענין רוחצ המדה הראשון קראו תוצאות ששם כלמה אותה מדה:
 27 (9) והיו תוצאותיו חצר עינן. הוא היה סוף המזר הצפוני. ונמצאת חצר עינן במקצוע צפונית מזרחית. ומשם והתאויתם לכם אל מזר המזרחי:
 29 (10) והתאויתם. לשון הסבה ונטיה כמו תתאו:
 30 (10) שפמה. במזר המזרחי ומשם הרבלה:
 32 (11) מקדם לעין. שם מקום והמזר הולך במזרחו נמצא העין לפנים מן המזר ומאריך ישראל הוא:
 33 (11) וירד הגבול. כל שהגבול הולך מצפון לדרום הוא יורד והולך:
 34 (11) ומחה על כתר. עזר: ים כנרת קדמה. סיהא ים כנרת תוך לגבול במערב והגבול במזרח ים כנרת ומשם יורד אל הירדן והירדן מושך וצא מן הצפון לדרום באלכסון נוטה לצד מזרח ומתקרב לצד ארץ כנען כנגד ים כנרת ומושך לצד מזרח של ארץ ישראל כנגד ים כנרת עד שנופל בים המלח ומשם כלה הגבול בתוצאותיו אל ים המלח שממנו התחלת מזר מקצוע דרומית מזרחית הרי סובבת אותה לארבע רוחותיה:

12	and the border shall go down to the Jordan, and the goings out thereof shall be at the Salt Sea; this shall be your land according to the borders thereof round about.'	וַיִּיָּחֹזֶת תְּחֻמָּא לִירְדֵּנָא וַיְהִי מִפְּקֻנְהִי לַיָּמָא דְּמִלְחָא דָּא תְּהִי לְכוֹן אֶרְעָא לְתֻחוּמָהָ סְחוּר סְחוּר:	וַיֵּרֶד הַגְּבוּל הַיִּרְדְּנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו יָם הַמֶּלַח זֹאת תִּהְיֶה לָכֶם הָאָרֶץ לְגְבֻלֶיהָ סָבִיב:	12
13	And Moses commanded the children of Israel, saying: 'This is the land wherein ye shall receive inheritance by lot, which the LORD hath commanded to give unto the nine tribes, and to the half-tribe;	וּפְקִיד מֹשֶׁה יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר דָּא אֶרְעָא דְּתַחֲסִנּוּן יִתְּהָ בְּעֶדְבָא דְּפְקִיד יְיָ לְמַתָּן לְתַשְׁעָא שְׁבִטִין וּפְלָגוֹת שְׁבִטָא:	וַיֹּצֵן מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתְּנֶנָּהּ לָכֶם בְּגֻרְלָא אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לָתֵת לְתַשְׁעַת הַמִּטּוֹת וְנֶחֱצִי הַמִּטָּה:	13
14	for the tribe of the children of Reuben according to their fathers' houses, and the tribe of the children of Gad according to their fathers' houses, have received, and the half-tribe of Manasseh have received, their inheritance;	כִּי לְקָחוּ מֹשֶׁה בְּנֵי הָרְאוּבֵנִי לְבֵית אֲבֹתָם וּמִטָּה בְּנֵי־הַגָּדִי לְבֵית אֲבֹתָם וְנֶחֱצִי מִטָּה מִנִּשְׁה לְקָחוּ נֶחֱלָתָם:	כִּי לְקָחוּ מֹשֶׁה בְּנֵי הָרְאוּבֵנִי לְבֵית אֲבֹתָם וּמִטָּה בְּנֵי־הַגָּדִי לְבֵית אֲבֹתָם וְנֶחֱצִי מִטָּה מִנִּשְׁה לְקָחוּ נֶחֱלָתָם:	14
15	the two tribes and the half-tribe have received their inheritance beyond the Jordan at Jericho eastward, toward the sun-rising.'	שְׁנֵי הַמִּטּוֹת וְנֶחֱצִי הַמִּטָּה לְקָחוּ נֶחֱלָתָם מֵעֵבֶר לִירְדֵּן יִרְחוֹ קִדְמָה מִזְרָחָה: (פ)	שְׁנֵי הַמִּטּוֹת וְנֶחֱצִי הַמִּטָּה לְקָחוּ נֶחֱלָתָם מֵעֵבֶר לִירְדֵּן יִרְחוֹ קִדְמָה מִזְרָחָה: (פ)	15
16	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיֹּדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:	וַיֹּדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	רציעי (ששי)
17	'These are the names of the men that shall take possession of the land for you: Eleazar the priest, and Joshua the son of Nun.	אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־יִנְחֲלוּ לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון:	אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־יִנְחֲלוּ לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון:	17
18	And ye shall take one prince of every tribe, to take possession of the land.	וְנָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד מִמִּטָּה תִּקְחוּ לְנַחֵל אֶת־הָאָרֶץ:	וְנָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד מִמִּטָּה תִּקְחוּ לְנַחֵל אֶת־הָאָרֶץ:	18
19	And these are the names of the men: of the tribe of Judah, Caleb the son of Jephunneh.	וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים לְמִטָּה יְהוּדָה כָּלָב בֶּן־יִפְנֶה:	וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים לְמִטָּה יְהוּדָה כָּלָב בֶּן־יִפְנֶה:	19

39 (15) קדמה מזרח. אל פני העולם שהם צמורח שרוח מזרחית קרויה פנים ומערבית קרויה אחר לפיכך דרום לימין ואפון לשמאל:

42 (17) אשר ינחלו לכם. בשצילכם כל נשיא ונשיא אפטרופוס לשצטו ומחלק נחלת השצט למשפחות ולגזרים וזורר לכל אחד ואחד חלק הגון. ומה שהם עושין יהיה עשוי כאלו עשאים שלוחים. ולא יתכן לפרש לכם זה ככל לכם שצמקרא שאם כן היה לו לכתוב ינחלו לכם ינחלו משמע שהם נוחלים לכם בשצילכם וצמקומכם כמו (שמות יד, יד) ה' ילכם לכם:

44 (18) לנחול את הארץ. שיהא נוחל וחולק אותה צמקומכם:

20	And of the tribe of the children of Simeon, Shemuel the son of Ammihud.	וּלְמִטָּה בְּנֵי שִׁמְעוֹן שְׁמוּאֵל בֶּן-עַמִּיהוּד:	וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁמוּאֵל בֶּר עַמִּיהוּד:
21	Of the tribe of Benjamin, Elidad the son of Chislon.	לְמִטָּה בְּנִימִן אֶלִידָד בֶּן-כְּסִלּוֹן:	לְשִׁבְטָא דְּבְנִימִן אֶלִידָד בֶּר כְּסִלּוֹן:
22	And of the tribe of the children of Dan a prince, Bukki the son of Jogli.	וּלְמִטָּה בְּנֵי-דָן נְשִׂיא בְּקִי בֶּן-יִגְלִי:	וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי דָן רַבָּא בְּקִי בֶּר יִגְלִי:
23	Of the children of Joseph: of the tribe of the children of Manasseh a prince, Hanniel the son of Ephod;	לְבְנֵי יוֹסֵף לְמִטָּה בְּנֵי-מְנַשֶּׁה נְשִׂיא חַנִּיאֵל בֶּן-אֶפְדֹּ:	לְבְנֵי יוֹסֵף לְשִׁבְטָא דְּבְנֵי מְנַשֶּׁה רַבָּא חַנִּיאֵל בֶּר אֶפְדֹּ:
24	and of the tribe of the children of Ephraim a prince, Kemuel the son of Shiptan.	וּלְמִטָּה בְּנֵי-אֶפְרַיִם נְשִׂיא קִמּוּאֵל בֶּן-שִׁפְטָן:	וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי אֶפְרַיִם רַבָּא קִמּוּאֵל בֶּר שִׁפְטָן:
25	And of the tribe of the children of Zebulun a prince, Eli-zaphan the son of Parnach.	וּלְמִטָּה בְּנֵי-זְבוּלָן נְשִׂיא אֶלִיזָפָן בֶּן-פְּרַנָּח:	וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי זְבוּלָן רַבָּא אֶלִיזָפָן בֶּר פְּרַנָּח:
26	And of the tribe of the children of Issachar a prince, Paltiel the son of Azzan.	וּלְמִטָּה בְּנֵי-יִשָּׁשָׁכָר נְשִׂיא פִּלְטִיאֵל בֶּן-עֲזָן:	וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי יִשָּׁשָׁכָר רַבָּא פִּלְטִיאֵל בֶּר עֲזָן:
27	And of the tribe of the children of Asher a prince, Ahihud the son of Shelomi.	וּלְמִטָּה בְּנֵי-אָשֵׁר נְשִׂיא אָחִיהוּד בֶּן-שְׁלֹמִי:	וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי אָשֵׁר רַבָּא אָחִיהוּד בֶּר שְׁלֹמִי:
28	And of the tribe of the children of Naphtali a prince, Pedahel the son of Ammihud.	וּלְמִטָּה בְּנֵי-נַפְתָּלִי נְשִׂיא פְּדֵהאֵל בֶּן-עַמִּיהוּד:	וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי נַפְתָּלִי רַבָּא פְּדֵהאֵל בֶּר עַמִּיהוּד:
29	These are they whom the LORD commanded to divide the inheritance unto the children of Israel in the land of Canaan.'	אֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לְנַחֵל אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: (פ)	אֵלֵּין דְּפָקִיד יְיָ לְאַחְסָנָא יְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶעָא דְּכְנָעַן:
XXXV	And the LORD spoke unto Moses in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל-יַרְדֵּן יְרֵחוֹ לֵאמֹר:	וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּמִישְׁרֵיא דְּמוֹאָב עַל יְרֵדְנָא דִּירְחוֹ לְמִימַר:
2	'Command the children of Israel, that they give unto the Levites of the inheritance of their possession cities to dwell in; and open land round about the cities shall ye give unto the Levites.	צֹוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַנּוּ לְלוֹוִים מִנְּחֻלַּת אֲחֻזָּתָם עָרִים לְשִׁבְתָּ וּמִגְרָשׁ לְעָרִים סְבִיבֹתֵיהֶם תִּתְּנוּ לְלוֹוִים:	פָּקִיד יְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיָתְנוּ לְלוֹוִיאֵי מֵאֲחֻסְנַת אֲחֻדְתָּהוֹן קְרוֹוִין לְמֵתֵב וְרֹנַח לְקְרוֹוִיא סְבִיבֵיהוֹן תִּתְּנוּ לְלוֹוִיאֵי:

⁵⁶ (29) לנחל את בני ישראל. שהם ינחילו אותה להם למחלקותיה:

² (2) ומגדש. ריוח מקום חלק חוץ לעיר סביב להיות לנוי לעיר ואין רשאים לצנות שם בית ולא לנטוע כרם ולא לזרוע זריעה (ערכין לג, ז):

3 And the cities shall they have to dwell in; and their open land shall be for their cattle, and for their substance, and for all their beasts.

4 And the open land about the cities, which ye shall give unto the Levites, shall be from the wall of the city and outward a thousand cubits round about.

5 And ye shall measure without the city for the east side two thousand cubits, and for the south side two thousand cubits, and for the west side two thousand cubits, and for the north side two thousand cubits, the city being in the midst. This shall be to them the open land about the cities.

6 And the cities which ye shall give unto the Levites, they shall be the six cities of refuge, which ye shall give for the manslayer to flee thither; and beside them ye shall give forty and two cities.

7 All the cities which ye shall give to the Levites shall be forty and eight cities: them shall ye give with the open land about them.

8 And concerning the cities which ye shall give of the possession of the children of Israel, from the many ye shall take many, and from the few ye shall take few; each tribe according to its inheritance which it inheriteth shall give of its cities unto the Levites.

9 And the LORD spoke unto Moses, saying:

3 וְהָיוּ הָעָרִים לָהֶם לְשֹׁבֹת וּמִגְרָשֵׁיהֶם יִהְיוּ לְבִהְמָתָם וּלְרֹכֶשָׁם וּלְכָל חַיָּתָם:

וְהָיוּ קְרֹנֵיָא לְהוֹן לְמִתָּב וְרוֹחֵיהוֹן יִהְיוּ לְבִעֲרֵיהוֹן וּלְקִנְיָניהוֹן וּלְכָל חַיֹּתֵיהוֹן:

4 וּמִגְרָשֵׁי הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַלְוִיִּם מִקִּיר הָעִיר וְחוּצָהּ אֶלֶף אַמָּה סָבִיב:

וְרוֹחֵי קְרֹנֵיָא דִּתְתַּנּוּן לְלִינְיָא מִכּוּתֵל קִרְתָּא וּלְבִרָא אֶלֶף אַמִּין סְחוּר סְחוּר:

5 וּמִדֹּתָם מִחוּץ לָעִיר אֶת־פֶּאת־קִדְמָה אֶלְפִים בָּאַמָּה וְאֶת־פֶּאת־נֶגֶב אֶלְפִים בָּאַמָּה וְאֶת־פֶּאת־יָם אֶלְפִים בָּאַמָּה וְאֶת פֶּאת צָפוֹן אֶלְפִים בָּאַמָּה וְהָעִיר בְּתוֹךְ זֶה יִהְיֶה לָהֶם מִגְרָשֵׁי הָעָרִים:

וְתִמְשְׁחוּן מִבְּרָא לְקִרְתָּא יֵת רוּחַ קִדְמָא תְּרִין אֶלְפִין אַמִּין וְיֵת רוּחַ דְּרומָא תְּרִין אֶלְפִין אַמִּין וְיֵת רוּחַ מַעֲרָבָא תְּרִין אֶלְפִין אַמִּין וְיֵת רוּחַ צְפוֹנָא תְּרִין אֶלְפִין אַמִּין וְקִרְתָּא בְּמִצִּיעַ דִּין יִהְיֵה לְהוֹן רוֹחֵי קְרֹנֵיָא:

6 וְאֵת הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַלְוִיִּם אֵת שְׁש־עָרֵי הַמִּקְלָט אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לָנֶס שָׁמָּה הָרֹצֵחַ וְעָלִיתָם תִּתְּנוּ אַרְבָּעִים וּשְׁתֵּים עִיר:

וְיֵת קְרֹנֵיָא דִּתְתַּנּוּן לְלִינְיָא יֵת שֵׁית קְרוֹי שִׁיבּוּתָא דִּתְתַּנּוּן לְמַעַרְק לְתַמָּן קְטוּלָא וְעָלִיהוֹן תִּתְּנוּן אַרְבָּעִין וְתִרְתִּין קְרוֹיִן:

7 כָּל־הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַלְוִיִּם אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה עִיר אֶתְּחֶן וְאֶת־מִגְרָשֵׁיהֶן:

כָּל קְרֹנֵיָא דִּתְתַּנּוּן לְלִינְיָא אַרְבָּעִין וְתַמְנֵי קְרוֹיִן יִתְּחֶן וְיֵת רוֹחֵיהוֹן:

8 וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ מֵאֲחֻזַּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֲת הָרֶב רַבּוֹ וּמֵאֲת הַמְּעַט תִּמְעִיטוּ אִישׁ כִּפִּי נִחַלְתּוּ אֲשֶׁר יִנְחַלוּ יִתֵּן מִעָרָיו לַלְוִיִּם: (פ)

וּקְרֹנֵיָא דִּתְתַּנּוּן מֵאֲחֻדַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן סִגְיָא תִּסְגּוּן וּמִן זְעִירֵי תִזְעָרוּן גְּבַר כְּפֹם אֲחֻסְנִתִּיה דִּיחֻסְנִין יִתֵּין מִקְרוּוְהִי לְלִינְיָא:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לַמִּימָר: שְׂעִי (שְׂעִיעִי) לְאִמָּר:

4 (3) ולכל חיתם. לכל צרכיהם (נדרים פא, ח):

6 (4) אלף אמה סביב. ואחריו הוא אומר אלפים באמה הא כיצד אלפים הוא נותן להם קציצ ומהם אלף הפנימים למגשר והחיצונים לשדות וכרמים (עירוצין כא. סוטה כז, ז):

<p>10 'Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye pass over the Jordan into the land of Canaan,</p>	<p>מִלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִמְרָה לָהוֹן אֲרִי אֹתוֹן עֲבָרִין ית יִרְדְּנָא לְאַרְעָא דְכְנָעַן:</p>	<p>10 וְדִבֶּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-הַיַּרְדֵּן אֶרְצָה כְּנָעַן:</p>
<p>11 then ye shall appoint you cities to be cities of refuge for you, that the manslayer that killeth any person through error may flee thither.</p>	<p>וְתִצְמְנִין לְכוֹן קְרוּיִן קְרוּיִן שִׁיבֻתָּא וְיִהְיוּ לְכוֹן וְיַעֲרוֹק לְתַמָּן קְטוּלָא דִּיקְטוּל נִפְשָׁא בְּשָׁלוּ:</p>	<p>11 וְהִקְרִיתֶם לָכֶם עָרִים עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה לָכֶם וְנָס שָׁמָּה רֹצֵחַ מִכַּף-נֶפֶשׁ בְּשֹׁגְגָה:</p>
<p>12 And the cities shall be unto you for refuge from the avenger, that the manslayer die not, until he stand before the congregation for judgment.</p>	<p>וְיִהְיוּ לְכוֹן קְרוּיִא לְשִׁיבָא מִגְּאֹל וְלֹא יָמוּת קְטוּלָא עַד דִּיקוּם קָדָם בְּנִשְׁתָּא לְדִינָא:</p>	<p>12 וְהָיוּ לָכֶם הָעָרִים לְמִקְלָט מִגְּאֹל וְלֹא יָמוּת הָרֹצֵחַ עַד-עֲמֻדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה לְמִשְׁפָּט:</p>
<p>13 And as to the cities which ye shall give, there shall be for you six cities of refuge.</p>	<p>וְקְרוּיִא דְתַתְּנוּן שִׁית קְרוּיִ שִׁיבֻתָּא וְיִהְיוּ לְכוֹן:</p>	<p>13 וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּן שֵׁשׁ-עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה לָכֶם:</p>
<p>14 Ye shall give three cities beyond the Jordan, and three cities shall ye give in the land of Canaan; they shall be cities of refuge.</p>	<p>יֵת תִּלְת קְרוּיִא תַתְּנוּן מִעֲבָרָא לִירְדְּנָא וְיֵת תִּלְת קְרוּיִא תַתְּנוּן בְּאַרְעָא דְכְנָעַן קְרוּיִ שִׁיבֻתָּא וְיִהְיוּ:</p>	<p>14 אֹתוֹ שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ מִעֲבָר לַיַּרְדֵּן וְאֵת שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה:</p>
<p>15 For the children of Israel, and for the stranger and for the settler among them, shall these six cities be for refuge, that every one that killeth any person through error may flee thither.</p>	<p>לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגֵיזְרִיָא וּלְתוֹתְבִיָא דְבִינִיהוֹן וְיִהְיוּ שִׁית קְרוּיִא הָאֵלִין לְשִׁיבָא לְמַעַרְק לְתַמָּן כָּל דִּיקְטוּל נִפְשָׁא בְּשָׁלוּ:</p>	<p>15 לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגֵר וּלְתוֹשֵׁב בְּתוֹכָם תִּהְיֶינָה שֵׁשׁ-הָעָרִים הָאֵלֶּה לְמִקְלָט לְנוֹס שָׁמָּה כָּל-מִכַּף-נֶפֶשׁ בְּשֹׁגְגָה:</p>
<p>16 But if he smote him with an instrument of iron, so that he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death.</p>	<p>וְאִם בְּמָאן דְּבִרְזֵל מָחָהּ וְקָטְלָהּ קְטוּלָא הוּא אִתְקַטְּלָא יִתְקַטֵּיל קְטוּלָא:</p>	<p>16 וְאִם-בְּכִלֵּי בִרְזֵל וְהָכָהּ וַיָּמוּת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוֹמָת הָרֹצֵחַ:</p>

14 (11) והקרייתם. אין הקרייה אלא לשון הזמנה וכן הוא אומר (צראשית כו, כ) כי הקרה ה' אלהיך לפני (ספרי קנט):

16 (12) מגאל. מפני גואל הדם שהוא קרוב לנרצח (מכות יב, א):

13 (13) שש ערי מקלט. מגיד שאף על פי שהצדיל משה בחייו ג' ערים בעבר הירדן (דברים ד, מא) לא היו קולטות עד שנצחרו שלש שנתן יהושע צאריך כנען (מכות ט, ב. ספרי):

20 (14) את שלש הערים וגו'. אף על פי שצאריך כנען ט' שבטים וכאן אינן אלא שנים וחצי הוזהר מניין ערי מקלט שלהם משום שצאריך נפיש רוצחים דכתיב (הושע ו, ח) גלעד קרית פועלי און עקוצה מדם (מכות שם):

23 (16) ואם בכלי ברזל הכהו. אין זה מדבר צהורג צשוגג הסמוך לו אלא צהורג צמזיד וצא ללמד שההורג בכל דבר צריך שיהא צו שיעור כדי להמית שנאמר ככולם אשר ימות צו דמתרגמינן דהיא כמסת דימות צה חוץ מן הצרזל שגלוי וידוע לפני הקצ"ה שהצרזל ממית בכל שהוא אפילו מחט לפיכך לא נחנה צו תורה שיעור לכחוצ צו אשר ימות צו ואם תאמר צהורג צשוגג הכחוצ מדבר הרי הוא אומר למטה או בכל אצן אשר ימות צה צלא ראות וגו' למד על האמורים למעלה שצהורג צמזיד הכחוצ מדבר (ספרי קס. סנהדרין עו, ב):

17	And if he smote him with a stone in the hand, whereby a man may die, and he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death.	וְאִם בְּאֶבֶן יְדֵי אֲשֶׁר-יָמוּת בָּהּ דְּהִיא כְּמִסַּת דִּימוּת בֵּיהּ מִחֲהִי וְקִטְלִיהּ קִטּוּלָא הוּא אֲתִקְטָלָא יִתְקַטֵּיל קִטּוּלָא:	17
18	Or if he smote him with a weapon of wood in the hand, whereby a man may die, and he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death.	אִוּ בְּמִאֵן דְּאָע דְּמִתְנַסִּיב בִּיד דְּהוּא כְּמִסַּת דִּימוּת בֵּיהּ מִחֲהִי וְקִטְלִיהּ קִטּוּלָא הוּא אֲתִקְטָלָא יִתְקַטֵּיל קִטּוּלָא:	18
19	The avenger of blood shall himself put the murderer to death; when he meeteth him, he shall put him to death.	גְּאֵל הַדָּם הוּא יָמוּת קִטּוּלָא כִּד אֲתַחֲזִיב לִיהּ מִן דִּינָא הוּא יִקְטִלֶיהּ:	19
20	And if he thrust him of hatred, or hurled at him any thing, lying in wait, so that he died;	וְאִם בְּשִׁנְאָה דְּחֲהִי אִוּ רָמָא אֶזְרוּחִי בְּכַמְזָא וְקִטְלִיהּ:	20
21	or in enmity smote him with his hand, that he died; he that smote him shall surely be put to death: he is a murderer; the avenger of blood shall put the murderer to death when he meeteth him.	אִוּ בְּדִבְבוּ מִחֲהִי בִידֵיהּ וְקִטְלִיהּ אֲתִקְטָלָא יִתְקַטֵּיל מִחֲהִי קִטּוּלָא הוּא גְּאֵל דְּמָא יִקְטֹל יֵת קִטּוּלָא כִּד אֲתַחֲזִיב לִיהּ:	21
22	But if he thrust him suddenly without enmity, or hurled upon him any thing without lying in wait,	וְאִם בְּתַפִּיךְ בִּלְא דְּבִבוּ דְּחֲהִי אִוּ רָמָא אֶזְרוּחִי כָּל מָאן בִּלְא כְּמִן לִיהּ:	22
23	or with any stone, whereby a man may die, seeing him not, and cast it upon him, so that he died, and he was not his enemy, neither sought his harm;	אִוּ בְּכָל אֶבֶן דְּהִיא כְּמִסַּת דִּימוּת בָּהּ בִּלְא חֲזִי וּרְמָא אֶזְרוּחִי וּמִית וְהוּא לֹא שְׁנִי לִיהּ וְלֹא תִבַּע בְּשִׁתִּיהּ:	23
24	then the congregation shall judge between the smiter and the avenger of blood according to these ordinances;	וַיִּדְיִנוּ בִּנְשֻׁאָא בֵּין מִחֲהִי וּבֵין גְּאֵל דְּמָא עַל דִּינֵיאָא הָאֵלִין:	24

25 (17) באבן יד. שיש זה מלא יד (ספרי קס):

26 (17) אשר ימות בה. שיש זה שיעור להמית כתרומו לפי שנאמר (שמות כא, יח) והכה איש את רעהו באבן ולא נתן זה שיעור יכול כל שהוא לכך נאמר אשר ימות זה (ספרי קס):

28 (18) או בכלי עץ יד. לפי שנאמר (שמות כא, כ) וכי יכה איש את עבדו או את אמתו בשבט יכול כל שהוא לכך נאמר עץ אשר ימות זו שיהא זו כדי להמית (ספרי קס):

30 (19) בפגעו בו. אפילו בתוך ערי מקלט:

32 (20) בצדיה. כתרומו כזמנא. צמארז:

35 (22) בפתע. צאונס. ותרומו צמקיף שהיה סמוך לו ולא היה לו שהות להזהר עליו:

37 (23) או בכל אבן אשר ימות בה. הכהו:

38 (23) בלא ראות. שלא ראהו:

39 (23) ויפל עליו. מכאן אמרו ההורג דרך ירידה גולה דרך עלייה אינו גולה (מכות ז, ב):

<p>and the congregation shall deliver the manslayer out of the hand of the avenger of blood, and the congregation shall restore him to his city of refuge, whither he was fled; and he shall dwell therein until the death of the high priest, who was anointed with the holy oil.</p>	<p>וְהִצִּילֻהוּ הָעֵדָה אֶת־הָרֹצֵחַ מִיַּד גֹּאֵל הַדָּם וְהָשִׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל־עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר־נָס שָׁמָּה וַיָּשָׁב בָּהּ עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל אֲשֶׁר־מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ:</p>	<p>25 וְהִצִּילֻהוּ הָעֵדָה אֶת־הָרֹצֵחַ מִיַּד גֹּאֵל הַדָּם וְהָשִׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל־עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר־נָס שָׁמָּה וַיָּשָׁב בָּהּ עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל אֲשֶׁר־מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ:</p>
<p>But if the manslayer shall at any time go beyond the border of his city of refuge, whither he fleeth;</p>	<p>וְאִם מִמָּקוֹם יִפּוֹק קְטוֹלָא יֵת תַּחֲוֹם קְרִית שְׂיֻבּוֹתֶיהָ דִּיעֲרוֹק לְתַמָּן:</p>	<p>26 וְאִם יֵצֵא הָרֹצֵחַ אֶת־גְּבוּל עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה:</p>
<p>and the avenger of blood find him without the border of his city of refuge, and the avenger of blood slay the manslayer; there shall be no bloodguiltiness for him;</p>	<p>וַיִּשְׁכַּח יֵתִיהָ גֹאֵל דָּמָא מִבְּרָא לְתַחֲוֹם קְרִית שְׂיֻבּוֹתֶיהָ וַיִּקְטֹּל גֹּאֵל דָּמָא יֵת קְטוֹלָא לִית לִיהָ דָּם:</p>	<p>27 וּמָצָא אֹתוֹ גֹּאֵל הַדָּם מִחוּץ לְגְבוּל עִיר מִקְלָטוֹ וּרְצָח גֹּאֵל הַדָּם אֶת־הָרֹצֵחַ אֵין לוֹ דָּם:</p>
<p>because he must remain in his city of refuge until the death of the high priest; but after the death of the high priest the manslayer may return into the land of his possession.</p>	<p>אֲרִי בְּקְרִית שְׂיֻבּוֹתֶיהָ יָתִיב עַד דִּימוֹת כְּהֵנָּא רַבָּא וּבִתְרֵי דִימוֹת כְּהֵנָּא רַבָּא יָתִיב קְטוֹלָא לְאַרְעֵי אֲחֻסְתֵּיהָ:</p>	<p>28 כִּי בְּעִיר מִקְלָטוֹ יָשָׁב עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל וְאַחֲרֵי מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל יָשׁוּב הָרֹצֵחַ אֶל־אֶרֶץ אֲחֻזָּתוֹ:</p>
<p>And these things shall be for a statute of judgment unto you throughout your generations in all your dwellings.</p>	<p>וַיְהִי־וֹן אֵלֵין לְכוֹן לְגִזְרֵת דִּין לְדְרִיכוֹן בְּכָל מוֹתֵבְנִיכוֹן:</p>	<p>29 וְהָיוּ אֵלֶיהָ לְכֶם לְחֻקַּת מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם:</p>
<p>Whoso killeth any person, the murderer shall be slain at the mouth of witnesses; but one witness shall not testify against any person that he die.</p>	<p>כָּל דִּיקְטוֹל נַפְשָׁא לְפֻם סְהַדִּין יִקְטֹל יֵת קְטוֹלָא וְסְהַד חַד לֹא יִסְהִיד בְּאַנְשָׁא לְמִקְטֹל:</p>	<p>30 כָּל־מִכְּה־נֶפֶשׁ לְפִי עֵדִים יִרְצָח אֶת־הָרֹצֵחַ וְעַד אֶחָד לֹא־יַעֲנֶה בְּנַפְשׁ לְמוֹת:</p>

42 (25) עד מות הכהן הגדול. שהוא צא להשרות שכינה בישראל ולהאריך ימיהם והרואה צא לסלק את השכינה מישראל ומקצר את ימי החיים. אינו כדאי שיהא לפני כהן גדול (ספרי קס). דבר אחר לפי שהיה לו לכהן גדול להסתפלל שלא תארע תקלה זו לישראל בחייו:

43 (25) אשר משח אותו בשמן הקדש. לפי פשוטו מן המקראות הקצרים הוא שלא פירש מי משחו אלא כמו אשר משחו המושח אותו בשמן הקדש. ורבותינו דרשוהו במסכת מכות (יא, ז) לראיית דבר ללמד שאם עד שלא נגמר דינו מת כהן גדול ומנו אחר תחתיו ולאחר מכאן נגמר דינו חוזר במיתתו של שני שנאמר אשר משח אותו וכי הוא משחו לכהן או הכהן משח אותו אלא להציא את הנמשח צימיו שמחזירו במיתתו:

46 (27) אין לו דם. הרי הוא כהורג את המת שאין לו דם (מכות יז):

49 (29) בכל מושבותיכם. למד שמהא סנהדרין [קטנה] נוהגת בחוזה לארץ כל זמן שנוהגת בארץ ישראל (שם ז, ב):

51 (30) כל מכה נפש וגו'. הצא להרגו על שהכה את הנפש:

52 (30) לפי עדים ירצח. שיעידו שצמוד וצהתראה הרגו (ספרי קסא):

<p>Moreover ye shall take no ransom for the life of a murderer, that is guilty of death; but he shall surely be put to death.</p>	<p>וְלֹא תִקְחוּ כֹפֶר לְנֶפֶשׁ רֹצֵחַ אֲשֶׁר-הוּא רָשָׁע לְמוֹת כִּי-מוֹת יוּמָת:</p>	<p>וְלֹא-תִקְחוּ כֹפֶר לְנֶפֶשׁ רֹצֵחַ אֲשֶׁר-הוּא רָשָׁע לְמוֹת כִּי-מוֹת יוּמָת:</p>
<p>And ye shall take no ransom for him that is fled to his city of refuge, that he should come again to dwell in the land, until the death of the priest.</p>	<p>וְלֹא תִקְבְּלוּ מָמוֹן לְמַעַרְק לְקָרִית שִׁיבּוּתֶיהָ לְמָתָב לְמָתָב בְּאַרְעָא עַד דִּימוֹת כֹּהֵנָא:</p>	<p>וְלֹא-תִקְחוּ כֹפֶר לָנוּס אֶל-עִיר מְקַלָּטוֹ לָשׁוּב לְשִׁבְתָּ בָּאָרֶץ עַד-מוֹת הַכֹּהֵן:</p>
<p>So ye shall not pollute the land wherein ye are; for blood, it polluteth the land; and no expiation can be made for the land for the blood that is shed therein, but by the blood of him that shed it.</p>	<p>וְלֹא תַחֲנִיפוּ יֵת אֲרֶעָא דְאַתּוֹן בְּה אַרִי דְמָא הוּא מַחֲנִיב יֵת אֲרֶעָא וְלֹא-רֶעָא לֹא מִתְכַּפֵּר עַל דָּם זָכַאי דְאַתְאַשֵׁד בְּה אֱלֹהִין בְּדָם אֲשֶׁרִיה:</p>	<p>וְלֹא-תַחֲנִיפוּ אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ כִּי הַדָּם הוּא יַחֲנִיף אֶת-הָאָרֶץ וְלֹא-יִכָּפֵר לָדָם אֲשֶׁר שָׁפַךְ-בָּהּ כִּי-אֵם בְּדָם שָׁכּוֹ:</p>
<p>And thou shalt not defile the land which ye inhabit, in the midst of which I dwell; for I the LORD dwell in the midst of the children of Israel.</p>	<p>וְלֹא תִסְאַבוּן יֵת אֲרֶעָא דְאַתּוֹן יִתְבִּין בְּה דְשִׁכִּנְתִּי שְׂרָא בְּגוּה אַרִי אֲנָא יי שְׁכִינְתִּי שְׂרָא בְּגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וְלֹא תִטְמֵא אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָהּ כִּי אֲנִי יְהוָה שֹׁכֵן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)</p>
<p>And the heads of the fathers' houses of the family of the children of Gilead, the son of Machir, the son of Manasseh, of the families of the sons of Joseph, came near, and spoke before Moses, and before the princes, the heads of the fathers' houses of the children of Israel;</p>	<p>וּקְרִיבוּ רִישֵׁי אֲבֹהֵתָא לְזִרְעִית בְּנֵי גִלְעָד בֶּר מְכִיר בֶּר מְנַשֶּׁה מְזִרְעִית בְּנֵי יוֹסֵף וּמְלִילוֹ קָדָם מֹשֶׁה וּקָדָם רִבְרִבְנָא רִישֵׁי אֲבֹהֵתָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וַיִּקְרְבוּ רָאשֵׁי הָאָבוֹת לְמִשְׁפַּחַת בְּנֵי-גִלְעָד בֶּן-מְכִיר בֶּן-מְנַשֶּׁה מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֵּדְבָרוּ לְפָנַי מֹשֶׁה וְלְפָנַי הַנְּשָׂאִים רָאשֵׁי אָבוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>and they said: 'The LORD commanded my lord to give the land for inheritance by lot to the children of Israel; and my lord was commanded by the LORD to give the inheritance of Zelophehad our brother unto his daughters.</p>	<p>וַאֲמָרוּ יֵת רַבּוּנִי פְקִיד יי לְמִתָּן יֵת אֲרֶעָא בְּאַחְסָנָא בְּעַדְבָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְרַבּוּנִי אֲתַפְּשֵׁד בְּמִימְרָא דִּי לְמִתָּן יֵת אֲחִסְנַת צִלְפַּחַד אֲחִינוּא לְבָנֹתֶיהָ:</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ אֶת-אֲדֹנִי צִוָּה יְהוָה לָתֵת אֶת-הָאָרֶץ בְּנַחֲלָהּ בְּגוּרָל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲדֹנִי צִוָּה בִּיהוָה לָתֵת אֶת-נַחֲלַת צִלְפַּחַד אֲחִינוּ לְבָנֹתָיו:</p>

XXXVI

שזיעי

- 54 (31) ולא תקחו כופר. לא יפטר צממון (כתוצאות לו. ספרי שם):
- 56 (32) ולא תקחו כפר לנוס אל עיר מקלטו שהרג צשוגג אינו נפטר מגלות צממון ליתן כופר לשוץ לשצת צארץ צטרס ימות הכהן (ספרי שם):
- 57 (32) לנוס. כמו לָגַס כמו (מיכה 3, ח) שוצי מלחמה ששצו מן המלחמה וכן (פניה ג, יח) גוגי ממועד וכן (יהושע ה, ה) כי מוליס היו כאשר תאמר שוצ על מי ששצ צצר ומול על מי שמל צצר כן תאמר לנוס על מי שנס כצר וקוריהו נוס כלומר מוצרם. ואם תאמר לנוס לצרוח ותפרשהו לא תקחו כופר למי שיש לו לצרוח לפטרו מן הגלות לא ידעתי היאך יאמר לשוץ לשצת צארץ הרי עדיין לא נס ומהיכן ישוב:
- 59 (33) ולא תחניפו. ולא מרשעו. כמרגומו ולא תחייבו:
- 61 (34) אשר אני שכן בתוכה. שלא תשכינו אותי בטומאתה:
- 62 (34) כי אני ה' שוכן בתוך בני ישראל. אף בזמן שהם טמאים שכינה (שרויה) ציניהם:

And if they be married to any of the sons of the other tribes of the children of Israel, then will their inheritance be taken away from the inheritance of our fathers, and will be added to the inheritance of the tribe whereunto they shall belong; so will it be taken away from the lot of our inheritance.

And when the jubilee of the children of Israel shall be, then will their inheritance be added unto the inheritance of the tribe whereunto they shall belong; so will their inheritance be taken away from the inheritance of the tribe of our fathers.'

And Moses commanded the children of Israel according to the word of the LORD, saying: 'The tribe of the sons of Joseph speaketh right.

This is the thing which the LORD hath commanded concerning the daughters of Zelophehad, saying: Let them be married to whom they think best; only into the family of the tribe of their father shall they be married.

So shall no inheritance of the children of Israel remove from tribe to tribe; for the children of Israel shall cleave every one to the inheritance of the tribe of his fathers.

And every daughter, that possesseth an inheritance in any tribe of the children of Israel, shall be wife unto one of the family of the tribe of her father, that the children of Israel may possess every man the inheritance of his fathers.

וְהָיוּ לְאַחַד מִבְּנֵי שִׁבְטֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁים וְנִגְרַעַה נַחֲלָתָן מִנַּחֲלַת אֲבֹתֵינוּ וְנוֹסַף עַל נַחֲלַת הַמִּטָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִגִּדְלָה נַחֲלָתָנוּ יִגְרַע:

וְאִם יִהְיֶה יוֹבִילָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְתוֹסֵף אַחְסִנְתָּהוֹן עַל אַחְסִנְתָּהוֹן דִּיהוֹן וּמִאֲחִסְנַת שִׁבְטָא דְאַבְהֶתְנָא תִתָּמַנַע אַחְסִנְתָּהוֹן:

וַיִּצֹו מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל־פִּי יְהוָה לֵאמֹר כֵּן מִטָּה בְנֵי־יוֹסֵף דְּבָרִים:

זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לְבָנוֹת צֶלְפָּחָד לֵאמֹר לָטוֹב בְּעֵינֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים אֶךְ לְמִשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבִיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים:

וְלֹא־תִסָּב נַחֲלָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּטָּה אֶל־מִטָּה כִּי אִישׁ בְּנַחֲלַת מִטָּה אֲבֹתָיו יִדְבְּקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְכָל־בֵּת יִרְשֶׁת נַחֲלָה מִמִּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַחַד מִמִּשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבִיהָ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה לְמַעַן יִירָשׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלַת אֲבֹתָיו:

³ (3) ונוסף על נחלת המטה. שהרי צנה יורשה והצן מתיחס על שצט אציו:

⁵ (4) ואם יהיה היובל. מכאן היה רצי יהודה אומר עמיד היוצל שיפסוק (ת"כ ויקרא פרשתא יג, א):

⁶ (4) ואם יהיה היובל. כלומר אין זו מכירה שמורת ציוצל שהירשה אינה חוזרת. ואפילו אם יהיה היוצל לא

תחזור הנחלה לשצטו ונמצא שנוספה על נחלת המטה אשר תהיינה להם:

¹¹ (8) וכל בת ירשת נחלה. שלא היה צן לאציה:

9 So shall no inheritance remove from one tribe to another tribe; for the tribes of the children of Israel shall cleave each one to its own inheritance.'	וְלֹא־תִסָּב נַחֲלָה מִמַּטֵּה לְמַטֵּה אַחֵר כִּי־אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ יִדְבְּקוּ מִטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְלֹא תִסָּחַר אֲחֻסָּנָא מִשְׁבָּטָא לְשִׁבְטָא אֲחֵרָנָא אֲרִי גִבֵּר בְּאַחֲסָנִתִּיהָ יִדְבְּקוּן שְׁבָטִיא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:	9 וְלֹא־תִסָּב נַחֲלָה מִמַּטֵּה לְמַטֵּה אַחֵר כִּי־אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ יִדְבְּקוּ מִטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
10 Even as the LORD commanded Moses, so did the daughters of Zelophehad.	כַּמָּא דְּפִקִּיד יְיָ ית מֹשֶׁה בֶּן עֲבָדָא בְּנוֹת צֶלְפַּחָד:	10 כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בֶּן עֲשׂוֹ בְּנוֹת צֶלְפַּחָד:
11 For Mahlah, Tirzah, and Hoglah, and Milcah, and Noah, the daughters of Zelophehad, were married unto their father's brothers' sons.	וַתְּהַיִּינָה מַחֲלָה תִּרְצָה וַחֲגִלָּה וּמִלְכָּה וְנוֹעָה בְּנוֹת צֶלְפַּחָד לְבָנֵי אָחִי אֲבוֹהֶון לְנָשִׁין:	מַפְטִיר וַתְּהַיִּינָה מַחֲלָה תִּרְצָה וַחֲגִלָּה וּמִלְכָּה וְנוֹעָה בְּנוֹת צֶלְפַּחָד לְבָנֵי דְּדִיהֶון לְנָשִׁים:
12 They were married into the families of the sons of Manasseh the son of Joseph, and their inheritance remained in the tribe of the family of their father.	בְּנֵי־מְנַשֶּׁה מִזִּרְעֵית בְּנֵי מְנַשֶּׁה בֶּר בֶּן־יוֹסֵף הָיוּ לְנָשִׁים וַתְּהִי נַחֲלָתָן עַל־מַטֵּה מִשְׁפַּחַת אֲבוֹהֶון:	12 מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי־מְנַשֶּׁה בְּנֵי־מְנַשֶּׁה בֶּר בֶּן־יוֹסֵף הָיוּ לְנָשִׁים וַתְּהִי נַחֲלָתָן עַל־מַטֵּה מִשְׁפַּחַת אֲבוֹהֶון:
13 These are the commandments and the ordinances, which the LORD commanded by the hand of Moses unto the children of Israel in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.	אֵלֶּה הַמִּצְוֹת וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ:	קִלָּב פִּסְקוּס אֵלֶּה הַמִּצְוֹת וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ:

The Haftarah is Jeremiah 2: 4-2:28; 3: 4-3:4 on page 219. Sepharadim read Jeremiah 2: 4-2:28; 4:1-4:2.

¹⁵ (11) מחלה תרצה וגו'. כאן מנאן לפיגדולתן וזו מזו בשנים ונשארו כסדר תולדותן וכל המקרא מנאן לפי חכמתן ומגיד ששקולות זו כזו (ב"צ קס):

הפטרות

הפטרות במדבר

הושע ז':א'-כ"ז

Hosea 2:1-22

וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם
אֲשֶׁר לֹא-יִמָּד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בְּמִקְוֶם
אֲשֶׁר-יֹאמַר לָהֶם לֹא-עַמִּי אַתֶּם יֹאמַר
לָהֶם בְּנֵי אֱלֹהִים:

II:1

Yet the number of the children of Israel shall be
as the sand of the sea, which cannot be measured
nor numbered; and it shall come to pass that,
instead of that which was said unto them: 'Ye are
not My people', it shall be said unto them: 'Ye are
the children of the living God.'

וְנִקְבְּצוּ בְנֵי-יְהוּדָה וּבְנֵי-יִשְׂרָאֵל יִחַדּוּ
וְשָׁמוּ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן-הָאָרֶץ
כִּי גָדוֹל יוֹם יִזְרְעֵאל:

2

And the children of Judah and the children of
Israel shall be gathered together, and they shall
appoint themselves one head, and shall go up out
of the land; for great shall be the day of Jezreel.

אָמְרוּ לְאַחֵיכֶם עַמִּי וּלְאֲחוֹתֵיכֶם
רְחֻמָּה:

3

Say ye unto your brethren: 'Ammi'; and to your
sisters, 'Ruhamah.'

רִיבוּ בְּאִמְכֶם לִיבוּ כִּי-הִיא לֹא אִשְׁתִּי
וְאֲנִי לֹא אִישָׁהּ וְתָסֵר וְנוֹנֶיהָ מִפְּנֶיהָ
וְנִאֲפֹפֶיהָ מִבֵּין שָׁדֶיהָ:

4

Plead with your mother, plead; For she is not My
wife, neither am I her husband; And let her put
away her harlotries from her face, And her
adulteries from between her breasts;

כִּן-אֶפְשִׁיטֶנָּה עֲרֹמָה וְהִצַּגְתִּיהָ כְּיוֹם
הַיֻּלְדָּה וְשִׁמְתִּיהָ כַּמִּדְבָּר וְשִׁתְּהָ כְּאֶרֶץ
צִיָּה וְהִמַּתִּיהָ בְּצָמָא:

5

Lest I strip her naked, And set her as in the day
that she was born, And make her as a wilderness,
And set her like a dry land, And slay her with
thirst.

וְאֶת-בָּנֶיהָ לֹא אֲרַחֵם כִּי-בְנֵי זְנוּנִים
הֵמָּה:

6

And I will not have compassion upon her
children; For they are children of harlotry.

כִּי זָנְתָהּ אִמָּם הִבִּישָׁה הוֹרְתָם כִּי
אָמְרָה אֶלְכָּה אַחֲרַי מֵאֲהָבִי נָתַנִּי לַחֲמִי
וּמִיָּמִי צִמְרִי וּפִשְׁתִּי שִׁמְנִי וְשִׁקְוִי:

7

For their mother hath played the harlot, She that
conceived them hath done shamefully; For she
said: 'I will go after my lovers, That give me my
bread and my water, My wool and my flax, mine
oil and my drink.'

לִכֵּן הִנְנִי-שֹׂדֵד אֶת-דֶּרֶכָּךְ בַּסִּירִים
וְגִדְרָתִי אֶת-גִּדְרָהּ וְנִתְיַבּוּתֶיהָ לֹא
תִמְצָא:

8

Therefore, behold, I will hedge up thy way with
thorns, And I will make a wall against her, That
she shall not find her paths.

וְרָדְפָה אֶת-מֵאֲהָבֶיהָ וְלֹא-תִשָּׁג אֹתָם
וּבִקְשָׁתָם וְלֹא תִמְצָא וְאָמְרָה אֶלְכָּה
וְאֲשׁוּבָה אֶל-אִישִׁי הָרִאשׁוֹן כִּי טוֹב לִי
אִז מֵעַתָּה:

9

And she shall run after her lovers, but she shall
not overtake them, And she shall seek them, but
shall not find them; Then shall she say: 'I will go
and return to my first husband; For then was it
better with me than now.'

וְהִיא לֹא יָדְעָה כִּי אֲנִי נָתַתִּי לָהּ תְּדִנָּה
וְהִתִּירוּשׁ וְהִיצָהָר וְכֶסֶף הִרְבִּיתִי לָהּ
וְזָהָב עָשׂוּ לְבַעַל:

10

For she did not know that it was I that gave her
The corn, and the wine, and the oil, And
multiplied unto her silver and gold, Which they
used for Baal.

לִכְנָן אֲשׁוּב וְלִקְחֹתִי דָגְנִי בְעֵתוֹ
וְתִירוֹשִׁי בְמוֹעֲדוֹ וְהִצַּלְתִּי צֹמְרִי
וּפִשְׁתִּי לְכֶסֶת אֶת־עֲרוֹתָהּ:

וְעַתָּה אֲגַלֶּה אֶת־נִבְלָתָהּ לְעֵינֵי
מֵאֲהַבֶּיהָ וְאִישׁ לֹא־יִצְיִלָנָהּ מִיָּדִי:

וְהִשְׁבַּתִּי כָל־מְשׁוֹשֶׁה חֲגֹה חֲדָשָׁה
וּשְׁבָתָהּ וְכָל מוֹעֲדָהּ:

וְהִשְׁמַתִּי גִפְנֶיהָ וְתֵאֵנָתָהּ אֲשֶׁר אָמְרָה
אֲתֵנָה הֵמָּה לִי אֲשֶׁר נָתַנּוּ־לִי מֵאֲהַבֵּי
וּשְׂמֵתִים לִיעֹר וְאֶכְלֹתֶם חֵיט הַשָּׂדֶה:

וּפָקַדְתִּי עָלֶיהָ אֶת־יְמֵי הַבָּעִלִּים אֲשֶׁר
תִּקְטִיר לָהֶם וְתַעַד נִזְמָה וְחִלִּיתָהּ
וְתִלְךְ אַחֲרֵי מֵאֲהַבֶּיהָ וְאֵתִי שָׁכַחָה
נָאִם־יְהוָה: (ס)

לִכְנָן חֲנָה אֲנֹכִי מִפְתִּיחַ וְהִלַּכְתִּיהָ
הַמְדַּבֵּר וּדְבַרְתִּי עַל־לִבָּהּ:

וְנָתַתִּי לָהּ אֶת־כְּרָמֶיהָ מִשֵּׁם וְאֶת־עֵמֶק
עֶכּוֹר לְפֶתַח תְּקוּהָ וְעֲנָתָה שָׁמָּה כִּי־מִי
נְעוּרֶיהָ וְכִי־וָם עָלוּתָהּ מֵאֶרֶץ־מִצְרָיִם:

וְהִנֵּה בַיּוֹם־הַהוּא נָאִם־יְהוָה תִּקְרָא
אִישִׁי וְלֹא־תִקְרָא־לִי עוֹד בְּעָלִי:

וְהִסְרֹתִי אֶת־שְׁמוֹת הַבָּעִלִּים מִפִּיהָ
וְלֹא־יִזְכְּרוּ עוֹד בְּשֵׁמָם:

וְכָרַתִּי לָהֶם בְּרִית בַּיּוֹם הַהוּא
עִם־חֵיט הַשָּׂדֶה וְעִם־עוֹף הַשָּׁמַיִם
וְרִמָּשׁ הָאָדָמָה וְקִשֶׁת וְחֶרֶב וּמִלְחָמָה
אֲשַׁבֵּר מִן־הָאָרֶץ וְהִשְׁכַּבְתִּים לְבֶטֶח:

וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִי לְעוֹלָם וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִי
בְצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים:

וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִי בְאֵמוּנָה וַיֵּדַעַת
אֶת־יְהוָה: (פ)

11 Therefore will I take back My corn in the time thereof, And My wine in the season thereof, And will snatch away My wool and My flax Given to cover her nakedness.

12 And now will I uncover her shame in the sight of her lovers, And none shall deliver her out of My hand.

13 I will also cause all her mirth to cease, Her feasts, her new moons, and her sabbaths, And all her appointed seasons.

14 And I will lay waste her vines and her fig-trees, Whereof she hath said: "These are my hire That my lovers have given me"; And I will make them a forest, And the beasts of the field shall eat them.

15 And I will visit upon her the days of the Baalim, Wherein she offered unto them, And decked herself with her ear-rings and her jewels, And went after her lovers, And forgot Me, saith the LORD.

16 Therefore, behold, I will allure her, And bring her into the wilderness, And speak tenderly unto her.

17 And I will give her her vineyards from thence, And the valley of Achor for a door of hope; And she shall respond there, as in the days of her youth, And as in the day when she came up out of the land of Egypt.

18 And it shall be at that day, saith the LORD, That thou shalt call Me Ishi, And shalt call Me no more Baali.

19 For I will take away the names of the Baalim out of her mouth, And they shall no more be mentioned by their name.

20 And in that day will I make a covenant for them With the beasts of the field, and with the fowls of heaven, And with the creeping things of the ground; And I will break the bow and the sword and the battle out of the land, And will make them to lie down safely.

21 And I will betroth thee unto Me for ever; Yea, I will betroth thee unto Me in righteousness, and in justice, And in lovingkindness, and in compassion.

22 And I will betroth thee unto Me in faithfulness; And thou shalt know the LORD.

הפטרת נשא

וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִצֹּרְעָה מִמִּשְׁפַּחַת
הַדָּנִי וּשְׁמוֹ מְנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ עֲקָרָה וְלֹא
יָלְדָה:

XIII:2

And there was a certain man of Zorah, of the family of the Danites, whose name was Manoah; and his wife was barren, and bore not.

וַיֵּרָא מְלָאךְ-יְהוָה אֶל-הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר
אֵלֶיהָ הִנֵּה-נָא אֶת-עֲקָרְךָ וְלֹא יִלְדָּתְךָ
וְהָרִית וְיִלְדָּתְךָ בֵּן:

3

And the angel of the LORD appeared unto the woman, and said unto her: 'Behold now, thou art barren, and hast not borne; but thou shalt conceive, and bear a son.'

וְעַתָּה הִשָּׁמְרִי נָא וְאַל-תִּשְׁתִּי גֵין וְשִׁכָר
וְאַל-תֹּאכְלִי כָל-טָמֵא:

4

Now therefore beware, I pray thee, and drink no wine nor strong drink, and eat not any unclean thing.

כִּי הִנֵּךְ הָרָה וְיִלְדָּתְךָ בֵּן וּמוֹרָה
לֹא-יֵעָלֶה עַל-רֹאשׁוֹ כִּי-נָזִיר אֱלֹהִים
יִהְיֶה הַנֶּעַר מִן-הַבֶּטֶן וְהוּא יִתֵּל
לְהוֹשִׁיעַ אֶת-יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים:

5

For, lo, thou shalt conceive, and bear a son; and no razor shall come upon his head; for the child shall be a Nazirite unto God from the womb; and he shall begin to save Israel out of the hand of the Philistines.'

וַתָּבֹא הָאִשָּׁה וַתֹּאמֶר לְאִישָׁהּ לֹאמַר
אִישׁ הָאֱלֹהִים בָּא אֵלַי וּמְרָאָהוּ
כְּמֶרְאָה מְלָאךְ הָאֱלֹהִים נֹרָא מְאֹד
וְלֹא שָׁאֲלֵתִיהוּ אֵי-מִנֵּה הוּא וְאֶת-שְׁמוֹ
לֹא-הִגִּיד לִי:

6

Then the woman came and told her husband, saying: 'A man of God came unto me, and his countenance was like the countenance of the angel of God, very terrible; and I asked him not whence he was, neither told he me his name;

וַיֹּאמֶר לִי הִנֵּךְ הָרָה וְיִלְדָּתְךָ בֵּן וְעַתָּה
אַל-תִּשְׁתִּי גֵין וְשִׁכָר וְאַל-תֹּאכְלִי
כָל-טָמֵא כִּי-נָזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה
הַנֶּעַר מִן-הַבֶּטֶן עַד-יוֹם מוֹתוֹ: (פ)

7

but he said unto me: Behold, thou shalt conceive, and bear a son; and now drink no wine nor strong drink, and eat not any unclean thing; for the child shall be a Nazirite unto God from the womb to the day of his death.'

וַיַּעֲתֶר מְנוּחַ אֶל-יְהוָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי
אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּ יְבוֹא-נָא
עוֹד אֵלֵינוּ וְיֹדִינוּ מַה-נַּעֲשֶׂה לַנֶּעַר
הַיּוֹלֵד:

8

Then Manoah entreated the LORD, and said: 'Oh, LORD, I pray Thee, let the man of God whom Thou didst send come again unto us, and teach us what we shall do unto the child that shall be born.'

וַיִּשְׁמַע הָאֱלֹהִים בְּקוֹל מְנוּחַ וַיָּבֹא
מְלָאךְ הָאֱלֹהִים עוֹד אֶל-הָאִשָּׁה וְהִיא
יוֹשֶׁבֶת בַּשָּׂדֶה וּמְנוּחַ אִישָׁהּ אֵין עִמָּה:

9

And God hearkened to the voice of Manoah; and the angel of God came again unto the woman as she sat in the field; but Manoah her husband was not with her.

וַתַּמְהַר הָאִשָּׁה וַתָּרֶץ וַתֹּגֵד לְאִישָׁהּ
וַתֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה נֹרָאָה אֵלַי הָאִישׁ
אֲשֶׁר-בָּא בַּיּוֹם אֵלַי:

10

And the woman made haste, and ran, and told her husband, and said unto him: 'Behold, the man hath appeared unto me, that came unto me that day.'

וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ מְנוּחַ אַחֲרֵי אִשְׁתּוֹ וַיָּבֹא
אֶל-הָאִישׁ וַיֹּאמֶר לוֹ הֲאֵתָה הָאִישׁ
אֲשֶׁר-דִּבַּרְתָּ אֶל-הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אָנִי:

11

And Manoah arose, and went after his wife, and came to the man, and said unto him: 'Art thou the man that spakest unto the woman?' And he said: 'I am.'

וַיֹּאמֶר מָנוּחַ עֲתָה יָבֹא דְבָרְיָךְ
מִה־יְהוָה מִשְׁפַּט־הַנֶּעַר וּמַעֲשָׂהוּ:

12 And Manoah said: 'Now when thy word cometh to pass, what shall be the rule for the child, and what shall be done with him?'

וַיֹּאמֶר מִלֶּאֱךָ יְהוָה אֶל־מָנוּחַ מִכָּל
אֲשֶׁר־אָמַרְתִּי אֶל־הָאִשָּׁה תִּשְׁמָר:

13 And the angel of the LORD said unto Manoah: 'Of all that I said unto the woman let her beware.

מִכָּל אֲשֶׁר־יֵצֵא מִגֶּפֶן הַיֵּין לֹא תֹאכַל
וַיֵּין וְשִׁכָּר אֶל־תִּשְׁתֵּה וְכָל־טָמְאָה
אֶל־תֹּאכַל כָּל אֲשֶׁר־צִוִּיתִיהָ
תִּשְׁמָר: (ס)

14 She may not eat of any thing that cometh of the grapevine, neither let her drink wine or strong drink, nor eat any unclean thing; all that I commanded her let her observe.'

וַיֹּאמֶר מָנוּחַ אֶל־מִלְאָךְ יְהוָה
נַעֲבֹדֶךָ־נָא אוֹתְךָ וְנַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ
גְּדִי עֲזִים:

15 And Manoah said unto the angel of the LORD: 'I pray thee, let us detain thee, that we may make ready a kid for thee.'

וַיֹּאמֶר מִלְאָךְ יְהוָה אֶל־מָנוּחַ
אִם־תַּעֲבֹדֵנִי לֹא־אֲכַל בְּלַחְמְךָ
וְאִם־תַּעֲשֶׂה עֹלָה לַיהוָה תַּעֲלֶנָּה כִּי
לֹא־יָדַע מָנוּחַ כִּי־מִלְאָךְ יְהוָה הוּא:

16 And the angel of the LORD said unto Manoah: 'Though thou detain me, I will not eat of thy bread; and if thou wilt make ready a burnt-offering, thou must offer it unto the LORD.' For Manoah knew not that he was the angel of the LORD.

וַיֹּאמֶר מָנוּחַ אֶל־מִלְאָךְ יְהוָה מִי
שְׁמֶךָ כִּי־יָבֹא (כ' דְּבָרֶיךָ) [כ' דְּבָרֶיךָ]
וְכַבִּדְנֶיךָ:

17 And Manoah said unto the angel of the LORD: 'What is thy name, that when thy words come to pass we may do thee honour?'

וַיֹּאמֶר לוֹ מִלְאָךְ יְהוָה לָמָּה זֶה תִּשְׁאַל
לְשְׁמִי וְהוּא־פָּלְאִי: (פ)

18 And the angel of the LORD said unto him: 'Wherefore askest thou after my name, seeing it is hidden?'

וַיִּקַּח מָנוּחַ אֶת־גְּדִי הָעֲזִים
וְאֶת־הַמִּנְחָה וַיַּעַל עַל־הַצֹּר לַיהוָה
וּמִפְּלֹא לַעֲשׂוֹת וּמָנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ רָאִים:

19 So Manoah took the kid with the meal-offering, and offered it upon the rock unto the LORD; and [the angel] did wondrously, and Manoah and his wife looked on.

וַיְהִי בְעֲלוֹת הַלֶּהָב מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ
הַשְּׁמִימָה וַיַּעַל מִלְאָךְ־יְהוָה בְּלֶהָב
הַמִּזְבֵּחַ וּמָנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ רָאִים וַיִּפְּלוּ
עַל־פְּנֵיהֶם אֶרֶצָה:

20 For it came to pass, when the flame went up toward heaven from off the altar, that the angel of the LORD ascended in the flame of the altar; and Manoah and his wife looked on; and they fell on their faces to the ground.

וְלֹא־יָסַף עוֹד מִלְאָךְ יְהוָה לִהְרָאָה
אֶל־מָנוּחַ וְאֶל־אִשְׁתּוֹ אַזּוֹ יָדַע מָנוּחַ
כִּי־מִלְאָךְ יְהוָה הוּא:

21 But the angel of the LORD did no more appear to Manoah or to his wife. Then Manoah knew that he was the angel of the LORD.

וַיֹּאמֶר מָנוּחַ אֶל־אִשְׁתּוֹ מוֹת נָמוּת כִּי
אֱלֹהִים רָאִינוּ:

22 And Manoah said unto his wife: 'We shall surely die, because we have seen God.'

וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ לוֹ חֲפֹץ יְהוָה
לְהַמִּיתֵנוּ לֹא־לָקַח מִיָּדֵנוּ עֹלָה וּמִנְחָה
וְלֹא הִרְאָנוּ אֶת־כָּל־אֱלֹהִים וְכָעֵת לֹא
הִשְׁמִיעֵנוּ כְּזֹאת:

23 But his wife said unto him: 'If the LORD were pleased to kill us, He would not have received a burnt-offering and a meal-offering at our hand, neither would He have shown us all these things, nor would at this time have told such things as these.'

וַתֵּלֶד הָאִשָּׁה בֶּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ
שִׁמְשׁוֹן וַיִּגְדַּל הַנָּעַר וַיְבָרְכֵהוּ יְהוָה:
וַתְּחַל' רוּחַ יְהוָה לִפְעָמוֹ בְּמַחֲנֵה־דָן
בֵּין צֹרְעָה וּבֵין אֶשְׁתָּאֵל: (פ)

24 And the woman bore a son, and called his name
Samson; and the child grew, and the LORD
blessed him.
25 And the spirit of the LORD began to move him in
Mahaneh-dan, between Zorah and Eshtaol.

הפטרת בהעלתך

זכריה ז'י"ד-ז'י"ז

Zechariah 2:14-4:7

רְנִי וְשִׂמְחִי בַת־צִיּוֹן כִּי הִנְנִי־בָא
וְשֹׁכְנֹתִי בְּתוֹכְךָ נָא־יְהוָה:

II:14

'Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I
come, and I will dwell in the midst of thee, saith
the LORD.

וְנִלְווּ גוֹיִם רַבִּים אֶל־יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא
וְהָיוּ לִי לְעָם וְשֹׁכְנֹתִי בְּתוֹכְךָ וַיְדַעַת
כִּי־יְהוָה צִבְאוֹת שְׁלָחַנִי אֵלֶיךָ:

15

And many nations shall join themselves to the
LORD in that day, and shall be My people, and I
will dwell in the midst of thee; and thou shalt
know that the LORD of hosts hath sent me unto
thee.

וְנָחַל יְהוָה אֶת־יְהוּדָה חֶלְקוֹ עַל
אֲדֹמַת הַקֹּדֶשׁ וּבָחַר עוֹד בִּירוּשָׁלָּם:

16

And the LORD shall inherit Judah as His portion
in the holy land, and shall choose Jerusalem
again.

הִסֵּם כָּל־בָּשָׂר מִפְּנֵי יְהוָה כִּי נִעֹר
מִמַּעוֹן קֹדְשׁוֹ: (פ)

17

Be silent, all flesh, before the LORD; for He is
aroused out of His holy habitation.

וַיִּרְאֵנִי אֶת־יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל
עֹמֵד לִפְנֵי מַלְאָךְ יְהוָה וְהַשָּׁטָן עֹמֵד
עַל־יְמִינוֹ לְשָׁטְנוֹ:

III:1

And he showed me Joshua the high priest
standing before the angel of the LORD, and Satan
standing at his right hand to accuse him.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־הַשָּׁטָן יִגְעַר יְהוָה
בְּךָ הַשָּׁטָן וַיִּגְעַר יְהוָה בְּךָ הַבָּחַר
בִּירוּשָׁלָּם הַלּוֹא זֶה אֹד מִצֵּל מֵאֵשׁ:

2

And the LORD said unto Satan: 'The LORD
rebuke thee, O Satan, yea, the LORD that hath
chosen Jerusalem rebuke thee; is not this man a
brand plucked out of the fire?'

וַיְהוֹשֻׁעַ הָיָה לְבָשׁ בְּגָדִים צוּאִים וְעֹמֵד
לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ:

3

Now Joshua was clothed with filthy garments,
and stood before the angel.

וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֶל־הָעֹמְדִים לִפְנָיו לֵאמֹר
הִסִּירוּ הַבְּגָדִים הַצּוּאִים מֵעָלָיו וַיֹּאמֶר
אֵלָיו רְאֵה הִעֲבַרְתִּי מֵעָלֶיךָ עֲוֹנָךְ
וְהִלְבַּשׁ אֹתָךְ מַחְלָצוֹת:

4

And he answered and spoke unto those that stood
before him, saying: 'Take the filthy garments
from off him.' And unto him he said: 'Behold, I
cause thine iniquity to pass from thee, and I will
clothe thee with robes.'

וַאֲמַר יִשִּׁימוּ צִנִּיף טָהוֹר עַל־רֹאשׁוֹ
וַיִּשִּׁימוּ הַצִּנִּיף הַטָּהוֹר עַל־רֹאשׁוֹ
וַיִּלְבְּשֻׁהוּ בְּגָדִים וּמַלְאָךְ יְהוָה עֹמֵד:

5

And I said: 'Let them set a fair mitre upon his
head.' So they set a fair mitre upon his head, and
clothed him with garments; and the angel of the
LORD stood by.

וַיַּעַד מַלְאָךְ יְהוָה בִּיהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר:

6

And the angel of the LORD forewarned Joshua,
saying:

כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אִם־בְּדַרְכִּי
תֵּלֶךְ וְאִם־אֶת־מִשְׁמַרְתִּי תִשְׁמֹר
וְגַם־אֶתָּה תִּדְרִין אֶת־בֵּיתִי וְגַם תִּשְׁמֹר
אֶת־חֲצָרִי וְנָתַתִּי לָךְ מִהֶלְכִּים בֵּין
הָעַמִּדִּים הָאֵלֶּה:

7 'Thus saith the LORD of hosts: If thou wilt walk in My ways, and if thou wilt keep My charge, and wilt also judge My house, and wilt also keep My courts, then I will give thee free access among these that stand by.

שְׁמַע־נָא יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֶתָּה
וְרַעְיָךְ הַיֹּשְׁבִים לְפָנֶיךָ כִּי־אֲנֹשִׁי מוֹפֵת
הֵמָּה כִּי־הִנֵּנִי מֵבִיא אֶת־עַבְדִּי צִמְחָ:

8 Hear now, O Joshua the high priest, thou and thy fellows that sit before thee; for they are men that are a sign; for, behold, I will bring forth My servant the Shoot.

כִּי הִנֵּה הָאֶבֶן אֲשֶׁר נָתַתִּי לְפָנֶיךָ יְהוֹשֻׁעַ
עַל־אֶבֶן אַחַת שִׁבְעָה עֵינָיִם הִנֵּנִי
מִכְּתוֹב פִּתְחוּהָ נָאִם יְהוָה צְבָאוֹת וּמִשְׁתִּי
אֶת־עֵזֶן הָאָרֶץ־הַזֹּאת בְּיוֹם אֶחָד:

9 For behold the stone that I have laid before Joshua; upon one stone are seven facets; behold, I will engrave the graving thereof, saith the LORD of hosts: And I will remove the iniquity of that land in one day.

בְּיוֹם הַהוּא נָאִם יְהוָה צְבָאוֹת תִּקְרְאוּ
אִישׁ לְרֵעֵהוּ אֶל־תַּחַת גֶּפֶן וְאֶל־תַּחַת
הָאֵנָה:

10 In that day, saith the LORD of hosts, shall ye call every man his neighbour under the vine and under the fig-tree.

וַיָּשָׁב הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיַּעֲרֵנִי כְּאִישׁ
אֲשֶׁר־יַעֲוֹר מִשְׁנָתוֹ:

IV:1 And the angel that spoke with me returned, and waked me, as a man that is wakened out of his sleep.

וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה (כ)
וַיֹּאמֶר [ק' וְאָמַר] רָאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת
זָהָב כְּלָה וְגִלְגָּה עַל־רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה
נִרְתִּיחַ עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצָקוֹת
לְנֵרוֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁהּ:

2 And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

וּשְׁנָיִם זֵיתִים עָלֶיהָ אֶחָד מִיְמִין הַגִּלְגָּה
וְאֶחָד עַל־שְׂמָאלָהּ:

3 and two olive-trees by it, one upon the right side of the bowl, and the other upon the left side thereof.'

וָאֲנִי וָאָמַר אֶל־הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי
לֵאמֹר מָה־אֵלֶּה אֲדֹנָי:

4 And I answered and spoke to the angel that spoke with me, saying: 'What are these, my lord?'

וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי
הֲלוֹא יָדַעְתָּ מָה־הֵמָּה אֵלֶּה וָאָמַר לֹא
אֲדֹנָי:

5 Then the angel that spoke with me answered and said unto me: 'Knowest thou not what these are?' And I said: 'No, my lord.'

וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר זֶה דְּבַר־יְהוָה
אֶל־זֶרֻבָּבֶל לֵאמֹר לֹא בְחֵיל וְלֹא בִכְחַ
כִּי אִם־בְּרוּחִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת:

6 Then he answered and spoke unto me, saying: 'This is the word of the LORD unto Zerubbabel, saying: Not by might, nor by power, but by My spirit, saith the LORD of hosts.

מִי־אַתָּה הַר־הַגָּדוֹל לְפָנֶי זֶרֻבָּבֶל
לְמִישָׁר וְהוֹצִיא אֶת־הָאֶבֶן הָרֹאשָׁה
תִּשְׁאֹת חֵן חֵן לָהּ: (פ)

7 Who art thou, O great mountain before Zerubbabel? thou shalt become a plain; and he shall bring forth the top stone with shoutings of Grace, grace, unto it.'

הפטרת שלח לך

יהושע ז'א'–כ"ד

Joshua 2:1-24

וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בְּנֵי־נֹון מִן־הַשְּׂטִים
שְׁנַיִם־אָנָשִׁים מִרְגָּלִים חָרַשׁ לֵאמֹר
לָכוּ רְאוּ אֶת־הָאָרֶץ וְאֶת־יְרִיחוֹ וְגִלְכֹו
וַיָּבֹאוּ בֵּית־אִשָּׁה זֹנָה וּשְׁמָהּ רַחַב
וַיִּשְׁכְּבוּ־שָׁמָּה:

II:1

And Joshua the son of Nun sent out of Shittim two spies secretly, saying: 'Go view the land, and Jericho.' And they went, and came into the house of a harlot whose name was Rahab, and lay there.

וַיֹּאמֶר לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ לֵאמֹר הִנֵּה
אָנָשִׁים בָּאוּ הֵנָּה הַלַּיְלָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְחַפֵּר אֶת־הָאָרֶץ:

2

And it was told the king of Jericho, saying: 'Behold, there came men in hither to-night of the children of Israel to search out the land.'

וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ יְרִיחוֹ אֶל־רַחַב
לֵאמֹר הֲזֵי־אֵי הָאָנָשִׁים הַבָּאִים
אֵלֶיךָ אֲשֶׁר־בָּאוּ לְבֵיתְךָ כִּי לְחַפֵּר
אֶת־כָּל־הָאָרֶץ בָּאוּ:

3

And the king of Jericho sent unto Rahab, saying: 'Bring forth the men that are come to thee, that are entered into thy house; for they are come to search out all the land.'

וַתִּקַּח הָאִשָּׁה אֶת־שְׁנֵי הָאָנָשִׁים וַתַּצְפֵּנּוּ
וַתֹּאמֶר כֵּן בָּאוּ אֵלַי הָאָנָשִׁים וְלֹא
יָדַעְתִּי מֵאֵין הֵמָּה:

4

And the woman took the two men, and hid them; and she said: 'Yea, the men came unto me, but I knew not whence they were;

וַיְהִי הַשָּׁעַר לִסְגֹּר בַּחֲשָׁךְ וְהָאָנָשִׁים
יָצְאוּ לֹא יָדַעְתִּי אָנָּה הָלָכוּ הָאָנָשִׁים
רָדְפוּ מִתֵּר אַחֲרֵיהֶם כִּי תִשְׁגֹּקוּם:

5

and it came to pass about the time of the shutting of the gate, when it was dark, that the men went out; whither the men went I know not; pursue after them quickly; for ye shall overtake them.'

וְהִיא הֶעֱלָתָם הַגָּגָה וַתִּטְמְנֵם בַּפִּשְׁתִּי
הָעֵץ הָעֹרְכוֹת לָהּ עַל־הַגָּג:

6

But she had brought them up to the roof, and hid them with the stalks of flax, which she had spread out upon the roof.

וְהָאָנָשִׁים רָדְפוּ אַחֲרֵיהֶם בְּרֹד הַיַּרְדֵּן
עַל הַמַּעְבְּרוֹת וְהַשָּׁעַר סָגְרוּ אַחֲרָי
כַּאֲשֶׁר יָצְאוּ הָרֹדְפִים אַחֲרֵיהֶם:

7

And the men pursued after them the way to the Jordan unto the fords; and as soon as they that pursued after them were gone out, the gate was shut.

וְהֵמָּה טָרָם יִשְׁכְּבוּן וְהִיא עָלְתָה
עֲלֵיהֶם עַל־הַגָּג:

8

And before they were laid down, she came up unto them upon the roof;

וַתֹּאמֶר אֶל־הָאָנָשִׁים יָדַעְתִּי כִּי־נָתַן
יְהוָה לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ וְכִי־נִפְלָה
אִימַתְכֶם עָלֵינוּ וְכִי נָמְגוּ כָל־יֹשְׁבֵי
הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם:

9

and she said unto the men: 'I know that the LORD hath given you the land, and that your terror is fallen upon us, and that all the inhabitants of the land melt away before you.

כִּי שָׁמַעְנוּ אֶת אֲשֶׁר-הוֹבִישׁ יְהוָה
אֶת-מִי וּמִסּוּף מִפְּנֵיכֶם בְּצֹאתְכֶם
מִמִּצְרַיִם וְאֲשֶׁר עָשִׂיתֶם לְשָׁנִי מֶלֶכִּי
הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בַּעֲבֹר הִירְדֵּן לְסִיחֹן
וּלְעוֹג אֲשֶׁר הִחָרַמְתֶּם אוֹתָם:

10

For we have heard how the LORD dried up the water of the Red Sea before you, when ye came out of Egypt; and what ye did unto the two kings of the Amorites, that were beyond the Jordan, unto Sihon and to Og, whom ye utterly destroyed.

וּנְשַׁמַּע וַיִּמָּס לִבֵּנוּ וְלֹא-קָמָה
עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם כִּי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם מְפַעֵל
וְעַל-הָאָרֶץ מִתַּחַת:

11

And as soon as we had heard it, our hearts did melt, neither did there remain any more spirit in any man, because of you; for the LORD your God, He is God in heaven above, and on earth beneath.

וְעַתָּה הִשְׁבַּעְנוּנָא לִי בִיהוָה כִּי-עָשִׂיתִי
עִמָּכֶם חֶסֶד וְעָשִׂיתֶם גַּם-אִתָּם עִם-בֵּית
אָבִי חֶסֶד וְנָתַתֶּם לִי אוֹת אֱמֻנָה:

12

Now therefore, I pray you, swear unto me by the LORD, since I have dealt kindly with you, that ye also will deal kindly with my father's house—and give me a true token—

וְהַחַיִּיתֶם אֶת-אָבִי וְאֶת-אִמִּי וְאֶת-אָחִי
וְאֶת- (כ') אַחֹותַי [ק' אַחֹותַי] וְאֶת
כָּל-אֲשֶׁר לָהֶם וְהַצַּלְתֶּם אֶת-נַפְשֵׁינוּ
מִמָּוֶת:

13

and save alive my father, and my mother, and my brethren, and my sisters, and all that they have, and deliver our lives from death.'

וַיֹּאמְרוּ לָהּ הָאֲנָשִׁים נַפְשֵׁנוּ תַחְתִּיכֶם
לְמוֹת אִם לֹא תִגִּידוּ אֶת-דְּבָרֵנוּ
זֶה וְהָיָה בְּתֵת-יְהוָה לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ
וְעָשִׂינוּ עִמָּךְ חֶסֶד וְאֱמֻנָה:

14

And the men said unto her: 'Our life for yours, if ye tell not this our business; and it shall be, when the LORD giveth us the land, that we will deal kindly and truly with thee.'

וַתוֹרֶדֶם בַּחֲבֵל בְּעַד הַחַלּוֹן כִּי בֵיתָהּ
בְּקִיר הַחוֹמָה וּבַחוֹמָה הִיא יוֹשֶׁבֶת:

15

Then she let them down by a cord through the window; for her house was upon the side of the wall, and she dwelt upon the wall.

וַתֹּאמֶר לָהֶם הִתְרָה לָכֵן פֶּן-יִפְגְּעוּ
בְּכֶם הָרֹדְפִים וְנִחַבְתֶּם שָׁמָּה שְׁלֹשַׁת
יָמִים עַד שׁוֹב הָרֹדְפִים וְאַחֵר תֵּלְכוּ
לְדַרְכְּכֶם:

16

And she said unto them: 'Get you to the mountain, lest the pursuers light upon you; and hide yourselves there three days, until the pursuers be returned; and afterward may ye go your way.'

וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ הָאֲנָשִׁים נָקִים אֲנַחְנוּ
מִשְׁבַּעְתְּךָ הַזֶּה אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ:

17

And the men said unto her: 'We will be guiltless of this thine oath which thou hast made us to swear.

הִנֵּה אֲנַחְנוּ בָּאִים בָּאָרֶץ אֶת-תְּקוּלֹת
חוּטֵי הַשָּׁנִי הַזֶּה תִּקְשְׁרִי בַחַלּוֹן אֲשֶׁר
הוֹרְדְתָנוּ בּוֹ וְאֶת-אָבִיד וְאֶת-אִמּוֹ
וְאֶת-אֶחָיד וְאֶת כָּל-בֵּית אָבִיד תֹּאסֶפִי
אֵלָיךְ תְּבִיתָה:

18

Behold, when we come into the land, thou shalt bind this line of scarlet thread in the window which thou didst let us down by; and thou shalt gather unto thee into the house thy father, and thy mother, and thy brethren, and all thy father's household.

וְהָיָה כָּל אֲשֶׁר-יֵצֵא מִדֹּלְתִי
בֵיתְךָ וְהִחוּצָה דָּמּוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְאֲנַחְנוּ
נָקִים וְכָל אֲשֶׁר יִהְיֶה אִתְּךָ בְּבֵית דָּמּוֹ
בְּרֹאשׁוֹ אִם יַיֵּד תִּהְיֶה-בּוֹ:

19

And it shall be, that whosoever shall go out of the doors of thy house into the street, his blood shall be upon his head, and we will be guiltless; and whosoever shall be with thee in the house, his blood shall be on our head, if any hand be upon him.

וְאִם־תִּגִּידִי אֶת־דְּבָרֵנוּ זֶה וְהָיִינוּ נְקִיִּים
מִשְׁבַּעְתְּךָ אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ:

20 But if thou utter this our business, then we will be
guiltless of thine oath which thou hast made us
to swear.'

וְהִיאֹמַר כְּדִבְרֵיכֶם כֹּן־הוּא וְתִשְׁלַחֵם
וַיֵּלְכוּ וַתִּקְשֶׁר אֶת־תַּחְנוּת הַשָּׁנִי בַחֲלוֹן:

21 And she said: 'According unto your words, so be
it.' And she sent them away, and they departed;
and she bound the scarlet line in the window.

וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ הַהָרָה וַיָּשְׁבוּ שָׁם שְׁלֹשֶׁת
יָמִים עַד־שָׁבוּ הָרֹדְפִים וַיִּבְקְשׂוּ
הָרֹדְפִים בְּכָל־הַדֶּרֶךְ וְלֹא מָצְאוּ:

22 And they went, and came unto the mountain,
and abode there three days, until the pursuers
were returned; and the pursuers sought them
throughout all the way, but found them not.

וַיָּשְׁבוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַיֵּרְדּוּ מִהָהָר
וַיַּעֲבְרוּ וַיָּבֹאוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון
וַיְסַפְּרוּ־לּוֹ אֵת כָּל־הַמַּצָּאוֹת אֲוֹתָם:

23 Then the two men returned, and descended from
the mountain, and passed over, and came to
Joshua the son of Nun; and they told him all that
had befallen them.

וַיֹּאמְרוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ כִּי־נָתַן יְהוָה בְּיָדֵנוּ
אֶת־כָּל־הָאָרֶץ וְגַם־נִמְגְּוּ כָל־יֹשְׁבֵי
הָאָרֶץ מִפְּנֵינוּ: (ס)

24 And they said unto Joshua: 'Truly the LORD hath
delivered into our hands all the land; and
moreover all the inhabitants of the land do melt
away before us.'

הפטרות קורח

שמואל א' י"א:ד-י"ז:כ"ג

I Samuel II:14-12:22

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־הָעָם לְכוּ וְנִלְכָּה
הַגִּלְגָל וְנִחַדֵּשׁ שָׁם הַמְּלוּכָה:

XI:14 Then said Samuel to the people: 'Come and let us
go to Gilgal, and renew the kingdom there.'

וַיֵּלְכוּ כָל־הָעָם הַגִּלְגָל וַיַּמְלִכוּ
שָׁם אֶת־שָׁאִיל לִפְנֵי יְהוָה בַּגִּלְגָל
וַיִּזְבְּחוּ־שָׁם זִבְחִים שְׁלָמִים לִפְנֵי יְהוָה
וַיִּשְׂמַח שָׁם שָׁאִיל וְכָל־אֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל
עַד־מָאד: (פ)

15 And all the people went to Gilgal; and there they
made Saul king before the LORD in Gilgal; and
there they sacrificed sacrifices of peace-offerings
before the LORD; and there Saul and all the men
of Israel rejoiced greatly.

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל הִנֵּה
שָׁמַעְתִּי בְקִלְכֶּם לְכָל אֲשֶׁר־אָמַרְתֶּם
לִי וְאִמְלִיךְ עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ:

XII:1 And Samuel said unto all Israel: 'Behold, I have
hearkened unto your voice in all that ye said unto
me, and have made a king over you.

וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ מִתְהַלֵּךְ לִפְנֵיכֶם
וְאֲנִי זָקֵנִי וְשֵׁבִי וּבְנֵי הַנֶּם אִתְּכֶם וְאֲנִי
הִתְהַלַּכְתִּי לִפְנֵיכֶם מִנַּעֲרִי עַד־הַיּוֹם
הַזֶּה:

2 And now, behold, the king walketh before you;
and I am old and grayheaded; and, behold, my
sons are with you; and I have walked before you
from my youth unto this day.

הֲנִי עֲנִי בִי נֶגֶד יְהוָה וְנֶגֶד מְשִׁיחוֹ
אֶת־שׁוֹר וְאֶת־לֶקַחְתִּי וְחִמּוֹר מִי
לֶקַחְתִּי וְאֶת־מִי עָשָׂקְתִּי אֶת־מִי רִצּוֹתִי
וּמִי־מִי לֶקַחְתִּי כֹפֶר וְאֶעְלִים עֵינִי
בּוֹ וְאֶשִׁיב לָכֶם:

3 Here I am; witness against me before the LORD,
and before His anointed: whose ox have I taken?
or whose ass have I taken? or whom have I
defrauded? or whom have I oppressed? or of
whose hand have I taken a ransom to blind mine
eyes therewith? and I will restore it you.'

וַיֹּאמְרוּ לֹא עֲשִׂקְתָּנוּ וְלֹא רִצּוֹתָנוּ
וְלֹא-לָקַחְתָּ מִיַּד-אִישׁ מֵאוֹמָה:

4 And they said: 'Thou hast not defrauded us, nor oppressed us, neither hast thou taken aught of any man's hand.'

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עַד יְהוָה בְּכֶם וְעַד
מְשִׁיחוֹ הַיּוֹם הַזֶּה כִּי לֹא מָצָאתֶם בְּיָדִי
מֵאוֹמָה וַיֹּאמְרוּ עַד: (פ)

5 And he said unto them: 'The LORD is witness against you, and His anointed is witness this day, that ye have not found aught in my hand.' And they said: 'He is witness.'

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-הָעָם יְהוָה אֲשֶׁר
עָשָׂה אֶת-מֹשֶׁה וְאֶת-אַהֲרֹן וְאֲשֶׁר
הֵעִלָּה אֶת-אֲבוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:

6 And Samuel said unto the people: 'It is the LORD that made Moses and Aaron, and that brought your fathers up out of the land of Egypt.'

וְעַתָּה הִתִּיצְבוּ וְאֲשַׁפְּטָה אֶתְכֶם לִפְנֵי
יְהוָה אֵת כָּל-צַדִּיקוֹת יְהוָה אֲשֶׁר-עָשָׂה
אֶתְכֶם וְאֶת-אֲבוֹתֵיכֶם:

7 Now therefore stand still, that I may plead with you before the LORD concerning all the righteous acts of the LORD, which He did to you and to your fathers.

כַּאֲשֶׁר-בָּא יַעֲקֹב מִצְרַיִם וַיִּזְעְקוּ
אֲבוֹתֵיכֶם אֶל-יְהוָה וַיִּשְׁלַח יְהוָה
אֶת-מֹשֶׁה וְאֶת-אַהֲרֹן וַיּוֹצִיאוּ
אֶת-אֲבוֹתֵיכֶם מִמִּצְרַיִם וַיַּשְׁכֵּמוּ
בְּמִקְוֵי הַיָּד:

8 When Jacob was come into Egypt, then your fathers cried unto the LORD, and the LORD sent Moses and Aaron, who brought forth your fathers out of Egypt, and they were made to dwell in this place.

וַיִּשְׁכְּחוּ אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיִּמְכֹּר
אֹתָם בְּיַד סִיסְרָא שַׂר-צָבָא חֲצֹר
וּבְיַד-פְּלִשְׁתִּים וּבְיַד מֶלֶךְ מוֹאָב
וַיִּלָּחֲמוּ בָּם:

9 But they forgot the LORD their God, and He gave them over into the hand of Sisera, captain of the host of Hazor, and into the hand of the Philistines, and into the hand of the king of Moab, and they fought against them.

וַיִּזְעְקוּ אֶל-יְהוָה (כ' וַיֹּאמֶר) וְקָ
וַיֹּאמְרוּ חָטָאנוּ כִּי עֲזַבְנוּ אֶת-יְהוָה
וְנַעֲבֹד אֶת-הַבְּעִלִּים וְאֶת-הָעִשְׁתָּרוֹת
וְעַתָּה הַצִּילֵנוּ מִיַּד אֹיְבֵינוּ וְנַעֲבֹדְךָ:

10 And they cried unto the LORD, and said: We have sinned, because we have forsaken the LORD, and have served the Baalim and the Ashtaroth; but now deliver us out of the hand of our enemies, and we will serve Thee.

וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת-יֵרֻבְבָּאֵל וְאֶת-בְּדָן
וְאֶת-יִפְתָּח וְאֶת-שְׁמוּאֵל וַיַּצֵּל אֶתְכֶם
מִיַּד אֹיְבֵיכֶם מִסָּבִיב וַתִּשְׁכְּבוּ בַטָּח:

11 And the LORD sent Jerubbaal, and Bedan, and Jephthah, and Samuel, and delivered you out of the hand of your enemies on every side, and ye dwelt in safety.

וַתֵּרְאוּ כִּי-נָחָשׁ מֶלֶךְ בְּנֵי-עַמּוֹן בָּא
עֲלֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ לִי לֹא כִּי-מֶלֶךְ יִמְלֹךְ
עָלֵינוּ וַיְהִי הָיָה אֱלֹהֵיכֶם מֶלֶכְכֶּם:

12 And when ye saw that Nahash the king of the children of Ammon came against you, ye said unto me: Nay, but a king shall reign over us; when the LORD your God was your king.

וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בָּחַרְתֶּם אֲשֶׁר
שָׁאַלְתֶּם וְהִנֵּה נָתַן יְהוָה עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ:

13 Now therefore behold the king whom ye have chosen, and whom ye have asked for; and, behold, the LORD hath set a king over you.

אִם-תִּירְאוּ אֶת-יְהוָה וְעַבַּדְתֶּם אוֹתוֹ
וּשְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלוֹ וְלֹא תִמְרוּ אֶת-פִּי
יְהוָה וְהִיִּיתֶם גַּם-אִתָּם וְגַם-הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר
מֶלֶךְ עֲלֵיכֶם אַחֵר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

14 If ye will fear the LORD, and serve Him, and hearken unto His voice, and not rebel against the commandment of the LORD, and both ye and also the king that reigneth over you be followers of the LORD your God—;

וְאִם־לֹא תִשְׁמָעוּ בְּקוֹל יְהוָה וּמְרִיתֶם
אֶת־פִּי יְהוָה וְהִיתָה יַד־יְהוָה בָּכֶם
וּבְאֲבֹתֵיכֶם:

גַּם־עַתָּה הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת־הַדָּבָר
הַגָּדוֹל הַזֶּה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יְהוָה לְעֵינֵיכֶם:

הֲלוֹא קָצִיר־חֲטִים הַיּוֹם אֶקְרָא
אֶל־יְהוָה וְיִתֵּן קָלוֹת וּמָטָר וְדַעוּ וּרְאוּ
כִּי־רַעַתְכֶם רַבָּה אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם בְּעֵינֵי
יְהוָה לְשֹׂאֵל לָכֶם מֶלֶךְ: (ס)

וַיִּקְרָא שְׁמוּאֵל אֶל־יְהוָה וַיִּתֵּן יְהוָה
קָלוֹת וּמָטָר בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּירָא
כָּל־הָעָם מְאֹד אֶת־יְהוָה וְאֶת־שְׁמוּאֵל:

וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעָם אֶל־שְׁמוּאֵל הֲתִפְלֹל
בְּעַד־עַבְדְּיָךְ אֶל־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
וְאֶל־נַמּוֹת כִּי־יִסְפְּנוּ עַל־כָּל־חַטֹּאתֵינוּ
רָעָה לְשֹׂאֵל לָנוּ מֶלֶךְ:

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־הָעָם אֶל־תִּירְאוּ
אֹתָם עֲשִׂיתֶם אֵת כָּל־הָרָעָה הַזֹּאת
אֲדָּא אֶל־תִּסּוּרוּ מֵאֲחֵרֵי יְהוָה וְעַבְדֵּתֶם
אֶת־יְהוָה בְּכָל־לִבְבְּכֶם:

וְלֹא תִסּוּרוּ כִּי אֲחֵרֵי הַתְּהוֹ אֲשֶׁר
לֹא־יוֹעִילוּ וְלֹא יִצְּלוּ כִּי־תִהְיוּ הֵמָּה:

כִּי לֹא־יִטֹּשׁ יְהוָה אֶת־עַמּוֹ בְּעַבְדוֹ שְׁמוֹ
הַגָּדוֹל כִּי הוֹאִיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת אִתְּכֶם
לֹא לָעָם:

but if ye will not hearken unto the voice of the
LORD, but rebel against the commandment of
the LORD, then shall the hand of the LORD be
against you, and against your fathers.

Now therefore stand still and see this great thing,
which the LORD will do before your eyes.

Is it not wheat harvest to-day? I will call unto the
LORD, that He may send thunder and rain; and
ye shall know and see that your wickedness is
great, which ye have done in the sight of the
LORD, in asking you a king.'

So Samuel called unto the LORD; and the LORD
sent thunder and rain that day; and all the people
greatly feared the LORD and Samuel.

And all the people said unto Samuel: 'Pray for thy
servants unto the LORD thy God, that we die not;
for we have added unto all our sins this evil, to
ask us a king.'

And Samuel said unto the people: 'Fear not; ye
have indeed done all this evil; yet turn not aside
from following the LORD, but serve the LORD
with all your heart;

and turn ye not aside; for then should ye go after
vain things which cannot profit nor deliver, for
they are vain.

For the LORD will not forsake His people for His
great name's sake; because it hath pleased the
LORD to make you a people unto Himself.

הפסרת חקת

סופטים י"א:א'-ל"ג

וַיִּפְתָּח הַגִּלְעָדִי הַיָּה גִבּוֹר חָיִל וְהוּא
בֶּן־אִשָּׁה זוֹנָה וַיּוֹלֵד גִּלְעָד אֶת־יִפְתָּח:

וַתֵּלֶד אִשְׁת־גִּלְעָד לוֹ בָּנִים וַיִּגְדְּלוּ
בְּנֵי־הָאִשָּׁה וַיִּגְרְשׁוּ אֶת־יִפְתָּח וַיֹּאמְרוּ
לוֹ לֹא־תִנָּחַל בְּבֵית־אֲבִינוּ כִּי בֶן־אִשָּׁה
אָחֳרָת אָתָּה:

Judges II:1-33

XI:1 Now Jephthah the Gileadite was a mighty man of
valour, and he was the son of a harlot; and Gilead
begot Jephthah.

2 And Gilead's wife bore him sons; and when his
wife's sons grew up, they drove out Jephthah, and
said unto him: 'Thou shalt not inherit in our
father's house; for thou art the son of another
woman.'

וַיִּבְרַח יִפְתָּח מִפָּנָיו אָחִיו וַיָּשָׁב בְּאֶרֶץ
טוֹב וַיִּתְּלָקְטוּ אֵל-יִפְתָּח אַנְשֵׁים רִיקִים
וַיֵּצְאוּ עִמּוֹ: (פ)

3 Then Jephthah fled from his brethren, and dwelt
in the land of Tob; and there were gathered vain
fellows to Jephthah, and they went out with him.

וַיְהִי מִיָּמִים וַיִּלָּחֲמוּ בְנֵי-עַמּוֹן
עִם-יִשְׂרָאֵל:

4 And it came to pass after a while, that the
children of Ammon made war against Israel.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר-נִלְחָמוּ בְנֵי-עַמּוֹן
עִם-יִשְׂרָאֵל וַיֵּלְכוּ זִקְנֵי גִלְעָד לָקַחַת
אֶת-יִפְתָּח מֵאֶרֶץ טוֹב:

5 And it was so, that when the children of Ammon
made war against Israel, the elders of Gilead went
to fetch Jephthah out of the land of Tob.

וַיֹּאמְרוּ לְיִפְתָּח לָכֵה וְהָיִיתָ לָּנוּ
לְקָצִין וְנִלְחָמָהּ בִּבְנֵי עַמּוֹן:

6 And they said unto Jephthah: 'Come and be our
chief, that we may fight with the children of
Ammon.'

וַיֹּאמֶר יִפְתָּח לְזִקְנֵי גִלְעָד הֲלֹא אַתֶּם
שָׂנֵאתֶם אוֹתִי וְחָגְרְשׁוּנִי מִבֵּית אָבִי
וּמִדּוֹעַ בָּאתֶם אֵלַי עַתָּה כַּאֲשֶׁר צָר
לָכֶם:

7 And Jephthah said unto the elders of Gilead: 'Did
not ye hate me, and drive me out of my father's
house? and why are ye come unto me now when
ye are in distress?'

וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי גִלְעָד אֶל-יִפְתָּח לְכֹן
עַתָּה שְׁכֵנוּ אֵלֵינוּ וְהָלַכְתָּ עִמָּנוּ
וְנִלְחָמָהּ בִּבְנֵי עַמּוֹן וְהָיִיתָ לָּנוּ לְרֹאשׁ
לְכָל יֹשְׁבֵי גִלְעָד:

8 And the elders of Gilead said unto Jephthah:
'Therefore are we returned to thee now, that thou
mayest go with us, and fight with the children of
Ammon, and thou shalt be our head over all the
inhabitants of Gilead.'

וַיֹּאמֶר יִפְתָּח אֶל-זִקְנֵי גִלְעָד
אִם-מְשִׁיבִים אַתֶּם אוֹתִי לְהִלָּחֵם
בִּבְנֵי עַמּוֹן וְנָתַן יְהוָה אוֹתָם לְפָנָי אֲנִכִּי
אֶהְיֶה לָּכֶם לְרֹאשׁ:

9 And Jephthah said unto the elders of Gilead: 'If
ye bring me back home to fight with the
children of Ammon, and the LORD deliver them
before me, I will be your head.'

וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי-גִלְעָד אֶל-יִפְתָּח יְהוָה
יְהִי שְׁמֵעַ בֵּינוֹתֵינוּ אִם-לֹא כַדְבָּרְךָ
כִּן נַעֲשֶׂה:

10 And the elders of Gilead said unto Jephthah: 'The
LORD shall be witness between us; surely
according to thy word so will we do.'

וַיֵּלֶךְ יִפְתָּח עִם-זִקְנֵי גִלְעָד וַיִּשְׁמִי
הָעָם אוֹתוֹ עָלֵיהֶם לְרֹאשׁ וּלְקָצִין
וַיְדַבֵּר יִפְתָּח אֶת-כָּל-דְּבָרָיו לְפָנָי
יְהוָה בַּמִּצְפָּה: (פ)

11 Then Jephthah went with the elders of Gilead,
and the people made him head and chief over
them; and Jephthah spoke all his words before
the LORD in Mizpah.

וַיִּשְׁלַח יִפְתָּח מַלְאָכִים אֶל-מֶלֶךְ
בְּנֵי-עַמּוֹן לֵאמֹר מַה-לִּי וְלָךְ כִּי-בָאתָ
אֵלַי לְהִלָּחֵם בְּאֶרְצִי:

12 And Jephthah sent messengers unto the king of
the children of Ammon, saying: 'What hast thou
to do with me, that thou art come unto me to
fight against my land?'

וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ בְּנֵי-עַמּוֹן אֶל-מְלָאכָיו
יִפְתָּח כִּי-לָקַח יִשְׂרָאֵל אֶת-אֶרֶצִי
בְּעֻלּוֹתַי מִמִּצְרַיִם מֵאֶרְנוֹן וְעַד-הַיַּבֹּק
וְעַד-הַיַּרְדֵּן וְעַתָּה הָשִׁיבָה אֹתָהֶן
בְּשָׁלוֹם:

וַיּוֹסֶף עוֹד יִפְתָּח וַיִּשְׁלַח מְלָאכִים
אֶל-מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן:

וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה אָמַר יִפְתָּח לֹא-לָקַח
יִשְׂרָאֵל אֶת-אֶרֶץ מוֹאָב וְאֶת-אֶרֶץ בְּנֵי
עַמּוֹן:

כִּי בְּעֻלּוֹתָם מִמִּצְרַיִם וַיֵּלֶךְ יִשְׂרָאֵל
בַּמִּדְבָּר עַד-יַם-סוּף וַיָּבֹא קַדְשָׁה:

וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מְלָאכִים אֶל-מֶלֶךְ
אֱדוֹם וַיֹּאמֶר אֶעֱבְרָה-נָא בְּאֶרְצְךָ וְלֹא
שָׁמַע מֶלֶךְ אֱדוֹם וְגַם אֶל-מֶלֶךְ מוֹאָב
שָׁלַח וְלֹא אָבָה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּקַדְשָׁה:

וַיֵּלֶךְ בַּמִּדְבָּר וַיִּסָּב אֶת-אֶרֶץ אֱדוֹם
וְאֶת-אֶרֶץ מוֹאָב וַיָּבֹא מִמִּזְרַח-שֶׁמֶשׁ
לְאֶרֶץ מוֹאָב וַיַּחֲנוּ בְּעֵבֶר אֶרְנוֹן
וְלֹא-בָאוּ בְּגִבּוֹל מוֹאָב כִּי אֶרְנוֹן גִּבּוֹל
מוֹאָב:

וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מְלָאכִים אֶל-סִיחֹן
מֶלֶךְ-הָאֱמֹרִי מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן וַיֹּאמֶר
לוֹ יִשְׂרָאֵל נַעֲבְרָה-נָא בְּאֶרְצְךָ
עַד-מְקוֹמִי:

וְלֹא-הֶאֱמִין סִיחֹן אֶת-יִשְׂרָאֵל עֲבֹר
בְּגִבּוֹלוֹ וַיֵּאסֹף סִיחֹן אֶת-כָּל-עַמּוֹ
וַיַּחֲנוּ בִּיהָצָה וַיִּלָּחֶם עִם-יִשְׂרָאֵל:

וַיִּתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-סִיחֹן
וְאֶת-כָּל-עַמּוֹ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וַיִּכּוּם
וַיִּירֶשׁ יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל-אֶרֶץ הָאֱמֹרִי
וַיֵּשֶׁב הָאֶרֶץ הַהִיא:

וַיִּירְשׁוּ אֶת כָּל-גִּבּוֹל הָאֱמֹרִי מֵאֶרְנוֹן
וְעַד-הַיַּבֹּק וּמִן-הַמִּדְבָּר וְעַד-הַיַּרְדֵּן:

And the king of the children of Ammon
answered unto the messengers of Jephthah:
'Because Israel took away my land, when he came
up out of Egypt, from the Arnon even unto the
Jabbok, and unto the Jordan; now therefore
restore those cities peaceably.'

And Jephthah sent messengers again unto the
king of the children of Ammon;

and he said unto him: 'Thus saith Jephthah:
Israel took not away the land of Moab, nor the
land of the children of Ammon.

But when they came up from Egypt, and Israel
walked through the wilderness unto the Red Sea,
and came to Kadesh;

then Israel sent messengers unto the king of
Edom, saying: Let me, I pray thee, pass through
thy land; but the king of Edom hearkened not.
And in like manner he sent unto the king of
Moab; but he would not; and Israel abode in
Kadesh.

Then he walked through the wilderness, and
compassed the land of Edom, and the land of
Moab, and came by the east side of the land of
Moab, and they pitched on the other side of the
Arnon; but they came not within the border of
Moab, for the Arnon was the border of Moab.

And Israel sent messengers unto Sihon king of
the Amorites, the king of Heshbon; and Israel
said unto him: Let us pass, we pray thee, through
thy land unto my place.

But Sihon trusted not Israel to pass through his
border; but Sihon gathered all his people
together, and pitched in Jahaz, and fought
against Israel.

And the LORD, the God of Israel, delivered Sihon
and all his people into the hand of Israel, and they
smote them; so Israel possessed all the land of the
Amorites, the inhabitants of that country.

And they possessed all the border of the
Amorites, from the Arnon even unto the Jabbok,
and from the wilderness even unto the Jordan.

וְעַתָּה יִהְיֶהוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוֹרִישׁ
אֶת־הָאֲמֹרִי מִפְּנֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאֶתָּה
תִּירְשָׁנִי:

23 So now the LORD, the God of Israel, hath
dispossessed the Amorites from before His people
Israel, and shouldest thou possess them?

הֲלֹא אַתָּה אֲשֶׁר יוֹרִישֶׁךָ כְּמוֹשׁ אֱלֹהֶיךָ
אוֹתוֹ תִירָשׁ וְאַתָּה כָּל־אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יִהְיֶה
אֱלֹהֵינוּ מִפְּנֵינוּ אוֹתוֹ נִירָשׁ:

24 Wilt not thou possess that which Chemosh thy
god giveth thee to possess? So whomsoever the
LORD our God hath dispossessed from before us,
them will we possess.

וְעַתָּה הֲטוֹב טוֹב אֶתָּה מִבָּלָק
בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב הַרְּבֹב רֹב
עַם־יִשְׂרָאֵל אִם־נִלְחָם נִלְחָם בָּם:

25 And now art thou any thing better than Balak the
son of Zippor, king of Moab? did he ever strive
against Israel, or did he ever fight against them?

בְּשֵׁבֶת יִשְׂרָאֵל בְּחֶשְׁבּוֹן וּבְכַנּוּתִיָּה
וּבְעֶרְעוֹר וּבְכַנּוּתִיָּה וּבְכָל־הָעָרִים
אֲשֶׁר עַל־יְדֵי אַרְנוֹן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה
וּמִדָּוֶע לֹא־הִצַּלְתָּם בְּעֵת הַהִיא:

26 While Israel dwelt in Heshbon and its towns, and
in Aroer and its towns, and in all the cities that
are along by the side of the Arnon, three hundred
years; wherefore did ye not recover them within
that time?

וְאֲנֹכִי לֹא־חָטָאתִי לָךְ וְאַתָּה עָשָׂה אֵתִי
רָעָה לְהִלָּחֵם בִּי וְשִׁפְטִי יִהְיֶה הַשִּׁפְטִי
הַיּוֹם בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבֵין בְּנֵי עַמּוֹן:

27 I therefore have not sinned against thee, but thou
doest me wrong to war against me; the LORD, the
Judge, be judge this day between the children of
Israel and the children of Ammon.

וְלֹא שָׁמַע מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן אֶל־דְּבָרֵי
יִפְתָּח אֲשֶׁר שָׁלַח אֵלָיו: (פ)

28 Howbeit the king of the children of Ammon
hearkened not unto the words of Jephthah which
he sent him.

וַתְּהִי עַל־יִפְתָּח רוּחַ יְהוָה וַיַּעֲבֹר
אֶת־הַגִּלְעָד וְאֶת־מְנַשֶּׁה וַיַּעֲבֹר
אֶת־מִצְפֵּה גִלְעָד וּמִמִּצְפֵּה גִלְעָד עָבַר
בְּנֵי עַמּוֹן:

29 Then the spirit of the LORD came upon Jephthah,
and he passed over Gilead and Manasseh, and
passed over Mizpeh of Gilead, and from Mizpeh
of Gilead he passed over unto the children of
Ammon.

וַיִּדָּר יִפְתָּח נָדָר לַיהוָה וַיֹּאמֶר
אִם־נָתַתְּנִי תַתֶּן אֶת־בְּנֵי עַמּוֹן בְּיָדִי:

30 And Jephthah vowed a vow unto the LORD, and
said: 'If Thou wilt indeed deliver the children of
Ammon into my hand,

וְהָיָה חֵירוּצָא אֲשֶׁר יֵצֵא מִדְלֹתַי בֵּיתִי
לְקִרְאָתִי בְּשׁוֹבִי בְּשָׁלוֹם מִבְּנֵי עַמּוֹן
וְהָיָה לַיהוָה וְהָעֲלִיתִיהוּ עֹלָה: (פ)

31 then it shall be, that whatsoever cometh forth of
the doors of my house to meet me, when I return
in peace from the children of Ammon, it shall be
the LORD'S, and I will offer it up for a
burnt-offering.'

וַיַּעֲבֹר יִפְתָּח אֶל־בְּנֵי עַמּוֹן לְהִלָּחֵם
בָּם וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיָדוֹ:

32 So Jephthah passed over unto the children of
Ammon to fight against them; and the LORD
delivered them into his hand.

וַיִּכּוּ מֵעֶרְוֶר וְעַד־בְּאֹךְ מִנִּית עֶשְׂרִים
עִיר וְעַד אָבֶל כֶּרָמִים מִכָּה גְדוֹלָה
מְאֹד וַיִּכְנְעוּ בְּנֵי עַמּוֹן מִפְּנֵי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל: (פ)

33 And he smote them from Aroer until thou come
to Minnith, even twenty cities, and unto
Abel-cheramim, with a very great slaughter. So
the children of Ammon were subdued before the
children of Israel.

הפטרת בלק

מיכה ה'ו'-ו'ח'

Micah 5:6-8

וְהִנֵּהוּ שְׁאֵרִית יַעֲקֹב בְּקֶרֶב עַמִּים
רַבִּים כְּטֹל מֵאֵת יְהוָה יִהְיֶה כְּרִבִּיבִים
עַל־יַעֲשֹׁב אֲשֶׁר לֹא־יִמְנֶה לְאִישׁ וְלֹא
יִנְחַל לִבְנֵי אָדָם: (פ)

V:6

And the remnant of Jacob shall be in the midst of many peoples, As dew from the LORD, as showers upon the grass, That are not looked for from man, Nor awaited at the hands of the sons of men.

וְהִנֵּה שְׁאֵרִית יַעֲקֹב בְּגוֹיִם בְּקֶרֶב
עַמִּים רַבִּים כְּאֶרֶץ בְּבִהְמוֹת יַעֲר
כְּכַפִּיר בְּעֵדְרֵי־צֹאן אֲשֶׁר אִם־עֲבַר
וְרָמַס וְטָרַף וְאִין מִצִּיל:

7

And the remnant of Jacob shall be among the nations, in the midst of many peoples, As a lion among the beasts of the forest, As a young lion among the flocks of sheep, Who, if he go through, treadeth down and teareth in pieces, And there is none to deliver.

תָּלַם יָדְךָ עַל־צָרֶיךָ וְכָל־אֹיְבֶיךָ
יִכָּרְתוּ:

8

Let Thy hand be lifted up above Thine adversaries, And let all Thine enemies be cut off. .

וְהָיָה בַּיּוֹם־הַהוּא נֶאֱמַר יְהוָה וְהִכְרַתִּי
סוּסֶיךָ מִקֶּרְבְּךָ וְהִאֲבַדְתִּי מִרְכַּבְתֶּיךָ:

9

And it shall come to pass in that day, saith the LORD, That I will cut off thy horses out of the midst of thee, And will destroy thy chariots;

וְהִכְרַתִּי עָרֶיךָ אֶרְצְךָ וְהִרְסֵתִי
כָּל־מִבְצָרֶיךָ:

10

And I will cut off the cities of thy land, And will throw down all thy strongholds;

וְהִכְרַתִּי כִשְׁפִים מִיָּדְךָ וּמַעֲוֲנִים לֹא
יִהְיוּ־לְךָ:

11

And I will cut off witchcrafts out of thy hand; And thou shalt have no more soothsayers;

וְהִכְרַתִּי פְסִילֶיךָ וּמַצְבֹּתֶיךָ מִקֶּרְבְּךָ
וְלֹא־תִשְׁתַּחֲוֶה עוֹד לַמַּעֲשֵׂה יָדֶיךָ:

12

And I will cut off thy graven images and thy pillars out of the midst of thee; And thou shalt no more worship the work of thy hands.

וְנִתְּשָׁתִּי אֲשֵׁרֶיךָ מִקֶּרְבְּךָ וְהִשְׁמַדְתִּי
עָרֶיךָ:

13

And I will pluck up thy Asherim out of the midst of thee; And I will destroy thine enemies.

וְעָשִׂיתִי בְּאַף וּבַחֲמָה נֶקֶם אֶת־הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ: (פ)

14

And I will execute vengeance in anger and fury upon the nations, Because they hearkened not.

שָׁמְעוּ־נָא אֶת אֲשֶׁר־יְהוָה אֹמֵר קוֹם
רִיב אֶת־הַהָרִים וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבָעוֹת
קוֹלְךָ:

VI:1

Hear ye now what the LORD saith: Arise, contend thou before the mountains, And let the hills hear thy voice.

שָׁמְעוּ הָרִים אֶת־רִיב יְהוָה וְהָאֲתָנִים
מוֹסְדֵי אָרֶץ כִּי רִיב לִיהוָה עִם־עַמּוֹ
וְעַם־יִשְׂרָאֵל יִתְוַכַּח:

2

Hear, O ye mountains, the LORD'S controversy, And ye enduring rocks, the foundations of the earth; For the LORD hath a controversy with His people, And He will plead with Israel.

עַמִּי מַה־עָשִׂיתִי לָךְ וּמַה הִלָּאתִיךָ עֲנֵה
בִּי:

3

O My people, what have I done unto thee? And wherein have I wearied thee? Testify against Me.

כִּי הֵעֵלַתִּיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמִבֵּית
עַבְדִּים פָּדִיתִיךָ וְאֶשְׁלַח לְפָנֶיךָ
אֶת־מֹשֶׁה אַהֲרֹן וּמִרְיָם:

4

For I brought thee up out of the land of Egypt, And redeemed thee out of the house of bondage, And I sent before thee Moses, Aaron, and Miriam.

עָמִי זָכֹר־נָא מִה־יָעֵץ בָּלָק מֶלֶךְ
מוֹאָב וּמִה־עָנָה אֹתוֹ בְּלָעָם בֶּן־בְּעוֹר
מִן־הַשָּׁטִיטִים עַד־הַגִּלְגָּל לְמַעַן דַּעַת
צִדְקוֹת יְהוָה:

5 O My people, remember now what Balak king of Moab devised, And what Balaam the son of Beor answered him; From Shittim unto Gilgal, That ye may know the righteous acts of the LORD.

בְּמַה אֶקְדָּם יְהוָה אֲכַפֵּר לֹאלֹתֵי מָרוֹם
הֶאֱקַדְמֶנּוּ בְּעוֹלוֹת בַּעֲגָלִים בְּנֵי שָׁנָה:

6 'Wherewith shall I come before the LORD, And bow myself before God on high? Shall I come before Him with burnt-offerings, With calves of a year old?

הֲיִרְצָה יְהוָה בְּאַלְפֵי אֵילִים בְּרִבְבוֹת
נְחֹלֵי־שֶׁמֶן הֲאֵתֵן בְּכוֹרֵי פִשְׁעֵי פְרִי
בִטְנִי חֲטָאת נַפְשִׁי:

7 Will the LORD be pleased with thousands of rams, With ten thousands of rivers of oil? Shall I give my first-born for my transgression, The fruit of my body for the sin of my soul?

הֲגִיד לְךָ אָדָם מִה־טוֹב וּמִה־יְהוָה
דוֹרֵשׁ מִמּוֹד כִּי אִם־עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט
וְאַהֲבַת חֶסֶד וְהִצָּנֶע לָכֶת
עִם־אֱלֹהֶיךָ: (ס)

8 It hath been told thee, O man, what is good, And what the LORD doth require of thee: Only to do justly, and to love mercy, and to walk humbly with thy God.

הפטרות פינחס

מלכים א' י"ח:מ"ו-י"ט:כ"ח

I Kings 18:46-19:21

וַיִּדְיֵהוָה הֵיתֵהּ אֶל־אֱלֹהֵיהוּ וַיִּשְׁנֶם
מִתְנִיּוֹ וַיִּרְץ לִפְנֵי אַחָאָב עַד־בְּאֶכָה
יִזְרְעֶאלָה:

XVIII:46

And the hand of the LORD was on Elijah; and he girded up his loins, and ran before Ahab to the entrance of Jezreel.

וַיִּגַּד אַחָאָב לְאִיזֶבֶל אֵת כָּל־אֲשֶׁר
עָשָׂה אֱלֹהֵיהוּ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר הִרְגָה
אֶת־כָּל־הַנְּבִיאִים בַּחֶרֶב:

XIX:1

And Ahab told Jezebel all that Elijah had done, and withal how he had slain all the prophets with the sword.

וַתִּשְׁלַח אִיזֶבֶל מַלְאָךְ אֶל־אֱלֹהֵיהוּ
לֵאמֹר כֹּה־יַעֲשׂוּן אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסְפוּן
כִּי־כַעַת מָחָר אֲשִׁים אֶת־נַפְשְׁךָ כְּנַפְשׁ
אֶחָד מֵהֶם:

2

Then Jezebel sent a messenger unto Elijah, saying: 'So let the gods do [to me], and more also, if I make not thy life as the life of one of them by to-morrow about this time.'

וַיֵּרָא וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל־נַפְשׁוֹ וַיָּבֵא בְּאֵר
שֶׁבַע אֲשֶׁר לַיהוּדָה וַיֵּנַח אֶת־נַעֲרֹ שָׁם:

3

And when he saw that, he arose, and went for his life, and came to Beer-sheba, which belongeth to Judah, and left his servant there.

וְהוּא־הִלֵּךְ בַּמִּדְבָּר יוֹם וַיָּבֵא
וַיֵּשֶׁב תַּחַת רֵתֶם (כ' אַחַת) [ק' אֶחָד]
וַיִּשְׁאַל אֶת־נַפְשׁוֹ לָמוּת וַיֹּאמְרוּ רַב
עֲתָה יְהוָה קַח נַפְשִׁי כִּי־לֹא־טוֹב אֲנִי
מֵאֲבֹתַי:

4

But he himself went a day's journey into the wilderness, and came and sat down under a broom-tree; and he requested for himself that he might die; and said: 'It is enough; now, O LORD, take away my life; for I am not better than my fathers.'

וַיִּשְׁכַּב וַיִּישָׁן תַּחַת רֵתֶם אֶחָד וְהִנֵּה־זֶה
מַלְאָךְ נֹגֵעַ בּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ קוּם אֲכוֹל:

5

And he lay down and slept under a broom-tree; and, behold, an angel touched him, and said unto him: 'Arise and eat.'

וַיִּבֹט וַהֲגֵה מִרְאֲשֵׁי עֵגֶת רִצְפִּים
וַצַּפַּחַת מַיִם וַיֹּאכַל וַיִּשָּׂא וַיֵּשֶׁב וַיִּשְׁכַּב:

וַיֵּשֶׁב מִלֶּאֲדָה יְהוֹהָשָׁנִית וַיַּעֲבֹ
וַיֹּאמֶר קוֹם אֲכַל כִּי רַב מַמָּךְ הַדֶּרֶךְ:

וַיָּקָם וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתֶּה וַיֵּלֶךְ בְּכֹחוֹ
הָאֲכִילָה הָיָא אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים
לַיְלָה עַד הָר הָהָרִים חֲרֹב:

וַיָּבֹא-שָׁם אֶל-הַמַּעְרָה וַיֵּלֶן שָׁם וַהֲגֵה
דְּבַר-יְהוֹה אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ מַה-לָּךְ פֹּה
אֵלֶיךָ:

וַיֹּאמֶר קָנָא קָנָאתִי לַיהוָה אֱלֹהֵי
צְבָאוֹת כִּי-עָזְבוּ בְרִיתִךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת-מִזְבְּחֶיךָ הָרָסוּ וְאֶת-נְבִיאֶיךָ
הָרְגוּ בַּחֶרֶב וְאֹתָר אֲנִי לְבָדִי וַיִּבְקְשׁוּ
אֶת-נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ:

וַיֹּאמֶר צֵא וְעַמַּדְתָּ בַּהָר לִפְנֵי יְהוָה
וַהֲגֵה יְהוָה עָבַר וְרוּחַ גְּדוּלָּה וַחֲזָק
מִפָּרֶק הָרִים וּמִשִּׁבְר סָלְעִים לִפְנֵי
יְהוָה לֹא בְרוּחַ יְהוָה וְאַחֲר הָרוּחַ
רָעַשׁ לֹא בָרַעַשׁ יְהוָה:

וְאַחֲר הָרַעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאָשׁ יְהוָה וְאַחֲר
הָאֵשׁ קוֹל דְּמָמָה דְּקָה:

וַיְהִי כַשְּׁמַע אֵלָיו וַיִּלָּט פָּנָיו בְּאַדְרָתּוֹ
וַיֵּצֵא וַיַּעֲמֵד בַּתַּח הַמַּעְרָה וַהֲגֵה אֵלָיו
קוֹל וַיֹּאמֶר מַה-לָּךְ פֹּה אֵלֶיךָ:

וַיֹּאמֶר קָנָא קָנָאתִי לַיהוָה אֱלֹהֵי
צְבָאוֹת כִּי-עָזְבוּ בְרִיתִךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת-מִזְבְּחֶיךָ הָרָסוּ וְאֶת-נְבִיאֶיךָ
הָרְגוּ בַּחֶרֶב וְאֹתָר אֲנִי לְבָדִי וַיִּבְקְשׁוּ
אֶת-נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ: (ס)

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו לֵךְ שׁוּב לְדֶרֶכְךָ
מִדְּבָרָה דְּמָשֶׁק וּבָאתָ וּמִשַּׁחַת
אֶת-חֲזָאֵל לְמֶלֶךְ עַל-אַרָם:

6 And he looked, and, behold, there was at his head
a cake baked on the hot stones, and a cruse of
water. And he did eat and drink, and laid him
down again.

7 And the angel of the LORD came again the
second time, and touched him, and said: 'Arise
and eat; because the journey is too great for thee.'

8 And he arose, and did eat and drink, and went in
the strength of that meal forty days and forty
nights unto Horeb the mount of God.

9 And he came thither unto a cave, and lodged
there; and, behold, the word of the LORD came
to him, and He said unto him: 'What doest thou
here, Elijah?'

10 And he said: 'I have been very jealous for the
LORD, the God of hosts; for the children of Israel
have forsaken Thy covenant, thrown down Thine
altars, and slain Thy prophets with the sword; and
I, even I only, am left; and they seek my life, to
take it away.'

11 And He said: 'Go forth, and stand upon the
mount before the LORD.' And, behold, the
LORD passed by, and a great and strong wind rent
the mountains, and broke in pieces the rocks
before the LORD; but the LORD was not in the
wind; and after the wind an earthquake; but the
LORD was not in the earthquake;

12 and after the earthquake a fire; but the LORD was
not in the fire; and after the fire a still small
voice.

13 And it was so, when Elijah heard it, that he
wrapped his face in his mantle, and went out, and
stood in the entrance of the cave. And, behold,
there came a voice unto him, and said: 'What
doest thou here, Elijah?'

14 And he said: 'I have been very jealous for the
LORD, the God of hosts; for the children of Israel
have forsaken Thy covenant, thrown down Thine
altars, and slain Thy prophets with the sword; and
I, even I only, am left; and they seek my life, to
take it away.'

15 And the LORD said unto him: 'Go, return on thy
way to the wilderness of Damascus; and when
thou comest, thou shalt anoint Hazeal to be king
over Aram;

וְאֵת יֵהוּא בֶן־נִמְשִׁי תִמְשַׁח לְמֶלֶךְ
עַל־יִשְׂרָאֵל וְאֶת־אֵלִישָׁע בֶּן־שַׁפְטַן
מֵאֵבֶל־מְחֹלָה תִמְשַׁח לְבָאֵי תַחְתִּיף:

וְהָיָה הַנִּמְלֵט מִחֶרֶב חֲזָאֵל יָמִית יֵהוּא
וְהַנִּמְלֵט מִחֶרֶב יֵהוּא יָמִית אֵלִישָׁע:

וְהִשְׁאֲרֹתִי בְיִשְׂרָאֵל שִׁבְעַת אֲלָפִים
כָּל־הַבְּרָכִים אֲשֶׁר לֹא־כָרְעוּ לַבַּעַל
וְכָל־הַפֶּה אֲשֶׁר לֹא־נָשַׁק לוֹ:

וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁם וַיִּמָּצָא אֶת־אֵלִישָׁע בֶּן־שַׁפְטַן
וְהוּא חֹרֵשׁ שְׁנַיִם־עָשָׂר צִמְדִּים לִפְנָיו
וְהוּא בְּשָׁנִים הָעָשָׂר וַיַּעֲבֹר אֵלָיו אֵלִיָּהוּ
וַיִּשְׁלַךְ אֶדְרֵתוֹ אֵלָיו:

וַיַּעֲזֹב אֶת־הַבָּקָר וַיִּרְדָּךְ אַחֲרָיו אֵלָיו
וַיֹּאמֶר אֲשַׁקֶּה־נָּא לְאָבִי וּלְאִמִּי וְאַלְכֶּה
אַחֲרֶיךָ וַיֹּאמֶר לוֹ לָךְ שׁוּב כִּי
מִה־עֲשִׂיתִי לָךְ:

וַיָּשָׁב מֵאַחֲרָיו וַיִּקַּח אֶת־צִמְדֵּי הַבָּקָר
וַיִּזְבְּחֵהוּ וּבְכָלִי הַבָּקָר בִּשְׁלֵם הַבָּשָׂר
וַיִּתֵּן לָעָם וַיֹּאכְלוּ וַיִּקֶּם וַיֵּלֶךְ אַחֲרָיו
אֵלָיו וַיִּשְׁרָתָהוּ: (פ)

and Jehu the son of Nimshi shalt thou anoint to be king over Israel; and Elisha the son of Shaphat of Abel-meholah shalt thou anoint to be prophet in thy room.

And it shall come to pass, that him that escapeth from the sword of Hazael shall Jehu slay; and him that escapeth from the sword of Jehu shall Elisha slay.

Yet will I leave seven thousand in Israel, all the knees which have not bowed unto Baal, and every mouth which hath not kissed him.'

So he departed thence, and found Elisha the son of Shaphat, who was plowing, with twelve yoke of oxen before him, and he with the twelfth; and Elijah passed over unto him, and cast his mantle upon him.

And he left the oxen, and ran after Elijah, and said: 'Let me, I pray thee, kiss my father and my mother, and then I will follow thee.' And he said unto him: 'Go back; for what have I done to thee?'

And he returned from following him, and took the yoke of oxen, and slew them, and boiled their flesh with the instruments of the oxen, and gave unto the people, and they did eat. Then he arose, and went after Elijah, and ministered unto him.

הפטרות מסות

יִרְמְיָהוּ א':א'-ז':ג'

דְּבָרֵי יִרְמְיָהוּ בֶן־חִלְקִיָּהוּ
מִן־הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר בַּעֲנֹתוֹת בְּאֶרֶץ
בִּנְיָמִן:

אֲשֶׁר הָיָה דְּבַר־יְהוָה אֵלָיו בַּיָּמִי
יֹאשִׁיָּהוּ בֶן־אָמֹן מֶלֶךְ יְהוּדָה
בְּשָׁלֹשׁ־עָשָׂרָה שָׁנָה לְמָלְכוֹ:

וַיְהִי בַיָּמִי יְהוֹיָאִקִּים בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ
מֶלֶךְ יְהוּדָה עַד־תָּם עֲשֵׂתִי עֲשָׂרָה
שָׁנָה לְצִדְקִיָּהוּ בֶן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ
יְהוּדָה עַד־גָּלוֹת יְרוּשָׁלַם בַּחֹדֶשׁ
הַחֲמִישִׁי: (פ)

וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:

Jeremiah 1:1-2:3

THE WORDS of Jeremiah the son of Hilkiah, of the priests that were in Anathoth in the land of Benjamin,

to whom the word of the LORD came in the days of Josiah the son of Amon, king of Judah, in the thirteenth year of his reign.

It came also in the days of Jehoiakim the son of Josiah, king of Judah, unto the end of the eleventh year of Zedekiah the son of Josiah, king of Judah, unto the carrying away of Jerusalem captive in the fifth month.

And the word of the LORD came unto me, saying:

בְּטֶרֶם (כ' אצורד) [ק' אצורד]
בְּבֶטֶן יִדְעִיתִיךָ וּבְטֶרֶם תֵּצֵא מִרֶחֶם
הַקִּדְשִׁיתִיךָ נָבִיא לְגוֹיִם נִתְּתִיךָ:

5

Before I formed thee in the belly I knew thee,
And before thou camest forth out of the womb I
sanctified thee; I have appointed thee a prophet
unto the nations.

וַאֲמַר אֲהֵה אֲדֹנָי יְהוֹה הִנֵּה לֹא־יִדְעֵתִי
דִּבֶּר כִּי־נָעַר אָנֹכִי: (ס)

6

Then said I: 'Ah, Lord GOD! behold, I cannot
speak; for I am a child.'

וַיֹּאמֶר יְהוֹה אֵלַי אֶל־תֹּאמַר נָעַר אָנֹכִי
כִּי עַל־כָּל־אֲשֶׁר אֲשַׁלְחֶךָ תֵּלֵךְ וְאֵת
כָּל־אֲשֶׁר אֲצַוֶּךָ תִּדְבֹּר:

7

But the LORD said unto me: Say not: I am a child;
For to whomsoever I shall send thee thou shalt
go, And whatsoever I shall command thee thou
shalt speak.

אֶל־תִּירָא מִפְּנֵיהֶם כִּי־אֵתָךְ אָנִי
לְהַצִּלֶּךָ נָאִם־יְהוֹה:

8

Be not afraid of them; For I am with thee to
deliver thee, Saith the LORD.

וַיִּשְׁלַח יְהוֹה אֶת־יָדוֹ וַיַּגֵּעַ עַל־פִּי
וַיֹּאמֶר יְהוֹה אֵלַי הִנֵּה נָתַתִּי דְבָרִי
בְּפִיךָ:

9

Then the LORD put forth His hand, and touched
my mouth; and the LORD said unto me: Behold, I
have put My words in thy mouth;

רְאֵה הַפְּקִדְתִּיךָ הַיּוֹם הַזֶּה
עַל־הַגּוֹיִם וְעַל־הַמַּמְלָכוֹת לְנִתּוֹשׁ
וְלִנְתוּץ וְלִהְיוֹת לְהָאָבִיד וְלִהְיוֹת לְבָנוֹת
וְלִנְטוֹעַ: (פ)

10

See, I have this day set thee over the nations and
over the kingdoms, To root out and to pull down,
And to destroy and to overthrow; To build, and
to plant.

וַיְהִי דְבַר־יְהוֹה אֵלַי לֵאמֹר מָה־אַתָּה
רֹאֶה וַיִּמְיָהוּ וַאֲמַר מִקַּל שֶׁקֶד אָנִי
רֹאֶה:

11

Moreover the word of the LORD came unto me,
saying: 'Jeremiah, what seest thou?' And I said: 'I
see a rod of an almond-tree.'

וַיֹּאמֶר יְהוֹה אֵלַי הִיטַבְתָּ לְרֹאֹת
כִּי־שֶׁקֶד אָנִי עַל־דְּבָרִי לַעֲשׂוֹתוֹ: (ס)

12

Then said the LORD unto me: 'Thou hast well
seen; for I watch over My word to perform it.'

וַיְהִי דְבַר־יְהוֹה וְאֵלַי שְׁנִית לֵאמֹר מָה
אַתָּה רֹאֶה וַאֲמַר סִיר נִפְוִחַ אָנִי רֹאֶה
וּפָנָיו מִפְּנֵי צָפוֹנָה:

13

And the word of the LORD came unto me the
second time, saying: 'What seest thou?' And I
said: 'I see a seething pot; and the face thereof is
from the north.'

וַיֹּאמֶר יְהוֹה אֵלַי מִצָּפוֹן תִּפְתָּח הָרָעָה
עַל כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ:

14

Then the LORD said unto me: 'Out of the north
the evil shall break forth upon all the inhabitants
of the land.

כִּי הִנְנִי קֹרָא לְכָל־מִשְׁפָּחוֹת מִמְּלָכוֹת
צָפוֹנָה נָאִם־יְהוֹה וּבָאוּ וַנִּתְּנוּ אִישׁ
בְּסֹאֵו פֶּתַח וּשְׁעָרֵי יְרוּשָׁלַם וְעַל
כָּל־חוֹמֹתֶיהָ סָבִיב וְעַל כָּל־עָרֵי
יְהוּדָה:

15

For, lo, I will call all the families of the kingdoms
of the north, saith the LORD; and they shall
come, and they shall set every one his throne at
the entrance of the gates of Jerusalem, and
against all the walls thereof round about, and
against all the cities of Judah.

וַדְּבַרְתִּי מִשְׁפָּטֵי אוֹתָם עַל כָּל־רָעָתָם
אֲשֶׁר עָזְבוּנִי וַיִּקְטְרוּ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים
וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לְמַעֲשֵׂי יְדֵיהֶם:

16

And I will utter My judgments against them
touching all their wickedness; in that they have
forsaken me, and have offered unto other gods,
and worshipped the work of their own hands.

וְאַתָּה תִּצְוֶנָה מִתְנִיף וְקִמְתָּ וְדַבַּרְתָּ
אֲלֵיהֶם אֵת כָּל-אֲשֶׁר אֶנְכִּי אֲצַוְךָ
אֶל-תַּחַת מַפְנֵיהֶם פֶּן-אֲחַתְּךָ לַפְּנֵיהֶם:

17 Thou therefore gird up thy loins, and arise, and speak unto them all that I command thee; be not dismayed at them, lest I dismay thee before them.

וְאֲנִי הִנֵּה נִתְּתִיךָ הַיּוֹם לְעִיר מְבֻצָּר
וְלַעֲמֻד בְּרִזָּל וְלַחֲמוֹת נְחֹשֶׁת
עַל-כָּל-הָאָרֶץ לְמַלְכֵי יְהוּדָה לְשָׂרֶיהָ
לְכַהֲנֶיהָ וְלָעָם הָאָרֶץ:

18 For, behold, I have made thee this day a fortified city, and an iron pillar, and brazen walls, against the whole land, against the kings of Judah, against the princes thereof, against the priests thereof, and against the people of the land.

וְנִלְחֲמוּ אֵלֶיךָ וְלֹא-יִנְכְּלוּ לָךְ כִּי-אֲתָךְ
אֲנִי נֹאם-יְהוָה לְהַצִּילְךָ: (פ)

19 And they shall fight against thee; but they shall not prevail against thee; For I am with thee, saith the LORD, to deliver thee.

וַיְהִי דְבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:

II:1 And the word of the LORD came to me, saying:

הֲלֹךְ וְקִרְאתִי בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר
כֹּה אָמַר יְהוָה זְכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד
נְעוּרֶיךָ אֲהַבֵּת כָּל-יְמֶיךָ לְכַתֵּף אַחֲרִי
בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה:

2 Go, and cry in the ears of Jerusalem, saying: Thus saith the LORD: I remember for thee the affection of thy youth, the love of thine espousals; how thou wentest after Me in the wilderness, in a land that was not sown.

קָדַשׁ יִשְׂרָאֵל לַיהוָה רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ
כָּל-אֲכָלֶיךָ יִאֲשָׁמוּ רָעָה תָּבֹא אֲלֵיהֶם
נֹאם-יְהוָה: (פ)

3 Israel is the LORD'S hallowed portion, His first-fruits of the increase; all that devour him shall be held guilty, evil shall come upon them, saith the LORD.

הפטרות מסעי

ירמיהו ז':ד'-כ"ח

Jeremiah 2:4-28

שִׁמְעוּ דְבַר-יְהוָה בֵּית יַעֲקֹב
וְכָל-מִשְׁפְּחוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל:

II:4 Hear ye the word of the LORD, O house of Jacob, and all the families of the house of Israel;

כֹּה אָמַר יְהוָה מִה-מֵצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם
בִּי עוֹל כִּי רָחֲקוּ מֵעָלַי וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי
הַהֶבֶל וַיִּהְיוּ בָּלֹא:

5 Thus saith the LORD: What unrighteousness have your fathers found in Me, that they are gone far from Me, and have walked after things of nought, and are become nought?

וְלֹא אָמְרוּ אֵינָהּ יְהוָה הַמַּעֲלָה אֶתְנוּ
מִמִּצְרַיִם הַמּוֹלִיד אֶתְנוּ בַּמִּדְבָּר
בְּאֶרֶץ עֲרָבָה וְשׁוּחָה בְּאֶרֶץ צִיָּה
וּצְלָמוֹת בְּאֶרֶץ לֹא-עֹבֵר בָּהּ אִישׁ
וְלֹא-יֹשֵׁב אָדָם שָׁם:

6 Neither said they: 'Where is the LORD that brought us up Out of the land of Egypt; that led us through the wilderness, through a land of deserts and of pits, through a land of drought and of the shadow of death, through a land that no man passed through, and where no man dwelt?'

וְאֲבִיא אֶתְכֶם אֶל-אֶרֶץ הַפְּרִמָּל
לֶאֱכֹל פְּרִיָּהּ וְטוֹבָהּ וַתִּבְאֹו וַתְּטַמְּאוּ
אֶת-אֶרְצִי וַנִּחַלְתִּי שְׁמִתָּם לְתוֹעֵבָה:

7 And I brought you into a land of fruitful fields, to eat the fruit thereof and the good thereof; but when ye entered, ye defiled My land, and made My heritage an abomination.

הַכֹּהֲנִים לֹא אָמְרוּ אֵינָהּ יְהוָה וְתַפְשִׁי
הַתּוֹרָה לֹא יָדְעוּנִי וְהָרָעִים פָּשְׁעוּ
בִּי וְהַנִּבְאִים נִבְּאוּ בַּפֶּעַל וְאַחֲרֵי
לֹא-יִזְעֻלוּ הֵלְכוּ:

8 The priests said not: 'Where is the LORD?' And they that handle the law knew Me not, and the rulers transgressed against Me; the prophets also prophesied by Baal, and walked after things that do not profit.

לָכֵן עַד אָרִיב אֶתְכֶם נֶאֱמַר-יְהוָה
וְאֶת-בְּנֵי בְנֵיכֶם אָרִיב:

9 Wherefore I will yet plead with you, saith the LORD, and with your children's children will I plead.

כִּי עָבְרוּ אֲנִי כְּתִימִים וְרָאוּ וְקָדַר שִׁלְחוּ
וְהִתְבּוֹנְנִי מֵאֵד וְרָאוּ הֵן הֵיטָה כְּזֹאת:

10 For pass over to the isles of the Kittites, and see, and send unto Kedar, and consider diligently, and see if there hath been such a thing.

הֲהִימִיר גּוֹי אֱלֹהִים וְהִמָּה לֹא אֱלֹהִים
וְעַמִּי הִמִּיר כְּבוֹדוֹ בְּלוֹא יוֹעִיל:

11 Hath a nation changed its gods, which yet are no gods? But My people hath changed its glory For that which doth not profit.

שָׁמוּ שָׁמַיִם עַל-זֹאת וְשָׁעֲרוּ חֲרָבוּ מֵאֵד
נֶאֱמַר-יְהוָה:

12 Be astonished, O ye heavens, at this, and be horribly afraid, be ye exceeding amazed, saith the LORD.

כִּי-שָׁתַּיִם רָעוֹת עָשָׂה עַמִּי אֹתִי עֲזָבוּ
מִקְוֵאוֹ מַיִם חַיִּים לְחַצְבַּ לְהֵם בְּאוֹרוֹת
בְּאוֹרֹת נִשְׁבָּרִים אֲשֶׁר לֹא-יִכְלוּ הַמַּיִם:

13 For My people have committed two evils: They have forsaken Me, the fountain of living waters, and hewed them out cisterns, broken cisterns, That can hold no water.

הֲעֶבֶד יִשְׂרָאֵל אִם-יֵלִיד בֵּית הוּא
מִדּוֹעַ הֵינָה לָבוֹ:

14 Is Israel a servant? Is he a home-born slave? Why is he become a prey?

עָלְיוּ יִשְׁאֲנוּ כְּפָרִים נָתַנוּ קוֹלָם וַיִּשְׁתִּיתוּ
אֶרְצוֹ לְשִׁמְהָ עָרִיו (כ') נִצְתָה[ק'
נִצְתָה] מִבְּלִי יָשָׁב:

15 The young lions have roared upon him, and let their voice resound; and they have made his land desolate, his cities are laid waste, without inhabitant.

גַּם-בְּנֵי-נֹף (כ') וְתַחְפַּנְס[ק'
וְתַחְפַּנְס] יִרְעוּ קֶדְקֵד:

16 The children also of Noph and Tahpanhes feed upon the crown of thy head.

הֲלוֹא-זֹאת תַּעֲשֶׂה-לָּךְ עֲזָבְךָ אֶת-יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בְּעֵת מוֹלִכְךָ בְּדֶרֶךְ:

17 Is it not this that doth cause it unto thee, that thou hast forsaken the LORD thy God, when He led thee by the way?

וְעַתָּה מִה-לָּךְ לְדֶרֶךְ מִצְרַיִם לְשָׁתוֹת
מִי שְׁחֹר וּמִה-לָּךְ לְדֶרֶךְ אַשּׁוּר
לְשָׁתוֹת מִי נָהָר:

18 And now what hast thou to do in the way to Egypt, to drink the waters of Shihor? Or what hast thou to do in the way to Assyria, to drink the waters of the River?

תִּסְכַּךְ רָעֲתְךָ וּמִשְׁבוֹתֶיךָ תוֹכְחֶךָ
וְיָדְעִי וְרָאִי כִּי-רָע וְמוֹר עֲזָבְךָ אֶת-יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ וְלֹא פָחַדְתִּי אֵלֶיךָ נֶאֱמַר-אֲדֹנִי
יְהוָה צָבָאוֹת:

19 Thine own wickedness shall correct thee, and thy backslidings shall reprove thee: Know therefore and see that it is an evil and a bitter thing, that thou hast forsaken the LORD thy God, neither is My fear in thee, Saith the Lord GOD of hosts.

כִּי מֵעוֹלָם שָׁבַרְתִּי עָלֶיךָ נִתְקַתִּי
מוֹסְרוֹתֶיךָ וְתֹאמְרִי לֹא (כ)
אֶעֱבֹד (ק' אֶעֱבֹד) כִּי עַל-כָּל-גִּבְעָה
גִּבְהָה וְתַחַת כָּל-עֵץ רַעְנָן אֶת צִנְהָ
זִנָּה:

20 For of old time I have broken thy yoke, and burst thy bands, and thou saidst: 'I will not transgress'; upon every high hill And under every leafy tree Thou didst recline, playing the harlot.

וְאֲנִכִּי נִטְעַתִּיךָ שֹׁרֶק כָּלָה זָרַע אֲמַת
וְאִידָּה נְהַפְכָתָה לִי סוּרִי הִגַּפְנִי נִכְרִיָּה:

21 Yet I had planted thee a noble vine, Wholly a right seed; How then art thou turned into the degenerate plant Of a strange vine unto Me?

כִּי אִם-תִּכְבֹּסִי בַנִּתְר וְתִרְבִּי-לֶךְ
בְּרִית נִכְתָּם עֲוֹנֶךָ לְפָנַי נָא אֲדַנִּי
יְהוָה:

22 For though thou wash thee with nitre, and take thee much soap, yet thine iniquity is marked before Me, saith the Lord God.

אֵיךְ תֹּאמְרִי לֹא נִטְמָאתִי אַחֲרֵי
הַבְּעָלִים לֹא הִלַּכְתִּי רְאִי דְרָכְךָ בְּנִיא
דְּעִי מֶה עָשִׂית בְּכִרְהָ קִלְהָ מִשְׁרָכְתָּ
דְּרָכֶיהָ:

23 How canst thou say: 'I am not defiled, I have not gone after the Baalim'? See thy way in the valley, know what thou hast done; thou art a swift young camel traversing her ways;

פָּרָה לִמָּד מִדְּבַר בָּאוֹת (כ' נִפְשׁוּ) (ק'
נִפְשׁוּ) שְׂאֵפָה רוּחַ תִּאֲנָתָה מִי יִשְׁיבְנָה
כָּל-מִבְקָשֶׁיהָ לֹא יִעָפּוּ בְּחֹדְשָׁהּ
יִמְצְאוּנָה:

24 A wild ass used to the wilderness, that snuffeth up the wind in her desire; her lust, who can hinder it? All they that seek her will not weary themselves; in her month they shall find her.

מִנְעִי רַגְלֶךָ מִיִּתְחַף (כ' וְגֹרֶנֶךָ) (ק'
וְגֹרֶנֶךָ) מִצְמָאָה וְתֹאמְרִי נוֹאֵשׁ לֹא
כִּי-אַהֲבֵתִי זָרִים וְאַחֲרֵיהֶם אֵלֶיךָ:

25 Withhold thy foot from being unshod, and thy throat from thirst; but thou saidst: 'There is no hope; No, for I have loved strangers, and after them will I go.'

כְּבִשְׁת גִּבְלִי כִּי יִמָּצָא כֵּן הַבִּישׁוֹ
בֵּית יִשְׂרָאֵל הֵמָּה מְלָכֵיהֶם שְׂרִיָּהֶם
וְכֹהֲנֵיהֶם וְנָבִיאֵיהֶם:

26 As the thief is ashamed when he is found, so is the house of Israel ashamed; they, their kings, their princes, and their priests, and their prophets;

אֲמָרִים לְעֵץ אָבִי אֲתָה וְלֶאֱבֹן אֲתָה (כ'
יִלְדַתְנִי) (ק' יִלְדַתְנִי) כִּי-פָנּוּ אֵלַי עָרַף
וְלֹא פָנִים וּבָעִת רַעְתָּם יֹאמְרוּ קוּמָה
וְהוֹשִׁיעֵנוּ:

27 Who say to a stock: 'Thou art my father', and to a stone: 'Thou hast brought us forth', for they have turned their back unto Me, and not their face; but in the time of their trouble they will say: 'Arise, and save us.'

וְאֵיזָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לָּךְ יִקְוּמוּ
אִם-יִוָּשִׁיעוּךָ בְּעֵת רַעְתְּךָ כִּי מִסְפָּר
עָרֶיךָ הֵיוּ אֱלֹהֶיךָ יְהוּדָה: (ס)

28 But where are thy gods that thou hast made thee? Let them arise, if they can save thee in the time of thy trouble; for according to the number of thy cities Are thy gods, O Judah.

ירמיהו ג' ד'

Jeremiah 3:4

הֲלֹא מֵעַתָּה (כ' קִרְאתִי) (ק' קִרְאתִי)
לִי אָבִי אֵלֶיךָ נִעַרִי אֲתָה:

III:4 Didst thou not just now cry unto Me: 'My father, Thou art the friend of my youth.'

מפטיר לשבת ראש חודש

נמדנר כ"ח:ט'-ט"ו

Numbers 28:9-15

וביום השבת שני-כבשים בני-שנה
תמימם ושני עשרונים סלת מנחה
בלולה בשמן ונסכו:

XXVIII:9

And on the sabbath day two he-lambs of the first year without blemish, and two tenth parts of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, and the drink-offering thereof.

עלת שבת בשבתו על-עלת התמיד
ונסכה: (פ)

10

This is the burnt-offering of every sabbath, beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.

ובראשי חדשיכם תקריבו עליה
ליתנה פרים בני-בקר שנים ואיל
אחד כבשים בני-שנה שבעה תמימם:

11

And in your new moons ye shall present a burnt-offering unto the LORD: two young bullocks, and one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;

ושלשה עשרונים סלת מנחה בלולה
בשמן לפר האחד ושני עשרונים סלת
מנחה בלולה בשמן לאיל האחד:

12

and three tenth parts of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, for each bullock; and two tenth parts of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, for the one ram;

ועשרון עשרון סלת מנחה בלולה
בשמן לכבש האחד עליה ריח ניחח
אשה ליתנה:

13

and a several tenth part of fine flour mingled with oil for a meal-offering unto every lamb; for a burnt-offering of a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.

ונסכיהם חצי תהין יהיה לפר
ושלישת תהין לאיל ורביעת תהין
לכבש יין זאת עלת חדש בחדשו
לחדשי השנה:

14

And their drink-offerings shall be half a hin of wine for a bullock, and the third part of a hin for the ram, and the fourth part of a hin for a lamb. This is the burnt-offering of every new moon throughout the months of the year.

ושעיר עזים אחד לחטאת ליתנה
על-עלת התמיד ועשה ונסכו: (ס)

15

And one he-goat for a sin-offering unto the LORD; it shall be offered beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.

הפטרת שבת ראש חודש

ישעיהו ס"ו:א'-כ"ד

Isaiah 66:1-24

כה אמר יהוה השמים כסאי והארץ
תרם רגלי איזה בית אשר תבנו לי
ואיזה מקום מנוחתי:

LXVI:1

Thus saith the LORD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place?

ואת-כל-אלה יבי עשתה ויהיו
כל-אלה נאם-יהוה ואליזה אפיט
אל-עני ונכה-רוח וחרד על-דברי:

2

For all these things hath My hand made, and so all these things came to be, saith the LORD; but on this man will I look, even on him that is poor and of a contrite spirit, and trembleth at My word.

שֹׁחֵט הַשּׁוֹר מִכַּחֲאִישׁ זֹבַח הַשֶּׁה
עָרַף כָּלֵב מַעֲלָה מִנְחָה דָם־חֲזִיר
מִזְבִּיר לִבְנֵה מִבְרָךְ אֹן גַּם־הֵמָּה
בָּחֲרוּ בְּדַרְכֵיהֶם וּבִשְׂקֻצֵיהֶם נַפְשָׁם
חִפְצָה:

He that killeth an ox is as if he slew a man; he
that sacrificeth a lamb, as if he broke a dog's
neck; He that offereth a meal-offering, as if he
offered swine's blood; he that maketh a
memorial-offering of frankincense, as if he
blessed an idol; according as they have chosen
their own ways, and their soul delighteth in their
abominations;

גַּם־אֲנִי אֲבַחֵר בְּתַעֲלָלֵיהֶם וּמִגִּוְרָתָם
אָבִיא לָהֶם יַעַן קִרְאָתִי וְאִין עֲוֹנָה
דְּבַרְתִּי וְלֹא שָׁמְעוּ וַיַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינֵי
וּבְאֲשֶׁר לֹא־חִפְצָתִי בָחֲרוּ: (ס)

Even so I will choose their mockings, And will
bring their fears upon them; Because when I
called, none did answer; When I spoke, they did
not hear, But they did that which was evil in Mine
eyes, And chose that in which I delighted not.

שָׁמְעוּ דְּבַר־יְהוָה הַחֲרָדִים אֶל־דְּבָרוֹ
אָמְרוּ אֲחֵיכֶם שְׂנְאֵיכֶם מְנַדִּיכֶם לְמַעַן
שְׁמִי יִכְבֵּד יְהוָה וְנִרְאָה בְּשִׂמְחַתְכֶם
וְהֵם יִבְשׁוּ:

Hear the word of the LORD, Ye that tremble at
His word: Your brethren that hate you, that cast
you out for My name's sake, have said: 'Let the
LORD be glorified, That we may gaze upon your
joy', But they shall be ashamed.

קוֹל שְׂאוֹן מְעִיר קוֹל מִהֵיכַל קוֹל יְהוָה
מִשָּׁלֵם גְּמוּל לְאֵיבָיו:

Hark! an uproar from the city, Hark! it cometh
from the temple, Hark! the LORD rendereth
recompense to His enemies.

בְּטָרִם תַּחִּיל יִלְדָה בְּטָרִם יָבוֹא חֶבֶל
לָהּ וְהַמְלִיטָה זָכָר:

Before she travailed, she brought forth; Before
her pain came, She was delivered of a man-child.

מִי־שָׁמַע כְּזֹאת מִי רָאָה כְּאַלֶּה
הַיּוֹחֵל אֶרֶץ בְּיוֹם אֶחָד אִם־יִוָּלֵד גּוֹי
פַּעַם אַחַת כִּי־תִלָּד גַּם־יִלְדָה צִיּוֹן
אֶת־בְּנֵיהָ:

Who hath heard such a thing? Who hath seen
such things? Is a land born in one day? Is a nation
brought forth at once? For as soon as Zion
travailed, She brought forth her children.

הֲאֲנִי אֲשַׁבֵּיר וְלֹא אוֹלִיד יֹאמֶר
יְהוָה אִם־אֲנִי הַמוֹלִיד וְעַצְרָתִי אָמַר
אֶל־הַיּוֹד: (ס)

Shall I bring to the birth, and not cause to bring
forth? Saith the LORD; Shall I that cause to bring
forth shut the womb? Saith thy God.

שִׂמְחוּ אֶת־יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָּהּ
כָּל־אֲהַבֶיהָ שִׂישׁוּ אִתָּהּ מְשׁוֹשׁ
כָּל־הַמְתַּאבְּלִים עָלֶיהָ:

Rejoice ye with Jerusalem, And be glad with her,
all ye that love her; Rejoice for joy with her, All
ye that mourn for her;

לְמַעַן תִּינָקוּ וּשְׂבַעְתֶּם מִשָּׁד תִּנְחַמֶיהָ
לְמַעַן תִּמְצְאוּ וְהִתְעַנְּגֶתֶם מִצִּי כְבוֹדָהּ:
(ס)

That ye may suck, and be satisfied With the breast
of her consolations; That ye may drink deeply
with delight Of the abundance of her glory.

כִּי־כֵהוּ אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹטֶה־אֶלֶיָּהּ
כְּנָהָר שָׁלוֹם וּכְנַחַל שׁוֹטֵף כְּבוֹד גּוֹיִם
וַיִּנָּקֶתָם עַל־צֵד תִּנְשָׂאוּ וְעַל־בְּרָכִים
תִּשָּׂעֲשְׂעוּ:

For thus saith the LORD: Behold, I will extend
peace to her like a river. And the wealth of the
nations like an overflowing stream, and ye shall
suck thereof: Ye shall be borne upon the side, and
shall be dandled upon the knees.

כְּאִישׁ אֲשֶׁר אָמַר תִּנְחַמְנִי כֵן אֲנֻכִּי
אֲנַחֲמֶכֶם וּבִירְוֹשָׁלַם תִּנְחַמְנוּ:

As one whom his mother comforteth, So will I
comfort you; and ye shall be comforted in
Jerusalem.

וּרְאִיתֶם וְשֵׁשׁ לַבָּכֶם וְעֲצָמוֹתֵיכֶם
כִּדְשָׁא תִפְרַחְנָה וְנוֹדְעָה יַד־יְהוָה
אֶת־עַבְדֵּי וְזַעַם אֶת־אֹיְבָיו: (ס)

כִּי־הִנֵּה יְהוָה בָּאֵשׁ יָבוֹא וְכִסּוּפָה
מִרְכָּבָתוֹ לְהַשִּׁיב בַּחֲמָה אַפּוֹ וְגַעְרָתוֹ
בְּלִהְבֵי־אֵשׁ:

כִּי בָאֵשׁ יִתְנַה נִשְׁפָּט וּבְחֶרֶב
אֶת־כָּל־בָּשָׂר וְרַבּוֹ חִלְלֵי יְהוָה:

הַמְתַּקְדָּשִׁים וְהַמְטַהֲרִים אֶל־הַגְּזוֹת
אַחֵר (כ' אַחַד) [ק' אַחַת] בַּתְּנוֹד אֲכָלִי
בָּשָׂר תַּחְזִיר וְהַשֶּׁקֶץ וְהָעֶכְבָּר יִחָדּוּ
יִסָּפוּ נְאֻם־יְהוָה:

וְאֲנֹכִי מַעֲשִׂיהֶם וּמַחְשַׁבְתֵּיהֶם בָּאָה
לְקַבֵּץ אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם וְהַלְשֹׁנוֹת וּבָאוּ
וְרָאוּ אֶת־כְּבוֹדִי:

וְשִׁמְתִּי בָהֶם אוֹת וְשִׁלַּחְתִּי מֵהֶם
פְּלִיטִים אֶל־הַגּוֹיִם תַּרְשִׁישׁ פּוּל וְלֹד
מִזְכֵּי קֶשֶׁת תִּבְל וַיִּנּוּ הָאֲנִים הָרַחֲקִים
אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ אֶת־שְׁמִיעִי וְלֹא־רָאוּ
אֶת־כְּבוֹדִי וְהִגִּידוּ אֶת־כְּבוֹדִי בְּגוֹיִם:

וְהֵבִיאוּ אֶת־כָּל־אֲחֵיכֶם מִכָּל־הַגּוֹיִם
מִנְחָה לִיהוָה בְּסוֹסִים וּבִרְכָב
וּבִצְבִים וּבִפָּרָדִים וּבִכְרָפוֹת עַל
הַר קָדְשִׁי יְרוּשָׁלַם אָמַר יְהוָה בָּאֲשֶׁר
יָבִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמִּנְחָה בְּכֵלִי
טָהוֹר בֵּית יְהוָה:

וְגַם־מֵהֶם אֶקַּח לַכֹּהֲנִים לְלוֹיִם אָמַר
יְהוָה:

כִּי כַאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ
הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עִמָּדִים לִפְנֵי
נְאֻם־יְהוָה כֵּן יַעֲמֹד זַרְעֲכֶם וְשִׁמְכֶם:

וְהָיָה מִדֵּי־חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ וּמִדֵּי שָׁבָת
בְּשַׁבָּתוֹ יָבוֹא כָל־בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת
לִפְנֵי אָמַר יְהוָה:

14 And when ye see this, your heart shall rejoice, and
your bones shall flourish like young grass; and the
hand of the LORD shall be known toward His
servants, and He will have indignation against
His enemies.

15 For, behold, the LORD will come in fire, And His
chariots shall be like the whirlwind; to render His
anger with fury, And His rebuke with flames of
fire.

16 For by fire will the LORD contend, And by His
sword with all flesh; And the slain of the LORD
shall be many.

17 They that sanctify themselves and purify
themselves to go unto the gardens, behind one in
the midst, Eating swine's flesh, and the detestable
thing, and the mouse, Shall be consumed
together, saith the LORD.

18 For I [know] their works and their thoughts; [the
time] cometh, that I will gather all nations and
tongues; and they shall come, and shall see My
glory.

19 And I will work a sign among them, and I will
send such as escape of them unto the nations, to
Tarshish, Pul and Lud, that draw the bow, to
Tubal and Javan, to the isles afar off, that have
not heard My fame, neither have seen My glory;
and they shall declare My glory among the
nations.

20 And they shall bring all your brethren out of all
the nations for an offering unto the LORD, upon
horses, and in chariots, and in fitters, and upon
mules, and upon swift beasts, to My holy
mountain Jerusalem, saith the LORD, as the
children of Israel bring their offering in a clean
vessel into the house of the LORD.

21 And of them also will I take for the priests and
for the Levites, saith the LORD.

22 For as the new heavens and the new earth, which
I will make, shall remain before Me, saith the
LORD, so shall your seed and your name remain.

23 And it shall come to pass, that from one new
moon to another, and from one sabbath to
another, shall all flesh come to worship before
Me, Saith the LORD.

וַיֵּצְאוּ וְרָאוּ בַּפְּגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפְּשָׁעִים
בִּי כִּי תוֹלַעְתָּם לֹא תָמוּת וְאִשָּׁם לֹא
תִכְבֶּה וְהֵיוּ דְרָאוֹן לְכָל־בָּשָׂר׃ וְהָיָה
מִדֵּי חֹדֶשׁ בַּחֲדָשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בַּשַּׁבָּתוֹ
יָבוֹא כָּל בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי אֲמֹר יְהוָה׃

24 And they shall go forth, and look Upon the
carcasses of the men that have rebelled against
Me; For their worm shall not die, Neither shall
their fire be quenched; And they shall be an
abhorring unto all flesh.

הפטרת שבת מחר חודש

סמואל א כ"י-ח-מ"ז

I Samuel 20:18-42

וַיֹּאמֶר־לּוֹ יְהוֹנָתָן מָחָר חֹדֶשׁ וּנְפַקְדָּתָּ
כִּי יִפְקֹד מוֹשְׁבֶּךָ׃

XX:18 And Jonathan said unto him: 'To-morrow is the
new moon; and thou wilt be missed, thy seat will
be empty.

וְשִׁלַּשְׁתָּ תַּרְדּוּ מָאֹד וּבֹאֲתָ אֶל־הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר־נִסְתַּרְתָּ שָׁם בְּיוֹם הַמַּעֲשֶׂה
וַיִּשְׁבֶּתָ אֵצֶל הָאֶבֶן הָאֵזֶל׃

19 And in the third day thou shalt hide thyself well,
and come to the place where thou didst hide
thyself in the day of work, and shalt remain by
the stone Ezel.

וְאֲנִי שְׁלַשֶׁת תַּחֲצִים צִדָּה אֹרֶה
לְשַׁלַּח־לִי לְמַטְרָה׃

20 And I will shoot three arrows to the side-ward, as
though I shot at a mark.

וְהִנֵּה אֲשַׁלַּח אֶת־הַנְּעָר לְךָ מֵצֵא
אֶת־הַחֲצִים אִם־אָמַר אֲמֹר לְנָעַר
הִנֵּה הַחֲצִים׃ מִמֶּנּוּ וְהִנֵּה קָחְנוּ וּבָאָה
כִּי־שָׁלוֹם לָךְ וְאֵין דָּבָר חַיִּי־יָהוּזָה׃

21 And, behold, I will send the lad: Go, find the
arrows. If I say unto the lad: Behold, the arrows
are on this side of thee; take them, and come; for
there is peace to thee and no hurt, as the LORD
liveth.

וְאִם־כֵּה אָמַר לְעֵלָם הִנֵּה תַחֲצִים
מִמֶּנּוּ וְהִלָּאָה לְךָ כִּי שְׁלַחְךָ יְהוָה׃

22 But if I say thus unto the boy: Behold, the arrows
are beyond thee; go thy way; for the LORD hath
sent thee away.

וְהִדְבַּר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֲנִי וְאַתָּה הִנֵּה
יְהוָה בֵּינִי וּבֵינֶךָ עַד־עוֹלָם׃ (ס)

23 And as touching the matter which I and thou
have spoken of, behold, the LORD is between me
and thee for ever.'

וַיִּסְתַּר דָּוִד בַּשָּׂדֶה וַיְהִי הַחֹדֶשׁ וַיָּשָׁב
הַמֶּלֶךְ (כ' ע"ל) [ק' אֶל־] לֶאֱכֹל׃

24 So David hid himself in the field; and when the
new moon was come, the king sat him down to
the meal to eat.

וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ עַל־מוֹשְׁבּוֹ כַּפְּעָם׃ בְּפַעַם
אֶל־מוֹשֵׁב הַקִּיר וַיָּקָם יְהוֹנָתָן וַיָּשָׁב
אֲבִנֶר מִצֵּד שְׂאוֹל וַיִּפְקֹד מְקוֹם דָּוִד׃

25 And the king sat upon his seat, as at other times,
even upon the seat by the wall; and Jonathan
stood up, and Abner sat by Saul's side; but David's
place was empty.

וְלֹא־דִבֶּר שְׂאוֹל מֵאַוְמָה בְּיוֹם הַהוּא
כִּי אָמַר מִקְרָה הוּא בָּלְתִי טָהוֹר הוּא
כִּי־לֹא טָהוֹר׃ (ס)

26 Nevertheless Saul spoke not any thing that day;
for he thought: 'Something hath befallen him,
he is unclean; surely he is not clean.'

וַיְהִי מִמָּחָרֵת הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּפְקֹד
מְקוֹם דָּוִד (פ') וַיֹּאמֶר שְׂאוֹל
אֶל־יְהוֹנָתָן בְּנֹו מַדּוּעַ לֹא־בָּא בֶן־יִשִּׁי
גַם־תָּמוּל גַּם־הַיּוֹם אֶל־הַלֶּחֶם׃

27 And it came to pass on the morrow after the new
moon, which was the second day, that David's
place was empty; and Saul said unto Jonathan his
son: 'Wherefore cometh not the son of Jesse to
the meal, neither yesterday, nor to-day?'

וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שָׁאוּל נִשְׁאֵל נִשְׁאֵל
דָּוִד מִעַמּוּדֵי עַד־בֵּית לָחֶם:

28 And Jonathan answered Saul: 'David earnestly asked leave of me to go to Beth-lehem;

וַיֹּאמֶר שְׁלַחֵנִי זֶה כִּי זִבַּח מִשְׁפָּחָה
לָנוּ בָעִיר וְהוּא צְוֹהֵלִי אֹחִי וְעַתָּה
אִם־מִצָּאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ אִמְלֹטָה נָא
וְאֶרְאֶה אֶת־אֹחִי עַל־כֵּן לֹא־בָא
אֶל־שֻׁלְחַן הַמֶּלֶךְ: (ס)

29 and he said: Let me go, I pray thee; for our family hath a sacrifice in the city; and my brother, he hath commanded me; and now, if I have found favour in thine eyes, let me get away, I pray thee, and see my brethren. Therefore he is not come unto the king's table.'

וַיִּחַר־אַף שָׁאוּל בִּיהוֹנָתָן וַיֹּאמֶר
לֹא בֶן־נָעוּת הַמִּרְדּוֹת הֲלֹא יָדַעְתִּי
כִּי־בָחַר אֶתָּה לְבֶן־יִשְׁי לְבִשְׁתֶּךָ
וּלְבִשְׁת עֶרְוַת אִמֶּךָ:

30 Then Saul's anger was kindled against Jonathan, and he said unto him: 'Thou son of perverse rebellion, do not I know that thou hast chosen the son of Jesse to thine own shame, and unto the shame of thy mother's nakedness?

כִּי כָל־הַיָּמִים אֲשֶׁר בֶּן־יִשְׁי חַי
עַל־הָאֲדָמָה לֹא תִכּוֹן אֶתָּה וּמַלְכוּתְךָ
וְעַתָּה שְׁלַח וְקַח אֹתוֹ אֵלַי כִּי בֶן־מוֹת
הוּא: (ס)

31 For as long as the son of Jesse liveth upon the earth, thou shalt not be established, nor thy kingdom. Wherefore now send and fetch him unto me, for he deserveth to die.'

וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שָׁאוּל אָבִיו וַיֹּאמֶר
אֵלָיו לָמָּה יוֹמַת מָה עָשָׂה:

32 And Jonathan answered Saul his father, and said unto him: 'Wherefore should he be put to death? what hath he done?'

וַיִּטֵּל שָׁאוּל אֶת־הַחֲנִית עָלָיו לְהַכּוֹתוֹ
וַיֵּדַע יְהוֹנָתָן כִּי־כָלָה הָיָא מִעַם אָבִיו
לְהָמִית אֶת־דָּוִד: (ס)

33 And Saul cast his spear at him to smite him; whereby Jonathan knew that it was determined of his father to put David to death.

וַיָּקָם יְהוֹנָתָן מִמַּעַם הַשְּׁלָחַן בְּחַר־יָאָר
וְלֹא־אָכַל בַּיּוֹם־הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי לָחֶם כִּי
נִעְצַב אֶל־דָּוִד כִּי הִכְלִמוֹ אָבִיו: (ס)

34 So Jonathan arose from the table in fierce anger, and did eat no food the second day of the month; for he was grieved for David, and because his father had put him to shame.

וַיְהִי בַּבֹּקֶר וַיֵּצֵא יְהוֹנָתָן הַשָּׂדֶה
לְמוֹעֵד דָּוִד וְנָעַר קָטָן עִמּוֹ:

35 And it came to pass in the morning, that Jonathan went out into the field at the time appointed with David, and a little lad with him.

וַיֹּאמֶר לְנָעֲרוֹ רֵץ מִצָּא נָא אֶת־הַחֲצִים
אֲשֶׁר אֲנֹכִי מוֹרֶה הַנָּעַר רֵץ וְהוּא־יִרְה
הַחֲצִי לְהַעֲבֵרוֹ:

36 And he said unto his lad: 'Run, find now the arrows which I shoot.' And as the lad ran, he shot an arrow beyond him.

וַיָּבֹא הַנָּעַר עַד־מְקוֹם הַחֲצִי אֲשֶׁר יָרָה
יְהוֹנָתָן וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנָּעַר
וַיֹּאמֶר הֲלֹא הַחֲצִי מִמָּוֶה וְהִלָּאָה:

37 And when the lad was come to the place of the arrow which Jonathan had shot, Jonathan cried after the lad, and said: 'Is not the arrow beyond thee?'

וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנָּעַר מִהֲרָה
חֻשָּׁה אֶל־תַּעֲמֹד וַיִּלָּקֵט נֶעַר יְהוֹנָתָן
אֶת־[כ' הַחֲצִי] [ק' תַּחֲצִים] וַיָּבֹא
אֶל־אֲדֹנָיו:

38 And Jonathan cried after the lad: 'Make speed, hasten, stay not.' And Jonathan's lad gathered up the arrows, and came to his master.

וַהֲנֵעַר לֹא־יָדָע מֵאוּמָה אֶדָּ יְהוֹנָתָן
וַדָּוִד יָדָעוּ אֶת־הַדָּבָר: (ס)

39 But the lad knew not any thing; only Jonathan and David knew the matter.

וַיִּתֵּן יְהוֹנָתָן אֶת־כְּלָיו אֶל־הַנָּעַר
אֲשֶׁר־לוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ הִבֵּיָא הָעִיר:

40 And Jonathan gave his weapons unto his lad, and said unto him: 'Go, carry them to the city.'

וַהֲנֵעַר בָּא וַדָּוִד קָם מֵאֲצֶל הַנָּגֶב וַיִּפֹּל
לְאַפּוֹ אֶרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים
וַיִּשָּׁקוּ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וַיִּבְכּוּ אִישׁ
אֶת־רֵעֵהוּ עַד־דָּוִד הִגְדִּיל:

41 And as soon as the lad was gone, David arose out of a place toward the South, and fell on his face to the ground, and bowed down three times; and they kissed one another, and wept one with another, until David exceeded.

וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן לְדָוִד לֵךְ לְשָׁלוֹם אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְנוּ שְׁנֵינוּ אֲנַחְנוּ בְּשֵׁם יְהוָה לֵאמֹר
יְהוָה יִהְיֶה בֵּינִי וּבֵינְךָ וּבֵין זֶרְעִי וּבֵין
זֶרְעֶךָ עַד־עוֹלָם: (פ)

42 And Jonathan said to David: 'Go in peace, forasmuch as we have sworn both of us in the name of the LORD, saying: The LORD shall be between me and thee, and Between my seed and thy seed, for ever.'